

FUNDACIÓ NOGUERA
COL·LECCIÓ DIPLOMATARIS

Diplomatari de Pere el Gran

2. Relacions internacionals
i política exterior
(1260-1285)

Edició i estudi a cura de

STEFANO M. CINGOLANI

Barcelona, 2015

DIPLOMATARI DE PERE EL GRAN
2. RELACIONS INTERNACIONALS I POLÍTICA EXTERIOR
(1260-1285)

FUNDACIÓ NOGUERA

www.fundacionoguera.com

Col·lecció Diplomataris

Director tècnic: Josep Maria SANS I TRAVÉ

FUNDACIÓ NOGUERA

Diplomataris, 68

Diplomatari de Pere el Gran

2. Relacions internacionals i política exterior (1260-1285)

Edició i estudi a cura de
STEFANO M. CINGOLANI

BARCELONA, 2015

© Stefano M. Cingolani, 2015
Edita: Pàgès Editors, S L
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: maig de 2015
ISBN: 978-84-9975-622-6
DL L 660-2015
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

SUMARI

	<i><u>Pàgina</u></i>
Introducció.	7
Premissa	9
Relacions amb la Corona de Castella	13
Relacions amb el regne de Mallorca	36
Relacions amb el regne de Navarra.	53
Relacions amb el regne de Portugal	55
Relacions amb el regne d'Anglaterra	59
Relacions amb el regne de França	64
Relacions amb Carles d'Anjou.	71
Relacions amb els diferents estats i nobles italians .	73
Relacions amb el papat	85
Relacions amb el món musulmà.	90
Altres relacions més esporàdiques	94
Autoria i retòrica	102
Bibliografia	111
Documents.	121
Índex toponomàstic	789
Índex onomàstic.	797

INTRODUCCIÓ

PREMISSA

El primer volum del *Diplomatari de Pere el Gran* (abreujat d'ara endavant Dip. 1)¹ tenia com a tret unificador l'edició d'unes unitats arxivístiques, els fons de Cancelleria Pergamins i Cartes del regnat de Pere III d'Aragó, II de Catalunya, I de València i Sicília, conservats antigament a l'Arxiu Reial de Barcelona, ara part de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, amb la presència, a més, de nombrosos documents relatius a la noblesa i que no tocaven directament al rei. Aquest segon volum del *diplomatari* (abreujat d'ara endavant Dip. 2), al contrari, és degut a una selecció temàtica i s'hi recullen documents relatius a la política exterior i a les relacions internacionals procedents dels registres de la Reial Cancelleria; s'hi inclouen també els documents procedents d'un quèrn conservat al fons Varia de Cancelleria, una carta que no havia vist en el moment de confeccionar Dip. 1 perquè es trobava entre els papers per col·locar, alguns documents conservats en arxius estrangers² i alguns textos literaris, en concret uns intercan-

1. Cingolani 2011.

2. En aquesta casos m'he hagut de fiar de les edicions precedents, per no haver pogut viatjar a l'estranger; en el cas dels documents anglesos extrets de Rymer 1745, no els he aconseguit localitzar, ni he pogut comprovar si encara existeixen. Una requesta directa via *e-mail* als Royal Archives of London no va tenir resposta, ni va aconseguir res la visita directa a l'arxiu que va fer Vicent Baydal, al qual agraeixo l'ajuda. Els números bis que he hagut d'afegir es refereixen principalment a documents de la col·lecció de Rymer, que he revisat per escriure aquesta introducció, i que no tenia controlats, i a un registre de l'infant Alfons que forma part, però, del fons del rei Alfons, ja que consisteix en la segona part d'un registre. He preferit posar bis i no renumerar atès que, en aquest cas, hauria hagut de renumerar també l'índex de noms, amb els possibles i evidents accidents que això hauria comportat.

vis de cartes apòcrifs. La retòrica és un element extremadament important a la correspondència diplomàtica, i es podran percebre canvis estilístics i formularis un cop el rei arriba a Sicília. Tenint en compte, a més, la presència de nombroses cròniques a les quals el relat d'aquests anys hi té un lloc preponderant, i que sovint utilitzen la documentació, m'ha semblat útil tancar el corpus de la correspondència reial també amb uns exercicis retòrics, malgrat siguin uns falsos, justament per ampliar el pont existent entre la cura literària de la documentació i la fidelitat històrica, o no, dels relats cronístics.

És veritat que ja s'havien publicat aproximadament el vint per cent dels documents, poc menys de dos-cents sobre vuit-cents quaranta-cinc, més uns quants altres publicats en les notes a la introducció als documents mateixos, entre aquests alguns dels més importants i coneguts per la política exterior del rei Pere. Al mateix temps, s'ha de dir que controlar i tenir presents documents publicats en més d'una desena de publicacions diferents, algunes de les quals són del segle XIX, o bé han tingut una escassa difusió,³ presenta diverses dificultats. Les edicions no sempre són d'absoluta fiabilitat (són especialment lamentables les nombroses que va fer Ballesteros Beretta 1963), amb l'afegit que les no poques edicions fetes per algun editor castellà (en concret les del *Memorial Histórico Español*, de 1851/52, i les de Ballesteros) desconeixen l'estil de datació segons l'any de l'Encarnació i, per tant, en el cas de documents emesos entre l'1 de gener i el 25 de març, estan tots mal datats, amb evidents i imaginables conseqüències en la confecció d'un relat històric. Es fa evident, doncs, la utilitat de tornar-los a publicar, ara reunits en un únic diplomatar, i acompanyats de força altres documents que permeten perfilar i matisar amb més profunditat no sols la complexa xarxa de relacions internacionals del rei i la seva política exterior brillant tot i que no sempre exitosa, acompanyada d'una intensa activitat de propaganda, sinó també, de vegades, les més prosaiques qüestions de relacions amb els regnes veïns lligades a problemes de frontera, de comerç o de defensa de drets, amb la possibilitat d'entreveure, ni que sigui limitadament, aplicacions pràctiques efectives de dret internacional.

3. Per exemple, no he vist mai citats a la bibliografia catalana ni els documents del *Memorial* 1851/52 ni els de Cubells 1916.

Com vaig posar en relleu a la meva biografia del rei,⁴ un dels aspectes més innovadors de la seva activitat política va ser la idea que per dur-la a terme era necessària una àmplia i minuciosa activitat diplomàtica, eventualment acompanyada de la propaganda. Jaume I ja havia intuït alguns aspectes d'aquesta necessitat, però el seu fill Pere la va dur a uns nivells fins aquell moment inassolits, cosa imprescindible si volia rebatre un altre gran controlador dels mitjans de la diplomàcia i de la propaganda com havia estat i era Carles d'Anjou. En això Pere va ser el gran precursor d'aquell que gairebé es pot definir com l'inventor de la diplomàcia moderna, el seu fill Jaume II.⁵ La confecció d'aquest diplomatari, a més d'allò que dic a la introducció, ajudarà a confirmar, matisar i apreciar plenament aquestes capacitats i aquesta visió.

Em semblen adients algunes paraules respecte als criteris de selecció de la documentació que s'havia d'incloure, ja que no sempre ha estat fàcil decidir on posar el límit. Pel que fa a la política internacional hi he inclòs tots aquells estats o nobles, italians o francesos, que no formessin part de la Corona d'Aragó. Això ha portat a excloure'n el comte de Foix, d'una banda, en qualitat de vassall del rei Pere, malgrat que posseïa dominis al regne de França,⁶ i, de l'altra, a incloure-hi el regne de Mallorca, ja que, tot i que el rei Jaume, el gener de 1279, amb els acords de Perpinyà, va haver d'acceptar que tenia les seves terres com a vassall del seu germà, en fer costat al rei de França després de 1283 es convertí en un enemic exterior. A més, molta de la documentació preparatòria als acords de Perpinyà era encara inèdita i pot servir per donar llum a uns aspectes encara controvertits pel que fa a les relacions entre els dos germans, i que es veuen sovint influenciades pel territori d'origen de l'historiador.

Quant a les relacions amb l'exterior, se n'ha exclòs la presència puntual de mercaders estrangers a terres de la Corona així com qüestions amb particulars. En canvi, s'ha posat atenció als litigis de frontera, sobretot amb Castella i Navarra, o a qüestions jurídiques lligades al comerç internacional, en especial quan hi ha una intervenció directa del rei dirigint-se a autoritats públiques estrangeres, com algunes ciutats italianes o els representants dels monarques. Tot i així, s'hi ha inclòs tota la documentació

4. Cingolani 2010.

5. Vegeu Péquignot 2009 i 2011.

6. S'ha de dir, a més, que hi ha l'encara bon estudi de Baudon de Mony 1896.

relativa a contactes i relacions del rei amb la noblesa castellana o navarresa, com ara Blanca de Molina, diferents membres del llinatge dels Haro o Juan Núñez de Lara, senyor d'Albarrasí, ja que permeten de fer-se una idea molt més exacta i matisada de la intervenció del rei Pere en la Corona de Castella i en els seus assumptes interiors.

M'ha semblat necessari incloure també tota la documentació en què actua directament l'infant Alfons, ja que l'hem de veure bé com una extensió de l'acció de govern del seu pare, o bé emesa d'acord amb les seves línies polítiques i diplomàtiques.

En l'exposició dedico un apartat a cada regne, ciutat o potentat, per tal de poder il·lustrar més en detall les relacions de la Corona i del rei amb cada regne, o amb diferents nobles. D'altra banda, la situació de les relacions internacionals és tan complexa, i sovint amb diferents actors involucrats en una mateixa qüestió (per exemple, la crisi de Castella no sols afecta la Corona d'Aragó, sinó que per interès i per fer de mediadors hi van intervenir també els reis de França i d'Anglaterra, a més del papa), que hi pot haver repeticions o solapaments, i tan sols al final de la introducció es podrà tenir un panorama més complex i articulat. Aquesta solució m'ha semblat més adient, per aclarir les diferents línies de la política exterior i de les relacions internacionals, que no pas fer una narració cronològica centrada en el rei, i desgranar de mica en mica les diferents temàtiques.⁷

Per acabar, haig d'expressar el meu agraïment a tots aquells, amics arxivers o amics habituals de l'arxiu, i alguns altres, que d'una manera o altra m'han ajudat en la confecció d'aquest diplomatar, bé a resoldre problemes de lectura i d'interpretació de topònims i a identificar algun personatge, o bé facilitant-me la consulta d'algun original: Carlos Laliena, Glòria López, Pablo Ortega, Ramon Pujades, Jaume Riera i Sans, Xavier Robles, Sebastian Roebert, Ramon Sarobe i Esther Tello.

Finalment, els meus agraïments a la Fundació Noguera i a Josep M. Sans i Travé, sense els quals aquesta feina no hauria estat possible.

7. Cal tenir en compte que aquest també és el fil argumental de Cingolani 2010.

RELACIONS AMB LA CORONA DE CASTELLA

Malgrat que ja se n'ha fet alguns estudis, falta una visió de conjunt de les relacions dels regnes de Castella i Lleó, i posteriorment de la Corona de Castella, amb Aragó i Catalunya o amb la Corona d'Aragó, sobretot fins al segle XIII. Per tal d'entendre i posar en context les dinàmiques que es poden observar en el curt regnat del rei Pere és necessari remuntar-nos una mica en el temps i presentar una breu síntesi, amb tots els límits que això comporta.

A la península Ibèrica, sobretot des de la primeria del segle XI, amb l'ensulsiada del califat de Còrdova, i, amb algunes modulacions, fins a la primeria del segle XIII, amb la batalla de Las Navas de Tolosa, la política dels estats cristians havia estat pendent dels territoris islàmics, tant per defensar-se com per començar a aprofitar els primers moments de feblesa i expandir-se, en la que va ser la principal activitat de la primera meitat del segle XIII. Això no vol dir, però, que no hi hagués mirades cap a la competència. L'expansió dels mercats passava, quan era possible, per la conquesta de nous territoris sota dominació musulmana, així com, de vegades, per la reducció del nombre de competidors cristians.

Una primera mostra d'això va ser l'expansió de Navarra a la primeria del segle XI, amb la reunió final, gràcies a guerres i a matrimonis, sota el comandament de Sancho Garcés III el Major, de tots els estats cristians, excepte els comtats catalans.⁸ La seva limitada durada en el temps, amb la immediata fragmentació a la mort del monarca, mostra els límits, almenys a hores d'ara cronològics, de la viabilitat d'uns controls territorials tan amplis. De fet, si considerem les capacitats logístiques i estratègiques de la guerra medieval, l'única possibilitat real de mantenir la península, del tot o en bona part, sota el comandament estable d'una sola corona, passava per les unions dinàstiques: aquest va ser el cas justament de Navarra, i també entre Aragó i Catalunya i, finalment, entre les Corones d'Aragó i Castella amb el matrimoni dels Reis Catòlics.

Això no impedia que hi hagués col·laboració i aliances, així com intercanvis comercials i, fins i tot culturals, encara que aquests es donaren entrat el segle XIV i en endavant, normalment des de la Corona d'Aragó, especialment des de Catalunya, en direcció

8. Martínez Díez 2007.

a Castella. No obstant això, l'edat mitjana va ser més aviat una època de lluita intermitent per la supremacia.

La supremacia declarada més d'una vegada pel títol d'*imperator* que ostentaven els reis de Castella-Lleó i el seu reconeixement momentani mitjançant juraments de fidelitat o, simplement, per l'acceptació d'una força superior, mai no va ser, però, estable o de llarga durada. La Corona de Castella, o Castella-Lleó, va perdre tal vegada la seva única possibilitat a la fi del mateix segle XI, quan Aragó i els comtats catalans encara eren bastants petits i la desigualtat de forces considerable. Si Alfons VI hagués anat cap als Pirineus orientals, segurament més pobres en aquest moment, en comptes de voler l'or de Toledo, tal vegada hauria pogut dominar-los. Una vegada començada l'expansió d'Aragó amb Alfons I el Bataller, la del comtat de Barcelona amb Ramon Berenguer IV i posteriorment la de la Corona d'Aragó amb Jaume I, això ja esdevingué impossible, tal com, entre altres esdeveniments, va mostrar la llarguíssima i inútil guerra dels dos Peres al segle XIV.⁹

Per la seva banda, la impossibilitat que el regne d'Aragó, primer, i la Corona d'Aragó, després, obtingués una superioritat estable, o fins i tot el control sobre Castella, com veurem, era motivada tant per qüestions geogràfiques com demogràfiques, així que els intents d'obtenir la supremacia van passar sobretot per instal·lar un monarca castellà afí o que estigués en deute amb el rei d'Aragó.

Això no vol dir, evidentment, i com ja s'ha albirat, que no hi haguessin intents de controlar o, almenys, limitar l'expansió de l'adversari, fet que toca en concret les Corones de Castella i d'Aragó, una vegada Navarra quedés tancada a l'expansió que brindava la conquesta de territoris islàmics, i que Portugal jugués un joc parcialment marginal i mai de caràcter hegemònic. L'equilibri, o no, depenia sovint de la situació de força o feblesa de cada Corona, del caràcter del monarca i del seu carisma personal, així com d'altres empreses externes que podien canalitzar les energies, eventualment expansionistes, en una altra direcció o seguint estratègies diferents.

El primer intent durant el segle XII de dominar el regne veí es deu a Alfons I, el qual, amb el matrimoni amb la reina Urraca, intentà aprofitar-se de les dificultats que passava el regne de Cas-

9. Lafuente Gómez 2014.

tella després de la mort d'Alfons VI.¹⁰ No obstant això, les aigües regirades del regne, tal vegada la manca de mà esquerra per part del rei aragonès i, sobretot, la falta de suficients efectius militars, li van fer impossible fer-se amb el control estable de les terres de l'esposa. Així, Alfons I va reprendre les empreses més madures i rendibles contra l'islam.

Ja aquest primer fet hagués hagut de mostrar la impossibilitat d'aconseguir la victòria mitjançant les armes, fins i tot en condicions aparentment favorables, però no ho va fer. La història, però, està farcida de repeticions de fracassos, com si mai es prengués nota del passat. El concepte d'història com a *magistra vitae* és una il·lusió. La inútil estupidesa de les guerres medievals és llastrada per un sens fi d'exemples, des de les Croades fins a la Guerra dels Cent Anys, en què es demostrava la impossibilitat més absoluta de dominar un adversari amb capacitat militar i amb fons demogràfic. Solament s'obtenia lluir literàriament els valors de l'heroisme i patrimonis i riqueses per a alguns; a la pràctica, se semblava la mort i la destrucció.

El fill d'Urraca, Alfons VII, *imperator totius Hispanie*, va tornar la jugada als aragonesos després de la mort d'Alfons I i del seu testament de difícil comprensió, i va obtenir cert control de caràcter feudal sobre la part meridional del regne d'Aragó, l'antic regne de taifa de Saragossa.¹¹ El senyoriu eminent del monarca castellà sobre aquesta part d'Aragó va durar fins a 1176, quan se signaren els acords de Cazola. Aquest fet mostra que l'expansió era necessària, o així era vista, i, fora de qualsevol marc ideològic de reconquesta o croada contra l'islam, l'objectiu era el regne amb majors dificultats, fos quina fos la seva religió. Prova d'això són els diferents acords entre Alfons VII i Ramon Berenguer IV per repartir-se Navarra, la recuperada independència de la qual no s'acceptava com a legítima.¹² Aquests intents i tots els posteriors,

10. Lema Pueyo 2008: 247-304.

11. Vegeu Recuero Astray 2003 i en general Reilly 1992.

12. La primera vegada a Carrión el 21 de febrer, segons el LFM doc. 28, de 1141, segons PACB doc. 764, que publica el testimoni de pergamins, de 1140; acords renovats a Tudillén en 1151 i referendats el maig de 1156, LFM doc. 30, no sense problemes (vegeu la carta de Ramon Berenguer a Alfons VIII de 1157 (?), PACB doc. 1029, i renovats el 1162 entre Alfons d'Aragó i Ferran II de Castella (Sánchez Casabón 1995: doc. 4), tot i que l'1 de juliol de 1140 Ramon Berenguer IV havia signat uns acords amb Garcia VI de Navarra amb els quals es prometien ajuda mútua i es planificava el matrimoni del comte de Barcelona, encara casat amb Peronella, hereva d'Aragó, amb la filla del rei de Navarra, Blanca, PACB doc. 884.

van fracassar, fins a la reincorporació momentània del segle xv, i de manera estable el xvi.

La unió de Catalunya amb Aragó i la represa de les conquestes en l'espai de temps entre la fi de l'imperi almoràvit i el definitiu assentament dels almohades, van portar al primer pacte de partició de les conquestes entre la Corona de Castella i la d'Aragó. Durant un temps, va semblar més profitós unir-se contra, i defensar-se de, l'islam que no pas lluitar entre regnes cristians. Hi havia terres de sobres per expandir-se, solament feia falta posar-se d'acord per tal de no obstaculitzar-se i no crear conflictes.

Els acords de Tudillén, de 1151, veien una posició parcialment submissa del comte de Barcelona i príncep d'Aragó, com a vassall de l'*imperator*, encara així marcaven uns límits a la conquesta aragonesa més amples respecte a posteriors tractats, ja que a més de València incloïen també el regne de Múrcia. El mapa era d'alguna manera imprecís, delimitava futures zones d'influència sense uns límits exactes, ja que per exemple Conca formava part dels dominis d'Ibn Mardaniš, rei llavors de El Šarq-al-Àndalus, és a dir de València i Múrcia, i teòricament, doncs, havia de formar part de la conquesta aragonesa.¹³

El rol secundari de Ramon Berenguer IV ja s'havia percebut quan va ajudar a l'efímera conquesta d'Almeria, que pretenia trencar la continuïtat entre el sud almohade i el llevant d'Ibn Mardaniš, marcant la frontera entre les dues corones cristianes i, d'aquesta manera, beneficiar ulteriors conquestes gràcies a l'aïllament de les terres de l'est musulmà de les bases d'Andalusia i del Marroc. No obstant això, tal vegada les conquestes de Tortosa i Lleida, en 1148 i 1149, van donar al comte de Barcelona una posició suficient per tal de poder forçar un repartiment que li fos favorable.

La unió del regne d'Aragó i el comtat de Barcelona (que a partir del regnat d'Alfons el Cast ja es pot començar a dir Catalunya) comportava, entre moltes altres coses, el fet que cada part de la Corona assumís també la política exterior que fins llavors s'havia desenvolupat per separat.¹⁴ Si l'interès i la xarxa de relaci-

13. LFM doc. 29, Tudellén 27 de gener de 1151, a la Corona d'Aragó li tocava el regne de València des de Tortosa fins al Xúcar, així com Dénia, Múrcia i tot el seu regne menys Llorca i Bera, acords confirmats el 1156.

14. Encara falten estudis unitaris i comparatius sobre les diferents característiques dels dos territoris i de les seves relacions internes, vegeu uns dels pocs que són equilibrats, fora de reivindicacions territorials, Laliena 2010 i 2014; per la cronologia de Catalunya vegeu Cingolani 2015.

ons amb el sud de França eren comuns, així com l'expansió cap als territoris musulmans, que per a Aragó significava tenir una sortida al mar,¹⁵ Catalunya va assumir amb més decisió la política ibèrica de relació/confrontació amb la Corona de Castella. Per la seva banda, el regne d'Aragó, i molt més del que s'acostuma a dir, ja que s'arriba fins a la negació, va ser partícip de l'expansió mediterrània, primer a Mallorca i després, i de manera més estable i determinant, a Sicília i Sardenya. Encara que en aquest cas Catalunya, per l'embranchada dels seus mercaders, va tenir un paper capdavanter, no s'ha de veure aquest com a exclusiu. Encara així, el camp de la recerca i de la comprensió històrica és en part llastrat per uns estudis que privilegien un territori a costa de l'altre i, sobretot, de la possible visió del conjunt.

La posició de força, encara que relativa, respecte a la Corona de Castella, ara dividida de la de Lleó, es percep en el posterior tractat, el de Cazola del 20 de març de 1179, entre Alfons VIII de Castella i Alfons II-I el Cast. Consta d'un primer acord en què es tracta una altra vegada del repartiment de Navarra, i d'un segon on el rei d'Aragó s'allibera del vassallatge per Saragossa a canvi de la renúncia a Múrcia.¹⁶ A partir d'ara es perceben amb més claredat els límits geogràfics. El tractat havia estat precedit per un acord entre els dos reis, signat el 4 de juny de 1170 a Sahagún, de no atacar la terra del rei Llop de Múrcia durant cinc anys, i d'un altre d'ajuda mútua de juliol del mateix any, signat a Saragossa.¹⁷ L'estreta unió i l'acord entre Castella i Aragó es formalitzen també en el matrimoni entre Alfons i Sança, germana del rei de Castella.¹⁸ En tots aquests acords, tenint en compte la jove edat dels dos monarques, especialment de l'aragonès, hi hem de veure la influència de les respectives cúries, en contra de musulmans i lleonesos. Així ho demostrarà el decurs de la política peninsular següent, amb les apel·lacions del papa a la unió entre els reis cristians, especialment angoixants després de la derrota d'Uclés, a les quals s'uneix Alfons el Cast, i les múltiples aliances amb els musulmans, especialment per part dels reis de Lleó.

15. Vegeu Laliena 1996 i 2000.

16. Sánchez Casabón 1995: docs. 280 i 281, Alfons VIII cedeix a Alfons I València i tot el seu regne, amb la inclusió de Xàtiva, el regne de Dénia i Biar, els ports de Biar seran la frontera; allò que no s'especifica són els límits orientals, que veuran ajustaments i moviments en el futur.

17. Sánchez Casabón 1995: docs. 90 i 92.

18. Sánchez Casabón 1995: doc 161, donació *propter nupcias*, 18 de gener 1174, Saragossa.

Alguns matrimonis, com el de la catalana Berenguera, germana de Ramon Berenguer IV, amb l'emperador Alfons VII, i el de la filla d'aquest i Rica de Polònia, Sança, amb Alfons d'Aragó, van donar la il·lusió que aquest tipus de relacions funcionessin per mantenir la pau i els acords. N'hi va haver molts més al llarg dels segles, tots amb efectes relatius, fins a les conseqüències del de la infanta Elionor, filla de Pere el Cerimoniós, amb Joan I de Castella, que va conduir a la resolució final del compromís de Casp a favor de Ferran I d'Antequera.

De fet, altres factors van impedir més lluites per la supremacia, fins a més o menys 1243. En un primer moment, cap a mitjan segle XII, la necessitat d'aprofitar l'enfonsament de l'imperi almoràvit i el caos en què es va sumir al-Àndalus abans del definitiu control per part dels almohades, va impulsar una nova onada de conquestes, que per a la Corona d'Aragó van significar l'establiment (en perspectiva de futur) dels límits de Catalunya, amb Ramon Berenguer, i d'Aragó, amb Alfons el Cast. Aquestes circumstàncies, unides a la divisió de Castella i Lleó a la mort d'Alfons VII; les momentànies aliances amb l'islam per part dels reis de Lleó o de Navarra, en les quals la Corona d'Aragó es va mantenir bàsicament del costat de Castella, i encara més, ja amb Pere II el Catòlic, després de la derrota d'Uclés, l'any 1195, juntament amb la necessitat de resistir l'empenta almohade, i fins a arribar a Las Navas, van forçar un cert enteniment i col·laboració entre les dues Corones, així com havien mostrat els pactes, de caràcter ofensiu, de Tudillén i de Cazola i la continuada col·laboració de Pere el Catòlic amb Alfons VIII.¹⁹

Si considerem les dinàmiques de la guerra a la península en plena edat mitjana i les seves limitades possibilitats entendrem alguna cosa de les lluites de poder al llarg del segle XIII i de les seves formes, ja que l'expansió territorial es feia possible bé amb una lenta operació d'erosió del territori enemic, bé amb el col·lapse polític d'aquest. En són exemple les conquestes dels anys 1230-1250 en detriment de l'islam, i, al mateix temps, i més enllà de les dificultats geogràfiques, la resistència del regne de Granada fins a finals del segle XV. Aquest va ser l'únic territori, després de l'enfonsament de l'imperi almohade, que va aconseguir una certa estabilitat organitzativa amb la dinastia nassarita, fet que li

19. Vegeu Alvira 2008: 46-52.

va proporcionar els mitjans per resistir, encara que amb petites pèrdues perifèriques.²⁰

Les bones relacions entre les Corones de Castella i d'Aragó, sobretot impulsades per Pere el Catòlic, es van mantenir més o menys estables almenys fins a 1230, moment de separació del rei Jaume de la reina Elionor. Van tenir un seriós moment de crisi, pròleg del que passarà en la segona meitat del segle, en 1243-1244 quan l'infant Alfons va intentar avançar-se al rei Jaume en la conquesta de Xàtiva, en violació flagrant dels pactes de Cazola, on es parlava explícitament de la ciutat com a part de la conquesta de la Corona d'Aragó. La historiografia castellana és poc procliu a acceptar el fet, i parla sovint de confusió dels límits de conquestes, i diu que tant el rei d'Aragó com l'infant de Castella intentaven conquerir tant com podien sense gaires miraments.²¹ Evidentment, no és veritat, i el relat que fa Jaume I al *Llibre dels fets*,²² encara que amb les seves parcialitats, dona fe d'això. Crisi confirmada pel fet que ràpidament es va produir un nou acord, el d'Almisrà del 26 de març de 1244. Que aquest significa una obligada i ràpida claudicació per part de l'infant Alfons ho demostra també el fet que es tracta d'una petita fulla de paper, signada pels seguits dels dos, i no d'un solemne pergami, com possiblement els tractats de Tudillén i de Cazola i segurament el de Campillo de 1281, amb tota la seva constel·lació d'altres documents, i la impressionant reunió de les corts.²³

D'altra banda, durant els més de trenta anys en què van coincidir els regnats d'Alfons X el Savi i Jaume I el Conqueridor, hi va haver una notable varietat de relacions, que van ser el necessari pròleg a les del breu regnat de Pere el Gran. Qui les ha estudiat més bé és Carlos d'Ayala Martínez, encara que no hagi publicat íntegrament els resultats de les seves recerques.²⁴ Els seus estudis poden, així mateix, veure's matisats en més d'un aspecte, perquè, al meu entendre, hi ha certa sobrevaloració de la figura del rei Alfons, en part induïda pel seu aspecte reformador i cultural, juntament amb les dificultats que sovint trobem en la historiografia

20. Vegeu García Fitz 2002 i 2005.

21. Per exemple, Martínez Díez 1993: 178-179; al contrari, vegeu les consideracions més corresponents amb els fets de Ferrer Mallol 2011: 20-30.

22. Caps. 345-347.

23. Ed. Garrido 2008 i a *Jaume I rei d'Aragó*: 66-68 (amb foto en color).

24. Ayala Martínez 1986 i 1997.

castellana d'admetre derrotes, errors o inferioritat en relació amb la Corona d'Aragó.

La primera crisi de gravetat es dona just al principi del regnat d'Alfons, quan el 1253 intenta intervenir a Navarra a la mort de Teobald I. Jaume I, que mai no ha renunciat als seus drets sobre Navarra, lidera una gran coalició anticastellana amb navarresos, l'infant Enric i uns quants nobles enemics d'Alfons, entre aquests el senyor de Biscaia, que tornarem a trobar més endavant. Després d'una primera treva en 1255, la pau arriba a Sòria en 1256. Però, al meu entendre, més que a causa de la diplomàcia castellana, que hi va fer intervenir els reis d'Anglaterra i França, el mateix papa i finalment la reina Violant, filla de Jaume, la consecució de la pau es deu a la coincidència de dos fets principals. D'una banda, el basculament definitiu de Navarra cap a França, que limitava la importància i l'interès immediat de Jaume en l'assumpte i postergava qualsevol possibilitat d'annexió del regne. De l'altra un cert realisme del monarca li desaconsellava seguir quimeres que comportarien grans costos econòmics i humans, unit als dubtes que sempre havia tingut davant empreses grans i d'èxit incert.²⁵ El resultat polític va ser igualment positiu, perquè va instaurar certa superioritat del monarca aragonès sobre el castellà, superioritat, sobretot personal, que s'anirà aprofundint amb el temps, a mesura que augmentaran els deutes d'Alfons respecte a Jaume, i que la situació al regne de Castella s'anirà complicant donant mostra de la feblesa interna.

Com bé mostra Ayala, el gibel·linisme va ser al mateix temps un motiu de trobada i de desacord entre la Corona de Castella i la d'Aragó en el camp de la política internacional. El desacord venia, d'una banda, del rebuig de Jaume a les aspiracions imperials d'Alfons, ja que possiblement temia una renovació de l'*imperator Hispanie*, i, de l'altra, del rebuig d'Alfons al matrimoni de l'infant Pere amb l'hereva de Sicília, Constança, que va veure, almenys per un moment, com una amenaça a les seves aspiracions. La trobada, malgrat les diferències, fins va dur a accions conjuntes, i efímeres, com les de Pere i Alfons a la Toscana gibel·lina.²⁶

25. Cingolani 2007: 207-215.

26. Vegeu Dip. 2: doc. 6, Cingolani 2006: 344, Ballesteros 1963: 537 i 542-543 per les relacions amb Monferrato i Saluzzo.

Encara així s'ha de destacar que la projecció d'Alfons en el *fecho del imperio* era una aspiració de caràcter personal ideal i efímera,²⁷ mentre que la projecció de Jaume, i sobretot del seu fill Pere, sobre el regne de Sicília es fonamentava en aspectes molt més materials i sòlids, col·lectius, en un sentit molt ampli, ja que apuntaven a l'expansió, mercantil en un primer moment, i, possiblement, territorial, en un segon, sobretot després de la mort de Manfred i Conradí, respectivament el 1266 i 1268 a mans de Carles d'Anjou. A més, i de manera cada cop més clara, encara que es van guardar les formes fins a l'últim moment, significava un declaració d'hostilitat de la Corona d'Aragó envers França i els nous reis de Nàpols i Sicília, els Anjou, amb grans implicacions en el tauler polític internacional fins al segle xv, i més enllà dels confins de la península. El cas era molt diferent del de Castella que, per moltes relacions internacionals que va generar el *fecho*, es continuava dirigint més aviat a la caracterització del poder monàrquic a l'interior de la Corona i, d'alguna manera, de la península.

L'expedició a Múrcia de 1266 s'ha de veure en el marc del respecte dels tractats, i en la voluntat de Jaume d'augmentar el deute de gratitud del seu gendre. Que Alfons demanés ajuda al seu sogre en ocasió de la revolta mudèjar, quan ja mostra signes de feblesa interna, justifica la campanya de saqueig preparatòria liderada per l'infant Pere l'estiu de 1265. No obstant això, el pas-seig triomfal de Jaume l'any següent no tenia cap raó militar, tan sols política i, tal vegada, d'egotisme del monarca aragonès, que la va pagar molt cara amb els seus súbdits, ja que es creà un clima d'inestabilitat interna que no es va pacificar, almenys a Catalunya, fins a 1280, amb revolta i guerres internes.²⁸

Els últims anys dels dos reis es caracteritzen per la pèrdua total del control sobre la racionalitat de les seves accions i, en part, dels seus estats.²⁹ Amb la diferència que Jaume va saber rectificar, després de descobrir les intencions reals del seu fill il·legítim Ferran Sanxis, i va fiar completament l'avenir de la Corona en el seu hereu Pere, tant en la reducció de la revolta dels nobles i en la

27. Estepa 1984.

28. Cingolani 2007: 317-334.

29. Un aspecte semblant pot ser també, tot i que amb distintes conseqüències, la intenció de fragmentar els regnes, duta a terme per part de Jaume, i amb profundes repercussions, mentre que l'hereu Sanç va ignorar allò establert en el darrer testament d'Alfons.

revolta mudèjar, com en la frustrada qüestió de Navarra, que va conduir a una altra fricció amb Castella. Mentre que Alfons, amb la seva indecisió i canvis d'opinió respecte al seu successor, primer Sanç, després Alfons de la Cerda, fill del difunt infant Ferran, va portar el regne a la fractura i al caire de la guerra civil. És més: des d'un cert punt de vista, més important per al nostre tema, va deixar el regne a les mans del rei d'Aragó al llarg d'uns vint anys, pacífics amb Pere, però amb dues guerres en els regnats dels seus hereus Alfons III - II i Jaume II.³⁰

Quan Pere el Gran arriba al tron ja té unes quantes coses clares, gràcies a l'observació del seu pare, dels seus assoliments i dels seus errors, i gràcies a llargs anys actuant com a infant, tant en relació amb la política interior com amb la política internacional. En aquest camp, l'experiència de l'últim fracàs en l'annexió de Navarra també els ha ensenyat força coses. En primer lloc, que la política exterior no es redueix a solucionar problemes fronterers o detalls comercials, que n'hi ha i són importants, i que els acords i els títols dinàstics no són garantia d'èxit, i menys sense la possibilitat d'exercir la força, eventualment acompanyada per una activitat diplomàtica i de propaganda prèvia. El resultat d'aquesta experiència es veu amb extrema claredat en la gestió de l'empresa de Sicília, encara que finalment no obtindrà tots els resultats esperats.

En segon lloc, també ha après, i aquesta és tal vegada la seva gran innovació cap a concepcions més modernes, que la diplomàcia és un fet global, que, sigui quin sigui l'objectiu, s'ha d'individuï i tenir en compte tot el tauler i controlar-lo tan bé com sigui possible.³¹

És impossible entrar en els detalls d'aquests anys, també en el que passa exactament a la Corona de Castella, ja que falten estudis comparatius exactes i detallats, a part del de Ballesteros, que té el mèrit, poc freqüent en la historiografia espanyola, d'haver explorat bastant a fons l'Arxiu reial, mèrit que no oculta, però, alguns dels problemes principals, i molt greus, de la seva síntesi, com ja he exposat més amunt, i que recauen sovint en la crítica posterior. Possiblement per aquesta raó, estudiosos posteriors, pel que he pogut veure, encara que modifiquin en part la interpretació

30. La parcialitat de Ballesteros Beretta respecte a Alfons, li va permetre veure que: «Pedro III no sólo era el mentor, sino el árbitro de la política del infante rebelde» (Ballesteros 1963: 1031), per a les guerres posteriors vegeu Ferrer Mallol 2005.

31. Aspectes encara més desenvolupats pel seu fill Jaume II, vegeu Pequignot 2011.

general, la mantenen sense entrar en tants detalls.³² Així doncs, em limitaré a proporcionar unes línies generals, aïllant algunes de les temàtiques —relacions entre monarques, la reina Violant, els infants de la Cerda, nobles castellans, relacions amb altres poders, especialment papat i França—, i em centraré sobretot en les actuacions del rei Pere, aprofitant la documentació per plantejar situacions diferents o més matisades, sobretot no tan autocomplaents, en alguns casos, amb la Corona de Castella.

L'esdeveniment clau que va servir de detonant d'una crisi llargament incubada, i que va permetre i fins va obligar a una sempre major intromissió del rei d'Aragó en els assumptes de Castella, va ser la mort l'estiu de 1275 de l'hereu del tron, l'infant Ferran, i l'elecció com a successor, entre molts titubejos, del secundogènit Sanç, en detriment del fill major de Ferran, l'infant Alfons de la Cerda.

La situació queda en certa manera enlaire, amb els infants de la Cerda en un primer moment sota la tutela de Juan Núñez de Lara, senyor d'Albarrasí,³³ i amb un cert privilegi adquirit per l'infant Sanç en la cursa cap al tron, amb l'important suport de Lope Díaz III d'Haro.³⁴

Els esdeveniments es van precipitar la primavera de 1277, entre finals d'abril i primers de maig, quan, sense que siguin encara clars els motius, Alfons ordena matar el seu germà l'infant Fadrique mentre ell té corts a Burgos.³⁵ És molt possible que l'ambaixada que el rei Pere envia, per tràmit de l'abat de Veruela, al rei Alfons i a l'infant Sanç (Dip. 2: doc. 46) sigui d'aquesta època, juliol/agost.³⁶ Es pot apreciar com Alfons i Sanç, per separat, ja havien demanat ajuda a Pere mentre es trobava a València, el qual es mostra vivament interessat en els drets dels seus nebots en les seves relacions amb el rei de França. Pere promet que «vendria en Aragó a les parts de la frontera de Castella et de Navarra, et veuria-s ab ells per tractar pau et adob entr'èls»; amb tot, s'as-

32. Per exemple Moxó 1990: 197-206, molt breu i sintètic, encara més breu González Antón-Lacarra 1990: 194-199.

33. Ballesteros 1963: 764, Juan Núñez de Lara recull els infants de la Cerda tot i que poc després se'n va cap a França.

34. Ballesteros 1963: 783-784.

35. Ballesteros 1963: 818-24 atribueix la sortida de Castella de Lope de Haro al fet que estava aliat amb l'infant Fadrique i per això entraria al servei de Felip.

36. I no de l'any següent com creia Ballesteros 1963: 893-894, a causa d'un evident error d'interpretació dels elements del registre que la consigna.

sabenta que ja s'ha signat un tractat de pau i treva.³⁷ El fet que tracti per separat amb l'infant Sanç pot tenir a veure, també, amb el fet de la successió.

Així mateix, tal vegada la situació a Castella fos més tensa del que normalment es creu, perquè el rei Pere pocs mesos després, el 8 de gener de 1278 (Dip. 2: doc. 63), posa en alerta tots els castells fronterers d'Aragó fins al castell de Xirel, en el regne de València. És evident, per l'extensió de l'alerta, que no es tracta d'un perill que pugui venir des de Navarra, com tampoc en pot ser causa Juan Núñez, que, tornat de França, ja havia començat les hostilitats contra terres del rei de Castella (Dip. 2: docs. 51 i 52), però que encara no sembla una amenaça per a Aragó. Em sembla possible que aquesta tensió sigui una conseqüència de l'assassinat de l'infant Fadrique, i també de la fugida de la reina Violant, de Blanca i dels infants de la Cerda, més que no pas d'un temor genèric a l'infant Sanç, proclamat definitivament com a hereu a les corts de Burgos.³⁸ La situació havia de comportar un cert perill perquè, com veurem en breu, a la reina li van ser embargades terres i propietats.

En aquest mateix escenari s'ha de col·locar la decisió de Lope Díaz d'Haro de venir a Aragó i Catalunya, aprofitant el parentiu amb Gastó de Montcada, vescomte de Bearn ja al març de 1278 (Dip. 2: doc. 68). És a dir que els principals implicats en els dos bàndols s'escapoleixen de Castella, bé per refugiar-se a terres del rei Pere, bé per començar hostilitats, que serà la característica de Juan Núñez fins a la conquesta d'Albarrasí la tardor de 1284.

La reina Violant ja la trobem a terres de la Corona d'Aragó a la primeria de juliol de 1278, quan demana entrevistar-se amb els seus dos germans, Pere i Jaume de Mallorca (Dip. 2: doc. 85).³⁹ En canvi, Blanca se'n va directament cap a França, suposo, ja que

37. Tal vegada el tractat que menciona Ballesteros 1963: 842.

38. Primer esment com a hereu el 26 d'abril de 1278 (Ballesteros 1963: 790).

39. Segons Ballesteros 1963: 861 es fugà el juny de 1278. Sobre Violant i en general, vegeu Ballesteros 1963: 860-895, amb tots els seus errors de datació i transcripció; les *Gesta comitum Barchinone*, font en general ben informada diuen que el rei Pere «manu armata, profunde per VI dietas Castellam intravit, ac reginam prephatam et filios Ferrandi, regis Castelle primogeniti, secum duxit» (XXXII, 11), afirmació que, si fos veritat, mostraria que la reina es trobava, o creia trobar-se, en una situació de cert perill i que els infants viatjaven amb ella, ja que les *Gesta* no ens diuen si també hi havia la seva mare, Blanca; també Desclot diu que «havia treta de Castella la reina» (cap. 76), significant, sembla, una intervenció directa del monarca en la fuga de la seva germana.

Pere li escriví el 24 de novembre, en resposta a una carta seva i del rei Felip, per dir-li que Violant vol tornar amb el seu espòs i que ell custodiarà els seus fills (Dip. 2: doc. 106). És possible que Violant pensés tornar bastant aviat, perquè el 3 de gener de 1279, venint de Barcelona, ja es troba a Saragossa (Dip. 2: doc. 116). Al març, tal vegada es veu amb el seu germà en Borja (Dip. 2: doc. 129), mentre que a mitjan juny, des de València, Pere li diu que pot tornar a Castella perquè ha acordat amb Sanç que li seran tornades les possessions i terres; no obstant això, ell es queda amb els infants de la Cerda. A mitjan juliol, després d'un any aproximadament d'haver-se escapolit, la reina ha de passar per Sagunt per tornar amb el seu espòs (Dip. 2: doc. 155).

Els infants Alfons i Ferran, contràriament al que es diu, sobre l'única, i equivocada, base d'una afirmació de Jerónimo Zurita que es trobaven a Xàtiva,⁴⁰ tal vegada van estar en principi a Barcelona, com sembla mostrar el fet que Violant ve a Barcelona, i possiblement també passa per allí Blanca de camí cap a França, i perquè en un projecte de vistes amb el rei Felip III, en una carta del 13 de gener de 1280, Pere li diu que els portaria fins a Perpinyà, encara que «dubitandum est quod in tante yemis et frigoris excessu dicti infantes, propter puerilem etatem ipsorum, et quia maior eorum fuit quartanarius, licet ad presens sit convalescens, absque lesione personarum suarum possent agredi tantum iter» (Dip. 2: doc. 188).⁴¹ De fet, almenys des de febrer de 1283 (Dip. 2: docs. 490 i 503) es troben rigorosament custodiats al castell de Lleida, i no es dirigeixen cap a Xàtiva fins a l'estiu de 1285, per allunyar-los de la zona que podia ser més directament afectada per la invasió francesa (Dip. 2: doc. 816).

La importància del fet que el rei Pere retingués els infants de la Cerda va ser ben destacada ja per la historiografia contemporània, com mostra Bernat Desclot (cap. 76), atès que era una manera de tenir agraït i al mateix temps obligat l'infant Sanç, per l'amenaça que podien representar els infants als seus drets dinàstics, argument i base que van aprofitar més endavant els dos fills del rei, Alfons el Liberal, en 1288-1289, i Jaume II en 1295-1296. D'altra banda, permetia a Pere assumir un paper de mediador responsable a ulls del rei Felip de França, que defensava

40. A 2: 41 diu que són a Xàtiva almenys des de 1278.

41. Sobre la importància general de les vistes vegeu Péquignot 2005 i 2011: 397-454.

els drets dels seus nebots, i també perquè complia amb els desitjos del papa. I és ara, com veurem més endavant, quan comença el joc a tres o més bandes de Pere amb el rei de França i amb el papa sobre assumptes castellans, en els quals es veu involucrat també Eduard I d'Anglaterra, i fins amb potentats del nord d'Itàlia i amb Portugal.

Abans, però, d'entrar en l'anàlisi més detallada del tarannà de les relacions entre les dues Corones i veure les implicacions internacionals, serà millor examinar de manera ràpida algunes altres conseqüències de la situació d'inestabilitat a la Corona de Castella, que va influir en el comportament d'alguns nobles, en concret de Juan Núñez de Lara, de Lope Díaz d'Haro, juntament amb nombrosos barons fidels seus, i de Blanca Alfonso, senyora de Molina i de Mesa. Encara que siguin peces menors, tenen la seva importància i, per bé que manca molt per entendre, ens permeten apreciar més els detalls de la situació interna del regne de Castella, i saber fins a quin punt la intervenció de Pere va ser important, o així es creia en el seu moment, i directa en moltes parts de la Corona de Castella, des de la Rioja i Burgos fins a Conca.

S'haurien d'esclarir més les implicacions de l'aparent conjura de l'infant Fadrique i de Simón Ruiz, senyor de Cameros, morts la primavera de 1277 pel rei Alfons, perquè, com ja he dit, just en aquesta època tant Juan Núñez com Lope Díaz surten del regne i es dirigeixen cap a França. El comportament del senyor de Lara i Albarrasí, vassall de Santa Maria, es fa tal vegada més comprensible, sobretot si mirem el posterior de la reina Violant i de Blanca, mare dels infants de la Cerda, perquè una vegada aquests han passat sota custòdia de la mare i l'àvia, l'antic compromís amb ells de Juan Núñez es queda sense bases de maniobra i sense suport, mentre pot treure rendibilitat de l'interès del rei de França, oncle dels infants. D'altra banda, la constant rebel·lia dels senyors de Lara i la tradicional semiautonomia dels d'Albarrasí abonen el fet que es busqui una sortida independent. Com hem vist, torna al cap de poc temps i es posa a depredar les terres del rei de Castella. Un fet que de moment no sé explicar, i que tal vegada tingui a veure amb una divisió interna a Albarrasí, és la fugida de la seva esposa, Teresa Álvarez, juntament amb altres dones de la ciutat que es refugien a Terol el juliol de 1279 (Dip. 2: doc. 158).

D'altra banda, els senyors de Cameros havien tingut sovint relació amb els Haro. Així, tal vegada Lope Díaz, tement veure's

implicat, també se n'anà a França per tornar ràpidament i obtenir l'ajuda tant del rei Pere, que li concedeix cent trenta cavalleries a fur d'Espanya al març de 1278 (Dip. 2: doc. 68), com del seu sogre Gastó de Bearn, que ja hem vist. Em sembla massa casualitat com perquè aquests esdeveniments no estiguin relacionats.

No obstant això, el fet que Lope Díaz d'Haro tingués bases a Catalunya, i les continuà tenint, no vol dir que estigués del tot enemistat bé amb el rei Alfons, encara que amb aquest tingués qüestions per promeses no complertes per part del rei («non compleverat vobis nec complere volebat ea que vobis dare promiserat», Dip. 2: doc. 109), bé amb l'infant Sanç. Així, l'octubre de 1279 acabdilla la resposta castellana a les correrries de Juan Núñez posant setge a la mateixa Albarrasí (Dip. 2: doc. 100), i de nou, al juny de 1280 (Dip. 2: doc. 221), tot i que ara el cabdill sembla que és Diego López de Salcedo.⁴² Les relacions de Lope Díaz amb el rei Pere no seran sempre del tot fluïdes, ja que el rei accepta que el senyor de Biscaia tingui els dominis del vescomte de Bearn a Catalunya, però no vol que s'uneixi a les tropes de l'infant Alfons que es dirigeixen contra els barons rebels (23 de març de 1280), i li ordena que l'esperi a ell (Dip. 2: doc. 201).⁴³

El comportament de Lope Díaz amb el rei de Castella encara és ambigu, i també amb Pere. Per això, al gener de 1282, aquest li impedeix entrar a Aragó, perquè, encara que no està en guerra amb el rei de Castella, tampoc no està en pau amb ell (Dip. 2: doc. 368); a més, temps enrere havia atacat Magallón, en el curs de les hostilitats amb Sanç, quan era vassall del governador de Navarra (Dip. 2: docs. 372, 373, 374). Veiem també que continuava tenint tractes amb el rei de França, cosa que Pere no veu amb bons ulls; no obstant això, espera poder millorar les relacions amb Alfons.⁴⁴

42. Segons Ballesteros 1963: 893 Lope i Juan estaven junts, perquè cita una carta de Sanç del 10 de juliol 1279 en què aquest diu que va cap a Conca «por vedar a don Lope et a don Johan et a los otros ricos omes que allá son el mal e el danno que fazen en la tierra».

43. L'estada de Lope Díaz i dels seus homes a Catalunya no va estar exempta de problemes (Dip. 2: docs. 226, 248, 249).

44. Vegeu també Dip. 2: docs. 522 i 524, del maig de 1283, en què l'infant Alfons es queixa a Juan Alonso de Haro per haver fet incursions a Aragó mentre l'infant Sanç posava setge a Àgreda; és possible que es tracti d'operacions de Sanç contra rebels que s'havien acordat amb França contra Castella (Ballesteros 1963: 841-852), lligat amb els fets de Magallón.

Finalment, també em sembla significatiu, per la importància estratègica dels seus dominis, el cas de Blanca de Molina i Mesa, filla d'Alfons de Molina i Mafalda de Lara. A la mort del seu marit, Alfonso Fernández, fill il·legítim d'Alfons X, després de març de 1281, en la moguda situació del regne de Castella, Blanca busca suport extern en el rei d'Aragó. En un primer moment intenta casar la seva filla Isabel amb l'infant Federic (i no amb Alfons),⁴⁵ matrimoni que finalment no es complirà (Dip. 2: docs. 363 i 396, desembre 1281, març 1282). Quan el rei Pere se'n va cap a Sicília, es queda sota la protecció de l'infant Alfons (Dip. 2: doc. 424). El tracte és molt amable i protector, també contra atacs i roberies de Juan Núñez (per exemple, Dip. 2: doc. 433), o intervé amb l'infant Sanç perquè li restitueixi unes propietats que li pertanyien (Dip. 2: doc. 461), o encara, més endavant, a causa de les injurioses paraules que aquest li va dirigir (Dip. 2: doc. 549). D'altra banda, la seva segona germana de pare, Juana, era esposa de Lope Díaz III i cosina de Juan Núñez de Lara.

Sobretot després del fracassat setge d'Albarrasí per part de tropes de l'infant Sanç —i en vista de la cessió per la seva banda dels drets de conquesta sobre la ciutat al rei Pere mitjançant els acords d'Àgreda – Campillo (Dip. 1: doc. 248)—, aquest últim no solament es fa responsable de bloquejar les seves incursions que desestabilitzaven la regió, sinó que, durant el setge, primavera-tardor de 1284, Pere disposa lliurement i mana a tots els consells castellans de la frontera amb Aragó fins a Conca.

Tornem ara a les relacions entre els monarques. Em sembla significatiu d'alguns plans del rei Pere el fet que, el desembre de 1278, enviés a Sixena el fidel escrivà de la cancelleria Ramon Escorna perquè en portés trenta-un documents amb els tractats i les conveniències entre els reis d'Aragó i de Castella (Dip. 1: 152, i Dip. 2: doc. 110); que l'infant Sanç acceptés veure's per tractar sobre «amore et aliis», i que ja buscava lloc i data per veure's amb ell, i demanava que hi fos present també l'infant Manuel (Dip. 2: docs. 114 i 115). La carta a Alfons, i en còpia a Sanç,

45. No s'ha de confondre, com es fa normalment, amb una altra Isabel, filla de Maria de Molina, germana de pare de Blanca i futura esposa de Sanç, que el 1291 es casarà amb Jaume II, tot i que el matrimoni no es va consumar per la jove edat de l'esposa, i que va ser anul·lat el 1295 per permetre el matrimoni del rei d'Aragó amb Blanca d'Anjou, filla de Carles II rei de Nàpols; un exemple de la confusió a Estepa 2006: 83, on, a més, sobre fonts molt dubtoses i no comprovades, es parla de l'infant Alfons.

és més formal, mentre que la lletra exclusiva per a Sanç és molt més afectiva, tret que ja mostra que el rei considera l'hereu el seu principal i millor interlocutor, i que podrà exercir sobre ell més influència, ja que li diu «*intelleximus affectionem et verum amorem quem erga nos habetis, et e converso vos scire volumus nos erga vos amorem verum et affectuosam dileccionem habere*». El 3 de març Pere escriu de nou a Alfons per dir-li que es veurà aviat amb l'infant a Tarassona (Dip. 2: doc. 123). El rei de Castella es trobava a Gascunya amb el rei Eduard,⁴⁶ i és Sanç que li contesta als pocs dies (havia de trobar-se prop de Tarassona). La seva resposta ens mostra aspectes del caràcter de l'infant, de la seva feblesa, tal vegada, i de la seva dependència en aquest moment del seu oncle, el rei d'Aragó, del qual es meravella pel fet que no li envia cartes en què li parli de la «*dileccione quam erga vos habemus et habere debemus*». Aquest, impulsat també per la reina Violant, ha de respondre-li que, a part del seu fill l'infant Alfons, ell és la persona a qui més estima, i ha de saber-ho encara que no ho expressi sempre (Dip. 2: doc. 127). L'intercanvi de cartes continua els dies següents, i Violant és amb el rei, però finalment no es poden veure perquè Pere ha d'anar a Catalunya.

La cerca dels documents dels tractats de pau adquireix sentit més endavant, perquè, encara que els termes no són clars, el 10 de juliol sabem que ha nomenat Rodrigo Jiménez de Luna perquè revisi amb Enrique Pérez de Corte, per part del rei de Castella i de l'infant, els límits de les conquestes «*super terminis castro-rum, locorum et terrarum conquiste Ispanie, videlicet que ex ipsis castris, locis sive terris ad nos pertinent seu debent pertinere et que ad illustrem regem predictum et eius filium memoratum, et etiam ad signandum et terminandum usque ad que loca termini terrarum nostrarum et terrarum regis predicti venire debeant seu protendi*» (Dip. 2: doc. 153). Els treballs no duren gaire, perquè el dia 20 el rei aprova la tasca duta a terme per Rodrigo Jiménez. No obstant això, l'encarregat d'Alfons sembla que proposa alguna cosa diferent, perquè escriu Pere que «*ea que ipse dicit sunt verba que tangunt novam compositionem, ac si non fuisset iam tractatum vel ordinatum super divisione dictorum terminorum*» (Dip. 2: doc. 160), mentre que ell vol atènyer-se al que estableix el tractat d'Almizrà de 1244.

46. Ballesteros 1963: 846.

Després d'un altre intercanvi de missatgers, Pere i Sanç concorden veure's entre Requena i Bunyol el 14 de setembre (Dip. 2: doc. 165). Ballesteros dubta que aquestes vistes s'hagin efectuat, però les confirmen els documents Dip. 2: docs. 171 i 180, aquest segon dirigit a Alfons, en què es diu «non potuerit in illa vista quam secum habuimus fine debito terminari, propterea tamen scire vos volumus quod non discordes recessimus, quia satis pro firmo tenemus quod idem filius vester complere tantum negocium vereri debuit absque vestra consciencia speciali, et nos excusacionem suam compositionis predicte velut iustam recepimus et duximus acceptandam». Havien de replicar per carnestoltes de 1280, però s'anul·la perquè Pere ja ha quedat amb Alfons (Dip. 2: docs. 182-183, desembre de 1279). El rei de Castella sembla que té pressa i al mateix temps està indecís, perquè al Dip. 2: doc. 193, del 10 de febrer de 1280, li demana una altra vegada de confirmar la data de les entrevistes, però a Dip. 2: doc. 198, del dia 26 del mateix febrer, li proposa retardar-les.

Encara trigaran molt a tornar a veure's, perquè les vistes de Campillo – Ágrede no arribaran fins després que Pere es veiés a Tolosa, al gener de 1281, amb Felip III, rei de França, que ja havia pogut veure's, al seu torn, amb el rei de Castella. El joc era complicat pels assumptes que el rei de Castella havia de resoldre amb el rei de França, i Pere havia de moure's amb circumspecció, ja que es trobava en plena organització de l'expedició a Sicília, a part del fet que durant la primera meitat de 1280 es va haver de reprimir una altra rebel·lió de la noblesa catalana.

Les vistes van ser precedides per un intens intercanvi de cartes per justificar retards i reafirmar l'afecte mutu (Dip. 2: docs. 273, 277-279, 286-287). A la multitudinària i solemne reunió es van redactar dotze documents, més un aparentment perdut. Els primers set a Campillo, quatre més a Ágrede i un a Tarassona, aquests últims exclusivament amb l'infant Sanç. Encara que la reunió se celebrés, com era costum, a les terres del rei teòricament més important, i els notaris extensors fossin castellans, Juan Pérez, del rei Alfons, i Gil Domínguez, de l'infant Sanç, de fet qui juga el paper de director és Pere, i és el seu nom que obre el solemne document dels acords de mútua ajuda (Dip. 1: doc. 244).⁴⁷ El que s'havia d'escenificar, amb l'esperança d'aconseguir-ho, eren la pau

47. Una foto, bastant reduïda, al catàleg de l'exposició *Pere el Gran* (2011: 46-47).

i la col·laboració dins de la Corona de Castella i entre les dues Corones. Com era tradició, des que Navarra se separà d'Aragó en 1135, els reis i els infants es prometen ajuda mútua en la recuperació de Navarra (Dip. 1: doc. 243) i en eventuals guerres (Dip. 1: doc. 244). Un argument important és el de la regulació del gran nombre de friccions i incidents a la frontera, fet que havia d'afavorir els intercanvis comercials (Dip. 2: doc. 294). Un dels elements que demostren la posició de força de Pere, i que explica per què recolza en els tractats precedents i en la reunió de juliol de 1279 entre Rodrigo Jiménez de Luna i Enrique Pérez de Corte (Dip. 2: docs. 155 i 166), és la cessió per part d'Alfons a Pere de la vall d'Aiora, a la qual cessió l'infant Sanç afegeix Requena (Dip. 2: doc. 297).⁴⁸ L'endemà, a Ágreda, Pere i Sanç estableixen uns acords personals, que han de garantir la seva condició d'hereu (Dip. 1: doc. 247). A canvi, Sanç no solament confirma la cessió de les localitats que li havia fet el seu pare, sinó que promet ajudar-lo en la conquesta de Navarra cedint-li els seus drets (Dip. 1: doc. 250), i també Albarrasí, al contrari d'allò establert amb el rei Alfons (Dip. 1: docs. 246, 302 i 303). L'endemà, Sanç segueix el seu oncle en terres aragoneses, ja que el document Dip. 1: doc. 251 se signa a Tarassona.

És possible que en aquells anys Pere ja pensés en Sicília; el cert és que, una vegada mort el seu pare i calmada la revolta mudèjar al regne de València, ja començà a fer plans, obstaculitzats en un primer moment per les dues revoltes de nobles en 1278 i 1280. D'altra banda, els camins dels contactes diplomàtics amb els possibles aliats a Sicília, al nord d'Itàlia, a la mateixa França, on hi havia enemics de Carles d'Anjou, fins a Bizanci, necessitaven el seu temps, com es veurà als propers apartats. I una certa pacificació de la península o almenys el control sobre els seus reis era bastant important per no tenir l'esquena descoberta, una vegada hagués emprès el viatge cap al sud d'Itàlia, i també per tenir aliats en el cas d'un esperat atac per part de França. Alfons era el seu aliat, havia obrat amb el rei Eduard d'Anglaterra per concordar el matrimoni de l'infant Alfons amb la princesa Elionor (Dip. 2: docs. 317 i 343) i era un dels pocs que estaven al corrent dels seus plans; els seus contactes del nord d'Itàlia eren útils, especialment en la figura de Guglielmo, marquès de Monferrato, aliat un temps

48. Cessió que no es realitzarà, vegeu Dip. 2: doc. 412.

i ara enemic de Carles, gendre del rei Alfons per haver-se casat amb la seva filla Beatriu.⁴⁹ I el control sobre els veïns orientals l'obté, més que amb pactes, que ja sabem que valien el que valien, amb la pressió que significa tenir la custòdia dels infants de la Cerda, i amb el tracte privilegiat amb l'infant Sanç. Encara que amb aquest, tal vegada, tibà massa la corda, si s'ha de jutjar per la reacció del rei Sanç una vegada mort el seu oncle, el rei Pere. Aquest sistema era completat amb l'aliança amb Dionís I, rei de Portugal, mitjançant el matrimoni d'aquest amb la seva filla Isabel, fet que també va significar la intromissió en els assumptes interns de Portugal, motivats per la rivalitat entre Dionís i el seu germà Alfons, com es veurà més endavant.

El fet de ser el guardià i el protector dels infants Alfons i Ferran, i després també l'àrbitre de la pau a la Corona de Castella, van donar al rei Pere ulteriors armes també en les seves relacions internacionals,⁵⁰ sobretot amb el rei Felip de França i amb el papa. Això no obstant, amb l'arribada de Martí IV en 1280, seguidor i gairebé un titella en mans de Carles d'Anjou, les seves possibilitats de maniobra es van veure molt limitades, per no dir anul·lades del tot. Encara que no sigui ara el moment d'entrar en els detalls de les altres activitats diplomàtiques del rei d'Aragó, així mateix es pot percebre com a resultat evident que en la perspectiva del planejat atac a Sicília era important mantenir almenys tranquil el rei de França, distreure la seva atenció i posar l'accent en la intervenció a Castella, juntament amb altres temes candents, com els drets sobre Navarra o la situació del seu germà Jaume, rei de Mallorca, arguments principals de les vistes de Tolosa a principi de 1281 (Dip. 2: doc. 136).⁵¹

No obstant això, i malgrat tot el que es tractà a les entrevistes d'Àgreda - Campillo, la situació a Castella es precipita de manera bastant ràpida. L'1 d'abril de 1282 Pere escriu a Sanç i a Dionís de Portugal que veu favorablement el procés de signar pactes entre tots dos (Dip. 2: docs. 400-401), encara que adverteix al rei de Portugal que no es fï completament de l'infant, perquè

49. Beatriu mor poc abans de l'agost de 1281 (Dip. 2: doc. 334).

50. Fins al punt que el 6 de febrer de 1284, des de Barcelona, respon a la reina Elionor d'Anglaterra, germana de pare del rei Alfons, que li demanava que posés pau entre els dos; Ballesteros (1963: 1047) coneixia el document, però, com sempre, el data de manera equivocada al 1283, fet que no té sentit, perquè Pere en aquell moment es trobava a Calàbria!

51. Almenys Dip. 2: docs. 136, 188 i 348.

aquest «videatur tangere de se ipso». El mateix dia es dirigeix també a Alfons perquè eviti qualsevol discòrdia amb el seu fill; estava disposat a tornar-se a veure amb ell, li diu, però, atès que ha de celebrar corts a Ciudad Real, li serà impossible trobar-se més tard perquè està molt ocupat amb l'organització de la seva armada. De totes maneres, ha escrit a l'infant «ad sedandam materiam scandali» (Dip. 2: doc. 402). La correspondència segueix incessant en els dies següents (9 d'abril, Dip. 2: doc. 404; 1 de maig, Dip. 2: doc. 412; 19 de maig, Dip. 2: docs. 418-419; 9 de juny, Dip. 2: docs. 422-423, aquests ja de l'infant Alfons que s'ha quedat al càrrec de la situació a la Corona d'Aragó) i es perceben tons de gran ansietat i forta dependència, tant del rei Alfons com de l'infant Sanç.

Pere, evidentment, es desentén del problema mentre es troba a Sicília, i a la correspondència de l'infant Alfons, a part de qüestions de frontera, no es troben altres referències a intervencions a Castella, a part d'unes vistes que calia celebrar amb l'infant Sanç i que, finalment, sembla que no es van realitzar, almenys no a la fi de març/primeria d'abril (Dip. 2: doc. 501), mentre que tal vegada van coincidir al maig, quan el rei Pere anà a Bordeus (Dip. 2: docs. 524 i 548). Segurament Sanç es va veure amb el mateix rei Pere, quan aquest es trobava a Logronyo, al juny (Dip. 2: doc. 542) i novament a l'agost (Dip. 2: doc. 574).

Perquè, després del duel amb Carles, Pere no torna a Aragó, sinó que s'instal·la entre juny i agost, amb entremig un viatge a Tarassona, a Logronyo, «pro reformanda pace inter gentes de Castella et dictum Xanxo».⁵² I una de les primeres intervencions conegudes, a part les converses amb Juan Núñez, ara enemic declarat, és amb l'infant Juan, que s'havia passat del costat del seu pare:

Ahún vos femos saber que entendíamos que vos queredes yr para Portogall et defend(er) al rey de Castella vuestro padre, de la qual cosa nos maravellamos muicho commo vos queredes a esti tiempo partir de don Sancho, et qualquier que vos dé esti conseio no vos conseia bien en ello, et cuydávamos nos fiermamiente que, quando oviéssedes vos de tomar tal conseio, que vos deviérades conseyar ante con nos des que éramos en logar que lo vos podíades fazer.

52. *Gesta comitum Barchinone* [XXII, 27].

Pero pues que hata quí non no lo fiziestes, r/u\ogamos que, vistas las presentes, vos tornedes a esta frontera do nos somos, et que vos veades con nos que es cosa ca nos plazrá muycho, et porque nos podamos conseiar lo meior a vuestra pro et a vuestra honrra. E otrossí nos faremos et aguisaremos commo don Sancho faga todas las cosas que vos por bien tovierdes (Dip. 2: doc. 547).

Amb aquest aconseguirà fer les paus, després d'haver-se vist a Uclés amb Sanç, que ja és rei, el maig de 1284 (Dip. 2: docs. 657 i 700, de l'agost). Se'l considera com a àrbitre de la situació, fins al punt que el consell de Burgos li escriu perquè intervingui en favor de la infanta Berenguera, abadessa de Las Huelgas, que l'infant Sanç vol bandejar, al qual consell respon el dia 5 de juliol des de Logronyo (Dip. 2: docs. 558-559).

El màxim de la intromissió del rei Pere en els assumptes de Castella es va donar al llarg del setge d'Albarrasí, la primavera-tardor de 1284, quan, amb la prèvia autorització del rei Sanç i moltes vegades sense ella, Pere es dirigeix a funcionaris i consells des de Calahorra i Sòria fins a Conca, ordenant la convocatòria de tropes per al setge de la ciutat. Arriba a establir qui ha de pagar impostos com el *pecho* o la *fonsadera* (per exemple Dip. 2: docs. 658-660, 676-678), o a manar directament sobre les tropes de Lope Díaz d'Haro i els seus, que tornen a aparèixer (Dip. 2: doc. 662), i que han de dirigir-se cap a Navarra, des d'on ja se sospita que hi haurà una incursió dels francesos (Dip. 2: doc. 669).⁵³

Un primer trencament entre Pere i Sancho s'esdevé a la fi d'agost de 1284, quan el rei d'Aragó envia al rei de Castella Lope Sánchez de Salazar amb un missatge del qual tenim el contingut. Desgraciadament, no sabem res del que es va parlar i es va concordar mesos abans a Uclés. Gairebé amb seguretat un dels arguments, a part de les inacabables qüestions de frontera (Dip. 2: doc. 714), va ser Albarrasí, que Sanç havia cedit al seu oncle a les vistes de Campillo. Ara sembla que Sanç, una vegada començat el setge, ha canviat d'idea, perquè Pere li retreu, respecte al «pleito de Alvarrazín», que ara: «camiava las paraulas que avían avidas con ell en Uclés en esta razón; e porquél semeyava que por

53. Fins i tot existeix un petit registre, el Varia de Cancelleria 403, íntegrament dedicat a aquesta correspondència.

pro nin por honrra de don Joahn non devía querer su desonrra», també l'acusa de fer el doble joc o almenys de canviar els fets o el significat de les paraules i que «sabe qu'el rey de Castiella usa con otros esto que agora començó a ell, en poner un fecho d'una guisa ... mas pero, o por cosseillo o por qualquier otra manera, que-s mudan todavía los fechos en otra manera que puestos no son o por palavra o por carta» (Dip. 2: doc. 713).

Sembla que, de moment, els problemes es van solucionar, bé perquè Pere va conquerir Albarrasí, bé perquè no tenim altres notícies de frecs o desavinences. Els dos monarques han de veure's a principi de 1285 a Aranda de Moncayo (Dip. 2: doc. 761), i els dies 26 i 28 de juny Pere comunica al rei Sanç, a Lope Díaz d'Haro, al seu germà Diego López⁵⁴ i a molts altres nobles castellans que el rei de França ha entrat a les seves terres i els demana ajuda. Malgrat la no intervenció del seu oncle en la guerra contra França, de la qual alguns historiadors catalans de l'època acusen el rei Sanç,⁵⁵ les relacions continuen semblant bones, com mostren la comunicació de la victòria sobre els francesos (Dip. 2: doc. 821) i la voluntat de mantenir la pau, malgrat que alguns aragonesos volguessin posar enemistat entre ambdós (Dip. 2: docs. 822 i 823).

Així fou, fins a la mort de Pere. És evident que la història no s'acaba. Sanç ha de bascular en la nova situació entre mantenir-se fidel als pactes amb Aragó o intentar alliberar-se'n, ara buscant el suport del nou rei de França, Felip IV, el seu cosí. La seva posició és encara precària, ja que el matrimoni amb Maria de Molina no ha estat legítim, i també és precària la d'Alfons III-II, que ha de gestionar la pesada heretat del seu pare, sense tenir-ne les capacitats i el carisma. Havia estat un molt bon ajudant, però en solitari se'l veu, de vegades, desbordat. La situació es tibia fins a esclatar la guerra. No obstant això, pel que fa a aquesta part de la història, encara que s'hi han dedicat alguns bons estudis, també presenta molta, massa, documentació inèdita. I l'experiència en la redacció del diplomatar i d'aquest sumari, m'ha ensenyat que per molt que els meus predecessors tinguin bona informació, hi ha molts detalls,

54. És possible que Violant, esposa d'aquest, morís a Osca, i abans d'allò que es creu, perquè el 24 de juny de 1285 es registra un pagament per les despeses «filie illustris regis Castelle quondam, quod est Osce» (Dip. 2: doc. 791), ja havia vingut a l'Aragó l'abril de 1284 (Dip. 2: doc. 646).

55. Per exemple *Gesta comitum Barchinone* [XXXII, 27], idea també acceptada per alguns historiadors contemporanis.

de vegades importants, que s'escapen sense una edició completa, detalls que un buidatge aparentment exhaustiu no pot completar.⁵⁶

Així doncs, ho deixo per a altres futures parts, si se'm permet continuar editant i estudiant documents. A més, abordar, ni que sigui sintèticament, la situació dels segles xiv i xv es presenta molt difícil, per la complicació de la història i l'enorme quantitat de documentació encara per desenterrar (malgrat la presència d'estudis, sobretot relatius al regnat de Pere IV-III el Cerimoniós), o pels canvis profunds i les múltiples i controvertides interpretacions del compromís de Casp i de la instauració a la Corona d'Aragó de la nova dinastia Trastàmara, és a dir, en el fons la mateixa que regnava a Castella.

RELACIONS AMB EL REGNE DE MALLORCA

L'especial consideració que el rei Jaume I tenia de si mateix, de les seves empreses i dels seus dominis el va dur, com és prou conegut, a voler-los repartir entre els seus fills, és a dir, entre l'infant Alfons, fill de la primera esposa Elionor de Castella, i els que tingués del matrimoni amb Violant d'Hongria.⁵⁷ Després de molts canvis, per causa dels naixements i a les morts dels diferents infants, la situació quedà resolta el 1260, quan només sobreviuen l'infant Pere, esdevingut primogènit per la mort de l'infant Alfons, i l'infant Jaume. A l'any 1260, tot i que no ens ha arribat el document, es remunta un primer intent de divisió de les terres de la Corona d'Aragó entre els dos infants, amb l'atribució a l'infant Pere del regne d'Aragó i del comtat de Barcelona, és a dir, el nucli dinàstic, i a l'infant Jaume les noves adquisicions amb els regnes de Mallorca i de València.⁵⁸

L'infant Pere, que fins aleshores s'havia vist beneficiat en els repartiments pel fet de ser el secundogènit, i mai no havia objectat abans a les voluntats paternes, en el moment de la mort del germanastre Alfons entén que el repartiment de les terres és

56. Per exemple, Masià i de Ros 1994, molt defectuós, vegeu Ferrer Mallol 2005.

57. Possibles explicacions a Cingolani 2007: 19-24.

58. Sobre tots aquests repartiments vegeu Soldevila 1995: I, 110-116 i Santamaria 1979-80; el repartiment era provisional i no estava exempt de contradiccions, ja que d'alguna manera l'infant Pere es considerava hereu únic, o no tindria sentit que fos ell qui confirmés les donacions que el seu pare havia fet als fills de Teresa Gil de Vidaure, totes elles al regne de València, que no li pertocava, el 10 de desembre de 1260 (Dip. 1: doc. 5).

perjudicial per a ell i per als interessos de la Corona. Per això, presenta una protesta formal i secreta en contra de les decisions del seu pare, el rei Jaume. El 15 d'octubre de 1260 fa redactar un document privat mitjançant el qual declara la seva no conformitat amb la voluntat paterna de partició dels dominis de la Corona (Dip. 1: doc. 4).⁵⁹ L'infant, el qual, al contrari que en altres documents anteriors, s'intitula com a fill del rei Jaume, com per reivindicar la totalitat dels dominis, convé que, si ha de jurar la seva conformitat amb algun testament o voluntat paterna, no ho farà «animo concedendi vel complendi» els juraments que es vegi obligat a prestar, sinó:

timentes quod si denegaverimus prestare assensum votis eius, quod ipse desheredet nos in parte forte vel in toto quantum in eo fuerit vel forte moveatur in tantum contra nos quod faciat vel procuret vel machinetur aliquid contra nos in nostrum, et regnorum et terra sue dicioni subiectarum, prejudicium et gravamen.

Entre els signataris de la protesta hi ha el canonista dominicà Ramon de Penyafort i el canonge de la Seu de Barcelona Berenguer de Torre, tots dos juristes afirmats i competents que hem de veure, també, com a consellers legals del jove Pere, i no sols vetllen pels seus drets, sinó, també, pels dels regnes i de la justícia en general.

El rei Jaume tardarà encara dos anys a fer una nova partició dels regnes, que ara serà definitiva: el 21 d'agost de 1262, al cap de poc del casament de Pere i Constança, el rei assigna a l'infant Pere Aragó, Catalunya i València; a l'infant Jaume el regne de Mallorca, el Rosselló, la Cerdanya, amb el Conflent i el Vallespir, i Montpeller.⁶⁰ No sabem què va fer canviar d'idea el rei, si els consells de Ramon de Penyafort, tot i que no va aconseguir fer-lo canviar del tot, o bé el matrimoni reial del primogènit, que li va aconsellar dotar-lo amb una heretat més consistent. Tot i així, no es va complir el propòsit del rei, que va ordenar aquesta nova partició:

volentes evitare quod de cetero ullum scandalum ullaque discordia possint oriri inter carissimos infantem Petrum et infantem Iacobum, filios nostros et heredes bonorum

59. Vegeu en general Cingolani 2010: 51-53.

60. Huici-Cabanes 1976-1988: doc. 1151.

nostrorum, quia sapientum est providere futura ne possint ea in dampnum eorum vel sui generis redundare; ideo tractavimus pacem, dileccionem, et concordiam perpetuam inter predictos filios nostros, de expresso assensu eorumdem.

L'atribució de dominis a l'infant Jaume presenta algunes contradiccions, que són les que ajudaran a donar peu a les posteriors actuacions de Pere, un cop esdevingui rei. L'atribució de Montpeller, que el rei Jaume tenia en feu pel bisbe de Magalona, entra en el comportament normal de dotació dels fills fadristerns, ja que li venia com a heretat materna; mentre que del regne de Mallorca, incloses Eivissa i Menorca, en disposa segons la seva voluntat pel fet de ser una nova adquisició. Més complicada és l'atribució dels comtats de Rosselló i de la Cerdanya, amb el Conflent i el Vallespir, ja que formaven part dels dominis del comte de Barcelona, des del 1117 el comtat de Cerdanya, des del 1172 el comtat de Rosselló, a més de ser territoris que des de feia segles eren patrimoni d'alguna branca de la família dels descendents de Guifré el Pilós. És a dir, el rei sostreu territoris que pertanyien, jurídicament i històricament, a les terres que havia atribuït a l'infant Pere. I per fer això ha de canviar els límits de Catalunya just pel costat nord, sobre el qual mai no hi havia hagut cap dubte,⁶¹ ja que ara el comtat de Barcelona va: «de Cincha videlicet usque ad caput de Crucibus, et usque ad collem dictum de Pereilo, et usque ad collem dictum de Panissars, et sicut dividuntur termini Cathalonie cum Conflent et cum Ceritania». La dependència d'aquestes terres del comtat de Barcelona ve marcada per la condició que: «in comitatu Rossilionis et in Caucolibero, et in Conflent, et in Ceritania, et in Valespiri, currat moneta Barchinone de terno perpetua, que nunc est in perpetuum, et Usatici Barchinone, et Consuetudines Cathalonie serventur in dictis locis, salvis specialibus consuetudinibus ipsorum locorum».

Per aquesta raó inclou la condició que si aquestes terres «matrimonium vel per alium modum haberent venire in personas extraneas» que no fos un fill mascle de l'infant Jaume, «volumus quod [...] teneantur in feudum pro dicto infante Petro et pro suis heredibus, pro illo videlicet qui esset comes Barchinone». Finalment, afegeix que si l'infant Pere anés en contra d'aquestes ordinacions o declarés guerra al seu germà, sense voler raonar,

61. Vegeu quant als límits dels confins de Catalunya Cingolani 2015: 131-142.

perdria el dret feudal sobre les terres; mentre que si fos l'infant Jaume qui «faciat fraudem» o actués de manera que l'infant Pere es veiés obligat a anar contra tals ordinacions i a moure guerra, aquest no en perdria els drets.

Tot i la protesta de 1260, l'infant Pere sembla acceptar la voluntat paterna de repartiment. En primer lloc perquè a causa d'aquesta haurà de canviar més d'una vegada, entre 1263 i 1266, les terres atribuïdes en dot a la seva esposa, Constança, atribucions que, per voluntat del rei Jaume, havien estat fetes el 13 de juny de 1262, gairebé dos mesos abans del repartiment.⁶² No era la primera vegada que un matrimoni feia canviar els criteris d'heretament del rei Jaume, tot i que en aquest cas el casament no era el seu. De totes maneres, es veu com, almenys fins al juny de 1262, els dominis continentals de l'infant Jaume, amb l'excepció de Montpeller, encara es pensava que pertanyien a l'infant Pere. És possible que atribuís aquestes terres a Jaume en compensació del regne de València, que en el repartiment de 1260 li era atribuït. Finalment, el 31 de juliol de 1266, l'infant Pere va fer una declaració que «quam quidem donacionem nos laudavimus et approbavimus et confirmavimus, et contra predicta vel aliquid predictorum non venire, tactis a nobis corporaliter sacrosanctis quatuor Euvangeliiis, vobis promissimus».⁶³ Del document, tot i l'absència d'hostilitat envers el seu germà, se'n desprèn l'aspecte autoritari i molt conscient de si mateix de l'infant Pere ja el 1266, quan encara falten deu anys perquè sigui rei, i veiem com, des de la seguretat de ser el primogènit i l'hereu de Catalunya, Aragó i València, actua com si fos ell el monarca, confirmant la voluntat paterna.

Aquesta divisió dels dominis feta pel rei Jaume no implicava, doncs, cap dependència feudal de l'infant Jaume envers el seu germà, futur rei d'Aragó i València i comte de Barcelona. Tot i així, sembla com si l'infant Pere cregués que tenia una certa autoritat superior damunt els dominis que heretaria el seu germà, ja que és ell qui, el 21 d'agost de 1271, confirma les donacions *propter nupcias* que l'infant Jaume farà a Violant de Nevers «ratione matrimoni quod speratur fieri et contrahi inter dictum fratrem nostrum et dictam comitissam» (Dip. 2: doc. 9). Violant,

62. Dip. 1: docs. 8-11.

63. Lecoy 1892: I, 429, doc. 16.

hereva dels comtats de Borgonya i de Nevers, havia quedat vídua el 1270 a la mort del seu primer marit, Jean Tristan, fill de sant Lluís, davant Tunis en el curs de la vuitena croada. El projecte de matrimoni (del qual no he trobat cap esment a la bibliografia), si hagués tingut efecte, hauria representat una expansió força interessant del Casal de Barcelona a les terres del rei de França. Finalment, l'any següent, Violant es va casar amb el comte de Flandes Robert de Dampierre.

El darrer testament del rei Jaume I, del 26 d'agost de 1272, tot i que hi afirmava que «*omnem regnum in se divisum desolabitur*», confirmava la divisió i els acords signats deu anys abans. La voluntat, i l'esperança del rei és la mateixa d'anys abans, perquè el seu propòsit és que:

*custodiamus filios nostros et homines nobis subiectos a dissensione et divisione et quod non possint inter eos damna vel contrarietas aliquo tempore suboriri. Imo si aliquis vel aliqui voluerint divisionem mittere aut dissensionem inserere in regnis, terris et dominacionibus nostris, ipsi filii nostri sint in unum cum omnibus suis ita quod possint se ab eo et ab eis deffendere, qui nollent recipere ius ab ipsis.*⁶⁴

Com si preveiés algun possible conflicte, també al primer codicil testamentari, el 20 de juliol de 1276, el rei moribund repeteix els mateixos conceptes, reafirmant la partició dels regnes:

*Insuper confirmamus et laudamus illam partitionem quam nos fecimus in Barchinone de regnis nostris inter dictos infantes dompnum Petrum et infantem dompnum Iacobum, filios nostros. Et rogamus eos ac mandamus eisdem sicut pater potest mandare filiis et eos rogare quod ipse se invicem diligant et honorent et quod aliquis traditor nec adulator non possit inter eos seminare discordiam nec eos etiam separare quoniam rationem habent diligendi se invicem cum sint filii eiusdem patris et matris et debent se precordialiter plus quam alii homines peramare.*⁶⁵

64. Udina Abelló 2001: doc. 21. Tot i que s'ha dit (per exemple, a García Gallo 1966: 31) que Jaume I de Mallorca rebia, ja segons la voluntat del seu pare, els dominis en feu del germà, això no consta als documents que ens han arribat.

65. Udina Abelló 2001: doc. 22.

El rei Jaume no fa explícit en cap d'aquests documents que l'infant Jaume hagi de tenir els dominis d'una manera subordinada al germà. L'única contradicció la trobem als capítols finals del *Llibre dels fets*, que ja no es poden atribuir a la mà del rei. L'escena final, on es relata el parlament del rei al llit de mort a l'infant Pere, depèn estretament de la documentació, sobretot del primer codicil,⁶⁶ del qual reprèn frases enteres, però, just al final, s'hi diu que el rei abdica en favor de l'infant Pere «lo qual hereter leexam a tots nostres regnes e a tota nostra terra».⁶⁷ És evident que, si aquesta afirmació significa que Pere ha de ser vist com a senyor eminent del seu germà, la idea no és del rei, sinó del redactor d'aquests capítols. D'una banda, podem interpretar l'afirmació com una fórmula retòrica relativa a l'acte d'abdicació, i entendre que els regnes i les terres són els que pertanyen a l'heretament de Pere, i no tots els dominis sobre els quals havia regnat. De l'altra, podem pensar també que l'afirmació s'originà en ambients fidels al nou rei Pere i respon a les seves idees, però no pas a les de Jaume. De totes maneres, jurídicament no era vinculant, ja que es tractava, a més, d'un text guardat a la cancelleria d'escassíssima difusió.

Tot i així, la divisió dels regnes operada per Jaume I no va tardar a esdevenir un problema, i acabà per tenir unes conseqüències dramàtiques i, en part, imprevisibles en aquella època.

El nou rei d'Aragó, no va reconèixer, d'entrada, la legitimitat del títol de rei dut pel seu germà i, malgrat que aquest en un acte del 12 de setembre de 1276 es titulés *rex Maioricarum*,⁶⁸ sempre se li va dirigir com a *infans Iacobus*. I, bé perquè reputés febles, jurídicament, els pressupòsits de la divisió operada pel seu pare, bé perquè, senzillament, no l'acceptés del tot, malgrat el document d'acceptació de deu anys abans, el rei Pere ràpidament va tenir la intenció d'instar una causa.

Pocs dies abans de la seva coronació a Saragossa, que va ser el 16 de novembre de 1276, els dos germans es van veure i Pere, mostrant que tenia suport jurídic i polític a l'interior dels seus dominis, «tam de nostri consilii quam multorum prudentium virorum», va requerir al seu germà que li tornés la potestat dels dominis que havia heretat del pare; davant de la seva negativa, es va convenir de dur la qüestió davant d'uns àrbitres, com consta

66. Vegeu Cingolani 2006: 280-286.

67. *Llibre dels fets*, cap. 565.

68. Vegeu *Libre dels reis*, 2010: 210 i Lecoy 1892: I, 443-444, doc. 26.

en un document del 18 de setembre de 1277 (Dip. 2: doc. 49). De fet, el 14 d'octubre de 1276, el rei Pere ja havia nomenat Ferrer de Manresa procurador seu (Dip. 2: doc. 17bis).⁶⁹ Aquesta, en un primer moment, s'havia de discutir, de comú acord, davant d'Arnau, abat de Fontfreda, Guerau, abat de Sant Pau de Narbona, i el mestre Ramon de Besalú, «arbitris electis super petendis insulis Maiorice, Minorice et Eviçe et comitatus Rossillionis, Ceritanie et Confluentis, et ville Montispecculani et castris eiusdem»; i pocs dies després, el 21, reconeix que té els originals del testament i dels codicils del pare i els posa a disposició del germà (Dip. 2: doc. 23).

De totes maneres, el rei Pere s'avança als resultats de l'arbitratge, i ja el 4 de febrer de 1274 demana a Enric, comte de Rodez, que reconegui el seu domini sobre el Carladès i li pagui el cens corresponent (Dip. 2: doc. 30).⁷⁰

Al document en què el rei Pere recorda aquests acords, es queixa que l'infant Jaume ha obstaculitzat la recepció dels testimonis als seus dominis i l'insta a permetre l'entrada a homes discrets dels reis de França, de Castella i d'Anglaterra, així com a deixar que els seus procuradors elegeixin els testimonis per Mallorca, Montpeller i les seves altres terres.

Això que volia demostrar el rei Pere, ateses les condicions amb les quals el seu germà tenia els comtat de Cerdanya i Rosselló, i que havia de ser l'argument jurídic més important, era que tant el rei Jaume I, en el cas de Mallorca, com el rei Pere I, en el cas de Montpeller, havien jurat i promès que mai no els separarien de la Corona d'Aragó, per no parlar de la Cerdanya i del Rosselló que formaven part de Catalunya. Així, la partició feta pel rei Jaume quedaria invalidada perquè era contrària als juraments i pactes precedents (Dip. 2: docs. 61 i 62).⁷¹

69. Renova la procuració el 2 d'agost de 1277 (Dip. 2: doc. 48) ja que la recollida de proves s'allarga.

70. En resposta a una carta d'Enric, el 28 de juny de 1277 li diu «de predicto vicecomitatu nullam recognitionem alicui faciatis, cum intendamus dominum ipsius debere nobis magis quam ad alium pertinere» (Dip. 2: doc. 43), aquest fa com si no l'hagués entès, i el dia 9 de juny de 1278 li renova la requesta (Dip. 2: doc. 76).

71. A la concessió de franqueses als habitants de Mallorca, el rei Jaume I declarava que: «semper tenebimus vos ad Coronam regni Aragonum» (*Libre dels reis* 2010: 177; Huici-Cabanes 1976-1988: doc. 150). El 13 de setembre de 1245 el rei Jaume havia fet que els habitants de Mallorca juressin a l'infant Pere així com ho havien fet els catalans (*Libre dels reis* 2010: 207), tot i que el 2 d'agost de 1256 els fa jurar fidelitat a l'infant Jaume, en qualitat d'hereu del regne (*ib.*: 192) i el 21 d'agost l'infant confirmava la carta de franquesa concedida pel seu pare (tot i que al document no

L'aplegament dels testimonis i la discussió de les condicions varen ser llargs.⁷² Així, doncs, també a causa del fet que mentrestant el rei Pere havia de controlar la primera rebel·lió de nobles catalans, no és fins a la primavera de 1279 que els dos germans es poden trobar.⁷³ És evident que quan, el 20 de gener de 1279, es firmen els acords a Perpinyà, ja hi ha hagut col·loquis previs entre els juristes encarregats de formalitzar-los, ja que tot resulta clar i definit.⁷⁴ I, aparentment, el rei Jaume I de Mallorca⁷⁵ ha d'acceptar el veredict (salomònic? de compromís?) dels savis que van presidir la formulació dels acords.

En el document principal d'aquests acords es diu que a causa d'una «lite mota» entre el rei Pere i el rei Jaume perquè «omnia nos predictus rex Aragonum dicebamus ad nos pertinere», volent resoldre la qüestió amb una composició i transacció, i per tal de conservar el vincle fraternal, el rei Jaume accepta que:

per nos et omnes successores nostros, recepimus a vobis domino Petro rege Aragonum predicto, fratre nostro, et successoribus vestris regibus Aragonum, in feudum honoratum, sine omni servicio, sub forma tamen infrascripta, totum predictum regnum Maioricarum cum insulis Minoricarum et Evise et aliis insulis adiacentibus eidem regno, et omnes predictos comitatus et terras Rossilionis, Ceritanie et Confluentis, Vallispirii et Cauquoliberi.

Finalment, el rei Jaume prometia que:

nos et nostri, et ad hoc de presenti nos et successores nostros obligamus, quod iuvemus, valeamus et deffendamus vos et successores vestros cum toto posse nostro contra cunctos homines de mundo.

I la mateixa promesa jurava també el rei Pere.

s'esmenta la clàusula de la no separació de la Corona; *ib.*: 208); d'altra banda, a la renovació de les franqueses amb esmenes del 8 de febrer de 1257, en el mateix context la clàusula desapareix (*ib.*: 180), així com a les successives confirmacions i addicions; si el rei Pere I féu tal promesa i jurament per Montpeller, tot i que ha compulsat tot Alvira 2010, no n'he trobat el document.

72. Vegeu Dip. 2: docs. 70, 75, 77-80, 91, 101, 112.

73. Sobre el procés i altres moviments operats pel rei Pere vegeu Cingolani 2010: 123-130.

74. Tots els documents dels acords a Dip. 1: docs. 158-163, 166-167, 168-170, 201-202, 207, 209-210, 278, 280.

75. Sobre aquesta numeració, i no la tradicional de Jaume II de Mallorca, segueixo Riera i Sans 2011.

Anys més tard, el 23 d'agost de 1295, poc després dels colloquis que havien dut a la primera formulació del tractat d'Anagni, el rei Jaume de Mallorca donà una versió dels fets en què no tot semblava tan pacífic. És possible que tingués part de raó, tot i que ens falten les proves documentals, i, al mateix temps, és gairebé segur que forçà el relat per tal de suportar millor la seva causa, ja que els acords als quals arribaven aleshores el rei d'Aragó i el papa no satisfien del tot les seves aspiracions. El rei fa palès a tothom que, malgrat les diferents voluntats del difunt rei Jaume I, que el rei Pere havia sempre confirmat, un cop mort el seu pare:

turpiter veniens contra proprium iuramentum et omatgium et confirmationem et aprobacionem suam et ordinacionem paternam, movit nobis questionem de omnibus predictis terris, a dicto patre nostro nobis datis et assignatis, petendo ipsas a nobis penitus sibi dimitti et deseparari cum fructibus et redditibus et exitibus a nobis inde perceptis, volendo eciam super hoc nobis movere guerram.⁷⁶

D'aquesta intenció del rei Pere de moure guerra al seu germà no en tenim proves, ja que no n'he trobat rastres als registres, al contrari, sempre demostra que vol col·laborar amb el germà; amb tot, és clar que el rei de Mallorca s'havia arrengherat, sense prendre part activa, amb els barons revoltats, ja que el 9 de maig de 1278 signava un pacte d'aliança amb el seu sogre, el comte Roger Bernat de Foix, enemic jurat del rei Pere.⁷⁷

Tot i que els súbdits insulars del rei Jaume van tardar a jurar els pactes, la normalització de les relacions comporta la renovació dels privilegis que tenien els habitants de Mallorca, renovació que es completarà amb el temps.⁷⁸

És evident que la intenció primera de Jaume de Mallorca d'ençà de la mort del pare, i a la qual no havia renunciat encara el 1295, era la de ser rei en plena autonomia del germà, i que va accedir als acords de Perpinyà bé per temor del poder militar del rei d'Aragó, bé perquè estava obligat a acceptar el parer legal

76. Lecoy 1892: I, 463, doc. 36.

77. Lecoy 1892: I, 155; Cingolani 2010: 127.

78. El 18 de febrer de 1279 informa el oficials de València i de Dénia (Dip. 2: 122), mentre que per a Catalunya s'haurà d'esperar fins al 1282 (Dip. 2: docs. 389, 449, 451) amb concessió el 20 de setembre de 1283, possiblement deguda al manteniment d'un partit favorable a l'illa davant el comportament del seu germà; jurament pactes Dip. 2: docs. 130, 384 i 385 (20 de febrer de 1282).

dels àrbitres. També és evident que sempre va intentar aprofitar les dissensions internes a la Corona d'Aragó per aconseguir la independència; com es veurà, va interpretar la contingència de 1282-1285, amb l'excomunió del germà i la invasió francesa, com una ocasió immillorable per tal d'assolir els seus desitjos, i es va veure enganyat i es va sentir decebut per uns acords que pretenien tornar del tot l'escenari europeu a l'estatu quo previ a les Vespres Sicilianes.

El rei de Mallorca continua explicant que va demanar ajuda i protecció al respecte a l'Església de Roma i a altres amics seus, els quals es negaren a actuar, «quare nos, videntes et cognoscentes non ita esse potentes quod eius potentie resistere nec contra ipsum nos et terras nostras bono modo deffendere valeremus, metu et timore ipsius et potencie sue, et propter minas et terrores quos nobis inferebat, habuimus et oportuit nos de necessitate sibi facere quandam recognitionem de accipiendo pro ipso in feudum honoratum» les seves terres.

No és fàcil comprovar la veracitat del relat de Jaume de Mallorca respecte a uns acords que la historiografia favorable als monarques mallorquins ha definit com a «imposició abusiva».⁷⁹ Per part del rei Pere segurament hi va haver un comportament altiu i, potser, no gaire considerat per la delicada situació. Però és ben cert que actuava seguint la idea, com ja deia Martínez Ferrando, del «manteniment íntegre dels territoris de la Corona»,⁸⁰ i, sobretot, com he mostrat, de la concepció de la Corona com una sola realitat territorial, unitat expressada per la utilització única del títol de *rex Aragonum*, que va intentar, sense èxit, de reforçar en un intent d'acabar amb la fragmentació, tant jurídica com política, dels territoris que la formaven.⁸¹ D'altra banda, si el rei Jaume tenia por de la possible intervenció militar del seu germà i del seu poder, és perquè ell mateix, ja abans dels acords suara esmentats amb el comte de Foix, havia donat suport als nobles rebels i, doncs, s'havia mostrat com a possible enemic del rei d'Aragó.

El caràcter dels acords signats a Perpinyà, d'una banda, marcà les successives actuacions del rei de Mallorca, que es volia veure

79. Martínez Ferrando 1979: 54, en això molt influenciat pel relat fet pel mateix Jaume I de Mallorca.

80. Martínez Ferrando 1979: 18.

81. Vegeu Cingolani 2010: 113-114.

alliberat del vassallatge respecte al germà i aconseguir una completa independència; de l'altra, donà l'empara legal a la reincorporació del regne de Mallorca a la Corona d'Aragó.

Abans d'arribar a aquest punt, però, s'ha de recordar que el rei Pere, d'una banda, es cuidava dels interessos del seu germà,⁸² i de l'altra, el veia com un aliat que havia de participar amb ell a les vistes amb monarques estrangers (Dip. 2: docs. 188, 202, 239, 278). Fins i tot li va demanar ajuda amb motiu de la revolta de 1280 (Dip. 2: docs. 196, 212), i més endavant ho va fer l'infant Alfons, davant la possible invasió francesa (Dip. 2: doc. 517), tot i que no és clar si hi va accedir.⁸³ A part d'això, els normals incidents de frontera, o problemes relatius a nobles, com ara Arnau de Cortsaví, Guillem de Castelnou o Bernat Hug de Serrallonga, que tenien terres a les dues bandes dels Pirineus,⁸⁴ no comprometien unes relacions aparentment cordials.⁸⁵

La revolta de les Vespres Sicilianes i la invasió de Sicília per part del rei Pere precipitaren els esdeveniments.⁸⁶ El papa Martí IV excomunicà el rei d'Aragó per primer cop el 18 de novembre de 1282, i, davant la persistència del rei d'Aragó, va renovar l'excomunió el 14 d'abril de 1283; el 23 de març del mateix any, el papa havia privat el rei Pere dels seus regnes i el 27 de maig alliberava els seus súbdits de l'obligació de vassallatge.⁸⁷ Era clar que el rei de França hi intervindria i declararia la guerra al rei Pere, ja que, tot i que s'hauria d'esperar encara un any perquè

82. Per exemple, a l'ambaixada que el 24 d'abril de 1279 envia al rei de França, a la seva esposa, a la reina mare i a Blanca, esposa del difunt infant Ferran de Castella, informa que ha arribat a un acord amb el seu germà i «après açò, diguen al rey de Ffrança lo fet de Monpeler axí con serà acordat per ells et per los missatges del [r]ey de Mallorches» (Dip. 2: doc. 136).

83. En el cas del 1282-1283 segur que no, en el de 1280 és més dubtós, vegeu per exemple el document Dip. 2: doc. 219.

84. Dip. 2: docs. 156, 217, 266, 282, 450, 499, 612.

85. No sé a què es refereix, si no està lligat amb els preparatius de l'expedició a Sicília, les qüestions sorgides el mateix 1282, i de les quals va ser intermediari Ferrer de Piera: «quod inter nos et vos non debbat aliquis intervenire, set alter nostrum alteri significare negocia contingencia et super eis parere alterius voluntati», i a què es refereix amb «ipso facto Maioricarum», raó per la qual li havia enviat el nunci i sobre el qual encara vol pensar, tot i que «non possemus ea sustinere absque lesione et magno preiudicio iuris nostri» (Dip. 2: doc. 406); finalment, s'avé a nomenar tres àrbitres, per part seva Gilabert de Cruilles, i com a tercer suggereix l'infant Sanç o Enric de Rodez «quem in iure feudorum satis providum reputamus» (Dip. 2: doc. 410).

86. Sobre tots aquests fets vegeu Cingolani 2010: 223-237.

87. *Registres Martí IV*: 276, 460, 310 i 467.

el rei Felip III pogués fer oficial la seva intervenció militar; ja el 26 d'agost de 1283, el papa establia que el títol de rei d'Aragó seria per a un dels fills del rei de França, fill que, el 5 de maig de 1284, es decidí que seria Carles de Valois.⁸⁸

Normalment es diu que fou Felip III qui cercà l'ajuda del rei de Mallorca en la guerra que estava preparant; de fet, però, fou el rei Jaume qui féu el primer apropament. Vista l'avinentesa de la guerra venidora, i amb la seguretat de la victòria francesa, garantida pel suport papal i l'indubtable poder militar del rei Felip III, en oberta ruptura dels pactes de 1279, tot i que se sentia legalment emparat per l'excomunió del seu germà, el rei Jaume envià una missió a prop de la cort francesa per oferir aliança. L'1 de juny de 1283, nomenava els procuradors, que eren Ponç, bisbe de Mallorca, el noble Guillem de Canet i el jutge Arnau Batlle, perquè compareguessin davant el rei de França «ad petendum subsidium seu iuvamen ab ipso nobis prestari contra quemcumque et quoscumque volentes invadere terras nostras seu dampna in eis nobis dare, et ad inhiendum cum eo pacta seu convenciones super dicto subsidio seu iuvamen ab ipso domino rege Francie nobis et a nobis sibi similiter exhibendo sive prestando» (Dip. 1: doc. 347). Els pactes d'ajuda mútua se signaren a Carcassona el 17 d'agost del mateix any.⁸⁹

Davant de la guerra imminent, el rei de Mallorca envià una ambaixada al papa, en data desconeguda, però, possiblement, l'any 1284. En aquesta, el rei Jaume declara la seva preocupació perquè el rei d'Aragó «*terram eiusdem regis Maioricarum, que regno Aragonie vicina existit, occupet et invadat*», i per tal de munir i fortificar adequadament les ciutats i els castells de les seves terres «*per que ad occupandum regnum Araguonie ingressus eidem r(e)gi Ffrancie patere poterit*» demana al papa el delme eclesiàstic al llarg de deu anys.⁹⁰ També demana al papa Martí IV que envii

88. *Registres Martí IV*: 455 i 580.

89. Lecoy 1892: I, 453-454, doc. 30.

90. «*Hec est propositio facta domino pape ex parte regis Maioricarum. Iacobus, rex Maioricarum illustris, quod ipse, eo pretextu quod Ecclesie Romane ac domino regi Francie illustri contra Petrum, condam regem Aragonum, Ecclesie ac regis Francie predictorum inimicum, adhereat, dubitat ne idem Petrus terram eiusdem regis Maioricarum, que regno Aragonie vicina existit, occupet et invadat, ita quod pro municionibus civitatum, castrorum et aliorum locorum regni Maioricarum, Ronssilionis, Conflenti et Seritanie comitatum, per que ad occupandum regnum Araguonie ingressus eidem r(e)gi Ffrancie patere poterit, gravia dictum regem Maioricarum subire oportet onera expensarum; cum autem ei ad huiusmodi supportandas expensas apostolicum*

al rei Pere les butlles amb els processos i les sentències d'excomunió que ha pronunciat en contra d'ell. Pel que sembla, el papa va fer cas omís de la descomunal requesta del rei de Mallorca; de fet, tot i que el delme eclesiàstic de les terres de Jaume I no era especialment abundant, la concessió de deu anys era absolutament exagerada, molt superior a les normals concessions per a l'organització d'una croada.

Mentrestant, el 29 de juny de 1283, des de Logronyo, on s'havia instal·lat provisionalment un cop tornat de Bordeus, el rei Pere envia Simó de Gironella i el jutge Ramon de Taialà al seu germà (Dip. 1: doc. 554-556) perquè: «cum toto posse suo defendat nos et adiuvet in hac guerra, cum ad hoc teneatur tam ex debito fraterne dileccionis in quo est nobiscum, quam ex debito conveniencie», i ordena als missatgers que redactin un instrument públic amb la resposta, tant si és afirmativa com negativa, del rei de Mallorca. Del 20 de juliol de 1283, és l'instrument amb la resposta de Jaume. De manera dubitativa, demana temps per decidir-se ja que es tractava de qüestions complexes i difícils, quan, de fet, estava esperant contesta de l'ambaixada que oferia ajuda i aliança al rei de França (Dip. 1: doc. 350).⁹¹

Al mateix document de 1295, citat més amunt, sense parlar d'aquesta aliança, el rei de Mallorca, en flagrant contradicció amb

subsidium sit plurimum opportunum, supplicat dictus rex Maioricarum quatenus sibi decimam omnium proventuum ecclesiasticorum, tam religiosorum quam secularium personarum, regni Maioricarum et comitatum predictorum ac aliorum locorum sue iurisdictioni sibiectorum, percipiendam ab eo usque ad decennium, auctoritate apostolica concedatis, non obstante si aliquibus a sede apostolica sit indultus quod ad prestandum alicui decimam de proventibus suis minime teneantur, per literas apostolicas que de indulto huiusmodi plenam et expressam de verbo ad verbum non fecerint mentionem sive qualibet alia indulgencia et cetera. Item, suplicat quatenus alicui discreto scribere dign[etur] ut dicto regi Maioricarum, seu procuratori vel procuratoribus suis eius nomine, decimam predictam per idem decennium, iuxta concessionis vestre tenorem, faciat per se vel per alium aut alios, sine diminucione aliqua, exhiberi, non obstantibus supradictis; aut, si est aliquibus ab eadem sede indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas et cetera. Super hoc autem, pater sancte, predictus dominus rex Francie vobis per suas literas supplicavit, predictum dominum regem Maioricarum et eius negocia vobis affectuosius recomendans. Item, supplicat idem rex quatenus omnes processus et sen[tenciam con]tra Petrum, quondam regem Aragonum, per vos habitos sub bulla vestra transmittatis eidem. Item, supplicat quatenus Velguerium de Pontonibus, archidiaconum Valispirii, in ecclesia Elnensis clericum, et familiarem suum, qui diu ei servivit fideliter et devote, et cuius non modicum indigere dinoscitur, in suis petitionibus recomendatum habere velit» (ACA, Cancelleria, Pergamins Jaume II, carpeta 208, perg. extra inventari 462).

91. Vegeu Cingolani 2006: 730-731 i Lecoy 1892: I, 451-452, doc. 29.

els documents, senzillament diu que va contestar que no al seu germà rei d'Aragó perquè l'excomunió del papa absolia tots els súbdits de la fe i l'homenatge, i per això ell no se sentia obligat a ajudar-lo; a més, era una guerra contra l'Església injusta i injuriosa, i en semblant situació no hauria ajudat ni el seu pare.

Si és veritat que, des d'un punt de vista estrictament legal, no es podia retreure res al rei de Mallorca, també ho és que fou gairebé l'únic que retirà la fidelitat al rei d'Aragó (a part els eclesiàstics del bisbat de Girona, un cop esdevinguda la invasió francesa, i les amenaces dels unionistes aragonesos); i el relat que fa dels esdeveniments és tendenciós i manipulat, ja que tan sols esperava l'ocasió per trencar els llaços de la fidelitat familiar per alliberar-se de la seva posició subordinada.

De moment, el rei Pere fa cas omís del comportament del germà i no disposa cap proveïment, ja que ha de tractar altres assumptes urgents i importants. Al gener de 1284, quan intenta tornar a posar-se en contacte amb ell per tenir unes entrevistes, el 21 li respon que, atès que aquest no està disposat a veure's personalment, accepta que les entrevistes es facin mitjançant uns missatgers, mentre el rei Pere des de la Jonquera es dirigeix a Figueres, i li demana que es quedi al Voló (Dip. 2: doc. 607). No sabem res ni dels motius ni del resultat de les converses, tot i que els podem sospitar. És possible, tanmateix, que el rei Pere ja hagués iniciat contactes amb els mallorquins, ja que el 21 de març es registra una ordre de pagament per Bernat Metge, que havia anat a l'illa (Dip. 2: doc. 632).⁹² Aparentment, no tornarà a ocupar-se d'ell fins a la primavera de 1285, just el moment en què la maquinària bèl·lica francesa s'estava posant en moviment en direcció a les terres de la Corona d'Aragó. Entre els dies 23 i 27 de maig, amb una ràpida incursió, el rei Pere penetra a Perpinyà i intenta inútilment capturar el germà, que s'havia passat a l'enemic i s'escapà pel clavagueram del castell de Perpinyà.⁹³

92. Els contactes han de seguir, perquè el 14 d'abril de 1285, des de Figueres, de camí per intentar trobar-se amb el seu germà, ordena a Ramon Marquet i Berenguer Mallol que enviïn un vaixell armat a Mallorca amb cartes per a Ramon de Munterols, escrivà seu (Dip. 2: doc. 770), que havia de ser el seu home a l'illa per contactar i tractar amb els homes de Mallorca, vegeu Dip. 2: docs. 777, 779, 803.

93. Una anàlisi de les diferents versions a Cingolani 2006: 531-547, els documents a les p. 741-745; una narració, amb més dades, a Cingolani 2010: 345-359. Per cert, a la documentació relativa a l'episodi i a les seves conseqüències apareixen els noms de tres fills de Jaume I de Mallorca fins ara desconeguts: els infants Pere (Dip. 2: doc. 796), Ramon Berenguer (reg. 236, f. 64r) i la infanta Blanqueta (reg. 80, f. 163v).

El rei Pere ja havia d'estar assabentat del canvi d'aliances del germà i, possiblement, només en volia proves, o bé pensava en un darrer intent de fer-lo canviar d'opinió, perquè el dia 27 d'abril havia establert els primers contactes secrets amb els mallorquins (Dip. 2: doc. 773). Molts d'aquests no estaven d'acord amb el monarca i, al cap de pocs mesos, afavoriren la reincorporació del regne de Mallorca a la Corona d'Aragó.

En un primer moment és l'infant Alfons qui es dirigeix als prohoms i a la universitat de la Ciutat i l'illa de Mallorca, per recordar-los els pactes de Perpinyà i per comunicar-los que, malgrat les requestes d'ajuda que el rei Pere li ha adreçat, el rei Jaume no sols li ha contestat de manera negativa, sinó «quod abhominabile est, contra dictum dominum regem patrem nostrum, fratrem et dominium suum, cum predicto rege Francie pacta inivit, et in terra sua valitores ipsius regis Francie receptavit publice et receptat» (Dip. 2: doc. 777). Per aquestes raons els declara absolts dels lligams de vassallatge amb el rei de Mallorca i «attenta atrocitate dicti regis Maiorice» i els insta a col·laborar amb el seu pare.

Dies més tard és el mateix rei Pere qui es dirigeix als prohoms i la universitat amb una magnífica carta en català, molt possiblement dictada pel mateix rei (Dip. 2: doc. 779). En aquesta:

Ab gran amargor de cor nos cové de fer saber a vós la mala volentat que'l rey de Malorches, nostre frare, nos à mostrada, no solament per paraula o per semblant, mas per obra, tan fortament que, per ço que a nós pogués fer dampnage, no à vulgut guardar dampnage seu meteix, ne de sos cavallers ne de sos sozmesos, qui foren et són naturals del sennor rey nostre pare et nostres et seus, ne y à vulgut esguardar la fraternitat en què és ab nós, ne la cuvinença la qual és entre nós et él, ne la sennoria mayor que nós y avem, segons que vós avets oït et sabetz.

A continuació fa una narració detallada de les requestes d'ajuda que li havia dirigit, i com el seu germà es negà a ajudar-lo: «molt durament, posàn raons et escuses que no-n eren bastans ne l'escusaven, que eren molt cruels e d'àvol enteniment, les quals són vergonnoses et doloroses de recontar.» Ell encara «fiàvem et aviem esperança que la noblea de la sua sang e-ls grans deutes que avem ensems li donassen a rregonèxer et a fer son deute ves nós».

Després narra el que va ocórrer a Perpinyà, on va tenir proves clares i fefaents de la seva traïció, i com va entregar les terres del Rosselló als francesos, els quals

van ya mostràn lur mercè qual és, que non porten fe a nenguns, ni encara a monestirs, ni homes ni dones d'orde, d'ociure et de destruir, et d'aontar-les en moltes desguisades maneres, sí que n'àn ya molts morts et destruits, et creem que faran atressí dels altres en què éls puschan aver poder.

En una primera versió de la carta, que no es va arribar a enviar, el rei Pere demanava als mallorquins que, recordant la naturalesa i el deute que havien tingut amb el seu pare i tenien amb ell, el volguessin seguir i ajudar; a la versió definitiva, posterior a la carta enviada per l'infant Alfons i els primers contactes, li agraeix la fidelitat i li promet que li enviarà ajuda.

La presència de nombrosos mallorquins que havien decidit ser fidels a Pere, i no pas a Jaume, és ja testimoniada per una ambaixada que aquests li envien, amb paraules «les quals són de lealtat et de naturalea et de deute, et són mogudes de prohoms leals et naturals». Els respon l'1 de juliol de 1285 (Dip. 2: doc. 796), per altres contactes posteriors i per les recompenses que Alfons II, un cop ocupada l'illa, donarà a qui s'ha mostrat fidel al seu pare.⁹⁴

Malgrat la pau d'Anagni, el 1295, la situació no es normalitzà, amb la restitució de les illes a Jaume, que les volia exemptes del lligam de vassallatge, fins al juliol de 1298, tot just abans que Jaume II anés a Sicília contra el seu germà Frederic. Els tretze anys que passaren entre la mort del rei Pere i la restitució foren plens de tensions i temptatives d'atacs per part de Jaume de Mallorca. Hi ha un episodi que em sembla significatiu perquè exemplifica el desafiament de Bordeus i perquè un dels dos documents és inèdit. El 1289 Jaume de Mallorca repta Ramon Roger de Pallars, amb l'acusació d'haver canviat de bàndol. Ho sabem per la carta que Alfons, el 18 d'agost, escriu al seu oncle en què declara que el defensarà (Reg. 80, f. 36r):

Al noble baró Jayme avoncle nostre, de nós n'Anfós, per la gràcia de Déu rey d'Aragó et de Mallorca et de València et comte de Barchelona, saluts. Ffem-vos saber que'l noble en Ramon Roger de Pallyars dix a nós que vós avíats-el reptat de fe vergonyosa, a la qual cosa él

94. Dip. 2: doc. 820; sobre aquests contactes vegeu Cingolani 2010: 347 i 447-448, però el tema s'ha de profunditzar.

vos féu re[s]posta per ses letras et féu-vos ateniments per nós et per si en aquesta manera, que-l ne tendria tot senyor de senyera que dar-li'n poguésets, ab que vós ne prendésets nós, et vós ne fes bé respot que vós ho veuríats con nós ho atorgariem. Per què us fem assaber que nós atorgam tot ço qu'en Ramon Roger vos féu saber per ses letras, et d'axò fet-nos assaber vestra voluntat que n'avets en cor de fer.

Data in Ceritania XV kalendas septembris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oVIII^o]

El 6 de setembre, el rei escriu novament a Jaume de Mallorca per dir-li que, tot i que accepta de defensar el comte de Pallars, es nega a enfrontar-se en duel a Bordeus:

Al noble baró en Jacme avoncle nostre, de nós n'Anfós per la gràcia de Déu rey d'Aragó et de Malorches et de València et comte de Barcelona, saluts. Reebem vostres letres de resposta en les quals nos tramesés a dir que si aviem voluntat de combatre nós ab vós per rahó de Ramon Roger ne per paraules que ell nos aja trameses a dir en ses letres, vós vos comatriets ab nós en poder del rey d'Anglaterra a Bordell, e d'asò érets aparellat de fermar et de pendre dia. A les quals coses vos responem que nós no entenem de combatre'ns ab vós per rahó de paraules vilanes ne de desondries qui sien estades entre vós et en Ramon Roger, mas som aparellats que'ns combatam ab vós per rahó del repte que vós avets fet al dit Ramon Roger de què él vos à desmentit, et encara que avets trencades les cuvinenses que fees al senyor rey en Pere, de bona memòria, rey d'Aragó pare nostre, ab sagrament et ab homanatge en guisa que'n val menys vostra fe e-n devets aver vergonya en cort et denant prohòmens. Per què us fem saber que som aparellats que nós e-l dit Ramon Roger nos combatam ab vós et ab qualche richom senyor de senyera dar-li'n vulats, ho nós ab vós per cabal en poder del rey d'Anglaterra. E assò som aparellats de fermar ab aytantes penyores con vós aver puscats del vostre, en aquel loch et aquell dia que-l rey d'Anglaterra hi vula assignar. E con deyts que us combatrets ab nós en poder del rey d'Anglaterra a Bordell, vos responem que par que diffujats a la batayla, per so cor no és a vós de

triar loch, mas al rey d'Anglaterra qui és cort. Esters no nomenats loc cuminal per so cor vós sabets que nós no poríem anar segurament al dit loc de Bordell, ne el rey d'Anglaterra no·ns hi poria tenirs segurs que vós sabets bé que la bataylla qui era estada fermada entre'l senyor rey pare nostre et el rey Carles romàs per so con lo rey d'Anglaterra no pot assegurar lo dit senyor rey pare nostre en lo loc damundit. Esters nós tenim per cuvinent qualque loc lo dit rey d'Anglaterra nos assigne, sia aquell de Bordell o altre.

Data Barchinone VII° idus septembris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oVIII^o].⁹⁵

RELACIONS AMB EL REGNE DE NAVARRA

Les relacions de la Corona d'Aragó amb el regne de Navarra han estat sempre ambivalents: d'una banda, el regne veí era vist com un aliat en casos d'hostilitat amb la Corona de Castella; més sovint, però, la intenció principal era la de tornar-lo a annexionar, després de la separació successiva a la mort d'Alfons I el Bataller, com s'ha vist amb anterioritat. Intenció sempre frustrada, ja que al llarg del regnat de Jaume I es van presentar dues possibilitats que no es van saber o poder aprofitar. L'any 1234, a la mort de Sanç VII el Fort, malgrat els acords establerts entre els dos monarques de successió recíprocada, tenint en compte també que el rei d'Aragó estava plenament ocupat en la conquesta del regne de València, el regne de Navarra passà a la dinastia de Champagne. I encara en 1274-1275, a la mort del darrer hereu baró, Enric I, malgrat la intervenció legitimista de l'infant Pere, impossibilitat d'utilitzar la força atesa la guerra civil en què es trobava la Corona, Navarra va passar als Capets i en va ser rei Felip, fill de la germana de Pere, futur rei de França, gràcies al matrimoni amb l'hereva, Joana.⁹⁶

Aquest fet va comportar que, més enllà de la solució de qüestions de frontera, amb roberies i incursions, sobretot presents en la zona nord de la frontera, o el 1282 a Magallón,⁹⁷ amb un

95. Reg. 77, f. 25r-v, ed. Lecoy 1892: I, 455-456, doc. 32.

96. Vegeu Cingolani 2010: 98-105.

97. Dip. 2: docs. 372-374, 395 conflicte entre Lope Díaz de Haro, com a súbdit del rei de Navarra, i els homes de la ciutat.

cert clima de cooperació institucional, les relacions amb Navarra van ser, en el fons, un apèndix de les relacions amb el regne de França. Bé perquè el rei Pere mai no va renunciar, almenys en teoria, als seus drets sobre el regne, o bé perquè era teatre de guerra, efectiva i temuda, amb dos esclat de conflicte al setembre de 1283 i de 1284, i amb el temor que fos camí d'invasió el 1285.⁹⁸

A les converses diplomàtiques entre el rei Pere i el rei Felip, prèvies a la trobada de Tolosa del gener de 1281, el rei d'Aragó envia a dir al rei de França:

Atressí con lo rey d'Aragó li ha demanat lo dret seu de Navarra, et encara negun acabament, levat beles paraules, no n'ha haüt, ans, après que-l rey d'Aragó li hac feta demanda de Navarra, e l'apostoli le n'hac escrit et ell atorgat que-l plaurà, et vulria tot lo dret del rey d'Aragó, él impetrà dispensació de son fill, et sobr'açò pot-li tocar dels drets que-l rey d'Aragó ha en Navarra, ço és assaber, de cartes d'antiquitat de possessió et d'omenatges, et pot-li atressí obrir la carrera perquè cascu poria haver son dret a bò enteniment si-l rey de Ffrança no era tant cobejós d'aver terra, ço és assaber, del maridatge del fill del rey d'Aragó et de dona Johana, et aquestes coses digen axí largament con ell les ha enteses, et axí ordenadament con raó aport, segons les paraules del rey de Ffrança. E entre aquestes paraules, là on mils venga per raó, diga les amors que-l rey d'Aragó li ha fetes d'atorgar lo passatge per sa terra, et viandes et combatedors, et altres coses que-l demanà, et de metre son cors a perill en trer aquells infants de Castella, per les quals coses ell ha haüda aquesta enemistat del rey de Castella et de sos fills (Dip. 2: doc. 136).

El rei Pere intenta utilitzar Navarra com a moneda de canvi per la gestió dels infants de la Cerda, nebots del rei de França, i obtenir un acord amb Castella, ja que la missatgeria conclou que: «Atressí, si-l rey de Ffrança vulia fer et atorgava lo fet de Navarra, facen-o saber sobte al rey, perquè pogués pre[v]eure con enantaria ab lo rey de Castella». El rei, en això, esperava col·laboració per part de l'esposa de Felip, Maria de Brabant, de la seva mare, Margarida de Provença, i de la seva germana Blanca, mare dels infants de la Cerda.

98. Vegeu Cingolani 2010: 271-282.

Fins al punt que, quan el 5 d'agost de 1285 respon a una carta del seu nebot, l'infant Felip de França, tot i que s'hi dirigeix com a rei de Navarra, comte de Champagne i de Brie, es veu obligat a precisar que:

Verum, quia in prefacionibus istius litere vos salutamus ut regem Navarre, protestamur quod propter hoc iuri nostro non possit in posterum preiudicium generari, nec vos tedeat de huiusmodi protestacione, nec ad oprobium reputetis, si placet, cum hoc pro salvando iure nostro solummodo faciamus (Dip. 2: doc. 804).

RELACIONS AMB EL REGNE DE PORTUGAL

Els contactes entre la Corona d'Aragó i el regne de Portugal dataven de més d'un segle, des del casament de Dolça, filla de Ramon Berenguer IV, amb el rei Sanç l'any 1154. Ara, el setembre de 1280, es reprenen, possiblement amb bases més sòlides, amb el casament d'Isabel, filla de Pere, d'onze anys, amb el jove rei Dionís, de dinou. Com suggereix José Augusto de Sotto Mayor,⁹⁹ i atesa la intermediació del rei Felip III, és possible que la idea inicial de procurar l'enllaç familiar fos del rei de Portugal, i que aquest busqués la col·laboració del rei de França per convèncer el rei Pere.¹⁰⁰ Tot i que els reis de Portugal i d'Aragó no eren desconeguts els uns dels altres, pel fet de ser monarques de dominis molts llunyans, possiblement Dionís va recórrer a la intermediació del rei Felip atesa la seva jove edat. Em sembla raonable creure que les raons que dugueren el rei de França a tractar sobre el matrimoni foren les mateixes que dugueren el rei d'Aragó a acceptar-lo: Castella. Encara plenament vigent la qüestió dels infants de la Cerda, nebots de Felip, aquest havia de veure amb bons ulls envoltar la Corona de Castella amb monarquies aliades: Portugal havia d'estar agraït, mentre que el rei Pere mostrava, amb un hàbil joc diplomàtic, com es veurà millor més endavant, el paper d'aliat, pressionava el rei Alfons i l'infant Sanç per arribar a una solució i retenia els dos infants, Alfons i Ferran, tant sols per la seva seguretat. Al rei Pere, a banda que va mostrar sempre bones relacions amb Felip, també li convenia tenir un aliat, possiblement estret, als confins orientals de la Corona de Castella. Aparentment,

99. Vegeu Sotto Mayor 2008: 99.

100. Dip. 2: docs. 250 i 254.

ningú no es refiava del tot ni d'Alfons, que ja havia perdut completament el control de la situació, ni de Sanç, en situació feble i precària. I com més armes de pressió i de control sobre Castella es presentaven, millor.

Les gestions foren molt ràpides, perquè el 10 de setembre, el rei Pere comunica a Felip que ha rebut les seves cartes que l'informaven del projecte de matrimoni, i que espera l'arribada de Juan Núñez, el qual «ad nos venerit de huiusmodi negocio tractaturus», per contestar (Dip. 2: doc. 250). El dia 27 Pere torna a escriure a Felip, després d'haver-se trobat amb Juan Núñez, però encara no li envia una resposta definitiva, perquè espera poder-ne parlar a les vistes que han de tenir en breu (Dip. 2: doc. 254). Així mateix, el dia 12 de novembre el rei Dionís nomenava els seus procuradors.¹⁰¹ Això sembla indicar que, o bé el rei de Portugal no va esperar cap resposta de confirmació del rei de França i es va dirigir directament al rei Pere, o bé que aquest va acceptar de seguida la proposta de matrimoni, malgrat les expressions temporitzadores utilitzades escrivint a Felip, i que va voler gestionar l'assumpte ell mateix, no sols sense que el rei de França s'entremetés més en la qüestió, sinó sense que en sabés res fins que ja s'hagués fet tot. Per què? Hauríem de creure que els acords de possible aliança als quals van arribar els dos reis no eren del tot del grat del rei Felip, o, de totes maneres, que era millor que no en sabés res, cosa difícil, aparentment, si aquest hagués continuat fent d'intermediari. Això sembla indicar, a part d'eventuals implicacions en una aliança amb un caire anticastellà, el fet que el març de 1282 un missatger de Pere, que es dirigia a Portugal, va haver de desfer-se de les cartes secretes que duia perquè: «in partibus Terolii fuisse a quibusdam captus et detentus, idem frater metuens quod dicte litere ab aliquo sibi auferrentur et legerentur, dum per pontem cuiusdam rivi transire, literas easdem in aquam proiecit» (Dip. 2: doc. 394).¹⁰² Tot i així, Pere, ocupat al mateix temps en l'organització de l'armada i a fer encaixar dates per les vistes amb Felip, a Tolosa, el gener de 1281, i amb Alfons i Sanç, a Campillo, a finals de març, no envia els nuncis per concordar

101. Dip. 1: doc. 236, tot i que sembla que encara no tenia clar amb qui anava a casar-se, ja que a l'instrument de procuració es parla de Constança i no pas d'Isabel.

102. És possible que els capturadors fossin homes de Juan Núñez, aliat del rei de França, amb el qual ja havia començat un clima d'hostilitats, i que sovint corrien per terres de Terol, per exemple Dip. 2: docs. 355 i 375.

les condicions del casament fins després d'haver-se vist amb Felip i haver tornat a Barcelona, el 17 de febrer (Dip. 2: doc. 276).

Tanmateix, hi ha alguns elements significatius, com ara l'error de Dionís en anomenar la filla de Pere amb qui anava a casar-se, present a l'instrument procuratori, així com el fet que, quan Pere li escriu el 17 de febrer, sense fer esment a cap altre contacte precedent, diu que respon al que li havien dit els procuradors i es mostra favorable: «condescendentes predicti regi suasionibus et predictorum procuratorum vestrorum», amb qui s'acabava de veure, que fan pensar que la hipòtesi més versemblant és, sense tant de secretisme, almenys de moment, la primera, i que Dionís s'avançés a qualsevol resposta del rei de França per dirigir la seva proposta al rei Pere.

Com a confirmació d'aquesta lectura hi hauria el desfasament de dates entre el nomenament de Bertran de Vilafranca i Corrado Lancia com a procuradors per fixar les condicions del matrimoni, el 25 de febrer de 1282 (Dip. 2: doc. 281), i el seu efectiu enviament, posterior a les vistes de Campillo, ja que el rei Dionís n'informa el dia 2 d'abril (Dip. 2: doc. 307). Un detall curiós d'aquest document és una referència als costums matrimonials entre reis d'Espanya (no ho era Dionís?, o a què es refereix exactament Pere quan diu *Espanya?*), costum que, finalment, no es va observar:

Ceterum, cum moris sit usitati in Ispania inter reges, ut cum rex regis filiam est in coniugem accepturus, ad domum patris sponse sponsus accedat, ipsam ad pater petiturus et eandem ad propria personaliter traducturus, cum ob hoc toto eciam, quia desiderata vestram presenciam karissimam videre plurimum affectamus, sinceritatem dileccionis vestre rogamus quatenus pro consumacione predicti matrimonii ac visitacione regine Aragonum, matris vestre, et traductione uxoris vestre, ad terram nostram, si placuerit, veniatis, scientes hoc nobis fore gratissimum, et ex hoc a vobis reputabimus honoratos.

En el seu afany per mantenir controlada la situació interna a les altres monarquies hispàniques, si no exactament en pau, es veu obligat a intervenir el 6 de maig amb el rei Dionís perquè faci les paus amb el seu germà l'infant Alfons, que tenia assetjat a Vide, segons l'havia informat l'infant Sanç (Dip. 2: doc. 314). Una divisió interna a Portugal podia obstaculitzar la «concordiam vestram et illustris regis Castelle», avi d'ambdós i a prop del qual

es va refugiar l'infant Alfons. Per això li demana que, si ho pot fer honorablement, aixequi el setge i s'ofereix per mediar entre ell i el rei de Castella. Les relacions epistolars entre els dos monarques continuen, i diria que van més enllà d'informar-se sobre qüestions estrictament lligades al casament.

Malgrat els acords, la infanta Isabel tardarà encara un any a arribar a Portugal. El 18 d'agost de 1281, Pere informa Dionís que, malgrat tot, de moment prefereix esperar que es concretin els acords entre ell i l'infant Sanç. No veig clar per què «non sint intencionis nostre quod absque noticia eiusdem Sancii predictam nostram filiam mittamus per terram Castelle, maxime postquam per vos intellexerimus de confederacionem per eum noviter requisita» (Dip. 2: doc. 335). En què havia de dependre la consecució d'uns pactes a tres bandes, ja que al mateix temps Sanç sol·licitava nous acords amb Pere?¹⁰³ Segons Sotto Mayor, tant el fet que Dionís no viatgés a Barcelona per recollir la seva esposa, com el fet que no s'enviés aquesta a Portugal, es devien a la inseguretat del viatge per terres de Castella.¹⁰⁴ En conclusió, li dona alguns consells per arribar millor als acords. Tardaran a concretar-se, perquè encara en parla l'1 d'abril de l'any següent amb l'infant Sanç (Dip. 2: doc. 400-401). Ara, Pere exhorta Dionís a procurar la pau entre el rei Alfons i el seu fill, ja que entre ells ja hi ha un cert clima de guerra, i que no es refiï del tot de l'infant, perquè «dompnus Sancius in litteris quas modo nobis misit super materia ista, tantum videatur tangere de se ipso».

Pere va a Sicília, i no tenim constància de relacions entre els dos monarques fins a la seva tornada de Bordeus. El 28 de juliol de 1283, des de Logronyo, li escriu per informar-lo que els francesos, des de Navarra, han atacat les seves terres, i li demana que «erga facta nostra et infantis dompni Sancii, karissimi nepotis nostri, que apud vos valde cara esse credimus et speramus, taliter providere et vos habere velitis quod, vestro prosequente opere bone voluntatis confeccio, de qua plene confidimus, evidenter ab omnibus cognoscatur» (Dip. 2: doc. 569).¹⁰⁵ Pere informa novament Dionís

103. Podrien ser relatius al matrimoni de l'infant i a altres temes tractats a Dip. 2: doc. 332.

104. Vegeu Sotto Mayor 2008: 100.

105. A part alguns incidents de frontera (Dip. 2: docs. 531, 533, 534, 536), altres lligats a la infanta Berenguera i el consell de Burgos (vegeu més amunt) i no sé si la mateixa presència de Pere a Logronyo, alguns motius de tensió resulten dels missatges que li envia l'any següent (Dip. 2. doc. 713).

de l'entrada dels francesos a Catalunya, el 26 de juny de 1285, i, d'alguna manera, li demana ajuda, a ell i a l'infant Sanç, per quan hagi de lliurar batalla, el proper dia 1 de setembre (Dip. 2: doc. 792). Més que una efectiva requesta d'ajuda, de la qual no podia esperar gaire resultats, atesa també la distància, és una d'aquelles maneres del rei Pere d'informar els seus aliats dels fets i de donar vida, ni que sigui retòrica, als pactes establerts. De fet, no hi ha cap retret per la manca d'intervenció,¹⁰⁶ quan, per exemple, l'informa de la victòria final, amb una solemne carta del 14 d'octubre, juntament amb els reis de Castella i Anglaterra i, possiblement, l'emperador Rodolf (Dip. 2: doc. 821).

RELACIONS AMB EL REGNE D'ANGLATERRA

Quan el 9 d'octubre de 1273 l'infant Pere es va trobar a Sorde-l'Abbaye, a Gascunya, amb el rei Eduard I, mentre aquest tornava lentament a les seves terres per ser-hi coronat, i tractava de reprimir una mitja revolta, o insubordinació, de Gastó de Bearn,¹⁰⁷ semblava que havia de renovar-se l'antiga aliança antifrancesa entre Enric II Plantagenet i Alfons I el Cast.¹⁰⁸ És possible que aquesta fos la intenció de l'infant, segons provaria el seu comportament futur envers el rei d'Anglaterra; i podia ser-ho també del nou rei d'Anglaterra, tot i que, al llarg dels anys, aquest mostrà que preferia mantenir una bona relació amb el rei Capet, i per conseqüència amb el papat, més que no pas prendre obertament partit pel rei d'Aragó.

Em sembla raonable creure que la idea de «inter se dilectionem et veram concordiam firmiter duraturam, et eandem per affinitatis vinculum consummare» mitjançant el matrimoni entre la filla major d'Eduard, la princesa Elionor, aleshores de quatre anys, i el fill major de l'infant Pere, Alfons, aleshores de vuit anys, fos de l'infant Pere. Aquest ja havia donat mostra de poder gestionar de manera gairebé autònoma les relacions internacionals,¹⁰⁹ mentre

106. En el cas de Sanç, sí, a la historiografia, com s'ha vist més amunt, però mai no s'hi parla del rei de Portugal.

107. Vegeu Prestwich 1988: 300-301.

108. Prestwich (1988: 315) atribueix la intenció a l'infant Pere, però dubta que Eduard la tingués.

109. Per exemple, ja havia rebut regals del rei d'Armènia (Dip. 2: doc. 2), havia recompensat alguns fidels dels difunts reis Manfred i Conradí (Dip. 2: doc. 6), o gestionava les relacions amb Navarra (Dip. 2: doc. 7 i Dip. 1: docs. 27-28).

que Eduard, que encara havia d'arribar a Anglaterra després d'haver participat en una croada a Terra Santa, i acabava de passar per París on havia jurat fidelitat a Felip III pels seus dominis francesos, possiblement no estava del tot en condició de fer plans autònoms i nous de política internacional. L'acord fou complert, i ja Eduard «*filiam suam desponsavit per verba de futuro filio predicti domini infantis, et predictus dominus infans, sub simili forma, desponsavit predictum filium suum filie dicti domini regis*» (Dip. 1: doc. 29). L'infant havia anat a Gascunya acompanyat per Bernat Roger, comte de Pallars, Blasc d'Alagó, Ató de Foces, Ramon d'Orcau, Pere d'Offegat i Bernat de Montpaó.

És possible que ambdós continuessin estant en contacte, però, a part una *littera de statu* del rei Pere a Eduard, del 25 de gener de 1278 (Dip. 2: doc. 63bis), no tenim més constància de relacions fins a finals de 1280 i primeria de 1281. El dia 29 de desembre, des de Barcelona, i a punt d'anar a Tolosa per entrevistar-se amb el rei Felip, el rei Pere envia Ramon de Muntanyana al rei Eduard, a la reina Elionor, a la seva filla, promesa de l'infant Alfons, a Otó de Granson i al conseller del rei Antoni Beck, amb el qual Pere tindrà freqüents contactes. En un segon moment, ja des de Tolosa, les credencials són ampliades a la reina mare Margarida, als fills i filles dels reis de França i Anglaterra, a l'esposa de Felip i a Blanca (Dip. 2: doc. 267). No consta el contingut de la misatgeria de Ramon de Muntanyana, però, si considerem a qui es dirigia, a part qüestions de protocol, i el comportament del rei Eduard els anys vinents, és molt possible que tractés de la situació interna a Castella i dels infants de la Cerda.¹¹⁰

Com sempre, quan es tracta de diplomàcia, a falta de relacions pels ambaixadors o de continguts més explícits a la correspondència, es fa difícil saber exactament el contingut dels contactes entre monarques. Tampoc no sabem exactament per quines gestions d'Alfons X amb Eduard, «*pro quibusdam nostris negociis*», s'alegrava el rei Pere en una carta al rei de Castella del 20 de maig de 1281 (Dip. 2: doc. 317), ni per quines notícies donava les gràcies a Jean de Grailly, senescal de Gascunya, en una lletra

110. Segons Prestwich (1988: 312): «In the 1280s, in particular, Edward saw himself as playing a central part in the ordering of European affairs, a necessary task if a further crusade was to be mounted», i efectivament, juntament amb Carles de Salern, l'any 1280 ja actuava com a mediador amb el rei de França per la pau amb Castella, vegeu els documents a Rymer 1745: I, II, 186-189 i Prestwich 1988: 314-319.

del dia següent (Dip. 2: doc. 321) en què diu que està esperant un nunci del rei d'Anglaterra.

És possible que es tractés de coses diferents: que els negocis dels quals havia de parlar Alfons amb Eduard fossin els projectes de Pere respecte a Sicília, els quals Alfons coneixia, i no l'havien de veure gaire favorable, tot i que Pere sempre el tractà com un aliat.¹¹¹ De fet, quan és present a París el seu germà de pare, Ferran, futur abat de Montaragó, l'hem de veure com a informador i com a enllaç amb la cort anglesa.¹¹² D'altra banda, per una carta de Pere a Alfons del 12 d'octubre, sabem que Pere volia estrènyer encara més les relacions amb el rei d'Anglaterra, i el rei de Castella li havia de proposar un altre matrimoni, ara entre un fill d'Eduard i una filla de Pere, possiblement Violant, atès que Isabel ja estava compromesa amb el rei de Portugal (Dip. 2: doc. 343), projecte que no prosperarà. Alfons havia de tenir un paper important en aquestes gestions, o almenys així pensava Pere, ja que la reina Elionor, esposa d'Eduard, era germana seva. Mentre, la informació que li enviava Jean de Grailly podia anar lligada a la concreció del projecte de matrimoni entre Alfons i Elionor, ja que l'1 de juny Eduard, quan hi havia hagut relació per part de Jean de Vesin i Antoni Beck, emet carta de procura en favor d'ambdós per concretar les condicions del casament i avançar-ne la resolució (Dip. 2: doc. 323bis).

Als costums de l'època era normal que les princeses estrangeres es traslladessin aviat a les seves noves terres per aprendre'n al més aviat possible els usos i la llengua. Tot i així, Eduard diu als nuncis que té intenció d'enviar la seva filla al cap de dos anys, si fos possible, o, com a mínim un, ja que, afegeix: «*Reginam enim, mater sua, et karissima mater nostra nolunt sustinere, propter teneritatem eiusdem filie, quod antea traducatur.*»¹¹³ I Pere no mostra cap insatisfacció, que no es podria permetre per no comprometre les relacions entre ells, quan l'excusa el 19 d'octubre per no haver pogut anar a Gascunya i dur la seva filla (Dip. 2: doc. 344). És possible que una de les raons per les quals Eduard no va poder

111. Eduard es nega a entrar en l'aliança antiangevina de la reina mare Margarida (Prestwich 1988: 319), i d'altra banda Pere, a la carta que li envia des d'Alcoll, li relata la versió 'oficial', la dirigida a qui no estava al cas de la realitat (vegeu Dip. 2: doc. 437).

112. Vegeu Dip. 2: doc. 421 i Cingolani 2012.

113. Tot i que va pactar els seus matrimonis, segon Prestwich (1988: 127-129), Eduard era renitent a desprendre's aviat de les filles.

fer el viatge, a més de motius familiars, és que estava preparant la guerra contra Gal·les.¹¹⁴ L'any vinent, el 10 de febrer, Eduard ja envia Jean de Vesin i Antoni Beck per concretar els acords matrimonials i per celebrar el matrimoni per poders (Dip. 2: doc. 379bis), i el dia 15 els nomena procuradors la princesa Elionor (Dip. 1: doc. 271). Potser no van sortir immediatament, o potser el viatge va ser llarg, perquè no tenim constància de la seva arribada a terres de la Corona fins al 18 d'abril (Dip. 2: doc. 407). Arriben a la seva presència, a València, l'1 de maig, quan Pere assegura a Eduard que els ha vist (Dip. 2: doc. 412bis).

A la mateixa carta, Pere mostra la seva meravella perquè respecte als pactes signats «nescimus quo instinctu, quedam adiectio, que in regum constantium intellectu cadere non deberet, propter quam nuncii vestri predicti, quamvis nos parati essemus ut sacramento firmaremus, ad confirmandum et complendum ex parte vestra minime voluerunt, vestra adhuc conscientia incon-sulta», i per això aquests li envien un missatger perquè els digui què han de fer. De què es tractava, atès també que l'infant Alfons no en diu res a la seva carta al rei d'Anglaterra del dia següent (Dip. 2: doc. 413bis)? Del retard en l'enviament de la princesa? No ho sabia dir. Fos quin fos el problema, es va acabar solucionant amb un cert temps, perquè el 5 de juliol l'infant Alfons demana a Bernat d'Olivella que acudeixi ràpidament a Lleida per firmar els pactes definitius del matrimoni i celebrar-ho *per verba de presenti* (Dip. 2: doc. 428).

Mentrestant, havia esclatat la revolta a Sicília, les Vespres Sicilianes, i Ferran, que es trobava a París com a estudiant, n'informa Eduard el 26 de maig (Dip. 2: doc. 421). Abans de marxar, el dia 1 de juliol, des de Port Fangós, on es trobava amb el seu exèrcit, el rei Pere havia nomenat l'arquebisbe de Tarragona i Jaspert de Botonac, bisbe de València, procuradors seus (Dip. 2: doc. 433bis). La confecció dels pactes matrimonials, amb l'explicitació del dot per part d'Eduard, 40.000 lliures negres de Tours, de l'assignació de béns per part de l'infant, les viles de Jaca, Barbastre, Luna i Pertusa, i la mateixa celebració del matrimoni són el dia 15 d'agost a Osca (Dip. 2: doc. 433bis, 433ter i 433^{quater}). Antoni Beck, aparentment, torna immediatament a prop del rei (Dip. 2:

114. Vegeu Prestwich 1988: 320-321, sobre el llarg procés del casament i també Chaplais 1982: II, II, 473-481, que no coneixen tota la documentació provinent de la cancelleria reial.

doc. 434), mentre que Jean de Vesin es queda per prendre possessió de les viles assignades a la princesa Elionor (Dip. 2: doc. 435).¹¹⁵ Possiblement el dia 19 d'agost, el rei Pere havia informat Eduard de la seva intenció d'anar a Sicília (Dip. 2: doc. 437), tot i així, aparentment no hi va haver una reacció immediata del rei d'Anglaterra, perquè el procés de presa de possessió dels béns assignats a Elionor segueix fins al 10 d'octubre (Dip. 2: doc. 452), quan Eduard ja havia de saber què passava a l'escena internacional, havia tingut temps d'informar Jean de Vesin i, eventualment, aturar de moment els preparatius del casament. De fet, el matrimoni no es podia pas anul·lar, ja que havia estat celebrat, el rei d'Anglaterra podia tan sols retardar l'enviament de la princesa al seu espòs. És possible que utilitzés l'excusa de la guerra amb Gal·les, que el va ocupar entre 1282 i 1283, que l'impedia de viatjar, però diria que la seva decisió va ser presa després d'haver estat informat pel papa Martí IV del fet que Pere havia estat excomunicat i, sobretot, diria, que la Corona d'Aragó havia estat atribuïda al fill segon del rei de França Carles de Valois. La voluntat de no enemistar-se amb el papat, atès també el seu projecte de croada i el seu desig de tenir un paper important en els equilibris de poder a Europa, segurament el va influir a l'hora de bloquejar la marxa de la princesa. De fet, Eduard, el 4 d'abril, informava el rei Pere, i també Felip III i Carles d'Anjou, de la seva disconformitat amb el desafiament de Bordeus i de la seva negativa a acceptar-ne les condicions (Dip. 2: doc. 506bis), i es va dedicar, sobretot, a intentar posar pau entre els dos reis.¹¹⁶ És possible que fos la pressió per part de Felip i Carles, que no consta a la documentació, almenys la que conec, que li fes cedir momentàniament la jurisdicció sobre Bordeus perquè s'hi pogués celebrar el duel.

Amb anterioritat, el 12 d'octubre de 1282, l'infant Alfons havia enviat Arnau de Reixac amb una *litera de statu*, i alguna cosa més que havia de dir de viva veu, a la cort d'Anglaterra (Dip. 2:

115. Per a això es va necessitar el reassignament de rendes, vegeu Dip. 2: docs. 440, 442, 443, 452.

116. A les cartes a Carles i al príncep Carles de Salern respecte a Bordeus és més explícit, vegeu Rymer 1745: I, II, 219 en què s'hi nega a participar, el 25 de març escrivia a Carles d'Anjou: «kar sachez de verite qe pur gainer teus deus reaumes, come celui de cezile et de Aragon, nous n'en serrions gardeins de chaump ou la susdite bataille se feist; mes mettroms peine e travail en totes les maneres qe nous saveroms qe pes e acord fust mist entre vous, come celui qe mout le vodroit e mout le desire»; en aquesta línia hem de veure també les intervencions d'Antoni Beck i Jean de Grailly al respecte (Dip. 2: docs. 557 i 588).

doc. 454bis). És interessant notar que la carta principal és dirigida al príncep Eduard, mentre que el seu pare, la reina mare i la reina d'Anglaterra, els comtes de Cornualla, Lancaster i Lincoln, però no la seva promesa, figuren com a altres destinataris. A la carta, com si no hagués passat res, no es fa esment de la guerra, segur subjecte de les converses. La mateixa ambaixada, amb una altra *litera de statu*, també anava a la cort de França, aquí, però, tan sols dirigida als prínceps Felip, ja rei de Navarra, i Carles de Valois. És possible que Eduard no explicités a Pere les seves raons reals, perquè, talment consta d'una carta del rei Pere del 6 de febrer de 1284 (Dip. 2: doc. 610), justificava els ulteriors retards «asserens quod propter periculum viarum et obstaculum temporis hiemalis vestram illustrem illustrem filiam ad partes nostras mittere distulistis tempore assignato, nec fore intencionis vestre, propter monicionem vobis factam ex parte domini pape, ultra voluntatem nostram consumacionem dicti matrimonii prolongari». Així mateix, això que em fa pensar que la raó principal fos la de l'atribució de la Corona d'Aragó al fill del rei de França, doncs l'absoluta inseguretat respecte al destí de la seva filla, és el fet que aquesta es posa en marxa per unir-se amb el seu marit tan sols després de la firma del tractat de Tarascó (19 de febrer de 1291), del qual Eduard havia estat informat, tractat que, aparentment, havia de resoldre qualsevol situació d'incertesa i dubte.¹¹⁷

Els darrers contactes de Pere amb la cort anglesa que tenim testimoniats són una carta a la reina Elionor, del 6 de febrer de 1284, en què li assegura que fa tot el possible per portar pau entre el seu germà Alfons i l'infant Sanç (Dip. 2: doc. 611); i la carta amb la qual informa Eduard, entre altres monarques, que ha aconseguit la victòria sobre els francesos (Dip. 2: doc. 821).

RELACIONS AMB EL REGNE DE FRANÇA

Fer ni que sigui un breu repàs de les relacions de la Corona d'Aragó, i en especial de Catalunya, amb el regne de França portaria massa lluny, i han estat ja prou estudiades. Només cal dir que amb el poderós veí hi havia una situació pacífica, malgrat que no es podia qualificar de cordial o d'especialment estreta. De poc havia servit el breu matrimoni entre la infanta Isabel i el príncep Felip, futur Felip III. L'expansionisme de Carles d'Anjou, germà

117. Vegeu Soldevila 1963: 340-343.

petit del rei Lluís, sobre el regne de Nàpols i Sicília el 1266, després d'haver-se fet amb Provença a la primavera de 1246, tot i que no hi estava directament implicada la monarquia francesa, es va revelar com el llunyà detonant de la situació. L'arregllement de Jaume I amb els gibel·lins italians, a conseqüència del matrimoni de l'infant Pere amb l'hereva presumptiva de Sicília, Constança, filla del rei Manfred, el 1262, havia contribuït a tensar la situació, respecte a la qual els acords de Corbeil havien significat un momentani pacte de no agressió. Tot i així, ni els eventuais projectes de Pere envers el regne de la Itàlia meridional podien ser viables quan encara era infant, ni els va poder posar a la pràctica immediatament havent pujat al tron. I la gestió de les relacions amb el rei Felip els anys precedents al viatge a Sicília necessitava molta atenció i cautela. Hi havia diferents situacions per controlar i convenia mantenir les aparences.

Els primers anys, sobretot, les relacions són prou cordials, fins al punt que el rei Pere autoritza una venda extraordinària de blat, que s'ha de mantenir secreta, al rei Felip, que el necessitava per al seu exèrcit que es dirigia a Navarra (Dip. 2: docs. 22 i 23), i posteriorment, com ja s'ha vist, el rei de França procurava el matrimoni de la infanta Isabel amb el rei de Portugal. Un dels aspectes fonamentals de les relacions entre les dues monarquies era el comerç. Això, tanmateix, portà a tractar no directament amb el rei, sinó amb els seus oficials, especialment amb els diferents senescals de Carcassona i Besiers, per qüestions lligades al cobrament de lleudes indegudes als ports de la costa mediterrània, i que dugueren a instar una causa, en els costos de la qual participaren nombrosos municipis catalans.¹¹⁸ La importància del comerç amb França es pot percebre també pel fet que sempre li va atorgar la seva protecció, també en moments difícils (per exemple, Dip. 2: doc. 594; 1 de desembre de 1283), i que, malgrat l'expulsió dels mercaders de la Corona d'Aragó del regne de França (Dip. 2: doc. 736), l'estiu de 1284 va concedir a canvi de diners una assegurança als mercaders francesos i de Narbona per poder seguir comerciant, sempre que no portessin dany a les seves terres (Dip. 2: doc. 694). En aquell moment, després d'un cert titubeig, va permetre començar la guerra de cors contra els reis Felip i Carles (Dip. 2: doc. 710; 18 d'agost 1284).

118. Dip. 2: docs. 589 i 606.

Els contactes diplomàtics entre els dos monarques havien de ser continuats, i no sabia dir si Pere podia haver arribat a tenir un ambaixador a París de manera gairebé estable, com sembla el cas de Pere Serra, l'estiu de 1278 (Dip. 2: doc. 74). Segur que hi tenia un informador, ja que aquell mateix estiu hi trobem el seu germà de pare, Ferran, que anteriorment havia estudiat a Montpeller.¹¹⁹ Un motiu que, com s'ha vist, va estrènyer més les relacions entre els dos monarques va ser la crisi successòria a Castella, en la qual Pere dóna mostres d'estar de part de Felip, i de prendre cura dels infants, fills de la seva germana Blanca (Dip. 2: docs. 106 i 107; 24 de novembre de 1278). Un moment en què tenim més clars els continguts de les relacions entre els dos monarques és quan, el 24 d'abril de 1279, el rei Pere envia de Felip com a ambaixadors Gilabert de Cruïlles i Bernat de Vilafranca, ja que tenim el contingut de la missatgeria. L'èxit de l'ambaixada, aparentment, pressuposava la col·laboració de la reina mare Margarida, de l'esposa de Felip, Maria de Brabant, i de Blanca, si no és que senzillament havien de ser informades (Dip. 2: doc. 136). A part d'informar el rei Felip dels acords als quals ha arribat amb el seu germà Jaume, rei de Mallorca, Pere li ha de parlar de dos temes principals: Castella i Navarra.¹²⁰ A la seva comunicació, Pere acostuma a parlar a Felip com a un aliat estret i íntim, quan es tracta de Castella, i fa exactament el mateix quan parla amb Alfons i Sanç referint-se a Felip, dissimulant, d'aquesta manera, la seva posició autònoma. Al contingut de l'ambaixada, el rei vol que es digui a Felip que el rei de Castella i el seu fill «requeren et fan lur poder en haver amistat et amor» amb ell, i que en la qüestió dels infants de la Cerda «li jaquirien fer ço qui raó fos et ho metrien a ssa volentat». Per això, vol saber si Felip estaria disposat a acceptar una situació de compromís, per la qual els «infants haguessen terra en heretaments del rey de Castella en la frontera», d'aquesta manera es quedarien a la península i ell els podria continuar defensant. Depenent de la resposta, els ambaixadors haurien de queixar-se del fet que Felip no va buscar una bona relació entre ells, talment ho ha fet ell, i que l'única ajuda que li va oferir (entenc en la qüestió dels infants) és aquella de

119. Vegeu Cingolani 2012: 45-46.

120. És interessant veure la circulació de notícies, ja que, en relació amb unes vistes que ha tingut amb l'infant Sanç, vol que els missatgers diguin a Felip «que no-s partiren ab guerra ne tant mal con dien».

Juan Núñez, qui primer es va fer càrrec dels infants, que no li semblava prou, i a més el senyor d'Albarrasí ja tenia prou temes propis per solucionar amb el mateix rei Alfons.

El segon tema candent és el de Navarra, respecte al qual el rei Pere va demanar els seus drets sense «negun acabament, levat beles paraules»; també havia demanat la intervenció del papa, que hi estava d'acord, i al respecte li havien de recordar els títols i drets que podia esgrimir, «ço és assaber, de cartes d'antiquitat de possessió et d'omenatges», les mateixes que havia d'haver presentat a les Corts navarreses reunides a Olite a la primeria de 1275. Els ambaixadors, segons la situació, poden ser fins i tot crítics amb Felip, i dir-li que:

et pot-li atressí obrir la carrera perquè cascú poria haver son dret a bo enteniment si·l rey de Ffrança no era tant cobejós d'aver terra, ço és assaber, del maridatge del fill del rey d'Aragó et de dona Johana, et aquestes coses digen axí largament con ell les ha enteses, et axí ordenadament con raó aport, segons les paraules del rey de Ffrança. E entre aquestes paraules, là on mils venga per raó, diga les amors que·l rey d'Aragó li ha fetes d'atorgar lo passatge per sa terra, et viandes et combatedors, et altres coses que·l demanà, et de metre son cors a perill en trer aquells infants de Castella, per les quals coses ell ha haüda aquesta enemistat del rey de Castella et de sos fills.

Finalment, i com és obvi, per poder resoldre les qüestions sobre la taula li han de demanar unes entrevistes, que de fet tardaran encara dos anys amb diferents ajornaments,¹²¹ «però, si el rey de França no vulia atorgar lo fet de Navarra, no sia demanada la vista». En aquest aspecte, Pere hagué de claudicar, perquè sí que es van veure, i és possible que continuessin parlant de Navarra, però és gairebé segur que Felip no va consentir que es prenguessin en consideració els drets del rei Pere, ja que, tot i que el matrimoni entre Joana, hereva de Navarra, i Felip, futur Felip IV, se celebrà el 14 d'agost de 1284, en el ple dels preparatius de la guerra amb la Corona d'Aragó, sembla evident que ja estava planejat, i que es tardà tant a causa de la jove edat dels nuvis: el 1278 Felip tenia

121. Vegeu Dip. 2: docs. 171, 188, 202, 211, 234, 239, 241, 261, on en un cas Felip perd la paciència davant la impossibilitat de Pere, que es veia ocupat per la revolta dels barons de 1280.

deu anys i Joana, set. D'alguna manera, Pere sembla que vol reforçar la seva posició en aquest aspecte, perquè els ambaixadors han de dir a Felip que: «si·l rey de Ffrança vulia fer et atorgava lo fet de Navarra, facen-o saber sobte al rey, perquè pogués pre[v]eer con enantaria ab lo rey de Castella».

Així mateix, els contactes diplomàtics amb França no es limitaven a la figura del rei, sinó que interessaven també la reina mare Margarida de Provença, enemiga de Carles d'Anjou i filoanglesa, i un grup de nobles de l'est del regne, des de la Borgonya i el Delfinat (la Franca Comtea) fins a la Savoia i Suïssa, tenint en compte, però, que part d'aquestes terres formaven part, almenys nominal, de l'Imperi germànic.

A falta del contingut de les ambaixades, no sempre és fàcil fer-se una idea clara sobre què s'esperava i què pretenia Pere. Tot i així alguns motius es poden intuir. Buscar aliats a l'interior del regne, sobretot la reina mare, per poder obstaculitzar qualsevol política hostil per part de Felip. Sens dubte, però, l'objectiu més important havia de ser Carles d'Anjou, del qual parlaré amb més extensió al proper apartat. De fet, aquest grup de nobles havien de veure's afectats pel projecte d'aliança entre Carles i l'emperador Rodolf, que havia de concretar-se en el matrimoni entre el nét del primer, Carles Martell, i Clemença, filla de Rodolf, i que havia de dur a la restauració del regne d'Arles, sota l'alta sobirania imperial.¹²² A més, sobretot les relacions amb els comtes de Savoia s'han de veure en conjunt amb les que es mantenia amb la noblesa i les ciutats del nord d'Itàlia, per raons geoestratègiques, ja que aquests eren enemics de Carles, el qual, si necessitava tropes a Sicília, les havia de fer passar pel Piemont. L'aspecte que em queda més obscur, sobretot respecte a les bases jurídiques

122. L'ambaixada del 16 de setembre de 1279 (Dip. 2: doc. 167) anava dirigida, a més de Filippo I, comte de Borgonya i de Savoia, a Aimó II, comte de Geneva, que era marit de Constança de Bearn-Montcada; a Beatriu de Savoia (que en 1284 esposa en segones núpcies Gastó de Bearn), i que era germana del comte Filippo, i declarada hereva del comtat; a Margarita de Vienne, filla d'Amedeo V de Savoia, esposa de Joan de la Tour, delfí de Vienne, i a Albert (Humbert) de la Tour, delfí de Vienne, comte d'Albon i Grenoble; el 20 de gener de 1280 Pere envia Dalmau de Vilarasa a Tommaso, marquès de Saluzzo, a Aimó, comte de Geneva, a Joan de la Tour i a Guglielmo, marquès de Monferrato (Dip. 2: doc. 189); i havien de ser més els destinataris, perquè el 26 de gener, el rei agraeix a Beatriu de Savoia i a Humbert de la Tour la bona acollida del seu ambaixador, el mateix Dalmau, de les seves propostes i dels consells que li dóna (Dip. 2: doc. 190); dels contactes amb Filippo de Borgunya-Savoia se n'havia encarregat també la reina Constança (Dip 2: doc. 206).

sobre les quals s'havia d'actuar, és la temptativa de fer-se amb el comtat de Savoia, on es presentava una crisi dinàstica entre el comte Filippo, sense hereus, i Tommaso, senyor del Piemont, fill de Tommaso II, germà de Filippo, comtat del qual ell seria senyor eminent i que cediria a Joan, delfí de Vienne (Dip. 2: doc. 258), i sobre el qual tornaré, parlant de les relacions amb els marquesos de Saluzzo i Monferrato.¹²³

Per tornar, ara, a les relacions directes entre els dos monarques, un dels arguments que els ocupa és la situació interna a la Corona de Castella (Dip. 2: doc. 348), tema que, com s'ha vist, tenia vivament ocupats també el papa i el rei d'Anglaterra. En aquests moments, d'altra banda, els preparatius militars del rei Pere ja són innegables. En una carta al papa del 3 de desembre de 1281, a part de comunicar-li que continua intentant posar pau entre els reis de França i de Castella a fi que arribin a un acord, i que aquest clima de tensió no posi en perill la situació de Terra Santa, «quibus sumus sanguinis necessitudine consanguinei, quibus sumus affinitate coniuncti, quibus etiam sumus vicinitate contigui, pacem desideramus et omnimodam concordiam affectamus», per això també li comunica que està organitzant una expedició i li demana ajuda i que li aclareixi les condicions en què s'ha d'organitzar (Dip. 2: doc. 352).¹²⁴

Els preparatius militars, ara arribats al final, i quan el rei està a punt de salpar, són motiu de preocupació per a Felip, el qual li envia uns ambaixadors a la primavera de maig de 1282. Felip li desitja sort, si és veritat que es dirigeix contra els sarraïns, però l'avisava que si «feret guerra ho autre enuyement le roy de Secile, son oncle, o le prince de Salerna, son cousin, il li deplaret forment, e tot ce que ancontra eus seroit fet, il tenroit à fet à soy meismes». La resposta del rei Pere és la famosa i ambigua frase «sa volentat et son propòsit fo e est totavia que-l fet que ell ha fet aya fet a enteniment de Déu a servir» (Dip. 2: doc. 420).¹²⁵

Com a conseqüència de la invasió de Sicília, les hostilitats amb el regne de França s'obren, i ja gairebé surten del panorama

123. Joan, delfí de Vienne, podia tenir drets a través de la seva mare Margarida, neboda dels comtes Filippo i Tommaso.

124. Pocs dies després, el dia 7, li diu que no pot tornar els infants a la seva mare Blanca, perquè el fet que sigui ell qui els custodiï és un element clau per arribar a un acord (Dip. 2: doc. 359).

125. Sobre aquest episodi vegeu Cingolani 2006: 362-367.

d'aquest diplomatarí per entrar en el relat històric, primer amb incursions des de Navarra a finals de l'estiu de 1283 i de 1284, i, després, amb la invasió de Catalunya, l'estiu de 1285.¹²⁶ Els contactes diplomàtics es redueixen gairebé a les nombroses requestes per part del rei d'Aragó que el rei de França deixi passar els seus ambaixadors que es dirigeixen a la Cúria papal, bloquejats i de vegades morts en passar per terres de Felip o de Carles d'Anjou,¹²⁷ i a la infructuosa temptativa d'entaular col·loquis a la primeria de 1284 (Dip. 2: docs. 608). El rei no deixa d'estar en contacte amb la reina mare Margarida, possiblement perquè freni la reacció militar del seu fill, que ja ha acceptat la requesta papal i l'oferta de la Corona d'Aragó pel seu fill secundogènit Carles (Dip. 2: doc. 664).¹²⁸

Com ja s'ha vist, el rei Pere estava en contacte amb el seu nét, el príncep Felip, el qual no estava d'acord amb el seu pare en la qüestió d'emprendre la croada contra el rei d'Aragó (Dip. 2: doc. 804).¹²⁹ D'altra banda, arran de la por per l'entrada dels francesos a Catalunya i el temor que guanyessin la guerra, elements dels quals ja he parlat àmpliament en altres llocs,¹³⁰ hi hagueren contactes entre súbdits del rei Pere, que es trobaven lluny del teatre de guerra, per protegir-se. Un cas és el de Bernat de Bou, de Sabadell, possiblement per iniciativa del mateix Gastó, vescomte de Bearn, qui «iret ad exercitum regi Francie pro tractando cum comite Fuxensis quod terra nobilis Gastonis guidaretur a rege Francie, et quod aportaretur aliquid vexillum sive peno quod poneretur apud Castellar, si necessitas immineret» (Dip. 2: doc. 818).

Altres possibles converses i acords en el transcurs de la guerra no s'han conservat en la documentació, i la mort de Felip el 5 d'octubre a Perpinyà posà fi a qualsevol contacte entre els dos reis. Ja seran els respectius fills qui els reprendran un cop governin.

126. Vegeu Cingolani 2010: 271-282, 345-438.

127. Per exemple, Dip. 2: docs. 613, 629, 797.

128. La missió a prop de Margarida és feta pel mateix Ramon de Brucinyac, que després s'ha de dirigir a l'emperador Rodolf (Dip. 2: doc. 665), vegeu Cingolani 2006: 499-502 i 2010: 297-299.

129. Es deu a aquests contactes la presència d'un nunci d'Hélie de Caupenne, senescal del Périgord? Dip. 2: doc. 805.

130. Vegeu Cingolani 2006: 599-602 i 2010: 382-383.

RELACIONS AMB CARLES D'ANJOU

Malgrat la importància determinant de l'un en l'acció política de l'altre, en els èxits finals i en les derrotes, Carles d'Anjou i Pere no es van veure mai personalment i molt poques vegades van tenir relacions epistolars, almenys que conservem.¹³¹ Al llarg aproximadament de vint anys, i podríem dir quaranta si comptem l'obteniment del comtat de Provença el gener de 1246, ambdós van actuar l'un en contra de l'altre des de la distància. És possiblement aquest silenci, encara més inquietant a causa de l'extraordinari desafiament de Bordeus, que va dur a crear intercanvis falsos de cartes (Dip. 2: docs. 447 i 460), exercicis de retòrica que havien de donar una veu perceptible als protagonistes que havien parlat sobretot a través d'ambaixadors sense deixar un record escrit satisfactori, dels quals parlaré més endavant.

El matrimoni de l'infant Pere amb Constança el 1262, i la mort del pare d'aquesta, el rei Manfred, a la batalla de Benevento el 1266, amb la consegüent conquesta del regne de Nàpols i Sicília per part de Carles, havia de posar-los cadascun a una banda de l'escenari polític. Malgrat que la historiografia medieval, també seguida per la moderna, en els seus aspectes més romàntics, va entendre que havíem de veure en l'arribada a Catalunya de la notícia de la batalla, el moment en què Pere va decidir venjar el seu sogre i reconquerir el regne que pertanyia a la seva esposa,¹³² és veritat que, en un primer moment, tant sols es van veure alguns moviments perifèrics, com unes intervencions de l'infant Pere a

131. De fet, gairebé l'única oportunitat que van tenir de veure's les cares va ser el desafiament de Bordeus; part de la crítica va dir que Pere no s'hi va presentar (talment va afirmar en alguna ocasió el mateix Carles), malgrat que, per exemple, Desclot afirmés que s'havia fet un instrument públic en què es declarava que s'havia presentat però, en absència de seguretat, hagué de retirar-se (sobre les diferents visions vegeu Cingolani 2006: 479-484). Ara bé, aquest instrument, tot i que s'ha perdut, o no ha estat localitzat, aparentment va existir de debò. El 29 de desembre de 1312 Jaume II escrivia a Bernat de Cruïlles perquè, en relació amb la disputa que tenia amb el rei de França per la vall d'Aran: «habeamus necessarium quoddam instrumentum publicum protestacionis olim per illustrissimum dominum regem Petrum, clare memorie patrem nostrum, facto apud Burdegalum coram Iohanne de Grallino, tunc senescallo in illis partibus regis Anglie, super eo videlicet quod, cum dictus dominus rex Petrus accessisset ad partes ipsas ratione prelii sive battallie inter ipsum et regem Karolum firmate, presentando se personaliter coram dicto senescallo, asseruit se paratum ad dictum prelium loco et die assignato, si dictus senescallus vel alius posset eum ibi tenere securum, quod idem senescallus asseruit se facere non posse, super quo dictus rex Petrus extitit protestatus» (Reg. 240/1, f. 116v).

132. Vegeu Cingolani 2006: 343-354 i Cingolani 2010: 149-156.

Itàlia, ja vistes anteriorment, i la possible cooptació de Ferran Sanchis per part de Carles, tot això entre 1269 i 1270.¹³³ Fins almenys els anys 1280 tots dos van estar ocupats per afers interiors als seus estats o, en el cas de Carles, amb la seva política expansionista, amb les temptatives de control sobre Itàlia, sobre allò que quedava de Terra Santa i sobre la península balcànica.¹³⁴ És veritat, tanmateix, que Pere, diferentment, arran d'això va buscar i trobar aliats entre els enemics de Carles, de manera més discutida i discutible amb Manuel Paleòleg, i més clara i continuada entre nobles i ciutats italianes, com es veurà més endavant.

En efecte, els primers anys de regnat de Pere hi van haver més contactes amb el senescal de Provença i altres càrrecs del comtat per qüestions comercials i reclamacions de dret. Indirectament, és el rei Alfons X qui ha de tractar amb Carles l'alliberament de Beatriu, germana de la reina Constança, presonera a Nàpols des de 1266 (Dip. 2: docs. 332 i 397) i que serà rescatada després de la victòria al golf de Nàpols de la flota catalana dirigida per l'almirall Roger de Llúria del 5 de juny de 1284. El mateix dia 1 d'agost de 1281 (Dip. 2: doc. 332), Pere també avisava Alfons:

quod, licet aliquid matrimonium de vestris filiis seu propinquis fieri contingat cum filiis regis Karoli vel sibi propinquis, ante consumationem ipsius matrimonii habere volumus cartam vestram continentem quod, racione matrimonii cuiuscumque intervenientis inter vestros et suos, racione nostri consensus, compositionis et pactis nuper inter vos et nos initis et firmatis in Campillo, inter Tirasonam et Agredam, nullum preiudicium generetur. immo heredes predicti regis Karoli sicut nos eis inimicos reputamus et hostes, vos similiter reputetis.

No és fins al 13 de febrer de 1282 (Dip. 2: doc. 381) que tenim constància de contactes directes, amb la carta responsiva de Pere a una missiva precedent de Carles, príncep de Salerno, extremadament evasiva. Encara en aquesta època hi ha la prohibició, per part de Pere, de piratejar amb els súbdits de Carles (Dip. 2: docs. 346 i 370).

En el fons, els únics contactes directes entre els dos reis es donen un cop Pere ja ha desembarcat a Sicília, quan el 13 de

133. Vegeu Cingolani 2006: 273 i Elipe Soriano 2013.

134. Vegeu Borghese 2008.

setembre envia a Carles els seus ambaixadors Rodrigo Jiménez de Luna i Pere de Queralt (Dip. 2: doc. 441). No sabem exactament els continguts dels missatges, però es molt possible que es corresponguin a grans trets amb una carta que transcriu Saba Malaspina a la seva *Cronica*, que podria no ser autèntica (Dip. 2: doc. 446 i vegeu més endavant per a la discussió), i que troba certa correspondència als dos intercanvis segurament apòcrifs, on Pere informa Carles de la seva arribada a l'illa i requereix que l'abandoni, ja que és legítimament de la seva esposa i dels seus fills. Carles, que es trobava al setge de Messina, passa l'estret i es posiciona a Reggio Calabria, per raons estratègiques, no pas per obeir el rei.¹³⁵

Els contactes que entre el 19 de novembre (Dip. 2: doc. 466) i el 24 de desembre (Dip. 2: doc. 472) dugueren a acordar que es resolgués la qüestió amb el desafiament de Bordeus, amb el manifest final del 30 de desembre (Dip. 1: doc. 331), no permeten fer-se una idea clara dels continguts de les converses ni del sentit efectiu del desafiament. Això va dur al desconcert dels historiadors medievals, i en certa manera també dels moderns, que van imaginar interpretacions oposades i escenes literàries on es donava aire a l'eventual ira dels dos monarques.¹³⁶ És justament aquest buit que donà lloc a la composició dels dos intercanvis apòcrifs, interpretació literària amb pretensions d'autenticitat de l'inquietant esdeveniment.

Després hi ha només operacions militars. Pere no arribarà a veure ni Carles II, el qual arriba a Catalunya el 31 d'octubre o l'1 de novembre, que és quan n'és informat el rei (Dip. 2: doc. 829), ja al llit de mort, després d'haver estat capturat per Roger de Llúria a la batalla del golf de Nàpols suara esmentada.

RELACIONS AMB ELS DIFERENTS ESTATS I NOBLES ITALIANS

Les relacions entre els comtats catalans i alguna part d'Itàlia daten ja del segle XI. Especialment fructíferes, des d'un punt de vista militar, varen ser al segle XII amb Pisa, amb l'expedició a Eivissa i Mallorca de 1114-1115, i amb Gènova durant la presa de Tortosa el 1148. Més endavant varen ser sobretot de caràcter

135. Sobre aquests esdeveniments, Cingolani 2006: 416-431 i 2010: 215-221.

136. Sobre aquests esdeveniments, Cingolani 2006: 453-472 i 2010: 239-255.

comercial, tot i la creixent competició a mesura que la capacitat naval de Catalunya anava creixent. Finalment, amb Jaume I la participació en la vida política italiana va començar a ser més activa especialment arran del matrimoni de Pere i Constança i l'entrada dels reis d'Aragó en la gran aliança gibel·lina.¹³⁷ Amb el regnat de Pere, tot i que es van mantenir els aspectes comercials, amb les seves competències i accidents, les relacions amb la península italiana es fan més extenses i complexes, especialment arran de la guerra amb Carles d'Anjou, complexitat augmentada per la mateixa vida política italiana, amb les lluites entre güelfs i gibel·lins, amb freqüents canvis de bàndol, tot i la general retirada d'aquests darrers després de la desaparició del rei Manfred i l'ascens de Carles d'Anjou.

Tot i que he dividit les relacions per apartats temàtics, en més d'un cas, siguin requestes d'aliança o missions diplomàtiques, afecten més d'un noble o d'una ciutat. Intentaré, per això, donar raó de les superposicions i els creuaments, tot mantenint les divisions.

Amb el Comú de Pisa

Pisa, que havia estat ciutat gibel·lina, darrerament, el 1272, havia firmat una aliança amb Carles, gràcies sobretot a Ugolino della Gherardesca, comte de Donoratico, que, a causa de les relacions amb els Visconti de Milà, havia canviat de partit. A Ugolino, entre altres, el rei es dirigirà personalment des de Messina, el 20 de novembre de 1282 (Dip. 2: doc. 467). Més enllà d'això, el rei Pere veia la conveniència de mantenir les bones relacions i els acords ja tradicionals entre Catalunya i el Comú de Pisa. El juny de 1277, Pere renova els pactes que havia signat amb la ciutat toscana el comte Ramon Berenguer III i havia renovat el seu pare, Jaume I.¹³⁸ És possible que això fos a requesta dels mateixos pisans, ja que el rei, en dirigir-se al Comú, al potestat i als ancians, esmenta els ambaixadors que acaba de rebre. Aparentment no va ser fàcil aconseguir una forma definitiva dels acords. El primer document de la sèrie (Dip. 2: doc. 39) és sense data, tot i que se situa entre documents datats al 20 i 21 de juny de 1277. El fet que es tracti d'una carta original enganxada al foli del registre, i plena de correccions, fa pensar que es tracta d'un esborrany. Aquí Pere renova

137. Vegeu en general Ferrer Mallol 2009 i 2011.

138. Ferrer-Rius 2009: doc. 37.

genèricament «illas imunitate[s], privilegia et gracias concedere et confirmare curavimus quas per predictos pre(de)cessores nostros vobis et vestris hactenus fuerunt concesse», i posa més èmfasi en el fet que Pisa renovi les «imunitates, /privilegia et iura\ que cives nostri Barchinone /et aliis homines terre nostre\ in civitate Pisana et Sardinia, /et specialiter in Callari,\ ac aliis locis que sunt sub vestro districtu /consueverunt habere,\ faciatis /eis\ benigne, prout [con?]sueverunt et debent, et favorabiliter conservari». El dia 26 de juny es redacta un document més solemne i cuidat,¹³⁹ on es fa explícita referència als privilegis atorgats anteriorment pel comte i pel rei, i es fixen amb més claredat les condicions i els privilegis concedits als pisans, sobretot relatiu a l'elecció de cònsols i administració de la justícia, sense parlar més ni de les condicions del comerç, ni demanar acords paral·lels en favor de mercaders catalans com a l'esborrany precedent (Dip. 2: doc. 40). Tal vegada per aquestes raons, el document, com testimonia la nota de cancelleria inclosa al final, no va ser entregat. I el mateix dia 26 es procedeix a redactar el document definitiu, on, de totes maneres, es fa referència a un «privilegio a magesta[te] nostra vobis concesso» (Dip. 2: doc. 41) que no tinc localitzat, almenys no es conserva a l'ACA. Això que s'especifica al document són, amb més detalls, les condicions de l'elecció dels cònsols, de l'administració de la justícia, per les dues parts contraents, i de les formes de resoldre conflictes. Dos dies després, el 28, n'informa Astruc Ravaya, batlle de Girona, Ferrer Mallol, veguer de Barcelona, els veguers i batlles de Tortosa i Tarragona, el batlle i el justícia de València (Dip. 2: doc. 42).

Els documents dels anys següents tan sols mostren el normal desenvolupament de les relacions comercials, amb la protecció i el favor concedits a mercaders pisans i el control sobre l'exportació de mercaderies prohibides.

Aparentment, i tot i els pactes de 1272 amb Carles, el rei Pere confiava en la presència d'un possible partit antiangeví a la ciutat, fins al punt de demanar-li aliança en la guerra contra el rei de Sicília, assumpte que, fins aleshores, i fora dels cercles de col·laboradors més propers al rei, sembla que tan sols coneixien el rei de Castella, possiblement alguns aliats piemontesos i, evidentment, els sicilians que havien de col·laborar en l'empresa i rebel·lar-se

139. Vegeu Soldevila 1959.

(Dip. 2: doc. 378).¹⁴⁰ El rei recorda que Carles vol atacar Miquel Paleòleg, el qual és «nove amicitie linea nobis unitum» (tornaré sobre el tema més endavant), i, en explicar els seus plans, conclou: «Itaque cum rex ipse credet sub fabula sibi subdidisse Romeos, invenient Siculi nostro dominio infallibiliter se subiectos». La resposta dels pisans és negativa, ja que, solucionats els conflictes que havien tingut, ara «nolentes sancte matris Ecclesie et ipsius regis indignationem incurrere, respondere petitioni, quam facitis, non audiemus» (Dip. 2: doc. 378, nota).

Pisa, a requesta de Carles i del papa Martí IV, ja s'havia compromès a ajudar el rei de Sicília contra l'emperador de Bizanci, com testimonien un intercanvi de cartes, possiblement apòcrif, i, sobretot, la presència de vaixells pisans a Sicília durant la revolta i que foren derrotats a la batalla de Nicòtera, l'octubre de 1282.¹⁴¹

També ho confirma el fet que el 12 d'octubre el rei Pere informa Hug Xillet (Ocellet), cònsol dels catalans a Pisa, que ha escrit al Comú de Pisa, i li inclou la carta. Parla de la seva ocupació de l'illa i de les seves ulteriors intencions, i per això els demana que deixin d'ajudar Carles, pensant en els favors i la benvolença amb els quals sempre han estat tractats pels seus predecessors i per ell; per aconseguir això, Hug ha d'intervenir a prop del govern del Comú (Dip. 2: doc. 454). És possible que les gestions tinguessin certs efectes, perquè ja no trobo vaixells pisans a les flotes de Carles, i, d'altra banda, el rei protegeix els mercaders pisans, tant a Sicília (Dip. 2: doc. 468) com a Catalunya (Dip. 2: doc. 486), fet que, tanmateix, no elimina actes de pirateria, d'altra banda normals (per exemple, Dip. 2: doc. 582, 599, 604 i altres posteriors).

El 7 d'abril de 1283, des de Messina, el rei envia una ambaixada a Pisa i als gibel·lins de Florència, Pistoia i Siena perquè li siguin fidels (Dip. 2: doc. 508). Aparentment sense cap efecte, ja que les lluites entre güelfs i gibel·lins a la Toscana tenien les ciutats prou ocupades com per no poder-se distreure. A més, pel que fa a Pisa, anava creixent la tensió amb Gènova, tradicional competidor a la Mediterrània occidental; fins al punt que el rei, el 10 de febrer de 1284, considerant el Comú pisà, el potestat, els

140. Sobre el secretisme vegeu Cingolani 2006: 324-326 i 362-367; hem d'atribuir a aquesta raó el fet que la carta no es conservi als registres de Cancelleria?

141. Per a les cartes vegeu Borghese 2008: 277-280; per a la presència de vaixells pisans, Cingolani 2006: 434-438.

capitans i els ancians «speciales amicos inter alios ceteros quos habemus», es va oferir per fer de mitjancer per arribar a una pau (Dip. 2: doc. 619).¹⁴² La intervenció del rei fou inútil, i a la primeria d'agost la flota pisana va ser derrotada per la genovesa a la batalla de la Meloria, davant el mateix port de Pisa, fet que inicià la decadència política de la ciutat. A part reclamacions del rei per altres actes de pirateria (Dip. 2: docs. 652, 656, 667), no tenim testimonis de més contactes.

Amb el Comú de Gènova

Les relacions de Pere amb el Comú de Gènova varen ser gairebé exclusivament de caràcter comercial i jurídic, a causa d'actes de pirateria d'altres qüestions marines. Gènova, entre 1272 i 1276, havia combatut amb Carles tant per mar, on va mostrar un domini gairebé absolut —prova de l'escassa efectivitat en combat de la flota angevina, com resultarà també en la guerra amb el rei d'Aragó i Sicília—, com per terra, en aliança amb els Comuns d'Asti i Pavia, amb el marquès de Monferrato i amb participació del rei Alfons de Castella.¹⁴³ Tot i que era una república gibel·lina, dominada per les dues importants famílies dels Dòria i els Spinola, és evident que els seus interessos, un cop aconseguida la pau amb Carles, radicaven més a mantenir els acords favorables i en l'Orient, amb una nul·la disposició a renovar les hostilitats. És possiblement per això que el rei Pere, tot i els nombrosos i continuats contactes, no va dirigir requestes d'aliança o d'ajuda al Comú, i tan sols s'ofereix per aconseguir la pau amb Pisa, de la qual ja he parlat, i informa els membres de les principals famílies nobles de la ciutat (Dòria, Spinola, della Volta, Zaccaria i altres) de l'injust comportament del papa envers ell (Dip. 2: doc. 618 i 622).

Amb nobles i ciutats del nord

No resulta clar quins van ser els canals d'introducció del rei Pere amb la noblesa gibel·lina italiana, i sobretot la piemontesa. És possible que el marquès Guglielmo VII de Monferrato, casat des de l'octubre de 1271 amb Beatriu, filla d'Alfons X, i el mateix

142. Els mateixos ambaixadors havien de parlar també amb els genovesos (Dip. 2: doc. 618). Tots tres, Albertí de Volta, Huguet de Romaní i Bartomeu Matoses, van tenir serioses dificultats en arribar pel motí dels mariners (Dip. 2: doc. 654).

143. Vegeu Borghese 2008: 116-122.

rei de Castella, fins l'any 1273 ocupat amb el *fecho del imperio*, i per això en contacte amb la noblesa gibel·lina italiana, fossin els mitjans de contacte. D'altra banda, atès que des de la mort de Manfred la cort catalana havia rebut sovint exiliats des de Sicília, alguns dels quals, com Roger de Llúria o els germans Corrado i Manfredi Lancia, s'hi havien establert, és també possible que els canals hagin estat més d'un. Era evident que Pere, en la seva organització antiangevina, havia de contactar amb els caps del gibel·linisme de la Itàlia nord-occidental, on els senyors més poderosos eren justament Guglielmo VII i Tommaso I, marquès de Saluzzo, o els senyors de Ventimiglia,¹⁴⁴ així com algunes ciutats contràries a Carles. Al mateix temps, era també inevitable que aquests nobles entressin en contacte amb Pere per les mateixes raons, sobretot un cop Alfons X abandonà el camp renunciant a la corona imperial. Els resultats de l'eventual ajuda mútua van ser, al capdavant, prou escassos, bé per les limitades possibilitats del rei d'Aragó d'immiscir-se en les complexes i difícils lluites de poder a la Itàlia del nord, bé perquè els nobles en qüestió, després d'haver derrotat les tropes de Carles d'Anjou l'any 1277 a Roccavione, estaven massa interessats en les seves lluites locals com per poder destinar homes i recursos a la guerra del sud de la península. Així mateix, aquests contactes són una altra mostra eloqüent de les capacitats diplomàtiques i estratègiques del rei Pere.

El contacte amb els marquesos de Monferrato i de Saluzzo va dur el rei Pere a entrar de ple en assumptes polítics del nord d'Itàlia. Més enllà del fet que no hi hagué cap resultat pràctic, el meu dubte és què n'esperava obtenir el rei, i si de debò pensava participar en guerres a la Padània, ja que el gener de 1280, quan es comença a percebre l'existència d'uns plans, Pere, gairebé amb tota seguretat, ja projectava l'expedició a Sicília, retardada també pels obstacles que li va posar la darrera rebel·lió dels barons catalans. És que pensava, en aquells moments, que l'eventual expedició a Sicília tardaria més? De fet, el primer possible document

144. Tenien vincles de parentiu externs pels Lascaris: Constança-Anna, filla de Manfred i germana de pare de la reina Constança, havia estat l'esposa de Joan III Vatatzes, emperador de Nicea, mentre que Guglielmo Pietro I da Ventimiglia s'havia casat amb Eudòxia Lascaris, néta de Joan III, que va emigrar a la Corona d'Aragó, talment Constança-Anna; quant a les filles d'Eudòxia, Lascaris es casarà amb Arnau Roger I comte de Pallars, Beatriu amb Guillem de Montcada, mentre que una altra, Vatatzes, entrà al servei d'Isabel reina de Portugal; a la cort de Pere també hi havia, el 1280, el fill de Guglielmo Pietro, Giovanni I Lascaris (Dip. 2: doc. 205).

que certificaria els contactes amb l'illa és de l'any següent, del 2 de maig de 1281 (Dip. 2: doc. 313). Així doncs, amb aquesta perspectiva li semblava una bona opció tant estratègica com per reforçar aliances, construir-se un espai de poder, també territorial, al nord d'Itàlia, juntament amb alguns nobles borgonyons, com s'ha vist més amunt? O hem de pensar que va ser senzillament una maniobra política, la qual sabia que no podria dur a terme? No ho sé.

El 20 de gener de 1280, el rei enviava Dalmau de Vilarasa als marquesos de Monferrato i de Saluzzo, al comte de Geneva i al delfí de Vienne (Dip. 2: doc. 189).¹⁴⁵ El contingut de l'ambaixada ens és desconegut, però tot fa pensar que es refereix a la qüestió de Savoia, o, millor, del Piemont. Qüestió agreujada pel fet que Guglielmo de Monferrato, mentre es dirigia a la península Ibèrica per celebrar el matrimoni de la seva filla Margarida amb l'infant Joan, va ser capturat per Tommaso III (Tommasino) de Savoia, senyor del Piemont, i alliberat a l'agost, gràcies a la intervenció del papa Nicolau III i del rei Felip III, després d'haver acceptat les condicions imposades per Tommaso.

A l'octubre, Guglielmo i Pere es veuen a Terol, i el dia 28 (Dip. 2: doc. 257) el rei comunica al *podestà*, als capitans i al consell de Milà, i d'altres ciutats del Piemont i de la Llombardia, així com al marquès de Saluzzo, els resultats de l'entrevista. Parla de la «naturam, hontam et dedecus sibi factum», segurament l'empresonament per part de Tommaso de Savoia (Tommasino), i que ha li promès ajuda militar perquè «ad honorem suum et omnium amicorum et fidelium eius de predictis se possit potenter et magnifice vindicare». El mateix dia, en un document dirigit a Guglielmo i a Tommaso de Saluzzo, el rei explicita que l'ajuda de dos-cents cinquanta cavallers i diners li serà proporcionada per «obtinendum et habendum pro nobis comitatum Sabaudie, de quo nobis et nostris donacionem fecistis». En l'aliança hi han d'entrar també el delfí de Vienne, el senyor de la Tour i altres nobles de la zona, fet que encaixa amb els contactes amb el comte de Geneva i amb Filippo I, comte de Borgonya i Savoia, oncle de Tommaso. Les condicions, un cop recuperada la terra, són que «restituemus domine delfine et filio suo ea que pater suus quondam sibi lega-

145. El mateix dia agraïa a Beatriu, comtessa de Vienne, i a Humbert de la Tour la bona acollida que van dispensar al seu ambaixador, el mateix Dalmau, i a les seves propostes (Dip. 2: doc. 190).

vit», i també que «similiter iuvabimus modo predicto vos predictos marchiones Montisferrati et Salucii ad obtinendum et habendum terras quas domus Sabaudie habet et tenet in Lombardia». Es tractava, doncs, d'una ofensiva des dels dos costats contra Tommaso de Savoia perquè els seus dominis fossin repartits entre Beatriu, a qui tocarien els transalpins, Guglielmo de Monferrato i Tommaso de Saluzzo, que es farien amb els cisalpins.

La situació de l'heretat al comtat de Savoia era extremadament complicada. A la mort el 1233 de Tommaso I, comte de Savoia, casat amb Beatriu de Geneva, el va succeir el fill Amedeo IV, mort el 1253. Aquest tenia, entre altres filles, Beatrice, casada amb Manfredo III di Saluzzo, pare de Tommaso I, i Margherita, esposa de Bonifacio II de Monferrato, pare de Guglielmo VII. A Amedeo el succeïren, primer, el germà Tommaso II, mort el 1259, i després en solitari el fill Bonifacio, mort el 1263 sense hereus. La successió passà, doncs als altres fills d'Amedeo IV: Pietro II, pare de Beatriu, comtessa de Vienne, mort el 1265, i Filippo I, comte de Savoia i Borgonya, mort sense fills el 1285. D'aquest a Amedeo V, fill de Tommaso II i germà menor del Tommaso contra el qual havia unit les diferents forces nobiliàries el rei Pere. Beatriu de Vienne reclamava part de l'heretat paterna, igualment que els marquesos de Monferrato i Saluzzo, en qualitat de gendres del comte Amedeo IV, tot en detriment de les possessions de Tommaso.¹⁴⁶

De les promeses d'ajuda per part del rei no se'n va fer res, pel que sembla. De fet, tot i que es van pactar després d'haver reduït la revolta dels barons, a finals de 1280 els programes del rei Pere sens dubte s'orienten cap a l'expedició a Sicília, i quan el 15 de febrer el marquès de Saluzzo li demana «ut vobis de familia militum aut peccunia succurrere deberemus» (Dip. 2: doc. 275), s'excusa de no poder-lo ajudar, ni amb homes ni amb diners, dient que es troba oprimat per greus qüestions. De fet, transforma en part la realitat, ja que simula hostilitats amb el rei de Castella, el qual «gerit erga nos contraria voluntate, qui nobis potencior est», quan diu que encara té a les seves terres barons que li són rebels i en conclou que «nec etiam de peccunia cum eam propterea minime habeamus, nec nos vel alii predecessores nostri nunquam fecerimus nec habuerimus thesaurum». Afegeix que

146. El 22 de maig de 1281 el rei respon, amb cert to evasiu, una carta seva (Dip. 2: doc. 320).

ha pactat amb el marquès de Monferrato que li prestarà l'ajuda per la recuperació de Savoia, «si tamen pax inter dictum regem Castelle et nos firmetur». Al cap de poc es firmarien els acords d'Àgreda - Campillo, on era present el marquès de Monferrato, que de cap de les maneres es poden veure com un tractat de pau després d'un clima d'hostilitat. De totes maneres, els ambaixadors del rei hagueren de fer un llarg viatge pel nord d'Itàlia, donant a conèixer la seva persona, com també testimonien les cròniques locals, a qui no n'havia de saber gran cosa. Tota publicitat havia d'ajudar en previsió de la guerra que havia de venir, tot i que les intricades lluites de poder a la Padània, varen òbviament impedir qualsevol participació activa de nobles i ciutats.

El gener de 1282 Francesco Trogisi arribava a la cort del rei, que es trobava al regne de València, amb cartes credencials «marchionis Montisferrati, comitis Guidoni Novelli, illustris Conradi de Antiochia, nostrorum dilectorum affinium, comitis Guidonis de Montefeltro et aliorum comitum et magnatum Italie ac regni Sicilie», molt possiblement per rebre novetats respecte als plans per la «recuperatione regni Sicilie», talment n'informa el rei Alfons i l'infant Sanç en una carta del dia 18 (Dip. 2: doc. 377). S'afegeixen ara altres senyors dels quals no havia sortit el nom anteriorment i que seguiran en la nòmina dels aliats del rei d'Aragó, tot i que no van intervenir sempre activament en les activitats militars: Guido Novello il Vecchio da Polenta, senyor de Ravenna; Corrado d'Antioquia, fill d'un fill natural de l'emperador Frederic II, el qual, des de les seves zones de poder als Abruzzi, sí que atacarà més d'un cop terres del rei Carles, fins al punt que serà excomunicat; i Guido da Montefeltro, un dels cabdills gibel·lins ja en temps de Conradí, i que el 30 d'abril de 1282 obtingué una important victòria contra tropes angevines a prop de Faenza.

A Guido da Montefeltro i a Corrado d'Antioquia, el 20 d'octubre (Dip. 2: docs. 455-456), els dirigirà cartes, dutes pel seu ambaixador Santoro da Paternione, per informar-los de les primeres victòries i, en el cas de Corrado, per demanar-li que «cum amicis tuis et aliis nostris fidelibus, sic tractare et operari procures, quod regnum ab ipsa parte possis intrare, et terras et homines ipsarum parcium nostro felici dominio convertendo». En aquest mateix torn de contactes amb els gibel·lins italians per informar-los de les seves victòries i, doncs, més que no pas requerir ajuda, revifar la lluita amb els güelfs, fet que a més havia de distreure l'atenció de Carles sobre més d'un front, hi ha

cartes del 20 de novembre dirigides a nobles de la Toscana i del Laci (Dip. 2: doc. 467).

La informació respecte a la guerra i al requeriment de la fidelitat, elogiant la que havien donat als seus predecessors emperadors, segueix al llarg de les operacions militars, mentrestant el rei es troba a Sicília, com quan el 15 de gener de 1283 escriu a Guido da Montefeltro (Dip. 2: doc. 478), a altres nobles, entre els quals Guido Novello da Polenta i Corrado d'Antioquia, i a ciutats com L'Aquila. El mateix dia, també es dirigeix a un altre grup de nobles, possiblement del Laci (Dip. 2: doc. 479).

Els contactes amb aquests i molts altres nobles italians seguiran més endavant, ja que el rei els enviarà ambaixades informatives el 10 de febrer de 1284 (Dip. 2: doc. 616), així com amb els nobles de Roma (Dip. 2: doc. 621), Florència i altres ciutats italianes com ara Bolonya, Lucca, Arezzo, Siena o Perusa (Dip. 2: doc. 623),¹⁴⁷ i encara el 12 de desembre del mateix any (Dip. 2: doc. 748 i 749).

Finalment, el panorama de contactes inclou també nobles de la Padània oriental, com Pinamonte, senyor de Màntua, i Alberto della Scala, senyor de Verona, als quals agraeix la bona disposició que tenen envers ell (Dip. 2: doc. 814; 30 d'agost de 1285).

Amb els regnícoles

Els contactes que el rei va haver de tenir amb els sicilians perquè es rebel·lessin van ser prou secrets com per no ésser documentats ni als registres de la Cancelleria, i tot aquest clima de secretisme va donar lloc a la història en part fantasiosa del gran conjurador Joan de Pròxita. Així mateix, ja fa temps que es coneix una carta del rei, del 2 de maig de 1281, a una sèrie de personatges, no tots fàcils d'identificar, entre els quals apareixen Palmiero Abate i Gualtiero da Caltagirone, dos dels nobles sicilians que, sempre segons la versió llegendària, haurien cridat el rei Pere i acabdillat la revolta (Dip. 2: doc. 313). Com s'ha vist més amunt, el 18 de gener de l'any següent, el rei informava el rei Alfons de l'arribada d'un ambaixador des d'Itàlia, que duia cartes credencials de diferents nobles entre els quals, tot i que anònims, n'hi havia de sicilians.

147. Amb altres ambaixadors, s'afegirà a aquest «tour» també l'infant Alfons, vegeu Dip. 2: docs. 626 i 627.

Un cop ocupada l'illa de Sicília, es tractava de fomentar les revoltes a l'interior dels dominis de Carles. El primer a mostrar-se disponible, a part Corrado d'Antioquia, que ja hem vist, va ser, abans de l'11 d'octubre, Gregorio da Perona, de Gaeta, ciutat a la frontera amb els estats pontificis, el qual, juntament amb altres exiliats, volia ocupar-la i dur-la sota el domini del nou rei de Sicília (Dip. 2: doc. 453). El rei l'informa de les seves victòries i l'exhorta a mantenir-se fidel a ell i hostil a Carles, definit tan sols com a comte de Provença, però no diu res d'ocupar Gaeta. En aquests moments, abans encara dels primers èxits navals, i de l'aparició com a almirall de Roger de Llúria, es feia difícil pensar d'ajudar un emplaçament tan llunyà.

L'estratègia militar, tal com es mostrarà en el curs de la guerra, implicava, d'una banda, l'avançament per via de terra a través de Calàbria, juntament amb la inhabilitació de la flota angevina, i, mitjançant el domini del mar, debilitar les posicions angevines amb atacs i ràtzies. És en aquest context que s'han de veure els missatges dirigits a nobles calabresos i de la Basilicata el dia 21 d'octubre (Dip. 2: doc. 459), tot i que no se sap del cert quin èxit van tenir. I, de l'altra banda, en la mateixa línia de propaganda de les seves victòries, esperant trobar aliats entre els enemics de Carles, fomentar revoltes o hostilitats al rei de Nàpols, que va seguir enviant cartes, com la del 23 de gener de 1283 (Dip. 2: doc. 480), i dos dies després als habitants de l'illa d'Ischia, situada a la punta nord del golf de Nàpols. En aquest cas, sí que l'illa es revoltà i va rebre l'ajuda del rei, fins al punt que va esdevenir una base d'acció en les operacions navals.¹⁴⁸

Altres nobles i ciutats

La lluita de Pere amb Carles d'Anjou també es va planejar i proposar com una renovació de la discòrdia entre gibel·lins, dels quals el rei d'Aragó intenta erigir-se com a cabdill, i güelfs, dels quals era cap Carles. Per això, més enllà dels contactes ja analitzats, el rei Pere no descuidà la resta de la península. Aquí, d'altra banda, el poder de Carles es trobava en franca recessió: gairebé abandonat el nord, massa costós de controlar, i on les

148. Encara a altres nobles, Dip. 2: docs. 491 (9 de febrer de 1283), i 794 (30 de juny de 1285).

tropes angevines havien patit més d'una derrota, també perdia el control sobre la rica Toscana, on, arran de l'elecció del nou emperador Rodolf d'Habsburg, havia hagut de deixar el càrrec de vicari imperial. Fet que, com veurem, explica el perquè dels contactes entre Pere i l'emperador. Els anys dels Vespres, l'atenció del comte de Provença anava més dirigida cap a la península balcànica i la guerra amb Bizanci.

Les relacions del rei Pere van estar marcades pel perfil polític dels interlocutors; així, per exemple, amb la güelfa Florència són més aviat de caràcter jurídic, il·lustrades per les reiterades queixes en favor del mercader català Berenguer de Vilardell, estafat per uns prestamistes florentins («ad negociandum in mercaturis et cambio») que bé podrien aparèixer a un conte del *Decameron* (Dip. 2: doc. 139).¹⁴⁹ Així mateix, veiem relacions amb banquers o prestamistes de Pistoia, com Giovanni Galandeschi, que anticipa diners al rei per despeses tant a França com a la Cúria papal, o Lanfranco i Baldo Ranieri, pels quals intercedeix amb el rei Eduard (Dip. 2: doc. 379).

Si els contactes amb la noblesa de la Itàlia septentrional i central, com s'ha vist, han estat continuats i amb un clar significat, més inusual i menys entenedor és, per exemple, el fet que el 7 de juliol de 1280, mentre es trobava al setge de Balaguer, el rei armés cavaller Sinucello della Rocca (?), comte i jutge de Cinarca (Còrsega), i acceptés que es fes home seu (Dip. 2: doc. 227); o els contactes amb Mariano d'Arborea, al qual demana que faci alliberar dues galeres seves atacades pels pisans i retingudes a Càller (Dip. 2: doc. 640; 10 d'abril de 1284), i que ordena el pagament a un ballester seu en plena croada dels francesos (Dip. 2: doc. 802).

Més importants, també des d'un punt de vista polític, són els contactes amb la república de Venècia. Tot i la firma d'un acord l'any 1280, en les relacions entre Venècia i Carles hi havia una certa tensió arran del fet que, tot i haver de col·laborar a Terra Santa i als Balcans contra enemics comuns, els respectius interessos sovint entraven en col·lisió o en competència.¹⁵⁰ Des d'aquest punt de vista, i atesa la potència naval de la república,

149. Aquesta primera reclamació és del 7 de maig de 1279, i vegeu el 12 de maig (Dip. 2: doc. 140), encara sense èxit n'hi haurà el 19 de juliol (Dip. 2: doc. 159), el 3 de gener de 1280 i el 27 de juliol (Dip. 2: doc. 186 i nota).

150. Vegeu Borghese 2008: 212-228.

era important per al rei Pere assegurar-se com a mínim la seva neutralitat en el conflicte. El rei es dirigeix per primer cop el 15 de gener de 1283 (Dip. 2: doc. 481) al duc Giovanni Dandolo i a la ciutat, per explicar-li les raons de la guerra amb Carles, utilitzant la versió oficial sobre com havien anat els esdeveniments i com s'havia arribat a la guerra,¹⁵¹ i per demanar «*quatenus predictum hostem nostrum, gerentes nostri amoris intuitu inimicum, nullis, si placet, sibi auxilio et consilio assistatis, ut et nos vobis ad similia teneamur*». L'efecte de la requesta va ser positiu, possiblement més per conveniència del duc i de la república que no pas per les paraules del rei. I aquest els inclou en el «tour» informatiu del 10 de febrer de 1284, que ja hem vist per altres parts d'Itàlia, on els informa de l'injust comportament del papa envers seu, ja que l'ha excomunicat i ha atribuït la seva corona a un fill del rei de França (Dip. 2: doc. 620).

Durant la croada, el rei agraeix novament al duc Giovanni Dandolo que no hagi volgut ajudar els seus enemics, i mostra voluntat de col·laborar anunciant-li que ha fet alliberar un mercader venecià que havia estat capturat pels seus homes (Dip. 2: doc. 812). El mateix dia 30 d'agost emet un guiatge en favor del mateix mercader, primera mostra que amb la victòria naval de les Medes i Roses havia estat recuperat el control dels mars (Dip. 2: doc. 813).¹⁵²

RELACIONS AMB EL PAPAT

Unes bones relacions amb el papat, sempre que fos possible, eren necessàries i fonamentals, no sols pel fet que el papa era el cap de la cristiandat, sinó, també, pel pes polític que tenia el pontífex i per la possibilitat d'obtenir-ne ajuda econòmica a través de la concessió del delme.¹⁵³ Jaume I, amb certes oscil·lacions que es deuen tant als esdeveniments com a la personalitat del papa de torn, sempre va intentar que fossin positives.¹⁵⁴ El mateix va

151. Els tons són tan patètics que, com farà en altres casos, per mostrar la penosa situació dels sicilians rebels oprimits pel jou angeví, diu que aquests «*ad colenda potius Machumetti nephanda misteria se apostat/inter impenderet quam ad ipsius afflictoris dominium verteretur*».

152. Sobre la doble batalla i els seus problemes vegeu Cingolani 2006: 639-647.

153. Per exemple, en 1279 amb motiu de la revolta dels sarraïns valencians (Dip. 2: doc. 162).

154. Vegeu Smith 2011.

intentar el seu fill, tot i que amb més dificultats, sobretot arran de la dependència gairebé absoluta del papa Martí IV de Carles d'Anjou i de la monarquia francesa, que va dur com a mínim a una certa desconfiança envers aquell que se sospitava que podia ser l'hereu polític del rei Manfred, fet que la guerra de les Vespres portà a una oberta hostilitat, de la qual, com s'ha vist, el rei Pere es va queixar per gairebé tot Europa.

La necessitat dels contactes, també freqüents i àmpliament documentats, per assumptes eclesiàstics de la Corona, com ara la confirmació de l'elecció d'Hug de Mataplana com a bisbe de Saragossa (Dip. 2: docs. 360-361) o del seu germà de pare Ferran com a abat de Montaragó (Dip. 2: doc. 724), no exhaureixen les relacions amb la Santa Seu, amb el papa i amb el col·legi cardenalici.

En teoria, el rei havia fet mèrits amb la lluita contra els sarraïns i per resoldre els conflictes interns a la Corona de Castella, i d'aquesta amb França.¹⁵⁵ Tot i així, el va perjudicar la mort de Nicolau III, que li era més favorable, i que va ser substituït pel francès Simone de Tours, prevere cardenal de Santa Cecília, papa amb el nom de Martí IV.

La campanya de Sicília, segurament, des d'un primer moment, havia d'anar disfressada de croada contra l'islam, i repetí, més o menys, el mateix destí de la darrera, la desastrosa croada liderada pel rei Lluís IX. Per tal de reforçar la credibilitat d'aquesta idea, el rei va voler destacar, juntament amb la seva pietat i fe, els mèrits que les seves terres havien fet tant en la lluita contra els infidels com en la mateixa estructuració de l'Església. Per això, l'1 de març de 1281 envia a la Cúria el doctor en decrets Bernat d'Olorda per instar la causa de beatificació d'Oleguer, bisbe de Barcelona i primer arquebisbe de la novament conquerida Seu metropolitana de Tarragona, en mans musulmanes des de feia quatre segles (Dip. 2: doc. 284). Sis mesos després, el 8 d'agost, va demanar al papa que beatifiqués el gran canonista Ramon de Penyafort (Dip. 2: doc. 333). El rei seguirà el desenvolupament de les seves instàncies (Dip. 2: doc. 362; 16 de desembre de 1281 i Dip. 2: doc. 392; 26 de febrer de 1282).¹⁵⁶ És prou conegut que

155. Per exemple, ja en temps de Martí, Dip. 2: doc. 352 (3 de desembre de 1281) i Dip. 2: doc. 359 (7 de desembre), quan li diu que no pot tornar els infants de la Cerdà a la seva mare per no posar en perill la possibilitat d'arribar a uns acords.

156. És possible que algunes de les missions d'aquell temps, tot i que no de manera explícita, també tinguin aquest objectiu, com ara Dip. 2: doc. 342.

la situació va bloquejar els intents, que no van tenir èxit fins al segle XVII.

El 3 de desembre de 1281, el rei comunica al papa, en resposta a cartes seves dutes per Bartolomeo d'Amelia, bisbe de Grosseto, que les seves gestions per posar pau entre els reis de França i de Castella, perquè «quamquidem discordiam, non sit dubium, pericula multis afferre ac signanter Terre Sancte negocium», i que és intenció seva que «ad predictae Terre Sancte succursum crucem recipemus, et ad transfretandum nos personaliter pararemus» (Dip. 2: doc. 352). Amb aquest propòsit envia a Martí un memorial en què demana que li aclareixi les condicions del passatge a Terra Santa, si ha de ser sol, i amb quants soldats, o amb altres, en aquest cas amb quins altres reis; quants diners li donarà per organitzar l'expedició; si ell pot anar (pensant en el nord d'Àfrica o en Terra Santa?) «*in locis regis Sicilie, propter inimicicias quas ipsi et filii sui habent cum eo*»; com s'haurà de portar un cop allí i com haurà de tractar amb els altres cristians presents, i, finalment, qui es quedarà amb les terres conquerides.

De la resposta negativa per part del papa, en aquesta ocasió i en l'ambaixada que li envià un cop a Alcoll, de la qual no queda constància documental, s'encarregà de parlar el mateix rei a la seva comunicació oficial a altres potentats europeus, com per exemple a la carta al rei Eduard esmentada més amunt, i ho narraren àmpliament els historiadors contemporanis, com ara Bernat Desclot o Saba Malaspina.¹⁵⁷

El papa no tardà a reaccionar, i el 18 de novembre de 1282 proclamà la primera butlla d'excomunicació.¹⁵⁸ Que hi hagués hagut alguna comunicació precedent ha de ser cert, o no ens explicariem per què amb grans presses, ja el 4 de novembre, l'infant Alfons enviava a la Cúria Jaume de Bianya i Ponç, prebost de Solsona (Dip. 2: doc. 463). No sabem exactament el contingut d'aquesta ambaixada ni si efectivament va arribar a la Cúria papal.¹⁵⁹ El dia

157. Vegeu Cingolani 2006: 389-391 i 2010: 204-206

158. *Registres Martí IV*: 276.

159. És possible que no, perquè, com diu al document del qual parlaré de seguida: «vestra sanctitas non miretur quia predicta clemencie vestre per litteras tantum significo et sollempnes nuncios non transmittito. Misissem etenim, si securum ad curiam potuissent habuisse (sic) ingressum, set non credo vestram clemenciam ignorare, cum sit notorium apud omnes, quod per terram inimicorum oportuisset nuncios meos versus Romanam Curiam comeare, per quam quidem terram transire sine mortis periculo non valerent. Si sanctitas vero vestra michi vel meis sollempnibus nunciis securum

següent, el 5, l'infant escrivia també als reis de Portugal i Castella i a l'infant Sanç perquè intervinguessin a prop del papa (Dip. 2: doc. 463bis). Així mateix, l'estratègia de l'infant, evidentment acordada amb el seu pare, es palesa amb una nova missió enviada el 27 de febrer de l'any següent al papa i al col·legi de cardenals (Dip. 2: docs. 494 i 495). En línia amb la posterior decisió del rei Pere de separar Sicília, concedida a Jaume, de la Corona d'Aragó, l'infant Alfons demana que no vulgui prendre represàlies contra la Corona d'Aragó, perquè el rei Pere:

cum ad partes barbaricas apulisset ad impugnandum paganos hostiliter, sicut sibi suisque predecessoribus innatum extitit et est solitum impugnare, exinde per sículos eius auxilio postulado, absque nostri et subiectorum suorum sciencia in regnis et dominacione sua degencium, conceptum propositum, sicut sibi placuit, immutavit et ad dictos sículos defendendos, prout fertur, in Siciliam gressus suos direxit.

A més, abans d'embarcar, el rei:

regna sua et terram suam dedit atque concessit michi donacione irrevocabili inter vivos, solum sibi in predictis retinens usumfructum, et de eius mandato barones regnorum et terre atque magnates, milites, cives et burgenes dictorum regnorum et terre publice in curia generali me in dominum iuraverunt, et ipsa regna et terram ego, ex causa predictae donacionis, tenui et nunc teneo atque possideo pacifice et quiete.

No em sembla creïble que l'infant, nomenat lloctinent i hereu, no sabés on es dirigia l'estol, si el 1282 mateix ja es preparava per contrarestar una possible invasió francesa. Tampoc no crec que jugués amb l'afirmació que els súbdits restaven a les fosques quant a les intencions del rei, la mentida seria massa grossa i, tot plegat, aquesta mateixa ignorància li servia bé com a raó exculpatòria. D'altra banda, no crec en la falsa existència de tal donació, tot i que no se n'ha conservat el document. Ferran Soldevila havia intentat demostrar la no-existència d'un testament del rei Pere

voluerit prestare conductum et locum tutum et idoneum assignare, paratus sum per me vel per nuncios, ut iam dixi, coram vestra beatiutudine comparere et inibi de iure meo docere et querelantibus modo debito respondere»; i, arran d'aquesta dificultat, són reportades detallades instruccions dels itineraris que havien de seguir els missatgers.

redactat en aquests termes, pel qual deixaria en vida tots els seus dominis al fill Alfons, reservant-se l'usdefruit mentre visqués, fet que ens deixaria veure com Alfons estaria forçant els elements que tenia a les mans.¹⁶⁰ Així mateix, l'infant no en parla només a la carta al papa, acabada d'esmentar i única recordada per Soldevila, sinó també a l'ambaixada que envia al rei de França, juntament amb la del seu pare, el gener (?) del 1284, ja que instrueix els ambaixadors, el bisbe de València Jaspert de Botonac i el jurista Pere de Costa, perquè demostrin al rei la validesa de la donació entre vius que el seu pare li va fer de tots els seus dominis (Dip. 2: doc. 608). I, més important, en un altre document posterior, datat a Borja el 5 d'octubre de 1284, declara que, emancipat i alliberat dels lligams de la pàtria potestat, concedeix al seu pare, el rei Pere, que «quod possi[ti]s inter vivos vel in ultima voluntate dare, vendere et quocumque titulo alienare ac impignorare de bonis, dominiis ac iuribus regnorum, comitatum, terrarum, dominacionum de quibus nos hereditastis seu donacionem inter vivos fecistis, non obstante donacione et hereditamento predicto» (Dip. 2: docs. 721-722). Així doncs, malgrat l'opinió contrària de Soldevila, sembla que aquella donació sí que va existir, i l'hauem d'interpretar com un subtil estratagema del rei, tot i que no gaire reeixit, per estalviar a les seves terres les possibles represàlies per part del papa i del rei de França.

Els anys següents, a mesura que s'anaven renovant les butlles d'excomunió i, fins i tot, quan el papa havia desposseït el rei de la corona per concedir-la a un fill del rei de França, segueixen les temptatives diplomàtiques tant del rei Pere com de l'infant Alfons per tal de poder demostrar al papa i els cardenals els drets de Pere, de la seva esposa i dels seus fills, al regne de Sicília, renovant la disponibilitat d'estar a judici del papa. El boicot per part de Felip i de Carles era gairebé absolut, i a les seves cartes el rei i l'infant es queixen perquè:

rex Francie et rex Karolus paraverunt insidias per omnia loca terrarum eorundem per que nuncii nostri haberent transitum facere ad Romanam Curiam, tridentes (*sic*) in mandatis predicti reges gentibus suis quod omnes homines de partibus vel terris nostris qui transitum facerent per terras vel loca eorum, qui nos essent maxime nominare,

160. Vegeu Soldevila 1963: 161-163.

caperentur et capti in vinculis tenerentur, et multi de partibus seu terris nostris iter suum peragentes per loca predictorum regum, intendentes sua propria negocia agere et non nostra, capti fuerunt et quidam in vinculis positi et aliqui etiam interfecti (Dip. 2: doc. 613; 9 de febrer de 1284).

Per això demanen al papa que doni guiatge i seguretats als seus ambaixadors.¹⁶¹ Els darrers ambaixadors, el templer Francesc sa Tallada, comanador d'Ascó, i Pedro Sánchez de Monteagudo, amb dificultats, arribaren a la Cúria i es trobaren que Martí IV havia mort el 28 de març, per això el rei Pere, el 12 de juliol, ja en plena croada dels francesos, demana al rei Felip que deixi passar els nous ambaixadors que van a la presència del nou papa Honori IV, elegit el 2 d'abril (Dip. 2: doc. 797). El mateix dia l'infant es dirigeix al llegat papal Joan Cholet, cardenal de Santa Cecília, demanant el mateix (Dip. 2: doc. 798). El requeriment no va tenir èxit, ja que un dels ambaixadors, el monjo de Santes Creus Galceran de Tous, el continuem trobant a Catalunya.¹⁶²

RELACIONS AMB EL MÓN MUSULMÀ

Les relacions que, durant el regnat del rei Pere, es van tenir amb el món musulmà, sobretot el d'Ifrīqiya, Tremissèn, el Marroc i, en menor mesura, el regne de Granada i d'Egipte,¹⁶³ fins Menorca,¹⁶⁴ s'han d'emmarcar, d'una banda, en les relacions que ja s'havien establert al temps del seu pare,¹⁶⁵ tot i que amb certes diferències; i, de l'altra, en els preparatius d'expedició a Sicília i la importància diplomàtica i estratègica que el nord d'Àfrica representava.

161. Vegeu encara Dip. 2: docs. 614-615, 617, 625, sempre el mateix dia; la requesta és renovada el dia 13 de febrer, doc. 629-630; el 12 de desembre, docs. 745-747, 750, on es diu que «quotquot per nos missi fuere capti et male tractati extiterunt, procuratoriis litteris et omnibus rebus aliis spoliati».

162. Sobre Galceran vegeu Cingolani 2003-2004.

163. Vegeu Dip. 2: doc. 135.

164. Vegeu Dip. 2: doc. 130 (en què demana al seu germà Jaume que faci respectar els acords de Perpinyà també a l'arrais de Menorca); doc. 634 (en què ordena als seus homes que no facin cap dany a l'illa; 1 d'abril de 1284); i doc. 639 (demana a l'arrais que doni un veler al nunci que ha d'enviar a Sicília, perquè no sigui reconegut com a seu? 10 d'abril de 1284).

165. Vegeu els nombrosos estudis de Doufurq 1952, 1952a, 1953 i 1969 i sobretot Vela 2011 amb la seva important revisió.

Pel que fa als regnes de Granada i de Tremissèn es tracta sobretot de seguir amb les relacions comercials, en el cas de Granada aconsellades també per la necessitat de mantenir la pau en vista dels esdeveniments posteriors.¹⁶⁶ Als reis del Marroc i de Tremissèn envia com a ambaixador Bernat Porter el 27 d'octubre de 1276 (Dip 2: doc. 20), en plena revolta dels sarraïns valencians, molt possiblement per resoldre l'eventual presència d'ajudes, tot i que al document es parla de protecció del comerç.¹⁶⁷ I podem veure que a Tremissèn encara hi era present una milícia cristiana (Dip. 2: doc. 21).¹⁶⁸ Bona part de la documentació recollida és relativa al nomenament dels arrendadors dels alfòndecs.¹⁶⁹

Més complexa és la situació relativa al regne de Túnis. Que un cert control sobre Ifrīqiya era necessari per als interessos comercials catalans és innegable, i que Sicília havia estat un pont per a les aspiracions d'expansió cap al nord d'Àfrica en més d'una ocasió, també ho és. Però la mentalitat medieval no raona mai en termes brutalment i directament econòmics, com també mostra Carles Vela. El rei d'Aragó havia rebut tributs, de vegades, i les relacions comercials ja ben presents entre Catalunya i les costes tunisianes i algerianes no necessitaven cap conquesta per poder créixer encara. A més, malgrat que el rei Pere va justificar la seva expedició com una croada, si de debò ho hagués estat, n'hauria fet difusió d'una altra manera més clara. És prou segur que l'anada al nord d'Àfrica va ser una maniobra per desviar les sospites, i trobar-se prop de Sicília en el moment oportú, és a dir, quan els sicilians el cridessin per oferir-li la corona. Tot i així, no és clar què hauria fet el rei en el cas, molt poc probable, com esmentava també Soldevila, que el papa hagués acceptat el seu projecte de croada i li hagués concedit les ajudes que demanava. Hauria seguit amb la guerra contra els sarraïns, desentenent-se dels afers sicilians? O igualment hauria anat a Sicília, utilitzant el nord d'Àfrica com a base politicocomercial, seguint al revés un antic projecte dels reis normands? Tot i que des del punt de vista històric encara queden alguns aspectes oberts al debat, em

166. Dip. 2: doc. 411. Falta, però, el contingut del tractat.

167. L'any 1283 hi ha com a mínim una amenaça d'invasió, Dip. 2: doc. 515.

168. Vegeu també Dip. 2: doc. 32 en què es dóna permís de piratejar contra cristians que trafiquin amb mercaderies prohibides a terres de sarraïns, o el doc. 37 en què es concedeix a l'algutzir del rei Yagmuràssen de comerciar mentrestant hi hagi pau entre els dos regnes; o encara docs. 105, 358, 573.

169. Dip. 2: docs. 102, 174, 177, 216, 590, 825-828.

sembla que hem de veure (com ho van fer molts contemporanis) l'expedició al nord d'Àfrica com una maniobra de distracció i com una manera de crear una base d'operacions que permetés al rei d'entrar ràpidament en acció, i no solament perquè un cop hagués complert els objectius al regne de Tunis hi hauria un sultà amic i en deute amb ell, fet que reforçaria les seves posicions.

També crec que l'expedició era important no sols per qüestions de logística i d'imatge respecte a l'exterior, sinó, també, de cara a l'interior, ja que l'excusa d'una croada —amb les possibilitats de pillatge i de negocis per part dels mercaders que seguien l'armada reial—, molt possiblement, justificava les requestes d'ajut i de finançament i, en la majoria dels casos, la participació de nobles i d'altres que hi anaren, ja que si el rei hagués parlat directament i amb tothom de Sicília, potser l'empresa hauria estat més complicada.

La destinació de la croada era bastant evident. D'una banda, es tractava d'obstaculitzar Carles d'Anjou (que rebia diners de Tunísia); de l'altra, hi havia els precedents de la fallida expedició de Jaume I i de l'última croada de Lluís IX de França, ultra el fet que les darreres expedicions no havien anat a Terra Santa sinó contra Egipte o Tunísia. Dirigir-se a Terra Santa (amb la difícil situació interna d'allò que quedava dels territoris cristians, i amb el fracàs precedent de Jaume I) i a Egipte s'havia de descartar atesa la potència del sultà mameluc, en l'auge del seu poder després d'haver derrotat els mongols de l'ilkhanat de Pèrsia. I el regne hàfsida de Tunis ja el 1269 s'havia mostrat com una base des d'on dirigir-se cap a Sicília.

Amb el regne hàfsida de Tunis hi havia relacions comercials antigues, i, anteriorment, també de vegades s'havia rebut un tribut. Però ara, el 1278, el califa al-Watiq, que ja havia de pagar Carles d'Anjou, es va negar a pagar l'enviat del rei, Corrado Lancia, nomenat almirall el 17 de febrer (Reg. 40, f. 95r). Una ambaixada del califa, el maig, evidentment no portà a cap acord (Dip. 2: doc. 73). Per això, la primavera-tardor de l'any següent, el 1279, sempre amb Lancia com a almirall, el rei envià deu galeres per secundar la rebel·lió d'abu-Ishaq, oncle del califa, que va aconseguir el poder a l'agost.¹⁷⁰

170. El 21 d'octubre reclamava ajuda d'unes galeres als barcelonins per la guerra (Dip. 2: doc. 173); més endavant es preocupà de resoldre els inconvenients en què van incórrer alguns mercaders a causa de la guerra (Dip. 2: docs. 579 i 734).

Tanmateix, també el nou califa es va negar a pagar, tot i l'enviament com a ambaixador primer de Roger de Llúria i després de Ruiz Eiximèn de Luna (Dip. 2: doc. 244). Així doncs, el rei Pere, la tardor del 1280, es va comprometre a afavorir la rebel·lió d'ibn al-Wazir, governador de Costantina. Fins i tot, el 30 d'abril de 1282, avisa el seu germà Jaume, «quod velit mandare ne homines terre sue navigent ad partes Barbaricas donec factum armate sit expeditum» (Dip. 2: doc. 410).

El port on desembarcà el rei, Collo, es troba a la frontera entre Tunísia i Algèria i a uns trenta quilòmetres al nord de Costantina. La destinació era ben calculada, ja que, segons el relat de Desclot, el rei anava en ajuda d'ibn al-Wazir (Bonboquer a la crònica), però arribà tard, quan la revolta ja havia estat reprimida.

Les inestables condicions internes del regne hàfsida de Tunis els anys següents a la croada, dugueren a haver de renovar els pactes, ara amb el nou califa Abu-Hafs Úmar, tot i que això no s'aconseguí de seguida.¹⁷¹ És possible que els angevins intentessin obstaculitzar eventuais acords entre el rei d'Aragó i el de Tunis, a més de rebre el tribut, perquè sabem que, possiblement a la primavera de 1285, havien enviat un missatger i s'havien servit d'un vaixell català (Dip. 2: doc. 768). Així mateix, al maig, mentre el rei Pere es troba al coll del Panissars intentant impedir que l'exèrcit francès entri a Catalunya, els missatgers del rei de Tunis arriben a la seva presència (Dip. 2: doc. 782), i el 2 de juny se signa un tractat comercial prou favorable als interessos dels mercaders súbdits de Pere (Dip. 2: doc. 784).

Després dels acords amb el rei de Granada, a finals d'octubre de 1284, el rei envia Corrado Lancia com a ambaixador al regne nassarita per parlar amb Muhammad II i altres nobles (Dip. 2: doc. 725). L'objectiu era assoldar uns genets (Dip. 2: doc. 726), a més d'entregar al rei uns súbdits seus que havien estat fets presoners (Dip. 2: doc. 728) i eventualment alliberar uns mercaders valencians (Dip. 2: doc. 743).¹⁷² És possible que Corrado Lancia no

171. Vegeu Rouighi 2011: 39-40 i Dip. 2: doc. 573 (on el rei diu a Cervià de Riera que esperi «donec sciverimus quid erit inter nos et regem Tunicii»; 9 d'agost de 1283) i doc. 590 (on resulta que «lo rey de Tunis no és ab nós axí con devya, ne, segons que ja-l tramessem a dir, no-n respon en res ni-ns obeexs (*sic*) axí con a rey de Sesília», i on el rei té por d'una acció militar perquè pot ser perjudicial per a la seva gent; 19 de novembre de 1283).

172. El mateix dia també s'envià Jimeno Pérez de Andosiella al rei Yagmuràssen (Dip. 2: doc. 727).

sortís immediatament, perquè encara el 3 de gener de 1285 hi ha l'ordre a Ramon de Riusec que li proporcioni un vaixell (Dip. 2: doc. 753). És probable que els genets que trobem documentats un parell de vegades al llarg de la guerra amb els francesos (una primera el 17 d'abril, reg. 56, f. 71r; i una segona el 5 de juliol, reg. 57, f. 143) fossin granadins.¹⁷³

ALTRES RELACIONS MÉS ESPORÀDIQUES

A part de contactes puntuals, com ara amb el rei Hethum I d'Armènia (Dip. 2: doc. 2; 25 de gener de 1265) o amb l'il-Khan de Pèrsia, «Magni Canis domini Tartarorum» (Dip. 2: doc. 31; 16 de febrer de 1277), hi va haver mostres esporàdiques dels senyors de l'Orient Mitjà a la recerca d'aliats en moments convulsos;¹⁷⁴ el fet que el 30 d'agost de 1285 el rei agraís al rei Ladislau IV d'Hongria i altres senyors d'Itàlia la seva bona disposició envers ell (Dip. 2: doc. 814, ja citat més amunt),¹⁷⁵ a més d'haver-hi alguns problemes amb els mestres del Temple.¹⁷⁶ Les relacions diplomàtiques més importants d'aquest apartat, però, són les que es van mantenir amb Miquel VIII Paleòleg, emperador de Bizanci, i amb Rodolf d'Habsburg, emperador del Sacre Imperi Romanogermànic.

Les relacions amb l'emperador de Bizanci han donat molt a parlar, ja des del temps mateix de la guerra de les Vespres,¹⁷⁷ i van generar la precoç aparició d'una teoria de la conspiració, amb el paper principal jugat per Joan de Pròxita. Sobretot a l'Europa güelfa i amiga dels francesos, ningú no se sabia avenir que un rei, al capdavant, tan desconegut i de poc poder com era el d'Aragó, s'atrevis a desafiar militarment les grans potències de l'època (el Papat i els regnes de França i Nàpols), sobretot quan Carles, rei de Nàpols, es trobava en el moment àlgid del seu poder i es preparava per a una poderosa ofensiva contra l'imperi de Bizanci.

173. Segons relata Desclot (cap. 140), una de les veus que circulaven per l'exèrcit francès és que el rei Pere tenia deu mil genets sarraïns.

174. Pels contextos vegeu Marcos 2011.

175. Un contacte amb els reis d'Hongria havia de tenir intencions antiangevines. Tanmateix és estrany, perquè si efectivament Ladislau a finals de 1284 havia deixat la seva esposa, Isabel, filla de Carles d'Anjou, aquest fet podia fer-lo entrar entre els possibles aliats del rei Pere, tot i que en aquells moments lluitava contra els invasors mongols. Al document es parla del rei Esteve, mort en 1272, fet que permet dubtar de l'actualització de les informacions relatives al llunyà regnat d'on venia la mare del rei.

176. Dip. 2: docs. 150 i 225.

177. Ho analitzo en detall a Cingolani 2006: 345-361.

Ofensiva que va ser justament aturada per la revolta de les Vespres Sicilianes i l'ocupació de l'illa per part del rei Pere. Ningú no podia creure en una casualitat, i que no hi hagués al darrere la mà de Miquel VIII Paleòleg, restaurador de l'Imperi, que el 1261 havia reconquerit Constantinoble i bona part dels territoris balcànics a l'emperador llatí d'Orient. El fet que un rei catòlic romà, unit amb llaços de sang amb la damnada família dels Hohenstaufen, s'aliés amb el cismàtic emperador ortodox, malgrat les fracassades temptatives d'aquest de reunificar les dues Esglésies, la catòlica i l'ortodoxa, afegia més morbositat a tot l'assumpte. Per exemple, referint-se a Miquel, el 27 de maig de 1267 Carles d'Anjou s'havia compromès a ajudar Baldoví, emperador titular de Constantinoble, a recuperar el seu Imperi contra «Michael Paleologus, scismaticus, imperatoris sibi nomen usurpans». ¹⁷⁸

D'altra banda, sembla que, almenys a Itàlia, la idea fou prou difosa i també la coneix el papa Martí IV. A la butlla en què acusava el rei Pere per la invasió de la Sicília, emesa el 18 de novembre de 1282, el papa ataca «Michelem Paleologum, qui se Imperatorem nominat, quemquem super hiis et precipue super impenso in predictis memorato regi Aragonum nepoti contra nos, eosdem Ecclesiam et regem Carolum consilio, auxilio et favore necnon pactis, conventionibus et confederationibus initis cum eodem argumenta verisimilia deferunt, vox pretera publica et communis continue quasi acusationis incessat». I el mateix dia excomunicava Miquel Paleòleg per cismàtic i heretge i fautor de cisma i heretgia. ¹⁷⁹

Els historiadors s'han encarregat, amb bons arguments de desestimar la fantasiosa construcció de la llegenda (ja que els anys en què, segons aquesta, Joan de Pròxita solcava la Mediterrània de punta a punta, els tenim ben documentats a Catalunya). Amb tot, no es pot descartar que aquest desenvolupés algun paper, tot i que no tan aparatós, en els contactes diplomàtics amb el rei Pere, els sicilians, els gibel·lins o, fins i tot, l'emperador, tot i que, en aquest cas, el responsable semblaria un famós mariner genovès, Benedetto Zaccaria. Gènova havia ajudat Miquel Paleòleg a recuperar Bizanci, quan la seva gran enemiga, Venècia, era aliada dels emperadors llatins. Finalment, a mitjan abril del 1281,

178. *Layettes*: 4, 5284.

179. *Registres Martin IV*: 276 i 278.

les tropes de Carles d'Anjou van patir una greu derrota a Berat (a l'actual Albània) davant d'un exèrcit bizantí, fet que forçà el tractat d'Orvieto, el 3 de juliol, entre el rei de Nàpols i Venècia. Juntament amb l'emperador desposseït, Felip de Courtenay, Venècia i Carles d'Anjou, que veien les seves possessions balcàniques amenaçades per l'ofensiva de Miquel Paleòleg, firmaren un pacte ofensiu contra l'imperi grec.¹⁸⁰

Malgrat que alguns historiadors contemporanis van utilitzar aquests testimonis més aviat literaris per demostrar l'existència de contactes entre Pere i Miquel VIII, a falta de proves més segures, aquestes no deixen de ser veus, sospites i dubtes que, com ja he dit, podien ser producte de l'autònoma reflexió, o bé podien exagerar el caràcter d'aquestes relacions, o bé, en fi, podien ser el producte de la propaganda angevina, dirigida a desacreditar l'adversari. El problema històric, tanmateix, no és demostrar l'existència de contactes entre Pere i Miquel VIII, que són indubtables, sinó saber a partir de quin moment els dos monarques intercanviaren cartes i missatges, i, sobretot, quin era el contingut exacte d'aquestes relacions. Una de les proves esgrimides més sovint per tal de confirmar la participació de l'emperador de Bizanci a la guerra, és una afirmació que féu el mateix Miquel en la seva autobiografia, en la qual escriu que «si gosés afirmar que Déu va preparar llur alliberament [*scil.* dels sicilians], i que ho va fer mitjançant les meves mans, no diria cap altra cosa que la veritat».¹⁸¹

La documentació sobre la qual podem reconstruir aquestes relacions és escassa i no tota de clara interpretació, però els contactes són indubtables, també en una època precedent a la invasió de Sicília, cosa que prova que hi havia hagut algun acord entre els dos monarques. En un primer moment, les relacions entre els dos reis, que dataven de molts anys abans, no havien de ser necessàriament cordials. El 1266 havia arribat a la Corona d'Aragó Constança-Anna, germana de Manfred i esposa de l'emperador Joan III Ducas Vatatzes (1222-1254), amb la seva filla Lascara, que deixaren abundants rastres en els registres de la Cancelleria Reial. A la mort de Joan III el succeïren el fill, Teodor II Lascaris (1254-1258), i el nét, el jove Joan IV (1258-1261). L'aleshores victoriós general Miquel Paleòleg va aconseguir l'elecció com a coregent

180. Vegeu Borghese 2008: 217-233.

181. Geanakoplos 1985: 267, la frase és recordada per molts historiadors.

entre el final del 1258 i el principi del 1259 i, un cop entrat en la reconquerida Bizanci el 15 d'agost de 1261, va fer cegar Joan IV i va quedar com a únic emperador. Constança-Anna, aleshores, va tornar a Palerm, prop del germà, i va ser l'única a qui, després de la derrota d'aquest, li va ser permès deixar el regne. Quan el 1269 Miquel VIII va enviar una ambaixada a Jaume I per proposar-li l'aliança antimusulmana (que havia de dur al frustrat intent de croada del monarca) l'exemperadriu es trobava a València juntament amb Jaume I. En principi, doncs, la presència de Constança-Anna a la cort aragonesa no havia de ser un element favorable a les bones relacions amb Bizanci.

L'historiador grecoamericà Deno John Geanakoplos¹⁸² va cridar l'atenció sobre un document que havia passat desapercbut a la crítica immediatament precedent i encara a la més moderna. En una carta als pisans molt possiblement del gener del 1282, el rei Pere demanava ajuda i escrivia (Dip. 2: doc. 378):

Intellecto siquidem, quod ipse Karolus Constantinopolitanum imperatorem, nove amicitie linea nobis unitum, velud nequam et inpius presentialiter intendit invadere, in armario cordis nostri firma dispositione concepimus eiusdem regis ad posse presumptuosis ausibus obviare. Intendimus namque, dum de nostra voluntate procedat in sui motu itineris, quod erit frivolum, ut frustra et acriter recte vite oculos pennatorum, regnum introire Sicilie ibique residentiam facere, ut ex parte dicitur, cum exfortio gentis nostre. Itaque cum rex ipse credet sub fabula sibi subdividisse Romeos, invenient Siculi nostro dominio infallibiliter se subiectos.

És clar que no es pot veure en els contactes, i en l'eventual aliança amb Bizanci, molt difícil de concretar en els seus termes efectius, un impuls a l'elaboració de l'empresa siciliana (tot i que l'emperador de Bizanci encara gaudia de la fama de ser possessor de grans riqueses, i amb aquestes hauria ajudat el rei d'Aragó). Però aquesta carta sí que mostra com, en l'ampli desplegament diplomàtic a la recerca d'aliances antiangevines, el rei Pere va veure en l'emperador Miquel un aliat evident i hi va contactar. El document, com comentava Geanakoplos, tot i que no defineix exactament quina mena de pactes hi havia entre els dos monar-

182. Vegeu Geanakoplos 1985: 377-378.

ques, «nove amicitie linea nobis unitum», i ens fa sospitar que existia un pacte de mútua ajuda, és una prova gairebé definitiva en el sentit que ja existien contactes temps abans de la invasió de Sicília i que alguna notícia n'havia d'haver circulat també en ambients enemics.

D'altra banda, tenim proves de contactes precedents, tot i que els continguts no en són clars, proves que mostren també la presència de relacions de Miquel amb l'infant Sanç. En una carta a l'infant Sanç del 21 de març de 1281 (Dip. 2: doc. 291),¹⁸³ el rei l'informa que hi havia un home seu a Bizanci, el barceloní Pere de Rubí, i que aquest, l'any abans, havia prestat diners al nunci del rei de Castella, Gonzalo Rodríguez de Isla, comanador de Montalbán de l'orde cavalleresc de Santiago. No ens diu gaire, però certifica que els contactes eren directes, i no mitjançant Joan de Pròxita, ja almenys des del 1280, sense que puguem saber què feien exactament a Bizanci Pere de Rubí i el nunci de l'infant.

La presència de contactes entre els tres monarques no s'atura aquí, perquè el 19 de setembre de 1282, des de Messina, Pere recorda a Miquel (que moriria el següent 11 de desembre) que, estant a Portfangós, va rebre amb molt de plaer la seva ambaixada, tot i que els emissaris no li'n podien revelar el contingut fins després d'haver-se vist amb el rei de Castella. Més endavant, Pere li explica (seguint la versió oficial quan Miquel havia d'haver conspirat amb ell) com tot seguit: «nos cum stolio nostro ad partes transfretavimus Barberie, ubi, cum quodam tempore stetisemus, invocati per populos Sicilie et instanter requisiti quod ad illud regnum accedere atque illud tanquam nostrum contra Carolum, nobilem Provincie comitem, ac alios ipsius regni vastatores, deffendere deberemus, in regnum ipsum, quod ad nos iure spectat.» (Dip. 2: doc. 445). I és aquí, a Sicília, que va tornar a rebre els emissaris, que li parlaren de la possibilitat del matrimoni entre una filla seva i un fill de l'emperador. En aquesta ocasió, ateses també les complicacions existents, li envia un ambaixador seu, Huguet de Romaní.

La carta, doncs, no declara res explícitament. També, hem de recordar que Bartolomeo da Neocastro narra com, en un moment imprecís quan ja havia esclatat la revolta, els messinesos se serviren d'un genovès, Lanfranco Cassano, per enviar una am-

183. Vegeu encara Dip. 2: docs. 349 (21 de novembre de 1281) i 350 (23 de novembre, aquesta al rei Alfons sobre el mateix tema).

baixada a l'emperador, en la qual li anunciaven que podia estar tranquil, perquè la poderosa armada de Carles estava ocupada lluitant contra els rebels, els quals «facti sunt hostes inimici tui», i li demanaven que es dignés a «aliquo succursu tuae benignitatis gratia providere».¹⁸⁴ Tot i així, més enllà dels contactes certs entre catalans, rebels sicilians i bizantins, la qüestió de l'eventual aportació d'or bizantí queda oberta a les hipòtesis.

Però la carta enviada als pisans, acabada d'esmentar, és també important per altres raons, ja que ens permet anticipar uns mesos els contactes de Pere amb el Comú de Pisa en clau antiangevina, com ja s'ha vist més amunt. En segon lloc, mostra, si fos el cas, que la intenció del rei era anar a Sicília, i que l'expedició a Ifrīqiya servia com a base de maniobra i com a coartada, tema del qual parlaré més endavant. En tercer lloc, revela que, a la primavera del 1282, tot i el gran secret respecte dels seus plans, el rei Pere ja va haver de comunicar les seves intencions no només als sicilians, que s'havien de rebel·lar, sinó també a altres aliats italians.

Que hi hagueren contactes, doncs, és més que segur. Així mateix, la correspondència del rei Pere no mostra ni un paper actiu de Miquel, ni gran entusiasme per part del rei d'Aragó en l'aliança present i futura amb l'emperador de Bizanci. De fet, en una carta del 23 de juliol de 1283, escrita des de Logronyo en resposta a una de Joan de Pròxita (Dip. 2: doc. 570), el rei li diu que:

non displicuit nobis si aperuistis litteras Hugueti de Romanino, tamen legacionem quam ordinastis mittendam filio imperatoris Constantinopoli, ex parte domine regine, consortis nostre, pro extorquendo subsidio peccunie ab eodem, non reputamus idoneam, tum quia non continet veritatem, tum quia non bene dicitur quod dicta regina dissenciat voluntati nostre, maxime eciam quia vos bene scitis quod pro verbis nichil facient greci, et si vellent comprobare esset turpe, quia nos maxime isto tempore quo greci sunt taliter cum Ecclesia, nullo modo consensiremus ad faciendum cum eis de filia nostra precipue aliquam parentelam.

És la reina Constança qui s'encarrega de demanar diners als grecs, ara a Andrònic II, fill de l'emperador (és que abans no

184. Neocastro cap. 50.

s'havia fet, malgrat tot el que s'ha dit?). I el rei no creu, a més, que els hi donaran perquè «pro verbis nichil facient greci» (quines eventuais promeses havia fet la reina?). A més, atesa la situació amb el papat i l'excomunicació, no veu amb bons ulls una aliança amb els grecs. Tot i així, sembla que el rei va prendre la iniciativa en seguir amb les relacions, perquè el 10 de febrer de 1284 (Dip. 2: doc. 624) escriu als ambaixadors de l'emperador i els envia Huguet de Romaní i Alberto da Volta, n'excusa el retard causat pel mal temps (s'havien quedat a Sicília?), espera que tornin aviat i de totes maneres els diu que: «super hiis et aliis que vobis placuerit nobis exponere ex parte dicti imperatoris respondebimus et ordinabimus taliter quo Deo erit gratum et domino vestro imperatori et nobis, sicut confidimus, utile, de misericordia Ihesu Christi.» Això no obstant, és la darrera prova d'aquests contactes, sense que els seus continguts siguin mai gaire clars, a part el fet de trobar-se units, d'alguna manera, contra un enemic comú.

El contacte amb l'emperador del Sacre Imperi Romanogermànic, com ja havia notat Jerónimo Zurita, no era innocent. Carles ocupava, per mandat papal, el càrrec de veguer imperial a Toscana i tenia el control de nombroses ciutats nord-italianes, en un conflicte d'interessos amb l'emperador. El que esperava el rei Pere, aquest cop, també, sense aparents resultats, era reduir el suport italià a Carles d'Anjou, a través d'una possible intervenció de l'emperador Rodolf, i donar més motius i garanties als gibel·lins perquè intervinguessin al seu costat contra el rei de Nàpols, campió dels güelfs. Desgraciadament per al rei Pere, l'emperador no estava en condicions d'intervenir a Itàlia, amb una base de poder encara restringida al mateix Imperi, i més necessitat, doncs, d'estabilitzar el seu poder que de renovar antigues lluites a Itàlia. A més, Rodolf tampoc no devia voler enemistar-se amb el papat, gràcies al qual havia obtingut la corona imperial.

Els primers contactes els tenim el desembre de 1277, quan el rei envia Hug de Mataplana a la Cúria papal i l'emperador; i novament l'agost de 1278, quan hi tramet Arnau Taverner, tot i que no sabem el contingut de l'ambaixada (Dip. 2: doc. 86). Un segon contacte es dona el juny de 1284, mentre el rei està ocupat pel setge d'Albarrasí. Ara sí que tenim unes instruccions del rei al seu ambaixador, el cavaller de possible origen alemany Ramon de Brucinyac, que són molt precises i interessants, tant pel que diuen com per fer-nos una idea del complex cerimonial que comportava

una semblant ambaixada, sobretot si es dirigia a algú tan allunyat (Dip. 2: doc. 663). L'ambaixada anava també dirigida a la reina mare de França, Margarida de Provença, en una complexa sèrie de contactes internacionals que, com ja hem vist, havia de buscar ajuda contra l'actuació del papa i eventualment la del rei de França, i, en general, difondre la seva versió dels esdeveniments.

En primer lloc, l'ambaixador s'ha de dirigir a l'emperador amb un to respectuós, recordant-li la voluntat que el rei sempre ha tingut de trobar-se en amor i benevolència amb ell, fins i tot citant missatges que li havia enviat, encara viu el rei Jaume, entre el 1275 i el 1276, que esmenta al document citat anteriorment.

També li ha de comunicar que el rei és «en aquella voluntat meteixa, et de posar si, et sos regnes et sos vassayls, et encara los amics seus d'Espanya e d'altres partz, a honor et a profit del dit emperador». Perquè aquesta oferta d'aliança, amb la subordinació envers el càrrec més important d'occident, almenys en l'imaginari d'aquell temps, ha d'anar acompanyada d'una correcta exposició, per a algú que n'està tan allunyat, de quina és la posició predominant que el rei Pere té a la península, de com són les seves terres i la seva família. Després, ha de recordar a Rodolf uns remots drets que el rei té sobre Savoia, tema ja examinat més amunt, i l'oferta d'esdevenir vassall de l'emperador en fer-se senyor d'algunes terres de l'Imperi. El gros del contingut de l'ambaixada es dedica a il·lustrar a l'emperador els motius de queixa que té el rei Pere contra el rei de França, el rei Carles i contra el papa. Sobretot, li explica la versió oficial de la guerra contra Sicília, feta de mitges veritats (els obstacles que el papa havia posat al seu projecte de croada) i de mitges mentides (la falta de premeditació en la invasió de Sicília), versió que ja hem vist explicada de banda a banda d'Europa.

Tot i que l'ambaixada sembla que no va tenir cap conseqüència, el rei Pere va continuar posant l'emperador Rodolf entre els seus aliats, o, almenys, no entre els seus enemics. Per això el 14 d'octubre de 1285, juntament amb els reis de Castella, Portugal i Anglaterra i altres personatges, escriu també a Rodolf per comunicar-li l'èxit obtingut contra els francesos invasors.¹⁸⁵

185. Tot i que el seu nom no apareix entre els destinataris, crec que la mateixa carta, o una de semblant, li va haver de ser enviada, perquè els mateixos dies que surten els missatgers que es dirigeixen a Castella i Portugal, el 17, i Anglaterra, el 16, també hi ha un pagament per a Salvador i Miguel de Tarassona, que van a Alemanya.

AUTORIA I RETÒRICA

A diferència del seu pare, el rei Jaume, que només devia tenir unes competències culturals bàsiques, com ara llegir, potser amb certes dificultats, i posar la seva signatura, tot i que no en queda cap a la documentació que ens ha arribat,¹⁸⁶ el rei Pere havia de tenir una formació i un nivell cultural quelcom superior, per bé que no ho podem valorar exactament. El fet mateix que almenys en un parell d'ocasions va compondre unes cobles en provençal, mostra que era capaç d'escriure de manera creativa, mal que haguéssim de creure que rebé ajuda. Força diferent del caràcter absolutament oral del *Llibre dels fets* del seu pare.

Un tret evident de la personalitat del rei Pere és la seva gran capacitat comunicativa com a orador, segurament superior a la del seu pare. Que aquesta sigui una capacitat innata no treu que, a l'hora de perfeccionar-la, alguna cosa hi tingui a veure una educació més o menys reglada. Si es va encarregar que la rebessin els seus fills, és perquè n'havia de saber directament la importància.¹⁸⁷

D'altra banda, no sols la capacitat comunicativa del rei, sinó la mateixa orquestració de la complexa campanya de propaganda relativa a la guerra de les Vespres, amb les imatges de Moisès que ha d'alliberar el poble d'Israel de l'opressió del Faraó, o la complexa simbologia del drac,¹⁸⁸ suggereixen la seva participació directa. És possible que rebés l'ajuda d'algú, com ara per exemple Joan de Pròxita, que havia estudiat medicina a la famosa escola de Salerno, tal vegada del canceller Pere de Sant Climent

186. S'ha de dir també que al segle XIII no era costum que els actors i els testimonis posessin la signatura autògrafa als instruments públics, sinó que s'encarregava de tot el notari extensor del document, i que no ha quedat gairebé cap carta. Per tant, eren poques les possibilitats que el rei Jaume signés i encara menys que es conservés la seva signatura.

187. Tot i que l'únic exemple que tenim es refereix a l'infant Pere, podem creure que va fer el mateix amb els altres fills; al document ACA, Cancelleria, reg. 58, f. 2v (Monreal, 18 i 1285), el rei Pere encarrega al merí de Saragossa: «quod emat ad opus infantis dompni Petri Doctrinale, Emberardum, Alexandrum et Tobiam et ipsos tradat Fferdinando de Tudela magistro dicti infantis». Trenchs 2011: doc. 47. És evident que es tracta de l'infant Pere, tot i que al regest es refereix erròniament a Pere Ferrandis, quan, en primer lloc, es veu difícil que el rei Pere comprés llibres per al primer aprenentatge de llatí per a un home de més de quaranta anys; en segon lloc, perquè el títol d'infant només es fa servir per als fills legítims, i Pere Ferrandis no ho era; en tercer lloc, perquè a la documentació aquest sempre apareix com a *Petrus Ferrandi*, i mai solament amb el nom o el cognom.

188. Vegeu Cingolani 2006: 291-315 i més resumit 2010: 171-181.

o del notari Ramon Escorna, que acompanyà el rei a Sicília¹⁸⁹ i al qual devem, possiblement, la introducció de canvis d'estil a la correspondència reial. Així mateix, la seva participació personal va haver de ser important.

Com recordava Damian Smith,¹⁹⁰ malgrat la complexa i força estructurada organització de la Cancelleria papal, a partir del segle XIII és possible veure la intervenció directa del pontífex en el contingut de butlles i rescriptes, cosa que ens permet diferenciar, en alguns casos, el pensament de l'Església del personal de cada papa. Tot i que al llarg dels anys del regnat de Pere la Cancelleria reial no és comparable, per organització i complexitat, a la pontifícia, al mateix temps és un organisme prou estructurat com per funcionar sense la necessària intervenció o supervisió del rei, com sovint mostren les *iussiones* afegides al document.¹⁹¹ Això no exclou que el rei hagués de participar, o volgués fer-ho, en la redacció del contingut de part de la correspondència. Em sembla evident que en el cas d'instruccions per a ambaixadors,¹⁹² en el cas de cartes entre el polític i el privat dirigides a monarques —com per exemple Alfons, l'infant Sanç, la seva germana Violant o el seu germà Jaume, Dionís, Felip o Blanca, mare dels infants de la Cerda—,¹⁹³ o de cartes en resposta a altres amb una certa quantitat de problemes per resoldre,¹⁹⁴ la intervenció del rei en fixar-ne els continguts hagué de ser directa i determinant, sobretot en aquells casos en què falta la *iussio* d'un altre personatge. El mateix es pot dir d'algunes cartes diplomàtiques on el to és tan cuidat que, tot i que la comunicació i la propaganda respecte a la guerra eren prou repetitives, hi hem de veure el directe manament reial i el control sobre els continguts.¹⁹⁵

189. Per Pere de Sant Climent i el funcionament de la cancelleria vegeu van Landingham 2002; el *Liber notularum* de Ramon Escorna (reg. 55) mostra clarament la seva activitat privada com a notari al nord d'Àfrica, i ha de ser el responsable que els registres *De rebus Sicilie* (reg. 53 i 54), tot i la freqüent presència de copistes sicilians, presentin la mateixa estructura i característiques formals dels compilats a la Cancelleria Reial precedents, i successius, al viatge a Sicília.

190. Vegeu Smith 2011: 523.

191. Vegeu van Landingham 2002, s'ha de tenir en compte que no sempre es posen, encara.

192. Per exemple, Dip. 2: docs. 46, 136, 352, 420, 539, 665.

193. Per exemple, Dip. 2: docs. 106, 127, 148, 180, 188, 239, 277, 314, 332, 335, 401, 418, 547.

194. Per exemple, Dip. 2: docs. 203, 207, 570, 573.

195. Per exemple, Dip. 2: docs. 275, 378, 437, 455, 478, 481.

Així mateix, em sembla que es pot fer encara una passa i creure que, en algun cas, el monarca no va fer tan sols unes indicacions i una revisió sinó que va dictar els continguts i la mateixa forma de les cartes, i va ser responsable del seu estil. No perquè les hagués escrit personalment, és clar, sinó perquè, més enllà d'haver suggerit el contingut al canceller que les redactaria, molt possiblement les va dictar ell mateix, i el canceller només hi va donar l'últim toc, eventualment traduint-les al llatí. Les capacitats narratives i d'estil que revelen aquestes cartes no són les d'algú inculte amb un do espontani i instintiu per a la narració, tal com havia mostrat el rei Jaume en la seva crònica, sinó les d'algú que té un cert coneixement de la retòrica, de com fer-la servir i de com posar-la al servei de les seves necessitats.

En primera instància, i com a base per a formular tal hipòtesi, penso en dos documents concrets: la carta en català que el dia 11 de maig, en un primer moment, i amb acabat el 28 de juny de 1285 (Dip. 2: doc. 779) es dirigeix als mallorquins per explicar-los el comportament del seu rei i per demanar-los fidelitats davant la traïció del seu germà Jaume, i la carta en llatí amb la qual el dia 14 d'octubre de 1285 (Dip. 2: doc. 821) narra als reis de Castella, Portugal i Anglaterra l'èxit en la guerra contra els francesos invasors.

El fet mateix que es dirigeix als mallorquins en català, i no en llatí com havia fet anteriorment l'infant Alfons el 2 de maig (Dip. 2: doc. 777), mostra, al meu entendre, que vol que s'escoltin exactament les paraules de la carta, les seves paraules, crec, talment havien estat escrites. Diria que es tracta d'una qüestió de facilitar la recepció de la carta i evitar que fos traduïda del llatí als oïdors menys cultes, com era pràctica. Quan no es tracta d'albarans o de correspondència amb alguns nobles amb els quals es fa servir el vulgar,¹⁹⁶ la llengua de comunicació normal és el llatí. És veritat que l'1 de juliol es dirigeix en català als mallorquins que li havien enviat una ambaixada (Dip. 2: doc. 796), però en aquest cas l'extracció social dels missatgers i, doncs, dels destinataris, potser aconsellava el contacte directe i immediat en la llengua

196. En aquests casos no podem excloure que l'ús del vulgar sigui per donar més força directa a les paraules del rei (vegeu per exemple Dip. 2: docs. 490 i 590) o en el cas d'una carta a la reina (Dip. 2: doc. 206); la correspondència amb els súbdits del rei de Castella és una altra qüestió, ja que mostra adhesió a les convencions lingüístiques castellanes.

pròpia en una carta senzilla i pràctica. El cas de la carta que havia començat a escriure l'11 de maig i que va acabar i enviar el 28 de juny és diferent. Aquí el to i la cura en la composició són essencials, fins al punt que en fan, juntament amb la versió catalana de les *Gesta comitum Barchinonensium*, les *Gestes dels comtes de Barcelona i reis d'Aragó* de 1269, i algunes parts de la *Crònica* de Bernat Desclot, les millors mostres d'estil en català de tot el segle XIII. Només llegir l'equilibrada introducció, tan emotiva, i considerada pels destinataris, en exposar els fets, dona prova de la meua afirmació:

Ab gran amargor de cor nos cové de fer saber a vós la mala volentat que·l rey de Malorches, nostre frare, nos à mostrada, no solament per paraula o per semblant, mas per obra, tan fortemente que, per ço que a nós pogués fer dampnage, no à vulgut guardar dampnage seu meteix, ne de sos cavallers ne de sos sozmesos, qui foren et són naturals del sennor rey nostre pare et nostres et seus, ne y à vulgut esguardar la fraternitat en què és ab nós, ne la cuvinença la qual és entre nós et él, ne la sennoria mayor que nós y avem, segons que vós avets oït et sabetz.

El relat dels fets és detallat i solemne, amb les profertes d'amistats i les requestes d'ajuda, per part seva, i les negatives («posàn raons et excuses que no·n eren bastans ne l'escusaven, que eren molt cruels e d'àvol enteniment, les quals són vergonnoses et doloroses de recontar»), i, finalment, la traïció, malgrat els pactes de 1279, amb el posicionament del costat dels enemics invasors:

dels quals és sabuda cosa, et provada de tant de temps, con memòria d'òmens basta, que n'és mal près a tots aquels qui si meteixs ne lur terra an mesa a neguna mercè lur. [...] que van ya mostràn lur mercè qual és, que non porten fe a nenguns, ni encara a monestirs, ni homes ni dones d'orde, d'ociure et de destruir, et d'aontar-les en moltes desguisades maneres, sí que n'àn ya molts morts et destruïts, et creem que faran atressí dels altres en què els púschan aver poder.

El mateix discurs es pot fer, diria, per la carta que el 14 d'octubre enviava al rei Sanç, a la seva esposa Maria i a la reina mare Violant, a Dionís i Isabel de Portugal, a Eduard d'Anglaterra, a l'infant Joan de Castella, a Diego López i Lope Díaz de Haro i a Gómez García, abat de Valladolid i canceller reial, i, tal vegada

de manera lleugerament diferent, a l'emperador Rodolf (Dip. 2: doc. 821). La llista de destinataris fa pensar que la carta ha de tenir un to extremadament solemne, i l'expressió dels conceptes ha de ser cuidada en els detalls. Sembla evident que el rei no la va escriure personalment, ja que no crec que tingués un coneixement del llatí suficient, així doncs hem de suposar que algú va redactar el text llatí (hi hem de veure la ploma de Galceran de Tous?). Així mateix, estic convençut que el text original, la idea i els conceptes, si no les paraules exactes, són del rei, que, al final de la carta, crida els seus familiars (gairebé ho són tots o s'espera que ho siguin) a: «Hec autem magnitudini vestre ad gaudiorum cumulum significare curavimus, sperantes immo scientes vos nobis de votivis successibus congaudere, presertim cum hoc negotium tamquam vestrum proprium vos contingat et res vestra geratur in omnibus et per omnia in hac parte.» Només cal mirar la part central de la carta on es concentra la narració de la croada francesa i de la clamorosa victòria, mesurada, i al mateix temps extremadament dura:

Set Rex regum et Dominus dominancium, iustus iudex qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, tantam iniusticiam ac superbiam que contra nos fiebat, ulcione divina percellens actusque nostros pia miseratione disponens, conatus nepharios regis prefati et suorum non permisit ad effectum, iuxta ipsorum inordinatum desiderium, pervenire. Set quia mortem peccatorum non vult, set potius ut convertantur et vivant, primum in eos sue correccionis virgam inmisit. Ipsi namque in prefate civitatis obsidione manentes, multos barones ac alios milites, tam ex vulnere quam ex egritudine, ac pene XL equorum millia, amiserunt. Et quia nondum perverse agere quieverunt, nec virgam correccionis huiusmodi salubriter receperunt, eosdem Dominus sue punicionis baculo flagellavit. Stolum enim nostrum regni Sicilie, quod circa adquisicionem civitatis ac principatus Tarante moram traxerat, que nobis de partibus Calabrie adquirenda restabat, Barchinonam perveniens, nostroque stolio Cathalonie coniungens ac felici navigatione procedens, cum stolio magno regis prefati maritimum bellum inivit, ipsumque, Domino faciente, devicit, et obtenta palma victorie de hostibus trihumfavit. [...] Set rex predictus, cum suis gallicis neronitzans, more Neronii in flagellis induratus extitit, nec flagellum divinum

cum paciencia recognovit, et ob hoc iratus Dominus, tam ipsum regem quam in suos, severitatem ipsius vindicte suo iusto iudicio exercuit evidenter. Nam rex prefatus diu in partibus istis infirmitate retentus, viam universe carnis ingrediens, diem clausit extremum, suosque complices, hostes nostros, immo verius hostes Dei, de regni nostri finibus expellentes, in illius virtute cuius adiuti manu Saul ac David X millia percusserunt, die dominica post festum Sancti Michaelis et die lune sequenti vicimus, immo ipsos, ut loquamur verius, vicit Deus, et in personis et rebus eorum quasi inextimabili dampno dato.

Convé subratllar que aquestes paraules van dirigides, d'alguna manera, també a l'Església i als seus abusos, Església que quedava desautoritzada per la voluntat mateixa de Déu, ja que, malgrat que havia concedit l'estatut de croada a la invasió francesa, aquest havia decidit altrament, i els croats eren definits «hostes nostros, immo verius hostes Dei».¹⁹⁷ D'alguna manera, també, justificava l'expulsió de Catalunya de gairebé tot el personal eclesiàstic del bisbat de Girona que havia col·laborat amb els invasors.¹⁹⁸

Si la meva hipòtesi és encertada, tal vegada podríem atribuir de manera activa al rei també altres documents d'especial caràcter narratiu, com, per exemple, la carta que el 20 d'octubre de 1282 envia a Guido da Montefeltro (Dip 2: doc. 455), el qual «nostris affatibus ad exultacionis et gaudii materiam incitemus» amb el relat de l'èxit positiu de les premeres fases de la guerra.

Com ja s'ha vist, hi ha alguns documents, també importants, que no s'inclouen als registres de la Cancelleria ni són conservats entre els pergamins, fet que, en almenys un cas que ara examinaré, pot engendrar dubtes respecte a la seva autenticitat. D'altra banda, sobretot la incomprensibilitat del desafiament de Bordeus, l'interès que suscità arreu d'Europa i la impossibilitat, o extrema dificultat, de poder disposar de documents originals, en el cas que existissin, va dur a crear-ne de falsos.

El primer document en qüestió és el Dip. 2: doc. 446 que ens ha arribat a través de la *Cronica* de l'historiador papal Saba

197. L'anònim monjo de Ripoll autor de la secció dedicada al rei Pere a la versió definitiva de les *Gesta comitum* s'expressa amb termes semblants i igualment durs, vegeu la introducció al text.

198. Vegeu Cingolani 2006: 754-755.

Malaspina. Es tracta de la carta que, pressuposadament, el rei envia a Carles d'Anjou, encara ocupat en el setge de Messina, amb els seus ambaixadors, que eren Pere de Queralt i Rodrigo Jiménez de Luna, com mostren la carta credencial i els guiatges del 13 de setembre (Dip. 2: doc. 441).¹⁹⁹ Es fa una mica estrany pensar que no quedés registrada al reg. 53, el primer de la sèrie *De rebus Sicilie*, i que les cartes credencials siguin de deu dies precedents. Tampoc no és possible creure que cap notari fos present amb l'exèrcit reial que anava travessant l'illa, perquè hi ha almenys documents emesos, i aquests sí registrats, a Randazzo el 24 de setembre. D'altra banda, tant el text de DescLOT, per unes al·lusions que hi fa i l'aprofitaria literalment, com Saba o Giovanni Villani a la seva *Nuova cronica* (VIII lxxi), que cita també una resposta de Carles, mostren que tenien davant un document. S'ha de dir que la frase de DescLOT que hi faria referència,²⁰⁰ la podria haver extreta d'altres documents reials en què explicava a potentats estrangers les raons de la seva conducta. Així doncs, les úniques fonts segures per al coneixement de la carta són dos cronistes italians.

L'anàlisi interna del document, tot i que no aporta raons concloents, sí que manifesta algunes diferències amb altres cartes autèntiques. Si confrontem l'adreça amb altres cartes a Carles d'Anjou no és exactament igual, quan hauria de tractar-se de fórmules:

Magnifico viro Karolo regi Ierusalem et comiti Provincie, Petrus Aragonum et Sycilie rex (doc. 446).

Magnifico et illustri Carulo, [D]ei gracia regi Iherusalem, Andegavie, Provincie et Forcalquerii comiti, Petrus, eandem gracia Aragonum et [S]icilie rex, salutem (doc. 441).

Magnifico et illustri domino Carulo, Dei gracia regi Iherusalem, Andagavie, Provincie et Forcalquerii comiti, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem (doc. 466).

La fórmula *magnifico viro* la trobem per primer cop el 9 de juny de 1282, en una carta de l'infant Alfons al rei de Castella (Dip. 2: doc. 422; «Excelen[ti]simo et magnifico viro dompno Alfonso»);

199. A aquests Bernat DescLOT hi afegeix Guillem Eimeric (cap. 93).

200. «Nostre senyor lo rei d'Aragó vos diu e us mana que li delliurets la terra de Sicília, qui és sua e de sos fills, que trop havets tenguda a gran tort. E les gents de Sicília són molt agreujades de la vostra senyoria, e han requesta l'ajuda del rei d'Aragó. Per què lo rei llur vol ajudar, així com a cells qui són seus e de sa terra» (cap. 92).

amb posterioritat, a partir del 15 de gener de 1283 (Dip. 2: doc. 478), en una carta dirigida a Guido da Montefeltro («Magnifico viro domino Guidoni, comiti Montisfeltri») i a altres nobles italians, o, el mateix dia, quan es dirigeix al duc Giovanni Dandolo (Dip. 2: doc. 481). Això mostra que, tot i que no és pas desconeguda, és més utilitzada un cop el rei arriba a Sicília. Però no és tant això que es diferencia de les altres adreces, com el títol reduït amb el qual es dirigeix a Carles, no esmentant Anjou ni Forcalquer,²⁰¹ la falta del *gratia Dei* i del *salutem*.

Des d'un punt de vista lexical també es pot notar com *navigium* normalment es fa servir, a la correspondència reial, com a sinònim de vaixell, eventualment al plural (per exemple Dip. 2: docs. 280, 599 o 739), mentre que el normal, quan es refereix a la flota, és *stolium* (per exemple Dip. 2: docs. 195, 445, 455 o 821); sobta també el cultisme i mot en general molt poc utilitzat (i mai a la correspondència reial) *exercitualmente* (amb l'exèrcit); així com *apocrisiarium*, en lloc de *nuncium*, que és un arcaisme poc adequat, ja que és un terme que es feia servir a l'Antiguitat tardana i a l'alta edat mitjana per assenyalar un ambaixador, eventualment de condició eclesiàstica, dels emperadors de Bizanci, del papa i, a imitació, dels primers emperadors carolingis. Si no hem de creure, doncs, que Saba va manipular estilísticament el text de la carta per adaptar-la a l'estil curial i de la seva crònica, hauríem de pensar que, tal com ens ha arribat, ens trobem davant d'un document fals construït, a més de la lògica, a partir de materials autèntics impossibles de precisar.

L'extraordinari de l'atac del rei Pere, fins aleshores no pas un monarca de primera magnitud i fama a Europa, contra Sicília i contra Carles d'Anjou, ell sí centre de les atencions europees des de feia uns quants anys, va engendrar una curiositat que, amb l'escassetat de documentació original, havia de donar pas als relats, sovint interpretatius, dels cronistes de l'època, del bàndol que fossin. Fins i tot, es van compondre cartes completament falses, que hem de veure, possiblement, com exercicis retòrics que trobaven un bon argument en uns fets que pressuposaven moltes paraules, paraules que no es conservaven. El primer d'aquests (Dip. 2: doc. 447) se situa cronològicament just en el moment del docu-

201. Quan parla de Carles amb amics i aliats, tan sols escriu «Carolus, nobilem Provincie comitem» (doc. 445), o «Karulum, Provincie comitem» (doc. 453).

ment que acabo d'examinar: la comunicació de Pere a Carles de la seva arribada a Sicília, de la reivindicació dels drets de la seva esposa i dels seus fill i la requesta que abandoni l'illa. La primera carta, la de Pere a Carles, presenta notables semblances amb la transmesa per Saba Malaspina, té un to expressiu més en línia amb el d'altres documents autèntics, i podríem pensar que o bé s'inspira en aquell, o bé en té les mateixes fonts. La part més creativa, literàriament parlant, són les altres dues cartes, on se surt del llenguatge de la comunicació oficial, políticament correcta i en part anodí, per donar veu als insults, que, com mostren també els cronistes, més d'un en aquella època va imaginar que es dirigien l'un a l'altre. Carles parla de les terres de Pere com d'una *spelunca*, i el desafia a batalla, dient que s'ha enganyat, perquè es trobarà amb la força dels seus soldats. També s'hi troba un altre lloc comú present a les cròniques: el de la joventut de Pere, el qual, de fet, ja tenia quaranta anys, respecte a la maduresa, com es diu en aquest cas, o venerable edat, com es diu en altres, de Carles, que en tenia cinquanta-sis. La resposta de Pere és encara més contundent i insultant, ja que es refereix als homes de Carles com a ovelles; en recorda, de manera manipulada, la derrota a la croada de Tunis, on morí el seu germà Lluís IX, i amb una floritura força erudita afegeix que «cum igitur per Dei gratiam in getulos, barbaros atque partos nostre audacia prevaleat iuventutis, si huc accesseris ut affirmas probabis, actore Domino, parum numerum gentis ybere gallicorum viribus prevalere».

La procedència del manuscrit que ens transmet aquest intercanvi, així com de l'altre del qual parlaré de seguida, i el to, amb el fet de donar més espai al rei Pere, fa pensar que és d'origen sicilià. I, tot i que no en puc determinar la data, no hauria d'excedir el final del segle XIII o els primers anys del XIV, sobretot perquè sembla que encara era ben viva la guerra.

A un moment lleugerament posterior ha de referir-se el segon intercanvi de lletres falses (Dip. 2: doc. 460), que possiblement és relatiu, cronològicament, als primers intercanvis que dugueren al desafiament de Bordeus. La situació és d'allò més decebedora, ja que tan sols conservem les cartes credencials dels diferents missatgers, i els diversos cronistes van omplir, narrativament, els buits d'acord amb les diferents interpretacions. En aquest cas, es mostra més atenció a la composició erudita, la citació sentenciosa, el repàs general de la història i dels enfrontaments entre les dues

nissagues, i s'hi recullen molts dels arguments que circulaven, sobretot entre els cronistes, per justificar l'enemistat entre els dos reis. També una falsa carta de papa Martí a Carles, on li parla de la follia d'acceptar el desafiament,²⁰² forma part d'aquest dossier, i és possible que hi hagi encara més textos inèdits o que desconec.

BIBLIOGRAFIA

- Alvira 2008: Martín ALVIRA, *Muret 2013, la batalla decisiva de la Cruzada contra los Cátaros*, Barcelona, 2008.
- Alvira 2010: Martín ALVIRA CABRER, *Pedro el Católico, rey de Aragón y Conde de Barcelona (1196-1213). Documentos, testimonios y Memoria Histórica*, 6 vols. Institución Fernando el Católico, Saragossa, 2010.
- Amari: 1886: Michele AMARI, *La Guerra del Vespro Siciliano*, 3 vols., 9a ed., Milà, 1886.
- Ayala Martínez 1986: Carlos DE AYALA MARTÍNEZ, *Directrices fundamentales de la política peninsular de Alfonso X*, Madrid, 1986.
- Ayala Martínez 1997: Carlos DE AYALA MARTÍNEZ, «Alfonso X y sus relaciones políticas con la Corona de Aragón: los decisivos años de la alianza gibelina (1264-1274)», *XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Saragossa, 1997, t. II, 41-71.
- Ballesteros Beretta 1963: Antonio BALLESTEROS BERETTA, *Alfonso X el Sabio*, Barcelona, 1963 (2a edició 1984).
- Baudon de Mony 1896: Charles BAUDON DE MONY, *Relations politiques des Comtes de Foix avec la Catalogne jusqu'au commencement du XIVe siècle*, 2 vols., París, 1896.
- Bofarull 1850: Próspero de BOFARULL I MASCARÓ, *Procesos de las antiguas Cortes y Parlamentos de Cataluña, Aragón y Valencia*, CODOINACA 6, Barcelona, 1850.

202. *Marca Hispanica*: 579-581, reproduïda a Cingolani 2006: 721-723. Tal vegada hi pertanyen també les tres cartes citades més amunt de Carles al papa, del *podestà* de Pisa al mateix papa i de l'emperador Miquel Paleòleg als pisans, atribuïdes al mestre de retòrica Pietro de Boateris, i que segons Borghese 2008: 277-280 són falses, i comenta: «Questo 'dossier', a prima vista sorprendente per il contenuto, si rivela dunque come una attestazione del precoce diffondersi di un 'mito' intorno ai Vespri, smisurata amplificazione della realtà degli avvenimenti del 1281-1282 e fonte di ispirazione per le esercitazioni stilistiche in Italia già a partire dagli anni 1282-1320, al punto di creare, a mo' di schermo, una letteratura parassita che ha messo radice frapponendosi fra le fonti autentiche e la storiografia».

- Borghese 2008: Gian Luca BORGHESE, *Carlo d'Angiò e il Mediterraneo. Politica, diplomazia e commercio internazionale prima de Vespri*, Roma, 2008.
- Carini 1882: Isidoro CARINI, *De rebus Regni Siciliae* (9 settembre 1282-26 agosto 1283), Palerm, 1882 (Documenti per servire alla storia di Sicilia, V).
- Carini 1884: Isidoro CARINI, *Gli Archivi e le Biblioteche di Spagna in rapporto alla storia d'Italia in generale e di Sicilia in particolare*, Palerm, 1884.
- Chaplais 1982: Pierre CHAPLAIS, *English Medieval Diplomatic Practice*, 2 vols., Londres, 1982.
- Cingolani 2003-2004: Stefano M. CINGOLANI, «Historiografia catalana al temps de Pere II i Alfons II (1276-1291). Edició i estudi de textos inèdits: 1. *Crònica del rei Pere», *Acta Mediaevalia* 25, 2003-2004, 201-227.
- Cingolani 2006: Stefano M. CINGOLANI, *Historiografia, propaganda i comunicació al segle XIII: Bernat Desclot i les dues redaccions de la seva Crònica*, IEC, Barcelona, 2006.
- Cingolani 2007: Stefano M. CINGOLANI, *Jaume I. Història i mite d'un rei*, Barcelona, 2007.
- Cingolani 2010: Stefano M. CINGOLANI, *Pere el Gran. Vida, actes i paraula*, Barcelona, 2010.
- Cingolani 2012: Stefano M. CINGOLANI, «Fernando, abad de Montearagón, y Fernando Sánchez, hijos de Jaime I, y el monasterio de Santes Creus», *Aragón en la Edad Media* 23, 2012, 69-95.
- Cingolani 2015: Stefano M. CINGOLANI, *La formació nacional de Catalunya i el fet identitari dels catalans (785-1410)*, Barcelona, 2014.
- Colletta 2011: Pietro COLLETTA, *Storia, cultura e propaganda nel regno di Sicilia nella prima metà de XIV secolo: la Cronica Sicilie*, Roma, 2011.
- Cubells 1916: Manuel CUBELLS, «Documentos diplomáticos aragoneses (1259-1284)», *Revue Hispanique* 37, 1916, 105-250.
- Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, edició a cura de Stefano M. CINGOLANI, Barcelona, 2010.
- Diplomatari 1: *Diplomatari de Pere el Gran. 1. Pergamins i cartes (1258-1285)*, Edició a cura de Stefano M. CINGOLANI, Fundació Noguera, Barcelona, 2011.

- Dofourq 1952: Charles E. DOFOURO, «La Couronne d'Aragon et les Hafsides au XIIIe siècle (1229-1301)», *Analecta Sacra Tarraconensia* 25, 1952, 51-113.
- Dofourq 1952a: Charles E. DOFOURO, «Documents inédits sur la politique ifrikiyenne de la Couronne d'Aragon», *Analecta Sacra Tarraconensia* 25, 1952, 255-291.
- Dofourq 1953: Charles E. DOFOURO, «Nouveaux documents sur la politique africaine de la Couronne d'Aragon», *Analecta Sacra Tarraconensia* 26, 1953, 291-322.
- Dofourq 1969: Charles E. DOFOURO, *L'expansió catalana a la Mediterrània occidental, segles XIII i XIV*, Barcelona 1969 (ed. or. 1966).
- Elipe Soriano 2013: Jaime ELIPE SORIANO, «Fernando Sánchez de Castro desde la cronística: política mediterránea y rebelión de un hijo bastardo de Jaime I», *Aragón en la Edad Media* 24, 2013, 169-189.
- Estepa 1984: Carlos ESTEPA Díez, «Alfonso X y el 'fecho del imperio'», *Revista de Occidente*, 43, 1984, 43-54.
- Estepa 2006: Carlos ESTEPA Díez, «Frontera, nobleza y señoríos en Castilla: el señorío de Molina (siglos XII-XIII)», *Studia Historica, Historia Medieval*, 24, 2006, 15-86.
- Ferrer Mallol 2005: Maria Teresa FERRER MALLOL, *Entre la paz y la guerra: la Corona catalano-aragonesa y Castilla en la Baja Edad Media*, Barcelona, 2005.
- Ferrer Mallol 2009: Maria Teresa FERRER MALLOL, «Les relacions del comtat de Barcelona i de la Corona catalanoaragonesa amb els estats italians en els segles XI-XII», a Ferrer-Riu 2009: 151-238.
- Ferrer Mallol 2011: Maria Teresa FERRER MALLOL, «Jaume I: vida i gestes», *Jaume I. Commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I*, vol. I, IEC, Barcelona, 2011, 11-35.
- Ferrer Mallol 2011a: Maria Teresa FERRER MALLOL, «Panorama general de les relacions internacionals de Jaume I. Les relacions amb Itàlia», *Jaume I. Commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I*, vol. I, IEC, Barcelona 2011, 387-425.
- Ferrer-Riu 2009: *Tractats i negociacions diplomàtiques de Catalunya i de la Corona catalanoaragonesa a l'edat mitjana, I.1, Tractats i negociacions diplomàtiques amb Occitània, França i els estats italians 1067-1213*, M. Teresa FERRER MALLOL – Manuel RIU I RIUS (dirs.), IEC, Barcelona, 2009.

- Finke 1908-1922: Heirich FINKE, *Acta Argonensia*, I-III, Berlín-Leipzig, 1908-1922.
- Gaibrois 1922-1928: Mercedes GAIBROIS DE BALLESTEROS, *Historia del reinado de Sancho IV de Castilla*, 3 vols., Madrid, 1922-1928.
- García Fitz 2002: Francisco GARCÍA FITZ, *Relaciones políticas y guerra. La experiencia castellano-leonesa frente al Islam. Siglos XI-XIII*, Sevilla, 2002.
- García Fitz 2005: Francisco GARCÍA FITZ, *Castilla y León frente al Islam. Estrategias de expansión y tácticas militares (siglos XI-XIII)*, Sevilla, 2005.
- García Gallo 1966: Alfonso GARCÍA GALLO, «El derecho de sucesión del trono en la Corona de Aragón», *Anuario de Historia del Derecho Español* 36, 1966, 5-187.
- Garrido 2008: Josep-David GARRIDO I VALLS, «Almisrà, un topònim important del regnat de Jaume I», *Estudis de llengua i Literatura Catalanes / LVII. Miscel·lània Joaquim Molas* 2, Barcelona, 2008, 5-28.
- Geanakoplos 1985: Deno J. GEANAKOPLOS, *L'imperatore Michele Paleologo e l'Occidente, 1258-1282*, Palerm, 1985 (ed. or. anglesa, 1959).
- Gesta comitum Barchinone et regum Aragonie*, ed. Stefano M. CINGOLANI, trad. Robert ÁLVAREZ MASALIAS, Santa Coloma de Queralt, 2012.
- Giménez Soler 1905: Fernando GIMÉNEZ SOLER, «La Corona de Aragón y Granada», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* 3, 1905, 101-134.
- Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, ed. Giuseppe PORTA, 3 vols., Parma 1990-1991.
- González Antón 1975: Luis GONZÁLEZ ANTÓN, *Las Uniones Aragonesas y las Cortes del reino (1283-1301)*, 2 vols., Saragossa, 1975.
- González Antón - Lacarra 1990: Luis GONZÁLEZ ANTÓN - José María LACARRA Y DE MIGUEL, «Expansión mediterránea y crisis interna», a Ramón Menéndez Pidal, *Historia de España*, vol. 13.2, Madrid, 1990, 181-252.
- Gregorio 1791-1792: Rosario GREGORIO, *Bibliotheca Scriptorum qui Res in Sicilia Gestas sub Aragonum Imperio retulere*, 2 vols., Palerm, 1791-1792.
- Huici-Cabanes 1976-1988: Ambrosio HUICI MIRANDA (†) - María Desamparados CABANES PECOURT, *Documentos de Jaime I de Aragón*, 5 vols., Textos medievales, València-Saragossa, 1976-1988.

- Jaume I, *Llibre dels Fets del rei en Jaume*, ed. Jordi BRUGUERA, 2 vols., ENC, Barcelona, 1991.
- Jaume I rei d'Aragó*: Arxiu de la Corona d'Aragó, *Jaume I rei d'Aragó (1208-1276)*, Exposició documental commemorativa del VIII centenari del seu naixement, Palau del Lloctinent, Barcelona, 2008 (text també en castellà i en anglès).
- Kern 1911: F. KERN, *Acta Imperii Angliae et Franciae 1267-1313*, Tübingen, 1911.
- Lafuente 2014: Mario LAFUENTE GÓMEZ, *Un reino en armas. La guerra de los Dos Pedros en Aragón (1356-1366)*, Saragossa, 2014.
- Laliena 1996: Carlos LALIENA CORBERA, *La formación del Estado feudal: Aragón y Navarra en la época de Pedro I*, Instituto de Estudios Altoaragoneses, Osca, 1996.
- Laliena 2000: Carlos LALIENA CORBERA, *Pedro I*, Burgos, 2000.
- Laliena 2010: Carlos LALIENA CORBERA, «La metamorfosis del Estado feudal. Las estructuras institucionales de la Corona de Aragón en el período de expansión (1208-1283)», *La Corona de Aragón en el centro de su historia (1208-1458)*, Gobierno de Aragón-Grupo C.E.M.A., Saragossa, 2010, 67-98.
- Laliena 2014: Carlos LALIENA CORBERA, «Cambio social y reorganización institucional en la Corona de Aragón en torno a 1200», Carlos ESTEPA Díez - María Antonia CARMONA RUIZ (coord.), *La Península Ibérica en tiempos de las Navas de Tolosa*, Madrid, 2014, 337-366.
- La Mantia 1918: Giuseppe LA MANTIA, *Codice Diplomatico dei re Aragonesi di Sicilia (1282-1355)*, I, Palerm, 1918.
- Layettes: Alexandre TEULET - Joseph DE LABORDE - Élie BERGER - H.-François DELABORDE, *Layettes du Trésor des Chartes*, 5 vols., París, 1863-1909.
- Lecoy 1892: Albert LECOY DE LA MARCHE, *Les relations politiques de la France avec le royaume de Majorque*, 2 vols., París, 1892.
- Lema Pueyo 2008: José Ángel LEMA PUEYO, *Alfonso I el Batallador rey de Aragón y Pamplona (1104-1134)*, Gijón, 2008.
- Libre dels reis* 2010: *Libre dels reis, llibre de les franqueses i privilegis del regne de Mallorca*, Ricard URGELL HERNÁNDEZ (dir.), Estudis de Pau CATEURA BENNASSER - Gabriel ENSENYAT PUJOL - Isabel ESCANDELL PROUST - Gabriel LLOMPART MORAGUES - Antonio PLANAS ROSSELLÓ - Ricard URGELL HERNÁNDEZ, UIB, Palma de Mallorca, 2010.

- LFM: *Liber Feudorum Maior*, ed. Francisco MIQUEL ROSSELL, 2 vols., CSIC, Barcelona, 1945.
- Lopes 1963: F. Félix LOPES, «Data e circunstâncias do casamento da Rainha Santa Isabel», *Itinerarium – Colectânea de Estudos* 9, 1963, 193-219.
- Marca Hispanica: Petrus de Marca, *Marca Hispanica sive Limes Hispanicus*, París, 1688 (ed. facsímil Barcelona, 1998).
- Marcos 2011: Ernest MARCOS HIERRO, «La croada a Terra Santa de 1269 i la política internacional de Jaume I », *Jaume I. Commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I*, vol. I, IEC, Barcelona, 2011, 509-522.
- Martínez Díez 1993: Gonzalo MARTÍNEZ DÍEZ, *Fernando III*, 1217-1262, Burgos, 1993.
- Martínez Díez 2007: Gonzalo MARTÍNEZ DÍEZ, *Sancho III el Mayor. Rey de Pamplona*, Rex Ibericus, Madrid, 2007.
- Martínez Ferrando 1979: J. Ernest MARTÍNEZ FERRANDO, *La tràgica història dels reis de Mallorca*, 1a ed. 1960, Aedos, Barcelona, 1979.
- Masià i de Ros 1994: Àngels MASIÀ I DE ROS, *Relación castellano-aragonesa desde Jaime II a Pedro el Ceremonioso*, 2 vols., CSIC, Barcelona, 1994.
- Memorial 1851/1852: *Memorial Histórico Español*. Colección de documentos, opúsculos y antigüedades que publica la Real Academia de la Historia, I-II (Documentos de la época de Alfonso el Sabio), Madrid, 1851, I, 1-344, Madrid, 1852, II, 1-135.
- Miret i Sans 1910: Joaquim MIRET I SANS, *Les cases de Templers y Hospitalers en Catalunya*, Barcelona, 1910.
- Moxó 1990: Salvador de Moxó, «Época de Alfonso X», a Ramón MENÉNDEZ PIDAL, *Historia de España*, vol. 13.1, Madrid, 1990, 89-206.
- Neocastro: Bartholomaei de Neocastro, *Historia Sicula*, aa. 1250-1293, a cura di Giuseppe PALADINO, Bolonya, 1921, RIS ns, XIII, 3.
- PACB: *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona des de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*, Estudi i edició a cura de Gaspar FELIU - Josep M. SALRACH (dirs.), 4 vols., Fundació Noguera, Barcelona, 2010.
- Péquignot 2005: Stéphane PÉQUIGNOT, «Las vistas reales en la historiografía de la Corona de Aragón (siglos XIII-XIV)», *XVIII*

- Congrés Internacional d'Història de la Corona d'Aragó (Valence, 9-14 septembre 2004)*, València, 2005, vol. II, 1657-1674.
- Péquignot 2009: Stephane PÉQUIGNOT, *Au nom du roi. Pratique diplomatique et pouvoir durant le règne de Jacques II d'Aragon (1291-1327)*, Madrid, 2009.
- Péquignot 2011: Stephane PÉQUIGNOT, «Les diplomaties occidentales, XIIIe-XVe siècles», *Les relations diplomatiques au Moyen Âge. Formes et enjeux*. XLIIe Congrès de la SHMESP, Paris, 2011, 47-66.
- Pere el Gran* 2011: *Pere el Gran 1240-1285*. Exposició documental, Palau del Lloctinent, Barcelona, 2011.
- Prestwich 1988: Michael PRESTWICH, *Edward I*, Berkley-Los Angeles, 1988 (reed. 2009).
- Recuero Astray 2003: Manuel RECUERO ASTRAY, *Alfonso VII (1126-1157)*, Burgos, 2003.
- Registres Martí IV: Les registres de Martin IV (1281-1285)*, ed. M. Olivier MARTIN et alii, Paris, 1901-1935.
- Reilly 1992: Bernard F. REILLY, *Cristianos y musulmanes, 1031-1157*, Historia de España VI, Barcelona (ed. or. anglesa Oxford 1992).
- Riera i Sans 2011: Jaume RIERA I SANS, «La correcta numeració dels reis d'Aragó i comtes de Barcelona», *Afers* 69, 2011, 485-521.
- Rius i Serra 1954: José RIUS I SERRA (ed.), San Raimundo de Penyafort, *Diplomatario*, UB, Barcelona, 1954.
- Roughi 2011: Ramzi ROUGHI, *The Making of a Mediterranean Emirate. Ifriqiya and its Andalusis, 1200-1400*, University of Pennsylvania Press, 2011.
- Rymer 1745: Thomas RYMER, *Foedera, conventiones, literae, et cujuscumque acta publica, inter reges Angliae et alios quosvis imperatores, reges, pontifices, principes, vel comunitates*, 3a ed., Hagae Comitatus, 1745.
- Saba Malaspina, *Die Chronik*, ed. Walter KOLLER - August NITSCHKE, MGH SS XXXV, Hannover, 1999.
- Saint-Priest 1847: Alexis de SAINT-PRIEST, *Histoire de la conquête de Naples par Charles d'Anjou, frere de saint Louis*, 4 vols., Paris, 1847.
- Salavert y Roca 1956: Vicente SALAVERT Y ROCA, *Cerdeña y la expansión mediterránea de la Corona de Aragón, 1297-1314*, 2 vols., CSIC, Madrid, 1956.

- Sánchez Casabón 1995: Ana Isabel SÁNCHEZ CASABÓN, *Alfonso II Rey de Aragón, Conde de Barcelona y Marqués de Provenza. Documentos (1162-1196)*, Institución Fernando el Católico, Saragossa, 1995.
- Sans i Travé 1996: Josep M. SANS I TRAVÉ, *Els templers catalans de la rosa a la creu*, Lleida, 1996.
- Santamaria 1979-1980: Álvaro SANTAMARIA, «Creación de la Corona de Mallorca: las disposiciones testamentarias de Jaime I», *Mayurqa* 19, 1979-1980, 125-138.
- Smith 2011: Damian SMITH, «Jaime I y el papado», *Jaume I. Commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I*, vol. I, IEC, Barcelona, 2011, 523-535.
- Soldevila 1915-1916: Ferran SOLDEVILA, «Pere II el Gran: el desafiament amb Carles d'Anjou», *Estudis Universitaris Catalans* 9, 1915-1916, 123-172.
- Soldevila 1959: Ferran SOLDEVILA, «Una ambaixada pisana a Pere el Gran (1277)», *Studi Storici in onore di Francesco Loddo Canepa*, Florència, 1959, 331-338.
- Soldevila 1963: Ferran SOLDEVILA, *Vida de Pere el Gran i d'Alfons el Liberal*, Barcelona, 1963.
- Soldevila 1965: Ferran SOLDEVILA, «L'ambaixada de Pere el Gran a l'emperador Rudolf d'Habsburg», *Homenaje a Jaime Vicens Vives*, I, Barcelona, 1965, 651-659.
- Soldevila 1995: Ferran SOLDEVILA, *Pere el Gran*, Barcelona, 1a ed. 1950-1962, 2a 1995.
- Sotto Mayor 2008: José Augusto de SOTTO MAYOR PIZARRO, *D. Dinis*, [Lisboa] 2008.
- Trenchs 2011: Josep TRENCHS ÒDENA, *Documents de cancelleria i mestre racional sobre la cultura catalana medieval*, IEC, Barcelona, 2011.
- Udina i Abelló 2001: Antoni UDINA I ABELLÓ, *Els testaments dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona d'Aragó. De Guifré Borrell a Joan II*, Barcelona, 2001.
- Van Landingham 2002: Marta VAN LANDINGHAM, *Transforming the State. King, Court and Political Culture in the Realms of Aragon (1213-1387)*, Leiden-Boston-Köln, 2002.
- Vela 2011: Carles VELA AULESA, «Jaume I i el Magrib, una relació més enllà del comerç», *Jaume I. Commemoració del VIII*

centenari del naixement de Jaume I, vol. I, IEC, Barcelona, 2011, 471-508.

Vincke 1936: Iohannes VINCKE, *Documenta Selecta mutuas civitatis arago cathalaunicae et Ecclesiae relationes illustrandas*, Barcelona, 1936 (Biblioteca històrica de la biblioteca Balmes sèrie II, vol. 15).

Wieruszowski 1971: Helene WIERUSZOWSKI, *Politics and Culture in Medieval Spain and Italy*, Roma, 1971.

Jerónimo Zurita, *Anales de Aragón*, ed. Ángel CANELLAS LÓPEZ, vol. 2, Saragossa, 1998.

DOCUMENTS

1

1260, juliol, 28. Barcelona

Pactes pel matrimoni entre l'infant Pere, fill del rei Jaume, i Constança, filla del rei Manfred de Sicília. El matrimoni s'ha de celebrar el proper 1 de maig a Montpeller i el rei Manfred ha d'entregar 50.000 unces d'or pel dot.¹

Ed. Diplomatarium 1: doc. 2.

1. Vegeu també Diplomatarium 1: docs. 3, 7, 8, 9, 10, 11.

2

1265, gener, 25

Relació dels regals que els ambaixadors d'Hethum I, rei d'Armènia Menor, han dut a l'infant Pere.

Reg. 17, f. 110r.

Ed. Cubells 1916: doc. 79; Soldevila 1995, I: doc. 17.

VIII° kalendas februarii anno Domini M^oCC^oLX^o quarto, venerunt nuncii regis de Erminia coram domino infante Petro cum hiis ioyis que sequuntur:

In primis, IIII^{or} pecie de cameloto; item, IIII^{or} pannos cum auro; item, VI pannos de sed[a]; item, VI archos; item, V^e pecias de scanno; item, III *tovalons* cum auro et seda; item, II bendas de sancnare cum auro et seda; item, I pomo *d'argent ab ymàgens daurades per cremar àloe*; item, una cabseta de fust plena de àloe;

item, II *spades*; item, unum cultellum cum lima; item, unam limam de stopre.

Item, II *carcaxs ab sagetes e ab correges et ab tot lur guarniment*.

Item, III *masses*, de quibus dedit unam Guilaberto de Cru-dillis, aliam Enequo Lupi; item, *una destrat*.

Item, II *esclavons*, quos tenet Dominicus de Oscha; item, II *sacnadors de bèsties*, de quibus dedit unum Enegoto alium tenet Dominicus de Oscha; item, *I drap de seda qui està davant los /uls\ d'armar per la pols*; item, viginti III^{or} paria et medium de *pilets* en quibus non habet astas; item, duo guarnimenta equi de corio; item, II *testeras*; item, VIII° *streps*.

Item, II *escudeles* et II *enaps de terra*; item, *una pel de onça*; item, *una façquia de seda* et V^e *de lana*.

Item, II *sellas de caval*; item, II de palafredo et IIII *bardons*, *de les quals près la una lo seyor infant obs de cavalchar*.

Tot assò damunt dit liurà lo seyor infant a-n Bernat de Peralada, reboster seu.

3

1265, agost, 29. Borriana

L'infant Pere confirma unes sumes de diners que deu a Ramon Romeu, entre les quals, a més dels diners qua havia rebut del mateix Ramon, hi ha les despeses pel viatge a prop del rei Manfred.¹

Reg. 17, f. 106v.

Nos infans Petrus, et cetera, recognoscimus et confitemur nos debere vobis Raimundo Romei predicto nongentos viginti duos solidos barchinonenses quos solvistis et expendistis pro nobis, ultra quinque mille uncie auri que nobis ab illustre rege Cicilie recepistis, et ultra duo mille CCCCLXXX solidos quos accepistis pro nobis in Barchinona quando misimus vos ad predictum regem Cicilie; item, debemus vobis CCLX solidos eiusdem monete qui restant vobis ad solvendum de CCC solidos malgurienses quos vobis debemus pro rebus quas aportastis karissime infanti Constancie de Montepessulano; item, debemus vobis LXXX solidos pro quitacione vestri et expensis usque Barchinonam; et sic sunt in summa mille CCLVII solidos, quos promitimus vobis solvere in pace.

Data Borriane IIII° kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLX^o quinto.

1. Al f. 55r, possiblement del 14 d'octubre, entre altres sumes que es deuen a Ramon Romeu es registra: Item, eidem Raimundo Romei MCCLVII solidos; mentre que al reg. 17, f. 55r es registren les despeses per uns esclaus enviats a Sicília: Item, in expensis captorum qui iverunt in Cicilia dum fuerunt Barchinone – XXXI solidos IIII denarios. Item, in victualibus que misit in mari ad opus dictorum captorum IX libras XIX solidos II denarios, et deductis IX libris quas recepit a Iacobo de Monteiudayco, remanent dicti ML solidos IIII denarios.

4

[1266?], agost, 17. Girona¹

L'infant Pere, en resposta a una carta d'Arnau de Montsó, li diu que no parli amb el rei Alfons i la reina Violant de Castella d'allò de què han discutit, excepte del fet que el rei Jaume ha acceptat de veure's amb el rei de Castella, segons demanava la seva germana. Li diu que els draps que té els doni a Bella d'Amichi i que els diners que Joan de Riba li ha de donar, que també els doni a Bella; també li envia les cartes per al rei i la reina de Castella i per als infants Ferran de la Cerda, Berenguera i Beatriu.

Reg. 17, f. 19v.

Infans Petrus, et cetera, fideli suo Arnaldo [de] Mo[ntes]ono, salutem et graciam. Recepimus vestras literas, quarum tenorem intelleximus diligenter; ad id autem de quo nobis scripsis[ti]s de [mand]at[o?] regi et regine Castelle, de eo de quo dicitis vos loqutus fuisse nobiscum et cum Egidio Ga[r]ces apud Murciam, non [d]ucimus [ad] memoriam, et ideo nolumus quod loquamini aliquid de ipso facto cum eisdem, hoc excepto quod dicatis regine Castelle quod nos institunus (*sic*) et rogavimus dominum regem patrem nostrum de facto vistarum, prout ipsa nos rogaverat, et quod dominus rex concessit ho[c] et placuit sibi m[ult]um. De pannis autem quos tenetis, volumus et mandamus vobis quod non vendatis aliquem ipsorum, set donetis et [tradatis?] eos omnes domp[n]e Belle. Mandamus etiam vobis quatenus, visis presentibus, apud Alachant dirigatis pro illis octo mille solidibus quos Iohannes de Ripa tenetur nobis dare apud Alachant, et ipsos octo mille solidos dicte dompne Belle tradatis similiter et donetis. Veruntamen, si illi qui vobis tenentur da[re] dictos octo mille solidos apud Alachant pro dicto Iohanne de Ripa nollent eos vobis dare et solvere in denariis, et vellent vobis eos solvere in rebus,

volumus et mandamus vobis quod de dictis octo mille solidibus non accipiatis aliquas res vel aliquam baratam nisi denarios tantum. Et si vobis eos solvere in denariis noluerint, habeatis unam cartam publicam ab eis in qua confiteantur et recognoscant vobis quod de illis octo mille solidibus quos vobis, ratione nostri, pro dicto Iohanne solvere tenebantur, quod nullum vobis solverunt, eo quia in rebus ipsos accipere noluistis, et vos similiter dicto Iohanne de Ripa per vostras literas scribatis quod illis a quibus vos apud Alachant pro ipso Iohanne dictos denarios recipere debebatis, noluerunt vobis solvere, eo quia ipsos in rebus recipere noluistis, et quod vos nos fuistis ausus eos in rebus accipere, quia erant nostri et nos nolebamus eos in rebus. Contineatur etiam in dictis literis quas dicto Iohanni mititis quod de dictis octo mille solidibus responderat nobis vel cui nos mandaverimus, et quod solucione nobis vel cui nos mandaverimus facta de dictis octo mille solidibus habetis ipsum penitus absolutum de obligatione ab ipso nobis facta. Et mitatis nobis omnia instrumenta obligationum que habetis super eo ratione dictorum octo mille solidorum, et dictam cartam recognitionis illorum qui vobis dare dictos denarios tenebantur, et literas nostras similiter. Quantum nos ipsos denarios habebimus, de eodem, si autem ipsi solverint vobis dictos octo mille solidos in denariis, accipiatis ipsos et donetis dicte dompne Belle, ut superius continetur, et hoc non mutetis.

Data Gerunde XVI° kalendas septembris.

Et mitimus vobis literas quos mitimus regi et regine Castelle et infanti Fferrando et infantibus Berengarie et Beatrici, filiis eorundem.

1. Als folis 1r-12v hi ha comptes de l'any 1275, segueix una llista de joies i altres objectes de valor que pertanyen a la reina Constança, f. 14r-17v, al f. 18r uns altres comptes sense data, el f. 19r és en blanc com el 20r, els comptes següents són sense data, els documents dels f. 22v-23r són de 1267, el de 23v de 1266, segueixen unes llistes sense datar, al f. 27r comencen uns comptes de 1264 i segueixen documents majoritàriament de 1265-1266. Força documentació, sobretot comptable, es refereix a la guerra de Múrcia; al reg. 35, f. 29r hi ha un pagament a Bella de 5.020 sous i 8 diners obolum que encara li devien, que és de l'1 de novembre de 1269.

5

1268, febrer, 23. Alzira

L'infant Pere, a prec de Violant, reina de Castella, confirma a Domingo Pérez, reboster major de la reina, i a la seva esposa Emília López, les llibertats que li havia concedit el rei Jaume.

Reg. 17, f. 109r.

Nos infans Petrus, et cetera, ob preces et amorem illustris regine Castelle, karissime sororis nostre, laudamus, concedimus et confirmamus vobis Dominico Petri, repositario maiori eiusdem regine Castelle, et Milie Lupi, uxori vestre, franchitudinem quam dominus rex pater noster vobis fecit diebus omnibus vite vestre, de eo videlicet quod unquam aliquo tempore vite vestre in aliquo locorum dominationis predicti domini regis et nostre non teneamini facere exercitum nec cavalcata[m], nec ire vel mitere aliquem vel aliquos loco vestri ad aliquem exercitum vel cavalcata[m], nec ullam redemp[cionem] exercitus vel cavalcate dare, nec aliquod solvere in aliquibus questiis, peytiis, ademprivis vel quibuslibet aliis regalibus exaccionibus, prout hec omnia in instrumento inde vobis facto a predicto domino rege patre nostro plenius continetur. Promittentes vobis quod /contra\ predictam franchitudinem non veniemus in aliquo nec venire aliquem permitemus, immo ipsam observabimus et faciemus inviolabiliter observari. Mandantes senioribus, maioribus domus, baiulis, zalmedinis, iusticiis, iuratis, iudicibus et cetera.

Data Algezire VIII° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLX^o septimo.

6

1269, agost, 13. Barcelona

L'infant Pere, en recompensa pels serveis que havia prestat als reis Manfred i Conradí, confirma al seu fidel Provenzano d'Ildebrandino, de Siena, les donacions de terres que aquests li havien fet.

Reg. 17, f. 71v.

Ed. Wieruszowski 1971: 220.

Illos potissime tenetur regalis benignitas dignis graciaryum largationibus ampliare quos et fidei constancia bene meritos efficit et devotionis sinceritas ac [co]ntinuata obsequia idoneos representant. Inde est quod nos infans Petrus, illustris regis Aragonum primogenitus et heres, attendentes fidei puritatem et devotionis constanciam quam Provincianus, quondam Ildebrandini de Çalvanis, de Senis, fidelis noster, ad predecessores nostros habuit actenus ad nos habet ad presens, considerantes grata et accepta servicia que nobis contulit et ad presens exhibere non desinit et facere melius poterit in futurum, castrum Collis Valliensis, rocham de Silano, castrum Montisgemoli, castrum de Lehurem et curiam districti,

ac medietatem totius comitatus Allebrandisci, cum omnibus rationibus, dignitatibus, honoribus et pertinenciis, prout ea omnia ex concessione serenissimi quondam regis Manfridi, karissimi patris nostri, et illustris quondam regis Corraldi secundi, dilecti cognati nostri, tenuit, habuit et possedit, eidem Provinciano et heredibus suis in perpetuum de speciali gracia, preter debita et consueta servicia, concedimus et etiam confirmamus, iure nostro et cuiuslibet alterius in omnibus semper salvo. Ad huius autem concessionis et confirmationis ac gracie nostre memoriam et perpetuam firmitatem presens privilegium iusimus nostri sigilli munimine roborari.

Datum Barchinone idus augusti anno Domini millesimo CC^oLX^o nono.

7

1270, settembre, 24. Tarassona

L'infant Pere comunica a tots els seus oficials d'Aragó que ha concedit permís a Ramon de Torre, ciutadà de Lleida, per requisar béns d'homes del regne de Navarra, atès que el rei Enric no li ha volgut fer justícia del robatori que havia patit a mans de Jimeno de Aibar, els seus fidels i altres del regne de Navarra.

Reg. 37, f. 8v-9r.

Infans Petrus, illustris regis Aragonum primogenitus et tenens locum eiusdem, fidelibus suis universis vicariis, baiulis, curiis, superiuntariis, iuntariis et merinis, alcaydis, çalmedinis, iusticiis, iuratis et aliis officialibus et sub[d]itis [d]omini regis et nostris, salutem et gratiam. Cum Raymundus de Turribus, civis ilerdensis, nobis conquerendo monstrasset quod Exi[minus] de Ayvar et familia sua, et quosdam alios regni Navarre abstulissent eidem et patri suo quasdam merc[aderia]s suas valentes usque ad summam tresdecim mille et quingentorum solidorum iaccensium et pluries, tam dominus rex pater noster [quam] idem Raymundus et pater ipsius faticas fecissent in illustrem regem Navarre et senescalcum ipsius, et [e]tiam in predictum Exeminum et heredes suos, et restitutionem vel ius non potuisset consequi de premissis, et nos eciam, ad requisicionem ipsius Raym[u]ndi rogaverimus et mon[u]erimus bis, ter et quater illustrem Enrricum, infantem Navarre, et iuber[na]to[re]m (*sic*) regni ipsius quod faceret dicto Raymundo restitutionem fieri ab heredibus dicti Exemini de Ayvar vel fieri

saltem super predictis iusticie complementum, et nichil de predictis curaverit adimplere, nos eidem Raymundo concessimus licenciam pignorandi et accipiendi tot de bonis regni Navarre que sufficiant ad summam tresdecim mille et quingentorum solidorum predictam, et expensarum factarum et faciendarum, et eadem bona possit habere et tenere et ducere ad domum suam, dummodo de manifesto ea teneat, donec sibi fuerit satisfactum super predictis vel factum fuerit ei iusticie complementum, et quod possit eciam capere personas et res iudeorum regni predicti Navarre et eas tenere, nisi forte iudei predicti non possent hostendere privilegium domini regis patris nostri quod ab aliquibus pignoribus non capiantur persone. Quare vobis dicimus firmiter et mandamus quatenus eidem Raymundo de Turribus, vel illis qui dicta pignora pro ipso facient, nullum impedimentum vel contrarium faciatis vel fieri permissis super predictis, imo detis eidem consilium et iuvamen quocumque vel quocienscumque ab ipso vel ipsis inde fueritis requisiti.

Data Tirasone octavo kalendas octobris anno Domini millesimo CC^o septuagesimo.

8

1271, març, 9. Pego

L'infant Pere, a precs de Berenguera, filla del rei de Castella, concedeix al jueu Portes el molí que el rei Jaume havia concedit al seu pare, el mestre dels jueus de Girona.

Reg. 37, f. 12v.

Noverint universi quod nos infans Petrus, et cetera, ad preces illustris et karissime nepotis nostre infantis domine Berengarie, filie illustris regis Castelle, damus et concedimus tibi Portes, iudeo, filio magistro iudei (*sic*) Gerunde, illud molendinum quod dominus rex pater noster dedit predicto patri tuo, in vita sua, ita videlicet quod post mortem dicti patris tui tu teneris et possideas dictum molendinum toto tempore vite tue integre, cum omnibus redditibus et exitibus suis racione istius donacionis nostre, prout dictus ~~post~~ pater tuus eum tenet in vita sua racione donacionis predicti domini regis, post obitum vero tui nobis successoribus nostris integre et absque omni honore revertatur, hanc igitur donacionem tibi facimus sic melius et cetera.

Data apud Pego VII° idus marcii anno Domini millesimo CC septuagesimo.

9

1271, agost, 25. Girona

L'infant Pere accepta i confirma les assignacions de terres que el seu germà l'infant Jaume ha fet a la comtessa Violant de Nevers com a donació propter nupcias.

Reg. 37, f. 25v.

Noverint universi quod nos infans Petrus, et cetera, gratis et ex certa sciencia, per nos et nostros, laudamus, approbamus, concedimus et confirmamus assignacionem illam quam venerabilis Arnaldus, Dei gracia episcopus Barchinone, et nobiles viri Olivarius de Terminis et Iaufridus, vicecomes de Rochabertino, vel alter ipsorum, si omnes interesse non possent, vel karissimus infans Iacobus, frater noster, facierit vel facient, racione donacionis propter nupcias seu doarii domine Yolendi, comitisse de Nevers, in regno Mayorice et in comitatibus Rossilionis, Ceritanie et Confluentis et in villa Montispessulani cum toto eius districtu, in totum scilicet vel in partem, racione matrimoni quod speratur fieri et contrahi inter dictum fratrem nostrum et dictam comitissam in vita eiusdem domine comitisse. Ita tamen quod, si contingerit dictum fratrem nostrum premori dicta comitissa superstita, eidem comitissa teneat et habeat dictam assignacionem racione dicte donacionis propter nupcias, ut dictum est, in vita sua tantum, secundum formam hereditamenti facti eidem fratri nostro a predicto domino rege, et a nobis et dicto fratre nostro confirmati. Promitentes bona fide quod assignacionem que predictos procuratores dicti domini regis et dicti fratris nostri vel per ipsum fratrem nostrum facta fuerit dicte comitisse, racione donacionis propter nupcias seu doarii, in predictis teris vel in parte ip(s)arum, iuxta predictum modum, ratam semper habebimus atque firmam, et racione aliqua, iure vel causa contra ipsam nunquam veniemus vel venire aliquem permittemus. In cuius rey testimonium presentem paginam sigilli nostri appensi munimine fecimus roborari.

Data Gerunde VIII kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXX primo.

10

1273, març, 3. Girona

L'infant Pere nomena Ènnec López de Josa i Ramon, forner, àrbitres en l'amigable composició entre ell i Enric, rei de Navarra.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 27.

11

1273, març, 3. Girona

L'infant Pere nomena Gilabert de Cruïlles procurador seu per reclamar i rebre els diners que li deu Enric, rei de Navarra.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 28.

12

1273, octubre, 9. Sorde-l'Abbaye

Pacte de matrimoni entre la filla primogènita d'Eduard, rei d'Anglaterra, i el fill primogènit de l'infant Pere, quan arribin a edat de casar-se.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 29.

13

1274, octubre, 3. Pont de la Reina

L'infant Pere envia missatgers a les Corts navarreses reunides al Pont de la Reina perquè acceptin el rei Jaume o ell com a rei de Navarra, d'acord amb el pacte d'afillament signat entre els reis Sanç de Navarra i Jaume d'Aragó.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 32.

14

1274, octubre, 15. Tarassona

L'infant Pere torna a demanar als navarresos, reunits en Corts al Pont de la Reina, el regne de Navarra, tot recordant els drets

dels reis d'Aragó, i fixa les modalitats i condicions del passatge de la corona.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 33.

15

1274, novembre, 1. Olit

El navarresos, reunits en Corts a Olit, juren, a mans de Juan Garcés d'Orís, abat de Montaragó, que tan bon punt l'infant Pere entri a Navarra li retrans homenatge en observança dels pactes establerts en les precedents Corts de Pont de la Reina.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 34.

15bis

1276, abril, 1. Xàtiva

L'infant Pere demana a Lope Díaz de Haro, senyor de Biscaia, que faci tornar a Jaume de Barbastre les propietats que uns homes, per manament seu, li han pres injustament.

Reg. 38, f. 23v.

Ed. parcial Ballesteros 1963: 789 (amb molts errors).

Infans Petrus, et cetera, /fidelibus suis\ viro nobili et dilecto Lupo Didaci de Vizcaya, salutem et dileccionem. Femos vos asaber que venimos (*sic*) delante nuestra presencia Jayme de Barbastro, home nuestro, vecino de Xátiva, qui se querelló a nos, et nos dixo de como homnes vuestros per nomine Martín Vippereira de Veracaldo et Iohan de Cas Gastach, merino de la muller de San(cho) García de Salzedo, pendraron, con carta et con mandamiento vuestro, al dicto Jayme en Pontedura (?), tres paynos tintos et tres varas et terça de sanguina, et sellas, et dos rocines et otras cosas, por raçón, segunt que nos avemos entendido de omnes nuestros de Aragón, et de qui nos avemos cl(a)mos. Ont, como nos seamos apparellados de destrenyr los homnes nuestros a fazer vos dreyto, si clamos en avedes vos o algún homnes ~~nuestro~~ vuestro, rogamos vos que vos la damundita pendra fagades render et restituyr al homne nuestro damundito, et que lo fagades pagar et restituir los dannos et las mesiones que feytas end á. Et si clamos avedes de homnes nuestros, nos ~~en~~ vos end faremos fer dreyto breument, et d'esto enviat nos vuestra respuesta.

Dat Xative kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXX sexto.

Item, fuerunt misse littere deprecatorie super illo eodem facto illustri regi Castelle et alie similes regine.

Date die et anno superius contentis.

16

1276, octubre, 1. València

El rei Pere, que encara es titula infant, demana als capitans i al Comú de Gènova que es restitueixin a Arnau de Torrent, ciutadà de Barcelona, els béns que uns pirates genovesos li van prendre mentre navegava en una tarida pisana.

Reg. 38, f. 45v.

Infans Petrus, illustris domini Iacobi, felicis recordacionis regis Aragonum, primogenitus, dilectis suis capitaneis et toti Comuni civitatis Ianue, salutem et dileccionem. Arnaldus de Torrentibus, civis noster Barchinone, nobis conquerendo monstravit quod Corradus de Ch(i)avari, districtus Ianue, patronus, et Merlus de Chiavari, comitis, et Andreas de Chiavari, nauclerius, Trica, pro marinerio, in mari prope Oliastrum de Sendinam cum quadam galea armata fecerunt insultum cuidam tarite pisanorum vocate Sanctus Nicholas, de qua erat naucler[iu]s Mezerata, civis pisanus. In qua quidem tarita erat pro marinerio dictus Arnaldus de Torrentibus. Qui quidem pirate ianuenses, prout constat nobis pro certo ex dictis testium sigillatis sigillo curie maris civitatis Pisane, abstulerunt dicto civi nostro res et merces valentes quinquaginta et octo libras turonenses. Quare rogamus vos amicabiliter quatenus restituatis et restitui faciatis, visis presentibus, dicto Arnaldo de Torrentibus, civi nostro, predictas res integriter que sibi ablata fuerunt per dictos piratas civitatis vestre, alias non possemus deff[ic]er[e] dicto civi nostro in iure suo.

Data Valencie kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

17

1276, octubre, 6. València

El rei Pere, que encara es titula infant, demana al justícia i al consell de Conca que acceptin sotsmetre's a justícia en les seves reclamacions amb els homes de Castelfabib.

Reg. 38, f. 49r.

Ed. Cubells 1916: doc. 84; Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 24.

De nos iffant don Pedro, fillo primero et major del noble don Jaymes, por la gracia de Dios rey d'Aragón qui fue, a los amados nuestros a la justicia et tod el conceilo de Concha, salut et bona voluntat. Entend[e]mos p[o]r homnes nuestros de Castelfabib que, per raçón de piendras que han seúdo (*sic*) entre vos et ellos, que se dupd[a]n de vos, porque non queredes thomar lur drecho que vos han porfierto et vos porfieren ahún. Ond vos mandamos et vos pregamos que prengades dreyto d'ellos et non fagades mal ni embargo a ellos [ni] a lures cosas, que si ellos en tuerto o en culpa vos son, nos vos faremos ende en[te]grar assí como fueren dretcho.

Data Valencie II nonas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^oVI^o.

17bis

1276, octubre, 14. Zuera

El rei Pere nomena el jutge Ferrer de Manresa procurador seu en la causa que té amb el seu germà Jaume sobre la possessió del regne de Mallorca, els comtats de Rosselló i Cerdanya i la ciutat de Montpeller.

Reg. 38, f. 114v.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, facimus, constituimus et ordinamus vos dilectum iudicem nostrum Fferrarium de Minorisa procuratorem nostrum in causa quam habemus vel habere debemus cum karissimo fratre nostro Iacobo coram ffratre Arnaldo, Dei gracia abbate Fontisfrigidi. et fratre Geraldo, abbate Sancti Paulis Narbone, et magistro Raimundo de Bisuldone, archidiacono Tirantone in ecclesia Ilerdensi, a nobis fratribus predictis arbitris electis super petendis insulis Maiorice, Minorice et Evice et comitatus Rossillionis, Ceritanie et Confluentis, et ville Montispessulani et castris eiusdem, ad agen-

dum, deffendendum, respondendum, excipiendum, replicandum, allegandum, et prestandumque cuiuslibet generis iuramentum in anima nostra, et ad omnia alia proponenda et facienda que in dicta causa necessaria et utilia videbantur ac si nos personaliter interessemus, promittentes nos habere ratum et firmum quicquid per vos in predictis et pro predictis fuerit actum vel procuratum et numquam in aliquo contra veniemus. In cuius rey testimonium presens procuratorium sigilli nostri munimine fecimus roborari.

Datum Çuffarie II idus octobris anno Domini M^oCC^oLXX^oVI^o.

18

1276, octubre, 23. València

El rei Pere, que encara es titula infant, reclama al capità i als ancians de Pisa que satisfacin el deute a Arnau de Sp[.]ata[.], home del rei, de Barcelona, ja que no van voler fer-ho quan aquest els va reclamar aquests diners, que havia prestat a Bernardino Cominata i al seu soci Beccuccio, ciutadans de Pisa.

Reg. 38, f. 65v.

Infans Petrus, et cetera, venerabilibus et dilectis capitaneo et ancianis civitatis Pisane, salutem et dileccionem. Arnaldus de Sp[.]ata[.], homus noster Barchinone, conquerendo proposuit coram nobis quod, cum ipse Bernardino Cominata et Becuccio, so[cius] eius, civibus pisanis, XXXIII libras et XI solidos ianuenses liberaliter, cum instrumento publico, mutuasset, iidem ci[ve]s eandem peccuniam sibi solvere, contra iusticiam, denegarunt, et licet ipse a publicis consilibus ordinis maris Pise super hoc peciisset instanter sibi fieri iusticie complementum, iudex populi Pisanum mandavit eis per suum nuncium quod Arnaldo non audirent predictum, sicut hoc nobis constitit per publicum instrumentum. Propter quod idem Arnaldus compulsus est ad nos habere recursum pro sua iusticia conquerenda. Quocirca ~~mandamus~~ rogamus et requirimus vos attentius quatenus memorato Arnaldo, sine diffugio et malicia, satisfieri faciatis de debito supradicto, et dampnis et expensis inde factis, iuxta obligationem instrumentis super hiis confecti, vel saltem sibi faciatis <sibi> fieri super predictis, sine more dispendio, iusticie complementum, ne, pro defectu iusticie, ad nos de cetero recurrere compellatur, quia nos ei defficere in sua iusticia non possemus.

Data Valencie X^o kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

19

1276, octubre, 23. València

El rei Pere, que encara es titula infant, reclama al senescal de Carcassona i Beziers que executi una sentència, ja dictada en vida del seu pare, de restitució del preu d'un cavall que havia estat robat per uns ciutadans de Narbona a Pere de Soler, notari de Lleida, i que resolgui la qüestió relativa a la requisició de béns que a aquest propòsit havia estat feta a Ramon Provençal i Guillem Aitoner, mercaders de Narbona, i altres béns dels homes de Narbona que Ramon Nadal, mercader de Besiers, tenia a Lleida.

Reg. 38, f. 65v-66r.

Infans Petrus, illustris domini Iacobi, felicitis recordacionis regis Aragonum, primogenitus, viro nobili et dilecto senescallo Carcassone et Biterris, salutem et gratiam. Intelleximus quod, cum quidam homines Narbone cepissent violenter a Petro de Solerio, notario Ilerde, quendam equum, quem de Montepessulani partibus adducebat, fuerunt inde pignora subsecuta, ita quod fuerunt inde pignorati Raymundus Provincialis et Guilelmus Aytonerii, mercatores Narbone, et quedam res [e]tiam hominum Na(r)bone quas Raymundus Nathalis, mercator Biterris, tenebat in civitate Ilerdensi fuerunt inde similiter pignorate. Super quibus pingnoribus fuit sententiam lata(m) ab illustri domino Iacobo, clare memorie patre nostro, ut dicti tres mercatores solverent insimul extimato precio dicti equi mille et quingentos solidos melgurienses pro eodem, quam sententiam idem mercatores, ut intelleximus, approbarunt. Post dictam vero sententiam latam, dictus Raymundus Nathalis fuit compulsus ad solvendum in solidum dictos M ~~solidos~~ et quingentos solidos de pingnoribus ei factis, et alii nil solverunt. Constat etiam nobis per legitima documenta quod res que fuerunt dicto Raymundo Nathalis pignorate erant hominum Narbone. Nunc autem, ut nobis dictum est, idem Raymundus Nathalis fecit pignorari, occasione predicta, quosdam mercatores nostros Ilerde, que pignora in Biterris, ut intelleximus, detinentur. Unde, cum nos super facto dicti equi et p[i]gnorum etiam predictorum rerum videri

fecerimus veritatem, invenerimus quod dictus Raymundus Nathalis tenebatur tantum s[o]lvere tertiam partem extimacionis dicti equi, et alii duo mercatores duas partes remanentes, prout ipsi t[re]s insimul inde fuerint pign(or)ati, et nos, ac de causa, mandaverimus compelli dictos duos mercatores ad sol[v]endum mille solidos regales Valencie de precio seu extimacione dicti equi, et missiones etiam per dictum Raymundum Nathalis inde factas, prout de iure et consuetudine fuerit faciendum. Rogamus vos quatenus faciatis dictis mercatoribus nostris Ilerde pignora restitui supradicta, cum dictus Raymundus Nathalis faciatis legitime factis (*sic*),¹ racione predicta fuerit pignoratus, et non ut habitator Biterris, set quia res que sibi pignorate fuerunt erant hominum Narbone. Dictus autem Raymundus de Isona restituet dicto Raymundo Nathalis mille solidos malgurienses antedictos, et expensas etiam quas <quas> idem Raymundus, ut dictum est, recuperabit et habebit a Raimundo Provincialis et Guilelmo Aytonerii supradictis.

Data Valencie X^o kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

1. *Hi deu faltar alguna paraula perquè faciatis legitime factis no té sentit.*

20

1276, octubre, 27. València

El rei Pere, que encara es titula infant, emet un guiatge en favor de Bernat Porter, que envia a Ibn Iussuf, rei del Marroc, i a Yaghmuràsen, rei de Tremissèn.

Reg. 38, f. 71v.

Ed. Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 38.

Infans Petrus, et cetera, fidelibus suis universis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Sciatis quod nos mitimus fidelem nostrum Bernardum Porterii, latorem presencium, nuncium nostrum ad ilustres reges Aben Iucef, dominum de Sanox,¹ et ad regem de Tirimpçe pro nostris negociis. Quare mandamus vobis quatenus dicto Bernardo vel familie aut hominibus quos aduxerit ad partes [i]stas, sive christiani fuerint sive sarraceni sive iudei, aut bonis vel mercibus eorum, nullum impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri ab aliquo permittatis. Immo eisdem, si necesse fuerit, provideatris de securo transitu et d[u]catu. Scientes quod dictus Bernardus et familia sua et homines quos aduxit, sive

sarraceni sive iudei fuerint, vadunt sub nostro speciali guidatico et comanda.

Datum Valencie VI° kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

1. Soldevila llegeix Marrox, que hauria de ser la paraula correcta, però el copista escriu sens dubte Sanox.

21

1276, octubre, 27. València

El rei Pere, que encara es titula infant, avisa els cavallers i els mercaders catalans presents a Tremissèn que hi envia com a ambaixador Bernat Porter, i els mana que observin qualsevol acord al qual aquest arribi amb el rei de la ciutat.

Reg. 38, f. 71v.

Ed. Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 39.

Infans Petrus, et cetera, dilectis suis universis militibus existentibus in Tirimpçe et universis mercatoribus et hominibus naturalis nostris habitantibus ibidem, salutem et gratiam. Sciatis quod nos mitimus fidelem nostrum Bernardum Porterii, latorem presencium, ad illustrem regem de Tirimpçe. Quare rogamus vos quatenus, super observandis et complendis omnibus convinenciis seu pactis quas dictus Bernardus Porterii, nomine nostro, fecerit cum dicto rege, obligetis vos dicto regi pro nobis, quoniam nos servabimus vos indempnes et regraciabimur illud vobis.

Data Valencie VI kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

22

1276, novembre, 6. Carinyena

El rei Pere, que encara es titula infant, comunica a Jaume de Montjuïc, sobrecoc de la reina, que té la intenció d'estendre el permís d'extreure blat que havia fet a Felip III, rei de França, per aprovisionar el seu exèrcit, però que no ha de difondre la notícia.

Reg. 38, f. 120r.¹

Infans Petrus, illustris domini Iacobi, felicit recordacionis regis Aragonum, primogenitus, fidei suo Iacobo de Monteiudayco, supercoco illustris domine Constancie, uxoris nostre, sal[u]tem et graciam. Licet mandaverimus vobis verbotenus quod ex parte nostra mandaretis et daretis licenciam extrahendi certam quantitatem bladi et de certis locis pro exercitu illustris regis Francie, nos tamen volentes licenciam extendere supradictam, mandamus vobis quatinus ex parte nostra ~~generalem~~ licenciam concedatis ~~per omnia loca regni Aragonie omnibus volentes portare~~ /illis qui vobis assignati fuerint ~~ex parte domini regis~~ quod possint emere\ et extrahere bladum /et alia victualia //quolibet\ et quibuslibet locis regni Aragonie\ ad opus exercitus supradicti. Huius tamen licenciam concedatis caute sine magna publicatione et absque aliqua preconizacione, ne super hoc per dictum regnum rumor validus vel scandalum oriatur.

Data apud Carayenam VIII idus novembris anno VI°.

1. *El document és, de fet, una carta original enganxada a la pàgina del registre.*

23

1276, novembre, 21. Saragossa

Pere, rei d'Aragó, reconeix al seu germà Jaume que té l'original del testament i dels dos codicils del seu pare, el rei Jaume. Diu que li n'envia trasllat i que, si en volgués altres còpies per causes judicials, els posaria a disposició dels seus procuradors.

Reg. 38, f. 88r.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, confitemur vobis karissimo fratri nostro infanti Iacobo habere penes nos testamentum originale(m) et autenticum et duos codicillos, quod testamentum et codicillos fecit illustris pater noster dominus Iacobus, felicit recordacionis quondam rex Aragonum; quod testamentum et codicillos fecit, scripsit et in forma publica redigit Simon de Sancto Felicio, publicus notarius ilerdensis et scriptor eiusdem domini regis, quondam; quod testamentum et unus codicillus sunt bullati bulla plumbea eiusdem domini regis patris nostri; quorum testamenti et codicillorum fecimus vobis dari transcriptum per Petrum Luppi, notarium publicum Cesarauguste. Promittentes vobis, dicto fratri nostro, quod quocienscumque volueritis uti de dicto testamento et codicillos coram arbitris vel iudicibus vel etiam

extra iudicium et etiam contra nos, dicti testamenti auctentici et codicillorum auctenticorum, quos penes nos confitemur habere, vobis et procuratoribus vestris copiam faciemus, ita quod quando eis usi fueritis nobis incontinenti restituantur; salvo nobis quod per hoc testamentum iamdictum paternum et codicillos iamdictos approbare non videamur in preiudicium iuris nostri.

Data Cesarauguste XI° kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

24

[1276, desembre, 2. Saragossa]

Pere, rei d'Aragó, envia Pedro López de Eslava a Eustache de Beaumarchais, governador de Navarra, per solucionar els problemes de frontera que hi han hagut, i li demana que nomeni un encarregat per part seva.¹

Reg. 38, f. 100v.

Ed. Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 46.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Eustachio de Benmercio, gubernatori ~~Navre~~ Navarre, salutem et dilectionem. Super hiis que nuper nobis significastis de discordiis et maleficiis illatis inter homines nostros frontarie Aragonie et homines frontarie Navarre, mitimus dilectum militem nostrum Petrum Lupi de Eslava pro ponenda et statuenda securitate inter homines dictarum frontierarum, et pro restituendis pignoribus et scribendis maleficiis et restitutione eorum. Quare vos rogamus quatenus super hoc alium hominem idoneum de Navarra mitatis et assignetis, qui talia sciat facere et complere, et restituat hominibus Aragonie homines captos, et pignora et alia animalia occupata per homines de Navarra eisdem hominibus Aragonie, nam dictus miles noster faciet istud idem, ut per hoc homines dictarum frontierarum possint permanere seccure.

Data die et anno quo supra [Cesarauguste IIII° nonas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto].

1. *En dos documents precedents avisa de l'enviament de Pedro López iusticiis, iuratis et universis conciliis de Tarassona, de Borya, de Mallen, de Noviellis, de Malon, a un, i a l'altre iusticiis, iuratis, conciliis de Tahust, de el Bayo, de Sadava, de Unocastello, de Sos, de Filera, de Ul, de Salvaterra, de Rosta et de Termas.*

25

[1276,] desembre, 6. Saragossa

Pere, rei d'Aragó, entrega al seu germà Jaume els castells de Borja, Mallén, Arándiga i Santas Cruces en obligació dels pactes amb el rei Alfons X de Castella.¹

Reg. 38, f. 104r.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, tradimus et comandamus vobis nobili et dilecto nostro dompno Iacobo, fratri nostro, racione fidelitatum que sunt inter nos et illustrem regem Castelle, castra de Borgia et de Malen et de Arandiga et de Sancta Cruce. Mandantes baiulis nostris dictorum locorum quod de redditibus, exitibus et proventibus dictorum locorum donent et solvant vobis, vel cui volueritis, ea que necessaria fuerint pro custodis seu retinenciis dictorum locorum, prout nos super ipsis custodiis duxerimus ordinandum. Et quia sigillum et cetera.

Data Cesarauguste VIII° idus decembris anno predicto [M^oCC^oLXX^oVI^o].

1. Segons Soldevila 1995: II, 26 es tracta de Jaume de Xèrica.

26

1276, desembre, 7. Saragossa

El rei Pere demana al veguer i als prohoms de Marsella que facin restituir els béns que uns ciutadans seus han robat a Berenguer Cortina, Miquel Febrer, Pere d'Alcarraç i altres ciutadans de Tortosa.

Reg. 38, f. 106r.

Petrus, Dei gracia et cetera, viris venerabilibus et discretis vicario et aliis probis hominibus civitatis Marsiliensis, salutem et dileccionem. Intelleximus quod Guilelmus Cornut, concivis vester, robavit in mari Berengarium Cortina et socios suos, et Bartholomeus, dominus de Vacca, Durandus Serra et Guilelmus Franch, concives vestris, robaverunt in mari Michaellem Febroarii, Petrum de Alcarracio et quosdam alios cives Dertuse, et abstulerunt eisdem merces suas, arma et alia que portabant, sine causa, indebite et iniuste. Idcirco rogamus vos quatenus predictas robarias memoratis civibus dertusensibus, vel eorum procuratoribus, restitui faciatis, taliter facientes super hoc quod vos possimus de iusticie merito comendare, alias eisdem defficare in sua iusticia non possemus. Et quia sigilla nostra et cetera.

Data Cesarauguste VII° idus decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

27

[1276,] desembre, 29. Daroca

El rei Pere ha concedit al rei Felip III de França permís per comprar provisions a les seves terres, i envia el porter Domènec de la Porta per avisar de la concessió.

Reg. 39, f. 133v.

Universis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Noveritis quod nos mittimus Dominicum de la Porta, portarium nostrum, pro concedenda licencia ex parte nostra illustri regi Francie et familie eiusdem super emendis in terra et iurisdiccione nostra victualibus, et inde extrahendis et portandis extra regnum nostrum. Quare mandamus vobis quatenus illum vel illos quos dictus portarius noster vobis nominabit et non alios permittatis emere in locis dominacionis nostre victualia, et inde ea per eos extrahere sine impedimento aliquo.

Data Daroce IIII° kalendas ianuarii anno predicto [M^oCC^oLXX^oVI^o].

28

1277, gener, 1. Miedes

Pere, rei d'Aragó, comunica als veguers de Barcelona, Girona i Tarragona que, atès que el senescal de Provença s'ha negat a fer justícia a Guillem Oliver, ciutadà de Barcelona, al qual Francesc Grimaldi i Andreolo Alduini havien robat el carregament de blat i els velers, que duia de Narbona a Provença, poden confiscar béns de ciutadans provençals fins a cobrir les pèrdues de l'esmentat Guillem Oliver.

Reg. 38, f. 126r.

[Petrus,] Dei gracia rex Aragonum, fidelibus suis vicariis Barchinone, Gerunde et Terrachone, salutem et gratiam. [Noveritis] quod, cum Guilelmus Oliverii, civis Barchinone, habita licencia et concessione curie Narbonensis caricandi apud Narbonam [...] sextaria frumenti ad mensuram eiusdem civitatis et deferendi ad

partes Provincie, ipsum frumentum carri[casse]t in lingno Berengarii Bedosii et in barcha Boniamici de Palafurgello (*sic*), et iuxta concessionem sibi factam [deffe]re[n]t ad partes Provincie, predictum lingnum et barcha fuerunt detenta et capta, cum hominibus et frumento que in eis [eran]t, in portu de Nagay cum quodam lembo armato in Nicia per Francischum de Grimaldo et Andreolum Alduini. [Qui] Francischus et Andreolus tolverunt eum in Provincia, et eum ibi vendiderunt tanquam raptos sine aliqua causa, et cum super hoc a nobis et vicario nostro facte fuerint legitime fatice seneschalcho et officialibus Provincie, [non] fuit sibi facta restitucio de dicto frumento neque iusticie complementum. Unde cum nos hominibus terre nostre [in] iusticia deficere non possimus, mandamus vobis quatenus homines Provincie et res eorum ubicumque invenire poteritis [empa]retis et detineatis usque ad quantitatem que sufficiat (*sic*) ad precium dicti tritici quod valebat tempore raubarie, et ad [messi]ones et dampnum que dictum Guilelmum vel socios suos, racione predicta, oportuit sustinere, et eciam enperetis [et] detineatis, sub forma predicta, bona dictorum Francischi de Grimaldo et Andrioli Alduini, si poteritis [inveni]re. Volumus nichilominus eciam quod, si vobis oportunum non fuerit vel non inveneritis pignora predictorum, [dictus] Guilelmus Oliverii de nostra licencia possit armare pro faciendis pignoribus supradictis. [Data] tamen primitus in posse vestro caucionem sufficienti de tornandis ipsis pignoribus in posse illius [vestrum] cuius iurisdictioni fiet propinquius dictum pignus. Vos autem ex tunc precium dicti frumenti et aliarum *rey* rerum\ [dicto] Guilelmo *ra/p*\tarum simul cum missionibus et interesse, recepto iuramento pro ipsis missionibus et interesse, [nobis] mita[ti] s sub vestri sigilli munimine interclusa.

Data apud Medes XVI° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^oVI^o.

29

1277, gener, 24. Morvedre (Sagunt)

Pere, rei d'Aragó, demana a Alfons, rei de Castella, que els seus homes de Moya no facin cap dany als sarraïns de Xelva que s'han rendit.

Reg. 39, f. 151v.

Ed. Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 54.

Illustrissimo et karissimo tanquam fratri plurimum diligendo Alfonso, Dei [gracia regis Cast]elle, T[o]leti, Legi[o]nis, Galliçe, Si-ville, Cordove, Murcie, Jaheyne et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salute[m et] sc[i]ncere dileccionis affectum. Dileccioni vestre, quod (*sic*) sarraceni nostri de Chelva reddiderunt nobis castrum de Chelva et semetipsos, et cum aliqui homines vestri de Moya et quorundam aliorum locorum vestrorum c(ir)c(u)-vicinorum eius eos teneant in reguardo, rogamus vos quatenus mandetis dictis hominibus vestris quod eisdem sarracenis de Chelva non faciant dampnum aliquod seu malum, nam si conqueruntur ab eis de aliquibus maleficiis, excepta guerra, nos inde eis fieri faciemus iusticie complementum.

Data in Muroveteri IX° kalendas februarii anno Domini M^oCC^oLXX^o sexto.

30

[1277,] febrer, 4. València

Pere, rei d'Aragó, demana a Enric, comte de Rodez, que reconegui el seu domini, en qualitat de rei d'Aragó i comte de Barcelona, damunt el Carladès, i, per això, que li pagui el cens corresponent.

Reg. 39, f. 157v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Enrico, comiti Rodensis, salutem et dileccionem. Rogamus vos et monemus quatenus de vicecomitatu de Karledes, quem pro rege Aragonum vel comite Barchinone tenere debetis, sicut pro certo intelleximus, recognoscatis dominium nostrum et solvatis nobis census debitum. Scire tamen vos volumus quod istud dicimus bona intencione et non propter occasionem aliquam vel gravamen vestri, set ut ius nostrum non pereat, quia, sicut ad audienciam vestram credimus pervenisse, nos sumus in questione cum infante Iacobo, karissimo fratre nostro, et volumus cavere vobis ut propter nostri negligenciam ius nostrum no valeat deperiri.

Data Valencie II nonas febroarii anno predicto [M^oCC^oLXX^oVI^o].

31

1277, febrer, 16. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, envia Bernat Riquer al batlle i als cònsols de Montpeller i demana que li entreguin les cartes i els objectes que el Gran Khan dels mongols li ha fet arribar.¹

Reg. 39, f. 164v.

Ed. Bofarull 1850: doc. 54 (datat 1276).

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto et fidelibus suis baiulo vel eius locum tenenti et consulibus Montispeessulani, salutem et gratiam. Intelleximus quod, cum ex parte Magni Canis domini Tartarorum fuisset nobis missus quidam nuncius cum litteris (et) ingeniis, idem nuncius decessit in Ianua, et quidam socius eiusdem nuncii proponens adimpleri legacionem eiusdem, veniens versus nos, fuit in Montepessulano retentus cum ingeniis et litteris supradictis. Unde super hoc mitimus vos fidelem nostrum Bernardum Riquerii, de domo nostra, presencium portitorem, rogantes vos quatenus per ipsum Bernardum nobis mitatis incontinenti dictas litteras et ingenios et quascumque alias res ibi retente fuerint a nuncio supradicto; cum quo etiam Bernardo volumus quod veniat socius illius nuncii, et Berengario d'Alenco qui similiter venit de partibus Tartarie.

Data Exative XIII kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXVI^o.

1. En teoria, en aquest moment, el Gran Khan mongol és Kubilai Khan, així mateix sembla més probable que es tracti d'Abaqa, il-khan de Pèrsia.

32

1277, abril, 6. València

Pere, rei d'Aragó, dóna llicència a Guillem Moliner i a Jaume Garrius, de València, per armar un vaixell per anar contra els cristians que duen armes, virtualles i altres mercaderies prohibides a Granada, Barbaria i altres terres de sarraïns «de guerra». Podran quedar-se allò que prenguin un cop li hagin pagat la quinta.

Reg. 39, f. 182r.

Cum nobis Petro, Dey gracia rex Aragonum, fuerit expositum quod aliqui christiani portant apud Granatam et Barberiam et alias terras sarracenorum de guerra, victu(a)lia, arma et res prohi(bi)tas, volentes istud quantum possimus evitare, damus licenciam vobis

Guilelmo Molinari et Iacobo de Guarrius, de ~~van~~ Valensia, quod possitis armare lignum seu barcham contra quoslibet christianos seu alios port[an]tes arma, victualia seu res prohibitas ad teras sarracinorum de guerra, et capere eam libere ac eciam reti[n]ere, nisi certam (*sic*) esset quod dicta victualia seu arma ad opus eorum seu in deffensionem eorum portarent et non ad vendendu[m]. Est enim sciendum quod vos debitis de hiis quod caperitis ratione predicta computare nobiscum, vel baiulo nostro Valencie loco nostri, et dare nobis vel sibi inde fideliter quintam partem.

Data Valencie VIII° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

33

1277, abril, 7. València

El rei Pere comunica als veguers de Barcelona, Girona i Tarragona que, atès que el senescal de Provença s'ha negat a fer justícia a Bonanat Gomar i Jaume Nicolai, ciutadans de Barcelona, als quals Francesco Grimaldi i Andreolo Alduini havien robat el carregament de blat i els velers, que duïen de Narbona a Provença, i els van tenir retinguts, poden confiscar béns de ciutadans provençals fins a cobrir les pèrdues dels esmentats Bonanat Gomar i Jaume Nicolai.

Reg. 39, f. 182r-v.

Petrus, et cetera, fidelibus suis vicariis Barchinone, Gerunde et Terrachone, salutem et gratiam. Noveritis quod cum Bonanatus Gomar, Iacobus Nicholay, cives Barchinone, cum sociis suis, habitis licencia et concessione curie Narbone carricandi apud Narbonam septingenta quinquaginta sextaria frumenti et quadraginta quatuor sextaria milii ad mensuram eiusdem civitatis, et defferendi ad partes Provincie, ipsum frumentum et milium carricassent in barca Bernardi Vigatani et in barcha Boniamici de Palafrugello, et iuxta concessionem eisdem factam defferent apud partes Provincie, predictae barche fuerunt detente et [c]apte, cum hominibus et blado que in eis erant, in gulfo de Fregur cum quodam ligno armato in Nicia per Francisqum de Grimaldo et Andriolum Alduini. Qui Franciscus et Alderiolus (*sic*) tornarunt eos in Provincia et ibidem vendiderunt dictum bladum et dictas barchas tanquam raptos, et ipsos retinerunt captos XXX tribus diebus sine aliqua iusta causa,

et quod super hoc a nobis et vicario nostro facte fuerint legitime fatice senescalco et officialibus Provincie, et non est eisdem restitucio facta de dicto blado nec de dictis barchis, nec eciam de aliis que in ipsis erant, nec etiam iusticie complementum. Unde cum nos hominibus terre nostre in iusticia deficere non possimus, madamus vobis quatenus homines Provincie et res eorum ubicumque invenire poteritis emparetis et detineatis usque ad quantitatem que sufficiat ad precium dicti bladi quod valebat tempore rauberie, et ad precium dictarum barcharum et aliarum rerum que ultra dictum bladum in eisdem barchis erant, et eciam ad missiones et dampnum que dictos Bonanatus Gomar et Iacobum Nicholay vel socios eorum, racione predicta, oportuerit sustinere, et etiam emparetis et detineatis, sub forma predicta, bona dictorum Francisci de Grimaldo et Andrioli Alduuini, si potetis invenire. Volumus nichilominus etiam quod, si vobis oportunum non fuerit vel non inveneritis pignora predictorum, dicti Bonanatus Gomar et Iacobus Nicholay de nostri licencia possint armare pro faciendis pignoribus supradictis. Data tamen primitus in posse vestro causione suficiente de tornandis ipsis pignoribus in posse illius vestrum cuius iurisdictioni fiet propinquius dictum pignus. Vos autem ex tunc precium dicti bladi et [a]liarum rerum reis dictis Bonanato et Iacobo et sociis suis raptarum simul cum missionibus et interesse, recepto iuramento quod (*sic*) ipsis missionibus et interesse, nobis mittis sub vestri sigilli munimine interclusam.

Data Valencie VII° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

34

1277, abril, 10. València

Pere, rei d'Aragó, demana als homes del consell de Requena que se sotmetin al judici de dos bons homes, escollits un per cada part, i que decideixin sobre les querelles contra els moros de Xelva i per l'acusació de no haver acomplert els manaments del rei de Castella de tornar els moros de Xulella i d'albergar robadors.

Reg. 39, f. 184v.

Ed. Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 62.

Don Pedro, por la gracia de Dios rey d'Aragón, a los buenos homnes et al concello de Requena, salut et buena volunt[a]t. Sabet

que viemos aquellos mandaderos vuestros que a nos embiastes et ~~av~~ entendimos que aviades querellas de moros de Chelva. Hond vos respondemos a esto que priestos somos de façer luego quanto devamos en aquellos et en todas otras querellas que ayades de omnes de nuesta tierra, siquier christianos o moros. Por estiers vosotros non avedes complido el mandamiento del rey de Castiella de render los moros et las moras et las otras cosas que nos fueron ropados de Chulella, antes sabemos por cierto que los ropadores son con vos et andan en essa tierra, et non queredes obedesçer al mandamiento del rey de Castiella, et sería bien que lo complisséderes et complissedes de dretcho. Ahún, por dar a entender que a nos non plase que entre homnes de la tierra del rey de Castiella et de la nuestra aya ninguna discordia, faremos esto que vos pongades un bon homne de vuestra parte et nos pornemos otro, et aquellos oyan nuestras raçones et las vuestras, et a conoççencia de los amos complamos lo que devamos a vos et vos a nos.

Data Valencie IIIIº idus aprilis [MºCCºLXXº septimo].

35

1277, abril, 30. Xàtiva

El rei Pere demana al senescal de Mirepoix que no ajudi Roger Bernat, comte de Foix, que es dirigeix amb moltes tropes contra Pere d'Urtx, bisbe d'Urgell. Tramet la mateixa carta als senescals de Carcassona i de Tolosa.¹

Reg. 39, f. 190v.

Petrus, Dei gracia et cetera, nobili et dilecto senescalco de Miralpeix, salutem et dileccionem. Intelleximus ex parte venerabilis episcopi Urgellensi quod comes Fuxensi, cum magna multitudine militum et peditum veniens contra predictum episcopum ad destructionem locorum et terre ipsius episcopi, nititur quantum potest. Super quo, ut intellexi[mus], vos eidem comiti de gentibus vestri districtus prestatis concilium et iuvamen. Cum igitur episcopus pre[dictus] obtulerit et sit paratus facere in posse nostro comiti predicto iusticie complementum et cognicionem, et [nos] ideo eundem et omnia loca religionum iurisdiccione nostre in iure suo manutenere et deffen[dere] teneamur, rogamus vos quatenus dicto comiti super predictis nullum iuvamen sue consilium inpendat[is,

nec] a militibus seu hominibus vestri districtus permittatis eidem comiti fieri aliquod suffragium vel iu[vamen].

Data Xative II° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

Similis fuit missa senescalco Carcaçone.

Item, similis senescalco Tholoze.

1. Al f. següent escriu sobre el mateix tema a Arnau Roger de Pallars, a Dalmau de Rocabertí, a Ponç de Guàrdia i a Galceran de Pinós; als veguers de Manresa i de Vic, a Ramon de Montcada, batlle de Ribagorça i del Pallars, als veguers de Cervera i Urgell, a Ramon d'Urtx i a la seva mare Blanca i els demana que defensin el bisbe.

36

1277, maig, 26. Xàtiva

Atès que hi ha hagut incidents de frontera entre els homes de Sos i Filera i els de Sangüesa, Pere, rei d'Aragó, demana a Eustache de Beaumarchais, governador de Navarra, que doni treva als homes de Sangüesa en espera que ell mateix pugui intervenir amb els seus homes de la frontera.

Reg. 39, f. 193v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Eustacio de Belmarch, regni Navarre gubernatori et custodi, salutem et dileccionem. Vestras recepimus literas responsales super hiis que vobis dici transmiseramus in facto discencionis que est inter homines nostr[o]s de Sos et de Filera et homines de Sangessa et quorundam aliorum locorum ipsius frontarie, unde cum ~~ad parte~~ a parte parti adinvente plura dampna et m[ale]ficia illata fuerint, resistendum et obstandum est eorum ~~malefactis~~ maliciis ne perveniantur ad fortius detrimentum. Quare dileccionem vestra[m] requirimus et rogamus quatenus faciatis dari treguas per homines Sangosse et aliorum locorum frontarie regni Navarre hominibus de Sos et de Filera et aliorum locorum ipsius frontarie, donec nos, vel alius loco nostri, fuerimus in ipsis partibus, quod fiet in brevi, Domino concedente, et tunc de compositione tractanda et facienda inter predictos homines per nos, vel substitutum a nobis, simul vobiscum tractabitur et ducetur fine debito ad effectum. Nos eciam per litteras nostras mandamus hominibus nostris dictorum locorum nostrorum de Sos et de Filera, militibus et valitoribus eorum, ut hominibus predictis de Sangosa donent treguas eodem,

et interim malum vel dampna [a]lliquid non faciant se gravamen nec aliis locis frontarie regni Navarre.

Data Xative VII° kalendas iuniis anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

37

1277, juny, 5. Canals

Pere, rei d'Aragó, concedeix a Muhammad Abu-Abdele Aben-Beridi, algutzir del rei Yaghmuràssen de Tremissèn, que, mentre el seu rei estigui en pau amb ell, pot comerciar a les seves terres.

Reg. 39, f. 196v.

Ed. Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 69.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, universis officialibus et subditis nostris ad quos presentes pervenerint ~~salutem et gratiam~~. Noveritis nos concessisse Mahometo Aboabdele Abenberidi, alguasiro regis de Tirinçe, domino de Sale, quod, dum rex Tirinçe fuerit nobis in pace et habuit nobiscum pacem et amorem, possit venire in terram nostram, et stare et redire salve et secure cum omnibus mercibus suis, et quod sit franchus et liberus ab omni lezda et pedagio, ipse et merces et res ipsius, et etiam si aliquas merces miserit ad partes nostras per filium vel fratrem suum sint salve et secure, et franche et libere, et ductores earum predicti, ipsi iurantibus quod dicte merces sint dicti Mahometi. Quare mandamus vobis quatenus predictam nostram gratiam observetis dicto Mahometo prout superius continetur, et contra eam non veniatis nec aliquem contra venire permitatis aliqua racione.

Data apud Canals nonas iunii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

38

1277, juny, 18. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, demana a Guillaume de Cohardon, senescal de Carcassona i de Besiers, que, en espera del veredicta que donarà l'abat de Sant Pau de Narbona respecte a la sentència de la causa entre Arnau de Baudacs i Mateu Soler, no permeti que Arnau recuperi o retengui la lleuda. També s'envia carta de comissió a l'abat de Sant Pau.

Reg. 39, f. 206v-207r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobili viro Guilelmo de Coardono, senescallo Carcassone et Biteris pro illustri re[gi] Francie, salutem et dileccionem. Si bene recolitis, cum illustris rex Francie, karissimus amicus noster, m[an]dedisset in mandatis quod inhiheretis quod Arnaldus de Baudaco non recuperet lesdas vel pignoreret aliquibus cata[lanis], donec primo esset cognitum utrum sententia lata per magistrum Bartolomeum de Podio inter dictum Arnaldum de Bau[daco] et Mateum de Solerio, catalanum, tunc procuratorem ominem (*sic*) mercatorum nostrorum, de iure valeret vel esset firmanda, vos tunc et Anticus de Otina, consol eorundem mercatorum, posuistis dictum negocium in posse [nostro?]. Nos vero, ne pars dicto Arnaldo de Baudaco nos aberet (*sic*) suspectos, et tunc non posimus videre in eo, causam ipsam comisimus venerabili archiepiscopo Narbonensi, qui, pluribus negociis ocupatus, dictam causam non potuit [termi]nare. Vos autem interim eidem Arnaldo de Baudaco, ut dicitur, dedistis licenciam pignorandi predictam lesda[m]. Unde nos, ex quo dictus archiepiscopus intendere non potet ad desisionem cause predicte, nec nos etiam, propter nimiam ocupacionem priorum negociorum, dictam comicionem revocamus, et venerabili abat[i] Sancti Pauli Narbone ~~dictam comicionem~~ dictum negocium comitimus terminandum. Quar[e ro]gamus vos quatenus dictam lesdam non permitatis a dicto Arnaldo, vel ab alio ~~nomen~~ /nomine\ eius, [pignorare?], donec primo sit cognitum per dictum abatem si dicta sententia de iure abeat roboris [fir]mitatem. Et siqua pignora facta fuerunt ab ominibus nostris, pendente dicta causa, ea [res]titui faciatis, et regraciabimur illud vobis.

Data Exativa XIII° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

Fuit missa litera comicionis de eodem facto abati Sancti Pauli Narbone.

Anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o, XIII° kalendas iulii.

39

1277, [juny. Xàtiva]

Pere, rei d'Aragó, que vol mantenir les bones relacions amb el Comú de Pisa, seguint els seus predecessors, li renova totes les llibertats i privilegis, i demana que es faci el mateix, per part del Comú, amb els mercaders de Barcelona, especialment a Càller.¹

Reg. 39, f. 209r.

Ed. Salavert 1956: II, doc. 4.

Reg. Carini 1884: II, 2.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobilibus et dilectis potestati, capitaneis, ancianis et Comuni civitatis Pisane, salutem et sinceram dileccionem. Innate vobis devocionis affectus, quem ad predecesores nostros et ad nos specialiter habere dinoscimini, merito nos inducit ad observandum et continuandum, immo pocius ad augendum dileccionis et benivolencie vinculum quod mutuis presidiiis, graciis et favoribus inter nos et nostros predecesores ac vos et vestros, nexibus diversis [et] nodis, dinoscitur striccius fore firmatum. Sane ad continuandam benivolenciam /supradictam\ et ad vestram dev[oc]cionem augendam, vestris embaxiatoribus, nuper ad presenciam nostram transmissis, illas imunitate[s], /privilegia et iura que cives nostri Barchinone et aliis homines terre nostre\ concees et gracias concedere et confirmare curavimus quas per predictos pre(de)cessores nostros vobis et vestris hactenus fuerunt concesse, intendentes, sicut incepimus in hac parte, in aliis /etiam\ vos prosequi graciis et favoribus, locis et temporibus oportunis. Rogamus igitur dileccionem vestram attente quatenus imunitates, /privilegia et iura\ que cives nostri Barchinone /et aliis homines terre nostre\ in civitate Pisana et Sardinia, /et specialiter in Callari,\ ac aliis locis que sunt sub vestro districtu /consueverunt habere,\ faciatis /eis\ benigne, prout observata\ eis [con?]sueverunt et debent, ~~faciatis eis benigne~~ et favorabiliter conservari, ut et benivolencia et liberalitas nostra, et affectus et devocio vestra, in consimilibus et maioribus simul mutua affectione concer[..].

1. Carta original enganxada a la pàgina del registre, sense data. De fet, atesos els documents n. 39 i 40, i les nombroses correccions al text, és possible que es tracti d'un esborrany que no es va enviar; el doc. precedent és datat a Xàtiva el 20 de juny de 1277, el següent el 21 de juny.

40

1277, juny, 26. València

Pere, rei d'Aragó, renova els pactes d'amistats que el comte Ramon Berenguer III, el 1113, i el rei Jaume, el 1233 i el 1263, havien signat amb el Comú de Pisa, i li concedeix el permís d'establir cònsols a les ciutats del litoral de Catalunya i València. El document no va ser expedit.

Reg. 39, f. 211v.

Ed. Soldevila 1959: 337-338.

Reg. Carini 1884: II, 3.

Tunc comendabilis occurrit magnificencia principum, tunc extollitur tronus regis cum benemerit[i], et his specialiter qui ab anticho serviciorum gratitudine placueverunt condignis libertatum et graciaram muneribus ampliantur. Hinc est quod n[o]s Petrus, Dei gracia rex Aragonum, conciderantes scinceritatem amoris et devoccionis affectum quem /ad\ antecessores nostros felicitis memorie cives Pisani habuerunt assidue, nec non attendentes grata et accepta servicia que ilariter otulerunt (*sic*) eisdem, et que nobis et nostris heredibus, quibus, ut asserunt, striccius obligantur, conferre poterunt in antea graviora, libertates et (i)munitates omnes concessas eisdem per Raymundum Berengarii, comitem Barchinonensis, et confirmatas ac concessas per dominum Iacobum, regem Aragonum, inclitum patrem nostrum, per d[ua] privilegia [un]um qu[od], videlicet dicti comitis sub annis Domini millesimo centesimo quartodecimo, et confirmatum per predictum do[mi]num patrem nostrum millesimo ducentesimo trigesimo tercio, et iterum confirmatum per eundem patrem nostrum millesimo ducentesimo sexagesimo tercio, de speciali gracia confirmandas ducimus et liberaliter indulgendas, sicut in eisdem privilegiis eorundem predecessorum nostrorum plenius continetur, et ex habunda(n)ciori gracia nostre dono concedimus eisdem pissanis, qui Pisani Comunis iusticia /et\ regimine moderantur, ut per civitates seu villas existentes in maritimis regni nostri Valencie et comitatus Barchinonensis statuere possint et ordinare eorum consules qui inter pisanos et querelantes de eis super civilibus causis tantum dirimant et cognoscant, appellacione verumtamen nostrorum fidelium, si forte ad eorundem consulum curiam traherentur de iure et ab eisdem consulibus appellare contingerit, in integrum (*sic*) nostre curie reservata. Dummodo consules qui per e[o]s de cetero statuentur sub iurisdiccione nostre dominio non abutantur officio consulatus, immo unicuique faciant iusticie complementum. Et ut hoc presens privilegium sit perpetuo valiturum iussimus ipsum nostri sigilli munimine roborari.

Datum Valencie VI° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

Non fuit tradita.

41

[1277,] juny, 26. València

Pere, rei d'Aragó, en resposta a l'ambaixada que li havia enviat el Comú de Pisa, respon que li renova els privilegis que li havien concedit els seus predecessors, i sobretot estableix les condicions que han de regular l'administració de justícia en causes entre pisans i súbdits seus.

Reg. 39, f. 212r.

Ed. Soldevila 1959: 333-334.

Reg. Carini 1884: II, 3.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, n[o]bilibus et prudentibus viris capitanei, potestati, ancianis, concilio et Comuni Pise dilectis amicis suis, salutem et integre dileccionis constanciam. Litteras de credencia quas Bernardus Muscha, miles, et Franciscus de Curte, iudex, nuncii ac scindici vestri, latores presencium, nostre celeritudini presentarunt, grata manu recepimus, et legacionem quam eleganter retulerunt ex parte vestra libenter audivimus et intelleximus diligenter, ad quorum capitula ordinata per eos duximus taliter respondendum: in primis, videlicet, quod libertates et gracias concessas Comuni pisano a predecessoribus nostris, vobis et Comuni vestro duximus liberaliter indulgendas, sicut in privilegio a magesta[te] nostra vobis concesso poteritis intueri, de dampnis vero et illatis maleficiis a fidelibus nostris contra pisanos et e convers[o], iudicem ordinare proponimus qui non longo temporis spacio causam vestram et vestrorum audiat summarie et iusticia mediante, et ut etiam inter nos et vos nulla suspectionis vel rancoris materia oriatur, volumus quod in antea taliter tractentur et conserventur in omnibus regnis et dominio nostro pisani vestri et qui pisanorum iusticia et regimine gubernantur, quod nullus de cetero sub domini nostri tempore dampnificetur a fidelibus nostris in aliquo, et si dampnificari contigerit, dampnis resarcitis eisdem, reus, prout de iure fuerit, puniatur; ad aliud vero capitulum quo petebatis, ut unus pisanus pro delicto aut obligacione alterius nullatenus teneretur, taliter in antea teneri decrevimus ut pro eo tantum ad alium habeatur recursus pro quo pisana curia iusticiam prosequi aut negligenter obmiserit aut impotenter cogere non poterit, qui pisanorum privilegio fungebatur, consules vero, quos sub nostro dominio abere petistis, vobis graciosam concessimus, dummodo consules per vos de cetero statueretur sub iur(is)

diccionis nostre dominio non abutantur officio consulatus, immo cuiquam satisfaciant iure suo. Hoc autem sicut vobis concedimus ut in simili forma Pisis et ubi pisani iurisdiccione habuerint, nostris fidelibus omnibus similia observentur. Super restitutione vero facienda Riccuc(i)o, civi pisano, quid inde fecerimus, nunciorum nostrorum relatione scietis.¹

Datum Valencie VI° kalendas iulii anno predicto [M^oCC^oLXX^o septimo].

1. *Vegeu Diplomatarium 1: doc. 87.*

42

[1277,] juny, 28. València

El rei Pere comunica a Astruc Ravaya, batlle de Girona, les condicions dels acords presos amb el Comú de Pisa sobre l'administració de justícia en els casos de conflictes entre pisans i súbdits seus, i els mana que compleixin les condicions establertes. Envia la mateixa carta a Ferrer Mallol, veguer de Barcelona, als veguers i batlles de Tortosa i Tarragona, al batlle i al justícia de València.

Reg. 39, f. 213v-214r.

Ed. Soldevila 1959: 335-336.

Petrus, Dei gracia et cetera, fidei suo Astrugo Ravaya, baiulo Gerunde, salutem et gratiam. Venerunt ad presenciam nostram ambaxatores s[eu] nuncii scindici Comunis Pisani, nobis umiliter suplicantes ut super dampnis illatis per homines terre nostre et pisanis predictis aliquem inveniremus modum et formam quibus plene ex utraque parte satisfaceret dampna passis, promittentes et firmantes in presencia nostra quod a pisanis omnibus terre nostre satisfieri per Comune ipsum ordinarent ad plenum. Nos autem abita deliberacione cum conciliariis ~~Barchinone~~ nostris, discussione varia premissa cum pisanis predictis, ad hanc ducimus compositionis formam, scilicet quod ex parte nostra per totam terram nostram inquiriretur solempniter ut, siqua invenirentur dampnificati per pisanos predictos, redigerentur in scriptis et etiam dampnorum quantitas [...]¹ notaretur, et tradetur seu mitteretur Fferrario de Minorisa, iudici curie nostre. Que scripta predicta tamdiu per eum volumus conservari donec pisani predicti homines civitatis Pisane depnificatos similiter per homines terre nostre et dampnorum quantitates [...]¹ in scriptis notatos defferant, per eum

eciam conservanda. Qui iudex noster certificatus de dampnificatis et quantitatem dampnorum hominum terre nostre et etiam hominum [Pi]sano Communis nobis significet, ut per nos taliter provideri mandemus quod neque nostris nec suis remaneant de cetero materia conquerendi. Interea tamen nec homines terre nostre pisanos presumant marchare aut offendere, ne a pisanis nostros homines Comune Pisarum offendere aut marchare presumet. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus, attenta forma predicta, inquiri diligenter faciatis per Gerundam et districtum eiusdem de predictis, et facietis ut sup[er]ius continetur.

Datum Valencie IIII° kalendas iulii anno predicto [M^oCC^oLXX^o septimo].

Similis fuit missa Ferrario [May]olli, vicario Barchinone.

Et similis vicario et baiulo Dartuse.

Et similis vicario et baiulo Tarrachone.

Et similis baiulo et iusticie Valencie.

1. *El text presenta una abreviatura que no he estat capaç d'entendre, el copista escriu smdi, amb el senyal d'abreviatura per vocal damunt la d, tot i que fet de dues maneres distintes; també Soldevila deixa l'espai en blanc.*

43

1277, juny, 28. València

El rei Pere respon a Enric, comte de Rodez, i li demana que no reconegui a ningú més el domini sobre el vescomtat de Carladès, i que està disposat a fer allò que li demana respecte al malfactor Pere Dispiamunt.

Reg. 39, f. 215r.

Petrus, Dei gracia et cetera, viro nob[il]i et dilecto Anrico, comiti Ruchensis (*sic*), salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras responsales ad ea que vobis diu transmiseramus super facto vicecomitatus Caralatensis. Qua quidem responcione intellecta, rogamus vos quatenus, secundum tenorem litterarumstrarum, de predicto vicecomitatu nullam recognitionem alicui faciatis, cum intendamus dominum ipsius debere nobis magis quam ad alium pertinere. Ad factum vero Petri Dispiamunt, banniti dicti vicecomitatus, de quo nos rogastis per litteras vestras, parati sumus vestrum debitum adimplere et facere illud quod bono modo facere possimus vestris precibus et amore.

Data Valencie IIII° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

44

1277, juliol, 19. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, demana als oficials del rei de Castella a Múrcia, Alacant, Aiora, Jorquera, Requena i altres llocs, que intervinguin contra els almogàvers i altres que han assaltat el raval de Cocentaina en contra dels acords que ell té amb el rei de Castella. Envia la mateixa carta a Gonzalo Ruiz Girón, mestre de Santiago, a l'adelantado de Múrcia, a Martín Aznárez, alcaid de Villena, i a Dia Sánchez de Bustamante, alcaid de Múrcia.

Reg. 39, f. 224r.

Ed. Cubells 1916: doc. 89; Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 80.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilectis suis oficialibus regis Castelle de Murcia, de Alacant, de Ayora, de Exorquera, de Riquena et aliorum locorum regis Castelle ad quos presens litera pervenerit, salutem et bonam voluntatem. Sepades que nos dixeron por cierto que día domingo primero passado, Ray el adaly, et Johan Gómez, et Domingo Gómes, et Polelo, et Pedro de Saix, et García Remírez, et Domingo Pérez d'Ocaynna, et Bernardo Çavit, et Pero Muynos, con otros alcumatenes (*sic*) et pedones, crebantaron el raval nuestro de los moros de Cocentayna, et levaron quantos moros et moras podieron hii faylar a Castella, aquellos almugatenes et pedones tomando de nos talegas nuestro benfeyto, et haún que avía feccho homanatge de manos et de boca al amat escuder nuestro Roger de Loria, alcayde del dit lugar de Coçentayna, que, en neguna del mundo, no farían dayno si no en logares de guerra. On, como el muy noble rey de Castella aya mandado per sus cartas en toda su tierra que nienguno no sustenga malefatxores nenguno de nuestro regno, antes, donquieren que los troben, los prendan et fagan a nos render lo que de nuestra tierra avrían levado, segundo que vos esto sabedes, et los ditos almucatenes et pedones, com grand enemiga, ayan crebantado la dicta alquería, nos, aviendo a ellos pe(r)donado otros maleficios et barreyamentos que avían fetxos en nuestra tiera, rogamos vos, tanto quanto podemos, et vos dezimos de part del rey de Castella que, donquiere que aquellos almucatenes et pedones et algunos d'ellos, con los ditos moros nuestros o con partida d'ellos, podereis faiar, que los aturedes porque-n podamos

complir nuestro deudo, et nos enriedes los ditos moros nuestros, e en esto faredes a nos grant amor et grande servicio, et ahún al dicho rey de Castella, e en esto conexeremos que volentat avedes de catar lo nuestro et de scarmentar los malfeytores nuestros qui vengan en Castella, que otrosí somos prestos nos de catar lo del rey de Castella et de escarmentar los malfeytores qui en su tierra fisiessen mal.

Data Xative XIII kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

Similis fuerunt misse Gondiçalbo Lupi (sic) Guiron, magistro milicie Sancti Iacobi, adelantado Murcie pro Enricho Petri, Martino Aznares, alcaýdo de Billena, Día Sancii de Bustamante, alcaýdo Murcie.

45

1277, juliol, 23. Setge de Montesa

Pere, rei d'Aragó, es queixa a Día Sánchez de Bustamante, adelantado del regne de Múrcia, de part de l'infant Manuel, perquè ha donat protecció a malfactors de les seves terres que havien robat als sarraïns, i a altres que havien assaltat el raval de Cocentaina.

Reg. 39, f. 231v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Dia Sanchez de Bustamante, adenantado regni Murcie /pro nobili infante Emanuel\, salutem et dileccionem. Vid[i]mus l[itera]s vestras in quibus, inter alias, vidimus contineri quod dictum nobis fuerat quod aliqui vobis tractabant nobiscum malum, quod iniuste aliqui facere non possent, set multum displicet nobis, quia, ut nobis certum est, quilibet malefactores terre nostre sustinentur et recipiuntur in Alacant, in Byllena, in Elx, in Ayora, et Exorquera, et Saxs, et omnibus aliis locis illustris regis Castelle et infantis Emanuelis terre nostre convicinis, ubi publice de sarracenis et rebus nobis furatis faciunt almonedam, licet mandata receperint a predicto rege Castelle, ac istud nobis promiserint, quod malefactores aliqui non sustinerentur in aliquibus locis terre et dominacionis eiusdem, immo traderentur nobis cum sarracenis et rebus nobis furatis. Nuper enim significavimus vobis per litteras nostras qualiter Iohannes Gomicii et filius de l'adalayl (*sic*), cum aliis almucathenis et pedonibus, barrigiaverunt a ravalem nostrum sarracenorum de

Coçentaina, quibus nos pepercimus quedam maleficia que contra sarracenos de pace de ibi fecerant, et deducimus eis talecas contra Biar, cum quibus talequis ipsi almuchateni et pedones barrigiarunt dictum ravalem, contempnendo homagium et sacramentum quod Rogerio de Loria, scutifero nostro, fec(er)ant pro nobis, quod malum non facerent neque dampnum in aliqua parte aliquibus sarracenis de pace, et ut vobis dictum est quidem almocatheni et pedones, cum sarracenis et rebus nobis furatis et barrigiatis, venerunt et tornaverunt in Sax, et non audimus quod vos vel aliqui officiales regni Murcie, licet omnibus super hoc scripserimus, processitis in aliquo super eo, immo nobis videtur quod talis satisfaccio inde nobis fiet, quem admodum est nobis facta de aliis malefactoribus terre nostre qui sustinetur recepiuntur in partibus ipsis. Ad aliud quod nobis scripsistis de facto Iohannis Petri de la Taula, qui captus detinetur ibidem, et plura in terra nostra maleficia perpetravit, in quo quidem facto dompnum Emanuelem proponitis expectare ut tunc procedatis in eo, sciatis quod ex quo ipsum habeatis expectare in eo, vel vos contra eum procedatis, tantum placebit nobis et magis quod eum absolvatis, quam si iusticiaretis eundem, cum non debeamus esse contenti quod de malefactoribus terre nostre et naturalibus nostris, qui iusticia mereantur, aliqui preter nos iusticiam ~~mereantur~~ faciant de eisdem. Verum ad illud quod significastis nobis de quibusdam sarracenis de pace qui, ut asseritis, furati sunt in locis que tenetis et emparati[s?] in Coçentania, sciatis quod, ex quo nos ius nostrum habere non possumus, nolumus nos intromittere de predictis, nec de cetero curabimus de consimilibus, immo rationem et ius habere voluerimus et vindictam de hiis qui tantas iniurias et gravamina nobis [i]nferunt et procurant in contentum nostrum ac mandatum illustris regis Castelle.

Data in obsidione Mu(n)tesie X^o kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

46

[1277, juliol-agost]¹

Relació de l'ambaixada que l'abat de Verola ha de fer al rei Alfons de Castella i a l'infant Sanç de part del rei d'Aragó, al qual havia sol·licitat que es veiessin per tal de portar pau al regne de Castella; el rei Pere, de moment, està ocupat amb els sar-

raïns de València, que li han trencat les treves, però, si fos urgent, un cop resolt els seus afers, es veuria amb ells, junts o per separat.

Reg. 39, f. 226v.

Ed. Cubells 1916: doc. 90; Ballesteros 1963: 893-894;² Soldevila 1995: II, Ap. I, doc. 79.

Aquestas són las cosas que deu dir l'abat de Berola al rey de Castella de part del rey d'Aragó:

Primerament, que so[br]e (?) la missaty[er]ia feta ~~per~~ /de\ maestre Çuero, f[e]ta de part del rey de Castella al rey d'Aragó a València, la qual missatyeria lo dit abat re[...], tramès lo dit rey d'Aragó per Pero Martinis d'Artesona resposta al rey de Castella que ell, lexada tota la ffrontera e la guera e ls altres affers que aquí avia, entenén fer servid a Déu e a cascú d'ells et de cumplir son deute, vendria en Aragó a les parts de la frontera de Castella et de Navarra, et veuria-s ab ells per tractar pau et adob entr'els.

Item, que l rey d'Aragó, lexats et desemparats tots aquells fets, vené en Arag[ó], et con fo aquí trobà que avien tractat de pau et pres[es] treves, de la qual cosa lo rey d'Aragó és molt pagat. E pus aquell peril no y és a ara, tornà-se'n a aquells afers que avia desemparats, et mayorment per ço cor los sarrayns li àn trencada la treva, per ço cor la sua presència és molt necessària a aquella terra. Però, si el rey de Castella vol ni à gran mester la sua vista, fassa-li-o saber, et el rey d'Aragó, con aja donat alcun bo endereçament a aquells fets, vendrà volenterosament a la sua vista en loc covinent.

Item, a don Sancho, con lo rey d'Aragó per metre pau et adob entre l rey de França et el rey de Castella era vengut en Aragó, et avia desemparada la frontera et tots sos fets, et que ara, pus treves hi à et peril no y ha quant a ara, tornà-se'n a la frontera et a aquells fets que avia desemparats en què la sua presència és molt necessària. Majorment que ls sarrayns li han trencada la treva; et de ço que él avia dit a Portoles, con venc a València, no o dix per ço que ell vengés al rey a vista, ja sia ço que tota via plagés a ell la sua vista, mas dix-li sobr'aquells fets que Portoles li deya que, quant que-s vissen, que ell li o diria axí con a ell o dehia. Però, si a do Sancho és la sua vista mester ni la vol, a ell plaurà molt, con aja donat alcun bon adressament a aquells fets.

1. El document precedent és del 12 d'agost, el següent del 20 de juliol. 2. Ballesteros acaba la transcripció, com sempre plena d'errors, amb Valencia MCCLXXVIII, XIII

kalendas augusti, *datació absent al document, potser ve, per error, del document posterior, que presenta el mateix dia, però de l'any 1277.*

47

1277, agost, 2. València

Pere, rei d'Aragó, informa Álvaro Pelai, prior de l'Hospital a Castella i Lleó, que no li pot tornar, com demana, els diners obtinguts de la redempció d'un sarraí, perquè no ha obeït l'ordre d'anar a Ultramar ni de deixar el càrrec de prior. D'altra banda, si li porta unes lletres testimonials del mestre de l'orde o d'alguns bisbes relatives al fet, sí que li donarà els diners. Envia la mateixa carta a la reina Violant de Castella per informar-la'n.

Reg. 40, f. 2r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, venerabili et dilecto fratri Alvaro Pelay, prio[r]i domorum Hospitalis in regno Castelle et Legionis, salutem et dileccionem. Fratrem Petrum Caniçal, (vestri) ordinis, cum vestris litteris deprecatoriis super facto cuiusdam sarraceni que captum tenemus Valencie vel super restitutione peccunie que data fuit de redempcione dicti sarraceni ex parte vestra ante nostram presenciam attendente, super quibus, deliberato concilio, preces vestras in hac parte non possumus exaudire, eo scilicet quia nobis relatum extitit per fidedignos quod vos, vocatus et citatus per magistrum Hospitalis ut transfretaveritis ad partes Ultramarinas, transfretare noluistis, nec /ab\ amministrazione dicti prioratus, iuxta mandatum dicti magistri, cessare voluistis, ut inobediens et rebellis. Qua de causa, si nos vobis dictam peccuniam restituerimus non essemus per ipsam restitution[e]m, ratione dicte inobediencie, liberati, immo cuidem ordini Hospitalis iterum solvere haberemus. Verum, si vos litteras testimoniales comendatori vestri prioratus et aliorum religiosorum virorum nec non et quorundam episcoporum ad nos transmiseritis super predictis, ad declarandam vestram concieniam, in hoc casu nos parati sumus facere super ipsis quod debeamus facere et sit consonum rationis.

Data Valencie II nonas augusti anno M^oCC^oLXX^o septimo.

Similis fuit missa illustrissime regine Castelle et Legionis responsiva.

48

1277, agost, 2. València

Pere, rei d'Aragó, nomena el jutge Ferrer de Manresa procurador seu en la causa que té amb el seu germà, l'infant Jaume, davant els àrbitres escollits: els abats de Fontfreda i de Sant Pau de Narbona i Ramon de Besalú, ardiaca de Terrantona.

Reg. 40, f. 5v.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, instituimus et ordinamus procuratorem nostrum certum et specialem dilectum iudicem nostrum Fferrarium de Minorisa, absentem tanquam presentem, ad agendum et deffendendum in causa que vertitur inter nos, ex una parte, et karissimum fratrem nostrum infantem Iacobum, ex altera, coram venerabilibus et discretis abbatibus Fontisfrigidi et Sancti Pauli Narbonensis, et archidiaconi Terrantonensis, in ecclesia Irlendensis (*sic*), arbitris a partibus electis. Et specialiter instituimus dictum Fferrarium procuratorem nostrum ad prorogandum diem compromissi facti inter nos, ex una parte, et dictum fratrem nostrum, ex altera, in predictos arbitros super reparacione pene in dicto compromisso contente, et omnium et singulorum in dicto compromisso contentos, usque ad festum Resurreccionis Domini proximum venturum, ita scilicet quod prefati arbitri tempus huiusmodi prorogacionis habeant ad cognoscendum et determinandum causam prefatam, et nichilominus habeant tres menses ultra festum dominice Resurreccionis predictum ad deliberandum et peritorum concilio inquirendum super sentenciam quam in dicta causa daturi sunt. Promitentes, super obligacione et ipoteca bonorum nostrorum, nos ratum et firmum perpetuo habituri quicquid per dictum procuratorem nostrum et cum eo actum et procuratum fuit sive gestum. In cuius rei testimonium presentem procuratorium sigilli nostri fecimus munimine roborari.

Datum Valencie IIII° nonas augusti anno Domini M^oCC^oLXX septimo.

49

1277, setembre, 18. Montesa

Pere, rei d'Aragó, recorda al seu germà l'infant Jaume que, en la seva coronació a Saragossa, li havia demanat que havia de tenir

per ell els seus dominis; davant de la seva negativa li havia proposat que es posés la qüestió en arbitratge. Ara es queixa perquè Jaume vol que siguin els mateixos àrbitres qui recullin els testimonis; atès que això seria difícil i perillós, li demana que accepti que els reis de França, de Castella i d'Anglaterra escullin uns homes de confiança per recollir-los, o que els elegi ell mateix. Al mateix temps li demana que ordeni als seus homes de Mallorca i de Montpeller que prestin testimoniatge, així com ell ho farà amb els seus súbdits.

Reg. 40, f. 20r-v.

Carissimo et quamplurimum diligendo fratri suo infanti Iacobo, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, salutem et scincere dileccionis affectum. Non credimus a vestre fraternitatis cecidisse memoria nos, hoc anno dum Cesarauguste nostre coronacionis agerentur sollempnia, vestre fraternitati exposuisse nos, tam de nostri consilii quam multorum prudencium virorum, consilio habuisse nos teneri a vobis petere, ac regni nostri iuribus applicare, terras quas detinetis que fuerunt olim domini Iacobi, clare memorie patris nostri. Super qua quidem petitione nos et vos in arbitros compromittendum duximus, qui de ipsa questione de iure cognoscerent et eam fine debito terminarent. Nunc autem, ut a quibusdam nostris intelleximus advocatis, iminet super quibusdam articulis, tam in Franciam quam in quibusdam aliis regnis, testium receptio facienda, vos vero, sicut mirantes accepimus, non vultis aliquatenus consentire in aliquos probos viros qui depositiones testium recipiant in premissis, immo vultis dictos arbit(r)os personaliter ad regna illa accedere, et dicta testium recipere super articulis supradictis. Sane cum expeditioni presentis questionis hoc sit tam difficile quam dampnosum, idcirco fraternitatem vestram quantum possumus deprecamur, quatenus consentiatis quod illustris rex Francie, per aliquem virum discretum et legalem, faciat recipi dictos testes, et reges Castelle et Anglie faciant illud idem, et dicta illorum testium sub sigillo eorum regum vel dictorum virorum mitant interclusa arbitris supradictis, vel in aliquos alios fideles et discretos viros velitis, si placuerit, consentire qui deposicionis testium recipiant super articulis supradictis. Rogamus etiam vos quod compelli faciatis omnes illos de Maiorica et de Montispezzulano et de aliis terris quas tenetis, quos procuratores vestri producere voluerint pro parte nostra in testes, quod perhibeant super predictis testimonium veritati. Nos enim similia faciemus pro vobis in terris nostris, cum inde per vos fuerimus requisiti. Alia quod velitis

facere, que expeditioni dicte questionis sint tam necessaria quam etiam oportuna, nos enim optamus plurimum hanc questionem de iure fore sopitam. Si enim ius in hiis que petimus minime haberemus, nollemus inter nos et vos pendere hanc controversiam seu qualibet aliam questionem.

Datum in obsidione Muntessie XIII° kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

50

1277, octubre, 24. València

Pere, rei d'Aragó, a precs de la seva germana Violant, reina de Castella, absol Ferrando Pérez de Pina de qualsevol acusació per haver encunyat moneda falsa.

Reg. 40, f. 35v.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, ad preces et instanciam illustrissime regine Castelle, karissime sororis nostre, absolvimus et indulgemus vobis Ferrando Petri de Pina omnem penam civilem et criminalem que vobis vel bonis vestris possent imponi ratione seu occasione criminis false monete de quo accusatus vel difamatus fuistis, volentes et concedentes quod de acussacione vel difamacione predicta, vel ratione dicte acussacionis vel diffamacionis, non teneamini vobis vel alicui alii in iudicio vel extra iudicium respondere, immo sitis inde cum omnibus bonis vestris absolutus perpetuo et inmundis.

Data Valencie IX° kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

51

1277, novembre, 30. València

Pere, rei d'Aragó, mana a l'alcaid i al concili de Castellfabib que no permetin a Juan Núñez i als seus homes, que causen dany a les terres del rei de Castella, comprar ni vendre res, i que custodiïn bé el castell. Tramet la mateixa carta als alcaids i als homes d'Alpont, Arcos i Ademuz.

Reg. 40, f. 43v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, ffidelibus suis alchaydo et universis hominibus Castrifabib, salutem et gratiam. Cum intellexerimus quod nobilis Iohannes Nunez et familia que est in Albarassino malum faciunt et facere intendunt in terra illustris regis Castelle, dicimus et mandamus vobis quatenus prohibeatis et prohiberi faciatis ne ipsi vendicionem seu empcionem aliquam habeant in Castrofabib de hiis que acceperint in Castella, ymmo volumus quod omnes res vestras alcietis et reservetis, et dictum castrum custodiatis et custodiri faciatis diligenter.

Data Valencie pridie kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

Eodem modo et forma et eodem die et anno fuit scriptum alchaydo et universis hominibus d'Elpont.

Item, eodem modo et forma et eodem die et anno fuit scriptum alchaydo et universis hominibus de Archos.

Item, eodem modo et forma et eodem die et anno fuit scriptum alchaydo et universis hominibus de Adamuz.

52

1277, novembre, 30. València

Pere, rei d'Aragó, mana a Martín Romeo de Vera, justícia de Calataiud, que no permeti a Juan Núñez i als seus homes, que causen dany a les terres del rei de Castella, comprar ni vendre res, que guardin tot el pa i el blat en lloc segur i que custodiïn bé el castell. Tramet la mateixa carta a García Ruiz de Varea i Lope Jiménez, justícies de Terol i de Daroca.

Reg. 40, f. 43v-44r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Martino Romei de Vera, iusticie Calataiubi, salutem et dileccionem. Cum intellexerimus quod nobilis Iohannes Nunez vel familia que est in Albarazino malum faciunt et facere intendunt in terra illustris regis Castelle, dicimus et mandamus vobis quatenus prohibeatis et prohiberi faciatis ne victualia au(t) alias res eorum usibus necessarie vendantur eis, nec ipsi etiam possint vendere in Calataiubo seu in aldeys eiusdem aliquid de hiis que acceperint in Castella, nec vendicionem seu empcionem aliquam habeant in Calataiubo et aldeys eiusdem. Mandamus etiam vobis quatenus totum panem

seu bladum quod est in aldeys Calataiubi faciatis defferri, visis presentibus, ad villam Calataiubi seu ad aliqua loca aldeyarum eiusdem in quibus tute possit esse. Mandamus etiam vobis quod aldeye seu loca alia que custodienda fuerint in convicinio vestro, custodiri faciatis diligenter et castra frontariarum.

Data Valencie pridie kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

Similes fuerunt facte et misse Garcie Roiz de Varea, iusticie Turolii, simul cum quibusdam aliis de responcione.

Item, similes fuerunt facte et misse Lop Ximeniz, iusticie Daroce.

53

1277, desembre, 1. València

Pere, rei d'Aragó, disculpa Jimeno de Urrea de l'acusació d'haver robat objectes i diners a la seva germana, la reina de Castella, roberia de la qual havia estat declarat culpable en temps del seu pare, el rei Jaume.

Reg. 40, f. 45v.

Cum nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fecissemus fieri inquisicionem contra illos qui ceperunt vel capi fecerunt in Aragonia quasdam res et peccuniam et alia inclite sororis nostre regine Castelle, contra illos qui consenserunt dicte rapine et qui raptores receptaverant, super quo etiam inquisicionem illustris pater noster dominus Iacobus, felicis recordacionis rex quondam Aragonum, fecit fieri. Super que rapina inculpabatur nobilis Eximinus de Urrea, que raptores et p(r)edones aliquos ex eis receptaverat. Visis dictis inquisicionibus diligenter, reperimus dictum Eximinum de Urrea in predictis et circa predicta prorsus inculpabilem esse, qui nec rapina interfuit nec eam mandavit fieri nec consensit, nec raptores nec predones nec res raptas recepit, ipse vel alter pro eo, unde ipsum Eximinum et bona sua tanquam inculpabilem absolvimus a predictis et ab omni inculpacioni occasione predictorum, immunem et inculpabilem reddimus absolutum, ita quod ipse vel eius bona, occasione predicta, per nos et nostros vel quoscumque alios molestetur, immo si occasione predicta aliquem de suo captum vel ~~emparatum~~ vel ablatum fuit ei integre reddi et restitui precipimus,

cum nolimus nec debeamus iniuste nostros subditos agravare, set pocius fovere et iura eorum illesa servare, prout iuris ratio requirit.

Data Valencie kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

54

1277, desembre, 9. València

El rei Pere mana al justícia de Terol que comprovi la documentació relativa a la denúncia que Ponç de Sanahuja ha fet arran del robatori de cent quaranta vaques per part dels habitants d'Albarrasí en temps del rei Jaume, si aquests han estat amonestats i, en aquest cas, que es requisin els béns equivalents a la pèrdua que ha patit l'esmentat Ponç.

Reg. 40, f. 49r.

Fideli suo iusticie Turolii vel locum eius tenenti, salutem et gratiam. Ex parte Poncii de Sanaugia, civis Ilerde, fuit expositum coram nobis quod, cum homines de Albarrazino furati fuissent sive sibi abstulissent centum quadraginta vaccas, super quibus fuissent per litteras domini regis patris nostri quondam, et per alios de mandato ipsius, pluries moniti, noluerunt tamen restituere sibi predictas vaccas vel respondere sibi prout de iure esset respondendum, et super hoc concessit sibi dictus dominus rex litteras suas quod posset pignorarare. Quare vobis dicimus et mandamus quatenus, visis literis domini regis predictis et monicionibus factis per ipsum vel de mandato suo, si inveneritis ipsos homines de Albarrazino fuisse monitos legitime, vos iterum ad maliciam convicendam semel moneatis eos ad restituendum predictas vaccas, reducentes eis nihilominus ad memoriam moniciones iam factas. Si vero moniti no fuerint, vos moniatis eos legitime super predictis, et factis monicionibus prout de iure fuerint faciendis, predictos homines de Albarrazino et aldearum suarum et bona eorum pignoretis et faciatis pignorari et compelli ad restituendum predictas vaccas vel ad faciendum super predictis quod de iure et foro fuerit faciendum.

Data Valencie V^o idus decembris anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

55

1277, desembre, 26. València

Pere, rei d'Aragó, demana a Felip, rei de França, que faci restituir a Jimeno de Olleta, cavaller de Navarra, els béns que li han estat embargats perquè ha comès una falta lleu, en absentar-se del servei seguint els costums d'Espanya.¹

Reg. 40, f. 50v.

Serenissimo et karissimo tanquam fratri Philipo, Dei gracia regi Francie, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectu. De mutua dileccione et vera fraternitate que inter vos et nos esse dinoscitur usque adeo in omnem terram sonus exivit quod multis dantur audacia supplicandi nobis ut pro eis apud vos debeamus effondere preces nostras. Hinc est quod Eximius de Olleta, miles de Navarra, nobis exposuit quod, cum esset vassallus nobilis Gonçalbi Ivanynes, qui fecerat eum militem, oportuit eum exire cum eo de regno Navarre iuxta quendam consuetudinem seu usum quo utuntur milites huiusmodi in Yspania. Et sic predicta de causa, cum nullum malum fecerit in regno Navarre nec in aliquo loco vestro, Stacius, tunc senescallus Navarre, emparavit sibi omnia que habebat in dicto regno. Ideoque, serenitatem vestram rogamus quatenus, cum nullam aliam culpam habeat erga vos vel vestros, et ista sit levis culpa, iuxta morem Yspanie, velitis eidem mandare restitui bona sua, ipse enim paratus est vobis servire ubique, et insuper quod hoc nobis gratum erit plurimum et acceptum.

Data Valencie VII° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

1. El mateix dia, copiada a continuació, escriu una carta gairebé idèntica a Renaut de Rouray, senescal de Navarra.

56

1277, desembre, 27. València

Pere, rei d'Aragó, informa el justícia, l'alcaid, els oficials i el consell d'Albarrasí que envia uns homes de Llúria, els quals han de demostrar el robatori d'un cert nombre de bous que els han de ser restituïts.

Reg. 40, f. 52r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fidelibus suis iusticie, alcaldis et aliis officialibus et concilio Sa(n)cte Marie de Albarasino, salutem et gratiam. Vestras recepimus literas responsales ad ea que vobis miseramus dici per literas nostras super facto illorum bovm qui rapti fuerint et ablati per vicinos vestros, ut dicitur, hominibus nostris de Liria, quibus intellectis regraciamur vobis multum illud quod in eis de (*sic*) nobis dicere transmisistis, unde significamus vobis quod nos mitimus vobis homines de Liria sufficienter instructos qui hostendant vobis qui habuerit dictos boves et quantitatem ipsorum bovm [mitja línia en blanc]. Quare rogamus et dicimus vobis quatenus, cum dicti homines de Liria in posse vestro sufficienter probaverunt predictos boves esse suos, predictos boves hominibus nostris predictis incontinenti restitui faciat, cum expensis et damnis quas fecerint et sustinuerint pro predictis.

Data Valencie VI° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

57

1277, desembre, 29. València

Pere, rei d'Aragó, assabentat de l'elecció del nou papa, envia com a ambaixador seu, per cuidar dels seus interessos, Hug de Mataplana, ardiaca d'Urgell, per això demana a Giovanni Galandeschi, mercader de Pistoia, que li presti, a Montpeller o a Roma, els diners que pugui necessitar, ja que ell no té disponibilitat immediata.

Reg. 22, f. 77r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Iohanni Galandesc, mercatori pistoriensi, salutem et dileccionem. Noveritis quod, audita per nos creacionem Romani pontificis, ordinavimus miteri venerabilem et dilectum nostrum Hugonem de Mataplana, archidiaconum Urgellensem, ad Romanam Curiam pro quibusdam nostris negociis procurandis, et quia in promptu non habebamus pecuniam, rogamus vos [q]uatenus mutuetis sibi, tam in Montepessulano quam in Curia Romana, quicquid ipse a vobis mutuo recipere voluerit et sibi vid[e]bitur pro nostris negociis expedire. Scientes quod de hoc servabimus vos indempnes. Et ragraciabimur vobis multum. Rogantes iterato vos quod in hoc nullatenus defficiatis, quia alias posset in nostrum incomodum redundare.

Data Valencie IIII° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

58

1277, desembre, 29. València

Pere, rei d'Aragó, promet a Giovanni Galandeschi, mercader de Pistoia, que li tornarà els diners que hagi prestat a Hug de Mataplana, ardiaca d'Urgell, que viatja com a ambaixador seu a la Cúria papal.

Reg. 22, f. 77r.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, per nos et nostros promitimus bona fide vobis Iohanni Galandesch, mercatori pistoriensis, et sociis vestris servare vos indempnes de omni eo quod mutuabitis venerabili et dilecto nostro Hugone de Mataplana, archidiacono Urgellense, quem pro negociis nostris ad Romanam Curiam destinamus. Promitentes vobis, et bona nostra vobis eciam obligantes, solvere paciffice et quiete quicquid predicto archidiacono mutuaveritis. Recognoscentes quod predictum mutuum pro nostris negociis et de mandato nostro recipit et in utilitatem nostram convertit.

Data Valencie IIII° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

59

1277, desembre, 29. València

Cartes credencials d'Hug de Mataplana i relació de les persones a qui van dirigides.¹

Reg. 22, f. 77v.

Item, IIII° kalendas ianuarii fuerunt facte littere domino pape credencie et cardinalibus, et notariis Petro Sevaudo, et Bertholdo Rubeo et Ffrancisco Rubeo et Ursso. Et fuerunt tradite archidiacono Urgellense. Et similiter camerario et vicario.

Item, fuerunt sibi tradite litere credencie ad capitaneos Ianue.

Item, similiter littere credencie ad potestatem et capitaneum Pise.

Item similiter ad comitem de Vintemilla.

Cardinales sunt isti:

Matheus Rubei, Dei gracia Sancte Marie in Porticu diaconus cardinalis.

Iacobus de Sabello, Dei gracia Sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis.

Bertrandus, Dei gracia episcopus Sabinensis.

a. Guilelmus, Dei gracia tituli Sancti Marchi presbiter cardinalis.

c. Godoffridus, Dei gracia Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

b. Ancherius, Dei gracia tituli Sancte Parcedis (*sic*) presbiter cardinalis.

Item, fuit missa per eundem imperatori littera de credencia.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, instituimus et ordinamus procuratorem nostrum venerabilem et dilectum nostrum Hugonem de Mataplana, archidiaconum Urgellensem, presentem et recipientem, in Curia Romana ad agendum, deffendendum, impetrandum et contradicendum, et promitendum, transigendum, solucionem recipiendum et omnia alia et singula faciendum que potest et debet facere legitimus procurator. Concedentes eidem liberam et generalem administracionem et potestatem, et concedentes eidem nichilominus facultatem substituendi alium vel alios procuratores quocienscumque sibi visum fuerit expedire. Ratum et firmum habituri quicquid per eundem procuratorem, et substitutum vel substitutos ab eo, actum fuerit seu etiam procuratum.

Data Valencie IIII° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

1. Al reg. 38, f. Av, hi ha una notícia de difícil datació, ja que el registre comença el juliol de 1276, i de totes maneres hauria de ser posterior a 1278, ja que presenta Ordoño com a bisbe de Preneste, tot i que si Simoni de Turonibus es correspon a Simone Paltinario, únic Simó present pel títol de Sant Martí, aquest hauria traspassat l'any 1277: Domino pape et cardinalibus infrascriptis misit dominus rex litteras per archidiaconum Urgellensem: Iohanni Gayetani, Sancti Nicholay in carcere Tulliano diachono cardinali; Godoffrido, Sancti Georgii ad Velum aureum diacono cardinali; episcopo Sabinensis; Vierdono (*sic*), Sancte Romane Ecclesie episcopo Penestrino (*sic*); Iacobo de Sabello, Sancte Marie in Cosmedi diachono cardinali; Simoni de Padoa, Sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali; Guilelmo, tituli Sancti Marchi presbitero cardinali; Simoni de Turonibus, tituli Sancti Martini (*sic*) presbitero cardinali; Anthonio, Sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali; Matheo, Sancte Marie in Porticu diachono cardinali.

60

1277, desembre 30. València

Pere, rei d'Aragó, mana a tots els seus oficials que li comuniquin les requisicions fetes als genovesos en favor de Pere Romeu, ciutadà de València, en compensació dels 15.000 sous melgoresos que li han estat robats.

Reg. 40, f. 55r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fidelibus suis vicariis, baiulis, iusticiis et aliis officialibus per terram et dominationem nostram constitutis, salutem et gratiam. Cum dominus rex inclite recordacionis pater noster licenciam dederit Petro Romei, civi Valencie, pignorandi ianuenses et res eorum usque ad summa quindecim milium solidorum malgoresium ratione pignoris sive rapine quam idem ianuenses fecerunt de rebus suis sine fatica iuris, volumus et mandamus vobis quatenus quandocumque ipse vel procurator eius vobis ostenderit aliquas res iuanuensium, faciatis dictus pignus usque ad dictam summam, vel etiam ipse possit ipsum pignus facere, assecurando primitus in posse vestro quod vobis tradat ipsum pignus; et sive vos vel ipsi dictum pignus feceritis, volumus quod teneatis ipsum per duos mensses de manifesto, et lapsis dictis duobus mensibus satisfaciatis eidem Petro Romei in dictis XV milia solidibus, deducto eo, siquid est, quod dictus Petrus Romei receperit a dictis pignoribus ianuensium post concessionem predictam a dicto domino patre nostro sibi factam.

Data Valencie III° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

61

[1277, desembre. València]¹

Pere, rei d'Aragó, envia a Mallorca fra Pere Esteve, ministre dels franciscans, per rebre testimonis que provin el jurament del rei Jaume I de no separar mai el regne de Mallorca i Montpeller de la Corona d'Aragó.

Reg. 40, f. 51r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, venerabili et dilecto fratre Petro Stephani, de ordine Fratrum Minorum ministro, salutem et

dileccionem. Noveritis quod habemus, cum caricimo fratre nostro infa(n)tem (*sic*) Iacobo debemus testes producere in Mayorica et in Montepessulano ad probandum quod dominus rex Iacobus, inclite recordacionis pater noster, convenit et pactum fecit cum iuramento populatoribus hominum Mayorice quod nunquam separaret eos a regno Aragonie et quod senper essent de Corona Aragonie; item, quod dominus Petrus, Dei gracia inclite recordacionis avus noster, convenit et pactum fecit hominibus Montepessulani quod nunquam separaret eos a regno Aragonie et quod semper essent in (?) /de\ ~~regno~~ Corona Aragonie; et quia ad hec duo probanda habemus necesse aliquas personas fide dignas, qui in predictis siant (*sic*) omnimodam veritatem, et nos nolumus nec debemus facere iurare plures tests, set illos tantum qui in predictis siant (*sic*) melius veritatem, ne aliqui forte periurum incurrerent, rogamus vos quatenus mandetis fratri Bernardo de Gualba, guardiano domus Fratrum Minorum Barchinone, quod mitat hominum Mayorice et vadant ibi, et alii duo apud Montepessulanum qui habeant ibidem noticiam, qui fideliter et secrete inquirent et explorent in Mayorica et in Montepessulano que sunt ille persone que in predictis melius sciverint veritatem et que interfuerunt contractui predictae donacionis et consecacionis, vel viderint vel audiverint legi instrumenta, sciant et tenorem instrumentorum que super predictis fuerint confecta, et quod sint tales persone, si fieri potest, quod viderint vel audiverint legi dicta instrumenta vel translata publica, ita quod ipsi siant (*sic*) tenorem ipsorum instrumentorum et congnoverint quod instrumenta erant pu/blica, et iniungentes ipsis fratribus quod nomina illorum testium, quod ipsi invenerint in quocumque ipsorum locorum, referant ipsi fratri Bernardo de Gualba vel Fferrario de Minorisa, iudici et procuratori nostro, cum fuerit in partibus Barchinone.

1. *Aquest document i el següent són sense data, al registre el document precedent és datat a València X^o kalendas ianuarii de 1277, el següent IIII° kalendas ianuarii; tal vegada no es va expedir.*

62

[1277, desembre. València]¹

Pere, rei d'Aragó, demana a fra Bernat de Gualba, guardià de Framenors de Barcelona, que envii alguns frares a Mallorca i Montpeller per trobar testimonis dels juraments fets pels reis

Pere I i Jaume I de no separar mai el regne de Mallorca i Montpeller de la Corona d'Aragó.

Reg. 40, f. 51v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, venerabili et dilecto fratri Bernardo de Gualba, guardiano Fratrum Minorum domus Barchinone, salutem et dileccionem. Noveritis quod nos scripserimus ministro vestro quod ipse, amore et precibus nostris, scribat vobis quod vos mitatis duo[s] fratres apud Mayoricam et alios duos apud Montempessulanum, tales qui abeant noticiam in quocumque istorum locorum, et sint inquisitores et exploratores personarum qui viderint et interfuerint pacatoribus et quodvenienciis (*sic*) quas dominus rex Iacobus, Dei gracia inclite recordacionis pater noster, fecit abi(ta)toribus et populatoribus Mayorice quod nunquam separaret eos a regno Aragonie et quod senper essent de Corona Aragonie; item quod dominus Petrus, inclite recordacionis quondam avus noster, fecit omnibus (*sic*) Montepessulani quod nunquam separaret a regno Aragonie et quod senper essent de Corona Aragonie. Quare rogamus vos quatenus, si dictus minister scripsit vobis quod mitatis ipsos duos fratres, vos, qui noticiam fratrum habetis, mitatis ipsos fratres qui in quocumque locorum predictorum vadant, qui sint utiles pro dicto negocio impetrando, et qui noticiam habeant personarum, et nomina testium, quos in quocumque loco predicti fratres invenerint, referatis dilecto Fferario de Minorisa, iudici et procuratori nostro, qui dictos testes habet producere pro nobis, secundum quod predictus Ferrarius vobiscum super predictis est locutus.

1. *Respecte a la datació d'aquest document s'han de fer les mateixes consideracions que en l'anterior.*

63

1278, gener, 8. Ariza

El rei Pere ordena als alcaids dels castells i als consells de la frontera amb Castella que custodiïn i muneixin els castells.

Reg. 22, f. 80r-v.

VIº idus ianuarii anno predicto [MºCCºLXXºVIIº] in Feriza dominus rex mandavit per alcaydos et concilia castrorum frontarie de Castella diligenciam et curam haberi circa custodiam ipsorum castrorum, et scripsit alcaydis et conciliis in hac forma:

Remiro Gondıçalbi de Ffunes, alcaydo de Fferiza. Mandamus vobis quatenus recognoscatis, visis presentibus, et sitis diligentes et curosos super custodia dicti castri, ponendo ibidem homines, victualia, arma et alia necessaria ad custodiam ipsius castri, taliter ut, cum Dei auxilio et vestra bona custodia et diligencia non possit nobis per aliquos de ipso castro dampnum vel scandalum iminere.

Data ut supra.

Egidio Roiz de Montoenga de castris de Montreyal et de Bordalba.

Embit, Cetina: conciliis.

De Calataiubo.

Alhama, Ierava, Montierde, Avanto, Cubel, Verdeyo, Viynuesca, Torriyo, Moros, [Vi]llaroya, [Ma]nubles, Castayon: conciliis que tenent ista castra.

Item, Petro Eximini de Sant Pere, alcaido castri de Somet.

Item, Lorenzo Martini de Aredia de castro de Godoyos.

Item, comendatori Hospitalis et concilio de Villalonga.

Istas portavit Pedrolo d'Aluy.

De Daroca.

Santet, Castelpedres, Tornes, Torralba de los Cisones, Montreal, Signa: c[o]nciliis que tenent ista castra.

Item, Eximino de Urrea de castro de Paracels.

De Taraçona.

Malon, Bierlas, Borya: conciliis que tenent castra.

Item, Haaron Abinaffia de castris de Aynso, de Terrillas et de Castelveyo que tenet.

Item, alcaido et concilio de Trasmuz.

Item, alcaido et concilio de los Fayos.

Istas portavit Sanxolo.

De Terolio.

Celpha: concilio.

Item, comendatori et concilio de Vilell.

De regno Valencie.

Luppo Alvaris, alcaido de Castelfabib.

Alcaido et concilio de Adamuz.

Roderico Ferrandi, alcaido de Alpuent.

Arnaldo de Gloria de castro de Chirel.

Istas portavit Iacobus Bacalar.

63bis

1278, gener, 25. Saragossa

El rei Pere informa de la seva salut el rei Eduard, i li demana que faci el mateix (littera de statu).

Original no localitzat, antigament a la Torre de Londres.

Ed. Rymer 1745: I, II, 158.

Serenissimo principi karissimo consanguineo suo et amico domino Edwardo, Dei gratia regi Anglie illustri, [Petrus,] per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dilectionis affectum. Quia scimus letitiam renovari quotiens vobis status nostri felicia nunciantur, celsitudini vestre significamus nos et omnes de domo nostra, per Dei misericordiam, corporea perfrui sospitate; rogantes vos quatenus certos nos reddere velitis de prospero statu vestro et domus vestre, adiungentes vestre beneplacitum voluntatis, parati namque sumus ad omnia que vobis debeant esse grata.

Data Cesarauguste VIII kalendas februarii anno Domini MC-CLXXVII.

64

1278, gener, 30. Cella

Pere, rei d'Aragó, demana a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que faci tornar als marmessors de Bertrando de Vera, de Borja, uns diners que aquest havia donat a Lope Martínez, també difunt, que havia estat canvista de Tudela.

Reg. 40, f. 60v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobili et dilecto Raynaldos de Robes (*sic*), gubernatori regni Navarre, salutem et dileccionem.

Expositum est nobis ex parte manumisorum sive spondaliorum Bertrandi de Vera de Borgia, olim defuncti, quod ipse Bertrandus deposuit penes Luppum Martini, quondam campsores Tutelle, quandam pecunie quantitatem, prout per instrumentum publicum invenerunt (*sic*), unde eorum supplicatione vos rogamus quatenus ab heredes seu detentores bonorum dicti Luppi Martini compellatis ad faciendum dictis manumisoribus de predicta petitione absque malicia et difugio iusticie complementum.

Data in Celha tercio kalendas februaryi anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

65

1278, febrer, 8. València

El rei Pere reclama a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que, malgrat la Treva, alguns homes de Sangüesa han robat a Gil de Traslaltar, de Sos, nombrosos animals.

Reg. 40, f. 62r.

Petrus, et [cetera], viro nobili et dilecto Renardo, gubernatori regni Navarre, salutem et dileccionem. Per Egidium de Traslaltar, vicinum de Sos, fuit coram nobis propositum quod homines Sangoce et plures alii de regno Navarre, in treugua qua Petrus Lupi de Slava, pro nobis, et Petrus Roderici de Reca, pro gubernatore Navarre, posuerant inter homines nostros et homines Navarre, ceperunt predictum Egidium et duos filios suos, et unum pastorem, qui decescit racione dicte capcionis, et quingentas oves et novem equas et unum runcinum. Quare rogamus vos quatenus, si ita est, faciatis restitui incontinenti predicto Egidio omnes res predictas integriter, cum toto dampno quod inde sustinuit, quoniam nos parati sumus facere fieri restitutionem hominibus regni Navarre, siquid eis per homines nostros captum fuit in tregua.

Data Valencie VI° idus februaryi anno Domini M^oCC^oLXX^o septimo.

66

1278, febrer, 16. València

Pere, rei d'Aragó, es queixa a Renaut de Rouray, governador de Navarra, perquè continua exigint cenes a la casa del Temple de Novelles tot i que aquesta és dins les seves terres.

Reg. 40, f. 64v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Rotberto (*sic*) de Robes (*sic*), gubernatori regni Navarre, salutem et dileccionem. Meminimus vobis scripsisse super facto domus Templi de Novellis, racione cene quam ab ipsa domo exigitis, rogantes vos quod a petitione dicte cene desisteretis, eo quod, siqua pignora feceritis, restitueritis comendatori dicte domus, quod facere obmisistis, pretendentes quandam scusacionem quam in litera reprehensiva, quam nobis super hoc misistis, vidimus contineri. Unde cum, prout vos non ignorare credimus, dicta domus sit infra limites regni nostri, et ipsam in iure suo deffendere teneamur, rogamus vos quatenus racione dicte cene nullam violenciam dicte domui faciatis, restituentes pignora que fecistis, cum, siqua petitionem vobis conp[etere?] creditis racione cene vel alia de causa contra ipsam domum, parati simus comendatorem eiusdem compelle ad faciendum vobis iusticie complementum, alias sciatis quod nos non possemus comode desicere (*sic*) iuri, circa predicta procederemus iusticia mediante.

Data Valencie XIII° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

67

1278, febrer, 17. València

Pere, rei d'Aragó, mana a Aldonça, esposa del difunt Garcia Ortiz d'Azagra, que es presenti davant d'ell per discutir unes recriminacions de Juan Núñez, senyor d'Albarrasí, relatives al peatge i a Santa Eulalia del Campo.

Reg. 40, f. 65r.

[Petrus, D]ei gracia rex Aragonum, nob(i)li et dilecte dompne Aldonçie, uxori quondam nobilis Garçie Orticii, salutem et dileccionem. Ad querimoniam coram [nobis] propositam de vobis

ex parte nobilis viri Iohannis Iunii (*sic*), domini de Albarasino, super pedagio, et Albarasino et de Sancta Eulalia, et quibusdam aliis petitionibus, vobis mandamus quatenus in kalendis instantis mensis martii compareatis coram nobis, per vos vel idoneum reprehensal[e]m, parata cum eodem Iohanni Nunii, vel procuratore suo, procedere prout de iure fuerit procedendum.

Data Valencie XIII kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

68

1278, març, 10. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, concedeix a Lope Díaz de Haro, senyor de Biscaia, cent cinquanta cavalleries a fur d'Espanya.

Reg. 40, f. 73r.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, damus et concedimus vobis viro nobili et dilecto Luppo Didicii de Vizcaya centum quinquaginta cavaleriis, ita quod vos nobis easdem secundum Forum Ispanie serviatis, mandantes fideli baiulo nostro Iuceffo Ravaya quod predictas centum et quinquaginta cavaleras anno quolibet vobis solvat.

Data Xative sexto idus marcii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

69

1278, març, 10. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, ordena a Mossé, alfaquí i batlle de Saragossa, que si Gastó, vescomte de Bearn, ha de percebre alguna suma a Saragossa, que la doni a Lope Díaz de Haro.

Reg. 40, f. 73v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Mosse, alfaquimo nostro et baiulo Cesarauguste, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus, si constiterit vobis nobilem virum Gastonem, vicecomitem Bearnensis, debere aliquid percipere in Cesaraugustam, [quod] tradatis nobili Luppo Didicii de Vizcaya, prout in littera, quam dictus vicecomes super hac misit Iahudano de ça Cavaleria, quem baiulum esse credebat Cesarauguste, videatis contineri;

verum si aliquam scitis causam per quam hoc debeat retardari, ipsam nobis dicere transmittatis.

Data Xative VI° idus marcii anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o.

70

1278, març, 28. València

Pere, rei d'Aragó, crida tots els seus súbdits que hagin de donar testimoni en la causa entre ell i el seu germà, l'infant Jaume, perquè es presentin davant els àrbitres designats.

Reg. 40, f. 74r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobilibus dilectis et fidelibus baronibus, militibus, civibus et aliis hominibus per terram et dominationem nostram constitutis, salutem et dileccionem. Volumus et vobis mandamus quatenus ad requisicionem karissimi fratris nostri infantis Iacobi, seu eius procuratoris, veniatis personaliter coram arbitris per nos et dictum fratrem nostrum electis in causa que vertitur inter nos, ex una parte, et dictum fratrem nostrum, ex altera, ad perhibendum testimonium veritatis in hiis super quibus a dictis arbitris fueritis interrogati. Mandantes insuper vicariis, baiulis et universis aliis officialibus nostris quod, si necesse fuerit, ad perhibendum testimonium veritatis vos compellant cum per dictum fratrem nostrum vel eius procuratorem fuerint requisiti.

Data Valencie V^o kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

71

1278, abril, 1. València

Pere, rei d'Aragó, encarrega al jutge Pedro Martínez d'Artesona que dirimeixi la causa que hi ha entre Juan Núñez, senyor d'Albarrací, i Aldonça, esposa del difunt Garcia Ortiz d'Azagra, sobre els poblats de Santa Eulalia del Campo i Galell.

Reg. 40, f. 77v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto iudici suo Petro Martini de Artesona, salutem et dileccionem. Causam que vertitur seu verti speratur inter nobilem virum Iohannem Nunii, dominum de

Albarasino, ex parte I^a, et dompnam Aldonçiam, uxorem quondam nobilis Garcie Orticii de Açagra, super aldeis de Sancta Eulalia et de Galello, vobis duximus comitendam, mandantes vobis quatenus, convocatis partibus in Cesaraugusta, dictam causam ibidem audiat et fine debito terminetis. Verum, nisi vos personaliter audire potueritis dictam causam, volumus et vobis mandamus quatenus subdelegetis ad causam aliquem sufficientem et idoneum iudicem qui dictam causam in Cesaraugusta, convocatis partibus, audiat et debito fine audiat (*sic*).

Data Valencie kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

72

1278, abril, 19. València

Pere, rei d'Aragó, ordena a tots els seus oficials que observin davant Alberto Ronca, mercader pisà, i els seus companys Giovanni Sas, Ventura de Faulla i Bindo Ruffaldino, totes les llibertats que el rei Jaume havia concedit als pisans.

Reg. 40, f. 94r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fidelibus suis universis baiulis, vicariis, lezdariis, pedagogiis et aliis officialibus et subditis nostris ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus libertates omnes consessas pisanis a domino Iacobo, inclite recordacionis rege Aragonum patre nostro, observetis et observari faciatis per totam terram et dominationem nostram Alberto Ronca, mercatori pisano, et sociis eius Iohanni Sas, Ventura de Faulla et Bindo Ruffaldino, et omnibus nunciis et mancipiis ac mercibus eorundem, prout dicte libertates fuerunt in terra nostra pisanis aliis hactenus observate.

Datum Valencie XIII° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o.

73

1278, maig, 5. València

Pere, rei d'Aragó, concedeix guiatge als emissaris del rei de Tunis perquè puguin venir a entrevistar-se amb ell, i encarrega a Alberto Ronca, pisà, que faci d'intermediari.

Reg. 40, f. 102r.

Ed. Wieruszowski 1971: 275.

Cum nos Petrus, Dei gracia ex Aragonum, intellexeremus per te Albertum Roncha, pisanum, quod rex Tunicii, proponens ad nos galeas suas et nuncios destinare, dubitabat sive timebat quod nos ipsos nuncios retineremus vel impediremus, nos volentes huiusmodi dubium et timore tam a rege Tunicii prefato quam a quibuslibet aliis remove, cum non sit voluntatis nostre nuncios suos vel alterius ad nos missos aliquatenus impedire, concedimus tibi Alberto predicto quod, si predictos nuncios vel galeas causa legationis dicti regis Tunicii ad nos venire contigerit, tu veniens cum eisdem, possis ipsos nuncios et galeas et homines et res venientes in eis guidare et assecurare ex parte nostra. Nos enim tibi et ipsis concedimus securum guidaticum seu ducatum in veniendo et redeundo. Mandantes almirato nostro et universis subditis nostris quod hoc nostrum guidaticum teneant et observent et non contra veniant aliqua racione.

Datum Valencie III° nonas madii anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

74

1278, juny, 1. Lleida

El rei Pere demana a Giovanni Galandeschi que, a través dels seus socis de París, faci donar a Pere Serra, ambaixador seu davant el rei de França, els diners que li seran necessaris.

Reg. 40, f. 108v.

Petrus, Dei gracia et cetera, venerabili et dilecto suo Iohanni Galandescho, civi et mercatori de Pistorya, salutem et dileccionem. Cum nos fidelem portarium nostrum Petrum Serram, latorem presencium, ad illustrem regem Francie pro quibusdam nostris negociis transmitamus, rogamus vos quatenus scribatis sociis vestris Parisius ut denarios quos necesse habuerit pro expensis et tractandis negociis supradictis sibi tradant et mutuent loco nostri, et de hiis que sibi, immo nobis verius mutuabunt vobis, eo habeant albaranum, quod postmodum mitant vobis, et nos de ipsa peccunia satisfaciemus vobis simpliciter et in pace.

Data Ilerde kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

75

1278, juny, 4. Lleida

Pere, rei d'Aragó, comunica a l'abat de Sant Pau de Narbona, àrbitre en la causa que té amb el seu germà l'infant Jaume, que Ramon de Besalú, àrbitre seu, i Ferrer de Manresa, procurador seu, arribaran amb uns dies de retard. Tramet la mateixa carta a l'abat de Fontfreda; n'informa també els procuradors de l'infant Jaume.

Reg. 40, f. 109v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, venerabili et dilecto abbati Sancti Pauli Narbone, arbitro cause nostre et infantis Iacobi, karissimi fratris nostri, salutem et dileccionem. Cum dilecti nostri magister Raimundus de Bisuldono, archidiaconus Tarantone, arbiter dicte cause, et Fferrarius de Minorisa, procurator noster in eadem causa, habeant per aliquos paucos dies remanere nobiscum Ilerde, pro quibusdam arduis negociis nostris in quibus ipsos necessarios habemus, propter quod non possunt die iovis proxima in dicta causa assignata comparere, rogamus dileccionem vestram quatenus prorogetis dictam diem iovis assignatam per diem veneris et diem sabbati subsequentes, quoniam die dominica subsequenti post ipsos dies comparebunt, Domino concedente.

Datum Ilerde II° nonas iunii, anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

Similis fuit missa abbati Fontisfrigidi.

Item, similis Petro Rubei et Arnaldo Baiuli, procuratoribus infantis Iacobi, quod expectarent et supersederent procedere usque ad dictam diem.

Que littere fuerunt duplicate et tradite Dominico de Stadela et Arnaldo de Fraga, et mandatum eius quod in quatuor diebus erint in Perpiniano.

76

[1278], juny, 9. Agramunt

Pere, rei d'Aragó, en resposta a una carta en què fa mostra de no haver-ho entès, renova a Enric, comte de Rodez, la requesta que reconegui la fidelitat que li deu pel vescomtat de Carladès.

Reg. 40, f. 122v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Enri-cho, comiti Ruthensis, salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras responçales super hiis que vobis dici transmisimus super recognicione per vos nobis facienda de vicecomitatu Karelatis, in quibus nobis responsistis quod, ob reverenciam nostri, nulli recognicionem faceretis de ipso comitatu sine licencia nostra, super quo non videtur nobis vos nobis ad ea que vobis dici transmisimus integre respondisse. Quare iterato requirimus et monemus quatenus veniatis ad nos, visis presentibus, paratus facere nobis recognicionem debitam de predicto vicecomitatu, et solvere sensum quod solvere tenemini pro eodem. Ad ea que nobis dici transmisisistis de facto Bernardi de Sancto Leoncio et Petri de las Crus, vobis respondemus quod nos ipsos huc usque sustinuimus vestris precibus et amore, et sustinebimus ipsos, dum vos volueritis, in terra nostra, non tamen ipsos in domo nostra possumus amplius retinere.

Data in Acrimonte V^o idus iunii anno quo supra [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

77

[1278], juny, 21. Iborra

Pere, rei d'Aragó, demana al senescal de Carcassona que deixi passar amb seguretat els seus procuradors que han d'anar a recollir testimoniats a Tolosa per la causa que té amb el seu germà, l'infant Jaume.

Reg. 40, f. 128v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobili et dilecto senescalco Carcassone, salutem et dileccionem. Cum super causam quam habemus cum karissimo fratre nostro infante Icobo testes apud Tolosam producere habemus, rogamus vos quatenus procuratorem seu procuratores nostros et alios qui pro dicta causa habent interesse receptioni dictorum testium conduci faciatis salve et secure, ita quod a nemine in terra illustris regis Francie offendantur.

Data apud Ivorram XI° kalendas iulii anno quo supra [M^oCC^oLXX^o octavo].

78

1278, juny, 23. Iborra

El rei Pere encarrega al jutge Ramon de Besalú que rebi els testimonis que produirà en la causa que té amb l'infant Jaume, juntament amb el procurador d'aquest i amb Ferrer de Manresa.

Reg. 40, f. 129r.

[Petrus], et cetera, dilecto iudici suo magistro Raymundo de Bisulduno, archidiacono Tarentone [/in Ecclesi]a Ilerdensis\, salutem et dileccionem. Vidimus vestras litteras et intellectis [hiis que] in eis continentur, vobis respondemus quod volumus vos interesse receptioni testium quos productori sumus, nulli alii hoc pro parte nostra comitere volentes, cum de vobis circa hoc geramus fiduciam specialem. Verum, si forte karissimus frater noster infans Iacobus voluerit alii comitere receptionem testium, placet nobis quod illum quem eligerit, ipse recipiat una vobiscum testes, et si abbas Fontisfrigidi, aliis negociis occupatus, non potuerit vel voluerit receptioni dictorum testium interesse, hoc comitimus vobis et illi qui electus fuerit a dicto fratre nostro. Ceterum sciatis quod scribimus dilecto iudici nostro Ferrario de Minorisa quod vadat vobiscum, vel mitat aliquem procuratorem sufficientem et iuris peritum qui sciat intelligere an testes qui producentur ex parte nostra produci debeant et super quibus.

Data apud Ivorram XI° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o.

79

[1278, juny, 23.] Iborra

Pere, rei d'Aragó, demana a Arnau, abat de Fontfreda, que l'informi si l'infant Jaume vol proposar algú altre, en lloc de l'abat de Sant Pau de Narbona, per rebre els testimonis, i li comunica que, per part seva, envia Ramon de Besalú i Ferrer de Manresa.

Reg. 40, f. 129r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, venerabili et dilecto fratre Arnaldo, per eandem abbatis Fontisfrigidi, salutem et dileccionem. Recepimus vestras litteras et intellectis hiis que in eis continentur, vobis respondemus quod si karissimus frater noster infans

Iacobus voluerit mutare arbitrum pro parte sua, quod hoc nobis significetis et nominetis personam, siquam proponere voluerit loco abbatis Sancti Pauli Narbonensis. Et postea, habito consilio, vobis respondemus secundum quod iustum fuerit et consonum rationi. Ceterum sciatis quod quantum ad receptionem testium quod ad presens producturi sumus, quod ille quem frater noster elegerit cum magistro Raymundo de Bisuldono, archidiachono Tarentone, recipiat testes etiam sine vobis si, aliis negociis occupatus, receptioni dictorum testium non potueritis aut volueritis interesse, licet presenciam vestram circa hoc non modicum utilem crederemus.

Data apud Ivorram die et anno quo supra [XI° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o].

80

[1278, juny, 23.] Iborra

Pere, rei d'Aragó, concedeix a Ramon de Besalú que pugui rebre els testimonis en la causa que té amb l'infant Jaume juntament amb l'abat de Fontfreda.

Reg. 40, f. 129r.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, concedimus et consentimus quod magistrum Raymundum de Bisuldono, archidiachonum Tarentone in Ecclesia Ilerdensis, et illum quem karissimus ffrater noster infans Iacobus, vel eius procurator, elegerit ad recipiendos testes quos producturi sumus, quantum ad presentem produccionem nobis assignatam vel assignandam possit recipere ipsos testes una cum venerabili abbate Fontisfrigidi vel etiam sine eo, si forte iamdictus abbas aliis negociis occupatus noluerit vel non potuerit interesse. In cuius rei testimonium presentem litteram sigilli nostri munimine fecimus roborari.

Data apud Ivorram die et anno quo supra [XI° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o].

81

1278, juny, 25. Calaf

Pere, rei d'Aragó, en resposta a una carta de Renaut de Rouray, governador de Navarra, es disculpa per no haver solucionat

abans les recriminacions dels homes de Liédena contra Martín de Leet, perquè havia manat al justícia d'Aragó que se n'ocupés i perquè ell mateix ha estat ocupat amb la revolta d'alguns barons. D'altra banda, atès que Martín de Leet en breu ha de venir a la seva presència solucionarà la qüestió amb ell, i li demana que, mentrestant, els homes de Liédena no retinguin res dels homes d'Aragó.

Reg. 40, f. 130v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Renardo de Rouray, gubernatori regni Navarre, salutem et dileccionem. Vestras recipimus literas in quibus significastis nobis quod, super dampnis illatis hominibus de Liedena per Martinum de Leet et quosdam alios homines Aragonie, non fuerat facta emenda vel restitucio ipsis hominibus de Liedena, ad que vobis taliter respondemus quod nos debitum nostrum adimplevisse putavimus in ipso negocio quando mandavimus per literas nostras iusticie nostro Aragonie, ut vos scribere credimus, ut inquireret veritatem in ipso negocio, /et\ tam super ipsa restitutione quam super aliis procederet de Foro. Et quia responsum ab ipso iusticia non recepimus, credidimus usque nunc ipsum in dicto negocio fine debito processisse. Preterea quia nos occupati pluribus et arduis negociis, eo quia cum bellatoribus et exercitibus nostris contra quosdam ricos homines Cathalonie procedimus, circa ipsum negocium ad plenum intendere non possumus. Rogamus vos quatenus, cum Martinus de Leet sit venturus ad nos in brevi, velitis quod per eum restitutionem debitam fieri faciamus, vel si vobis magis placuerit quod per dictum iusticiam nostrum Aragonie faciamus procedi, significetis nobis voluntatem vestram, et interim rogamus vos ut, ratione dictorum dampnorum illatorum dictis hominibus de Ledena, nullum malum vel pignora faciatis hominibus nostris au(t) rebus eorum vel fieri permitatis. Similiter, cum reversi fuerimus de dictis exercitibus, super facto dicte treuge et restitutione dampnorum illatorum inter homines Aragonie et Navarre ad invicem, ad statum pacis et reformationis, iuxta tenorem vestre ordinacionis, plenarie intendemus.

Data apud Calaf VIIº kalendas iulii anno Domini MCCLXX octavo.

82

[1278], juny, 26. Calaf

Pere, rei d'Aragó, comunica a Renaut de Rouray que s'alegra de la treva que s'ha instituït entre els habitants de Filera i els de Sangüesa, li demana que es comprometi, com fa ell, que es tornin i restitueixin els danys, i li diu que no pot permetre d'extreure vitualles d'Aragó perquè ha estat vetat i sense el parer del seu consell no pot canviar la prohibició.

Reg. 40, f. 130v-131r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Renaldo de Rouray, gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. Recepimus literas vestras in quibus nobis significastis quod treuga fuerat inducta et recepta inter concilium de Sangossa et concilium de Filera et illos de parte eorum, unde sciatis quod predicta treuga placet nobis multum, et volumus quod teneatur et observetur inter ipsos homines nostros et vestros. Et si aliqui de dictis nostris hominibus exirent de dicta treuga vel nollent ipsam tenere, significetis illos nobis et nos faciemus ipsos compelli ad tenendum et observandum ipsam treugam. Super dampnis vero datis dictis hominibus per se ad invicem, significamus vobis quod nos compellemus, et faciemus dictos homines nostros compelli, ad restituendum et emendandum bene et complete predictis hominibus vestris dampna que eis intulerint, et vos similiter compellatis dictos homines vestros ad restituendum hominibus nostris dampna que eos (*sic*) per ipsos vestros homines sunt illata. Ad illud de quo nos rogastis, quod permitteremus homines Navarre extrahere de terra nostra victualia, et vos eodem modo permitteretis homines Aragonie extrahere victualia de Navarra, respondemus vobis quod nos ordinavimus in nostro concilio quod non permitamus extrahi de regno seu dominacione nostra victualia ad aliquas partes, et quod illud non valemus bono modo sine nostro consilio revocare.

Data apud Calaf VI° kalendas iulii anno predicto [MCCLXX octavo].

83

1278, juliol, 20. Lleida

El rei Pere reclama a Pere, arquebisbe de Narbona, que ha requisat injustament els béns d'alguns ciutadans de Barcelona i de Lleida,

perquè li devien el pagament de la lleuda. Aquests ho neguen, li reclama que restitueixi els béns retinguts i que s'atingui al dret.

Reg. 40, f. 140v.

Venerabili et dilecto Petro, divina miseracione archiepiscopo Narbonensis, salutem et dileccionem. Ex parte civium barchinonensium, ilerdensium [et aliarum] quorundam civitatum nostrarum fuit nobis expositum quod vos indebite pignorastis seu pignorari fecistis eos quasdam res ipsorum detinendo, pro eo quia asseritis ipsos vobis teneri in quibusdam quantitativis pecunie ratione leudarum. Unde, cum ipsi asserant se nichil vero debere et sint parati vobis facere iusticie complementum, rogamus vos ~~quatenus visi presentibus~~ sicut possumus quatenus predicta pignora restituatis seu restitui faciatis eisdem, quoniam parati sumus compellere dictos homines et alios omnes nostre iurisdiccioni subditos ad satisfaciendum vobis in hiis in quibus tenentur vel ad faciendum breviter vobis iusticie complementum.

Data Ilerde XIII° kalendas augusti anno Domini millesimo CC^oLXX^o octavo.

84

1278, juliol, 20. Lleida

El rei Pere informa el senescal de Carcassona del contingut del document precedent i li demana que, si l'arquebisbe es nega a retornar els béns retinguts, l'obligui a fer-ho.

Reg. 40, f. 140v.

Viro nobili et dilecto [espai en blanc], senescallo Carcassonensis, salutem et dileccionem. Ex parte quorundam civium Barchinone, Ilerde, et aliarum quorundam civitatum nostrarum fuit nobis expositum quod venerabilis archiepiscopus Narbonensis pignoravit et fecit eos pignorari indebite quasdam res ipsorum detinendo, asserens ipsos cives teneri eidem in quibusdam pecunie quantitativis ratione leudarum. Verum, cum dicti cives dicant se non teneri eidem et sint parati predicto archiepiscopo et suis hominibus facere iusticie complementum, et nos super hoc scribamus dicto archiepiscopo, rogamus vos sicut possumus quatenus, si forte dictus archiepiscopus vellet detinere iniuste pignora et res quas cepit ab eis, compellatis homines et bona sua ad restituendum

predicta pignora et ad recipiendum ius ab ipsis hominibus nostris qui parati sunt stare iuri.

Data Ilerde XIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

85

[1278, juliol, 8. Calaf?]¹

El rei Pere assegura l'infant Jaume per venir a les vistes amb Violant, reina de Castella, germana seva.

Reg. 40, f. 129v.

Karissimo et quamplurimum diligendo fratri suo et cetera, Petrus, per eandem et cetera. Intelleximus quod illustris regina Castelle, karissima soror nostra, proponi[t] et vult habere vistam nobiscum, et quod vos proponitis venire ad dictam vistam. Quare, ut magis secure ad dictam vistam venire possitis, nos ex certa sciencia guidamus et assecuramus bona fide et sine aliqua fraude vos et familiam vestram, et omnes illos qui vobiscum venerint et fuerint ad dictam vistam, per nos et omnes amicos et familiares nostros, et per omnes barones, milites, cives et burgenses, rusticos ac universas alias gentes nostras et terre nostre in veniendo ad dictam vistam.

1. El document és sense data, i és possible que no fos expedit. Així mateix, el document precedent i el següent són del 8 de juliol.

86

[1278], agost, 4. Lleida

El rei Pere demana a Giovanni Galandeschi, mercader de Pistoia, que presti els diners que li siguin necessaris a Arnau Taverner, que envia a la Cúria papal i a l'emperador.

Reg. 40, f. 145r.

Ed. Wieruszowski 1971: 267.

Petrus, et cetera, dilecto suo Iohanni Galandesii, mercatori pistoriensi, salutem et dileccionem. Noveritis ~~quod~~ /quod\ dilectum nostrum Arnaldum Tavernerii mitimus pro quibusdam nostris negociis ad Curiam Romanam et ad dominum imperatorem. Quare

dileccionem vestram attente rogamus quatenus eidem tradatis et tradi faciatis peccuniam quantamcumque necessariam habuerit et a vobis petierit pro predictis negociis nostris procurandis. Nos enim de toto eo quod sibi tradiderimus vel tradi fecerimus vobis satisfieri faciemus ad voluntatem vestram.

Data Ilerde II nonas augusti anno quo supra [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

87

[1278], agost, 5. Lleida

Pere, rei d'Aragó, comunica als jurats de Pamplona que, si pot individuar els condemnats per homicidi d'un pelegrí que es dirigia cap a l'Aragó, i que s'han escapat, els farà arrestar i guardar.

Reg. 40, f. 145v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilectis suis viginti iuratis Pampilone, salutem et ~~graciam~~ dileccionem. Vestras recepimus litteras in quibus nobis significastis quod quidam de Navarra, Pampilone, de illis qui iudicati sunt ad penam corporis et averi temptaverunt interficere quendam burgensem burgi Pampilone, euntem peregre apud Beatam Mariam de Salis in terra nostra, et rogabatis nos quod faceremus istud castigari, ad que vobis taliter respondemus quod si nos scire poterimus qui sunt illi qui predicta temptaverunt et facere presumserunt, nos eos puniemus et castigabimus, et faciemus de cetero custodiri et deffendi per totam terram nostram vos (*sic*) ab omni dampno et lesione.

Data Ilerde nonas augusti anno quo supra [MCCLXX octavo].

88

[1278, agost, 5. Lleida]

Pere, rei d'Aragó, comunica a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que ha promès als jurats de Pamplona que, en cas que trobés els condemnats que s'han escapat, els faria arrestar i guardar.

Reg. 40, f. 146r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Renardo de Rouray, gubernatori regni Navarre, salutem et graciam.

Vestras recepimus litteras in quibus nobis significastis quod quidam de Navarra, Pampilone, de illis qui iudicati sunt ad penam corporis et avere temptaverunt interficere quendam bu[rg]ensem burgi Pampilone euntem peregre apud Beatam Mariam de Sales in terram nostram, et rogabatis nos quod faceremus istud castigari, ad que vobis taliter respondemus quod si nos scire poterimus qui sunt illi qui predicta temptaver(u)nt facere et presumserunt, nos eis puniemus et castigabimus et faciemus de cetero custodiri et deffendi per totam terram nostram homines supradictos ab omni dampno et lesione.

Data loco, die et anno quo supra Ilerde nonas augusti anno quo supra [MCCLXX octavo].

89

[1278], agost, 5. Lleida

Pere, rei d'Aragó, comunica a Renaut de Rouray que està disposat a fer que els seus homes de Filera satisfacin els homes de Sangüesa, sempre que ell es comprometi a fer el mateix amb els seus homes, a judici de dos àrbitres escollits un per cada part; també li comunica que ha manat a Martín de Leet que se sotmeti a judici.

Reg. 40, f. 146r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Renardo de Rouray, gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras in quibus nos rogastis quod compelli faceremus homines nostros regni Aragonie ad solvendum hominibus de Sangoça debita que eis debent, ad que vobis respondemus quod nos parati sumus quod nos assignemus et constituamus aliquem virum qui, pro parte nostrorum hominum, videat in predictis, et ad cognitionem illius et alterius quem vos ibi constitueritis satisfaciant homines nostri hominibus Sangoçe et aliis regni Navarre, secundum quod eis visum fuerit debere fieri; similiter homines Navarre ad cognitionem eorum satisfaciant hominibus nostris. Noveritis eciam quod mandavimus Martino de Let quod, super querimoniis quas vos contra eum proposueritis ratione dampni per eum dati, faciat vobis et aliis querelantibus in posse vestro iusticie complementum.

Data Ilerde nonas augusti anno quo supra [MCCLXX octavo].

90

1278, agost, 22. Lleida

Pere, rei d'Aragó, demana a l'infant Jaume que, així com farà ell amb els homes de Camprodon, faci restituir les penyores que li han pres els homes de la vall de Ribes; a més, li demana que els seus homes no ajudin Arnau de Cortsaví o altres que estiguin en guerra amb ell.

Reg. 40, f. 146r.

Inclito et karissimo fratri suo infanti Iacobo, illustris domini Iacobi inclite recordacionis quondam filio, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, salutem et sinceram dileccionem. Noveritis nos vidisse literas quas misistis hominibus de Camporotundo super hiis que dicti homines asserebant Raimundum Mascharos, tenentem locum vestrum in valle de Rippis, abstulistisse (*sic*) eis, et super quodam milite quem ipsi ceperant, quem quidem, ut asserebant, abstulit eis Raumundus Mascharos predictus. Unde, visis litteris vestris et literis etiam quas dicti homines super hoc nobis miserunt, significamus vobis quod qualitercumque processum fuerit in ipso facto, tam per nostros homines quam per dictum Raymundum et homines dicte vallis, nos mandamus hominibus nostri Campirotundi quod restituant pignora, siqua tenent ab hominibus vallis de Rippis, et absolvant fideiussores seu manulevatores quos receperunt per pignoribus antedictis. Unde rogamus vos quatenus, siqua dictus Raymundus Mascharos vel homines dicte vallis tenent que restituenda sint hominibus de Camporotundo, vel in aliquo tenentur eis racione predicta, ea faciatis restitui et emendari eis per dictum Raimundum et homines vallis de Rippis summarie et de plano, et iubeatis supradictis et aliis hominibus vestris quod de cetero non sustineant Arnaldum de Corzavino vel alios qui sint nobiscum in guerra nec eis in dampnum nostrum transire permitant per loca que per vos tenent.

Data Ilerde X^o kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

91

[1278], agost, 25. Lleida

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà, l'infant Jaume, que obligui a presentar-se els homes de Montpeller i Perpinyà que han de donar testimoni en la causa que tenen, i que faci venir a Barcelona els de Mallorca.

Reg. 40, f. 148v.

Karissimo et quamplurimum diligendo fratri suo infanti Iacobo, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Quia super causa que inter vos, ex una parte, et nos, ex altera, vertitur in po[sse] arbitrorum, nos testes necessarios habebamus de locis et terris quas vos detinetis, rogamus [vos quatenus?] faciatis compelli testes qui sint in Montepessulano et in Perpiniano quos nos in dicta causa producere volumus et quos procurator noster vobis nominabit ad peribendum testimonium veritatis, et quod faciatis venire apud Barchinonam testes quos nos vel procurator noster producturi sumus qui sunt de Maiorica, mandantes vicario et baiulo vestro Maiorice per cartam vestram quod compellat testes quos Ferrarius de Minorisa, procurator noster, ei nominabit ad veniendum apud Barchinonam pro peribendo testimonio. Quam cartam per latorem presencium nobis transmittatis ut, tunc cum mitemus pro dictis testibus, possimus ipsam eis miterere, et nos faciemus sumptus ipsis testibus et alia que facere habeamus ad noticiam arbitrorum. Nos enim sumus parati compellere testes quos vos producere velitis de terris nostris ad peribendum in dicto negocio testimonium veritatis.

Data Ilerde VIII° kalendas septembris anno predicto [M^oCC^oLXX^oVIII^o]

92

1278, setembre, 5. Lleida

Pere, rei d'Aragó, demana a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que faci restituir un bestiar que alguns homes de Tudela havien robat als homes de Borja, i que sigui el seu batlle qui jutgi els culpables per l'homicidi d'un home de Borja. Finalment, per mantenir les bones relacions entre ell i el rei de França, farà restituir els béns que havien estat retinguts a causa del furt de bestiar.

Reg. 40, f. 152v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili [et dilecto Renardo de] Roboray, <gubernatori> gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. [...] [...] [...] fuyt nobis expositum quod Rodericus de [Valencia et] Martinus de Valtera cum hominibus Tutele ceperunt nongent[a] [capita ganati inter capras et] caprones hominum de Borgia, fatica iuris non inventa in eisdem, quas quidem capras et caprones secum aspor[tandum] apud Tudelam v[u]l[nerarunt] quendam] hominem nostrum de Borgia, de illis [...]¹ ipsos fugabant pro recuperando dicto bestiaro. Super porferimento (*sic*) iuris quod inde eisdem facere promitens (?) [...] interfecerant et vos ad querimoniam hominum de Borgia, et etiam fidelis baiulis (*sic*) nostro Muçe de Portella, mandastis quod dictum bestiarum restituerent predictis hominibus nostris de Borgia, et quod peytarent dicto baiulo nostro homicidium supradictum, quod quidem minime facere curaverunt. Quare, cum nos, ob gratiam illustris regis Francie, nolimus quod pignora fiant hominibus regni Navarre per homines nostros, seu dampnum aliud pro predictis sequatur, rogamus vos quatenus predictum bestiarum, visis presentibus, restituuy faciatis hominibus nostris supradictis, et dictum homicidium peytari faciatis predicto baiulo nostro, taliter facientes quod predicta racione pignora fieri non oporteat per homines nostros hominibus regni Navarre, et si homines Tudele querimoniam habuerint ab hominibus nostris Borgie, nos eisdem faciemus fieri iusticie complementum. Preterea nos sumus parati quod ganatum quod Iohannes Petri de Vera, filius <dicti> Fortunii Sancii, pignorravit racione predicta hominibus de Cortes, quodque dictus Muça fecit dari ad caplevandum, faciamus restitui libere ipsis hominibus, cum ipsi baiulo nostro et dicto Fortunio Sancii et hominibus de Borgia satisfactum fuerit de predictis.

Data Ilerde nonas septembris anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o.

1. El document està en males condicions perquè s'ha esvaït part de la tinta. Sembla que cal llegir ius, atès que no té sentit, és possible que hi digui q[ui]b[us].

1278, setembre, 5. Lleida

Pere, rei d'Aragó, informa Mussa de Portella del contingut de la carta precedent, i li diu que si el governador de Navarra no

fa restituir el bestiar robat, que distribueixi entre els homes de Borja els béns retinguts.

Reg. 40, f. 152v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Muçe de Portella, salutem et gratiam. Noveritis quod [nos] scribimus gubernatori Navarre quod restituat hominibus nostris de Borgia et restitui faciat nongenta capita ganati inter capras et caprones que eisdem fuerunt ablata et pignorata, ut dicitur, per Rodericum de Valencia et Martinum de Valtera cum hominibus Tutele, et quod faciat satisfieri vobis, nomine nostro, de homicidio quod ratione predicta fuit in Tudela, ut dicitur, perpetratum per homines de Tudela de quodam homine nostro de Borgia, de illis qui ibi venerant causa recuperandi dictum ganatum. Quare mandamus vobis quatenus, nisi dictus gubernator predictum adimpleret seu adimpleri faceret, vos de illis pignoribus ganati que Iohannes Petri de Vera, filius Fortunii Sancii, pignoravit ratione predicta hominibus de Cortes, regni Navarre, queque fecistis dari, ut dicitur, ad caplevandum, integretis et integrare faciatis homines nostros de Borgia predictos de predicto ganato eisdem oblato, satisfaciatis etiam vobis, nomine nostro, de homicidio supradicto.

Data Ilerde nonas septembris anno Domini M^oCC^oLXXVIII.

94

1278, setembre, 19. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, aprova la convinença a la qual han arribat el governador de Navarra i fra Ramon de Crebain, comanador de Mallén, per arbitrar respecte a la divisió dels termes dels castells de Mallén, Cortes i Oblites.

Reg. 40, f. 160v.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, laudamus, approbamus et confirmamus convenienciam factam inter nobilem Renaldum de Rouray, gubernatorem regni Navarre, ex I^a parte, et ffratrem Raimundum de Crebesino, comandatorem de Male, ex altera, super divisione terminorum castrorum de Male, de Cortes et de Oblites faciendam per alcaidum de Tudela et Petrum Martini de Rocha, arbitros ad hoc electos ex parte dicti gubernatoris, et per Petrum Garçes de Alveta et Iohannem Egidi Thari, arbitros similiter ad hoc

idem electos ex parte dicti ffratris Raimundi, ita quod quicquid pronunciatum seu arbitratum fuerit vel divisum per arbitros seu compositores predictos ratum et firmum habeamus et faciemus inviolabiliter observari. Concedentes insuper predictis arbitris liberam facultatem cognoscendi et diffiniendi auctoritate nostra de dampnis, iniuriis et malefactis illatis inter homines de Lobera et de Pitel et quoslibet alios homines regnorum Aragonie et Navarre.

Data Barchinone XIII° kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

95

1278, setembre, 19. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, comunica a Renaut de Rourag, governador de Navarra, que vol que siguin els mateixos àrbitres per la qüestió dels termes dels castells de Mallén, Cortes i Oblites qui jutgin també sobre els danys i perjudicis que s'han causat als homes de Lobera i de Pitillas (?), ja que no vol que hi hagi discòrdia entre aragonesos i navarresos.

Reg. 40, f. 161r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Renaldo de Rouray, gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. Receptis vestris literis et inspectis quas nobis misistis super damnis et malefactis que illata sunt inter homines de Lobera et de Pitela, vobis taliter respondemus quod, cum nobis displiceat quecumque discordia inter homines regnorum Navarre et Aragonie oriatur, volentes huiusmodi discordia debitam adhibere medelam, placet nobis et ordinavimus quod per alchaydum de Tudela et Petrum Martini de Recha, arbitros ex parte vestra electos, et per Petrum Garces de Alveta et Ioannem Egidii Tharini, arbitros ex parte fratris Raimundi de Crebasino, comendatorem de Male, similiter electos, super divisionem terminorum castrorum de Male, de Cortes et de Oblites facienda, cognoscatur et difiniatur de pannis et malefactis predictis et quibuslibet aliis illatis inter quoslibet alios homines reg(n)orum Aragonie et Navarre. No<o>s enim per literas nostras mandamus Petro Garzes et Ioanni Egidi, arbitris supradictis, quod ipsi una cum alchaydo et Petro Martini per vestras literas faciat ut per eos dicta discordia sopiatur.

Data Barchinone XIII° kalendas octobris anno Domini millesimo CCLXX octavo.

96

1278, setembre, 30. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, diu a Corrado Lancia que torni a Bertramino de Mari, genovès, el vaixell que li ha embargat, ja que l'havia noliejat a Mallorca abans que ell o Leone da Contadino haguessin fet preconitzar la prohibició de dur mercaderies als sarraïns.

Reg. 40, f. 164v.

Reg. Carini 1884: II, 4.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobili et dilecto ammirato suo Conrado Lancee, salutem et dileccionem. Receptis literis vestris et intellecto earum tenore super emparamento quod fecistis de navi Bertramini de Mari, vobis respondemus quod dictus Bertraminus ostendit nobis quandam literam concessionis sibi facta a procuratore Valencie, et etiam proposuit coram nobis dictam navim fuisse Maiorice nauliatam, unde, si vobis constiterit dictam navim fuisse nauliatam Maiorice, ut est dictum, et tempore emparamenti nondum fuerat preconitzatum et publicatum per vos vel per Leonem de Contadino mandatum nostrum quod fecimus de non eundo seu non ferendis victualibus aut aliis rebus ad partes inimicorum, volumus et vobis mandamus dictam navem, cum omnibus in ea per vos emparatis, deseparari dicto Bertramino, visis presentibus, (faciatis) et absolvi.

Data Barchinone II kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

97

1278, octubre, 7. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, demana a Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, que impedeixi als aragonesos intervenir a Albarrasí en ajuda de Juan Núñez i contra el rei de Castella.

Reg. 40, f. 167v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Petro Martini de Artesona, iusticie Aragonie, salutem et dileccionem. Intelleximus quod plures milites et alii de Aragonia accesserunt apud Albarraçinum

in auxilium nobili Iohannis Muynes (*sic*) et contra illustrem regem Castelle seu milites suos. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus, moneatis quoscumque milites seu alios de Aragonia accesserint ad dictum locum de Albarracino ut inde recedant et malum aliquod non faciant in Castella, alias, si desistere nollent a predictis, bona eorum que inveneritis emparetis.

Data Barchinone nonas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

98

1278, octubre, 7. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, respon a l'infant Manuel, que es queixava dels danys que homes de les seves terres han causat a Alacant. D'altra banda, li diu que no hi pot fer res, ja que viuen en zones de difícil accés, ni ho vol, perquè mentrestant homes de les terres del rei de Castella causen danys a les seves. La seva proposta de plantejar totes les qüestions a uns savis que les jutgessin encara no ha estat acceptada.

Reg. 47, f. 84r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, inclito et karissimo sororio suo infanti dompno Emanueli, salutem et sincere dileccionis affectum. Recepimus litteras vestras et ipsarum tenorem, ac eciam ea que Garcias Sancii, miles vester, coram nobis ex parte vestra proposuit super dampnis et rapinis noviter illatis hominibus de Alacant, in quibus reputabatis homines nostros culpabiles extitisse, intelleximus diligenter. Ad que vobis taliter respondemus quod nobis displicuit et displicet valde omnis dissensio seu controversia que acciderit vel quam accidere oporteat inter homines terre illustris regis Castelle et nostre, et prout vos bene scitis iam alias obtulimus nos paratos stare super talibus cognitioni aliquorum bonorum virorum ex parte dicti illustris regis Castelle et nostra comuniter electorum, et nichilominus recipiebantur publice et habebant recursum in terram dicti illustris regis Castelle malefactores et depredatores cum rapinis et rauberiis quas habuerant et extraxerant de terra nostra, propter quod, ut vobis iam significavimus, oportuit nos hanc viam assummere, videlicet quod non persequeremur neque fugaremus, ut antea persequi consueveramus, eos qui rapinas et d[am]p[na] inferebant terre et hominibus dicti illustris regis Castelle, et ita

potuit de facili contingere quod homines raptores, cognoscentes hoc, presumpserunt [...] inferre dampna que nobis dicere transmisistis. Nolit autem dilectione vestra credere quod hoc fecerint de consensu nostro, nec quod nobis placeat quod fecerunt, nec quod nos ipsos sustinere intendamus, immo sunt in locis heremis et montuosis, ubi ipsos leviter, sine intermissione aliorum negotiorum nostrorum, compellere non possemus, et unde etiam dampna sepius inferunt terre nostre. Et ut vos intelligere possitis bonum et sanum propositum nostrum quod ad hoc habemus, noveritis nos mandasse procuratori nostro Valencie quod procederet contra eos. Preterea ad hoc offerimus /ffacere\ quod sumus parati stare cognitioni provisioni bonorum virorum a parte predicti illustris regis Castelle et a parte nostra comuniter eligendorum super omnibus rapinis factis et dampnis illatis in frontariis et confinibus regnorum Valencie et Murcie per homines nostros et per homines predicti illustris regis Castelle, sive sint vassalli et naturales sui aut nostri, sive receptati in predictis regnis, tempore videlicet preterite et presentis guerre sarracenorum. Sumus etiam parati facere et recipere emendas et restitutiones super dictis rapinis factis et dampnis, sicut teneamur, ad cognitionem predictorum, dummodo predictus illustris rex Castelle prestet ad hoc suum assensum et se obliget sub forma premissa. Et de predictis ad cautelam fecimus fieri publicum instrumentum, a quo unum per litteras divisum vobis mittimus per dictum nuncium vestrum, et etiam hoc predicto regi Castelle significandum duximus per nuncium specialem, ne aliquod sibi super talibus contrarium dare valeant intellectum.

Data Barchinone nonas octobris anno Domini millesimo CC°LXX°VIII°.

99

1278, octubre, 17. Barcelona

El rei Pere demana a Galceran d'Urtx, lloctinent de l'infant Jaume a Mallorca, que faci tornar dos sarrains que van ser robats a Ponç de Mataró, a Sellent.

Reg. 41, f. 4v.

Gaucerando de Urgio, tenenti locum karissimi infantis Iacobi, fratris nostri, in Maioricas. Intelleximus per dilectum scutifferum nostrum Poncium de Materone quod duo sarraceni que fuerunt

furtive subrepti de quodam loco suo de Sallent fuerunt venditi et sunt in Maiorica. Quare mandamus vobis quatenus predictos saracenos, quos lator presencium vobis ostenderet, capiat et capi faciat et eosdem nobis captos per ipsum latorem presencium transmitatis.

Data Barchinone XVI° kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Gabriel dixit ex parte regis.

100

1278, octubre, 17. Barcelona

*El rei Pere reclama a Lope Díaz de Haro que els seus homes i els altres de l'exèrcit que ataca Albarrasí no deixen que els homes de Terol facin llenya, com estan acostumats, a les muntanyes d'Albarrasí i que, a més, li roben el bestiar; també li reclama que causen dany a les viles de Santa Eulalia del Campo i Galliel, creient que són de Juan Núñez, mentre que són de la seva dominació. Envia la mateixa carta als homes dels consells i altres de Castella que formen part de l'exèrcit.*¹

Reg. 41, f. 5r.

Viro nobili et dilecto consanguineo suo Lupo Diez de Haro, domino de Vizcaya, salutem et dileccionem. Intelleximus per homines concilii Turolii quod homines vestri, et alii qui sunt vobiscum in exercitu de Albarrazino, prohibent eisdem et hominibus aliis terre nostre ne intrent montes Albarrazini vel scindant ibi ligna, et quod hac de causa pignorarunt et detinent aliquos homines Turolii et terre nostre, cum bestiis et rebus eorum pignoratas, licet hucusque consueverint homines nostri de dictis montibus ad usus eorum ligna et maderam recipere et habere; item quod rapiunt cotidie et secum ducunt absconse et manifeste ganatos hominum Turolii et aliquarum aldearum suarum, et nolunt eas eisdem reddere, de quibus admiramur. Intelleximus etiam per eosdem quod vos et homines dicti exercitus intenditis malum facere villis Sancte Eulalie et de Galliel et hominibus ipsarum ac rebus eorum, tanquam locis et vassallis nobilis Iohannis Nuynez. Unde facimus vobis scire quod dicta loca sunt in regno nostro et sunt pignori obligata filiis Egidii Sancii de Turolio, quondam, vassallis nostris et pertinent, legatis testamenti nobilis Garsie Ortiz d'Açagra, quondam,

qui dicta loca possidebat tanquam sua, et quamvis dicto Iohanni Nuynez, causa rey servande, in contumaciam dictorum filiorum Egidii Sancii, possessio dictorum locorum adiudicata esset, nos tamen cum cognitum non sit cui seu quibus proprietas eorundem locorum debeat pertinere, habemus dicta loca deffendere et in nostra custodia et comanda habere, cum incontinenti cum dicti filii Egidii Sancii purgarent contumaciam suam, dictus Iohannes haberet possessionem dimittere supradictam. Quare vos rogamus quatenus faciatis absolvi homines locorum nostrorum captos ratione predicta, et faciatis reddi et restitui hominibus nostris de Turolio et aldearum suarum et de aliis locis nostris pignora omnia eis facta et bestiarium ablatum per aliquos homines dicti exercitus rationibus supradictis, et permitatis istos homines de Turolio et aldearum suarum ligna et maderas in predictis montibus scindere et ducere ad eorum usus, ut consueverunt hucusque, et non faciatis nec fieri permitatis in dictis locis Sancte Eulalie et de Galliel, vel hominibus eorundem locorum seu bonis suis, dampnum aliquod sive malum, maxime cum homines ipsorum locorum malum non fecerint nec intendant facere vobis seu exercitui supradicto vel aliquibus hominibus de Castella, et regraciabimur vobis ista. Quicquid autem super predictis duxeritis faciendum nobis per vestras literas intimetis.

Data Barchinone XVI° kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Raymundus Scorna.

Item, aliam sub eadem forma conciliis congregatis in exercitu de Albarrazino et universis aliis hominibus de Castella ad quos presens litera pervenerit.

¶Idem.

1. *Vegeu Reg. 41, f. 11v*: Concilio Turolii. Placet nobis quod possitis emere vos vel aldeani et etiam quecumque alii voluerint villas Sancte Eulalie et de Galiel dum tamen emerant salvo iure eiusque. VI° idus octobris [M^oCC^oLXX^oVIII^o]. ¶Raymundus Escorna *i* Petro Martini de Artesona, iusticie Aragonie. Quod comissionem per eum factam Iohanni Egidii Tarini in causa que inter Iohannem Nunez et procuratores eius, ex una parte, et Sancium Muynez, ex altera, vertitur super villis Sancte Eulalie et de Galill revocet, visis presentibus, si tamen ipsa comissio contra ius et Forum et contra consuetudinem curie domini regis fuit facta. VI° kalendas novembris. ¶Idem.

101

[1278], octubre, 18. [Barcelona]

El rei Pere, atès que Ferrer de Manresa està ocupat en altres assumptes, el substitueix per Ramon de Montanyana com a procurador seu en la causa que té amb el seu germà l'infant Jaume.

Reg. 41, f. 4r.

Noverint universi quod cum Fferrarium de Minorisa, quem nos Petrus, Dei gracia et cetera, procuratorem constituerimus in causa que vertitur inter nos, ex una parte, et /karissimum\ ~~illustrem virum dominum Iacobum~~ fratrem nostrum /infantem Iacobum,\ ex altera, sit variis et arduis negociis occupatus, adeo quod non potest ad presens personaliter attendere ad predictum negocium procurandum, constituimus procuratorem Raymundum de Muntanyana, canonicum Ilerdensis, clericum nostrum, in causa predicta ad videndum iurare testes quos dictus frater noster producere voluerit in dicta causa coram arbitris a nobis et ipso electis, et ad producendum etiam testes qui producendi fuerint ex parte nostra, et ad recipiendum et dandum dilaciones, et ad signandum diem et dies in dicta causa prout ei visum fuerit faciendum, et ad substituendum alium vel alios procuratores ad faciendum predicta, et ad omnia alia facienda in premissis et cetera, habentes ratum et cetera. In cuius rei testimonium presens procuratorium nostri sigilli munimine duximus roborandum.

[Datum Barchinone] XV° kalendas novembris [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Raymundus de Muntanyana.

102

[1278], octubre, 18. Barcelona

El rei Pere reclama al batlle i al veguer de Mallorca que embarguin els béns que Ermengol Andreu té a Mallorca, perquè encara no li ha pagat tot el que li deu per la compra dels drets de l'alfòndec de Bugia.

Reg. 41, f. 4v.

Baiulo et vicario Maioricarum. Cum Ermengaudus Andree teneatur nobis in sex milibus solidibus ratione empicionis quam fecit ad quinque annos de fundico Bugie, per quos tenuit ipsum

fundicum, et non solverit nobis nisi tantum mille quingentos solidos pro uno anno, et sic remanent nobis ad solvendum sex mille solidorum pro residuis IIII^{or} annis, rogamus et dicimus vobis quatenus emparetis, visis presentibus, merces et res quas dictus Ermengaudus habet in domo vel posse Thome Valentini seu aliorum hominum Maiorice, et ipsas res et merces tandiu emparatas teneatis donec idem Ermengaudus nobis satisfecerit de predictis.

Data Barchinone XV° kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Iuceffus Ravaya.

103

[1278], octubre, 23. [Barcelona]

Es registra l'ordre a l'almirall Corrado Lancia que desembargui el vaixell dels mercaders genovesos Bertramino di Mari i Bonifacio Surli, sempre que donin garanties de no comerciar amb sarraïns enemics seus. Ordena a Pere de Libià, justícia de València, que rebi les garanties.

Reg. 41, f. 6v.

Conrado Lancee, amirato. Quod desemparet Bertranino de Mari et Bonifacio Surli, mercatoribus ianuensibus, navem cum mercibus et rebus suis quas occasione domini regis ipsis emparavit, ipsis assecurantibus in posse Petri de Libiano, iusticie Valencie, quod predictas res non portent ad aliqua loca sarracenorum nec vendant eas sarracenis inimicis domini regis, prout in sententia Fferrari de Minorisa, qui sentenciavit dictas navii et merces debere eis desemparari, viderit contineri.

X kalendas novembris [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus Marchesii.

Petro de Libiano, iusticie Valencie, quod recipiat a mercatoribus predictis ydoneam cautionem ut supra; qua recepta significet illud Conrado Lancee.

¶Ut supra.

104

[1278], octubre, 31. [Barcelona]

Es registra la instància a Arnau Taverner perquè obtingui, d'algun cardenal favorable als seus negocis, el permís pel casament entre el comte Ponç Hug V d'Empúries i Marquesa, filla del difunt Guerau VI de Cabrera.

Reg. 41, f. 9r.

Arnaldo Taverner, quod roget ex parte domini regi unum ex cardinalibus quem favorabiliorem viderit erga negocia domini regis, quod amore eius instet apud dominum papam ut pro dispensatione de matrimonio celebrando inter comitem Impuriarum et filiam Geraldí de Capraria, quondam.

II kalendas novembris [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petro de Sancto Clemente.

105

[1278], novembre, 23. Barcelona

El rei Pere informa els batlles i justícies de València, Xàtiva i Gandia que ser Francesco da Pisa té el permís de dur a Tremissèn figues, panses, oli i altres queviures, excepte blat, ordi i civada.

Reg. 41, f. 20r.

Baiulis et iusticiis Valencie, Xative et Gandie et aliorum locorum regni Valencie. Noveritis nos concessisse ser Francischo de Piça quod ipse et illi qui secumt (*sic*) ibunt in navi possint deferre ficus, atzebib, oleum et alia, excepto frumento et ordeo et civata, in quocumque loco magis sit eis oportunum in terra regis de Tirimze. Quare mandamus vobis quatenus eisdem super predictis portandis ad predicta loca nullum impedimentum seu contrarium eisdem faciatis seu fieri permitatis, dum tamen ipsi albaranum aportent a Iacobo Petri quod in predicto regno deferant predicta.

Data Barchinone IX° kalendas decembris anno predicto [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶[en blanc]

106

1278, novembre, 24. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, avisa Blanca, filla del difunt rei de França, que la seva germana Violant, reina de Castella, torna amb el seu marit però ell, obeint la seva requesta, ha retingut amb ell els dos infants fills seus i del difunt infant Ferran.

Reg. 47, f. 84r.

Ed. Memorial 1851: doc. 113 (amb error de datació)

Illustrissime et karissime nepti sue quamplurimum diligende dompne Blanche, illustris regis Francie quondam filie, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Rfferente fratre Iohanne Picardo, nuncio vestro, credulitatis ex parte vestra literis presentatis, sospitatem et statum vestrum prosperum letanter audivimus et de ipsis cor nostrum vehementi gaudio exultavit. Exposuit nobis insuper dictus frater qualiter ferebatur apud vos quod karissime sororis nostre regine Castelle illustris et vestrorum /etiam\ liberorum ad partes Castelle procurabatur regressus, propter quod nos instantanter sollicitastis et exortastis per ipsum fratrem ut, circa custodiam et conservacionem liberorum ipsorum, nos deberemus habere prout nos decet et de nobis confidebatis. Super quibus vestre dileccioni taliter respondemus quod super custodiendis et conservandis infantibus filiis vestris et nostris nepotibus, quia nostra interest consanguinitatis propinque, naturali debito exigente, et intervenientibus precibus vestris, sic nos habemus et habere intendimus ~~ut deceat nostra honore~~ /cedat honori nostro\ et vobis possit plurimum gratum esse /et ab aliis reputemur merito super hoc egisse decenter.

Data Barchinone VIII° kalendas decembris anno supra.\¹

1. *El text afegit a la interlínia substitueix el següent, barrat al registre: nec volente Deo vos revereri d(e)portet quod instinctu alicuius possit super hoc nostro bono proposito deviari. Dicta etiam regina sorore nostra ad virum suum redire volente, eius voluntati in hoc casu, secundum Deum et bonam famam, non possemus comode contrahire. Nichilominus dictos pueros intendimus servare nobiscum et nos habere taliter erga ipsos quod de negligencia vel incuria reprehendi per aliquem merito non possimus. Data Barchinone octavo kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.*

107

[1278], novembre, 24. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, avisa Felip, rei de França, que no li ha pogut enviar resposta amb el missatger de la seva germana Blanca, perquè la seva germana Violant, en aquell moment, no estava present i no en sabia la resposta, per això li envia un missatger.

Reg. 47, f. 84r.

Serenissimo et karissimo fratri suo quamplurimum diligendo Philipo, Dei gracia illustri regi Francie, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Relatu religiosi viri fratris Iohannis Picardi, qui ex parte vestra et dompne Blanche missus fuit karissime sorori nostre regine Castelle illustri, sospitatem persone vestre et statum felicem letanter audivimus, et lacius de ipsis consolati et recreati fuimus. Ideo requirimus vestram dileccionem ubi, quocienscumque nunciorum obtulit se facultas, super eisdem nos certificare et recreare velitis, nos enim vobis significamus ad gaudium quod in confeccione presencium leta perfruebamur, per Dei gratiam, sospitate. Sane, super hiis que domine regine sorori nostre per eandem fratrem intimastis, ad que eadem regina noluit per nos respondi, quia ipsa nobiscum non erat nec eramus informati per eam ad plenum super ipsa responsione, non potuimus vobis respondere per fratrem Iohannem predictum, set in brevi resp[ondemus] vobis per nostrum nuncium specialem.

Data Barchinone VIII° kalendas decembris anno supra [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

108

[1278], novembre, 30. Barcelona

Es registra l'ordre del rei Pere de donar guiatge a mestre Felipe, nunci del rei de Castella, que es dirigeix a Montpeller per comprar joies i altres objectes, i que pugui dur quatre cavalls.

Reg. 41, f. 21v.

Universis officialibus et cetera. Cum magister Philipus, nuncius illustris regis Castelle, qui de mandato illustris regis Castelle accedit apud Montepesulanum pro quibusdam rebus et ioyis emendis, et debeat transitum facere per terram domini regis in reditu, mandat

dominus rex quod predicti officiales nullum impedian et cetera. Recuperantes hanc literam in frontaria regni Aragonie et [C]astelle.

Data Barchinone IIe kalendas decembris [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Raymundus Escorna.

Alia predictis officialibus. Quod magistro Philipo iamdicto nullum impedimentum faciant super extrahendis et ducendis apud Montepessulanum quatuor equis, et quod recipiant ab eo hanc literam cum de iurisdiccione domini regis extraxerit dictos equos.

Data ut supra.

109

[1278], desembre, 3. Barcelona

El rei Pere comunica a Lope Díaz de Haro, en resposta als seus missatges, que de moment s'espera en la resolució del seu conflicte amb el rei de Castella.

Reg. 47, f. 84v.

Ed. Memorial 1851: doc. 149.

Luppo Didaci de Bizcaya, salutem et dileccionem. Noveritis nos Rodericum Ivanynes, militem vestrum, vidisse, qui ex parte vestra nobis exposuit quod illustris rex Castelle non compleverat vobis nec complere volebat ea que vobis dare promiserat, et ideo supplicavit nobis ex parte vestra ut nos consuleremus vobis super predictis, ut significaremus vobis voluntatem nostram super predictis. Unde vobis respondemus et vobis consulimus ut ad presens sustineatis et spectetis donec ipsa dissencio sit soluta, que modo videtur esse in mundo venerit ad lucem, et super ipsis declaravimus voluntatem nostram pre[dic]to militi ut eam vobis refferat ex parte nostra.

Data Barchinone III° nonas decembris [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus Marchesii.

110

[1278], desembre, 15

Ramon Escorna porta des de Sixena a Pere de Sant Climent vint-i-dos pergamins amb segell, vuit sense i un en paper amb els tractats entre els reis de Castella i d'Aragó.

Reg. 41, f. 28r.

XVIII° kalendas ianuarii. Raymundus Escorna tradidit Petro de Sancto Clemente XXII instrumenta pergamenea munita sigillis regum Castelle et Aragonum, et VIII° instrumenta sine sigillis et unum papireum instrumentum seu cedula, que omnia tangunt convenientias et pacta inita inter reges predictos, et ea dicto Raymundo, mandato domini regis, attulerat de Sexena.

111

[1278], desembre, 15. Lleida

El rei Pere demana a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que impedeixi que els homes d'Artieda rebin danys per part d'homes de Navarra. També demana als homes de Ruesta, Tiermes, Eso, Salvatierra i Pintano que els defensin fins que no arribi Rodrigo (o Raimon?) Jimeno de Luna.

Reg. 41, f. 25r.

Roberto (*sic*) de Rouray, gubernatori Navarre. Quod dominus rex dicebat et rogabat quod prohiberet et prohiberi faceret nec hominibus de Arteda ab aliquibus hominibus de Navarra malum aliquod inferretur, quoniam dominus rex faceret ab eis fieri ius cuilibet querelanti.

Data Ilerde XVIII° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Alia hominibus de Ruesta, de Tiermas, de Eso, de Salvaterra et de Pintano. Quod defenderent contra homines Navarre homines de Arteda, ipsis facientibus ius, donec Rodrigo Eximini de Luna fuerit in illis partibus.

Data ut supra.

112

[1278], desembre, 29. [Barcelona]

El rei Pere demana a l'abat de Fontfreda que, tot i que ha estat substituït per l'abat de Vallbona a causa de la seva malaltia, atès que és l'únic que pot fer-ho, convoqui els testimonis a Peralada, ja que l'infant Jaume es nega que vinguin a Barcelona des de

Mallorca. La mateixa carta és enviada a l'abat de Sant Pau de Narbona i a Ramon de Besalú.

Reg. 41, f. 34r.

Abbati Fontisfrigide. Noveritis nos intellexisse quod propter vestram infirmitatem fuisset subrogatus loco vestri abbas de Vallebona de consensu partium in causa que vertitur inter nos et karissimum fratrem nostrum infantem Iacobum. Idem abbas et archidiaconus Ilerdensis, presentibus et consentientibus procuratore nostro et procuratore dicti fratris nostri, ordinaverunt et posuerunt etiam in actis quod vos solus possetis assignare die partibus et aliis coarbitris vestris ad recipiendum testes de Maiorica quos nos in Barchinona producere volebamus, et quos dictus frater noster compellere debebat ad veniendum Barchinonam. Verum, cum dictus frater noster noluerit compellere dictos testes, ut conductum fuit, et nos velimus alias procedere in negotio prout procedendum sit, rogamus et requirimus vos quatenus assignetis die competente et locum apud Petramlatam ad quam convocetis alios coarbitros vestros et procuratores utriusque partis ut procedere possitis in negotio supradicto prout fuerit faciendum. Nos enim parati sumus ad diem per vos assignatam mittere dictum archidiaconum et procuratorem nostrum, et super hoc requirimus per literas nostras abbatem Sancti Pauli Narbone et archidiaconum supradictum.

Data III° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Raymundus de Montanyana.

Similis fuit missa abbati Sancti Pauli Narbone.

Item, alia magistro Raymundo, archidiacono predicto.

113

1278, desembre, 30. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, reconeix que deu una suma de diners a Ramon de Montanyana, canonge de Lleida i escrivà reial, que inclou el preu d'una copa que va donar a mestre Berardo, notari papal, i les despeses de la missió a la Cúria romana.

Reg. 46, f. 3v.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, confitemur et recognoscimus debere vobis fideli nostro Raimundo de Montanyana, canonico Ilerdensis et scriptori nostro, due mille et ducentos turonenses

argenti albos, octingentos videlicet pro quadam cuppa argentea et superdaurata quam nomine et mandato nostro presentastis magistro Berardo, notario domini pape, et mille et quadringentos qui remanserunt vobis ad solvendum de quitacione vestra viatici Curie Romane, ultra illos scilicet denarios quos iam de predicta quantitate solverit vobis Iucefus Ravaya, /baiulus noster,\ et Iohannes Galandesii, mandantes [dictu]m Iucefum Ravaya quod vobis, vel cui volueritis loco vestri, solvat predictos duo mille et ducentos turonenses sine aliqua dilaccione.

Data Barchinone III° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o octavo.

¶Petrus Marchesii.

114

1279, gener, 3. Barcelona

El rei Pere informa el rei Alfons de Castella que ha vist els seus ambaixadors i que es posarà d'acord amb l'infant Sanç per tal de trobar la data i el lloc per celebrar unes entrevistes, i li demana que hi sigui també present l'infant Manuel. Escriu el mateix a l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 84v.

Illustri et magnifico don Alfonso, Dei gracia regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallicie, Sibilie et cetera, Petrus, per eandem et cetera. Noverit excellencia vestra nos vidisse inclitum infantem dompnum Emanuelem, fratrem vestrum, Ferrandum Petri, decanum Sibilie, Guilelmum de Rochafolio et magistrum Iacobum de Legibus, iudicem vestrum, cum litteris vestris continentibus quod eidem dompno Emanueli, ex parte vestra, credere debemus. Quem quidem letanter audivimus, et tam ea que in litteris continebantur quam ea que ipse nobis, ex parte vestra, proponere voluit intelleximus diligenter. Et cum super amore et aliis invicem tractaverimus, convenimus super ipsis habere vistas cum inclito et karissimo nepote nostro infante dompno Sancio, vestro primogenito et herede, cui plenam potestatem vos impendisse, dicebant, super negociis antedictis, et statuimus tempus et locum quibus invicem interesse debemus, ad quas vistas nos veniemus, et tunc tractata negocia per nos et ipsum, divino mediante auxilio, disponentur. Ceterum vos rogamus ut dompnum Emanuelem predictum, qui

interfuit tractatibus istis, velitis, si placet, in vistis predictis esse presentem.

Data Barchinone III nonas ianuarii anno M^oCCLXX^oVIII^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

Simili modo et de consimili ratione scripsimus infanti dompno Sancio, die et anno predictis.

¶Idem.

115

[1279, gener, 3. Barcelona]

El rei Pere comunica a l'infant Sanç que, pensant en les entrevistes que han de tenir, ha de fer-se atorgar la plena potestat de tractar per part del seu pare, el rei Alfons.

Reg. 47, f. 84v.

Eidem infanti dompno Sancio. Noveritis nos audivisse et intellexisse plenarie et gratanter ea omnia que Ferrandus Petri, decanus Sibilie, nobis retulit ex parte vestra, et per ipsum specialiter intelleximus affectionem et verum amorem quem erga nos habetis, et e converso vos scire volumus nos erga vos amorem verum et affectuosam dileccionem habere. Super negociis vero tractatis, sicut per alias litteras vobis significamus, convenimus habere vista vobiscum, quod quidem nobis placet ut vos personaliter videamus, et quia speramus tunc tractata negocia finem laudabilem consequi, Altissimo disponente, decet igitur vos habere plenam ab illustri rege patre vestro predicto potestatem ut per dictum decanum et inclitum infantem dompnum Emanuelem et alios nuncios ab ipso et vobis ad nos missos intelleximus, ne per defectu huiusmodi potestatis dictorum negotiorum laudabilis consumacio valeat retardari. De iniuria vero qua nos vobis teneri asseritis, quia hucusque vos vidimus itarato (*sic*), satisfaccionem de cetero vobis facere proponimus et emendam.

Data ut supra [Barchinone III nonas ianuarii anno M^oCCLXX^oVIII^o].

¶Idem.

116

[1279], gener, 3. Barcelona

Es registren les ordres als batlles de Vilafranca, de Montblanc i de Lleida, i a Mossé, alfaquí, que paguin les despeses del viatge de la reina [Violant] de Castella entre Barcelona i Saragossa.¹

Reg. 46, f. 3r.

Ed. Ballesteros 1963: 877.

In Barchinona.

Baiulo Villefranche. Quod solvat expensam regine Castelle quam fecerit in Martorello die qua exhibit Barchinonam et die qua intrabit Villamfrancam.

III° nonas ianuarii [anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Baiulus Montisalbi. Quod solvat expensam quam regina Castelle fecerit ex quo exiverit Villamfrancham donec venerit in Montemalbum et ipsa die in Montealbo.

Data ut supra.

Baiulo Ilerde. Quod solvat expensam regine a die qua exiverit Montemalbum usque venerit Ilerdam et dum fuerit Ilerde.

Data ut supra.

Mosse alphaquimo, quod solvat expensam regine a [die] qua ex[i]verit Ilerdam donec venerit Cesaraugustam et dum erit Cesarauguste, et solvat loguerium azemilarum ad rationem duodecim denarios barchinonenses pro qualibet, et necessaria sua pro re[di]tu usque Barchinonam, deductis CCC solidibus qui iam sunt soluti, sic quod culpa sua non detinent azemilas, et quod solvat illud quod de alio itinere remansit [ad dandum?] de expensa dicte regine.

Idem ut supra.

1. *A aquesta estado de la reina ha de referir-se el següent document: Dilecto suo Martino Romei de Vera, iusticie Calataiubi, salutem et dileccionem. Cum intellexerimus quod tres homines de Arecha interfecerunt Martinum Roderici, existente in servicio illustris regine Castelle, karissime sororis nostre, mandamus vobis quatenus contra dictos homicidas, si eos inveniri potueritis, et contra bona eorum, et contra caplevatores qui eos caplevasse dicuntur, procedatis visis presentibus pro delicto predicto prout mediante iusticia fuerit procedendum, sic quod per defectum iusticie dictum delictum non pretereat inpunium. Data Valencie XIII° kalendas augusti. ¶Raimundus de Montayana (Reg. 41, f. 110v; [1279,] juliol, 18. Ed. Ballesteros 1963: 893, amb molts errors).*

117

1279, gener, 11. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, mana al salmedina Íñigo López que pagui al porter Ponç la seva quitació i les despeses pel viatge que ha fet per veure Juan Núñez.

Reg. 46, f. 4r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Enquo Luppi, çalmedine, salutem et graciam. Mandamus vobis quatenus donetis et solvatis Poncio, portario nostro, ~~septem~~ C septuaginta solidos barchinonensium quos sibi debemus pro quitacione suam Barchinone; donetis eciam eidem quadraginta solidos barchinonensium pro expenssis intineris ~~quod~~ istius viatici quod pro nobis facit apud nobilem Iohannem Nunii.

Data Barchinone HH° / III° iudus ianuarii anno Domini $\text{M}^{\circ}\text{CC}^{\circ}$ septuagesimo octavo.

¶Petrus de Sentcliment.

118

1279, gener, 20. Perpinyà

Acords entre el rei Pere i el rei Jaume de Mallorca sobre l'accessió d'aquest al regne de Mallorca i als altres dominis que li havia deixat el seu pare, el rei Jaume I.¹

Ed. Diplomatarium 1: doc. 158.

1. Vegeu també els docs. 159, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 169, 170, 201, 202, 207 (amb error de datació, ja que ha de ser 1279), 209, 210, 268, 272, 273.

119

[1279], gener, 26. Montpeller

El rei Pere ordena a tots els seus oficials i súbdits que deixin circular lliurement per les seves terres Juan Núñez, la seva família i les seves coses, sempre que no facin cap dany.

Reg. 41, f. 38v.

Universis officialibus et subditis nostris. Mandamus vobis quatenus nobili viro Iohanni Nunii et familie aut rebus suis nullum

impedimentum, dampnum vel contrarium faciatis, immo eosdem permittatis ire et esse per totam terram nostram salve et secure cum omnibus rebus eorum, dum ab eo vel ab hominibus suis aut occasione eorum malum sive dampnum non eveniat terre nostre.

Data in Montepessulano VII° kalendas februarii [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus Marchesii.

120

[1279, gener, 31. Perpinyà]

El rei Pere demana a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que capturi alguns presos que s'han escapat de la presó de Tarassona.

Reg. 41, f. 39v.

Renaudo de Rouray, gubernatori Navarre, salutem et graciam. Cum Iohannes Martini de Tirazona et Garcias de Exea, et quidam alii quos Iohannes Petri de Calcones vobis nominabit, evaserint nuper a capcione carceris Tirazone, rogamus vos quatenus, ubique in partibus Navarre reperti fuerint, ipsos capi faciatis et tradatis predicto Iohanne Petri Calcones.

Data ut supra [Perpiniano IIe kalendas februarii anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o].

121

[1279], febrer, 13. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, es queixa al senescal de Carcassona del fet que en terres de jurisdicció del rei de França es marquen i retenen mercaderies i homes de les seves terres, aquests fins i tot són empresonats, sense que ell en sàpiga la raó. També li diu que un mercader que demanava que li fos pagat un deute de Pere de Montcada no es va presentar a Barcelona, on ell l'havia convocat per fer-li justícia; es pregunta si és per raó d'aquest deute que són retinguts els béns dels seus homes i li demana que faci restituir totes les marques i retencions de béns.

Reg. 41, f. 41v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto senescalco Carcassone, salutem et dileccionem. Intelleximus quod in terra seu iurisdiccione illustris regis Francie, in Achate, Narbona, Biterris et quibusdam locis aliis senescalcie vestre, pignorantur et marchantur res et merces hominum terre nostre, et ipsi etiam homines nostris in personis detinentur, et de causa pignoris huiusmodi et detencionis que sit noveritis nos incertos. Recordamur tamen quod nuper, quando fuimus Perpiniano, venit ante presenciam nostram quidam mercato(r) requirens nos ut faceremus sibi solvi a nobili nostro Petro de Montecathano quoddam debitum quod asseruit dictum nobilem sibi debere, et cum nos essemus ibi pro negociis nostris et illustris regis Maioricarum, fratris nostri, circa que tunc intendere habebamus, respondimus dicti mercatori quod veniret ad nos in Cataloniam ubi nos faceremus sibi fieri iuris complementum tam a dicto Petro de Montecathano quam quibuslibet aliis subditis nostris de quibus vellet proponere querimoniam coram nobis. Mercatorem autem postea non vidimus antedictum, et si ratione predicta vel quavis etiam alia predicta fiant cogimur admirari, cum sine fatica iuris, que facta non est ut debuit, in nobis vel officialibus nostris sit quibuscumque data licencia ut contradictum sit ab officialibus illustris regis Francie predicti pignorare vel detinere homines terre nostre vel res eorum. Quapropter vobis dicimus et rogamus quatenus personas detentas et res pignoras, ut dicitur, in vestra senescalchia faciatis absolvi. Nos enim sumus parati facere fieri a subditis nostris quibuslibet querelantibus de eis iusticie complementum.

Data Barchinone XVII° kalendas marcii [M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

122

[1279], febrer, 18. Barcelona

El rei Pere informa els seus oficials de València i Dénia que, a sol·licitud del rei de Mallorca, confirma als habitants de l'illa les llibertats i les immunitats que els havia concedit el rei Jaume.

Reg. 41, f. 44r.

Fidelibus suis baiulis, lezdariis et aliis officialibus nostris Valencie et Denie, salutem et graciam. Ad preces illustris et karissimi fratris nostri regis Maioricarum nos noveritis concessisse quod

populatores Maioricarum utantur libertatibus et immunitatibus eis concessis a domino Iacobo, inclite recordacionis rege Aragonum patre nostro, super lezdis et pedagiis non solvendis de rebus et mercibus eorundem. Quare mandamus vobis quatenus predictas libertates et immunitates eis observetis et observari faciatis sicut eis tempore dicti domini patris nostri plenius utebantur.

Datum Barchinone XII° kalendas marcii anno predicto [M^oCC^oLXX^o octavo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

123

[1279], març, 2. Tarassona

El rei Pere comunica al rei Alfons de Castella que es veurà tan aviat com podrà amb l'infant Sanç a Tarassona.

Reg. 47, f. 84v.

Ed. Memorial 1851: doc. 142 (amb error d'any).

Excellenti et magnifico atque sibi karissimo tanquam fratri dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, et cetera, Petrus, per eandem et cetera, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Recepimus litteras vestras, quarum serie intellecta vos scire volumus quod nos quanto celerius potuimus venimus Tirasonam pro habendis vistis cum karissimo nepote nostro illustri infante dompno Sancio, set nondum ad confeccionem presentium fuerat in aliquo processum de negociis super quibus tractatur, speramus tamen in Domino quod ipsa negocia feliciter disponentur, et tunc quicquid inde actum fuerit vobis significare curabimus per litteras vel nuncios speciales.

Data Tyrasone VI° nonas marcii [M^oCC^oLXX^o octavo].

¶Petrus de Sancto Celemente.

124

[1279], març, 8/13. Tarassona

Pere, rei d'Aragó, envia els seus misatgers al rei Alfons de Castella i a l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 85r.

Serenissimo et magnifico principi dompno Alfonso, Dei gracia illustri regis Castelle et Legionis, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et ~~sincere~~ /et cetera\ Ad presenciam regie maiestatis duximus destinandos venerabilem virum Iazbertum, Dei gracia episcopum Valentinum, et nobilem virum Hugonem de Mataplana, prepositum Massiliensis, et Raymundum de Muntaynana, canonicum Ilerdensis, clericos nostros, rogantes vestram dilecc[io]nem quatenus eisdem velit credere super hiis que vestre celsitudini ex parte nostra duxerint refferenda.

Data Tirasone VIII° idus marcii [M^oCC^oLXX^o octavo].

¶Raymundus de Muntaynana.

Postea dominus rex misit cum litteris suis de credencia ad regem Castelle, revocatis dictis nunciis, venerabiles ffratrem Guilelmus de Mont[anyana],¹ magistrum Templi in Catalonia et Aragonia, et Hugonem de Mataplana, prepositum Massiliensis, quibus crederet et cetera.

Facta littera Tyrasone III idus marcii.

¶Petrus de Sancto Clemente.

Item, cum simili littera credencia ad infantem dompnum Sancium, illustris regi Castelle maiorem filium et heredem.

Data ut supra.

1. Miret i Sans 1910: 515, i Sans Travé 1996: 478 *el tenen documentat com a mestre els anys 1258-1260, mentre que en aquest moment ho seria Pere de Montcada, si no hem de pensar que el copista s'ha equivocat amb el nom (la inicial G per la P) i hem de llegir Mont[ecathano]*.

125

[1279], març, 11. Tarassona

El rei Pere mana als homes d'Artieda que assegurin els homes de Castronuevo i estableixin amb ells una treva.

Reg. 41, f. 50r.

Concilio de Artieda. Quod assecurent homines de Castronovo que sunt de regno Navarre, vel quod iniant treugam cum eis competentem quod eis aliquid dampnum non inferant vel gravamen, cum predictis homines de Castronovo, ut dicitur, parati sint dictum concilium assecurare aut treugam dare, et iuris facere complementum.

Data Tarasone III° idus marcii anno predicto [M^oCC^oLXX^o octavo].

126

1279, març, 11. Tarassona

El rei Pere demana al mercader de Pistoia Giovanni Galandeschi que posi al seu compte tot allò que va prestar a Hug de Mataplana en el seu viatge a la Cúria de Roma.

Reg. 46, f. 6r.

[Dil]lecto suo Iohanni Galandeschi, mercatori pistoriensi, salutem et dileccionem. Volumus et vos rogamus quatenus de omnibus hiis que de mandato nostro dedistis seu [tra]didistis dilecto nostro Hugoni de Mataplana, Massiliensi preposito, aut que ipse a vobis vel sociis vestris mutuo recepit pro expediendis negociis [nostr]-is in Romana Curia, ponatis in computo nostro sexcentas libras toronenses, et eundem prepositum a iuramento et obligacione, quibus vobis et sociis [vestr]is tenetur occasione huiusmodi, absolvatis. Nos enim predictas DC libras turonenses, tanquam nobis et pro nostris negociis exhibitas, ex nunc in nostrum compotum [re]-cipientes, vobis iuxta vestri beneplacitum persolvemus.

Data Tirasone III° idus marci anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o.

¶Raimundus Escorna.

127

[1279], març, 16. Borja

El rei Pere, davant les lamentacions de l'infant Sanç que no li declara prou la seva dilecció, la hi confirma, dient que ja n'havia d'estar cert, també sense repetides declaracions. Tot i així, i també a requesta de la reina Violant, li renova l'expressió del seu afecte.

Reg. 47, f. 85r.

Petrus, Dei gracia et cetera, inclito et karissimo nepoti suo tanquam fratri infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, salutem et sincere dileccionis continuum incrementum. Noveritis nos aliquorum relatione intellexisse quod vos miramini quia vobis litteras nostras nos mittimus super di-

leccione quam erga vos habemus et habere debemus. Nos vero /quia,\ sicut Deus novit, vos semper habuimus et habemus amicum, nec est aliquis in mundo preter karissimum filium nostrum primogenitum cum quo tantum debitum habeamus et quem tantum diligamus, considerantes quod vos huiusmodi dileccionem, absque litteras et nuncio, in vestro animo heberetis, maxime cum iam de hac materia, prout scitis, vobis nostras litteras aliquociens misissemus, non curavimus litteras nostras vobis /amplius\ mittere super istis, tamen volentes /satisfacere\ be vestro beneplacito et precibus illustris domine regine, sororis nostre karissime, matris vestre, que super hoc nobis specialiter est locuta, dileccioni vestre significamus quod nos sumus amici vestri et fuimus, et semper esse affectamus et desideramus honoris vestri et nominis incrementum, velut eius cui nos reputamus tanti debiti et dileccionis vinculo obligatos.

Data Borgie XVII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXX^o octavo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

128

[1279], març, 17. Borja

Es registra l'ordre a Aaron Abinafia que doni 4.000 morabatins a Açac Alcalvo que ha enviat a Castella.

Reg. 46, f. 6r.

Aaron Abinafia. Quod donet Açacho Alcalvo, quem dominus rex mittit in Castella, quatuor mille morabetinorum burgalensium prout Iuceffus Ravaya sibi scribit.

Data Borgie XVI kalendas aprilis [anno Domini M^oCC^oLXX^oVIII^o].

¶Petrus Marchesii.

129

[1279], març, 18. Borja

El rei Pere comunica a l'infant Sanç que s'ha vist amb la reina Violant, germana seva, i d'allò que han parlat en discutiran quan es vegin perquè ara no es pot dur a terme fàcilment, especialment perquè ell es troba a Catalunya.

Reg. 47, f. 85r.

Ed. Memorial 1851: doc. 143 (amb error d'any).

Petrus, Dei gracia et cetera, illustri ac karissimo nepoti suo dompno infanti Sancio, illustris regi Castelle filio primogenito et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Sciatis quod, ad instanciam illustris sororis nostre domine regine Castelle, fuimus Borgie donec domina regina responsum vestrum habuit super quibusdam que vobis retulit. Quibus attentis, extimantes quod ea que inter nos tractata sunt non possunt ad presens comode expediri, maxime cum simus in Cathalonia circa quedam negocia occupati, significamus vobis quod intendimus esse die assignata pro negociis tractandis et ordinandis de quibus speramus quod, Domino mediante, effectum laudabilem sortient.

Data Borgie XV° kalendas aprilis anno predicto [M^oCC^oLXX^o octavo].

¶Raymundus Escorna.

130

1279, març, 29. Barcelona

El rei Pere demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que aprofiti el viatge que Bernat Porter ha de fer a Mallorca, per instar els representants de l'illa que elegeixin els representants que li han de prestar jurament segons els acords de Perpinyà de 1279; també li demana que ordeni el mateix a l'arrais de Menorca.

Reg. 47, f. 85v.

Iacobo, regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie et domino Montispessulani, ex parte regis. Cum Bernardus Porterii ad vos accedat pro suis negociis, et postmodum ad partes Maiorice, ut asserit, sit iturus, fraternitatem vestram rogamus quatenus, si vobis expedire videatur, per ipsum Berna[r]dum scribatis et mandetis universitati hominum Maiorice et aliquarum villarum ipsius insule quod constituent actores seu syndicos de mandato et auctoritate vestri qui, nomine predictorum, se obligent et iurent et homagium faciant nobis pro servandis pactis initis inter vos et nos, secundum formam que observata fuit per universitatem hominum Perpiniani, Gerunde et Barchinone, absolventes eosdem qua[ntum] ad hoc a sacramento, homagio et fidelitate quibus vobis sunt astricti. Et quia tam nobis quam vobis credimus expedire, rogamus vos quatenus arraiz Minoricensis mandatum simile faciatis.

Data Barchinone IIII° kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o no[no].

131

1279, abril, 6. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, demana a Felip, rei de França, que intercedeixi davant Carles, príncep de Salern, que es troba a la seva cort, perquè faci que Francesco dei Grimaldi torni a Berenguer Badoç, ciutadà de Barcelona, i a Bonamic de Palafrugell els vaixells carregats de blat que els ha piratejat.

Reg. 41, f. 54v.

Excellentissimo et magnifico et karissimo tanquam fratri domino Philipo, Dei gracia regi Francie illustri, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis costanciam et continuum incrementum. Celsitudini vestre presentibus intimamus quod exposito nuper (coram?) nobis Ffranciscum de Grimaldo et quosdam alios complices suos, habitatores Nice, cum quodam lembo armato enormiter et nulla iusta causa precedente cepisse violenter et rapuisse quoddam lignum Berengarii Badocii, civis Barchinone, honeratum tritico, et quandam barcham Boniamici de Palafrugello, honeratam grano, quod granum et triticum erat quorundam civium nostrorum Barchinone, scilicet Guilelmi Olivarii et Guilelmi Lulli et Guilelmoni Lulli, filii eius, qui ipsum carricari fecerunt apud Narbonam causa portandi ipsum in Provincia, et eundem Fransescum et complices suos predictos, nec non et senescalcum Provincie et homines Massilienses et Nice, legitime citatos per vicarium nostrum et curiam Barchinone, noluisse dictis civibus nostris facere satisfaccionem debitam pro predictis. Nos, cum nostris ~~civibus~~ subditis in iusticia defficere non possimus, dedimus eisdem civibus super eo licenciam pignorandi. Verum, considerantes postea quod, racione pignoracionis huiusmodi, posset inter homines nostros et Provincie materiam distruccionis et odii exoriri, quod, eo bono modo quo possemus, vollemus totaliter evitare, hanc ad hoc viam pro bono sumpsimus quod, cum intellexerimus inclitum Karulum, principem de Salerno, filium illustris regis Karoli, qui vices gerere dicitur ipsius patris sui in Provincia, esse vobiscum et in curia vestra, vobis huiusmodi negocium significantes, debeamus dirigere preces nostras, ut vos apud dictum Karulum interponatis

taliter preces vestras quod ipse per senescalcum prenominationum et homines Massilie et Nice iubeat et faciat fieri restitutionem integram absque diffugio et malicia predictis civibus nostris vel eorum procuratori de supradicta roperia et dampnis que eosdem cives ratione huiusmodi oportuit sustinere <oportuit sustinere>. Vos igitur, si placet, cum sepedicto Karolo taliter faciatis ne inter homines nostros et Provincie ratione predicta scandalum aliquod oriatur.

Data Barchinone VIII° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶Petrus de Sancto Clemente.

132

1279, abril, 8. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, mana a Pere de Libià, justícia de València, que torni a Bono Foldrato, fill de Iacopo Foldrato, cavaller de Savona, tota la moneda i les propietats que li han estat requisades, perquè Savona no forma part de la jurisdicció de Gènova.

Reg. 41, f. 54v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Petro de Libiano, iusticie Valencie, salutem et grariam. Sciatis quod Iacobus Foldratus, miles, civis de Sahona, nobis conquerendo monstravit quod vos tenetis bona cuiusdam filii sui, nomine Boni Foldrati de Sahona, scilicet peccuniam et duplices mirias et alias monetas, et etiam quasdam alias res et unum sarracenum, que omnia vos detinetis pro eo qua vos creditis ipsum esse ianuensem. Unde, cum nobis constet quod ipse est de Sahona, et quod Sahona non est de districtu vel iurisdiccione ianuensium, immo est sue iurisdictionis sub proteccionem et speciali guidatico et ducatu imperatoris, secundum quod nobis constat per privilegia nobis et consiliariis nostris ostensa, et nos non intendamus nec sit consonum rationi quod nos sahonenses vel homines de Sahona pignoremus vel marchemus vel marchari faciamus pro ianuensibus, dicimus vobis et mandamus quatenus, visis presentibus, predictam peccuniam et res omnes que tenetis vel ab aliquibus in parte /de\tinentur, eidem Iacobo Foldrato, latori presencium, sine aliquo prolongamento restituatis et restitui faciatis a quibuscumque aliis teneantur. Madantes iudicibus, auctoritate presencium, quibus scripseramus

pro dicto negocio, ut non procedant ulterius contra ipsos, nec se aliquatenus intromittant.

Data Barchinone VI° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶Iohannes de Procida.

133

[1279], abril, 11. Barcelona

El rei Pere respon a Philippe de Monts, senescal de Carcassona, que no vol rompre l'amistat amb el rei de França, però cadascú ha de defensar els seus súbdits, així doncs convoca Jaume Honorat, mercader de Narbona, a Barcelona perquè li sigui feta justícia, i reclama que es tornin les requisicions i les marques fetes als mercaders de les seves terres, que ell farà tornar aquelles que s'han fet a mercaders i burgesos de Narbona. Sobre el mateix tema també escriu als cònsols de Narbona, a l'arquebisbe de la ciutat i al vescomte Aimeric.

Reg. 41, f. 56v.

Nobili et dilecto Philipo de Montibus, senescallo Carcassone et Biterris. Vestras recepimus literas quibus contineri vidimus quod vos, mandata illustris regis Francie et requisicionibus legitimis precedentibus, marcham concessistis in quadam summa peccunie cuidam mercatori Narbone Iacobi Honorati, et quod responsum nostrum congruum super hiis per literas nostras nuperrime recipistis, et quod ad audienciam nostram pervenerat mercatores et burgeses Narbone et merces eorum in regno nostro, occasione marche huiusmodi, pignorati, propter quod rogabatis ut ipsos mercatores et burgenses Narbone et res eorum non permitteremus in nostro regimine molestari vel etiam detineri, precipue cum crederetis nos sic intime dileccionis affectum cum illustri regi predicto confederatos, ut quos in sua defensione tenet ut nostros deffendere debeamus. Ad que vobis taliter duximus respondendum quod tanto dileccionis debito reputamus nos et predictum regem Francie adinvicem fore astrictos, quod alter alterius homines in suo regimine defendere velut proprios debeamus, et displicet nobis valde quia contingit, occasione aliquarum marcharum, intervenire inter suos et nostros homines supradictos. Credimus preterea quod, siquid mandatum per ipsum regem vobis factum fuit de premissis, ut scripsistis, ipsum

fuisse iustum, nisi forte quod quandoque contingit, fuerit veritate sibi tacita impetratum, neque vos, qui creditis nos cum predicto rege Francie precare dileccionis affectu confederatos, debuissetis dictam marcham concessisse (*sic*), licet requisiciones quas dicitis precessissent, nisi prius cercioraremini quod in nobis et curia nostra dictus mercator faticam iuris invenisset, maxime quia, sicut asseritis, nos super hiis nuperrime congrue vobis responderamus. Unde cum sepedictus mercator, quociens ad nos venit, iusticie complementum, quod nos sibi obtulimus, recipere recusaverit, et ultimo in Narbona, in transitu quem nos per ipsum locum fecimus venientes de Montepessulano, prout de istis potestis edoceri per aliquos cives et burgenses Narbone qui presentes erant, sibi dixerimus quod veniret nobiscum et continuo faceremus sibi fieri iusticie complementum. Et propter hoc non fatiga nobis, set culpa ipsi mercatori debeat imputari, neque nos debeamus homines nostros quam alios peioris efficere condicionis, rogamus vos ne moleste feratis, quia pignora per eos facta hominibus Narbone reddi non facimus in presenti. Set, si pignora primo facta hominibus nostris fuerant restituta, nos illa per dictos homines nostros facta restitui faciemus. Offerentes vobis adhuc nos voluntarios et paratos quod dicto mercatori vel eius procuratori faciemus absque diffugio et malicia a nobili nostro Guilelmo Raimundi de Montecathano, et quibusbet aliis de quibus querimoniam proposuerit, fieri iusticie complementum.

Data Barchinone tercio idus aprilis [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Super hoc facto fecimus aliam responsivam consulibus Narbone, et aliam archiepiscopo Narbone, et aliam Aymerico, vicecomiti Narbone; et in omnibus est inserta hec clausula: Offerentes nos voluntarios et paratos, ut sepius obtulimus, quod, si dictus mercator ad nos venerit vel procuratorem miserit, faciemus ei fieri et cetera.

Date ut supra.

134

[1279], abril, 15. Barcelona

Davant les reclamacions per part de Jaume, rei de Mallorca, pel fet que el veguer d'Osona s'extralimita, el rei Pere li contesta que ell no pot dividir la potestat reial quan es fa l'assignació d'una

vegueria a un veguer, i que, de totes maneres, si descobreix que és així, ja proveirà.

Reg. 47, f. 86r.

Regi Maioricarum. ~~Intellexerimus~~ Intelleximus quod vos mandastis per litteras vestras vicario nostro Ausone ne, ultra certos terminos, in vestris litteris contentos, intraret vel iurisdiccione exerceret pro nobis, et vos scitis bene quod, quando comandamus vicarias nostris vicariis, non eis damus potestatem regnum vel terram dividere, set si videatur vobis quod vicarii nostri intrent in terram vestram vel utantur ibi iurisdiccione aliqua, debetis nobis illud significare, et nos incontinenti, scita rei veritate, si dictus vicarius iniuste procederet in predictis, faceremus eundem penitus cessare et desistere ab eisdem.

Data Barchinone XVII° kalendas madii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

135

1279, abril, 18. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, envia Bernat Porter com a nunci a al-Said Nasir, soldà de Babilònia, i demana als seus oficials que no posin cap impediment a ell, al seu vaixell i a qui l'acompanya.

Reg. 43, f. 132r.

Ed. Wieruszowski 1971: 276-277 (només el segon document).

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fidelibus suis universis baiulis et universis aliis officialibus ad quos presentes pervenerint, salutem et gracam. Noveritis quod nos mitimus pro nuncio nostro fidelem nostrum Bernardum Porterii soldanum Babilonie. Quare mandamus vobis quatenus eidem aut illi qui ibunt cum eo in navi sua ad partes Alexandrie seu ad alia loca ad que ipsa navis ierit, seu aliquibus rebus seu mercibus earum, dum tamen non portent res prohibitas, nullum impedimentum vel contrarium faciatis vel fieri permitatis, ipsis eciam facientibus querelantibus de eis iusticie complementum.

Data Barchinone XIII° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶Petrus Marquesii.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fidelibus suis baiulis, vicarii et universis aliis officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Noveritis nos concessisse fidei nostro Bernardo Porterii, /nuncio nostro\, quod omnes mercatores euntes /in nave aut ligno\ cum dicto Bernardo ad partes Alexandrie possint portare ad ipsas partes oleum, mel, pannos, flaciatas, cofol, plumbum, stagnum, ram, argent, vin, safranum, siricum, aurum, filiatum aurum et argentum monetatum, et in proris pilum ircorum, vermillionum, pellipariam, medala, avellanas, tapetos, gotzema, trelis ad faciendum saccos et omnes alias merces /cuiuscumque generis,\ ~~et animalia~~ exceptis ferro et omnibus generibus armorum, lignaminibus, pice, exarcia, canabo, blado, farina et risio. Quare mandamus vobis quatenus ~~super~~ predictis ~~omnis~~ mercatoribus /et aliis euntibus cum dicto Bernardo Porterii, post eorum reditum, ratione dictarum mercium transvectarum et venditarum sarracenis\ nullum impedimentum vel ~~contrarium~~ /questionem aut exactionem aliquam\ faciatis vel fieri permitatis, immo predicta observetis prout superius continetur.

Data Barchinone XIII° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶Idem.

136

[1279], abril, 24. Barcelona

El rei Pere informa Felip, rei de França, que li envia els missatgers Gilabert de Cruilles i Bernat de Vilafranca. Segueix el text de la memòria per als ambaixadors d'allò de què han de parlar amb el rei de França. Els ambaixadors també hauran de veure la reina mare Margarida, la reina Maria de França i Blanca, esposa del difunt infant Ferran.

Reg. 47, f. 85v-86r.

Ed. Memorial 1851: doc. 155.

Excellenti et sibi karissimo tanquam fratri domino Philipo, Dei gracia regi Francie illustri, Petrus, per eandem et cetera, salutem et intime dileccionis constanciam. Dileccionem vestram rogamus quatenus nobili viro et dilecto nostro Guilaberto de Crudiliis ac venerabili et dilecto Bertrando de Villafrancha, Terraconensis Ecclesie archidiacono, quos ad vestram celsitudinem duximus transmitendos, credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda.

Data Barchinone ~~ut supra~~ VIII° kalendas may anno quo supra [M^oCC^oLXX^o nono].

Capitula de quibus dicti nuncii loqui debent cum rege Ffrancie.

Primerament, li diguen la posa qui és feta entre·l sennor rey d'Aragó et el rey de Mallorches, son frare, et que abans no lo y havia pogut fer saber per ço cor mantinent hac a anar a les vistes de don Sancho.

Item, del fet de la vista, per què esdevenc que no·s viren, ço és assaber, per raó de la justeya que'n Sanxo havia feta, enperò que no·s partiren ab guerra ne tant mal con dien.

Item, con lo rey de Castella et en Sanxo requeren et fan lur poder en haver amistat et amor ab lo rey d'Aragó, et sobr'açò diga con la demanen e n'encarreguen lo rey, et atressí con demanen los infants fills d'en Fferrando; mas que ben creu lo sennor rey que, là on ell volgués venir a lur amor, que de la demanda dels infants li jaquirien fer ço qui raó fos et ho metrien a ssa volentat; et parle ab lo rey de Ffrança si vulria que·l rey parlàs que·ls infants haguessen terra en heretaments del rey de Castella en la frontera, que·l rey lur pogués defendre et que romanguessen ça en Espayna.

Item, sobre la resposta ho paraules que hagen ab lo rey de Ffrança sobre aquestes coses, poden moure axí con per si, con lo rey d'Aragó ha molt percaçat et percaça la sua amor, et ell poc la sua; et diga-li que no li volc atorgar ajuda, sinó aquella d'en Johan Núniz, qui pro no·l tenia, per ço co[n] en Johan Núniz ha pro que fer de si meteix; et encara, cor és natural del rey de Castella, no poria entrar en batalla contra ell. Atressí con lo rey d'Aragó li ha demanat lo dret seu de Navarra, et encara negun acabament, levat beles paraules, no n'ha haüt, ans, après que·l rey d'Aragó li hac feta demanda de Navarra, e l'apostoli le n'hac escrit et ell atorgat que·l plaurà, et vulria tot lo dret del rey d'Aragó, él impetrà dispensació de son fill, et sobr'açò pot-li tocar dels drets que·l rey d'Aragó ha en Navarra, ço és assaber, de cartes d'antiquitat de possessió et d'omenatges, et pot-li atressí obrir la carrera perquè cascú poria haver son dret a bo enteniment si·l rey de Ffrança no era tant cobejós d'aver terra, ço és assaber, del maridatge del fill del rey d'Aragó et de dona Johana, et aquestes coses digen axí largament con ell les ha enteses, et axí ordenadament con raó aport, segons les paraules del rey de Ffrança. E entre aquestes paraules, là on mils vengia per raó, diga les amors que·l rey d'Aragó li ha fetes

d'atorgar lo passatge per sa terra, et viandes et combatedors, et altres coses que·l demanà, et de metre son cors a perill en trer aquells infants de Castella, per les quals coses ell ha haüda aquesta enemistat del rey de Castella et de sos fills.

Item, deuen demanar vista de part del rey d'Aragó a Carcassona o a Narbona o a Tolosa, si en altre loc pus prop fer no·s podia, et temps a la vista entorn lo mes d'agost o entorn aquell temps.

Item, après açò, diguen al rey de Ffrança lo fet de Monpeler axí con serà acordat per ells et per los missatges del [r]ey de Mallorches; però, si el rey de França no vulia atorgar lo fet de Navarra, no sia demanada la vista, mas que facen assaber al senyor rey la resposta del rey de Ffrança, e·l sennor rey farà·ls-en saber lur volentat.

Atressí, si·l rey de Ffrança vulia fer et atorgava lo fet de Navarra, facen-o saber sobte al rey, perquè pogués pre[v]eer con enantaria ab lo rey de Castella.

Item, de micer Iohan Galandés.

Similiter portaverunt dicti nuncii litteras de credencia domine Margarite, regine Ffrancie seniori, et domine Margarite (*sic*), regine Francie iuniori, et domine Blanche, uxori quondam illustris dompni Fferrandi, filii regis Castelle.

Data ut supra.

Item, tradidimus archidiacono Terrachone predicto quinque translata autentica super facto Navarre que debet reddere in re-ditu viatici.

137

1279, maig, 2. Barcelona

El rei Pere, davant les reclamacions del podesta i dels capitans de Gènova per uns pressuposats actes de pirateria, respon que ja ha convocat a judici sumari i ràpid l'almirall Corrado Lancia, que n'és acusat, però l'ambaixador del Comú no ha volgut acceptar el veredict, així doncs espera saber si volen que se segueixi. Quant als deutes que el seu pare, el rei Jaume, tenia amb uns ciutadans de Gènova, li tornarà a escriure més endavant.

Reg. 47, f. 86r.

Nobilis et discretis viris Rogerio de Gudisbobus, potestati, Oberto Spinule et Oberto Aurie, capitaneis, Comunis et populi ianuensibus nec non et ancianis eiusdem populi, consilio et Comuni, salutem et dileccionem. Vestrum nuncium Emanuelem Nocione, iurisperitum, ac vestras litteras nos noveritis recepissem, per quos nos requisivistis attente ut super spoliacione cuiusdam navis vestrorum civium et fraccione ipsius, predictis civibus vestris summarium et expeditum mandarem fieri iusticie complementum. Nos autem tempore recepcionis vestrarum litterarum in Montepessulano personaliter constituti, Corradum Lancee, almiratum nostrum, quem super hoc dicebatis esse culpabilem, citari fecimus, ac eidem Emanueli, ambaxiatori vestro, diximus quod veniret ad partes Catalonie nobiscum, ut super petitis a vobis affectibus vestris possemus satisfacere ut decebat. Corrado vero predicto coram nobis Barchinonam personaliter comparente, prefato Emanueli et eidem Corrado, venerabilem et discretum virum Hugonem de Mataplana, Massiliensis prepositum, iudicem assignavimus, qui de petitione huiusmodi summarie et expedite cognosceret, prout nos per vestras litteras rogavistis. Set dictus Emanuel, ambaxiator vester, nec summariam etiam cognicionem, quem ipse idem pecierat, aliquatenus voluit acceptare, immo recessisse a nobis prout fuit de sue beneplacito voluntatis. Hoc autem significamus vobis ut super hiis habeatis nos excusatos, offerentes vobis nichilominus quod, si super dicta petitione procedere volueritis summarium et expeditum, faciemus vobis fieri iusticie complementum. Super petitione vero alia quam nobis fecistis, ut vos certificare debeamus de solucione debiti quod dominus Iacobus, inclite recordacionis, debebat Symonino de Modullo et Corrado Iunta, civibus vestris, in brevi vobis plenam certitudinem rescribemus.

Data Barchinone VI° nonas may anno Domini M^oCC^oLXX^oIX^o.
Prepositus Massiliensis, archidiaconus Barchinonensis.

138

[1279, maig, 3. Barcelona]

Davant la reclamació del rei Alfons de Castella en favor del prior de l'orde de l'Hospital a Castella, sobre la restitució d'un captiu sarraí, Pere, rei d'Aragó, li respon que, segons els acords i el costum, ja que el valor del captiu supera els 1.000 morabatins

d'or, se'l pot quedar, així mateix pagarà a l'orde allò que li deu, però ho farà al castellà d'Amposta.

Reg. 47, f. 86v.

Illustrissimo et karissimo tanquam fratri dompno Alfonso, Dei gracia regi Castelle, Toleti, Legionis, Galecie, Sibilie, Cordove, Murcie, Iaheni et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et scincere dileccionis affectum. Recepimus literas vestras per quas nos rogastis ut reddi faciemus priori domorum Hospitalis in Castella et Legionum Eiça Abenadris, ad quod vobis duximus respondendum quod de iure et consuetudine competit nobis quod, quando contigit aliquem sarracenum captivum per homines nostros, ~~eius~~ /cuius\ redempcio excedat sumam mille morabetinorum auri, ille talis captivus debet esse noster et eum possumus hanc retinere, et ideo nos, racione predicta, retinuimus et retinemus eundem, magis quam cum cognovissemus dominum regem clare memorie patrem nostrum super facto ip(s)ius sarraceni fuisse deceptum. Non tamen nos denegaverimus priori predicto restituere, racione dicti sarraceni, illud quod debemus, set quia magister Hospitalis Ierosolemitani scripsit nobis quod quicquid, racione dicti sarraceni, dare debemus daremus castellano Emposte, et non ipsi priori, quia reputabat eum irregularem et inobedientem, distulimus usque nunc, racione dicti sarraceni, aliquid dare dicto priori. Et quamvis castellanum Emposte plurium apud nos institerit ut solveremus sibi illud quod racione dicti sarraceni memorato prioriolvere deberemus, offerendo nobis /etiam\ lexiam inde facere competentem, tamen compacientes eidem /priori\, intendimus eidem satisfaccionem inde facere, si literam super hoc ad nos a predicto magistro poterit obtinere.

Data ut supra [Barchinone VI° nonas may anno Domini M^oCC^oLXX^oIX^o].

¶Raimundus Scorna.

139

[1279], maig, 7. Barcelona

El rei Pere reclama davant el capità, els ancians i els cònsols de Florència que retin justícia a Berenguer de Vilardell, el qual ha estat enganyat i desposseït dels seus diners, entre Nimes i Gènova, pels florentins Lapo Guido i Duccio d'Avesino.

Reg. 41, f. 69r.

Capitano, ancianis et consilibus Fflorencie. Berengarius de Vilardello, civis noster Barchinone, exposuit coram nobis quod Lappo Guido, florentinus et prepositus a Dutxo de Avessino, cive vestro, ad negociandum in mercaturis et cambio, et aliis circa artem mercatoriam faciendis, habuit et recepit in civitatem de Nemsas, ubi pro dicto Dutxo, cive vestro, dictum officium exercebat, ab ipso Berengario tantam summam pecunie et mercium que faciebant in summa, ad cambium factum inter eos, mille et quingentas libras monete ~~turonensis~~ ianuensis, quam summam pecunie convenit dictus Lappo facere dari et solvi dicto civi nostro apud Ianuam a Pin Guido, socio suo, qui in dicta civitate Ianue regebat pro eodem Dutxo de Avessino, vestro cive, tabulam cambii et eandem artem negociatoriam exercebat. Et cum dictus Berengarius venisset Ianuam pro recipienda pecunia memorata, et pro recipienda etiam quadam quantitate croci sive saffrani quod penes dictum Lappo Guido in civitate predicta deposuerat, et quod idem Lappo sibi dari facere promiserat in Ianua simul cum dictis mille et D libris, dictus Pin Guido non solvit ipsi Berengario denarios predictos neque saffranum, immo die solutionis preassignata inter eos, ipse Pin Guido latenter affugit cum omnibus que tenebat, et cum dictus Berengarius de Vilardello vellet recurrere ad dictum Lappo Guido, ut ab eo haberet res predictas, non licuit sibi, quia similiter affugerat ~~affugerat~~ fraudulenter. Unde, cum hoc sit res mali exempli, et predicta facta sint non solum in dampna dicti mercatoris, verum etiam in iniuriam et diminucionem fame vestre civitatis, que hucusque de legalitate inter ceteras Tuscie extitit comendata, et quia tantum facinus non debetis sub dissimulatione pretermittere, discrecionem vestram rogamus et monemus quatenus dicto Berengario de Vilardello, vel procuratori suo, super predictis tam de bonis dictorum seductorum quam de bonis dicti Dutxo de Avessino, qui eos proposuerat, ut est dictum, et sub cuius fide dictus Berengarius, ut asseritur, et multi alii mercatores suam pecuniam apud predictos deponebant, satisfieri absque mora /faciatis\ cum conveniente restitutione dampni et interesse, iusticia mediante, taliter facientes ne dictus Berengarius, per defectum iusticie, si eum, quod non credimus, apud vos invenerit, ad nos habeat recurrere pro premissis. Nos enim, cum subditis nostris in iusticie non possimus deficere, procederemus super hiis ut esset consonum rationi. Hanc vero monitionem propter loci distanciam et quia dicto civi nostro in dampnis et expensis est compaciendum, vobis et civitati vestre pro tria et peremptoria assignamus.

Data Barchinone nonas may [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Magister Arnaldus.

140

1279, maig, 12. Barcelona

El rei Pere demana al senescal de Beaucaire que intervingui en el cas de Berenguer de Vilardell, estafat per Lapo Guido, mercader de Florència. Envia la mateixa carta als capitans de Nimes i als cònsols d'Itàlia i Toscana.

Reg. 41, f. 73r.

Venerabili et dilecto senescalco de Belcaire vel eius locum tenenti, salutem et dileccionem. Berengarius de Vilardello, civis Barchinone, coram nostra presencia constitutus, nobis conquerendo monstravit quod ipse deposuit apud ~~Menze~~ /Nemse\ penes Lapo Guido, mercatorem Florencie, deputatum ad officium mercature pro Dutxo de ~~Antera~~ /Avessino\, quandam peccunie quantitatem et quasdam merces, et cum vellet ea recuperare ab ipso invenit quod afugerat et se absentaverat cum eisdem, propter quod nichil recuperare potuit de predictis, imo propter huiusmodi repulssam passus est ~~ipse~~ dictus Berengarius maxima dispendia et iacturas, cum igitur nostra intersit super hiis nostrum debitum adimplere, fidelitatem et discrecionem vestram attente duximus deprecanda, inducentes vos nichilominus et monentes quatenus compellatis dictum Lapo Guido et eius bona que sub iurisdiccione vestra potuerint inveniri ad restituendum eidem mercatori nostro, vel suo procuratori, depositum supradictum et etiam dampna et interesse que sustinuit pro predictis, prout de iure fuerit faciendum, assistentes, si placet, ob nostri gratiam ~~predicto~~ /dicto\ Berengario vel eius procuratori in iure suo favorabiliter et benigne, corrigentes eundem, ~~dum~~ cum locus affuerit secundum iusticiam, ne tantum crimen sub disimulacione transiens remaneat inpunitum. Taliter super hiis vestrum debitum adimplendo quod non oporteat predictum Berengarium de Vilardello coram nobis comparere racione defectus iusticie quem apud vos inveniat pro predictis. Nos tamen, si contingerit quod circa premissa dictus Berengarius, vel eius procurator, apud vos iuris repulssam inveni/r\ et, quod tamen de vobis nec credimus nec speramus, cum eidem in iure suo deficere non possemus, ~~quod gereremus~~ (?) /cogeremur\ contra vos et vestra procedere iusticia mediante.

Data Barchinone IIII° ~~nonas~~ /idus\ madii anno Domini millesimo CC^oLXX^o nono.

Similis fuit missa capitani~~bus~~/neos\ ~~Mence~~ /Nemse\ et consulibus Italie et ~~Tusie~~ /Tuscie\.

Data ut supra.

141

1279, maig, 18. Barcelona

El rei Pere informa Renaut de Rouray, governador de Navarra, que envia Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, per resoldre els problemes de frontera que hi ha hagut.

Reg. 41, f. 78r.

Dilecto Renaldo de Rouray, gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. Noveritis quod mitimus dilectum nostrum Petrum Martinis de Artesona, iusticiam Aragonie, pro scienda veritate, simul cum alcaydis Navarre per vos ad hoc deputatis, super pignoribus et quibuslibet molestiis seu dampnis /datis\ hominibus regni nostri per omnes regni Navarre, per (*sic*) faciendo emendis et restitutionibus de predictis, et pro facienda ~~dra~~ ordinacione ne de cetero pignora vel maleficia fiant inter eos, et si fierent, qualiter sint restituendis et emendantis prout conditum fuit inter nos et vos apud Tutelam. Quicquid enim per predictum Petrum Martini factum fuerit super ~~predictis~~ premissis simul cum alca(y)-dis Navarre predictis ratum habere promittimus atque ffirmum, et faciemus per homines regni nostri inviolabiliter observari.

Data Barchinone XV° kalendas iunii anno Domini millesimo CC^oLXX^o nono.

¶Magister Arnaldus.

142

[1279], maig, 18. Barcelona

El rei Pere promet a Renaut de Rouray, governador de Navarra, que, un cop s'hagin comprovat els incidents, si els seus homes haguessin retingut més i aportat més danys que els de Navarra, li serà donada la diferència.

Reg. 41, f. 78r.

Promitimus Renaldo de Rouray, gubernatori Navarre, quod reperta veritate per dilectum nostrum Petrum Martini, iusticiam ~~de Artesona~~ Aragonie, et alcaldes Navarre per vos deputatos super pignoribus, maleficiis seu dampnis datis per homines regni Navarre hominibus regni nostri, et per homines regni nostri hominibus regni Navarre, si facta deduccione et compensacione dictorum pignorum, maleficiorum seu dampnorum ad invicem repertum ~~fuit~~ fuerit quod in pignora, maleficia ~~facta~~ et dampna data hominibus regni Navarre per homini/b\us regni nostri excedunt summa pignorum, maleficiorum et dampnorum dictorum hominibus regni nostri, quod homines regni Navarre totum illud quod plus fuerit promitimus et convenimus vobis reficere et emandare integre, statum (*sic*) cum de hoc a vobis fuerimus requisiti.

Data Barchinone XV° kalendas iunii anno predicto [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Magister Arnaldus.

143

[1279], maig, 18. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà, Jaume, rei de Mallorca, que, si es trobés a les seves terres, faci restituir a Bernat Guillem de Portella la seva esposa Blanca, que ha raptat Dalmau de Rocabertí.¹

Reg. 41, f. 77v.

Illustrissimo et karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rossillionis et Ceritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis effectum. Cum nobilis Dalmacius de Rupebertino, ad mandatum nostrum, non restituerit Bernardo Guilelmi de Portella Blancam, uxorem suam, quod dicitur ~~recepisse~~ rapuisse, rogamus vos quatenus si dictam Blancham sciveritis in aliquo loco terre vestre, ipsam faciatis continuo restitui nobili Raimundo de Urgio, procuratorio nomine Bernardi Guilelmi predicti.

Data Barchinone XV° kalendas iunii anno predicto [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

1. *Vegeu el document precedent*: Dilecto suo Berengario de Turricella, vicario Gerunde, salutem et dileccionem. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, moneatis et requiratis ex parte nostra nobilem Dalmacium de Rupebertino quod tradat vobis dompnam Blancam, uxorem Bernardi Guilelmi de Portella. Quod si facere recusaverit, si vos eam sciveritis in aliquo loco vicarie vestre vel alibi etiam in ipsis ~~terr~~ partibus terre nostre, incontinenti cum exersitu tocius vicarie predictae accedatis ad locum ipsum ubi fuerit et inde eam extraetis modis quibus poteritis eam recuperando, et recuperatam reddatis ~~ipsam~~ nobili Raymundo de Urgio, procuratorio nomine dicti Bernardi Guilelmi. Data Barchinone XV° kalendas iunii anno predicto. ¶ Petrus de Sancto Clemente.

144

[1279], juny, 6. València

Pere, rei d'Aragó, mana a Pere Ortiz que comparegui a la seva presència, atès que encara no ha restituït allò que havia robat a uns homes de Conca i de Castella.

Reg. 41, f. 89v-90r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Petro Ortiz, salutem et gratiam. Intelleximus quod vos non restituistis nec restitui fecistis ea que abstulistis in camino publico circa Valencie, in rivo scilicet de Puylls, quibusdam hominibus de Concha et de Castella, que quidem mandavimus per vos eis restitui. Quare mandamus vobis quatenus ex quo adhuc predicta non restituistis, ad nos, visis presentibus, veniatis.

Data Valencie VIII idus iunii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶ Raimundus Escorna.

145

[1279, juny, 6. València]

El rei Pere demana a Juan Núñez que faci tornar les atzembles i altres objectes que Juan Pérez el Negre i altres homes seus van robar a uns homes de Conca mentre es trobaven en un camí públic prop de València.

Reg. 41, f. 89v-90r.

Iohanni Nunii, domino Albarrazini. Petrus Lazaro et Dominicus Roderici de Conches nobis conquerendo monstrarunt quod Iohannes Periz el negro et quedam complices sui, homines vestri de Albarrazino, in camino publico circa Valencia, in rivo scilicet

de Puyllès, insultum dederunt in recoha hominum de Conches qui sub nostro guidatico et comanda exhibant de regno Valencie, et ceperunt tres homines de Conches et abstulerunt eisdem VI azemilas que portabant piper, denarios et alias res. Quare rogamus vos quatenus predictos tres homines captos absolvi et deliberari faciatis, et eisdem restitui faciatis predictas sex azemilas, denarios, piper et res alias eis ablatas, et deinde non sustineatis quod homines vestri malum faciant sive dampnum aliquibus hominibus de Castella in terra nostra.

Data ut supra [Valencie VIII idus iunii anno Domini M^oCC^oLXX^o nono].

¶Idem [Raimundus Escorna].

146

[1279], juny, 10. València

El rei Pere demana a tots els seus oficials que capturin Arnau Navarro, en altre temps veí de Morella, pels molts delictes que ha comès als camins públics. El mateix demana a Renaut de Rouray, governador de Navarra.

Reg. 41, f. 91v.

Universis officialibus et subditis suis atque aliis ad quos presentes pervenerint, salutem ~~et gratiam~~ et dileccionem. Cum Arnaldus Navarro, vicinus olim et habitator Morelle, propter multa maleficia et ropperias que et quas commisit Morelle et in caminis publicis terre nostre, quia legitime citatus noluit comparere coram iusticia dicti loci ad faciendum ius, fuerit bannitus per eandem iusticiam, mandamus vobis, dicimus et rogamus quatenus ubi dictum Arnaldum poteritis invenire, capiatís eundem et captum tradatis iusticie Morelle predicto, ut ubi delinquit ibidem puniatur iusticia mediante.

Data Valencie III° idus iunii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Similis fuit missa Renaldo de Rouray, gubernatori Navarre.

Data ut supra.

147

[1279], juny, 11. València

El rei Pere diu a Philippe de Monts, senescal de Carcassona, que ja ha fet pagar a Jaume Honorat i Pere Miquel el deute que tenia amb ells Guillem Ramon de Moncada, i també les despeses i els interessos originats pel deute; si ambdós no estan d'acord amb la valoració que se n'ha fet, que vinguin a ell i els farà justícia.

Reg. 41, f. 92v.

Philipo de Montibus, senescallo Biterris et Carcassone, salutem et dileccionem. Recepimus nuper literas vestras, quibus intelleximus qualiter feceratis absolvi et reddi pignora que per Iacobum Honorati et Petrum Michaelis, occasione marche per vos eis concesse, facta fuerant hominibus terre nostre, et nos rogabatis ut predictis, in quantitate predicto Iacobo rapta per nobilem nostrum Guilelmum Raimundi de Montecathano, et expenssis atque interesse, satisfieri faceremus. Noveritis igitur nos solvisse Raimundo Provincialis, procuratori predictorum Iacobi et Petri Michaelis, octoginta quatuor libras malgurienses que dicto Iacobo ablate fuerunt a nobili supradicto, ut in processu habito coram nobis de dicto negocio continetur; item, pro expensis et interesse, facta condecienti taxacione, et inspecta qualitate personarum et itineribus, et scripturis et aliis circa que facte fuerunt dicte expense, persolvimus (*sic*) fecimus dicto procuratori quinquaginta libras malgurienses, extimantes super predictis sufficienter fore satisfactum cum quantitativibus antedictis. Si vero dicti Iacobus Honorati et Petrus Micahelis dixerint expensas fuisse maiores quantitate eis emendata, et se non esse per inde contentos, veniant coram nobis et nos faciemus eis fieri et cetera.

Data Valencie III° idus iunii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

148

1279, juny, 19. València

El rei Pere respon a la seva germana Violant, reina de Castella, i li aconsella que torni a Castella, perquè ha acordat amb l'infant Sanç, en nom del rei, que les seves terres li seran tornades. Així mateix, retindrà amb ell els infants fills del difunt infant Ferran.

Reg. 47, f. 86v.

Ed. Memorial 1852: doc. 158 (amb error de foli); Ballesteros 1963: 891-892.

Illustri regine Castelle, noveritis nos recepisce litteras vestras, quas nobis misistis per Luppum Garcie, militem, et intellexisse diligenter ea que in predictis litteris et per eundem Luppum Garcie nobis dicere transmisistis, videlicet quod inclitus infans Sancius, filius vester, locutus fuerat cum illustri rege Castelle, patre suo, de facto vestro, et idem rex commiserat voluntati sue et arbitrio factum predictum. Super (*sic*) dictus infans Sancius, filius vester, miserat pro vobis ut rediretis in Castellam, et ipse faceret vos restitui et restitueret in quocumque honoris et bonis eratis et tenebatis ante recessum vestrum de Castella, et in predictis, cum requisicione nostri et consilio, procedere volebatis. Ad que vobis taliter respondemus quod, regraciantes vobis quia hoc nobis significastis, licet nobis placidum sit vos esse quantumcumque velitis in terra nostra, tamen quia honorabilius et utilius est vobis et nobis vos esse in Castella, in honore vestro quem ibi habetis et habere debetis, reputamus bonum quod revertamini in Castellam. Ad aliud vero quod nobis scripsistis et dici transmitistis, quod nos si vellemus vobis mittere infantes filios dompni Fferrandi, nepotes vestros, possetis redire cum maiore honore, sciatis quod nos grata voluntate faceremus vobis omnem honorem quem possemus facere, novit Deus, set contra consilium et deliberacionem quam habuimus super facto ipsorum infantium venire non possumus nec debemus, prout vobiscum super hoc alias colloquium habuimus, unde nos inde habere vobis placeat excusatos. Rogamus vos preterea quod de statu vestro et salute nos certificetis et cetera. Significantes vobis nos et illustrem reginam consortem nostram et liberos nostros ac infantes predictos nepotes vestros, leta perfrui sospitate.

Data Valencie XIII kalendas iulii anno LXXIX°.

149

[1279], juny, 30. [València]

El rei Pere diu al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que no pot concedir cap gràcia a Pere de Caldes, perquè aniria en contra dels drets d'altres.

Reg. 41, f. 100v.

Illustri regi Maioricensis. Ffraternitatis vestre recepinus litteras quas nobis super facto Petri de Caldis destinastis, et ipsarum litterarum serie intellecta, sic vobis duximus respondendum, quod non invenimus de consilio quod possimus aliquam gratiam facere super facto iamdicto, cum dicta gracia fieret in preiudicium parte singularis. Rogamus ut habeatis nos excusatos et cetera.

Data [Valencie] II kalendas iulii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Magister Arnaldus.

150

[1279], juliol, 8. València

El rei Pere es queixa a Guillaume de Beaujoc, mestre del Temple, perquè el mestre de l'orde a Llombardia no ha deixat venir fra Albert de Canelles, familiar de la reina, amb el qual necessitava parlar d'assumptes seus, amb l'excusa que actuaria en detriment de l'orde.

Reg. 47, f. 87r-v.

Ed. Wieruszowski 1971: 265-266.

Petrus, Dei gracia et cetera, venerabili et religioso fratri Guilelmo de Belioco, domorum Milicie Templi magistro, salutem et sincere dileccionis affectum. Noverit nobilitas vestra quod, cum fratrem Albertum de Canellis, ordinis Milicie Templi, consanguineum ~~nostrum~~ domine Constancie, illustris consortis nostre, et afinem nostrum dilectum, pro nostris negociis nobis plurimum opportunum, rogaverimus litteris nostris ut ad nos personaliter accedere procuraret, et scripserimus proinde generali preceptori Milicie Templi in Lombardia ut eidem fratri Alberto, contemplacione precum nostrarum, venendi ad nos licenciam indulgeret, eodem fratre Alberto ad ipsum preceptorem personaliter accedente, ut accedendi ad nos licenciam obtineret. Obtenta et habita licencia ab eodem, dum de suo beneplacito recessisset et munivisse se equis et omnibus aliis opportunis quod ad nos, sicut eum deceret, honoranter accederet, cum iam esset idem frater Albertus accinctus ad iter, equis et servitoribus communitus, presentate fuerunt eidem prefati litere preceptoris, quibus non solum indicebatur eidem fratri Alberto, in dampnum et preiudicium suum, quod desisteret ab itinere suo. Set nescimus, novit Deus, quo motus instinctu in derogacionem nostre fame, quodam modo idem preceptor scribere

presumpsit eidem quod idem frater Albertus in dampnum domus Milicie Templi ad nos accedere intendebat, quod advertere potest et debet nobilitas vestra et diligenter attendere, si nos, qui semper zelavimus et zelamus domus Milicie Templi crementum, et sinistrum aliquod contra eandem domum vestram nullis unquam temporibus meminimus attemptasse, si noviter cum tali et tanto frater, quem in favorem Templi pocius vocabamus ad partes istas, vellemus eiusdem domus tractare vel agere, detrimenta certo ne predecessores nostri hoc retroactis fecerunt temporibus, nec nos qui eorum vestigia sequimur, aliqua Templo contraria disponimus operari. Unde cum hoc videatur zelo inimicie processisse, cum contrario modo se habeat veritas quam idem preceptor suis inseruit litteris fratri Alberto predictos transmissis, nobilitatem vestram rogamus quatenus preceptori predicto placeat vestris iniungere litteris quod fratrem Albertum de Canellis predictum, necessarium nobis ad presens pro quibusdam nostris serviciis, ad presenciam nostram transmittat, scituri pro firmo quod adventus eiusdem fratris Alberti ad nos non ad lesionem, quod absit, set ad honorem et comoda domus Milicie Templi poterit redundare.

Data Valencie VIII° idus iulii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Iohannes de Procida.

151

[1279], juliol, 9. València

El rei Pere recomana al podestà, al comú i als ciutadans d'Asti el comte Bonifacio [daVentimiglia?], afí seu.

Reg. 41, f. 102v.

Potestati, comuni et civibus civitatis Comunis Astensis, salutem et dileccionem. Iam alias scripsisse per nobilem virum Guilelmum de Banyasch, vobis recolimus, ut nobilem virum comitem Bonifacium, dilectum affinem nostrum, precum contemplacione nostrarum, haberetis intime comendatum, nullam molestiam inferentes eidem nec ab aliis permitentes inferri, et adhuc adicimus preces nostras, attente rogantes, ut comitem supradictum, nostri amoris instinctu, comendatum habentes, eundem a molestantibus quibuslibet deffendatis. Quod si feceritis, ad ea nos paratos invenietis et promptos que vestra et vestri respiciant incrementa, aliter enim

nos agere et insistere oportebit qualiter a tantis gravaminibus et indebitis oppressionibus nostris suffragiis eximatur.

Data Valencie VII° idus iulii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Iohannes de Procida.

152

[1279], juliol, 10. València

El rei Pere demana a Juan Núñez, vassall de Santa Maria i senyor d'Albarrasí, que, si pot, faci alliberar Rodrigo, germà de Pedro Ortiz, atès que els dos germans han fet molt al seu servei.

Reg. 41, f. 104v.

Iohanni Nunii, vassallo sancte Marie et domino Albarrazini. Intelleximus quod vos captum tenetis Rodericum, fratrem Petri Orticii, unde, cum ipsi fratres in nostro servicio plurimum laborarunt, rogamus vos quatenus, si dictus Rodericus captus detinetur, ob causam ex qua ipsum absolvere amore nostri possitis, dictum Rodericum precibus nostris absolvatis, visis presentibus, a captione predicta, et regraciabimur vobis multum.

Data Valencie VI° idus iulii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Raimundus Escorna.

153

[1279], juliol, 10. València

El rei Pere nomena Rodrigo Jiménez de Luna procurador seu per tractar amb Enrique Pérez de Corte, procurador del rei Alfons de Castella i de l'infant Sanç, sobre els límits de les conquestes de les dues Corones.¹

Reg. 41, f. 103r.

Nos Petrus, et cetera, constituimus et ordinamus certum et specialem procuratorem nostrum nobilem et dilectum virum Rodericum Eximini de Luna, procuratorem regni Valencie, ad cognoscendum, videndum et determinandum simul cum nobili viro Anrico Petri de Curtibus, ab illustri rege Castelle et inclito infante dompno Sancio, eius primogenito, ad hoc similiter, ut dicitur, destinato,

super terminis castrorum, locorum et terrarum conquiste Ispanie, videlicet que ex ipsis castris, locis sive terris ad nos pertinent seu debent pertinere et que ad illustrem regem predictum et eius filium memoratum, et etiam ad signandum et terminandum usque ad que loca termini terrarum nostrarum et terrarum regis predicti venire debeant seu protendi. Ratum et firmum habituri et cetera.

Data Valencie VI idus iulii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

1. El 14 de desembre de 1278 havia enviat Ramon Escorna a Sixena per comprovar el text dels tractats entre els reis d'Aragó i de Castella, vegeu *Diplomatari 1: doc. 152 i més amunt doc. 110*.

154

1279, juliol, 11. València

Pere, rei d'Aragó, comunica a Pere, arquebisbe de Narbona, i Bernat, arquebisbe d'Arles, que també ha llegit les cartes que li han enviat el bisbe de València, Jaspert de Botonac, i el d'Osca, Domingo de Sola, i el comanador del Temple, Pere de Montcada, i el de l'Hospital, Ramon de Ribelles, (?) i, en obediència al manament papal, restitueix les penyores que havia obligat pel préstec del delme. Informa d'això Pere de Montcada i emet carta credencial per a Pere Meragall, que ha de dur les cartes i les penyores.

Reg. 47, f. 87v.

Reverendis in Christo patribus et karissimis amicis suis Petro, Narbonensis, et Bernardo, Arelatensis, Dei gracia archiepiscopis, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Visis litteris vestris quas nobis per dilectum clericum et fidelem scriptorem nostrum Petrum Marregalli nuper misistis, et auditis hiis que idem scrip[to]r /nobis retulit\ super affectum dileccionis quam erga nos geritis, ad honorem nostrum et commodum efficaciter intendentes, gratarum vobis inde referimus acciones, reputantes nos propter hoc eadem vobis vicissitudine obligatos. Intellectis etiam litteris quas venerabilibus Valentinis et Oscensis episcopis nec non Milicie Templi et Hospitali Iherosolimitani ~~magistris~~ comandatoribus super facto illius pecunie decime quam nos habuimus misistis, nos, volentes mandato apostolico, super hoc nobis directo, humiliter obedire, mittimus vobis per dictum scriptorem

nostrum pignora que pro dicto obligaveramus et tradideramus mutuo, cum aliorum adiunctione pignorum que ad valorem dicti mutui et amplius attingere arbitramur. Unde, licet per famam et veridicam assertionem multorum super necessitatis articulo quam habebamus quando peccunie predicte mutuum recepimus, satis possetis vestras conscientias informare ad pecuniam nobis ipsius mutui concedendam, tamen vos super ipso facto quod expedire noveritis faciatis. Nam bene scitis quod preter lesionem honoris et fame nostre, vobis laboriosum et nimis sumptuosum existeret, si pro facienda inquisitione huiusmodi ad partes regni Valencie, que a vestris per sexdecim distant dietas et amplius, veniretis, et nobis esset valde difficile et in expensis quamplurimum honorosum si oporteret nos ducere ad partes vestras, personas honorabiles et graves ad dictam necessitatem coram vobis plenius comprobanda. Unde rogamus quod in hoc vos taliter habeatis ut affectum vestre dileccionis possimus sicut confidimus cognoscere plenius per effectum, nosque vobis et vestris exinde specialius obligemur.

Data Valencie V idus iulii anno Domini MCCLXX nono.

Petrus, et cetera, venerabili et dilecto ffratri Petro de Montecatano, magistro Milicie Templi in Aragonia et Catalonia, et dilecto comandatori eiusdem ordinis, salutem et dileccionem. Cum nos, deliberato consilio, ordinaverimus mittere apud Montempessulanum venerabilibus Narbonensis et Arelatenis archiepiscopis illa pignora que, ratione illorum quidecim milium ~~solidorum~~ librarum quas de pecunia decime receparamus mutuo, obligavimus et deposuimus, et tradi fecimus vobis dicto comandatori et ffratri Ffrancisco per Iuceffum Ravaya, baiulum nostrum, rogamus et volumus quatenus ipsa pignora tradatis seu tradi faciatis loco et nomine nostro dilecto clerico et fideli scriptori nostro Petro Marregalli, presencium portitori. Quorum pignorum traditionem seu restitutionem cum eidem scriptori nostro facta fuerit loco nostri, ratam ex nunc habere promittimus atque firmam, ac si ea nobis personaliter traderetis, vos et ordinem Templi exinde penitus absolventes.

Data ut supra.

Item, fecimus dicto Petro Marregalli litteram credencie ad archiepiscopum Narbonensem et alteram ad archiepiscopum Arelatensem.

Date ut supra.

155

[1279], juliol, 12. València

El rei Pere mana al batlle de Morvedre que faci preparar ell, i no la paguin els habitants de la vila, la cena de presència per la reina de Castella quan hi arribi.

Reg. 41, f. 105v.

Baiulo Muriveteris. Mandamus vobis quatenus die qua illustris regina Castelle venerit in Murumveterum paretis ei cenam prout vobis dicent officiales sui. Nolumus enim ut homines Muriveteris solvant dictam cenam.

Data Valencie IIII idus ap̄ iulii [M°CC°LXX° nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

156

[1279], juliol, 12. València

Pere, rei d'Aragó, intercedeix en favor de Guillem de Castellnou amb Jaume, rei de Mallorca, al qual demana que concedeixi una pròrroga al noble pel pagament dels seus deutes.

Reg. 47, f. 88r.

Illustri ac karissimi fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rosilionis ac Ceritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et veram dileccionem. Cum nobilis vir Guilelmus de Castronovo nobis venerit ad nos pro quibusdam negociis que nobiscum habet facere, inter alia nos rogavit ut apud vos preces nostras effundere deberemus quod, cum ipse sit in Rossilione diversis creditoribus obligatus, dignaremini eidem saltim usque ad Pascha solutionum predictorum debitorum terminos prorogare, nec permittetis impsi (*sic*) interim vel eius bona ab aliquo conveniri, et, si vobis placeret, valem de Pratis, quam eidem emparastis, ut asserit, sibi desemperaretis usque ad aliquod brevem tempus infra quod ipse veniat coram vobis paratus super predictis facere quod placebit. Nos vero ad preces dicti nobilis inclinantes, fraternitatem vestram karissimam deprecamur quatenus dignemini nostri gracia et amore debita antedicta quibus est dictus nobilis obligatus usque ad festum Paschatis prolongare, ita quod non possit ab aliquo interim conveniri, et emparamen-

tum predictum dicte vallis eidem absolvere debeatis. Hoc tamen dicimus iure vestro et honore in omnibus semper salvis. Rogantes vos quatenus hiis que super predictis dilectus noster Petrus de Costa, iudex regni Valencie, ex parte nostra horetenus vobis dicet, credere debeatis.

Data Valencie IIII° idus iulii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Costa.

157

[1279], juliol, 17. [València]

El rei Pere escriu al governador de Navarra per lamentar els danys que els homes de Sos han causat a Navarra, i li recorda que, per tal d'iniciar un procés de pau, havia enviat Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, però no sap per què no s'ha tirat endavant. Li diu, doncs, que es faci tot el possible perquè es puguin establir uns acords.

Reg. 41, f. 107v-108r.

Gubernatori Navarre. Vestras recepimus litteras, et intellectis per earum tenorem maleficiis que, /sicut asseritis,\ homines de Sos noviter intulissent in Navarra, displiciat nobis multum, sicut et displiceret de omnibus maleficiis que inferrentur terre sive hominibus quam tenet illustris rex Francie. Verum, prout scitis, iamdudum fuit ordinatum ut, ad sedandum discordiam et dissensiones hominum Aragonie et Navarre, deputarentur per nos et vos duo prudentes viri qui de maleficiis et iniuriis illatis inter homines predictos cognoscerent et inquirerent veritatem, qua cognita et inventa, punirentur hinc inde malefactores et maleficia emendarentur, ad quod nos pro parte nostra deputavimus Petrum Martini de Artasona, iusticiam Aragonie. Nescimus preterea quare remansit quod processum non extitit in premissis, set per dictum iusticiam non remansit, ut intelleximus per eundem. Placeret nobis itaque et vellemus quod super omnibus maleficiis illatis retroactis temporibus et istis novis, ut dicitis, illatis procederetur prout extitit ordinatum, et malefactores pena debita punirentur, aliter enim non videtur nobis quod possent predictorum hominum discordie sedari et maleficia remanere.

Data XVI kalendas augusti [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

158

[1279], juliol, 18. València

El rei Pere diu a García Ruiz de Varea, justícia de Terol, que permeti a Teresa Álvarez, esposa de Juan Núñez, i a les altres dones d'Albarrasí de quedar-se a Terol, i fins i tot que pocs missatgers puguin entrar i sortir de la ciutat, però que no hi deixi entrar Juan Núñez ni gran quantitat de cavallers; a més, que no permetin que aquests venguin a la seva ciutat el botí de la cavalcada feta a Castella.

Reg. 41, f. 110v.

Garssie Roderici de Varea, iusticie Turolii. Recepimus litteras vestras quibus nobis significastis quod dompna Maria (*sic*) Alv[ar]i, uxor nobilis viri Iohannis Nunii, cum pluribus dominabus et mulieribus militum et hominum de Albarrazino venerunt Turolium, et rogabatis nos ut mandaremus vobis qualiter volebamus vos habere erga ipsos. Unde respondemus vobis quod placet nobis, ex quo ita est, ut eas ibi esse et permanere dimitatis, et si dictus Iohannes Nunii ad predictam dominam uxorem suam, vel dicta domina ad ipsum maritum suum voluerint mittere, unum, duos vel tres milites eos permittatis ingredi et exire. Non sustineatis tamen nec permittatis quod dictus Iohannes Nunii vel milites sui aut alia magna familia eorum hominum intrent Tur[ol]ium. Mandamus etiam vobis quatenus aliquas res ex eis quas dictus Iohannes Nunii vel homines de familia sua habuerunt seu habuerint de cavalcatis Castelle non permittatis vendi Turolio neque locis aliis iusticiatus vestri, set eas quas ibi inveneritis emparetis et accipiat, et homines qui ipsas emerint capiat et captos teneatis prout Luppus Eximini de Aredia, iusticie Daroce, cui nos super hoc loqui fuimus, vobis dicet.

Data Valencie XV° kalendas augusti [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

159

[1279], juliol, 19. València]

El rei Pere torna a reclamar al govern de Florència que faci justícia a Berenguer de Vilardell.

Reg. 41, f. 112v-113r.

Petrus, et cetera, viris providis et discretis capitaneo, ancianis et consulibus Fflorentie, salutem et dileccionem. Meminimus per nostras literas vos nuper rogasse et monuisse ut Berengario de Vilardello, civi Barchinone, mille et quingentas libras ianuenses, quas Lappo Guido, florentinus, prepositus a Duccio de Avessino, cive vestro, ad negociandum in mercatoribus et cambiis et aliis crica artem negociatoriam faciendis, predicto Berengario facere dari et solvi promisit in civitate Ianue a Pino Guido, socio suo, que ibi sub ~~Pino~~ dicto Duccio, vestro cive, tabulam cambiis regebat, ratione cambiis quod prefatus Lappo a dicto cive nostro Berengario in civitate receperat Nemausensis, quod quidem, ut intelleximus, neuter predictorum complunt, faceretis dicto Berengario, vel suo procuratori, cum condecanti restitutione dampni et interesse, tam de bonis predictorum Lapponis et Pini, quam de bonis predicti Duccii, pro quo ipsi erant in arte predicta constituti, et sub cuius fide et spe idem Berengarius, sicut et plures alii, pecuniam crediderat memoratam solvi absque mora, sicut decet, iusticia mediante. Quod quidem, ut predictum Berengarium ad nos rursus conquerentem intelleximus, facere non curastis. Quocirca, de discrecione vestra plurimum ideo admirati, licet dictam monitionem per trina et peremptoria vobis assignavissemus, adhuc ad maius honus vobis iusticie imponendo, vos per presentes attente rogamus, requirimus et monemus quatenus predicto Berengario de Vilardello, vel eius procuratori, faciatis mediante iusticia de bonis predictorum, tam super dictis mille et quingentis libris ianuensibus quam super dampnis, expensis et interesse, satisfaccionem integram fieri sine mora, taliter facientes ne nobis, qui subditi nostri in iure suo deficere non possumus nec debemus, detis occasionem procedendi contra vos vel mercatores et homines terre vestre propter deffectum iusticie quam apud vos invenerit dictus Berengarius, civis noster.

Data ut supra [Valencie XIII kalendas augusti anno Domini MCCLXXIX^o].

¶idem [Petrus de Sancto Clemente].

160

[1279], juliol, 20. València

El rei Pere aprova allò que ha fet Rodrigo Jiménez de Luna juntament amb Enrique Pérez de Cortes respecte a la divisió dels termes

de les conquestes; tanmateix, això que proposa Enrique Pérez és una nova divisió que va contra les que ja hi havia establertes, inclosa la que va firmar el rei Alfons quan era infant.

Reg. 47, f. 88r.

Viro nobili et dilecto Roderico Eximini de Luna, procuratori regni Valencie. Recepimus literas vestras et intelleximus per tenorem ipsarum illud quod fecistis cum nobili Enriquo Petri de Cortes super facto terminorum. Unde sic respondemus, quod reputamus bene factum illud quod hucusque fecistis, verumtamen ad ea que asseritis dictum Enriquem Petri dicere, scilicet quod sciendum esset a nobis de quo teneremus nos contentos, et postmodum haberet loqui cum infante dompno Sancio super eo, videtur nobis quod ea que ipse dicit sunt verba que tangunt novam compositionem, ac si non fuisset iam tractatum vel ordinatum super divisione dictorum terminorum. Set iam est tractatum et conventum quod divisio dictorum terminorum fiat secundum tenorem instrumenti facti inter dominum Iacobum, inclite recordacionis regem Aragonum patrem nostrum, et illustrem dompnum Alfonsum, nunc regem Castelle, super divisione dictorum terminorum, et aliam cartam aliorum predecessorum nostrorum et predecessorum suorum, de quibus vobis dedimus translata. Unde vos potestis dicere quod ita est conventum et non oportet loqui novam compositionem, set procedetis ad illud pro quo vos misimus, scilicet ad videndum et cognoscendum que sunt, secundum tenorem dictorum terminorum instrumentorum, de quibus rex Castelle predictus habet similia, de terminis Castelle et que sunt de terminis regni Valencie. Quo viso et cognito, ipse, si vult, potest dicto infanti dompno Sancio illud dicere et refferre.

Data Valencie XIII° kalendas augusti [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

161

1279, juliol, 23. València

Es registra l'enviament d'una carta de part del rei Pere a l'infant Sanç, on li demana que cregui allò que li dirà Ramon de Montanyana.

Reg. 47, f. 88v.

Infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle primogenito et heredi, ex parte regis, quod credat Raymundo de Montaynana de hiis que sibi ex parte domini regis duxerit refferenda.

Data Valencie X^o kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶Petrus de Sancto Clemente.

162

[1279], juliol, 30. València

Pere, rei d'Aragó, comunica al papa Nicolau que li envia Rodrigo Pérez Ponce, comanador d'Alcanyís, com a ambaixador per discutir la qüestió del delme que havia demanat per combatre contra els sarraïns que se li havien revoltat. Segueixen les cartes credencials al col·legi dels cardenals i el contingut de l'ambaixada.

Reg. 47, f. 88v-89r.

Reg. Carini 1884: II, 40.

Sanctissimo in Christo patri et domino domino Gregori Nicholao, sacrosancte Romane Ecclesie summo pontifici, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, manum et pedum oscula et se ipsum cum omni reverentia et honore. Cum venerabilem et dilectum virum fratrem Rodericum Petri Poncii, comendatorem Alcanici, ordinis Calatrave, ad sanctitatis vestre dominationem elegerimus destinandum pro quibusdam nostris negociis, paternitatem vestram humiliter deprecamur quatenus comendatori eidem credere velitis super hiis que vobis ex parte nostra duxerit exponenda.

Data Valencie III kalendas augusti [M^oCC^oLXX^o nono].

Similes de credencia fecimus cardinalibus infrascriptis, et quatuor ex eas addidimus quod assistant dicto comendatori in negociis que pro domino rege procurare in Curia habuerit, consilio, auxilio et favore, et siqua possumus et cetera, confidenter regnant; qui III^{or} sunt illi in quorum litteris sive nominibus scriptum est A in principio.

Domino Ordonio, Dei gracia Tusculanensis episcopo et sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Domino ffratri Bentevenga, episcopo Albanenisis et sancte Romane Ecclesie cardinali.

Domino ffratri Latino, episcopo Hostiensis cardinali.

Domino ffratri Rotberto, episcopo Portuensis cardinali.

Hii sunt episcopi cardinales.

Domino Anchero, tituli Sancte Praxedis presbitero cardinali.

Domino Guilelmo, tituli Sancti Marci presbitero cardinali.

Domino Gueraldo, basilice XII Apostolorum presbietro cardinali, /postea factus est episcopus Sabinienensis\.

Domino Simoni Turonensis, tituli Sancte Cecilie presbitero cardinali.

Domino ffratri Ieronimo, presbitero cardinali.

Hii sunt presbiteri cardinales.

Domino Iacobo, Sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali.

Domino Gotifredo, Sanctei Marie Georgii ad Velum aureum diacono cardinali.

Domino Matheo, Sancte Marie in Porticu diacono cardinali.

Domino Iordano, Sancti Eustachii diacono cardinali.

Domino Iacobo, Sancte Marie in via Lata diacono cardinali.

Hii sunt diaconi cardinales.

Item alia littera credencie et de precibus auxilii et consilii ffratri Berengario de Crudiliis, domini pape penitenciario.

Item, alia Guilelmo Castanee de credencia.

Item, fecimus aliam litteram: Providis et dilectis viris potestati et civibus Ianue, quod dictum comendatorem et familiam suam, precibus domini regis, cum ad vos venerint, benigne recipiatis, ac eis si necesse fuerit provideant de securo transitu et ducatu.

Item, aliam similem: Potestati et civibus Pise.

Date omnes ut supra.

Item, aliam similem: Universis domini regis benivolis et amicis, de benigna recepcione et conductu.

Item, aliam credencie generalem sacro sancto cetui dominorum cardinalium.

Date ut supra.

Item, tradidimus dicto comendatori unum memoriale(m) super hiis de quibus locuturus et tractaturus est ut sequitur:

Super littera impetrata a domino papa racione decime, quod supplicetur eidem domino pape ut placeat sibi quod, sine aliqua

alia inquisicione, restituantur sibi pignora que iam tradita sunt archiepiscopis Arelatensis et Narbonensis; et quod absolvantur alii qui sunt super hoc obligati, cum satis possit constare domino pape /per famam\ de necessitate quam habebat dominus rex tempori quo dicta pecunia fuit sibi tradita, et de expensis plurimis et laboribus quos ipse cum suis sustinuit propter guerram quam habuit cum sarracenis, specialiter in facto Muntessie, super quibus videretur domino rege quod debeat dominus papa credere verbo suo, cum predicta sint notoria in Hispaniam, ex quibus predicta decima merito esset concedenda absque aliqua inquisicione, cum quibusdam aliis regibus super dicta decima concedenda gratiam fecerit dominus papa qui pro tuitione fidei christiane contra sarracenos ad alium actum hactenus minime processerunt ne adhuc compleverunt.

Est etiam exponendo domino pape qualiter, si inquisitio quam ipse mandavit fieri per predictos archiepiscopos fieret, constaret plus quam sit quantitas pro qua dicta pignora sunt obligata, maxime cum iam magna pars dicte peccunie sit expensa per nuncios ex Curiam destinatos.

Item, quod archiepiscopus Terrachone et multi episcopi et prelati et nobiles ac barones et etiam religiosi qui fuerunt presentes et noverunt plenarie necessitatem et negotii veritatem in obsidium Muntessie, non possent absque magnis expensis accedere ad dictos archiepiscopos pro testificando in premissis propter loci distanciam, que est a XII dietis supra.

Est etiam dicendum domino pape quod, si in predictis ei noluerit gratiam facere, potius faciet restitui dictam quantitatem depositam penes ipsos et alios, quam instare quod inquisicio fieret, cum talia cum difficultate gracie concedende domino regi concedere videntur, ne deceat dominum regem pro tali quantitate peccunie instare secundum modum iam concessum fieri sibi gratiam specialem.

Super facto illorum prelatorum qui denegant bovaticum domino regi, quod exponatur eidem, set non [...] ¹ mandatum aliquod petatur a pape fieri super hoc.

Super facto monedatici monete iaccensis.

1. *El copista escriu malament una paraula que segurament acaba en tur, i que podria ser curetur o videtur.*

163

[1279], agost, 4. Biar

El rei Pere s'excusa amb el seu germà Jaume, rei de Mallorca, perquè de moment no pot retre justícia a Jaume Martí, ciutadà de Mallorca, per les seves queixes envers uns ciutadans de Tortosa, i que per això es dirigeix al mestre del Temple, a Ramon de Montcada i als oficials de la ciutat. D'això els informa, juntament amb Simó de Gironella, veguer de la ciutat.

Reg. 42, f. 123r.

Regi Maioricarum. Fraternitatis vestre recepimus literas continentes quod faceremus satisfieri Iacobo Martini, civi Maiorice, a quibusdam civibus Dertuse s[u]per quodam mutuo quod apud Ianuam, ut dicitur, eis fecit. Unde, cum nos, prout vos scire credimus, non valuerimus hucusque ius nostrum seu hominum nostrorum in Dertusa consequi aut habere, rogamus fraternitatem vestram quatenus super premissis nos habeat excusatos, quoniam aliud super eisdem ad presens non possumus expedire, preter quod scribimus magistro Templi, et Raimundo de Montecathano et officialibus Dertuse quod faciant dicto vestro satisfieri vel fieri iusticie complementum. Ceterum, cum nos assignaverimus diem, scilicet mediante mense septembris, qua debemus Dertuse, permitte Domino, interesse, super predictis iuribus nostris Dertuse et hominum nostrorum, tunc procederemus in negocio supradicto, facientes iamdicto homini vestro super memorato debito iusticiam exhiberi.

Data apud castrum de Biar IIe nonas augusti [M^oCC^oLXX^o nono].

¶ Petrus de Bonastre.

Fuit scriptum etiam Simoni de Gerundella, vicario Dertuse pro domino rege, et magistro Templi, et Raymundo de Montecatheno, paciariis et probis hominibus Dertuse quod faciant exhiberi ius super dicto mutuo predicto Iacobo Martini.

Data ut supra.

164

1279, agost, 4. Biar

El rei Pere comunica a Guillem de Narbona, ardiaca de Rodez, on el podrà trobar perquè li pugui referir allò que el papa li envia a dir.

Reg. 42, f. 123r.

Guilermo de Narbona, archidiacono Redensis in Ecclesia Narbonensis. Noveritis nos vestras literas recepissee in Biar, die veneris qua presentes littere fuerunt confectae, et intellexisse per tenorem ipsarum qualiter, ex precepto summi pontificis, eratis nobiscum super quibusdam negociis locuturus. In quibus etiam literis nos rogastis ut, cum essetis aliis negociis prepeditis, propter que non poteritis in hiis partibus retardare, assignaremus vobis diem et locum quibus possetis nobiscum presencialiter interesse et exponere ea super quibus nobiscum loqui proponitis et tractare. Unde significamus vobis quod placet nobis adventus vester, et super hiis que volueritis prebemus vobis auditum gratissimum et benignum. Scientes quod inter castra de Biar et castrum de Castaylla, quod distat ab ipso per unam leucam, habemus remanere usque ad die iovis proxime, eo quia de ipsis castris eiecimus sarracenos qui ibi residebant, et in ipsis ad populandum ponimus christianos, et sic in altero ditorum castrorum usque ad dictam diem nos potueritis invenire. Rogantes vos quatenus, si ea que nobis refferre habetis sunt talia que circa ipsorum responsionem illis de nostro consilio, qui Valencie remanserunt, necesse habeamus, ea exponatis venerabili episcopo Valentino et aliis de nostro consilio quos dictus episcopus vocabit, ut ipsi nobis significant quid super premissis facere debeamus.

Data in castro de Biar IIe nonas augusti anno Domini MCC^oLXX nono.

165

[1279], agost, 26. València

Pere, rei d'Aragó, accepta de veure's amb l'infant Sanç entre Requena i Bunyol el dia de la Santa Creu, 14 de setembre.

Reg. 47, f. 89v.

Ed. Memorial 1852: doc. 159 (amb error de foli); Ballesteros 1963: 905.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, illustri et karissimo nepoti suo quamplurimum diligendo infanti dompno Sancio, maiori filio et heredi illustris regis Castelle, salutem et sincere dileccionis affectum. Enricus Petri de Pharana et frater Ademarum, Abulensis electus et decanus Astoricensis, ex parte vestra a nobis cum instancia pecierunt ut vobiscum vistam haberemus, cum super multis et magnis negociis ac diversis affectaretis nobiscum habere consilium et tractatum. Et quia exigente oportunitate nos semper summe affectavimus karam personam vestram propriis oculis intueri, quamquam negocia que tractata erint inter nos et vos non sint disposita adhuc ad expediendum in ipsis vists, quia nobis dixerunt quod eciam super aliis volebatis habere vistam et nostrum consilium et tractatum, affectuosius concessimus dictam vistam ad ipsam (*sic*) locum inter Rechenam et Bunyol et diem Sancte Crucis septembris proxima si vobis placuerit assignantes. Modum autem vistarum hiidem nuncii ~~super~~ vobis refferent quod super hiis nos tractavimus cum eisdem, super hiis autem omnibus nobis per nuncium ~~nobis~~ /vel/ per literas vestrum propositum exponatis.

Data Valencie VII° kalendas septembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Raymundus de Muntaynana.

166

[1279], setembre, 13. València

Pere, rei d'Aragó, contesta a Alís de Crainel, senyora de Cascante, i a Pedro Sánchez de Monteagudo, degà de Tudela, que no pot mantenir el guiatge als seus homes perquè estan acusats d'homicidi de dos homes de Tarassona, per això han de venir a firmar el dret a mans d'Alaman de Gudal.

Reg. 42, f. 138r-v.

Ed. Cubells 1916: doc. 96.

De nos don Pedro, por la gracia de Dios rey d'Aragón, a la noble et amada dona Lís de Crainel, seniora de Cascant, et Pedro Sancii de Montagut, deán de Tudela, salut et bona voluntat. Viemos vuestras letras et entendimos aquello que nos embiastes dezir sobre aquello que los nuestros homnes de Taraçona tenían en reguard a los vuestros homnes de Berles, en qué nos rogavades que a los ditos homnes nuestros mandássemos que mal no faziessen a vuestros homnes, porque aquellos homnes vuestros son

en nuestro guiage et comanda. Ond vos femos saber que, porque avemos entendido que los vuestros homnes matoron II homnes de Tarazona sienes dreyto et los fizieron otro mal, nos no los podemos por el dito guiage nuestro deffender, si no fizieren dreyto sobr'aquello, porque nuestro guiage atorgado a alcuno s'entendo fazén dreyto a lures clamenates en p. Por esters somos prestos que, si los homnes vuestros firman et fazen dreyto a lures clamanates en poder de Alamán de Gudal, superiuntero nuestro d'aquella terra, que los fagamos assegurar et deffender en lur dreyto, et sobre esto embiámosne nuestra carta al dito sobreiuntero. E si en esto ni en ál podiésemos más fazer a honra de vos, que lo faríamos de grado.

Data Valencie idus septembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Raimundus Escorna.

Item, fuit mandatum Alamanno de Gudal, superiuntario Tirazone quod dictis hominibus de Berles firmantibus in posse suo stare iuri super petitionibus quas homines de Tirazona habuerunt de ipsis, quod faciat eos assecurari et bona eorum postquam fuerit firmatum in posse suo, et nullum malum permitat inferri eisdem.

Data ut supra.

¶Raimundus Escorna.

167

1279, settembre, 16

El rei envia Ramon de Bucinyac i Dalmau de Vilarasa a Savoia, i s'emeten cartes credencials per al comte Felip i altres nobles.

Reg. 47, f. 90r.

XVI° kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o nono dominus rex misit in Sabaudiam Raymundum de Boissiyach, /militem/, et Dalmacium de Villarasa cum litteris credencie subsequentibus destinatis:

Philipo, comiti Sabaudie, duci Xeblais et marchioni Lombardie.

Nobili Margarite, dalfine Davianensis.

Episcopo Lengrerinsis.

Renaldo de Rouray, gubernatori Navarre.

Arberto, domino Turris.

Nobili Imberto de Beujoc, domino Montispauserii et conestabulo Francie.

Aimo, comiti Ienevensis.

Nobili Radulfo, domino de Antinon.

Amon de Monteluello.

168

1279, setembre, 22. Chiva

El rei Pere diu a l'infant Sanç que farà castigar aquells que hagin robat bèsties a Requena, però que no pot creure que el procurador del regne de València hagi rebut la quinta de la venda.

Reg. 47, f. 90r.

Dompno Sancio, filio illustris regis Castelle, et cetera. Recepi-mus literas vestras in quibus quod¹ quatuor bestie, que depredate fuerant de Rachena, fuerunt vendite in Xativa, et quod de precio ipsarum habuerat quintam procurator noster regni Valencie. Ad quod dileccioni vestre respondemus quod credere non possumus nec debemus procuratorem nostrum predictum sustinere depredatores nec quintam recepissee scienter de aliqua ropperia, et quando fuit (*sic*) vobiscum potuissetis inde certificari per eum. Verumtamen bene placuisset nobis semper et placeret adhuc quod de depredacionibus et ropperiis factis in terris nostris et vestris fierent satisfacciones et punirentur depredatores iusticia mediante, et de hec parati fuimus et sumus quandocumque intendere voluerimus super eo, et nichilominus super istis bestiis de Rachena, si querelantes venerint coram nobis et ostenderint eos de quibus super hoc conqueruntur, sumus parati procedere prout debuerimus et de iure fuerit faciendum.

Data apud Chivam X^o kalendas octobris anno M^oCC^oLXX^o nono.

¶ Petrus de Sancto Clemente.

1. Entre quibus i quod falta evidentment algun mot com in quibus nobis significastis.

169

[1279], octubre, 1. València

El rei Pere comunica a l'infant Sanç que accepta intervenir en favor de l'infant Enric.

Reg. 47, f. 90r.

Ed. Memorial 1852: doc. 160.

Inclito et karissimo nepoti suo infanti Sancio, illustris regis Castellae primogenito et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Noverit vestra dileccio quod Rodericus Garçia, miles incliti infanti dompni Enrrici avunculi vestri, venit ad nos Valenciam et dixit nobis quod accedebat ad illustrem regem patrem vestrum pro legacione dicti infanti dompni Enrrici, suplicans nobis quod pro huiusmodi facto dignaremur vos rogare. Unde, cum factum dicti infantis sit talis quod super eo nos rogare teneamur et vos etiam facere posse vestrum, rogamus vos quatenus in ipso facto prout /vos\ decet nostrum debitum inpleatis.

Data Valencie kalendas octobris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

170

[1279], octubre, 3. València

Pere, rei d'Aragó, es queixa al rei Alfons de les dificultats que posa en el comerç entre els dos regnes, especialment en el dels cavalls. En una altra carta li dóna permís de comprar i armar deu galeres a les seves terres.

Reg. 47, f. 90v.

Ed. Memorial 1852: doc. 162-163; Ballesteros 1963: 907 (només la segona).

Excellenti et magnifico atque sibi karissimo tanquam fratri dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castellae, Toleti, Legionis, Gallecie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbii, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Recordari potestis qualiter mercatores tam terre vestre quam nostre antiquitus mercationibus suis fere omnibus intrando et exeundo salve et secure et absque molestia qualibet utebantur, nunc vero sit a terra vestra mercimonia fere omnia extrahi prohibentur, cum quod non nisi exitus prohibetur equorum, quod preter no-

tam que a suggestoribus potet impingi, cum hoc paciamini non sine diminutione vestrorum proventuum mercatores etiam terre vestre et nostre comuniter dampnificari videntur, quod dampnum licet tolerabilem censeatur, tamen vellemus libenter ad cedenda eloquia comunium emulorum ut non aliter inter regna vestra et nostra assuesserent mercatores seu mercimonia exercere quam consueverunt nostrorum predecessorum temporibus quibus melius et amabilius extraebant.

Data Valencie V^o nonas octobris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Alia eidem. Gratanter recipimus literas vestras de credencia quas nobis Iordanus de Podio, specialis vester nuncius, presentavit, per quem verbotenus nos rogastis ut armandi a decem galeis usque ad quindecim in terra nostra licenciam largiremur. Nos autem vestris precibus annuentes, quamquam fideles nostri, non absque alicuius dubietatis ambigua ad partes ipsas navigent cum galeis, eidem nuncio vestro acquirendi et armandi galeas predictas licenciam liberam prestitimus et assensum.

Data ut supra.

171

[1279, octubre, 3. València]

El rei Pere accepta la proposta del rei Felip de França d'entrevistar-se a Beaucaire a mitja Quaresma, i es disculpa de no haver-li contestat abans perquè s'havia de veure abans amb l'infant Sanç. També n'avisava Beatriu, princesa de Salern.

Reg. 47, f. 90v.

Ed. Memorial 1852: doc. 161.

Illustri regi Francie. Serenitati vestre recepimus litteras et intelleximus per easdem qualiter in loco petito a vobis pro vists habendis vobiscum propter aliquas causas detentus non poteritis, ut petebantur a nobis, eas concedere. Quare habita deliberacione cum vestris apud Bellicadrum concessistis vistas predictas, de quo loco Bellicadri predicti nostri nuncii contenti fuerunt, licet de termino dato medie Quadragesime dubitarent absque nostra consciencia consentire. Verum quia in hiis et aliis vestra satisfacere volumus voluntati, predictas vistas loco Bellicadri, in termino

medie Quadragesime, iuxta intencionis vestre arbitrium, duximus acceptandas. Super eo vero quod sic tarde responderi oportuit, mirari non debet serenitas vestra, quia cum regina Castelle, soror nostra, omnino in Castella redire voluerit, et propterea habere nos vistas oportuerit cum domino Sancio, filio suo, non potuimus sic cito vobis nostros mittere responsales, nec verba multa et varia que inter nos et dictum Sancium intervenerunt scribere possumus, cum magis elegerimus ipsa vobis verbotenus enarrare.

Data ut supra [Valencie V^o nonas octobris anno Domini M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Super dicto facto fuit facta littera dompne Beatrici, principisse Salernii, qua sibi denunciantur dicte viste rogando quod ipsis intersit et cetera.

¶Iohannes de Procida.

172

[1279, octubre, 21. València]

El rei Pere comunica a García Ruiz de Varea, justícia de Terol, que, un cop rebuda caució, alliberi els homes de Juan Núñez que han estat capturats de tornada d'una cavalcada a Castella, ja que no duien botí.

Reg. 42, f. 158v.

Iusticie Turolii. Intelleximus quod, cum quidam homines de familia nobilis Iohannis Nunii irent in cavalcata[m] versus Castellam et inventi essent in quodam barrancho terre nostre, capti fuerunt ibidem per homines nostros, licet non fuissent inventi cum furto aliquo seu rapina. Quare mandamus vobis quatenus, si est ita, recepta idonea caucione ab ipsis hominibus, quod super predictis et aliis querimoniis quas homines nostri proponerent contra ipsos faciant iusticie complementum, eosdem a capcione, visis presentibus, absolvatis.

Data ut supra [Valencie XII° kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXX^o nono].

173

[1279], octubre, 21. València

El rei Pere reclama als barcelonins que li proporcionin galeres per a la guerra amb Abu-Ishaq, rei de Tunis.

Reg. 42, f. 157r.

Ed. Wieruszowski 1971: 275-276.

Probis hominibus et universitati Barchinone. Expectantes expectavimus hactenus ut, in agressu nostro adversus quondam Tunicii regem, hostem nostrum, et emulum qui perpetum se nobis opposuit, desideratus contemptibus nostris finis et vestris gravaminibus optata tranquillitas poneretur, et eo specialiter quod, ex nostra cum predicto rege discordia, vobis in vestris mercacionibus, quibus Barchinona consistet, tot sequebantur dispendia, tot obveniebant incomoda, ut intolerabilem defectum et inextimabile(m) preiudicium sentiretis, ad quam sedandam et honorabiliter terminandam quantum laboraverit nostra serenitas, cum prepotenti efforcio barchinonensium, specialiter galearum, vos credimus non latere. Nam, dirigente Altissimo vias nostras, et nostre iusticie rectificante, processus quondam hostis nostri regis predicti colla superbie potencie nostre subiecimus, et quod felicius fuit divina potius operante clementia quam humana, alium loco ipsius et vice satatuimus digniorem. Et quia de nostrorum prosperitate successuum participes esse vos volumus, ut sicut destrarum prohibicione mercacionum in partibus illis hoste regnante gravamina sensistis et dampna, sic post inopinatum illius casum, nunc regno Tunicii rege Mirabulçach, barchio (*sic*) potencie nostre profecto, utilitates et comoda censiatis, debetis igitur deinceps huiusmodi nostre magestatis edicto ad regnum Tunicii antedictum cum mercacionibus vestris securi accedere et sicut geritis in voto mercari totis conatibus innitentes, ut que hucusque perdidistis nostre prohibitionis statuto, nostre concessionis beneficio redimatis.

Data Valencie XII° kalendas novembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Misser Iohannes.

174

[1279], novembre, 1. València

El rei Pere comunica a tots els mercaders, els menestrals i altres súbdits seus que resideixen a Tunis que hi ha nomenat com a cònsol Bernat de Rubí.

Reg. 42, f. 161r.

Petrus, et cetera, universis fidelibus suis mercatoribus, ministrabilibus et aliis dominacionis sue in Tunicio habitantibus et habitaturis, salutem et gratiam. Noveritis quod nos mitimus apud Tunicium pro consule fidelem nostrum Bernardum de Rubi qui teneat fundicum, cum scribaniis, duane et notarie ~~et prout illud sibi cum alio instrumento~~ ibidem nomine nostro exerceat officium consulatus, prout illud sibi cum alio instrumento tradidimus in comanda. Mandantes vobis quatenus eundem habeatis et teneatis pro consule, et eidem, vel cui voluerit loco sui, obediat ut consuli a nobis constituto, ac respondeatis integritur de omnibus exitibus, iuribus et aliis de quibus consuevistis et tenemini consuli nostro Tunicii respondere. Volumus eciam et mandamus quod quecunque receperit aliquod de redditibus vel iuribus dicti fundici nostri post tradicionem et comandam quam dicto Bernardo fecimus cum alia carta nostra, reddat inde sibi compotum et tradant continuo quicquid reciperent de redditibus, iuribus fundici supradicti. Ad que facienda per dictum consulem, si necesse fuerit, compellantur.

Datum Valencie kalendas novembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

175

[1279], novembre, 7. València

El rei Pere comunica a Lope Díaz de Haro que lamenta que Rodrigo Jiménez de Beresín li hagi pres ovelles, altre bestiar i diners seus, per això li ha ordenat que li ho restitueixi i comparegui davant Alaman de Gudal, sobrejunter de Tarassona. També escriu al respecte a Rodrigo Jiménez i al sobrejunter.

Reg. 42, f. 164r.

Nobili viro Luppo Di(d)acii de Vizcaya. Vestras recepimus litteras quibus nobis intimastis qualiter Rodericus Eximini de

Bresim ceperat et detinuerat oves et aliud ganatum et denarios vestris. Quod quidem cum intelleximus displicuit nobis multum, et inde valde miramur, quia nescimus causam propter quam hoc debuisset facere videatur. Noveritis igitur quod nos scribimus dicto Roderico Eximini ut continuo vobis, vel cui volueritis, restituat ganatum et denarios supradictos, ac etiam pro excessu huiusmodi compareat coram supraiunctario nostro Tyrasone, facturus proinde iusticie complementum. Similiter mandamus per litteram nostram supraiunctario predicto quod ad predicta facienda compellat dictum Rodericum Eximini. Super alio facto vestro de quo nobis scripsistis, locuti fuimus Iuceffo Ravaya, baiulo nostro, ac ei mandavimus ut ad illud vobis faceret complementum, quod ipse dixit se iam expeditivisse.

Data Valencie VII idus novembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Fuit scriptum Roderico Eximini de Bresim quod predicta restituat dicto nobili Luppo Didaci, et quod pro premissis excessu compareat et faciat ius coram superiunctario Tirasone.

Data ut supra.

Fuit scriptum dicto superiunctario Tirasone quod faciat restitui res predictas et faciat fieri a predicto Roderico Eximini de Bresim super predictis iusticie complementum.

Data ut supra.

176

[1279], novembre, 8. València

El rei Pere mana a Martín Romeo de Vera, justícia de Calataiud, que intervingui perquè els homes de Medinaceli restitueixin a Bernat de Penyafort les mules, les armes i altres objectes que li han robat, i si no ho fan, dóna permís a Martín Romeo de retenir béns dels homes de Medinaceli.

Reg. 42, f. 167r.

Petrus, et cetera, ~~fidei~~ dilecto\ suo iusticie ~~Turuli~~ Martino Romei de Vera, iusticie Calataiubi, salutem et dileccionem. Intelleximus per Bernardum de Pennaforti, militem nostrum, quod homines de Medinaçeli abstulerunt sibi duos mulos et unam mulam cum exierat de Castella, quos dictus Bernardus miserat in Castellam;

abstulerunt etiam sibi, ut asserit, in suo egressu duos scutos, et unam ballistam de cornuo, et III capellos ferreos de Pampalona, et tres perpuntos, et unam lanceam, et unam sellam de palafredo novam, et cotam, et tunicam de presseto viridi, et unum lorigonum, et lectum suum, et quinquaginta morabetinos burgalenses et pluries alias res. Quare mandamus vobis quatenus moneatis predictos homines de Medinaçeli quod restituant integre predicto Bernardo, vel cui ipse voluerit, omnes res predictas vel faciant iusticie complementum, quod, si moniti legitime, predicta facere noluerint, fatica iuris in eis inventa, detis predicto Bernardo, vel procuratori suo, licenciam pignorandi res et bona dictorum hominum de Medinaçeli, ipso assecurante quod ipsa pignora reducat in posse vestro cum era fecerit. Que quidem pignora teneatis de manifesto per XXX dies, et nisi infra ipsos XXX dies restituerint sibi predicta res et expensas idoneas quas fecerit pro predictis, elapsis ipis XXX diebus de predictis pignoribus satisfaciatis dicto Bernardo, vel procuratori suo, in rebus sibi ablatiis per predictos homines et in expensis quas pro predictis iuraverit se fecisse, taxatione primo per vos facta.

Data Valencie VI° idus novembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

177

[1279], novembre, 13. València

*El rei Pere comunica a tots els seus súbdits que resideixen a Bugia i a Constantina fins a Alger que ha nomenat cònsol Ermengol Andreu.*¹

Reg. 42 f. 172r.

Petrus, et cetera, fidelibus suis habitatoribus, ministrilibus et aliis dominacionis sue habitantibus et habitaturis in Bugia et a Constantina usque ad Algeer, salutem et gratiam. Noveritis quod nos mitimus apud Bugiam pro consule fidelem nostrum Ermen-gaudum Andree qui teneat fundicum, cum scribaniis, duane et notarie, et ibidem nomine nostro exerceat officium consulatus, et de Constantina usque ad Algeer, cum omnibus redditibus, logeriis, exitibus, iusticiis, caloniis, firmamentis et aliis iuribus universis ad ipsum consulatum pertinentibus et pertinere debentibus. Quare mandamus vobis quatenus eundem habeatis et teneatis pro

consule in Bugia et omnibus aliis locis de Constantina usque ad Algeer, et eidem, vel cui voluerit loco sui, obediatis ut consuli a nobis constituto, et respondeatis integriter de omnibus exitibus, iuribus et aliis de quibus consuevistis et tenemini consulo nostro Bugie respondere. Volemus etiam et mandamus quod quecumque receperint aliquod de redditibus vel iuribus dicti fundici nostri vel consulatus post venditionem ipsi Ermengauda factam a domino Iacobo, inclite recordacionis patre nostro, cum instrumento suo, ut in eo continetur, reddant inde sibi compotum et tradant continuo quicquid receperint de redditibus et aliis iuribus consulatus et fundici predictorum. Ad que facienda per dictum consulem, si necesse fuerit, compellantur.

Daum Valencie idus novembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

1. *Vegeu el document següent:* Petrus, et cetera, recognoscimus et confitemur vobis Ermengauda Andree, consuli Bugie, quod solvistis nobis tria mille solidorum regalium Valencie de precio quod nobis dare tenebamini ratione vendicionis quam dominus Iacobus, inclite recordacionis pater noster, vobis fecit ad quinque annos de fundico et consulatu Bugie, prout in instrumento ipsius domini regis plenius continetur. De quibus tribus mille solidibus facemus vobis finem et pactum de non petendo. Data Valencie IIII idus novembris. ¶Petrus Marchesii.

178

[1279], novembre, 17. València

El rei Pere reclama a Ponç Hug, comte d'Empúries, les mercaderies que ha emparat a Cadaqués a Palmiero Vesi, mercader de Pisa, a causa d'unes qüestions que té amb els pisans.

Reg. 42, f. 173v.

Viro nobili et dilecto Poncio Hugoni, comiti Impuriarum. Palmarius Vesi, civis pisanus, nobis exposuit conquerendo quod vos, occasione querimoniarum quas a pisanis asseritis vos habere, accepistis et pignorastis eidem et Centio de Cesalve, mercatori Saone, fatica in nobis in aliquo non inventa, septingentas XXV ierras olei et quedam alia que tenebant in portu de Cadaquers, in barchis Berengarii Dalmacii et Geraldii Granerii, barcheriorum Terrachone. Unde, cum mercatores extranei ad terram et iurisdiccione nostram venientes, et specialiter pisani, sint sub nostra comanda et proteccione, mandamus vobis quatenus, visis presentibus, restituatis et restitui faciatis mercatoribus supradictis oleum et alia per vos

vel mandato vestro pignorata eisdem. Et si querimoniam aliquam a pisanis vel aliis extraneis habeatis, mittatis propter hoc aliquem coram nobis, et nos procederemus in eo prout debueremus, ac vobis inde fieri faciemus iusticie complementum.

Data Valencie XV° kalendas decembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Raymundus Escorna.

179

[1279], novembre, 27. València

*El rei Pere nomena Ferrer de Piera ambaixador a la Cúria romana.*¹

Reg. 42, f. 179r.

Constituimus et ordinamus vos dilectum nostrum Fferrarium de Apiaria procuratorem nostrum in Romana Curia ad impetrandum et contradicendum, et ad excipiendum, proponendum, excusandum et deffendendum nos coram domino papa, vel coram quocumque alio delegato ab ipso, super omnibus que contra nos proposita fuerint coram ipso vel eiusdem delegato per quacumque personas ecclesiasticas vel seculares. Dantes vobis potestatem substituendi alium vel alios procuratores quemcumque et quocienscumque vobis visum fuerit expedire.

Data Valencie V^o kalendas decembris [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

1. Al f. 179v hi ha el document amb el qual rep Ferrer de Piera com de la seva casa i sota la seva protecció.

180

1279, desembre, 4. València

El rei Pere comunica al rei Alfons de Castella que no va prendre cap acord amb l'infant Sanç en les entrevistes que van tenir, i que es podrà veure amb ell per Sant Joan.

Reg. 47, f. 91r.

Ed. Memorial 1852: doc. 165; Ballesteros 1963: 910-911..

Illustri regi Castelle, et cetera. Literas serenitatis vestre sollicita iocunditate recepimus, et tam que ipse litere continebant quam que nuncius ex parte vestra expressit oretenus pleno colli-

gimus intellectu; vidimus etiam nichilominus legationem totam in scriptis, vestri sigilli munimine roboratam, conformans totaliter hiis que retulit Iordanus de Podio, lator presentium, vester vassallus et nuncius, viva voce. Ad que vobis taliter respondemus quod, quamvis negocium compositionis que agitabatur inter nos et dilectum infantem Sancium, et cetera, non potuerit in illa vista quam secum habuimus fine debito terminari, propterea tamen scire vos volumus quod non discordes recessimus, quia satis pro firmo tenemus quod idem filius vester complere tantum negocium vereri debuit absque vestra consciencia speciali, et nos excusacionem suam compositionis predictae velut iustam recepimus et duximus acceptandam. Super eo vero quod placuit providencie vestre, ut melius perficeretur inter vos et nos compositionis negocium et vistas haberemus vobiscum, quia estis in huiusmodi negocio principalis, et placuit vobis, vestre curialitatis instinctu, de tempore et loco vistarum nostre voluntati comitere, nobilitati vestre grates refferimus copiosas, vobis presentibus nunciantes quod, ob multas et varias causas que dicto Iordano exposuimus viva voce, sicut audietis ab eo, deliberacione habita, visum est nobis quod in festo Beati Iohannis mensis iunii, inter Farizam et Ortam, ad honorem Dei, et tam vestri quam nostri honores et comoda, fiant viste, eo quod tunc tempus, annuente divina clemencia, <eo quod tunc tempus annuente divina clemencia> vos, qui habetis multum in ipsis partibus ordinare, poteritis infra tempus illud stabilire singula ~~stabilire~~ congruenter, locus ille satis censetur idoneus, quia proximior vobis et facilior in singulis opportunis pro nobis esset tamen idem locus ~~facilior~~ utilior, ex causis quibusdam quas exposuimus latori presencium vobis oretenus refferendas. Nichilominus hoc nobis specialiter reservamus, quamvis illud accedere non posse credamus, quod si forte ex aliquibus iustis emergentibus causis in terris nostris, que nisi presentes essemus, possent nobis preiudicia generare, oporteat nos prolongare vistas predictas, nos habeatis, si complacet, excusatos, licet tales causas proventuras nobis, Deo volente, nullatenus reputemus. Et si forte aliqua impedimenta viderimus accidere posse, illa ante predictum designatum diem viste vobis significare absque dubio curaremus, ut scire possetis utrum illa die vel alio consequenti ad predictas vistas accedere valeretis.

Data Valencie pridie nonas decembris anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶Raymundus Escorna.

¶Petrus de Sancto Clemente dixit Iucef pro rege.

181

[1279], desembre, 15. València

El rei Pere comunica a l'arquebisbe de Narbona que ha donat ordre als seus oficials perquè obliguin els seus súbdits a pagar la lleuda que ha estat sostreta.

Reg. 42, f. 191v.

Petrus, et cetera, venerabili et dilecto Petro, per eandem archiepiscopo Narbonensis, salutem et dileccionem. Vestras recepimus literas, et earum seriem intelleximus, unde significamus vobis quod nos mandamus per literas nostras omnibus officialibus nostris quod mercatores et nautas civitatum, terre et districtus nostri compellant ad solvendum et restituendum integre lezdariis vestris lezdam vestram quam de locis vestris indebite substraxerunt, vel de cetero subtrahere attemptabunt, scientes pro certo nos esse promptos et voluntarios super premissis et aliis in quibus subditi nostri iura vestra diminuerint nostrum debitum adimplere.

Data Valencie XVII° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

Universis officialibus. Quod compellant eos et bona eorum qui aliquid subtraxerint de lezdis Narbone ad restituendum illud taliter quod homines de Narbona occasionem non habeant pignorandi.

Data Valencie XVI° kalendas ianuarii.

¶Petrus Marchesii.

182

[1279], desembre, 18. València

El rei Pere indica a Philippe de Monts, senescal de Carcassona, que s'elegeixin dues persones fidedignes per resoldre els problemes sorgits entre els seus súbdits i els ciutadans de Narbona sobre el tema de la lleuda.

Reg. 42, f. 191v.

Petrus, et cetera, viro nobili et dilecto Philipo de Montibus, illustris regis Francie militi, senescallo Carcassone et Biterris, salutem et dileccionem. Vestras recepimus literas quas nobis misistis super arrestacione facta per officiales nostros de bonis et mercibus

mercatorum et burgensium civitatis Narbone pro vectigali comisso, ut earum series continebat. Quibus diligenter intellectis, vobis taliter duximus respondendum quod pignora facta per officiales nostros occasione predicta restituenda duximus mercatoribus et burgensibus Narbone, dominis tamen de Narbona restituentibus res quas ratione predicta pignorarunt nostris hominibus Barchinone et aliorum locorum nostrorum, qui asserunt se oppressos et indebite agravatos per officiales Narbone, eo quia, iure repulsa non inventa in officialibus nostris, pignorant per vectigali, ut dicitur, comisso a quibusdam de subditis nostris, alios super eo minime delinquentes; super quo mandamus officialibus nostris quod omnes subditos nostros subtrahentes lezdam dominorum Narbone compellant incontinenti ad restitutionem ipsius lezde prout fuerit faciendum. Verum, quia tam super premissis quam super aliis plurimorum querimonia ad nos pervenit proponencium per aliquos de partibus Narbone iniuste se gravari super exaccione lezdarum indebita et insolita, significamus vobis quod parati sumus eligere unum fidedignum pro parte nostra, et quod domini et cives Narbone eligant alium, quibus predicta et alia que ~~contra~~ e coram eis proposita fuerint comitantur facto debito terminanda, ne ex predictis causis vel aliis occasio faciendi pignora in posterum oriatur.

Data Valencie XV° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

Similis fuit missa consulibus burgi Narbone.

¶Idem.

183

[1279], desembre, 19. València

El rei Pere comunica a l'infant Sanç que, atès que s'haurà d'entrevistar amb el rei Alfons per Sant Joan, ja no fa falta que es vegin per Carnestoltes.

Reg. 47, f. 91v.

Ed. Memorial 1852: doc. 167.

Petrus, et cetera, illustri et karissimo nepoti dompno Sancio, et cetera. Letanter recepimus nobilitatis vestre litteras, quarum intellecto tenore, et auditis etiam hiis que Ferrandus Petri de Foçes, lator presencium, nobis ex parte vestra exposuit viva voce, exultavit

animus noster quia intelleximus per eundem vos plena perfruire corporis sanitate, et quod, Dei gracia, processus vestros prosperitas comitatur. Super eo vero quod dilaccionem termini, scilicet usque ad Carniprivum, petebatis a nobis super negociis nunciatis a vobis, quia iam scire vos credimus qualiter in petitis a nobis vistis per illustrem regem Castelle, dilectum cognatum nostrum, gratanter assentivimus iuxta sue petitionis tenorem, ita quod vistas ipsas habere disponimus in festo Beati Iohannis mensis iunii proximo, non videtur nobis quod super negocio a vobis petito per latorem presencium, terminum alium exhibere oporteat quam predictum. Quo termino, Domino concedente, cum vos debeatis esse presens, tractare et agere poterimus ad invicem que utriusque nostrorum credere debeant comodo et honori.

Data Valencie XIII° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Raimundus Escorna.

184

[1279], desembre, 19. València

El rei Pere escriu novament a Philippe de Monts, senescal de Carcassona i Besiers, sobre les requestes de Jaume Honorat i Pere Miquel, i li repeteix que si creuen que la valoració dels danys no és correcta, que vinguin a la seva presència i els serà feta justícia.

Reg. 42, f. 192r.

Petrus, et cetera, viro nobili et dilecto Philipo de Montibus, militi illustris regis Francie, senescallo Carcassone et Biterris, salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras quas nobis misistis super satisfaccione facienda Iacobi Honorati de Narbona et Petro Michaelis, socio eius, de dampno et interesse quod pasi sunt pro illa summa peccunie quam nobilis vir Guilelmus Raimundi de Montecathano eisdem abstulit in regno nostro, cum de illis quinquaginta libris quas pro dampno et expensis eisdem restitui fecimus non sit ipsis integre satisfactum, prout in vestris literis continetur. Ad que vobis respondemus quod nos, considerantes satisfactum esse plenarie predictis Iacobi Honorati et Petro Michaelis pro dampno et interesse quod pasi fuerunt, eo quia non stetit per nos, immo pluries obtulimus dictis Iacobi Honorati et Petro Michaelis quod compellemus dictum nobilem ad restituendum eis peccuniam eis

ablatam per dictum nobilem, vel ad faciendum esidem sine difugio et malicia iusticie complementum, et ipsi illud recipere noluerint, non videtur nobis nos vel dictum nobilem eisdem teneri in aliquo in predictis, cum eisdem sit pro predictis L libris de predictis dampno et interesse iusta extimacione integre satisfactum. Verum, si amplius petierint racione dampni et interesse predictorum, nos faciemus eis fieri breviter et sine diffugio iusticie complementum.

Data Valencie XIII° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶ Petrus Marchesii.

185

[1279], desembre, 21. València

El rei Pere mana a Alaman de Iasa que doni a ser Bolognino, de casa de Juan Núñez, el bestiar que li havia manat d'entregar al justícia de Terol.

Reg. 46, f. 27r.

Alamanno de Iassa. Cum mandaverimus vobis per nostram literam quod daretis iusticie Turolii tantum de ganato nostro quantum continebatur in quodam scripto sigillato sigillo Sancii de Celada quintani, et quod dictum ganatum iusticie Turolii non dedistis neque satisfactum fuerit per vos neque per alium de dicto ganato, mandamus vobis quatenus literam predictam restituatis, visis presentibus, ser Boloynino de domo nobilis viri Iohannis Nunii, vel albaranum vestrum eidem faciatis qualiter dictum ganatum predictae iusticie vel alicui non fuit restitutum.

Data Valencie XII° kalendas ianuarii ut supra [M^oCC^oLXX^o nono].

186

1280, gener, 3. València

El rei Pere torna a reclamar als governants de la ciutat de Florència que facin justícia a Berenguer de Vilardell, perquè no es vol veure obligat a permetre represàlies.¹

Reg. 42, f. 197r.

Viris nobilibus, prudendis (*sic*) et discretis potestati, capitaneo, duodecim atque cunsulibus populi florentini. Recolimus vos, per nostras literas, bis rogasse ac peremptorie monuisse ut faceretis tradi ac restitui Berengario de Vilardello, mercatori et civi nostro Barchinone, de bonis Duccii de Avessino et Pini Guidi et Lappi Guidi, civium Fflorence, mille et quingentas libras monete inanuenis quas idem Berengarius deposuerat penes Lappum Guidi predictum, regentem tunc tabulam cambii et artem mercatoriam exercentem in civitate Nemausensis pro Duccio de Avessino memorato, qui eum proposuerat ad predicta, quam etiam monete quantitatem predictus Pinus Guidi dare et solvere debuit iamdicto mercatori exercebat. Reversus igitur ad nos dictus civis noster iterum nobis exposuit conquerendo quod nullam habere potuit satisfaccionem de predictis neque de expensis et interesse per eum inde factis. Ostendit nobis preterea idem Berengarius quandam sententiam super negotio huiusmodi latam, a qua per eum extitit appellatum. Similiter ostendit nobis quoddam publicum intrumentum per quod liquidum quod dictos Duccius de Avessino et Iacobus Maneti, uterque in solidum, creaverunt et constituerunt Pinum Guidi memoratum actorem et nuncium suum et legitimum responsalem ad mercandum et cambiandum pro ipsis et sociis eorum in partibus Ianue et aliis sibi placituris. Unde, cum per instrumentum predictum pateat iamdictos Duccium et Iacobum fore obligatos in dicta peccunie summa preminato civi nostro, cum constet per manifesta indicia, predictum Pinum ab eis prepositum recepissee pecuniam eandem et ad manus eius pervenisse, discrecionem vestram attente requirimus et rogamus, ac etiam iterum et peremptorie vos monemus, quatenus de bonis et rebus sepepredictorum Duccii de Avessino et Iacobi Manetti, sive Pini et Lappi Guidi predictorum, dictas mille et quingentas libras ianuenses, cum dampnis, interesse et expensis que et quas fecerit sive sustinuerit pro eisdem prefato Berengario de Vilardello, vel eius procuratori, absque omni diffugio et iudic(i)ario strepitu, solvi et restitui faciatis, taliter facientes ne inter subditos nostros et populum Fflorence oriatur occasio pignorandi. Nos enim predicto Berengario vel aliis subditis nostris in iure suo non possemus deficere nec debemus.

Data Valencie III nonas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o nono.

¶ Petrus de Sancto Clemente.

1. *Vegeu encara reg. 48, f. 106v-107r, datat a Tarragona, el 29 de juliol de 1280.*

187

1280, gener, 3. València

El rei Pere diu a l'infant Manuel que ha donat ordre de capturar Juan Pérez de Vallobar, que havia fet saquejos a Múrcia i que, de totes maneres, no es cregui que ara aplegui més gent a Biar.

Reg. 47, f. 92r-v.

Inclito et dilecto infanti dompno Emanueli, salutem et cetera. Litteras dileccionis vestre recepimus continentes quod Iohannes Petri de Vallobar, que cum aliquibus peditibus dampnum dederat terre vestre, receperat se cum dictis peditibus et preda quam secum adduxerunt in villis et locis nostris, et quod etiam post hec, idem Iohannes Petri faciebat adunationem in Biar familie ad inferendum maius malum. Ad que vobis respondentes, scire vos volumus quod incontinenti cum ad audientiam nostram pervenit quod dictus Iohannes Petri maleficia commiserat supradicta, mandavimus districte ut, si in aliquibus locis dominationis nostre ipse vel complices sui reperirentur, capti nobis reservarentur, restituti statim rebus omnibus dicte predictae (*sic*) que penes eos invenirentur. Et si forsan sciverimus officiales nostros vel subditos contra hoc mandatum nostrum in aliquo deliquisse, eos pena debita puniemus. Quod ipse autem Iohannes Petri cum complicitibus et preda predictis in villis nostris se receperit, et quod ad malum iterum faciendum faciat congregationem familie in Biar vel aliquo alio loco nostro, non debetis credere fore verum, cum nos scienter non vellemus talia sustinere. Ad id vero quod nostris litteris tetigistis de pactis sive posturis quas inter nos et vos initas dicitis et firmatas, non recordamur de ipsis, licet ex debito et amoris vinculo quibus vobis sumus astricti, nos reputemus obligatos ad omnia que vestrum et vestrorum respiciant commodum et honorem.

Data Valencie III nonas ianuarii anno MCCLXX nono.

¶ Petrus de Sancto Clemente.

188

[1280], gener, 13. Sant Mateu

El rei Pere diu al rei Felip que, a les entrevistes que han de tenir, durà els fills del difunt infant Ferran, però tan sols fins a Perpinyà, atesa la mala estació i pel fet que són molt joves; d'altra banda, li demana de prorrogar-les fins a la Pentecosta

perquè el seu germà Jaume acaba de tornar a Mallorca, i amb el temps hivernal la navegació pot ser perillosa.

Reg. 47, f. 92v.

Ed. Memorial 1851: doc. 168 (amb error d'any); Ballesteros 1963: 878 (plena d'errors amb el mateix error d'any).

Excellenti et magnifico atque sibi karissimo tanquam fratri Philipo, Dei gracia regi Francie, Petrus, et cetera, salutem et cetera. Serenitatis vestre literas continentes quod vistas tractatas inter vos et nos acceptatis celebrandas loco et tempore comprehensis, letanter recepimus et gratanter. Super eo vero quod per alias vestras litteras nos rogastis, ut infantes nepotes vestros, filios infa[nti]s dompni Ferrandi inclite recordationis, nobiscum ad vistas duceremus predictas, affectantes vestris beneplacitis complacere, proposuimus eos nobiscum ducere usque Perpinianum, et in dictis visticis de eorum facto vobiscum tractare et ordinare, concedente Domino, que vestrum et nostrum ac ipsorum infantium respiciant commodum et honorem. Verum, quia dubitandum est quod in tante yemis et frigoris excessu dicti infantes, propter puerilem etatem ipsorum, et quia maior eorum fuit quartanarius, licet ad presens sit convalescens, absque lesione personarum suarum possent agredi tantum iter, et karissimus frater noster rex Maioricarum, qui iam transfretavit in reditu nuncii ad partes Maiorice, predictis visticis interesse debet, cui nos hoc habemus significare, et sepe contingat quod maris fluctuacio in tempore yemali impedit propositum navigantum, cum etiam quia inter nos et prelatos terre nostre quedam discensio, post recessum nostri nuncii, intervenit, quam obmitere non possumus bono modo, serenitatem vestram attente rogamus quatenus terminum vistarum predictarum velitis et placeat usque ad festum Pentecosthes proximum prorogare, et nobis per latorem presencium vestram inde rescribere voluntatem.

Data apud Sanctum Matheum idus ianuarii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

189

[1280], gener, 20. [València]

El rei Pere envia Dalmau de Vilarasa a Tommaso, marquès de Saluzzo, a Aimó, comte de Geneva, a Joan, delfí de Vienne, i a Guglielmo, marquès de Monferrato.

Reg. 47, f. 92r.

Inclito et dilecto cognato suo Thome, marchioni Salluciarum. Quia latorem presentium, fidelem nostrum Dalmacium de Villarasa, de domo nostra, ad vos transmittimus pro quibusdam negociis, nobilitatem vestram rogamus quatenus super hiis que vos rogaverit ex parte nostra, eundem recomandatum habentes, amore nostro exaudire velitis, credentes eidem, si placet, ut nobis.

Data XIII kalendas ~~ianuarii~~ /februarii\ [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Idem.

Similis fuit facta ad nobilem virum Aymonem, comitem Ienuensis.

Data XIII kalendas ~~ianuarii~~ /februarii\.

¶Idem.

Item, alia similis ad nobilem virum Iohannem, delfi<ne>num de Vienna.

Data XIII kalendas ~~ianuarii~~ /februarii\.

¶Idem.

Item, similis ad inclitum Guilelmum, marchionem Montisferrati.

Data XIII kalendas ~~ianuarii~~ /februarii\.

¶Idem.

Item, alia de conductu prebendo et ducatu dicto Dalmacio universis ad quos et cetera.

Data ut supra.

¶Idem.

190

1280, gener, 26. València

El rei Pere agraeix a Beatriu, comtessa de Vienne, la bona acollida del seu ambaixador i de les seves propostes. Tramet la mateixa lletra a Humbert, senyor de la Tour.

Reg. 47, f. 92r.

Reg. Carini 1884: II, 41.

Petrus, et cetera, serenissime domine Beatrici, comitisse Viennensis, salutem et prosperos ad vota successus. Intelleximus per latorem presencium, fidelem nostrum Dalmacium de Villarasa, de domo nostra, ferentem nobis vestras litteras responsales, quod,

cum ad vos accessit pro nostris negociis, eum ylariter recepistis, et super hiis que retulit vobis ex parte nostra omnem sollicitudinem et diligentiam impendistis, propter que facti sumus vobis strictius obligati, sicut per experientiam operum, si necessitas immineret, videbitis, Domino concedente, et quia iuxta salutaria consilia vestra eundem vobis ad partes ipsas remitemus, nobilitatem vestram rogamus quatenus quicquid dixerit vobis super negociis nostris que scitis audientes letanter, si placet, eidem credere velitis ut nobis.

Data Valencie VII kalendas ~~ianuarii~~ /februarii\ [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Bonanatus Alegre.

Alia similis fuit tradita dicto Dalmacio ad nobilem virum Umbertum, dominum de la Torre.

Data ~~ut supra Idem~~ XIII kalendas ~~ianuarii~~ /februarii\.

¶Idem.

191

[1280], febrer, 2. Biar

El rei Pere, en resposta a una sol·licitud dels prohoms i del concili de Múrcia, els diu que asseguraria els seus mercaders que passin per les seves terres, però, atès que els súbdits del rei de Castella roben els mercaders de les seves terres i no hi posen remei, no li sembla just accedir a la seva requesta.

Reg. 42, f. 215r.

Ed. Memorial 1851: doc. 152 (amb error d'any).

Probis hominibus et toti concilio Murcie, salutem et dilectionem. Litteras vestras, quas Iohannes Ferrandi et Arnaldus de Molendinis nobis ex parte vestra presentarunt, recepimus, et tam eorum tenorem, quam ea que predicti nobis exposuerint verbo, intelleximus diligenter. Scientes quod postulatum per vos assecuramentum vobis et rebus vestris in terra nostra libenter concessissemus, si bono modo possemus illud facere, novit Deus. Set ex quo nostri subditi maletractantur, pignorantur et detraentur in terra illustris regis Castelle, et malefactores cum maleficiis que fiunt in terra nostra receptantur cotidie et sustentantur in terra ipsius regis, super quo nos sepius paratos obtulimus regi ipsi et fratri suo infanti dopno Emanueli, quod illud poneremus in manu

comuni personarum ad quarum noticiam maleficia inter homines eorum et nostros invicem facta restituerentur et emendarentur, non videtur nobis pro bono nec iusto modo possimus nec debeamus, opprimendo nostros, alios relevare nec assecuramentum vobis vel aliis specialiter concedere memoratum. Licet vos in predictis maleficiis culpam non habeatis, contigit frequenter, ut scitis, quod homines et merces unius iurisdiccioni pignorantur pro aliis de eadem iurisdiccione, et nos nolumus nec debemus ~~concedere~~ tollere subditis nostris opportunitatem pignorandi ex quo ipsi pignorantur et marcantur. Rogamus itaque dileccionem vestram ne pro malo habeatis quod non potuimus aquiescere precibus et supplicationibus vestris.

Data apud Biar IIII° nonas ffebruarii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Dominus rex assecuravit Iohannem Ferrandis et Arnaldum de Molendino ad XV dies.

Data ut supra.

192

1280, febrer, 7. Dénia

El rei Pere respon al podestà i els capitans de Gènova, els quals li demanaven que fes justícia pels danys patits per Bertramino de Mari, i els diu que ja ha nomenat el jutge Huguet de Mataplana, i que si no estan satisfets, està disposat a fer allò que sigui coherent amb la justícia.

Reg. 47, f. 93r.

Viris providis et dilectis potestati et capitaneis Comunis et populi Ianue, salutem et dileccionem. Vestras recepimus literas [...] quod, cum nobis per plures literas supplicavissetis ut dampna per subditos nostros illata, ut asseritis, Bertramino de Mari et sociis suis restitui faceremus, prout postulat ordo iuris, iterato nobis per ipsas ultimas literas nobis supplicandum decreveratis ut super predictis dignaremur quod honori nostro cederet providere, addentes vos super hoc non habuisse responsionem nostris et vestris honoribus congruentem. Sane, ut vos non ignorare credimus nos assignavimus iudicem in premissis venerabilem Hugonem de Mataplana, prepositum Massiliensis, quem diffugiis et maliciis om-

nibus retromissis cognoscere mandavimus de negotio memorato. Quod, nisi congruum reputatis et inde non estis contenti, sumus parati facere in predictis quod suadeat ordo iuris. Deinde, cum numquam vobis vel predictis civibus vestris denegaverimus immo parati fuerimus et sumus iusticie debitum solvere, si ulterius contra subditos nostros processeritis, pigebit nos et videbimus procedere minus iuste.

Data Denie VII° idus ffebruarii anno M^oCC^oLXX^o nono.

¶Petrus de Sancto Clemente.

193

[1280], febrer, 10. Alzira

El rei Pere, en resposta a les requestes de Gonzalo Ruiz Girón, mestre de Santiago, confirma al rei Alfons de Castella les vistes que han de tenir.

Reg. 47, f. 93r.

Ed. parcial Ballesteros 1963: 880 (amb molts errors i amb data equivocada).

Regi Castelle. Noveritis quod venerabilis vir Gondisalvus Roderici Gironis, magister ordinis militie Sancti Iacobi, veniens ad has partes locutus est nobiscum super factis inter vos et nos invicem iam tractatis, et rogavit nos ut per eum, super habendis vistingis vobiscum, nostram litteram mitteremus. Nos itaque, attendentes et evidenter cognoscentes affectionem et intellectum boni quibus ducitur in premissis, exposito sibi per nos qualiter ad requisicionem quam vobis placuit inde nobis facere, vistingam concesseramus iam habendam vobiscum loco et tempore assignatis, nichilominus volentes sue bone satisfacere voluntati, concessimus ei presentem vobis litteram super facto huiusmodi mittere per eundem. Rogantes vos quatenus creditis sibi in hiis que vobis inde ex parte nostra duxerit referenda.

Data Algezire IIII idus ffebruarii anno quo supra [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

194

[1280], febrer, 23. València

El rei Pere rep sota la seva custòdia tots els mercaders sarraïns que vinguin de Castella o de Granada.

Reg. 42, f. 230r.

Recipimus et constituimus in nostra custodia et comanda omnes mercatores sarracenos, cum omnibus eorum rebus, qui venerint de Castalla (*sic*) seu partibus Granate per terram in nostram terram, ita quod aliquis confidens de nostri gracia non sit ausus ipsos aut aliqua bona aut res eorum invadere, capere, detinere, aut eciam pignorare culpa, crimine vel debito alieno, nisi ipsi principales fuerint debitores vel fideiussores pro aliis constituti, sive per nos aut officiales nostros aliquibus subditis nostris propter iuris faticam licenciam concessa fuerit pignorandi. Mandantes universiss (*sic*) officialibus et subditis nostris quod predictam custodiam et comandam nostram firma habeant et observent et faciant observari, et ipsos non permitant ab aliquibus indebite agravari, ipsis facientibus querelantibus suis iusticie complementum, et solventibus iura que in terra nostra solvere teneatur.

Data Valencia VIII° kalendas marcii anno et cetera [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Raimundus Scorna.

Fuit scriptum universis officialibus regni Valencie de mercatoribus venientibus de Castella in regno Valencie secundum formam predictam.

Data /Valencie\ VI° kalendas marcii.

¶Idem.

Similis fuit missa de iudeis mercatoribus Castelle qui venerint in regno Valencie.

Data III idus marcii.

¶Petrus de Sancto Clemente.

195

[1280], febrer, 23. València

El rei Pere demana al podestà, als capitans i als cònsols de Gènova que recompensin Berenguer de Rei per les pèrdues sofertes quan

l'almirall de la flota genovesa Lanfranco Pignateri, al temps de la guerra amb Carles, rei de Sicília, li cremà un vaixell i en requisà un altre.

Reg. 42, f. 222v.

Potestati, capitaneis et consulibus civitatis Ianue. Ex parte Berengarii de Regiis, subditi nostri, ad nos querela devenit quod, cum Laffranchus Pignatarius, almiratus stolii galearum comunis Ianue, tempore guerre acte inter populum Ianue ac illustrem Carolum, regem Sicilie, unam pro duabus navibus quas dicte galee ceperunt et quas Berengarius predictus habebat medianti cum hominibus de regno Sicile memorato, incendio tradi et comburi iussisset, navium alteram quam tradi iussit dicto Berengario sive eis qui ibi preerant loco sui in emendam alterius combuste navis, in qua ipse, ut premissum est, habebat medietatem. Verum, cum homines predicti de Sicilia, qui in navi tradita prefatis subditis nostris per amiratum prenominationum habuerat medietatem, eandem, post compositionem dicte guerre, de manibus dictorum nunciorum nostrorum ad se revocaverint violenter, ac ipsos spoliaverint navi predicta et mercibus quas invenerunt in eadem, et non videatur equum ut iamdicti subditi nostri, in guerra vestra prefinita et sub fide amirati vestri predicti, habeant dampnificari. Discrecionem ac dileccionem vestram rogamus, requirimus et monemus quatenus dicto Berengario, vel eius procuratori, faciatis ac fieri faciatis super premissis, cum ad vos venerit, responsionem, complementum et satisfaccionem que secundum ius et rationis tramitem fuerint facienda.

Data Valencie VIII° kalendas marcii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus Marchesii.

196

[1280], febrer, 24. València

El rei Pere demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que estigui preparat per a ajudar-lo en la guerra que li mouen el comte Roger Bernat de Foix, el comte Arnau Roger de Pallars, Ramon Folc de Cardona i altres nobles catalans.

Reg. 42, f. 222v-223r.

Illustri regi Maioricarum, et cetera. Noverit dileccio vestra quod die iovis VIII° kalendas marcii recepimus literas nobilium comitis

Fuxensis et comitis Pallariensis, Raimundi Fulconis de Cardona, Bernardi de Portella, Raimundi Rotgerii, Bernardi Rotgerii de Arill, Raimundi de Angularia, Guilelmi de Bellera, Guilelmi Raimundi de Iosa et Poncii de Ribellis, in quibus litteris desexiverunt sibi de nobis nobiles supradicti, ante quod acuyndamentum bene per mensem, non verentes Usaticos violare et omni iuri et consuetudini contra hire, invaserunt terram nostram, capiendo homines et bona terre nostre et locorum religionum et eorum aliquos occidendo, et ipsam terram ac subditos multimode dampnificando, potestates etiam castrorum, que aliqui eorum a nobis tenent in feudo et quas ab eis petieramus nobis dari, non sunt veriti denegare. Nos autem parati fuimus semper facere et recipere ius ab eis, propter que, cum ad procedendum contra predictos et eorum valitores, iusticia et nostrorum subditorum deffensione postulantibus deffere non possimus, vos requirimus et rogamus quatenus paretis vos ad valendum nobis, et interim mandetis subditis vestris ut, quociens per nos vel officiales nostros fuerint requisiti, sequentur nos et eos, et quod nobis et ipsis faciant sicut per persona vestra facerent, et quod diligenter custodiant se et sua ne per dictos inimicos nostros dampnum eis proveniat improvise, nec de victualibus et armis aut rebus eorum inimici nostri predicti valeant in aliquo se iuvare.

Data Valencie VII kalendas marcii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

197

[1280, febrer, 25. València]

El rei Pere mana als oficials del rei Jaume de Mallorca, d'acord amb el contingut del document precedent, que no ajudin ni permetin que s'ajudin els barons de Catalunya que se li han rebel·lat.

Reg. 42, f. 223r.

Universis officialibus illustris regis Maioricarum. Fidelitati vestre significamus et cetera, sub forma predicta usque ad mandatum, mandamus et dicimus vobis quatenus caveatis diligenter et preconitzare faciatis, sub pena corporum et averi, per loca iurisdictionum ab illustri regi predicto vobis comissarum ne aliquis sit ausus predictos inimicos nostros vel eorum valitores receptare, sustinere nec eis de aliquo armorum, victualium aut aliarum

rerum auxilio providere, et quod unusquisque custodiat se et sua, ne predicta possent ipsos dampnificare, ne de bonis aut rebus eorum aliqua rapere vel habere, ne inde contra nos vel nostros in aliquo se iuvare.

Data ut supra [Valencie VII kalendas marcii M^oCC^oLXX^o nono].

198

[1280], febrer, 26. Alzira

El rei Pere escriu novament al rei Alfons de Castella per acceptar el retard que li proposa en les entrevistes.

Reg. 47, f. 93r.

Ed. Memorial 1851: doc. 154 (amb error d'any); Ballesteros 1963: 880-881 (amb el mateix error).

Eidem regi. Gratanter receptis litteris vestris, quas Iordanus de Podio, miles vester, nobis ex parte vestra presentavit, et intellectis diligenter hiis que in ipsis continebantur litteris et que idem Iordanus nobis ex parte vestra exposuit, serenitati vestre duximus respondendum quod elongamentum a vobis petitum super vistis acceptamus, ex quo vobis placet et ipsum utile reputatis. Super aliis vero nobis ex parte vestra per dictum Iordanum expositis, verbotenus eidem responsum fecimus, prout inde per eum poteritis edoceri, et vos procedatis ac faciatis super eis quod utilius videritis faciendum.

Data Algezire V kalendas marcii [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

199

[1280], març, 23. València

El rei Pere reclama al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que, d'acord amb la sentència papal, faci pagar els drets que l'ardiaca de Barcelona ha de percebre a Mallorca.

Reg. 42, f. 233v.

Regi Maioricarum. Iam alias nos meminimus vos rogasse ut de redditibus et proventibus quos Barchinonensis archi(di)aconatus habet in regno Maioricarum mandaretis dilecto nostro Hugone

de Mataplana, Barchinonensis archidiacono, responderi, de quo, ut intelleximus, fuistis per executorem seu iudicem domini pape similiter requisitus, et vos respondistis quod hoc fieri mandaretis, adhuc tamen redditus et proventus predictos officiales nostri tenent emparatos, pro eo quod nondum est vobis factum homagium de predictis. Unde, cum dictus archidiaconus nobis exposuerit, quod ipse vobis obtulit sacramentum fidelitatis sive homagium, et alia que vobis ratione illius feudi facere tenebatur, et vos ab eo ista recipere distulistis, pro eo quod nondum ab aliis clericis feudatariis receperatis predicta, et ipse paratus fuerit et sit, quantumcumque vobis placuerit, vobis facere quicquid debeat facere <et vobis facere> pro predictis, rogamus vos quatenus, amoris nostri, faciatis baiulo suo desemparari redditus et proventus dicti archidiaconatus per vestros officiales emparatos. Nos enim faciemus dictum archidiaconum vobis facere quicquid facere debeat et quicquid etiam vos velitis.

Data Valencie X^o kalendas aprilis [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

200

[1280], març, 23. València

El rei Pere reclama als oficials del rei de Castella a Cartagena que tornin els béns que han retingut a Bernat Oliver i altres ciutadans de València, perquè Pere Urgellès, al port de la mateixa ciutat, ha pres un jueu i alguns cristians, súbdits seus, ja que aquest ho ha fet justament.

Reg. 42, f. 233v.

Alcaidis, iuratis et aliis officialibus illustris regis Castelle in Cartagena. Intelleximus quod vos, occasione videlicet quia Petrus Urgellesii, civis Valencie, cum ligno suo armato nuper, abstulit duabus barchis armatis de Cartagena quendam iudeum nostrum ac christianos subditos nostros et res eorum quos dicte barche armate ceperant, pignorastis et impeditis seu detinetis Bernardum Ollerii et quosdam alios cives Valencie, cum mercimoniis suis et rebus quas habebant secum in quadam barcha. Unde, cum nos ignoremus causam propter quam subditi nostri debeant a subditis illustris regis Castelle capi vel molestari, miramur cur ex hec quod dictus Petrus Urgellesii fideliter et iuste fecit, detinetis et impeditis

subditos nostros. Monemus itaque vos et vobis dicimus et rogamus quatenus dictos subditos nostros, pro causa huiusmodi impeditos, cum rebus suis et mercibus, visis presentibus, absolvatis, alias, cum nos non debeamus subditis nostris in iure suo deficere, habebimus super eo facere quod ius et ratio dictaverint faciendum.

Data Valencie X kalendas aprilis [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Celemente.

201

[1280], març, 23. València

El rei Pere comunica a Lope Díaz de Haro, senyor de Biscaia, que està content que Gastó de Bearn li cedeixi els seus dominis a Catalunya, però, respecte a l'oferta d'unir-se a les tropes de l'infant Alfons, li diu que esperi la seva tornada a Catalunya.

Reg. 47, f. 93v.

Ed. Ballesteros 1963: 881-882 (amb data equivocada i ple d'errors).

Nobili viro Luppō Didaci de Viezcaya. Noveritis nos intellexisse, ex parte nobilis Roderici Eximini de Luna, qualiter vos veniebatis in Catalonia, et quod nobilis Gasto, vicecomes Bearnensis, assignaverat vobis terram et loca sua Catalonie pro vita vestra, et quod eratis paratus ad servitium nostrum, et intendebatis statim ire et esse cum infante Alfonso, filio nostro, in guerra quam habemus cum nobilibus Catalon[i]e, de quibus vobis referimus multas grates, et scimus ac cognoscimus evidenter bonam voluntatem quam erga nos geritis et habetis. Place[t] itaque nobis multum de adventu vestro in Cataloniam, et tam terra dicti Gastoni et auxilio quod nos vobis faciemus poteritis mult[u]m bene esse ibidem et facere nobis bonum servitium, et similiter propter adventum vestrum terre dicti Gastonis et homines sui utilitatem et commodum assequuntur, quia nos semper invenient favorabiliores nostri gracia et amore. Verumtamen quantum ad hoc quod venire proposueratis a[d] infantem Alfonso[m] predictum, videtur nobis expedire quod ad presens supersedeatis venire ad eum, nos enim erimus in brevi in partib[us] Catalonie et scimus quid erit de factis guerre, et tunc significabimus vobis arditum nostrum et voluntatem, et recipiemus auxili[um] vestrum et servitium, si ipso viderimus opus esse. Preterea vos scire volumus quod hiis diebus fuerunt aportate coram nobis quedam littere [no]bilis predicti Gastonis et vestre,

quas quidam officialis noster ceperat nuncio vestro, et fuimus valde gravati et moti de capcione huius[modi], et incontinenti misimus eas illis quibus mittebantur. Unde rogamus quod non credatis ut in hoc aliquid factum fuerit contra vos n[ec] ad mali intencionem, set sepe continget quod talia fiunt in guerra, et volumus de hoc vobis nos excusare, ut non habeat[is] illud pro malo.

Data Valencie X kalendas aprilis [M^oCC^oLXX^o nono].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Alia Simoni de Gerundella quod mittat dictas litteras quas ipse ceperat eis ad quos mittebantur.

Data ut supra.

202

1280, març, 27. Alzira

El rei Pere comunica al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que el rei de França no ha acceptat el desplaçament de les entrevistes des de mitja Quaresma fins a Pentecosta perquè està ocupat amb les Corts dels seus barons, i que li comunicarà, doncs, quina serà la data.

Reg. 47, f. 94r.

Illustri regi Maioricarum. Regie fraternitati presentibus intimamus quod, cum nuper, secundum quod vobis significavimus, nos scriberemus illustri regi Francie quod placeret sibi prorogare usque ad festum Pentecosthes proximum venturum die comprehensa ad medium presentis Quadragesime super celebrandis vistis inter nos et ipsum, et quia nos dicta die non poteramus interesse ipsis vistis, occasione quorundam impedimentorum nobis occurencium, ut vos scitis, idem rex non contentus de hiis, ut nobis videtur, suas nobis responsales super hoc literas destinavit, in quibus neque dictam diem prorogationis vistarum usque ad dictum festum acceptavit, neque aliam diem assignavi[t] ad ipsas vistas celebrandas, set posuit excusacionem quod non poterat dicta die interesse ipsis vistis, quia barones sui regni debebant predicta die congregari in curia sua, ubi erant quedam ardua negocia pertractanda. Quapropter nos istud vestre regie fraternitatis significandum duximus, ut vos, cercioratus de hiis, faciatis in hoc prout vobis videbitur faciendum. Preterea nos proponimus super huiusmodi negocia ad eundem re-

gem Francie iterum nostrum nuncium destinare, et significabimus vobis arditum quod ipse nuncius atulerit in regressu.

Data Algezire VI° kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

203

1280, abril, 1. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, en resposta a dues cartes de Gonzalo Ruiz, mestre de Santiago, li diu que tractarà bé fra Jimeno Pérez de Arnedo; que s'alegra que vingui a tenir frontera al regne de Múrcia, però que li serà impossible veure's amb Pere Ferrandis i amb Rodrigo Jiménez de Luna, amb els quals volia tractar afers relatius als regnes, perquè estan convidats per participar en la reducció de la revolta dels nobles catalans; que respecte a les queixes de furt d'alguns sarraïns per part d'almogàvers i peons de les seves terres, li diu que, atès l'estat d'aquestes, li és difícil poder controlar les fronteres, d'altra banda aquest grup està format per bandits que ja havia expulsat i que viuen en zones salvatges a la frontera entre el regne de València i el de Múrcia.
Reg. 47, f. 94r-v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, venerabili et dilecto Gon-salbo Roderici, magistro ordinis Milicie Sancti Iacobi, salutem et dileccionem. Noveritis quod die sabbati que fuit III kalendas aprilis, in Algezira, recepimus literas vestras in quibus nos rogastis quod, amore vestri, faceremus Eximino Petri de Arnedo, fratri vestri ordinis, bonum et mercedem, et quod eidem crederemus de hiis que nobis diceret ex parte vestra. Unde vobis respondemus quod eidem fratri, ob vestri honorem et gratiam, faceremus bonum et honorem, ac sibi inpenderemus quamcumque direccionem possemus. Ad illud quod ipse nobis dixerit ex parte vestra, quod vos de mandato illustris regis Castelle veneratis ad partes Murcie pro tenenda ibi frontera, et rogabatis nos ut miteremus vobis nobilem Petrum Ferrandi, fratrem nostrum, vel nobilem Rodericum Eximini de Luna, cum quibus volebatis loqui de quibusdam factis nostris, sciatis quod predicti nobiles non sunt nobiscum, quoniam dictus Petrus Ferrandi est in Aragonia, ubi se parat ad veniendum in nostrum servitium, racione guerre quod in Catalonia habemus, et dictus Rodericus Eximini de Luna est iam in frontaria Catalonie cum karissimo filio nostro infante Alfonso. Et sicut ad presens ip-

sorum aliquem ad vos mittere non valemus, set si essent presentes ipsos ad vos misissemus, vel nos etiam, si vos multum velletis, ivissemus personaliter ad vos, et sic rogamus vos quod super hoc nos habeatis vestra discrecio excusatos. Sequenti vero die dominica recepimus alias literas vestras quarum tenorem intelleximus diligenter, et placuit nobis multum cum intelleximus quod vos veneratis in regnum Murcie pro tenenda ibi frontaria, cum credamus quod redundabit in commodum et honorem nobis et regno ac locis nostris. Super eo quod nobis in eisdem literis significastis, quod aliqui almogaveri et pedonnes (*sic*) terre nostre ceperant aliquos sarracenos vestros de Favarella, et quod intellexeratis ipsos esse in Xativam, et quod in pignoribus que fiunt inter regna Aragonie et Castelle non habetis vos culpam, significamus vobis quod displicet nobis si aliqui pedones vel homines terre nostre fecerunt vobis vel sarracenis vestris tedium sive dampnum. Bene enim sciatis vos quod ipsi pedones possunt latenter in Castella capere et barrigiare sarracenos, et ipsos in locis nostris vendere, nobis inscientibus, nam nuper in Valenciam quidam pedones fuerint furati quosdam babtizados, et ipsos in quodam loco convicinio pro sarracenis vendiderunt, et sic cum non possimus de nostris multo minus possumus eis de locis alienis prohibere, nec est nobis faciendum, dum predicta regna sint in hoc statu, quod ipsos almugaveres et podenes (*sic*) de terra nostra eiciamus, maxime cum non sciamus ipsos esse in culpa, nam si sciremus ipsos pedones esse in culpa nedum de terra nostra eicemus, immo et procederemus contra ipsos iusticia mediante. Set, si illi de regno Castelle essent voluntarii ut predicta maleficia vitarentur, deberet poni factum in manu comuni coram quem ipsi ostenderent eorum factum, et nos et illi de regno nostro ostenderemus nostram, et quod faceret super eo plane et benigne id quod fieri deberet. Actamen, si vos vel aliquis loca vestri nobis poterit ostendere quis habet ipsos sarracenos vestros, nos faciemus super eo id quod fuerit faciendum. Preterea, quia intelleximus per easdem literas incolumitatem vestram, fuimus inde valde paccati, et quia scimus vobis placere de nobis prospera audire, significamus vobis nos, per Dei gracia, perfrui corporis sospitate. Cum proposito attendendi ad partes Illerde ad festum Pasche Resurreccionis Domini ibidem celebrandum, et si vobis placeret aliquod que nos pro vobis faceremus, significetis nobis quem parati sumus super eis vestre satisfacere voluntati.

Data Xati[ve] kalendas aprilis anno ~~predicto~~ millesimo CCLXXX.

¶ Petrus de Bonastre.

204

1280, abril, 1. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, es queixa a Alfons, rei de Castella, perquè un pirata seu ha robat a Ponç Avellà les seves mercaderies, com a represàlia per l'alliberament, legítim, per part de Pere Urgellès de dos jueus que eren del rei i que havien estat capturats al mar per homes seus; afegeix que voldria que, talment els súbdits del rei de Castella es mouen lliurement per les seves terres, així poguessin fer els seus súbdits per les terres del rei de Castella.

Reg. 47, f. 94v.

Excellentissimo et karissimo sororio suo dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallicie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbii, Petrus, per eandem rex Aragonum, Salutem et sincere dileccionis affectum. Cum nuper duo iudei nostri, mercatores Valencie, exirent de partibus Granate et quidam homines terre vestre cum duabus barchis armatis ipsos iudeos, cum mercibus quas protabant, cepissent, et Petrus Urgellesii, homo noster Valencie, videns et cognoscens ipsos iudeos fore nostros, abstalissent (*sic*) predictis hominibus terre vestre, dictos iudeos et eorum merces et ipsos rest[itui]ssent pristine libertati, intelleximus nunc ex parte Poncii Avellane, vicini Valencie, quod, cum ipse remeans de partibus Granate ad partes Valencie faceret transitum per capud de Capte cum quadam barcha sua et sociorum suorum honerata mercibus, Iataminus Portonar, homo vester, cum quadam galea quam, ut dicitur, armaverat Sibilie, dedit insultum predicto Poncio Avellane et eidem abstulit omnes res et merces quas portabat in predicta barcha, a sua pretendens causam qua istud faciebat, videlicet quia Petrus Urgellesii predictus abstulerat memoratis duabus barchis terre vestre supradictos iudeos. Unde, cum non credamus predicta fuisse facta de voluntate vestra, rogamus dileccionem vestram quatenus predicto Poncio Avellane vel Bernardo Rubei, eius socio, vel latori presencium, predictas res et merces et desenparari et restitui faciatis, facientes prohiberi ne de cetero homines nostri et mercatores in locis dominacionis vestre detineantur indebite vel marchentur. Nam sciatis quod valde gratum esset nobis, si vestre regie excellencie placeret, quod sicut vestri homines possunt esse et stare in terra et dominacione nostra salve et secure, sic et nostri possent a simili in locis vestre dominacionis cum eorum mercibus interesse, et quod quedam

materia que ex levi causa orta est inter homines nostros et vestros super faciendis ad invicem marchis et pignoribus, non excerceret in maiorem. Cum enim velimus per hoc certificari de voluntate nostra, rogamus vos quod super premissis nobis responsum vestrum, si placerit, rescribatis.

Data Xative kalendas aprilis anno Domini MCC octuaginta.

¶Petrus de Bonastre.

205

1280, abril, 5. Alzira

El rei Pere diu a Guglielmo Pietro I, comte de Ventimiglia, que encara no li pot enviar el seu fill Giovanni I Lascaris a causa de la guerra que hi ha a Catalunya.

Reg 47, f. 95r.

Viro nobili et dilecto Guilelmo Petri, Dei gracia comiti Vigintimille, salutem et sinceram dileccionem. Vidimus nuncium vestrum quem ad nos misistis, qui nobis, ex parte vestra, quoddam literam credencie presentavit, et qui nobis exposuit super ipsa credencia quod vos rogabatis nos ut dignaremur ad vos mitere Iohannem, filium vestrum, quem necessarium habebatis, eo ut faceritis eidem fieri fidelitatem ab hominibus terre vestre. Unde sciatis quod cordi nobis est ut dictum filium vestrum ad vos mitamus, set, propter impeditionem guerrarum et aliorum negotiorum nobis occurentium in terra nostra, habemus in hec supersedere ad presens, expectantes tempus et opportunitatem. Verum cum propositum nobis videbitur, ipsum filium vestrum, Domino concedente, prout decuerit curabimus destinare.

Data Algezire nonas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

206

1280, abril, 10. Alzira

Pere, rei d'Aragó, comunica a la reina Constança la seva satisfacció per les gestions amb Felip I, comte de Borgonya.

Reg. 47, f. 95v.

Ed. Wieruszowski 1971: 266-267.

De nós don Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, a la molt noble e honrada et cara muller nostra dona Constança, per aquella metexa gràcia reyna d'Aragó, salut e compliment de verdadera amor. Sapiatz que reebem vostres letres que-ns trametés sobre ço que us avia dit en Ramon de Bocinynach et sobre-l missatge que avietz tramès per aquella raó al comte de Berguyna (*sic*). E sapiatz que ço que n'avets feyt nos plau molt, per ço car nos plau que us pleviscatz e us entremetats de nostres feits, e més en ço que-ns sie semblant dege ésser honor de nós e de vós, e majorment nos plau d'aquest fait que tenim per profitós molt et honrat. E [per ço?] graym-vos ço que-ns feés saber de vostra salut e de vostra compayna. E nós fem-vos saber atressí que, la mercè de Déu, som sans e alegres, e, si Déu plau, en breu ~~serem~~ aurem acabat ço que avem a fer en esta terra, e veuretz-nos la sus.

Data Algezire IIII° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Raymundus de Muntanyana.

207

1280, abril, 11. Alzira

El rei Pere comunica a Joan de Pròixita que està content de la intervenció de la reina Constança davant el comte de Borgonya; quant a les notícies que li envia des de la Cúria romana, ja n'estava assabentat; que Rodrigo Jiménez de Luna està excusat pel retard, i que espera poder-se dirigir en breu cap a Lleida.

Reg. 47, f. 95v.

Nobili et dilecto suo consiliario Iohanni de Proxida, salutem et dileccionem. Diligenter intellectis hiis que per continenciam literarum illustris domine regine ~~Castelle~~ consortis nostre et vestrarum nobis notificata fuerunt, diligenciam ipsius et vestram prudenciam comendamus super nuncio transmisso comiti Burgundie et processus ordinacione negocii antedicti, gratum enim et acceptum est nobis quod domina regina in nostri absencia se de talibus intro-mitat, et maxime in prosecucione istius negocii, quod nobis utile et honorabile reputamus. Regraciamur vobis insuper de rumoribus Romane Curie quod nobis significastis. Verumtamen illa et alia nova per procuratorem nostrum fuerunt significata de Curia ipsa. Ceterum, sciatis quod habemus excusatus Rodericus Eximeni de

Luna, quia cicius non venerit,¹ maxime quia tunc intelleximus per literas sua quod tempore congruo venit. Nos autem i(n)fra paucos dies credimus dirigere negocia nostra in terra ista et incontinenti continuatis dietis ad partes Illerde dirigere gressus nostros.

Data Algezire III° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Raymundus de Muntanyana.

1. *Es refereix a un document del f. 95r, on, dirigint-se a Rodrigo Jiménez, l'excusa per no haver arribat abans amb l'infant Alfons.*

208

1280, abril, 12. Alzira

Pere, rei d'Aragó, demana al rei Alfons de Castella que faci tornar a Jaume Farfall les mercaderies que el seu almirall Pedro Martínez de Fee li va retenir injustament a Sevilla.

Reg. 47, f. 95v.

Excellenti et karissimo sororio suo Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Sibilie, Gallicie, Cordube, Murcie, Iaheni et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Fidelis homo noster Iacobus Farfayl, lator presencium, nobis exposuit quod, cum ipse, annus est iam elapsus, in quadam nave sua portaret apud Exiviliam mercimonias suas in amigdalis et ficubus, Petrus Martini Def (*sic*), tunc almi-rayl galearumstrarum, spoliavit eum irrationabiliter et iniuste predictis mercimoniis et omnibus aliis bonis suis, et abstulit ei nichilominus navem predictam et duos christianos quos dictus Iacobus emerat a paganis. Ideoque magnificencie vestre dileccionis rogamus attentius quatenus eidem Iacobo navem, mercimonias et christianos predictos, ac omnia alia bona sibi in dicta nave ablata, cum naulo ipsius navis, dampno et interesse que dictus Iacobus hac de causa sustinuit, restitui faciatis, cum ipse fuerit et sit paratus facere cuilibet querelanti de se iusticie complementum, et fatica iuris inventa non fuerit in ipso, et habeat a nobis literam guidatici specialem.

Data Algezire II° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Miçer Ombertus de Lavania.

1280, abril, 16. Alzira

Pere, rei d'Aragó, reclama al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que les queixes que alguns homes de les seves terres tenen contra Bernat Porter s'han de jutjar als seus regnes, ja que tots els implicats hi pertanyen. Envia la mateixa carta al batlle i al veguer de Mallorca.

Reg. 48, f. 1r.

Karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem rex Aragon[u]m, salutem et sinceram dileccionem. Intelleximus quod quidam homines Barchinone videlicet et aliorum locorum terre nostre, conqueruntur Maiorice in posse officialum (*sic*) vestrorum de Bertrando Porterii, racione quorundam debitorum que, ut asserunt, eos debet, et quod ipsi officiales vestri, ipsa de causa, impediunt quosdam qui emerunt aliqua bona que idem Bernardus Porterii habebat Maiorice. Unde, cum premissos querelantes sint de terra /nostra\, et ipse etiam Bernardus Porterii resideat et sit in eadem terra nostra, ac sit paratus facere [in] posse nostro vel nostrorum officialium eiusdem querelantibus super premissis iusticie complementum, non videtur quod sit comp[ellen]-dus in alienis locis racione predictorum debitorum, maxime quia contractus huiusmodi fuerit Barchinone celebratus. Dileccionem et fraternita[te]m regiam deprecamur quatenus non permitatis supradictum Bernardum Porterii compelli seu agravari per officiales vestros premi[ssa] racione, nec illos qui possessiones vel aliqua bona sua emerunt, ut superius eonte est expressus, precipue cum ipse Bernardus Porterii habeat bona in terra nostra de quibus poterit satisfacere creditoribus suis, si eis in aliquo teneatur.

Data Aliazire XVI° kalendas ~~aprilis~~ ^{aprilis} madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶ Petrus de Bonastre.

Sub eadem forma fuit scriptum baiulo et vicario Maiorice.

210

1280, abril, 17. Alzira

El rei Pere aprova la intenció de Pedro Rodríguez de Pautaga d'anar a Terol a posar pau entre els homes de la ciutat i els de Castella.

Reg. 48, f. 1v.

Petro Roderici Pautaga. Intelleximus quod vos proponitis venire Turolium pro sedanda discordia et inienda pace et concordia inter homines nostros Turolii et homines Castelle super dissencione que inter eos est racione quorundam pignorum. Quare significamus vobis quod placet nobis quod veniatis et sitis ibidem ac etiam redeatis ibidem salve et secure. Mandantes per presentes universis et singulis officialibus et subditis nostris quod nullum impedimentum seu contrarium vobis vel rebus aut bonis vestris faciant aut fieri permittant in veniendo, stando ac etiam redeundo, immo vobis provideant de securo guidatico et ducatu.

Data Algezire XV° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Iohannes Martini, cavallericius.

211

1280, maig, 4. Alzira

El rei Pere respon a Felip, rei de França, el qual està molest pel retard en les entrevistes. Ell no hi pot acudir a causa de la revolta del comte de Foix i d'altres barons de Catalunya, i per això li demana que fixi unes altres dates.

Reg. 47, f. 96v.

Regi Francie. Serenitatis vestre literas recepimus continentes quod prorogacionem termini assignati ad vistas inter vos et nos celebrandas, ut per nostras petiimus litteras, acceptare nullatenus poteratis, pretendentes nobis super hoc excusacionis causam, quam sufficientem et idoneam reputamus. Rogantes excellenciam vestram quatenus non moleste feratis quod vistis predictis interesse non potuimus termino comprehenso, ob causas quas vobis per litteras nostras intimavimus, et racione etiam guerre contra nos mote a comite Fuxensis et quibusdam nobilibus nostris Catalonie, quam iam videbamus tunc parari, nec credatis quod prorogacionem iamdictam petierimus volendo nos a vista retrahere memorata, set inde nos habere placeat excusatos. Novit enim Deus quod vos vi-

dere et vobiscum colloqui cederet nobis ad gaudium et solamen, et piget nos quod importunitas precausata opportunitatem distulit dicte viste. Et cum ad vistas inter vos et nos celebrandas preferre velimus opportunitatem vestram et expectare per vos assignari terminum ad easdem, significetis nobis inde vestre beneplacitum voluntatis, et nos intererimus [t]emporis vists, concedente Domino, ad terminum quem placuerit assignandum.

Data Algeire IIII° nonas may anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

212

[1280], maig, 9. València

El rei Pere comunica al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que ja pot venir a ajudar-lo en la guerra contra els barons de Catalunya, perquè ell ja s'hi dirigeix, després d'haver-se entretingut al regne de València.

Reg. 47, f. 96r.

Regi Maioricarum. Ffraternitatis vestre recepimus litteras continentes quod, cum essetis paratus pro veniendo ad partes Catalonie in subsidium guerre nostre, audivistis nos adhuc propter quedam negocia in Valentine partibus residere, et ideo distulistis adventum vestrum, rogantes nos ut de recessu nostro ab hiis partibus vos certificare deberemus. Noveritis itaque quod in principio guerre, quod cum nos haberemus hic quedam negocia necessaria explicare, misimus infantes filios nostros cum familia militum ad partes Catalonie, nunc autem, expeditis ipsis ad ipsas partes, arripimus iter nostrum et sumus iam in procinctu itineris, unde rogamus fraternitatem vestram quatenus adventum vestrum quanto poteritis festinetis, cum ipsum valde gratum et placidum habeamus. Ceterum, quia nos oportuit ultra quam credebamus in hiis partibus commorari, et nunc venerit tempus talandi, quod in aliquibus locis et partibus inimicorum nostrorum posset nobis discurrere si diverteremus ad alia gestus nostros, rogamus et requerimus quatenus non habeatis pro malo si pro habendis vists vobiscum, ut scripsistis, non accedimus Barchinonam, set velitis et placeat vobis habere dictas vistas nobiscum loco et tempore quibus non oporteat nos a tala desistere sive discedere supradicta.

Data Valencie VIII idus maii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

¶Hanc tulit Galotxerius, portarius regis Maioricarum.

213

1280, maig, 9. València

El rei Pere demana als oficials del regne de Mallorca que es restitueixin catorze sarraïns, dels quals s'afegeixen els noms, que han estat robats a na Toda Zapata a Alzira.¹

Reg. 48, f. 12r.

Dilectis suis vicario, baiulo et aliis officialibus Maioricarum, salutem et dileccionis. Noveritis quod q(u)atuordecim persone sarracene, quarum nomina inferius continentur, fuerint barregiate et capte de pace dompne Tode Çappate, habitanti Algezire, et cum nos volumus contra raptores dictarum personarum procedere iusticia mediante, mandamus vobis quatenus recipiatis confessiones dictorum captivorum et interrogentur a quibus et quomodo fuerint capti, et ipsas confessiones mittatis nobis sub vestro sigilli interclusas, recepta cautione idonea a detentoribus dictorum captivorum quod eos non alienent nec ad alias partes mitant donec ordinatum super eo fuerit quod debeat ordinari.

Data Valencie VII° idus may anno Domini M^oCC^o octuagesimo.

Nomina ~~sarracenorum~~ personarum captivorum sunt hec: Conaulez, filia del Marich, alami de Pranxet; Axa, uxor filii de Vilell; Zafra, uxor de Mazeor et unus filius et I^a filia ipsius; et Ahmet, filius Mahomet Array, presencium exhibitoris; Mahomet Acelim; Axa, filia Mahomet Array; Foteyn, filia alfaquimi Aben Zeyt; Ali Alazarri; Ament alfaquim; Axa, uxor Alazarri; Axa, uxor de Alcaiez.

1. *Vegeu:* Petro de Costa, iudici regni Valencie. Noveritis nos recepisse a Berengario Arnaldi de Insula, procuratore regni Maioricarum, confessiones sarracenorum qui fuerunt, ut dicitur, barrigati dompne Thode Çappate in Algezira, quas quidem vobis mittimus nostro sigillo interclusas per presentium portitorem. Mandantes vobis quatenus, inspectis hiis confessionibus et testimonio testium receptorum super inquisitione dicti barrigii, qui iam fuerunt per vos, ut dicitur, publicati, procedatis ad ferendam sententiam in dicto negocio contra eos quos culpabiles inveneritis in predicto barrigio iusticie mediante. Preterea, quia, ut intelleximus, Raimundus de Belestar et Augustinus clericus, qui iam super dicto negocio ad perhibendum testimonium prestiterant ante publicationem aliorum testium iuramentum, distulerunt deponere testimonium suum donec nos assecuravissemus eos contra quos inquirebatur, ne ex hoc penam incurrerent corporalem. Volumus et placet nobis ut vos dictum assecuramentum prestetis auctoritate nostra, videlicet quod

nullus, ratione negotii huiusmodi, in quo ipsi facturi sunt testimonium, criminaliter puniatur, et facto assecramento recipiatis eorumdem testium depositionem, per quam etiam, simul cum aliis predictis, ut faciendum fuerit in memorato negotio procedatis. Data in Montealbo IX° kalendas augusti. ¶Petrus de Sancto Clemente ([1280,] juliol, 24. Montblanc; reg. 48, f. 97r).

214

[1280], maig, 12. València

Pere, rei d'Aragó, dona permís a uns mercaders de València de retenir i embargar béns de súbdits del rei de Castella, ja que aquests han depredat un vaixell del seu càrrec i no l'han volgut tornar, ni el rei Alfons ha volgut fer justícia.

Reg. 48, f. 13r.

Ed. Memorial 1852: doc. 170.

Noverint universis quod, cum ex lacrimoso et ferventi clamore mercatorum et hominum in regno Valencie habitantium ad audienciam nostri Petri, Dei gracia regis Aragonum, pervenisset quod galere illustris regis Castelle in mari ceperant quandam barcham, cum personibus et mercibus ac rebus omnibus quas vehebant, et exiret dicta barcha de Almaria, in regnum Valencie veniendo, portando merces licitas et honestas, videlicet siricum et pannos de sirico, et coria atque pelles, et predicta secum in Sibiliatus (?) atulissent, demum, <demum> retentis sibi mercibus antedictis, personas abire et barcham libere permisserunt. Cumque per nostram cartam affectuosissime rogavissemus illustrem regem Castelle antedictum quatenus dictas merces nostris mercatoribus reddi faceret, que rapte a galeis et piratis eiusdem et iniuste, per excusationes, salva eius gracia, frivolas et inanes repulsam in ipso invenimus et faticam, et merces quas instantanter petebamus reddi mercatoribus antedictis non potuimus nos vel dicti mercatores ulla-tenus rehabere. Cum ergo in dicto rege, in recuperacione mercium predictarum repulsam passi fuerimus et faticam, nec possemus nostris mercatoribus antedictis postulantibus instanciam denegare, idcirco nos Petrus, Dei gracia rex prefatus, damus et concedimus vobis Bernardo de Claperiis, Guilelmo de la Cassana et Guilelmo Poncii, Poncio Avellane et Bernardo Rubei et sociis vestris, civibus et comorantibus in civitate Valencie, quod vos per mare et in omni littore maris pignoretis et pignorarare sive marchare possitis omnes merces et bona omnium hominum ac feminarum terre ac

iurisdiccioni et dominationis illustris regis Castelle prefati usque ad quantitatem viginti mille et sexcentorum solidorum regalium Valencie, et usque ad quantitatem omnium expensarum et dampnorum que vos et socii vestri fecistis et sustinuistis, ac facietis et sustinebitis pro predictis. Ita tamen quod quecumque pignoram sive marcham quam seu que vos feceritis pro predictis teneamini ~~ponere~~ ponere et mittere in posse procuratoris nostri regni Valencie, et penes ipsum stent et teneantur predicta de manifesto per spacium trium mensium, infra quos certificatus dictus rex illustris per dictum procuratorem nostrum de premissis, et quod vobis reddi et restitui faciat pignora iam ablata, si hec facere pretermiserit, ex tunc vendantur publice pignora antedicta, et vobis satisfiat in extimacione predicte seu depredacionis vobis facte, et in expensis et dampnis que sustinueritis pro predictis. Mandantes universis officialibus nostris et subditis quod super predictis nullum vobis impedimentum faciant vel contrarium et cetera.

Data Valencie III idus madii anno quo supra [M^oCC^oLXXX^o].

Petrus Costa.

215

1280, maig, 13. Cabanes

Pere, rei d'Aragó, mana a Mussa de Portella que, después de pagar el peatge, deixi transitar per les seves terres el bestiar que va de Navarra a Castella o de Castella a Navarra.

Reg. 48, f. 21r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli baiulo suo Muce de Portella, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus permitatis omnes illos qui transiverint bestiarium de Castella in Navarram et de Navarra in Castellam transire per dominacionem nostram, ipsis ducentibus dictum bestiarium solventibus pedagium et alia iura debita pro eodem, custodientis ne dictum bestiarium sit de terra neque possit in hoc fraus aliqua immisceri.

Data apud Cabanes III° idus maii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Bonastre.

216

1280, maig, 17. El Pinell de Brai

*Pere, rei d'Aragó, informa Ermengol Andreu, cònsol català a Bugia, que de moment haurà de fer-se càrrec també del consolat de Tunis, ja que, a la mort de Bernat de Rubí, encara no li ha trobat cap substitut.*¹

Reg. 48, f. 23r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Ermengaudo Andree, consuli catalano Bugie, salutem et gratiam. Recepimus literas vestras et ipsarum tenorem intelleximus diligenter, et regraciamur vobis de eo quod in eis nobis significastis, rogantes vos quatenus, ut sepius poteritis, significetis nobis nova ipsarum parcium. Super facto consulatus Tunicii, sciatis quod, postquam decessit Bernardus de Rubione, et non fuit a nobis petitus per aliquem, neque nos daremus illud ad presens alicui, donec s(c)iremus quantum poterit nobis valere, cum ignoremus ad presens statum et condicionem terre ipsius, et melioramentum ipsius consulatus, tamen volumus (*sic*) quod ipsum consulatum quod nobis teneatis donec aliud ordinaverimus super eo, placebit enim vobis quod, post tanto quanto alii concederetur, possitis vos ipsum consulatum habere.

Data apud el Pinell XVI° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

Petrus de Bonastre.

1. Al reg. 46, f. 41v el rei reconeix a Guillem de Dénia, hereu de Bernat de Rubí, a García Gil d'Alfaro i a Pere de Vilargenter, marmessors, que aquest li ha presentat els comptes pels set mesos, entre setembre i abril, en què ha administrat l'alfòndec després de la mort de Bernat (1280, maig, 31. Setge de Balaguer).

217

1280, maig, 20. Tortosa

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que mantingui a Guillem de Castellnou, que es troba al seu servei, les treves que Guillem de Canet ha trencat, ja que està disposat a anar a judici.

Reg. 48, f. 21v.

Karissimo et quamplurimum diligendo fratris suo Iacobo, Dei gracia illustri regi Maioricarum, comiti Rocilionis et Cerita-

nie ac domino Montispessulani, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, salutem et scincere dileccionis continuum incrementum. Nobilis Guilelmus de Castronovo dixit nobis quod nobilem Guilelmum de Caneto reddidit sibi treugas quas ei dederat pro Raymundo de Urgio, eo videlicet quia asserit Iaçbertonum, filium dicti Guilelmi de Castronovo, fugasse predictum Raymundum de Urgio super treuguis, quod idem Guilelmus deneget esse verum, attamen, si dictus Raymundus querimoniam habet de eo /de\ predicta fuga seu de aliis, est paratus stare super eo ad ius, et ad fidem et ad cognitionem vestram vel iudicis vestri. Unde, cum dictus Guilelmus de Castronovo sit paratus predicta complere in posse vestro, vel vestri iudicis, et etiam sit nunc in nostro servicio, rogamus vos quatenus faciatis teneri treguas predictas datas /dicto\ Guilelmo de Castronovo per predictum Guilelmum de Caneto, et regracia-bimur illud vobis.

Data Dertuse XIII° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

218

[1280], maig, 23. Térmens

El rei Pere exigeix al Comú de Gènova la càrrega que uns homes de Porto Venere han robat a Arnau Galvany i Pere Negre, ciutadans de Tarragona.

Reg. 48, f. 30r.

Petrus, et cetera, nobilibus et dilectis capitaneis, potestati et Comuni Ianue, salutem et dileccione. Intelleximus per Arnaldum Galvany et Petrum Nigrum, cives Terrachone, quod aliqui homines de Portu Veneris, vestre iurisdiccioni, eos spoliaverant indebite de quibusdam sarracenis, sarracenabus, pecunia, armis, ligno et rebus aliis per eos ab inimicis nostre fidei acquisitis. Quare vos requirimus et rogamus quatenus predictis Arnaldo et Petro omnes predictas res integriter restitui faciatis, vel faciatis eisdem fieri, absque dispendio, diffugio et malicia, iusticie complementum, taliter facientes quod inter vos et subditos nostros non oriatur materia dissencionis seu scandali. Nos enim dictis civibus nostris defficare non possumus quem pro recuperandis rebus ipsis ablatis nostrum sibi impendamus consilium et iuvamen.

Data apud Termens X^o kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

219

[1280], juny, 5. Setge de Balaguer

El rei Pere mana als homes de Besalú que segueixin el rei Jaume de Mallorca, i col·laborin amb ell, perquè ve a ajudar-los. Envia la mateixa carta als homes de Girona, Camprodon, Vic i Torroella, a Dalmau de Rocabertí i al comte d'Empúries.

Reg. 48, f. 37r.

Petrus, et cetera, fidelibus suis hominibus Bisulduni, salutem et gratiam. Cum karissimus frater noster illustris rex Maioricarum venerit ad has partes in subsidium nostrum, mandamus vobis quatenus quandocumque mandatum suum receperitis, sequimini ipsum ac pro eo faciatis sicut pro nobis faceretis.

Data in obsidione Balaguerii nonas iunii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

Similis hominibus Gerunde; Dalmacio de Rochabertino; comiti Impuriarum; hominibus Campirotundi; hominibus de Vicho; hominibus Turricelle.

220

1280, juny, 5. Setge de Balaguer

El rei Pere comunica al Comú de Gènova que s'han pagat a Bardo de Modulo, procurador de Simone de Modulo, els diners que el rei Jaume encara li devia.

Reg. 48, f. 37v.

Venerabilibus et dilectis capitaneis, potestati et Comuni civitatis Ianue, salutem et dileccionem. Significamus vobis quod nos plenarie satisfacimus Bardono de Modulo, procuratori Simonis de Modulo in tota illa quantitate pecunie quam dominus Iacobus, inclite recordacionis pater noster, debebat Simoni de Modulo, ita quod nos recuperavimus instrumenta dictorum debitorum. Significamus etiam vobis quod nos compelli mandavimus dictum Bardonom per officiales nostros ad redendum compotum Dominico Ros, ambaxatori et sindico vestro, qui super predictis coram nobis comparuit super omnibus quantitibus supradictis.

Data in obsidione Balaguerii nonas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Libiano.

221

[1280], juny, 11. Setge de Balaguer

El rei Pere demana a Diego López de Salcedo, i als altres homes del rei de Castella que es dirigeixen a posar setge a Albarrasí, que no facin cap dany a Santa Eulalia i Galell, ja que es troben a les seves terres i la jurisdicció d'aquestes dues localitats encara s'ha d'aclarir.

Reg. 48, f. 41v.

Didico Luppi de Saltzedo et universis aliis venientibus obside[re] de mand[a]t[o] illustris regis Castellae castrum Sancte Marie de Albarrasino. Rogamus vos quatenus non faciatis aliquod malum vel violenciam hominibus nostris vel terre nostre, et specialiter rogamus quatenus non faciatis neque fieri permitatis aliquod malum locis de Sancta Eulalia et de Galell, cum ipsa loca sint in terra et dominacione nostra et sub nostra custodia, et cum nondum determinatum sit ipsa loca ad quem debeant pertinere.

Data in obsidione Balagarii III° idus iunii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

222

1280, juny, 22. Setge de Balaguer

Pere, rei d'Aragó, demana al batlle, als cònsols i als prohoms de Montpeller que arrestin uns homes de Tarragona que es dirigeixen cap a la Cúria romana per moure una acció en contra d'ell. Envia la mateixa carta al rei de Mallorca.

Reg. 48, f. 50r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilectis suis baiulo, consulibus ac probis hominibus Montispessulani, salutem et dileccionem. Cum Raimundus Sancii, Poncius Giget, Petrus Anayar, Bernardus de Çelma, Petrus Barçelo, Bernardus Galvany, Bernardus Botet, Bernardus Ferrarii, Bernardus Requesen, Raymundus de Turribus, Guilelmus de Cervaria, Guilelmus Ugueti, Gilelmus Gibot, Iohannes de Plegamans et Martorellus, iurisperitus, syndici seu procuratores hominum civitatis Terrachone, accedant ad Romanam Curiam contra nos et dominacionem nostram, rogamus vos quatenus si predicti syndici vel ipsorum alter per Montempessulanum transitum

fecerint, in eundo sue redeundo, eosdem capiatis et captos ad nos incontinenti transmitatis.

Data in obsidione Balagarii XV X^o kalendas iulii anno Domini M^oCC^o octuagesimo.

¶Petrus Marchesii.

Fuit etiam scriptum regi Mayoricarum ut predictos syndicos capi mandaret si per aliqua loca transitum facerent terre sue.

Data ut supra.

223

[1280], juny, 23. Setge de Balaguer

El rei Pere demana al rei de França que tracti amb benevolència Jaufre Milsous, escuder, bandit d'Avinyó. Envia la mateixa carta a Maria, princesa de Salern, i al rector de Venaissin.

Reg. 48, f. 53v.

Illustri regi Francie. Ut ipse rogat eum quod mandet officialibus suis ut Iausfridus Milsous, scutiferus avinionensis, ban-nitus de villa Avinioni, ut dicitur, ratione contumacie, /cum eis\ iusticiam consequitur, et in eo quod bono modo poterit super gracia, si sibi necesse fuerit, inveniatur ipsum favorabiliter suis precibus et amore.

Data in obsidione Balagarii IX° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

Similis dompne Sibyl Marie, Dei gracia principisse Salerni.

Data ut supra.

Rectori de Venexino pro domino papa, quod sustineat illum /in Venexino\ si bono modo facere potuerit.

Data ut supra.

224

1280, juny, 27. Setge de Balaguer

El rei Pere mana al justícia de Calataiud que faci restituir a Pere Peris, de Candanos, el rossí i els cinquanta-quatre morabatins que li va prendre Sancho López de Medina, ja que, segons

l'informa Pedro Martínez d'Artesona, no s'ha complert l'ordre referent a això de l'infant Pere de Castella.

Reg. 48, f. 62r.

Iusticie Catalaiubi (*sic*). Intelleximus per Petrum Martini de Artesona, iusticiam Aragonie, quod ipse vidit quandam literam Petri, filii illustris regis Castelle, nepotis nostri, in qua continebatur quod Sancius Luppi de Medina abstulerat Petro Petri de Campoasinorum quendam roncinum et quinquaginta quatuor morabetinos et medium sine aliqua iuxta causa, in qua mandabat universis conciliis et locis dicti regis Castelle quod faciant sibi reddi omnia que sibi abstulerat Sancius Luppi predictus, quod quidem mandatum non extitit adimpletum. Quare mandamus vobis quatenus moneatis legitime dictum Sancium ~~Quod in~~ Luppi Medina ad restituendum dictas res dicto Petro Petri, prout dictus infans Petrus eadem sibi reddi mandat. Quod nisi facere voluerit, detis eidem Petro licenciam pignorandi homines de Castella, prout fuerit faciendum.

Data in obsidione Balaguerii V^o kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus Marquesii.

225

[1280], juliol, 2. Setge de Balaguer

El rei Pere demana al mestre del Temple que no retengui béns dels jueus de les seves terres a causa d'unes comandes que Isaac Capitis ha rebut per part de cristians i jueus d'Acre. Envia la mateixa requesta al mestre de l'Hospital, als cònsols de Pisa i Venècia i al lloctinent del rei de Xipre.

Reg. 48, f. 67v.

Venerabili et dilecto magistro maiori Milicie Templi in partibus Ultramarinis, salutem et dileccionem. Intelleximus quod vos marchatis vel pignoratis seu marchare vultis vel pignorare iudeos nostros et terre nostre racione comandarum quas Içach Capitis, iudeus Barchinone, recepit a quibusdam christianis et iudeis de Acchone, de quo quidem de vobis non merito admiramur, si est ita, quoniam diu est quod dictus Içach non fuit in terra nostra propter metum creditorum. Verum, cum dictus Içach fuerit in terra nostra, nos sumus parati de ipso et bonis suis querelantibus

de eodem exhibere iusticie complementum. Quapropter dileccionem vestram presentibus deprecamur quatenus non marchetis, pignoretis vel offendatis nec etiam impediatis, nec marcari, pignorari, offendi vel impediiri iudeos nostros predictos nec eorum bona, ratione predicta, de cetero faciatis. Nos omni querelantibus de dicto Isçacho exhibebimus absque diffugio et malicia super eorum querelis complementum iusticie, ut superius continetur.

Data in obsidione Balaguerii VI° nonas iulii [M^oCC^oLXXX^o].

Similis magistro Hospitalis.

Similis consulibus Pise.

Similis consulibus Venecie.

Similis tenenti locum illustri regis de Xipre.

226

[1280, juliol, 6. Setge de Balaguer]

El rei Pere mana a Camí de Peramola, veguer de Tarragona i del Camp, que no deixi que els homes de Lope Díaz de Haro obstaculitzin Guillem Català en la possessió de castell de Nulles.

Reg. 48, f. 70r.

Camino de Peramola, vicario Terrachone et Campi. Intelleximus quod nobilis Luppus Didaci de Vizcaya, seu alii pro eo, turbant seu impediunt magistrum Guilelmum Catalani super possessione castri de Nuyos, in qua Iohannes Petri Çabata, vicarius noster Montisalbi, eundem posuit loco nostri. Quare mandamus vobis quatenus dictum magistrum Guilelmum, vel eius procuratorem, non permittatis turbari vel impediiri super possessione predicta, nisi iusta et rationabilis causa subsit et cetera.

Data ut supra [in obsidione Balaguerii IIe nonas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

227

1280, juliol, 7. Setge de Balaguer

El rei Pere accepta d'armar cavaller Sinucello della Rocca (?), comte i jutge de Cinarca (Còrsega), i que es faci home seu.

Reg. 47, f. 97r.

Nobili viro, iudici, comiti de Cinercha, in Corsica. Nobilitatis vestre recepimus literas in quibus nos rogastis quod placeret nobis prebere vobis honorem militare et vos recipere in nostrum. Ad que vobis respondemus quod voluntarii sumus vobis in facto cavallerie vestre et in aliis decus inpendere gratuitum, et etiam dum vobis placuerit esse nostrum, placebit nobis et illud reputabimus ad honorem.

Data in obsidione Balagarii nonas iulii [anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Bonastre.

228

[1280], juliol, 7. Setge de Balaguer

El rei Pere, en resposta a l'infant Manuel, que s'havia queixat que els homes del rei, en entrar a les seves terres, no l'havien rebut amb l'honor degut, li diu que no és costum anar a l'encontre, ni els seus ho fan amb ell; quant a les queixes per roberies, li diu que ell no dóna recapte a qui roba, tanmateix no pot prohibir que qui té algun assumpte pendent ho resolgui d'aquesta manera.

Reg. 47, f. 96v.

Inclito et tanquam fratri plurimum diligendo amico infanti Emanueli, illustris regis Castelle quondam filio, salutem et sincere dileccionis effectum. Recep[imus] litteras vestras in quibus nobis significastis quod, cum nuper transitum per nostram frontariam faceretis, homines terre nostre vos non receperunt ut decebat nec etiam honorarunt, quod nobis displicet quancumque homines nostri versus vos non se habeant ac vos non recipiant honorifice sicut decet, taliter quod de ipsis debeatis esse contentus. Verumtamen scitis vos quod inter nos non extitit consuetum quod, si vos circa frontariam nostram transitum facitis per loca nostra, homines nostri vobis debeant obviare, nec simili modo homines vestri nobis, set si per loco nostro transitum faceretis, homines terre nostre vos non reciperet honorifice ac benigne, istud nobis displiceret. Nam volumus ac nobis multum placet ut quocienscumque vos volueritis terram nostram intrare, possitis homines nostros mandare et ipsi faciant vobis honorem et servitium sicut nobis, ac receptionem

benignam. Ad aliud quod nobis in vestris litteris intimastis, quod aliqui homines nostri malum intulerant in locis vestris, sciatis quod nos non sustinemus in locis nostris aliquos qui vobis malum faciant sive dampnum, immo quoscumque invenimus comorantes in locis nostris cum maleficiis terre vestre, restitui fecimus maleficia supradicta, non tamen prohiberemus quin illi qui dampnum receperunt per homines terre vestre non possint illud petere ac etiam pignoraré, dum non tornent in aliquo loco nostro. Placeret enim nobis quod inter homines nostros et vestros pignora non essent seu marchas aut discentiones aliqua, et quantum potuimus perquirimus et petimus quod hominibus nostris emende fierent, et nos homines vestros faceremus integrité emendari. Et scitis quod per nobilem Rodericum Eximini de Luna, procuratorem regni Valencie, ac alios, illud tractari fecimus ac illud adhuc faceremus libenter, et si bene recolitis, cartas publicas protestacionum confici fecimus super eis.

Data in obsidione Balaguerii nonas iulii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Raimundus Escorna.

229

[1280], juliol, 7. Setge de Balaguer

El rei Pere es queixa al senescal de Carcassona perquè deixa passar cavallers i altres homes, també de les terres del rei d'Anglaterra, que vénen a ajudar el comte de Foix, quan ell es troba en pau i amistat amb el rei de França. Envia la mateixa carta als senescals de Tolosa i Gascunya.

Reg. 48, f. 75v-76r.

Nobili viro ~~Geraldo, comiti de Armaynach~~ /senescalco Carcassone\, salutem et dileccionem. Vestram prudenciam credimus non latere qualiter comes Fuxensis, cum quibusdam vassallis nostris Catalonie, ausu temerario, spreto dominio nostro ac regia magestate, contra nos et terram nostram conspiracionem inivit, terram nostram et homines nostros invadendo, cremando villas et castra expugnando, ignem etiam inmitendo et alias multipliciter offendendo, quod longum esset literatorie explicare, nobis in regno Valencie pro quibusdam arduis negociis personaliter existentibus, super quibus vicarii nostri, iuxta usum et scriptas consuetudines

terre nostre, dictum comitem et alios nostros vassallos ad faciendum complementum iusticie super predictis per suas literas citaverunt. Et respuentes de predictis nobis facere iusticie complementum, ad maiorem nostram iniuriam, nos per suas literas diffidarunt. Quibus literis diffidamenti ab eis receptis, respondimus eis per nostras literas quod parati eramus ab eis ius recipere super dampnis et iniuriis per eos nobis illatis, et eisdem facere, siquas contra nos vel homines nostros petitiones seu demandas facere intendebant. Quod ipsi recipere noluerunt. Immo dampna, dampnis et iniurias iniuriis postmodum cumularunt. Propter quod nos, volentes iusticia cicius exercere, cum nobis ipsis vel hominibus nostris in iusticia deficere non possimus, procedimus secundum ius et iusticiam contra predictum comitem et alios supradictos adhuc in sua rebellione et pertinacia persistentes. Verum, quia intelleximus quod quidam barones et milites de districtu regis Anglie manu armata contra nos et terram nostram venire proponunt, ad impediendam, si possent, exequcionem quam nos contra predictos raptos, malefactores et ~~raptor~~ rebelles facimus et indendimus facere iusticia exhigente, non suficimus admirari quod milites vel alii homines ~~reg~~ de districtu regis Francie tante temeritatis existant quod, sine licencia seu permissione dicti regis, sunt ausi intrare regnum nostrum contra nos manu armata, qui sumus cum dicto rege Francie tanto vinculo coniuccionis et dileccionis astricti. Miramur etiam de vobis quod milites de districtu regis Anglie transire cum armis per districtum regis Francie, ut intelleximus, permisistis, cum alias sit prohibitum omnibus in terra illa arma offensionis portare. Et si contingat predictos nobiles terram nostram intrare, quod fieret in nostri preiudicium et gravamen, et nos vel aliqui amici nostri vellemus dampnum dare ipsis et terris eorum, rogamus vos quod predictos nobiles vel terras eorum non deffendatis nec deffendi ab aliquo permitatis.

Data in obsidione Balaguerii nonas iulii [M^oCC^oLXXX^o].

¶ Petrus Marchesii.

~~Geraldo de Armaynnach; comiti de Pagorg; Iordano de Iylla; archiepiscopo de Aues; senescalco Tolosano; senescalco regis Anglie in Vasconia.~~

230

[1280], juliol, 7. Setge de Balaguer

El rei Pere es queixa a Guerau, comte d'Armanyac, perquè deixa passar cavallers i altres homes, també de les terres del rei d'Anglaterra, que vénen a ajudar el comte de Foix, quan ell es troba en pau i amistat amb el rei de França. Envia la mateixa carta a Archambaud III, comte de Perigord, a Jourdain de l'Isle i a Amanieu d'Armanyac, arquebisbe d'Auch.

Reg. 48, f. 76v.

Petrus, et cetera, nobili viro Geraldo, comiti de Armayach, salutem et dileccionem. Vestram prudenciam credimus non later[e] qualiter comes Fuxensis, cum quibusdam vassallis nostris Catalonie, ausu temerario, spreto dominio nostro ac regia magestate, contra nos et terram nostram conspiracionem inivit, terram nostram et homines nostros invadendo, cremando villas et castra expugnando, ignem etiam imitando et alias multipliciter offendendo, quod longum esset litteratorie explicare, nobis in regno Valencie pro quibusdam arduis negociis personaliter existentibus, super quibus vicarii nostri, iuxta usum et scriptas consuetudines terre nostre, dictum comitem et alios nostros vassallos ad faciendum complementum iusticie super predictis per suas literas citaverunt. Et respuentes de predictis nobis facere iusticie complementum, ad maiorem nostram iniuriam, nos per suas literas diffidarunt. Quibus literis diffidamenti ab eis receptis, respondimus eis per nostras literas quod parati eramus ab eis ius recipere super dampnis et iniuriis per eos nobis illatis, et eisdem facere, siquas contra nos vel homines nostros petitiones seu demandas facere intendebant. Quod ipsi recipere noluerunt. Immo dampna dampnis et iniurias iniuriis postmodum cumularunt, propter quod nos, volentes iusticiam exercere, cum nobis ipsis vel hominibus nostris in iusticia defficere non possimus, procedimus secundum ius et iusticiam contra predictum comitem et alios supradictos adhuc in sua rebellione et pertinacia persistentes. Verum, quia intelleximus quod quidam barones et milites tam de districtu regis Francie quam regis Anglie manu armata contra nos et terram nostram venire proponunt, ad impediendum, quantum in vobis est, iuris exequcionem quam nos contra predictos raptos, malefactores et rebelles facimus et indendimus facere, iusticia exigente, de vobis non modicum admiramur. Quare vobis dicimus, denunciamus et

etiam vos monemus quatenus terram nostram manu armata non intretis, nec predictis malefactoribus in sua pertinacia et rebellione persistentibus subsidium aliquod non prestetis. Scientes pro certo quod nisi a predictis destiteritis, ad maximam reputabimus iniuriam et offensam.

Data in obsidione Balaguerii nonas iulii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

Comiti de Pagorg; Iordano de la Illa; archiepiscopo de Aucs.

231

[1280], juliol, 8. Setge de Balaguer

El rei Pere reclama al procurador de Lope Díaz de Haro el servei per les terres que Gastó, vescomte de Bearn, té a Catalunya i que li ha cedit.

Reg. 48, f. 72v.

Dilecto suo Iohanni Egidii de Vallemoguda, procuratori pro Luppō Didici in locis que nobilis Gasto, vicecomes Bearnensis, habet in Cataloniam, salutem et dileccionem. Cum nos monuerimus per litteras nostras nobilem Gastonem predictum et Guilelmum de Sancto Vincencio, procuratorem suum in Cataloniam loco eius, ut servicium quod nobis facere tenebatur, pro feudis que pro nobis tenet in Catalonia, haberet nobis paratum nobis facere prima die mensis may proximo transacti, monemus et requirimus vos quatenus predictum servicium nobis faciatis.

Data in obsidione Balaguerii VIII° idus iulii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

232

[1280], juliol, 8. Setge de Balaguer

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà, el rei Jaume de Mallorca, que no faci embargar béns dels homes de Tortosa a causa de Miquel de Miralles, perquè aquest no es troba a Tortosa ni té cap possessió a la ciutat.

Reg. 48, f. 75r.

Inclito et quamplurimum diligendo karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rossellionis et Cerritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis effectum. Intelleximus per homines Dertuse quod officiales vestri Maiorice pignorant eos, ratione querimonie quam quidam civis Maiorice habet de Michaelē de Miraylliis quem asserunt esse civem Dertuse. Unde, cum dictus Michael, ut asserunt, non sit in Dertusa nec habeat aliquas possessiones seu hereditates in Dertusa, rogamus vos quatenus mandetis ex parte vestra eisdem officialibus vestris Maiorice quod, si ita est, non pignorent ratione predicta eosdem homines Dertuse, quoniam ipsi, ut asserunt, sunt paratis, si quas habent, super predictas de eis querimonias facere eis iusticie complementum.

Data in obsidione Balaguerii VIII° idus iulii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Idem [Magister Raimundus].

233

[1280], juliol, 15. Lleida

El rei Pere comunica als seus oficials que, atès que el rei de Castella s'ha negat a fer restituir les mercaderies que uns pirates seus van robar a Abraffim Abnigalel, li dóna el permís de retenir béns de mercaders castellans, excepte els que ja es troben al regne de València, fins a arribar a compensar les pèrdues.

Reg. 48, f. 83v.

Universis officialibus. Cum nos rogaverimus per litteras nostras illustrem regem Castelle quod faceret restitui Abraffim Abingalel, iudeo nostro Valencie, merces et alias res quas quidam pirate dicti regis abstulerunt dicto Abraffim qui veniebat de rege Granate, ad quem ipsum miseramus, et super hiis in ipso rege repulsam inveniimus, idcirco eidem Abraffim licenciam dedimus pignorandi res et bona hominum regis Castelle, excepto quod nolumus quod in terra nostra possit pignorare aliquos mercatores Castelle venientibus cum mercibus apud Valenciam, ne redditus nostri tabule pesii Valencie diminuantur, ipso etiam assecurante quod pignora que fecerit tornet in posse vestro, et postquam ea tenueritis, teneatis per unum mensem de manifesto, infra quem mensem citetis et moneatis legitime dictos homines Castelle quod satisfaciant dicto

Abraffim in predictis rebus sibi ablati, /et in dampnis que inde sustinuit,\ et nisi infra mensem sibi satisfecerint ac restituerint res predictas, vendatis tot de ipsis pignoribus quod sufficiant ad restitutionem predictarum rerum ablatarum predicto Abraffim, et expensarum quas iuraverit se fecisse pro predictis, taxatione per vos facta, /et omnium etiam dampnorum que pro predictis sustinuisse probaverit,\ et quicquid superfuerit de ipsis pignoribus, hominibus quibus facta fuerint restituitis.

Data Ilerde idus iulii [M°CC°LXXX°].

¶Petrus Marchesii.

234

[1280], juliol, 16. Lleida

Pere, rei d'Aragó, envia un ambaixador al rei Felip de França perquè fixi una data per a les entrevistes, ja que la revolta dels comtes de Foix, d'Urgell, de Pallars i d'altres nobles de Catalunya ja està controlada.

Reg. 47, f. 97r.

Serenissimo et karissimo fratri suo plurimum diligendo domino Philipo, Dey gracia illustri regy Francie, Petrus, Dey gracia rex [A]ragonum, salutem et scincere dileccionis affectum. Nuper regie serenitaty scripsisse meminimus causas quasdam urgentes propter [q]uas dilacionem vistarum inter vos et nos, perinter (*sic*) nuncios conditarum, de vestro obtabamus beneplacito prorrogari, inter quas causas una fuit, et principalis excusacionis causa evidens, guerra videlicet quam comites Fuxensis, Urgellensis et Pallariensis, et quidam alii Cathalonie vicecomites et barones, ingratitude viciu non verentes, cum elacione magna et superbia, indebite incepterunt insurgere contra nos, terram nostram hostiliter concassantes. Ille enym per q(u)em reges regnant et principes <es> tenent terram, sic actus nostros ad obsidionem et conclusionem eorum direxit, quod omnes predictos et alios eorum complices nobis adversantes ad nostras faciendas omnimodas volentates in manus nostras tradidit et conclusit. Hec autem significandum vobis duximus, quia novimus nos (*sic*) de nostra prosperitate letari, et quia predictis sic peractis, et aliis etiam que dilacionem vistarum querebantur, iam feliciter expeditis, parati sumus venire ad vistas vestras, prout

vobis videbitur expedire, et magis decens pro vobis fuerit, sicut per literas nostras et Gaucerandum de Nagar denunciavimus vobis, nos enim, licet videre obtemus celeriter pe(r)sonam vestram et recreari vobiscum, ideo non requirimus certum tempus, quia super hiis et aliis intendimus differre vestro beneplacito et honory.

Data Ilerde XVII kalendas augusti [M°CC°LXXX°].

¶Raimundus de Muntainana.

235

[1280], juliol, 16. Lleida

El rei Pere informa el rei Alfons de Castella de la seva victòria sobre els nobles rebels. Envia la mateixa carta a la reina Violant i a l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 97v.

Illustrissimo regi Castelle. Serenitati regie plurime innotuisse credimus cum quanta superbia et elacione comites Fuxensis, Urgellensis et Pallariensis et quidam alii vicecomites et Cathalonie nobiles, ingatitudinis vicium inprovide non verentes, contra nos insurexerunt iniuste, terram nostram hostiliter concassando. Verumtamen ille solus per quem reges regnant et principes tenent terram sic actus nostros ad conclusionem et obsidionem earum direxit, quod omnes predictos et alios eorum complices nobis adversarios in manus nostras tradidit et conclusit ad faciendas omnes nostras omnimodas voluntates. Hec autem predicta, dileccionem vestre (*sic*) duximus intimanda eo quod scimus vos letari de nostra prosperitate, sicut et nos faceremus de vestra, affectantes insuper de vestris succesibus prosperis recreari. Serenitatem [re]giam et vestram dileccionem rogamus attente quatenus de statum persone et processibus vestris felicibus per literas vestras [nobis] certificare velitis, significantes nobis siqua possumus facere quod ad vestrum cedant beneplacitum et honorem.

Data Ilerde XVII kalendas augusti [M°CC°LXXX°].

¶Raimundus de Montaynana.

Simile missimus regina Castelle.

Et simile infanti domno Sancio.

236

[1280], juliol, 17. Lleida

El rei Pere requereix al Comú de Gènova que faci restituir les mercaderies que uns homes de Savona (?) van robar a Domènec Falguera.

Reg. 48, f. 88v.

Potestati, ancianis et capitaneis Ianue. Ex parte Dominici Falguera, hominis nostri habitatoris Turricellis, fuit propositum coram nobis quod homines Maone (*sic*) depredati fuerunt seu violenter abstulerunt ipso Dominico, iam dudum in mare de Ffrantiniano, in capite dicto de ça Cabaça, triginta quinque libras malgurienses et pannos valentes CC solidos eiusdem monete et ultra, et vestes eiusdem Dominici. Quare, cum intersit nostra, pro utilitate hominum nostrorum, instare, rogamus vos ac etiam vos monemus quatenus, visis presentibus, compellatis dictos depredatores reddere supradicta Petro de Cirerio, nuncio nostro, qui super hiis cessionem a dicto Dominico asserit se habere, prout fuerit faciendum, taliter facientes quod apud vos favorabiliter inveniat super hiis quod fuerit consonum rationi. Alias, cum in iure suo non possemus eidem deesse, oporteret nos contra vos procedere facere iusticia mediante.

Data Ilerde XVI kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o].

¶Magister Arnaldus cum albarano.

237

[1280], juliol, 20. Lleida

El rei Pere ordena al justícia de Daroca que compleixi les seves ordres i faci retenir a Juan Núñez i als homes d'Albarrasí béns suficients per compensar les cent cinquanta vaques que han robat a Ponç de Sanatija.¹

Reg. 48, f. 93v.

Iusticie Daroce. Per alias litteras mandavimus vobis quod, factis per vos monicionibus Iohanni Nuniz et hominibus de Albarrasi super restituendis Poncio de Sanahugia, civi Ilerde, CLX vaccis quis ei abstulerant, nisi vellent eas reddere vel restituere, pignoretis eos, et cum hoc nos sit per vos impletum, mandamus

vobis quatenus nisi monitiones facte fuerint secundum continenciam priorum litterarum, easdem monitiones fieri faciatis, et ipsis factis, nisi voluerint eas restituere vel respondere in iure, eosdem pignoretis prout fuerit faciendum.

Data Ilerde XII° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o].

¶Idem [Raimundus de Montaynana].

1. *Vegeu f. 192r*: Fidelibus suis iusticie, iuratis et concilio Daroce, salutem et gratiam. Quod cum esset mandatum pluries per litteras domini regis eis quod, factis monitionibus legitime Iohanni Nunii et hominibus suis de Albarrazino super restituendis [Poncio] de Sanahugia, Ilerdensis civi, vel eius procuratori, CLX vaccas quas ei rapuerunt et abduxerunt indebite et violenter, nollunt reddere seu reddi facere dicto Poncio, vel procuratori suo, dictas vaccas, pignorarent eos, et intellexerimus per dictum Poncium quod dicte monitiones furint facte, quod mandat quod pignorentur, et de dictis pignoribus satisfaciant eidem, vel suo procuratori, taliter facientur quod in defectu iusticie et cetera. Data Valencie idus decembris anno et cetera [M^oCC^oLXXX^o].

238

[1280], juliol, 20. Lleida

El rei Pere comunica al governador de Navarra que està d'acord a atendre les queixes que els homes de Navarra tenen en contra els d'Aragó, amb la condició, però, que s'atenguin també les dels aragonesos contra els de Navarra; d'altra banda, li diu que més d'un cop va enviar Pedro Martínez d'Artesona per solucionar les queixes, cosa que no s'ha fet per culpa dels navarresos. Finalment, l'informa de la fi de la revolta dels nobles.

Reg. 48, f. 93v.

Petrus, Dei et cetera, viro nobili et dilecto gubernatori regni Navarre, salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras continentes quod Examenus Luppi de Embu et Martinus de Leeth intulerant dampnum hominibus Navarre et rebus eorum, et rogabatis ut talia corrigere deberemus. Ad quod vobis respondemus quod piguit nobis semper omnium maleficiorum per subditos nostros illatorum in Navarra, nunc autem pocius nos piget si predicti vel alii dampnificant terram ipsam vel homines eiusdem, causa debiti et mutue affectionis quod habemus cum illustri rege Francie, qui regnum ipsum tenet in comanda. Sciatis igitur quod nos, Domino concedente, erimus in Exea prima epdomoda instantis augusti, et si homines predicti dampnificati, vel eorum procuratores, compa-ruerint coram nobis, solvemus eis debitum iusticie in predictis, et si homines Aragonie habuerint querimoniam contra eos vel alios

de Navarra, vos faciatis eis responderi et satisfieri ad querelas suas iusticie mediante. Preterea vos scire volumus quod nos iam pridem et pluries mandavimus Petro Martini de Artesona, iusticie Aragonie, quod, accedens ad partes Navarre, tractaret cum gubernatore et officialibus eiusdem ut dampna et maleficia hinc inde illata vicissim restituerentur et emendarentur ea passis, quod, ut intelleximus, remansit per officiales Navarre predictos. Ad id quod rogastis, ut de factis guerre nostre vos cercioraremus, sciatis comites Ffluxensis, Pallariensis et Urgellensis et nobiles alios quos obsessos in castro Balagarii tenebamus, devenisse ad manus nostras et se in posse nostrum misisse. Regraciamur vobis ad ultimum bonam affectionem quam erga nos et honorem nostrum geritis, et id quod nobis in vestris litteris obtulistis, quod a vobis ut ab amico et benivolo acceptaremus loco et tempore oportunis.

Data Ilerde XII° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Bonastre.

239

[1280], juliol, 25. Tarragona

El rei Pere envia al seu germà Jaume, rei de Mallorca, les cartes que li ha enviat el rei de França, li demana la seva opinió sobre la reacció d'aquest i si li sembla bé que li hagi de demanar de tenir les entrevistes a Tolosa i no pas a Beaucaire.

Reg. 47, f. 97v.

Regi Maioricarum. Fraternitati vestre significamus nos nunc Terrachone recepisce literas illustris regis Francie, quas per fidelem scriptorem nostrum Petrum de Bonastre vobis incontinenti providimus transmitendas. Rogantes vos quatenus, ipsis visis, significetis nobis per litteras vestras quem intellectum sive motum, iuxta tenorem ipsarum literarum, arbitratus fueritis predictum regem Francie habuisse in ipsis nobis literis transmitendis, et quod super responsione nobis duxeritis consulendum. Similiter, et si vobis videtur quod vistas tractatas inter ipsum et nos apud Bellicadrum debeamus, ratione negocii contenti in predictis suis litteris, requirere apud Tolosam celebrandas in adventu suo, cum credamus eum hoc gratis concedere, et hanc responsionem et literas predicti illustris regis Francie per eundem scriptorem nostrum faciliter remittatis.

Data Terrachone VIII° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

240

[1280], juliol, 26. Tarragona

El rei Pere concedeix a Pere de Vilafanet, de Tortosa, armar un vaixell de propietat seva per fer guerra de cors contra els sarraïns enemics seus, amb la condició de donar-li la meitat del botí.

Reg. 48, f. 98r.

Nos Petrus, et cetera, volumus et concedimus tibi Petro de Villafaleth, de Dertusa, quod barcham illam nostram armatam de XXIII^{or} remis que deposita fuit seu comendata per almirallum nostrum penes magistrum Amicum, phisicum Dertuse, mittas et arnes quotiens et quando volueris, et cum ea cursites contra crucis inimicos de guerra nostra, et ipsam ducas in arte mercatoria, et cum ea lucreris et percacies sicut tibi videbitur expedire, ita quod de omni lucro quod cum dicta barcha feceris, des nobis fideliter medietatem, de qua computes cum baiulo nostro Dertuse, ac inde sibi respondeas loco nostri. Mandantes eidem baiulo per presentes quod dictam barcham cum exarcia sua tibi tradi faciat a dicto magistro Amico, recepta prius a te ydonea cautione per eundem baiulum quod singulis viaticis reducas dictam barcham, ipsis viaticis factis, in portum Dertuse, et ibidem afferas ad partiendum quicquid lucratus fueris cum eadem, atque inde secum computes et sibi de dicta medietate nostra respondeas et satisfacias fideliter atque bene. Dicta vero barcha sit ubique iuxta usum maris ad nostrum redegum et fortunam.

Data Terrachone VII kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o].

¶Iuceffus.

241

1280, juliol, 29. Tarragona

El rei Pere diu al rei de França que, atès que ell s'ha de veure a Tolosa amb el rei de Castella, li semblaria bé veure's a la mateixa ciutat abans, ja que ell no pot ser present a les entrevistes amb el rei de Castella.

Reg. 47, f. 98r.

Ed. Memorial 1851: doc. 174.

Illustri regi Ffrancie. Precelse vestre magestatis regie nos gratanter noveritis litteras recepisse, quibus, ex affectacione sincere quam erga nos gerit vestre benivolencie celsitudo, significastis nobis ardua vestra negocia, vistam, tempus et loca ipsius quam cum illustri rege Castelle disposuistis habere, inclito Salerni principe mediante, que nobis grata plurimum extiterunt, pensato quod in vista predicta iuxta solitam magnitu[di]nis vestre prudentiam ordinabuntur talia que Deo erunt accepta et toti mundo utilia, ac honori vestro et nostro eciam fructuosa. Et quia nobis ea communicare curastis, benignitati vestre gratarum refferimus multiplices acciones. Ceterum, vestra excellencia non ignorat nuper, expeditis quibusdam negociis que in partibus Catalonie habebamus, nos serenitati vestre significasse quod placeret nobis habere vistam vobiscum, loco vobis et tempori oportunis, de quidem vista celsitudinem vestram alias meminimus nos rogasse. Et qui pro vista quam cum rege Castelle habere debetis ad partes Tolosanas estis, ut credimus, accessuri, videtur nobis expediens ut, ante vistam vestram et regi prefati, vobiscum in civitate Tolose VIII^a die ante festum Beati Michaelis vistam et colloquium haberemus, maxime cum non credamus viste vestre et regis Castelle posse nos comode interesse, cum, propter suspicionem quam habet de nobis idem rex, ne pacem vestram et suam vellemus turbare, non esset eidem presentia nostra grata. Quicquid autem de premissis altitudini vestre visum fuerit ordinare nobis, celeriter propter temporis brevitatem, si placuerit, rescribatis.

Data Terrachone IIII kalendas augusti anno MCCLXXX°.

¶Petrus de Sancto Clemente.

242

[1280], juliol, 30. Tarragona

El rei Pere comunica als seus oficials que ha donat permís a Bernat de Caldes, en nom del rei de Castella, de comprar vaixells i galeres per a la flota del rei i d'enllistar mariners.

Reg. 48, f. 104r

Universis officialibus. Noveritis nos, ad preces illustris regis Castelle, concessisse Bernardo de Calidis, civi Barchinone, ab

eodem rege ad nos misso, quod pro parte ipsius regis Castelle possit emere vel conducere naves et galeas, et homines conducere ad opus armate quam dictus rex facere intendit contra sarracenos per qualibet loca terre nostre. Mandantes vobis quatenus dicto Bernardo super emendis navibus et galeis predictis aut conducendis, vel super abobandis (*sic*) seu conducendis hominibus ad opus dicte armate nullum impedimentum vel contrarium faciatis aut fieri permitatis.

Data Terrachone III kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

243

1280, agost, 2. Lleida

Pere, rei d'Aragó, mana a Corrado Lancia que faci tornar a Alberto de Toran les propietats que li han estat embargades perquè, tot i que parla genovès, està afincat a Sevilla.

Reg. 48, f. 110r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Corrado Lançee, tenenti locum procuratoris in regno Valencie, salutem et dileccionem. Mandamus vobis quatenus Alberto de Toran, hostendente se esse vicinum Ispalensis civitatis, sicut ipse asserit, licet sit de lingua ianuense, reddatis et reddi faciatis sibi ex que sibi sunt, ut asserit, pignorata seu emparata apud Valenciam, apud Cuilleram, ratione cuiusdam pignorationis que fit seu exhigitur a ianuensibus, nec molestari seu emparari permitatis et res suas iniuste, set ut vicino ispalensis fiat eidem in omnibus sine difugio et malicie iusticie complementum.

Data Ilerde IIII° nonas augusti anno Domini millesimo CC^o octuagesimo.

¶Magister Raimu(n)dus de Bisulduno cum albarano.

244

1280, agost, 13. Osca

Pere, rei d'Aragó, nomena Rui Jiménez de Luna procurador seu per tractar amb el rei de Tunis.

Reg. 48, f. 118r.

Ed. Wieruszowski 1971: 101-102.

Reg. Carini 1884: II, 62.

Sàpien tots que nós Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, stablim et ordenam vós en Ruy Xeménez de Luna, lo qual trame-tem per missatge al noble rey de Tuniz, cert et special procurador nostre a tractar et a fer totes aqueles coses que vós conexerets que tractar et ordenar et fer se deyen e-s pusquen entre-l dit rey de Tuniz et nós, e a enantar et a ordonar sobre tots altres fets nostres et de nostres gens en les parts de Tuniz. E nós prometem que tot ço que vós ab lo dit rey ordenarets e tractarets et farets, e encara sobre qualsque fets nostres e de nostres gens en les parts damunt dites de Tuniz, aurem per ferm per tots tems, e no hi vendrem en contra. E en testimoni de la qual cosa aquesta carta de la procuració feem segelar ab lo nostre seggel.

Data Osce idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

En la qual carta fo semblantment aràbic escrit d'aquela rahó mateixa.

¶Petrus Marchesii.

245

[1280], agost, 16. Osca

El rei Pere envia un missatge a Bernat VI, comte de Comenge.

Reg. 48, f. 127r.

Bernardo, per eandem comiti de Comenge. Rogamus vos quatenus credatis nobili et dilecto Rotgerio Isarni, militi nostro, super hiis que vobis ex parte nostra duxerit refferenda.

Data Osce XVII° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

246

1280, agost, 19. Ejea

Pere, rei d'Aragó, es queixa a Aparicio Pérez, escrivà del rei de Castella, que, havent demanat a Domingo de la Figuera dos cavalls que li havia entregat per extreure Juan García, majordom de

l'electe de Toledo, hagi decidit retenir injustament béns dels ciutadans de Calataiud.

Reg. 48, f. 129v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Apparicio Petri, scriptori illustris regis Castelle, salutem et dileccionem. Intelleximus quod vos, petitis a Dominico de la Figuera, vicino Calatayubi, homini nostro, duos equos sibi comandatos per Iohannem Garçie, maiorem domus venerabilis electi Toletani, et extractos de terra dicti regis Castelle cum carta sua concessa eidem Iohanni Garçie, quosque premissus Dominicus est paratus reddere dicto Iohanni Garçie ad suam voluntatem, et quod vos, hac de causa, pignorastis et pignoratos tenetis aliquos homines nostros Calatayubi attendentes ad nundinas Castelle, non inventa in nobis seu officialibus nostris aliqua fatica iuris, de quo valde miramur, quia ex tam levi causa, non faticatus in nobis seu in nostris officialibus, proceditis contra nostros homines ad pignora facienda, maxime cum dictus Dominicus et alii de terra nostra parati sint facere vobis, et aliis de terra illustris regis Castelle de eisdem conquerentibus, iusticie complementum. Quapropter vos requirimus et rogamus quatenus supradictis nostris hominibus restituatis et restitui faciatis pignora eis facta, et de cetero /contra eos\ non procedatis ad huiusmodi pignora facienda, alias, cum nostris subditis in iure defficere non possimus, haberemus super hiis nostrum debitum adimplere.

Data Exee XIII° kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Bonastre.

247

[1280], agost, 29. Osca

El rei Pere aprova l'entrega que Ramon Panicer, justícia d'Osca, ha fet de Juan Pérez, escuder de Castella, i dels cinc-cents sous que ha donat a Lope Iñíguez, cavaller de Lope Díaz de Haro.

Reg. 48, f. 145v.

Raimundo Panicerii, iusticie et cetera. Noveritis nos fore contentos et ratam habere tradicionem quam de mandato nostro fecistis de Iohanne Petri, scutiflero de Castella, et de quingentis solidibus quos tradidistis Luppo Eneci, militi nobilis Luppi Diaz de Faro. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus,

a[b]solvatis fideiussores quos recepistis a dicto Luppo Eneci racione predicta, et reddatis ei pecuniam et omnia bona que retinueratis a dicto Iohanne Petri predicto.

Data Osce IIII° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Martini de Artesona, iusticie Aragonie.

248

[1280, setembre, 6. Osca]

El rei Pere ordena a Ramon d'Orcau que assigni un jutge per decidir el contenciós entre els homes de Lope Díaz de Haro i el batlle de Gurb.

Reg. 48, f. 142r.

Raimundo de Orcau, tenenti locum et cetera. Quod super contencione que est inter homines nobilis Luppi Didaci tenentes terram nobilis Gastonis de Bearn, et baiuli de Gurbo super quibusdam laudimiis assignet aliquem ~~iudicem~~ iudicem partibus non suspectum qui dictam causam determinet et decadat.

Data ut supra [Osce VIII° idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Bonastre

249

[1280], setembre, 6. Osca

El rei Pere mana als seus oficials a Catalunya que deixin que els homes de Lope Díaz que ocupen terres del vescomte de Bearn tinguin els mateixos privilegis dels quals gaudia el vescomte.

Reg. 48, f. 142r.

Universis officialibus nostris Catalonie ad quos presentes pervenerint, salutem. Mandamus vobis quatenus hominibus nobili viri Lupi Dieç de Viçcaya tenentibus pro eo terram et loca nobilis Gastonis de Bearn, non faciatis nec permitatis fieri impedimentum aliquod indebite vel gravamen super aministracione terre et locorum predictorum, immo permitatis uti homines predicti Lupi Dieç omnibus illis iuribus quibus dictus nobilis Gasto consuevit et debet uti in terra et locis suis predictis.

Data Osce VIII idus Septembris [M^oCC^oLXXX^o].

¶ Petrus de Bonastre.

250

1280, setembre, 10. Osca

El rei Pere agraeix al rei Felip la seva proposta de matrimoni entre Dionís, rei de Portugal, i la seva filla Isabel, i li comunica que Juan Núñez, senyor d'Albarrasí, ja s'ha de veure amb ell per tractar de l'assumpte.

Reg. 47, f. 98r.

Ed. Lopes 1963: doc. 1.

Illustri regi Francie et cetera. Literas serenitatis vestre gratanter recepimus, tractatum matrimonii inter illustrem regem Portugalie, consanguineum nostrum, et nostram filiam celebrandi specialiter continentes. Nos itaque, regradantes vobis bonam voluntatem vestram et affectionem quam erga nos geritis et dici per ipsas literas transmissistis, serenitati vestre respondemus quod, cum nobilis vir Iohannes Nunii, vassallus Sancte Marie, dominus de Albarra-sino, ad nos venerit de huiusmodi negocio tractaturus, super eo ad honorem vestrum et nostrum, annuente Domino, procedimus.

Data Osce IIII° idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶ Petro de Sancto Clemente.

251

1280, setembre, 13. Osca

El rei Pere comunica a Guerin d'Amplepuis, governador de Navarra, que està d'acord que els homes de Filera paguin els seus deutes amb els de Sigüenza, però no aquells que comportaven el pagament en pa, perquè aniria en contra de la prohibició d'exportar vitualles.

Reg. 48, f. 148v.

Viro nobili Egidio (*sic*) de Amplopodio, gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. Receptis litteris vestris continentibus treguam per vos acceptam inter illos de Filera et de Sangossa, gratum valde

habuimus et acceptum quod per vos factum extitit in premissis, et, disponente Domino, nos in hoc dimidio habeamus vistam cum illustri rege Francie, cum quo hoc et alia negocia sumus tractaturi et credimus expedire. Super eo vero quod nos rogatis, ut hominibus Sangosse faceremus solvi debita quod ipsis in terra nostra debentur, vobis respondemus quod placet nobis ut subditi nostri compellantur solvere debita predicta, prout de iure fuerit faciendum, verumtamen scire /vos\ volumus quod nos fecimus prohibicionem in terra nostra super victualibus ad partes aliquas extrahendis, et post ipsius prohibicioni aliqui de Sangosa mutuaverunt denarios hominibus nostris, sub pacto quod, pro soluto ipsorum denariorum, debeant eis dare panem et portare Sangossam, quod manifeste apparet fuisse factum in fraude prohibicionis nostre predicte, et non videtur nobis quod hoc sic debeat pertransire. De aliis vero debitis quod ante dictam prohibicionem debeantur vel quod non sint de pane seu aliis prohibitis, nos intendimus breviter ordinare et dare consilium quod solvantur.

Data Osce idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

252

1280, setembre, 13. Osca

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que, pel que fa als castells que té pel comte de Foix, no n'obstaculitzi la presa de possessió per part de Guillem de Castellnou, ja que en els pactes que ha fet amb el comte, el comtat de Castellbò és assignat a la seva filla Constança, que s'ha de casar amb l'infant Jaume.

Reg. 48, f. 154r.

Karissimo et diligendo plurimum fratri suo Iacobo, Dei gracia illustri regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Cerritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis vinculum incorruptum. Noveritis quod secundum tractatum habitum inter nos <nos> et comitem Fuxensis, dictus comitem fecit donacionem infanti Iacobo, karissimo filio nostro, et Constancie, filie comitis eiusdem, de vicecomitatu Castriboni et locis ac iuribus omnibus pertinentibus ad dictum vicecomita-

tum, et de castris et locis omnibus que dictus comes habebat in Cerritania et Beridano (*sic*). Et cum racione predicta nos mittimus nobilem et dilectum nostrum Guilelmum, vicecomitem Castrinovi, procuratorem nostrum, ad recipiendum possessionem corporalem nomine nostro vicecomitatus et castrorum ac locorum predictorum, et ad recipienda homagia omnium militum, vicariorum, baiulorum et aliorum officialium ac hominum in vicecomitatu, castris et locis predictis existencium iuxta formam instrumenti donacionis predicte, rogamus vos quatenus velitis et mandetis alcaidis seu castellanis, baiulis et aliis officialibus et hominibus universis castrorum et locorum omnium que vos tenetis a dicto comite obligati, et quod in proprietate, salva obligatione vestra, dictam possessionem tradant et homagia ac sacramenta faciant dicto Guilelmo de Castronovo, procuratori nostro, et quicquid de predictis ordinaveritis quanto brevius poteritis significetis vicecomiti supradicto per fidelem nostrum Iacobum de Sancto Clemente, scriptorem domine regine Aragonum et karissime consortis nostre, latorem presencium, qui vobis huiusmodi factum lacius enarrabit.

Data Osce idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

253

[1280], setembre, 16. Saragossa

El rei Pere prohibeix als homes de Terol d'anar a vendre vitualles als homes d'Albarrasí ni ajudar-los, atès que Juan Núñez està en guerra amb el rei de Castella, i qui ho fes seria expulsat de la terra.

Reg. 48, f. 153r.

Universis hominibus Terolii et aldearum suarum, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus nullus vestrum sit ausus ducere victualia ad vendendum apud Albarrazinum; verum, si homines Iohannis Nunii, domini de Albarrazino, venerint ad loca vestra pro emendis victualibus, volumus quod in ipsis locis vestris possitis ipsa victualia eis vendere, prohibentes etiam vobis ne aliquis vestrum sit ausus iuvare dictum nobilem de presenti guerra quam habet cum illustri rege Castelle. Et siquis iuvamen super hoc eidem nobili impendere voluerit, volumus quod transferat

se cum uxore et filiis suis apud Albarrazinum et de terra nostra exeat cum eisdem.

Datum Cesarauguste XVI° kalendas octobris [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

254

1280, setembre, 27. Daroca

El rei Pere comunica al rei de França que no ha donat resposta a Juan Núñez, enviat seu per exposar-li el projecte de casament entre la seva filla Isabel i el rei Dionís de Portugal, perquè en parlaran personalment quan es vegin.

Reg. 47, f. 98r.

Ed. Lopes 1963: doc. 2.

Illustri regi Francie. Intellectis hiis que nobilis vir Iohannes Nunis nobis exponere voluit super tractatu matrimoni inter illustrem regem Portugalensis et nostram filiam contrahendi, excellencie vestre grates refferentes, quia in negociis que nos tangunt vos intromittere placet, que, ut vestra propria potestis in omnibus reputare, vos scire volumus quod eidem Iohanni Nunii certum responsum non dedimus super matrimonio supradicto, nam, cum nos in brevi intendamus et desideremus habere vistam vobiscum et colloquium super hiis et aliis, tunc mediante vestro consilio faciemus que vobis debeant conplacere. Credentes dicto nobili super hoc, et aliis negociis que sibi comisimus, de hiis que ex parte nostra vestre excellencie duxerit exponenda.

Data Daroce V^o kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Raimundus Escorna.

255

1280, octubre, 15. Alzira

El rei Pere diu al rei de Castella que no li donarà explicacions per carta, sinó quan es veuran, respecte a les seves queixes pels danys aportats pels seus homes a terres de Castella i per donar protecció a Juan Núñez, que es troba en guerra amb ell.

Reg. 47, f. 98v.

Illustri regi Castelle et cetera. Receptis litteris vestre serenitatis et intellecto earum tenore, vobis regraciamur de hiis que nobis in eisdem significastis. Preterea, quia per ipsas perpendimus litteras vos esse notum quod, ut asseritis, per homines nostros infertur malum terre vestre, et quod Iohannes Nunii, qui vobiscum in guerra est, sustentatur in terra nostra, fuimus voluntarii quod iuste possumus nos de premissis plenarie excusare. Attamen desinimus nos de eisdem per litteras excusare, non propter fastum seu ingratitudinem, set pro eo quia esset longum ea per litteras explicare, et pocius etiam quia in vistis que inter vos et nos sunt celebrande, ut tractatur seu ducitur per Iordanum de Podio, intendimus nos penes vos de premissis oretenus excusare, et tales ostendere rationes quod vos nos inde habebitis excusatos. Verum si predicte viste non e[ss]e[n]t, tunc per litteras vel nuncium nostrum idoneum miteremus vobis excusaciones nostras iamdictas. Rogantes vos quod interim non irascimini pro iamdictis. Siqua enim et cetera.

Data Aliazire idus octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶ Petrus de Bonastre.

256

[1280], octubre, 19. Alzira

El rei Pere diu a l'infant Manuel que no ha pogut comprovar quides de les terres reials ha causat dany a les seves, perquè Corrado Lancia, que n'havia estat fet responsable, no en sap res; li diu també que quan es reuneixi amb el seu consell a València podrà deliberar sobre l'assumpte.

Reg, 47, f. 98v.

Infanti dompno Manueli, et cetera. Vidimus archidiaconum Murcie, Petrum Fferrandi de Pina, Petrum Martini de Iovera et Alfonso Fferrandi, nuncios quos ad nos destinastis, et ea que nobis ex parte vestra dixerunt intelleximus diligenter, et novit Deus quod piget nos multum si per aliquos de terra nostra fuit vobis illatum tedium vel gravamen. Tamen quia Corradus Lancee, contra quem de hiis, ut vestri nuncii exposuerunt predicti, habebatur suspicio, non erat presens, expectavimus donec venisset, et cum in crastinum ipse Corradus esset nobiscum, didicimus pro certo quod malefacta que vobis, ut dicitur, fuit illata non fuit missa neque

adducta apud Biarium nec apud alium locum nostrum quem ipse Corradus sciret, et sic non potuimus ad aliud super eo ad presens procedere, maxime cum illi de nostro consilio non erant nobiscum. ~~et simul cum eis~~ Verum nos proponimus intrare Valenciam ubi sunt aliqui de dicto nostro consilio, et simul cum eis deliberabimus super predictis, et taliter super predictis procedemus quod vos videbitis nos in eisdem nostrum debitum adimplere.

Data Algezire XIII° kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Bonastre.

257

[1280], octubre, 28. Terol

Pere, rei d'Aragó, comunica als governants i al Comú de Milà que s'ha vist amb el marquès de Monferrato i que li ha promès ajuda militar, fet pel qual es deuen alegrar. Envia la mateixa carta a altres Comuns del Piemont i de la Llobardia i al marquès de Saluzzo.

Reg. 47, f. 99r.

Reg. Carini 1884: II, 41-42.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilectis et karissimis amicis suis potestatibus, capitanei, concilio et Comuni Mediolani, salutem et dileccionem sinceram. Ut corda vestra dignis possint laudibus congaudere, tam propterea, ut de voluntatis nostre proposito plenam et indubitam certitudinem habeatis, quam ut de condicionibus illustris marchionis Montisferrati, dilecti et affinis nostris karissimi, plena noticia vobis adsit, universitati vestre tenore presentium duximus declarandum quod marchio supradictus una nobiscum adfuit apud Turolium, terram nostram, ubi inter nos et ipsum fuit deliberate colloquium celebratum. Et licet relatione plenum de casu qui sibi contigit ad audienciam nostram pervenisset, n[ic]hilominus eiusdem casus naturam, hontam et dedecus sibi factum, ore suo audivimus et intelleximus diligenter. Cumque hontam predictam et dedecus sibi factum pro nostris propriis reputemus, ut ad honorem suum et omnium amicorum et fidelium eius de predictis se possit potenter et magnifice vindicare, promisimus, et pro certo noveritis id invariabiliter attendemus, in reditu suo, qui proximus et felix erit, Domino concedente, sibi exhibere sumptibus nostris propriis

honorabilem militum comitivam. Quodquidem dileccioni et providencie vestre duximus ad gaudium [tr]actandum, firmiter cognoscentes affectus et intencionis nostre fore nunquam marchioni predicto deesse in negociis et utilitatibus suis, set in augmentum sui meritis et honoris nostrum posse voluntarie exponere et libenter. Hec enim universis et singulis volumus non latere, ut pateat quibuscumque quantum amorem quantamque dileccionem gerimus precordialiter marchioni predicto. Rogamus igitur et requirimus dileccionem vestram, instantia et affectione quibus possumus, quatenus ad honorem marchionis eiusdem persistere debeatis solita constantia et vigore. Quoniam indubitanter sciatis in proximo adveniet dies illa quod vos et alii fideles et amici ipsius merito poteritis congruere et eiusdem adversarii ultimo exterminio contristari.

Data Turolio V kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Simili forma scripsimus potestati, concilio et Comuni Cumi.

Potestati, comunis, potestati populi et mercadantie concilio et Comuni civitatis Papie.

Potestati, concilio et comuni Vercellarum.

Potestati, concilio et Comuni Novare, Alexandrie, Tertone, Yporge, Ast, Charii, Casale, Aques, Creme; universis et singulis extrinsecis civitatis Taurinorum; Thome, inclito marchioni Salucii.

258

1280, octubre, 28. Terol

Pere, rei d'Aragó, promet a Guglielmo, marquès de Monferrato, i a Tommaso, marquès de Saluzzo, ajuda econòmica i militar per la recuperació del comtat de Savoia, del qual ell seria el senyor i que cediria en feu al delfí de Vienne, i en concorda les condicions.

Reg. 47, f. 99r-v.

Ed. parcial Ballesteros 1963: 930-931.

Reg. Carini 1884: II, 42.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, promittimus vobis nobili viro Guilelmo, marchionis Montisferrati, presenti, et nobili Thome, marchioni Salucii, absenti tanquam presenti, quod trademus vobis hinc ad mensem instantis aprilis CCL equites, scilicet,

CC cum equis et armis et L equites cum balistis, qui cum nostris expensis iuvent vos ad obtinendum et habendum pro nobis comitatum Sabaudie, de quo nobis et nostris donacionem fecistis, /et stent pro ipso comitatu obtinendos donec obtinuerimus eundem\.

Promittimus etiam dare et distribuere decem mille librarum turenensium ad cognicionem vestram inter nobiles delfinum Vianensis, et dominum de la Tor, et dominum de Vilar et alios barones illarum partium quos ad auxilium nostrum fore videritis fructuosos.

Item, promittimus vobis quod quociens capitaneus noster, quem mittemus cum ipsis equitibus, invocaverit dictos barones seu aliquos ex ipsis in auxilium sui et vestri pro guerra facienda contra detinentes, vel qui pro tempore detinuerint, dictum comitatum vel partem eiusdem, providebit idem capitaneus ipsis baronibus et militibus cum eis venientibus pro ipsa guerra in victualibus eisdem necessariis quandiu eosdem voluerint in faciendo sibi dicto auxilio residere. Exercitus vero predictum adducant dicti barones quibus noster capitaneus non teneatur in aliquo providere. Promittimus etiam vobis quod, cum contingerit nos habere et tenere dictum comitatum, restituemus domine delfine et filio suo ea que pater suus quondam sibi legavit, et restituamur predictis baronibus et singulis ex ipsis terras que eis competunt de iure in dicto comitatu que nunc detinentur violenter per detentorem comitatus predicti, et etiam ex tunc iuvabimus ipsos barones et defendemus contra quoslibet detinentes iura eorum in partibus illis, vel volentes eis dampnum inferre occasione predicta. Similiter iuvabimus vos modo predicto vos predictos marchiones Montisferrati et Salucii ad obtinendum et habendum terras quas domus Sabaudie habet et tenet in Lombardia, /et tenebimus dictos equites in iuvamine predicto donec obtinueritis ipsas terras\.

In cuius rei testimonium et cetera.

Datum Turolii V kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

259

1280, novembre, 4. Terol

El rei Pere diu al rei Alfons de Castella que no podran tenir les vistes, com ell proposa, el 15 de gener vinent, perquè havent ja ajornat més d'un cop les entrevistes amb el rei de França, està esperant que li comuniqui la data i el lloc on es tindran. Li

escriu novament el dia 9 per dir-li que cregui allò que li dirà Dalmau de Vilarasa. Envia la mateixa carta a l'infant Manuel.

Reg. 47, f. 99v.

Ed. parcial Ballesteros 1963: 931.

Regi Castelle. Litteras celsitudinis vestre nobis oblata per dilectum militem vestrum Iordanum de Podio leta manu recepimus, et intelleximus diligenter ea que continebantur in ipsis et que dictus miles vester nobis ex parte vestra retulit. Unde, auditis rationibus excusationis vestre et nostre super facto viste que celebrari debebat inter vos et nos in proximo transacto festo Sancti Michaelis, ipsas rationes sufficientes et rationabiles reputamus. Nos tamen iam pro ipsis vistis circa locum eo tempore accessimus deputatum. Ad illud vero quod nos rogastis, quod vobiscum vistam haberemus ad quintam[ecimam] diem post instantis festum Natalis Domini, assignantes ad eam locum inter Billenam et Biar, excellencie vestre taliter respondemus quod nos iamdudum ad preces et instantiam karissimi fratris nostri illustris regis Maioricarum petiimus et requisivimus vistam inter illustrem regem Ffrancie et nos ac dictum fratrem nostrum celebrandam. Quamquidem vistam predictus rex Ffrancie concessit et se ad eam preparavit. Et cum tempore ad dictam vistam assignato, guerra mota fuisset inter nos et nobiles Catalonie, oportuit nos excusare apud regem Ffrancie de dicta vista. Nichilominus tamen, rogantes eum quod vistam predictam deberet alio tempore magis nobis ydoneo permutare, et ut nobis visum est ipse rex Ffrancie motus aliquatenus de dicta excusatione nostra, nullum alium certum nobis terminum assignavit. Postmodum vero, finita dicta guerra, dictus frater noster nobiscum Per/a\late existens, apud nos institit ut iterum dictum regem Ffrancie de vista requirere deberemus. Quod nos, inclinati precibus suis, fecimus ut rogavit. Super quo siquidem nondum a rege ipso responsum habuimus, set illud breviter expectamus, et ideo predictum Iordanum nobiscum mandavimus remanere, ut per eum iuxta responsum quod a rege Francie habuerimus, quod si forte ipse concedat vistam predictam ad eam deficere non possimus, ne ipse amplius ex hac secunda fatica moveretur, certum diem ad dictam vistam celebrandam vobiscum significare valeamus. Vistam enim vestram et locum precedentem valde gratam habemus et etiam acceptamus.

Data Turolio II nonas novembris anno Domini M^oCCLXXX^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

Regi eidem. Quod credat Dalmacio de Villarasa super eis que sibi ex parte et cetera.

Data Turolio V idus novembris.

¶Iuceffus.

Alia ad infantem dompnum Emanuelem super eodem.

Data ut supra.

¶Idem.

260

1280, novembre, 12. Estremoz

Dionís, rei de Portugal, constitueix procuradors per tractar el matrimoni entre ell i Constança (sic, Isabel), filla del rei Pere.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 236.

261

[1280], novembre, 13. Tarragona

Pere, rei d'Aragó, en resposta a la sol·licitud de Felip, rei de França, de trobar-se a prop perquè el pugui avisar tan bon punt hagi acabat les seves entrevistes amb el rei de Castella, li diu que passarà el Nadal a Barcelona.

Reg. 47, f. 100r.

Serenissimo et quamplurimum diligendo karissimo tanquam fratri d[omino] Philipo, Dei gracia regis Ffrancie illustri, Petrus, per e[an]dem rex Aragonum, salutem et dilectionis sincere dilectionis effectum. Vestras recepimus litteras continentes quod, pro eo quia ad nimiam instanciam illustris principis Salerni habeatis vistam habere cum illustri rege Castelle, non moleste ferremus, quia die nobiscum conducta et assignata interesse eidem viste minime poteratis, set rogabatis quod aporpinquaremus interim confinibus regni vestri, ut, habita vista cum rege Castelle predicto, comodius et cicius possetis nobis per nuncium et litteras vestras intimare diem et locum in quibus possemus insimul convenire. Super quibus serenitati vestre duximus taliter respondendum quod predicta non moleste gerimus, immo pl[acet] nobis, cum, quia nobis ad tedium redundabat, eo quia vestra circumspectio brevitatem tempus, loci distancia, festi instancia minime consideratis, incurialiter providit, nos ad vistam vestram ita celeriter festinare, cum etiam precipue

placet nobis quod factum vestrum et dicti regis Castelle bonum et laudabilem sorciatur effectum, quia sicut vos ad memoriam reducere credimus, per litteras nostras nos iam rogavimus quod provideretis ne, ratione vistarumstrarum, negocium vestrum et regis Castelle posset aliquatenus impediri. Significamus etiam vobis quod nos celebrabimus festum Natalis Domini [in] civitate Barchinone, intendentes ibi, super vista vestra et nostra, vestram responsionem et certitudinem expectare. Unde excellenciam vestram rogamus quatenus super predictis responsionem nobis et certitudinem transmitatis.

Data Terrachone XIX° kalendas decembris anno et cetera [M^oCC^oLXXX^o].

¶Iuceffus.

262

[1280], novembre, 17. València

El rei Pere mana a Guillem d'Espiells, veguer de Barcelona, que faci tornar als mercaders de Narbona les mercaderies que els han estat embargades perquè, segons li comunica el senescal de Carcassona, les que reclamaven els mercaders de Barcelona als de Narbona ja han estat tornades.

Reg. 48, f. 184r.

Guilermo de Spiellis, vicario Barchinone. Noveritis nos intellexisse per litteras senescalchi Carcassone quod ipse fecit reddi ac restitui per dominos ac leudarios de Narbona mercatoribus Barchinone omnia pignora sive merces que eisdem pignoraverant in Narbona pro illis hominibus Barchinone qui iniuriati fuerunt leudariis de Narbona in leudis quas eisdem solvere tenebantur, et quod tantummodo leudarii predicti de Narbona pignora dictorum hominum Barchinone retinuerunt qui in comissum incidantur dicte leude. Quare vobis dicimus et mandamus quatenus, si ita est, reddatis ac reddi et restitui faciatis, visis presentibus, mercatoribus de Narbona omnes merces et pignora que, ratione predicta, eisdem mercatoribus pignorastis. Mandantes etiam illi hominibus Barchinone quorum pignora ret[i]nuerunt leudarii de Narbona, eo quia in comissum leude incidisse dicebantur, quod accedere debeant apud Narbonam ad recipiendum super dicta comissione leude breviter iusticie complementum. Nos enim scribimus senescalco predicto quod, ut iustum fuerit, ipsos faciat velociter expediri.

Data Valencie XV° kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^o].

¶ Petrus Costa.

Item, fuit scriptus dicto senescalco super premissis, et fuit rogatus quod expediret mercatores Barchinone qui apud Narbonam debebant accedere.

Data ut supra.

263

[1280], desembre, 8. València

El rei Pere respon a l'infant Manuel, i li diu que no pot tornar a Martín Pérez de Alfaro l'heretat que té a Dénia perquè li ha estat embargada per no haver prestat el servei degut.

Reg. 48, f. 193v.

Inclito et quamplurimum diligendo infanti dompno Emanueli, illustris regis Ferrandi filio, salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras quas nobis misistis per Martinum Petri de Alfaro, per quem nos rogare misistis quod restitueremus sibi hereditamentum quod habebat in Denia. Ad que vobis respondemus quod nos illud sibi emparavimus pro defectu servicii, quod admodum vos consuevistis facere in regno Murçie, et ideo non pigeat vos si illud sibi non restituimus, et ex quo vos emparare consuevistis militibus absentibus et non servientibus hereditates in regno Murçie, videtur conveniens quod nos siñ similiter possimus emparare et retinere hereditates absencium in regno nostro pro defectu servicii, licet in aliis parati simus vestris precibus satisfacere que vestro cederent comodo et honori.

Data Valencie VI° idus decembris [M^oCC^oLXXX^o].

Petrus Marquesii.

264

[1280], desembre, 17. Vilafranca

En resposta a queixes precedents, el rei Pere confirma al rei Alfons de Castella que ha donat ordre als veguers que pregonin que ningú envaeixi, retingui o agreugi terres o béns dels seus súbdits.

Reg. 47, f. 100r.

Regi Castelle. Dileccionis vestre litteram nobis per fidelem nostrum Dalmacium de Villarasa oblatam recepimus leta manu, et eisdem litere seriem ac ea que dictus Dalmacius nobis super nunciacione sua retulit diligenter intelleximus et gaudenter. Sane, quia inter cetera predictam nunciacionem contingentiam fuit inter excellenciam vestram et dictum Dalmacium pro nobis, ut per eum intelleximus, conductum quod, ad maleficiorum materiam rescindendam, vos vestris et nos nostris daremus officialibus locorum vestrorum et nostrorum confinium in mandatis ut caverent et diligenter custodirent ne pignora fierent, vel aliqua maleficia seu gravamina inferrentur hinc vel inde, nos continuo, hoc intellecto, scripsimus universis officialibus nostris locorum confinium terre vestre quod faciant ex parte nostra preconizari publice in locis eisdem ne aliquis, racione pignorum vel marcarum, vel racione etiam concessionis a nobis vel officialibus nostris super legitimis faticis obtente de pignoribus faciendis, vel aliqua alia racione, audeant terram sive homines vestros aut res aliquas eorundem invadere, detinere, impedire vel aliquatenus aggravare, imposita huius mandati transgressoribus pena corporum et bonorum, et quod ipsi officiales ipsum mandatum firmiter observent et teneri faciant diligenter. Quodquidem accelerari iussimus ut termino comprehenso, videlicet kalendas ianuarii, preconizacio facta fuerit antedicta. Cetera quoque per dictum Dalmacium ex parte nostra excellencie vestre oblata prompti sumus et voluntarii attendere et complere.

Data in Villafrancha XVI kalendas ianuarii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Iuceffus.

265

[1280], desembre, 20. Vilafranca

El rei Pere fixa data en el temps de Pasqua per a les entrevistes amb el rei Alfons, ja que anteriorment s'ha de veure amb el rei de França.

Reg. 47, f. 100r.

Vestras recepimus litteras et intelleximus ea que Iordanus de Podio, vassallus vester, nuperrime nobis dixit, et ea que vestre litere continebant, et quia tunc tempus expectabamus responsum

ab illustri rege Francie super vistic habendis inter vos, et cum nos, quoniam incidissemus in eo quod timebamus si vobis certum responsum fecissemus super predictis vistic, prout hec omnia vobis dici transmisimus per litteras nostras, modo vero, quia certum responsum habeamus ab illustri rege Francie super vistic habendis inter nos et eum, considerantes quod forte vistic nostre erunt prolixie, et quia in Cataloniam habemus plura negocia expedire, videtur nobis tempus conveniens pro predictis vistic habendis inter vos et nos quod sint in festo Pasce Resurreccionis Domini, quare rogamus vos quatenus placeat vobis dies predicta. Et licet dictus Iordanus dixerit nobis ex parte vestra de loco certo ubi fierent dicte vistic, videlicet inter castrum de Biar et de Billena, si interim vobis videbitur alius locus magis idoneus, significetis illud nobis per Iordanum predictum.

Data Villefranche XIII° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

266

1280, desembre, 28. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que obligui a presentar-se davant del veguer de Besalú alguns homes de Bernat Hug de Cabrenys i Albert de Cortsaví, que han estat jutjats a la seva cúria.

Reg. 49, f. 3r.

Inclito et karissimo fratri suo domino Iacobo, Dei gracia illustri regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie ac domino Montispessulani, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis effectum. Cum intellexerimus quod iudicatum fuit in curia vestra quod aliqui homines de locis nobil[is] Bernardi Hugonis et Arnaldi de Corzavino, qui [...] in vicaria nostra Bisulduni, firmarent et complerent ius de premissis comissis in predicta nostra vicaria, et etiam fuit iniunctum ipsis hominibus sub certa pena quod certa die essent coram vicario nostro Bisuldoni parati complere ius super premissis, rogamus fraternitatem vestram quatenus predictos homines faciatis compelli ad veniendum et faciendum ius in posse dicti vicarii de premissis, prout in vestra curia extitit iudicatum, et ad solvendum etiam dictam penam, si die assignata ad complendum ius, ut predictur, non venerunt.

Data Barchinone VI° kalendas ianuarii anno Domini M°CC°LXXX°.

¶Ioceffus Ravaya.

1. *El registre és de molt difícil lectura i, a més, és possible que el copista s'hagi saltat algun mot, perquè les dues paraules, o parts d'elles, que es veuen, [...]nuti (?) sant, no sembla que tinguin sentit.*

267

[1280], desembre, 29. Barcelona / 1281, gener, 22. Tolosa

S'entregaven cartes credencials a Ramon de Muntanyana per al rei Eduard d'Anglaterra, la reina mare Elionor, la reina Elionor, Otó de Granson, Antoni Beck i el bisbe de Bari (?).¹ El dia 22 de gener li és entregada també per a Margarida, reina mare de França, els fills i les filles dels reis de França i Anglaterra, la reina Maria de França i Blanca de Navarra.

Reg. 47, f. 100v.

Tradidimus Raimundo de Muntaynana litteras credencie apud illustrem regem Anglie.

Item apud illustrem dominam Elionoris, reginam Anglie maiorem, et alia ad dominam Elionoris, reginam Anglie iuniorem.

Item, Othō Othoni, domino de Granso.

Item, Antonio Bech, consiliario regis Anglie.

Item, episcopo Bari.

Datas Barchinone IIII kalendas ianuarii [M°CC°LXXX°].

¶Iohannes de Procida.

Item, domine Margarite, regine Francie maiori.

Data Tholose XI kalendas februarii [M°CC°LXXX°].

Item, tulit litteras visitatorias filiis regis Francie, et filio ac filie regis Anglie, et regina Francie iuniori et domine Blanche.

1. *De difícil identificació, ja que la grafia Bari pot correspondre a les franceses Bar-le-Duc o Bar-sur-Aube, cap de les quals no era seu d'un bisbat, i més probablement a la italiana Bari, de fet un arquebisbat; en aquest moment, tal vegada, acabava de ser-ne elegit arquebisbe Romualdo Grisoni. Així, no acabo d'entendre el sentit de l'enviament; podria tractar-se d'un doble error; entenent que el bisbe i el conseller són dues persones diferents, i llegir malament el nom del bisbat, quan es tractaria de la mateixa persona, és a dir, Antoni Beck, conseller i bisbe de Bath.*

268

[1281], gener, 6. Perpinyà

Carta a Philippe de Monts, senescal de Carcassona, el qual demanava al rei que fes restituir els béns que uns ciutadans de Barcelona havien requisat a Joan Garner (Guarnieri?), ciutadà de Marsella, i que els hi enviés per ser jutjats a la seva cúria per injúries, el rei Pere respon que els ciutadans de Barcelona ja havien estat depredats a Marsella, i ell havia demanat inútilment justícia per aquest fet, així doncs li va donar el permís de retenir béns dels marsellesos, béns que restituiran en el moment en què se li faci justícia; a la segona requesta respon que no hi ha cap raó de fer-ho.

Reg. 49, f. 14r-v.

Philipo de Montibus, senescalco Carcassone et Biterris. Recepimus vestras litteras in quibus nos rogavistis ut Iohanni Garnerii, civi marssiliensis, quandam predam quam quidam civis nostri Barchinone, ut asserebatis, fecerunt eidem in portu Narbone, sibi cum dampnis et interesse restitui faceremus. Scripsistis nichilominus sicut vobis p[ar?]uit ut prefatos cives nostros ad vestrum remitteremus iudicium, satisfacturos illustri regi Francie ac autem vestre curie de iniuria, ut asseritis, vobis facta. Super quibus vobis respondemus [h]oc [modo], [quod] cives B[ar]chinone prefati fuerunt iniuriose Nimis, in Provincia, depredati, super quo s[e]nescalcum Provincie ac vicarium Marssilie per nostras litteras requirendos duximus, ut de eisdem [nostris civibus] facerent fieri iusticie complementum, et de preda ac iniuria eis [satis]fieri ut [decebat, quod] senescalcus et vicarius antedicti omnino facere recusarunt, prout [nobis per instrumenta publica de hoc facta] extitit plena fides. Nos autem ob hoc, prout moris existi[t] prefatis nostris civibus homines] Provincie, ubique eos invenirent, licenciam concessimus pignorandi. Quaquidem pignora eidem I[ohanne] Garnerii restitui faceremus libenter, si sepefati cives nostri apud officiales Provincie ius[ticiam] invenirent. Super eo vero quod secundo scripsistis, ut iamdictos cives ad vestrum remitteremus iud[icio], cogamur de vobis non modico admirari, cum in nulla culpa existant nec ad vestrum spectare iud[icium] in aliquo dinoscitur.

Data apud Perpinianum VIII° idus ianuarii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Prepositus.

269

[1281, gener, 6. Perpinyà]

Carta al senescal de Provença, el qual demanava al rei que fes restituir els béns que uns ciutadans de Barcelona havien requisat a Joan Garner (Guarnieri?), ciutadà de Marsella. El rei Pere respon que els ciutadans de Barcelona ja havien estat depredats a Marsella, i ell havia demanat inútilment justícia per aquest fet, així doncs li va donar el permís de requisar béns dels homes de Marsella, béns que restituiran en el moment en què se li faci justícia. Envia la mateixa carta al veguer de Marsella.

Reg. 49, f. 14v.

Senescallo Provincie. Recepimus vestras litteras in quibus nos rogavistis ut Iohanni Garnerii, civi Mars[silie] quendam predam quam quidam cives nostri Barchinone, ut asserebatis, fecerunt eidem in portu Narbone, sibi [cum] dampnis et interesse restitui faceremus. Super quibus vobis respondemus hoc modo, quod cives nostri Barch[inone] fuerunt iniuriose Nimis, in Provincia, depredati, super quo vos ac vicarium Marssilie per nostras litteras requiren[dos] duximus, ut eisdem nostris civibus facer[etis] fieri iusticie complementum, et de preda ac iniuria eis satisfieri ut decebat, quod vos et dictus vicarius omnino facere recusastis, prout nobis per instrumenta publica de hoc facta extitit plena fides. Nos autem ob hoc, prout moris existit, prefatis nostris civibus homines Provincie, ubicumque eos invenirent, licenciam concessimus pignorandi. Quaquidem pignora eidem Iohanne Garnerii restitui faceremus libenter, si sepefati cives nostri apud officiales Provincie iusticiam invenerint.

Data ut supra apud [Perpinianum VIII° idus ianuarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

Similis fuit facta vicario Marssilie et cetera, ut supra.

270

[1281], gener, 8. Perpinyà

El rei Pere mana a [...] que deixi passar el missatger que Sibil·la de Foix, vescomtessa de Narbona, envia al comte de Foix. La mateixa ordre per al missatger de la reina Esclarmonda de Mallorca.

Reg. 49, f. 13v.

[...] [...]orta. [V]olumus [et mandamus?] vobis quatenus nuncium, latorem presencium, quam nobilis vicecomitissa et domina de Narbona mittit in presenti ad comitem Fuxensis, permittatis intrare ad ipsum comitem et presentare sibi literas eiusdem domine et loqui eidem, dumtamen in vestri presencia legantur litere et loquatur.

Data Perpiniani VI° idus ianuarii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Similis eidem pro nuncio illustri regine Maioricarum.

271

[1281], gener, 8. Sigean

El rei Pere comunica a Íñigo Pérez de Iassa que alguns mercaders venecians, que havien de dur joies i altres mercaderies al rei de Castella, havien demanat que no se'ls cobressin els peatges. Davant la seva negativa aquests han desaparegut, per tant li ordena que els trobi i els hi porti.

Reg. 49, f. 21r.

Petrus, et cetera, dilecto suo Enecho Luppi de Iaça, salutem et dileccionem. Noveritis quod quidam mercatores Venecie qui venerunt Barchinone quando nos eramus ibi, debent ire ad regem Castelle cum ioyis et aliis rebus quas portant ad vendendum in partibus illis, et pecierunt a nobis quod daremus eis litteram nostram ut libere absque solutione lezde seu pedagii possent per terram nostram transire, quod nos eis concedere nolimus. Unde, cum eos postmodum non viderimus, et credamus quod ipsi forte deviabunt a caminis et locis nostris in quibus pedagia tribuuntur ac possint lezdam furari, quam pro dictis rebus solvere tenentur, volumus et mandamus vobis quatenus, si contingit dictos mercatores deviare a caminis et locis in quibus pedagia persolvuntur, eos et res omnes quas secum portabunt capiat, et captos cum omnibus rebus predictis nobis reservetis et detineatis, et circa hoc caute et secrete diligenciam et sollicitudinem habeatis.

Data apud Sentyan VI° idus ianuarii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

272

[1281], gener, [18/25]. Tolosa¹

*El rei Pere ordena a Ramon d'Orcau, veguer de Cervera, que obli-
gui uns homes d'Andorra a restituir a Guy de Lévis, senyor
de Mirepoix, el corral de vaques que li han robat, segons li
comunica Philippe de Monts, senescal de Carcassona.*

Reg. 49, f. 21r.

Raimundo de Orcau, vicario Cervarie. Nobilis vir Philipus de Montibus, senescalcus Carcassone, nobis per suas litteras intimavit quod plurim[os] homines de Andorra, secundum quod ipse intellexerat, cum armis intraverunt terram nobili Guidi de Levies, domini Mirapisci, et inde quoddam cortale vaccarum hominum suorum levaverunt et secum duxerunt, ipsum nobilem pignorando, nullam [fa]ticipam iuri in ipso vel eius hominibus in[v]enta. Quare mandamus vobis quatenus compellatis dictos homines de Andorra ad restituendum cor[talem] vaccarum vel earum extimacionem nobili memorati vel eius loco (tenenti?) loco sui vel ad faciendum [ei?] [e]mm[en]dam (?) et cetera.

Data Tho[lose [...]] februaryi [M^oCC^oLXXX^o].

¶Magister Arnaldus.

1. *Els dos documents precedents són datats al XIII i al XV kalendas februaryi a Tolosa, el següent el VIII kalendas a Carcassona, és possible que siguin més a prop de la primera data que no pas de la segona.*

273

1281, gener, 22. Tolosa

*El rei Pere comunica al rei Alfons que, tot i que les entrevistes amb
el rei de França li ocuparan més temps, calculant també els
temps del viatge, es podran veure el dia 9 de març, quan ell
es trobarà a Tarassona. Envia la mateixa carta a l'infant Sanç.*

Reg. 47, f. 100v.

Regi Castelle. Litteras celsitudinis vestre quas nobis presentavit Iordanus de Podio, miles vester, gratanter recepimus, et tenore ipsarum intelleximus diligenter, unde vestre excellencie taliter respondemus quod, licet nos labores sustinuerimus pro visticis illustris regis Francie, et nos oporteat quasi incontinenti amplius sustinere in redeundo et veniendo ad visticam vestram, nichilominus amore

et honori vestri, precibus vestris condescendere volentes, vistam vobiscum secunda die dominica instantis XLe, que erit VII idus marcii, volumus celebrare, et erimus predicta die Tirasone, Domino concedente. Ad alia vero que vestre littere continebant noluimus eo vobis litteratorie respondere, quia ad dictam vistam invicem conferre poterimus super eis.

Data Tolose XI kalendas februarii anno MCCLXXX.

¶Petrus de Sancto Clemente.

Simili forma scripsimus infanti dompno Sancio.

274

1281, febrer, 12. Barcelona

El rei Pere demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que reobri la causa de Ramon de Caldes contra Guillem Valentí i Rainuard de Malbosc, causa suspesa per unes cartes que Ramon havia obtingut d'ell havent-li amagat la veritat.

Reg. 49, f. 24r.

Illustri et carissimo fratri Iacomo, Dei gracia regi Mai[or]-icarum et cetera, Petrus, per eandem et cetera, salutem et cetera. Noverit fraternitas vestra quod Raimundus de Calidis, civis Barchinone, proposuit coram nobis quod ipse exposuerat querimoniam, et traxerat in causam sub examine curie vestre maioricensis, Guilelmum Valentini et Renoardum de Malbosc ratione quarundam possessionum quas ipsi tenent et que fuerunt Bernardi [Ol]iveri, porterii, que possessiones, prout dictus Raimundus asserit, erant et sunt sibi obligate ratione cuiusdam quantitatis pecunie quam dictus Raimundus prefato Bernardo mutuavit, cum publico instr[umento], et quod vos in dicto negocio non permisistis procedi ratione quarundam literarum quas vobis super eo misimus et quas dictus Bernardus a nobis dicitur impetrasse tacita veritate. ~~Quam~~ Quapropter vestra[m] rogamus dileccionem quatenus faciatis compelli predictos Guilelmum Valentini et Renoardum ad faciendum sepedicto Raimundo in posse vestri officialis iusticie complementum super hiis in quibus de iure cognicio ad vos expectet. Nolumus enim ut, occasione predicta, ius ipsius Raimundi pereat vel [...]detur.

Data Barchinone II ydus februarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Pere de Sencliment.

275

[1281], febrer, 15. Barcelona

El rei Pere diu a Tommaso, marquès de Saluzzo, que no li pot donar més ajuda de la que ja va pactar amb el marquès de Monferrato, bé perquè té problemes amb el rei de Castella, que és més poderós que ell, bé perquè, pel fet de no posseir un tresor, no té disponibilitat econòmica.

Reg. 47, f. 101r.

Ed. Memorial 1852: doc. 169 (amb error d'any); Ballesteros 1963: 913 (amb el mateix error).

Reg. Carini 1884: II, 42-43.

Viro nobili et karissimo affini suo Thome, marchioni Salu-
ciarum. Noveritis nos vidisse litteras vestras credencie quas nobis
obtulit frater Petrus, monachus Staphard ordinis Cisterciensis,
lator presencium, qui nobis dixit ex parte vestra ut vobis de fa-
milia militum aut pecunia succurrere deberemus. Unde, cum nos
sumus maximis negociis oppressi, cum quia rex Castelle gerit erga
nos contraria voluntate, qui nobis potencior est, sicut scitis, cum
quia in terra nostra aliqui rebelles nobis existunt, vobis de familia
aliqua militum succurrere non possumus in presenti, nec etiam de
pecunia cum eam propterea minime habeamus, nec nos vel alii
predecessores nostri nunquam fecerimus nec habuerimus thesaurum,
prout super predictis certificari poteritis per nobilem marchionem
Montisferrati, qui diu stetit cum rege Castelle et cito ad ipsas par-
tes accedet. Verumtamen, noveritis nos fecisse conveniencias cum
marchione Montisferrati predicti, quarum occasione, si tamen pax
inter dictum regem Castelle et nos firmetur, debemus tradere dicto
marchioni racione comitatus Sabaudie familiam militum et ballis-
tariorum, et tunc faciemus ac ordinabimus cum dicto marchione
et familia nostra predicta quod in quantum poterunt impendant
vobis auxilium et iuvamen. Scit enim Deus quod, si ~~in presenti~~
/in presenti aliud\ super hiis que peciistis facere potuissemus, illud
liberissime et bono animo fecissemus.

Data Barchinone XV° kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Raymundus Escorna.

276

1281, febrer, 17. Barcelona

El rei Pere envia a Dionís, rei de Portugal, els seus nuncis perquè concordin les condicions del casament entre ell i la seva filla Isabel.

Reg. 47, f. 101r.

Ed. Lopes 1963: doc. 4.

Dionisio, illustri regi Portugalie et Algarbii. Iohannes Vetulus, Iohannes Martini et Valaschus Petri, nuncii et procuratores vestri, de quo quidem procuratorio nobis plene constitit, ad nostram accedentes presentiam, nos ex parte vestra instanter requisierunt ut super matrimonio contrahendo inter vos et karissimam maiorem filiam nostram dompnam Helisabeth nostrum prestaremus consensum. Super quo etiam serenissimus rex Ffrancie, karissimus cognatus noster, instantissime nos rogavit. Nos igitur, condescendentes predicti regi suasionibus et predictorum procuratorum vestrorum, ex parte vestra, porrectis petitionibus annuentes, ex intima affectione quam erga vos gerimus, super ipso complendo matrimonio nostrum prebuimus assensum, ac cum eisdem processimus in eodem, prout per instrumentum publicum factum super ipso processu videre poteritis manifeste. Et quia nos per filiam nostram compleri fecimus quod compli debebat, mitemus ad vos consequenter nuncios nostros qui a vobis personaliter recipiant quod per consumatione dicti matrimonii pro parte vestra fuerit faciendum.

Data Barchinone XIII kalendas marcii anno Domini MCCLXXX^o.

¶Petrus Marquesii.

277

1281, febrer, 18. Barcelona

El rei Pere, abans de les entrevistes amb el rei de Castella i atesa la seva preocupació, li confirma la seva amistat i bona voluntat.

Reg. 47, f. 101v.

Regi Castelle. Sabet que viemos don Jordán del Pueyo, vuestro vassallo, con vuestro (*sic*) carta, en la qual se contenía que vos plazía que las vistas fuessen a aquell plaço que nos a ell dixie-mos quando vino a nos a Tolosa, mas que vos semellava et que

teníades por bien que, ante que las vistas fuessen, que fuessen libradas aquellas demandas que vos a nos et nos a vos devíamos fazer en una d'estas maneras: que fos puesto en mano d'amigos o por dretcho, o, si nos vos queríamos seer amigo et fazer vuebras d'amigo, que si vos en esta razón queríamos tomar ren de lo vuestro, que vos plazía que nos tomássemos de lo vuestro todas aquellas cosas que guisadas fuessen a esto, vos embiamos dezir que nunca oviemos talant de pleitear ni de mover qüestió a vos, ante sabe do Manuel et los otros qui per vos fablaron d'esta razón con nosco, que siempre lo estraniamos et ahún somos d'aquella voluntat misma. A lo ál que dizíades, que si nos queríamos seer vuestro amigo et fazer vuebras d'[ami]go, sábelo Dios que nos siempre nos toviemos por vuestro amigo et tenemos, et enquequier que vos lo quisiéssedes provar et ayades quando ata el día de huy lo mostramos et lo mostraríamos por uebra. E sobr'esto nos llegamos encá aquellas partidas, et don Jordán vase por a vos, que vos dirá aquello que nos oviemos con ell sobr'esta razón et vos auresdes vuestro acuerdo et faredes nos saber lo que por bien tovieredes.

Data Barchinone XII° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Sancto Clemente.

278

[1281, febrer, 18. Barcelona]

El rei Pere comunica al rei Alfons que el rei Jaume de Mallorca no podrà venir a les entrevistes.

Reg. 47, f. 101v.

Ed. Ballesteros 1963: 914 (amb error d'any).

Eidem regi. A lo que nos embiastes rogar, que.l rey don Jaymes, nuestro hermano, viniés a las vistas, vos femos saber que commo quier que a nos plogiés la su venida, por razón que las vistas non podrían d'aquende Pascha Florida seer ne l'embiamos ende rogar, mayorment porque, segund que vos nos embiastes dezir, el alongamiento era embargo de vuestros fecchos por razón de la frontera.

Data ut supra [Barchinone XII° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

279

[1281, febrer, 18. Barcelona]

El rei Pere comunica a l'infant Sanç que farà tot allò que sigui en profit i honor seu.

Reg. 47, f. 101v.

Ed. Ballesteros 1963: 914 (amb error d'any).

Infanti dompno Sancio. Vimos vuestra carta que nos embiastes con don Jordán, et entendido aquello que el rey vuestro padre nos embió dezir en razón de las vistas et los que vos nos embiastes rogar, sabet que nos muy de grado faremos aquellas cosas que podamos fer que sean a vuestro pro et a vuestra onrra. E sobr'esto llegamos encá aquella partidas, e don Jordán vase per al rey e per a vos que vos dirá aquello que nos oviemos con ell por esta razón.

Data ut supra [Barchinone XII° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

280

[1281, febrer, 18. Barcelona]

El rei Pere agraeix a Guglielmo, marquès de Monferrato, les seves bones obres de cara a la relació amb el rei de Castella i li confirma que vindrà a les entrevistes; a més, li diu que, sempre que li envii un missatger, tindrà vaixells a la seva disposició, i que li va escriure des de Tolosa, però a la cancelleria es van oblidar d'enviar-li la carta.

Reg. 47, f. 102r.

Reg. Carini 1884: II, 43.

Gulielmo, marchioni Montisferrati. Nobilitatis vestre recepimus litteras quas per Iordanum de Podio, militem et nuncium illustris regis Castelle, nobis misistis, ad quas vobis taliter respondemus quod bene scimus et firmiter credimus quod omnia que potestis et pertinent ad bonum statum inter dictum regem Castelle et nos procuratis libenter nec remanebit per vos quin ad bonum finem et laudabilem veniamus. Super eo vero quod rogastis ut veniremus ad vistas illustris regis Castelle, adquevimus precibus vestris et gratanti animo veniemus, sicut per dictum latorem presencium poteritis informari. Et super hiis et aliis que scripsistis, cum ibidem

fuerimus plene loquamur. De transitu verum militum, pro quibus habere sufficiens navigium petebatis in terra nostra, sciatis quod credimus firmiter quod semper invenietur in terra nostra navigium ad m[i][i]tes (?) quoscumque volueritis transfretari, dummodo preveniat aliquibus nuncius vester qui de apparatu navigii bene sciat. De responsalibus vero nostris non missis vobis de Tolosa per Iordanum predictum, non debetis mirari, quia responsales nostre facte fuerunt et apud scribaniam nostram oblivione obmisit.

Data ut supra [Barchinone XII° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

281

1281, febrer, 25. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, nomena Bertran de Vilafranca i Corrado Lancia procuradors seus per tractar el matrimoni de la infanta Isabel amb Dionís, rei de Portugal.

Reg. 47, f. 107v.

Ed. Lopes 1963: doc. 5.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, ex certa sciencia constituimus et ordinamus vos Bertrandum de Villafrancha, camerarium Terracone, et Corradum Lancee, omnes insimul et quemlibet vestrum in solidum, procuratores nostros certos et speciales ad tractandum cum illustri Dionisio, Dei gracia illustri regis Portugalie et Algarbe, de matrimonio contrahendo inter eum et karissimam filiam nostram maiorem Elisabet, et eciam ad contraeundum nomine dicte filie nostre matrimonium per verba de presenti vel sponsalia per verba de futuro cum rege predicto, et ad recipiendum consensum ex parte ipsius regis quod dicta filia nostra sit uxor eiusdem, et ad recipiendum securitates seu obligaciones a predicto rege, donacionis propter nupcias assignande et assecurande dicte filie nostre a predicto rege, et ad recipiendum promissiones et securitates ab eodem rege Portugalie quod predictum matrimonium sive desponsatio fiat inter eum et dictam filiam nostram, et ad faciendum ex parte nostra predicto rege Portugalie promissiones et securitates pro predicto matrimonio contraendo, cum iuramento et homagio quod in anima nostra et pro nobis facere possitis, et ad faciendum omnia alia super predictis quecumque nos possemus facere si presentes essemus. Promittentes

nos bona fide semper habere ratum et firmum quicquid per vos vel per alterum vestrum super predictis omnibus et singulis actum et ~~procurandum~~ tum et procuratum fuerit, et nullo tempore revocabimus nec contra veniemus. In cuius rei testimonium presens procuratorium sigillo nostro fecimus sigillari.

Datum Barchinone V^o kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus Marquesii.

282

[1281, febrer, 25. Barcelona]

Es registra una carta dirigida al rei de Mallorca perquè faci dur a Bernat de Vilar, veguer de Besalú, aquells homes de Bernat Hug de Serrallonga que havien estat condemnats a la seva cúria.

Reg. 49, f. 40v.

Fuit scriptum regi Maioricarum quod faceret tradi Bernardo de Vilario, vicario Bisulduni, illos homines nobilis Bernardi Hugonis qui interfueri(n)t malefacte de capiis et de ortis, cum dominus rex intellexerit quod in curia dicti regis Maioricarum de hoc fuit ducta causa, et diffinitum sentencialiter quod predicti homines debebant tradi vicario supradicto.

Data ut supra [Barchinone V kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Arnaldi de Butonach.

283

1281, març, 1. Vimbodí

El rei Pere, en resposta a una sol·licitud del rei de Castella, li diu que no pot eximir Raffaele Avventurato i Nicola Minio, mercaders venecians que li duen unes joies, de pagar la lleuda, però que en carregarà a compte seu l'import.

Reg. 47, f. 102r.

Illustrissimo regi Castelle, et cetera. Recepimus litteras vestras in quibus nos rogabatis ut Raphaeli Aventurado et Nicholao

Minio, civibus Venecie, qui ad vos afferebant de partibus illis quedam orithenia sive ioyas, concederemus litteras nostras conductus quod per terram nostram transirent secure, non prestando aliquam lezdam sive pedagium pro premissis. Ad que vobis respondemus quod, licet cordi nobis sit satisfacere in hiis et aliis voluntati vestre, attamen, quia vendimus redditus nostros annuatim cum pedagiis et aliis iuribus que ibi habemus, non possumus predicta bono modo facere sine emptorum predictorum pedagiorum preiudicio, set tenemus pro bono quod vos mittatis dici predictis Raphaeli et Nicholao quod ostendant predictas res, et cum visum fuerit et extimatum quantum inde solvere tenerentur, nos honore vestri illud in compoto nostro recipiemus.

Data apud Vinbudi kalendas marcii anno M^oCC^oLXXX^o.

¶Petrus de Bonastre.

284

1281, març, 1. Barcelona

El rei Pere demana al papa que beatifiqui Oleguer, bisbe de Barcelona i arquebisbe de Tarragona, pels seus mèrits, i a aquest respecte li envia Bernat d'Olorda, doctor en decrets. Tramet la mateixa carta a tots els cardenals, i singularment a alguns.

Reg. 47, f. 102v.

Domino pape. Si de graciaram exhibitione et beneficiorum largitione nobis et generi nostro collata, vestram sanctam non certificaremus paternitatem, timemus quod dominus Ihesus Christus, a quo cuncta bona procedunt, nos, tanquam suorum beneficiorum immemores, a sua sancta ac pia memoria repelleret u[t] ingratos. Quare sanctitatem vestram volumus non latere quod fuit vir quidam nomine Ollegarius, de terra nostre iurisdiccioni subiecta indigena, qui quondam Barchinone civitatis prefuit episcopus et Terraconensis Ecclesie metropolitanus, qui sic inter subiectos devote vixit et eos rexit et docuit in utraque, quod firmiter credimus dominum Ihesum Christum, secundum quod per evidentia signa apparet, insuper inter sanctos suos, desuper suis dignis mortis, mediator collocasse, nam ad eius /v(er)o (?)\ intronationem et devotam populi proclamationem, variis et diversis infirmitatibus egrotantes totaliter liberantur, secundum quod apparet per varia miraculorum genera, testibus a publicis notariis, iuxta iuris ordinem, roborata. Supplicamus igi-

tur vestre sanctitati humiliter et devote quatenus de solita vestra benigna clementia dignemini dictum beatum Ollegarium in terris in sanctorum numero collocare, cum nostra sint firma fides, ut prediximus, dominum Ihesum Christum eum in celesti solio inter sanctorum agmina ordinasse. Ad hec autem et alia proponenda ex parte nostra, ad pedes sanctitatis vestre mitimus dilectum nostrum Bernardum de Olorda, doctorem decretorum, qui pro nobis multa ad hoc negocium facientia, vestre sanctitati verbotenus explicabit.

Data Barchinone [*espai en blanc*] kalendas marcii anno Domini MCCLXXX.

¶Iohannes de Procida et magister Arnaldus.

Simili modo scripsimus toti cetui reverendorum cardinalium; item, per se singulatim domini ffratri Ieronimo, presbitero cardinale; domino Gerardo, basilice XII Apostolorum presbitero cardinale; domino Matheo, Sancte Marie in Porticu diacono cardinale; domino Ordonio, Tusculani epsicopo et sacro sancte Romane Ecclesie cardinale, super eodem negocio et fuerunt omnes tradite cum littera de conductu sacriste.

285

[1281], març, 2. Lleida

El rei Pere demana a Jean de Grailly, senescal de Gascunya, que faci justícia a Ramon de Brucinyac, enviat seu, el qual va ser atacat, ferit i robat mentre passava per la vall d'Arse, fins i tot van ser destruïdes unes cartes que Ramon duia al rei de França.

Reg. 49, f. 42v.

Viro nobili et dilecto senescalco Vaschonie, salutem et dilectionem. Significamus vobis quod [nu]per, cum dilectus miles noster Raimundus de Brucinacho iret in nostro servicio et pro quibusdam nostris negociis, faciendo transitum per vallem de ~~Orsalis~~ Arsal, que est in terra nobilis Gaston[i]s, vicecomitis Bearnensis, quidam homines eiusdem vallis eundem Raimundum et familiam suam ceperunt, eundem vulnerando, ac etiam ipsum et dictam suam familiam captos duxerunt ad locum vocatum de Sancta Columba, et ibidem per decem et novem dies captos detinuerunt, et eciam quasdam literas nostras, quas ad illustrem regem Ffrancie ex parte nostra deferebat, dilaniarunt, prout hec nobis constant per quasdam patentes literas

nobilis comitis Convenarum et Petri de Pala Playno, militis, regentis vicariam Tholose, quas lator presencium vobis hostendet. Undem (*sic*), cum predicta videantur et sint comissa contra Deum et iusticiam, et bone terre pacis consuetudinem et in dominacionis nostre contemptum, /vos\ requirimus et rogamus quatenus taliter super hoc vestrum debitum adimpleatis, quod de iniuriam contra nos illata, et de iniuriam, dampnum et gravaminem sepedictum militi nostro et eiusdem familie irrogatis per huiusmodi comissiones, plenarie satisfiat et quod huius delicti corre[c]cio sit aliis in exemplum. Remitentes nobis responsionem vestram per latorem presencium de eo quod super hoc duxeritis faciendum.

Data Ilerde IIII° ~~mis~~ kalendas nonas marcii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Bonastre.

286

[1281], març, 10. Saragossa

El rei Pere diu al rei de Castella que el el diumenge següent serà a Tarassona i, per això, que ell es faci trobar a Ágreda.

Reg. 47, f. 102r.

Illustrissimo regi Castelle, et cetera. Serenitatis vestre recepimus litteras et intelleximus ea que Iordanus de Podio nobis ex parte vestra exposuit, ad que vobis respondemus quod placuit nobis de legatione per dictum Iordanum nobis ex parte vestra exposita, significantes celsitudini vestre quod nos die dominica proxima ventura erimus Tirasone, Domino concedente, vos itaque, si placet, ipsa eadem die, prout per dictum Iordanum vobis expositum extitit, intersitis apud Agredam ne ibidem faciatis nos ulterius residere.

Data Cesarauguste VI° idus marcii [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

287

[1281], març, 16. Borja

El rei Pere disculpa el rei de Castella per no haver-se pogut presentar a causa d'una indisposició, i li diu que espera notícies.

Reg. 47, f. 102v.

Illustrissimo regi Castelle, et cetera. Serenitatis vestre recepi-
mus litteras continentes excusacionem vestram propter quam non
potuistis ad diem inter vos et nos comprehenso Agrede interesse,
set essetis ibidem die martis proximo veniente, ad que vobis res-
pondemus quod nobis displicet, quia occasione /alicuius impedi-
menti\ vestre salutis differre habuistis adventum vestrum. Et apud
nos non opportuisset vos excusare, quia ea que vobis opportuna
et grata sunt placent nobis. Preterea nos erimus ipsa eadem die
martis apud Tirasonam et super vists habendis inter vos et nos
expectabimus ibidem arditum vestrum.

Data Borgie XVII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

288

[1281], març, 19. Tarassona

*El rei Pere diu a Guerin de Amplepuis, governador de Navarra, que
enviï dos representants seus perquè juntament amb el justícia
d'Aragó puguin solucionar el problema de les requisicions
mútues que han fet aragonesos i navarresos.*

Reg. 49, f. 53v.

Dilecto Guerino de Amplopodio, gubernatori Navarre, salutem
et dileccionem dileccionem. Vestras ~~recepimus~~ receperimus lite-
ras litteras in quibus nobis dicti dici transmisistis quod vos non
permitebaretis illos de regno Navarre procedere ad aliqua pignora
facienda hominibus Aragonie donec maltolte fuissent emendate
ab utraque parte, secundum quod concentum fuit inter iusticiam
Aragonie et alios milites de regno Navarre, et quod propter hoc illi
de regno Aragono (*sic*) cesabant procedere cotidie contra navarros
ad pignora facienda. Ad que vobis respondemus quod, salva gracia
vestra, per dictum iusticiam Aragonie nobis contrarium expositum
~~extiterit~~ extiterit de predictis, nam, secundum quod per eum inte-
lleximus, navarri ad pignorandum aragonenses processerunt ~~plis~~
pluries, aragonensibus non audentibus procedere in aliquo contra
eos. Quare rogamus vos quatenus faciatis Eximinum de Sores et
Rodericum Petri de Treta habere vistas cum dilecto nostro Petro
Martini de Avasona (*sic*), iusticie Aragonum, in finibus regnorum
Aragonie et Navarre infra Tutelam et Tirasonam, ut super predictis

colloquium et tractatum habeant, et procedant et procedi faciant amicabiliter, taliter ne inter aragonenses et navarros de cetero dissentionis vel discordie materia ~~careat~~ oriatur.

Data Tirasone XIII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^o].

¶Petrus Marchesii.

289

[1281, març, 19?. Tarassona]¹

El rei Pere comunica a Guglielmo, marquès de Monferrato, que ha rebut les seves cartes i, atès que ara es troba a Tarassona esperant veure's amb el rei de Castella, podran parlar en persona del seu contingut.

Reg. 49, f. 52v.

[Nob]ili Guilelmo, marchioni Montisferrati. Noveritis nos vestras litteras recepisse die sabbati idus marcii apud Magallone, [et] intellectis [omnis que] ipsarum series continebat, vobis respondemus quod nos morabimur hinc et in hiis partibus Tira[sone] [...] [expect?]amus illustrem regem Castelle Agredam advenisse, et quia in brevi vos videre credimus [...] super aliis in dictis litteris [conten?]tis tunc [habe?]re poterimus vobiscum colloquium et tractatum.

Data [...]

[¶Corr]adus Lan[c]ee.

1. *El rei venia de Saragossa, on encara es trobava el dia 13 de març, els documents precedents són datats a Alagó el dia 14 i a Magallón el dia 15, els següents a Borja els dies 16 fins al 18, i ja el trobem a Tarassona el dia 19, dia en què emet diversos documents.*

290

[1281], març, 20. Tarassona

El rei Pere demana a Guerin de Amplepuis que faci tornar als frares del Temple de Majones el bestiar d'uns sarraïns seus que, un cop robat, havia estat embargat per Arnaldo Guiscos, aleshores justíca de Tudela.

Reg. 49, f. 57r.

Viro nobili et dilecto Guerino de Amplopodio, gubernatori Navarre, salutem et dileccionem. Ex parte fratrum Milicie Templi fuit expositum coram nobis quod aliqui raptores seu depredatores de nocte ceperunt et secum asp[or]tarunt bestiarium sarracenoruim ville de Mesones qui sunt Milicie Templi, de quoquidem bestiario, ut asserit, pars emparata fuit per Arnaldum Guiscos, tunc iusticiam de Tudela, ad insinuacionem predictorum fratrum Templi et sarracenorum predictorum de Mesones, et eam adhuc idem Arnaldus detinet emparata. Quare rogamus vos quatenus, probato ex parte Templi quod bestiarium predictum esset predictorum sarracenorum et eis sit furatum seu depredatum, ut superius est premissum, faciatis restitui dictis sarracenis de Messones illud bestiarium emparatum per Arnaldum de Guiscos superius nominatum, et si alibi de bestiario predicto sub iurisdiccione vestra reperietur, faciatis fieri de eo Templo et dictis sarracenis iustice complementum.

Data Tirasone XIII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^o].

¶Magister Raimundus de Bisulduno cum albarano.

291

[1281], març, 21. Tarassona

El rei Pere demana a l'infant Sanç que faci efectiu el pagament dels diners que Pere de Rubí, home seu, va prestar a Constantinoble a Gonzalo Rodríguez de Isla, nunci de l'infant, ja que encara no els ha pogut cobrar.

Reg. 49, f. 56r.

Inclito et karissimo neboti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle primogenito et heredi, salutem et sinceram dileccionem. Petrus de Rubi, homo noster Barchinone, nuper comparuit (coram) nobis asserens quod ipse, bene est annus elapsus, mutuavit in Constantinopoli Gonçalbo Roderici de Insula, militi et nuncio vestro, ducentas viginti quinque libras regales Valencie ratione cuiusdam carte vestre, quamquidem nobis hostendit, in que vos obligabatis soluturum in eo quod dicto vestro nuncio esset in ipsa legatione mutuatum, et quod vos, ob hoc, assignastis sibi habendos, cum quadam littera vestra, quam similiter nobis hostendit, III mille sexcentos sexaginta quinque morabetinos, quos sibi solvi mandastis per Rodericum Petri et Nicholaum Petri, quos, ut asserit, non potuit habere, et supplicavit nobis quod super hoc

dileccioni vestre scribere dignaremur. Quapropter dileccionem vestram duximus deprecandam qualiter predicto Petro de Rubi super huiusmodi debito satisfieri faciatis, taliter quod ipsum non oporteat, deffectu iusticie, querelari.

Data Tirasone XII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^o].

¶~~Petrus de Bonastre~~ Magister Raimundum de Bisulduno.

292

1281, març, 27. Campillo

El rei Alfons cedeix al rei Pere les localitats d'Ayora, Palazuelos, Teresa, Jarafuel, Zarra, Jalance i Cofrentes.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 245.

293

1281, març, 27. Campillo

El rei Alfons, en nom també del fill Sanç, i el rei Pere, en nom també de l'infant Alfons, es prometen mútuament que s'ajudaran a obtenir i tenir el regne de Navarra.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 243.

294

1281, març, 27. Campillo

El rei Alfons de Castella, juntament amb l'infant Sanç, i el rei Pere d'Aragó, juntament amb l'infant Alfons, es perdonen mútuament qualsevol greuge.

Reg. 47, f. 103v.

Sepan quantos esta carta vieren et oyeren como nos don Alfonso, por la gracia de Dios rey de Castella, de Toledo, de León, de Galicia, de Sevilla, de Córdoba, de Murcia, de Jahén et del Algarbe, por nos et por el infante don Sancho, mio fijo mayor et heredero, et por nuestros herederos, quitamos et perdonamos a vos don Pedro, por essa misma gracia noble rey de Aragón, todas las querellas et agravamientos et demandas que nos aviemos et haver podiemos de vos por qual razón quier fasta el día que esta carta fue fecha.

Otrossí nos rey don Pedro sobredicho, por nos et por el inffante don Alfonsso, nuestro fijo primero et heredero, et per los otros nuestros herederos, quitamos et perdonamos a vos rey don Alfonso sobredicho todas las querellas et agravamientos et demandas que nos aviemos et aver podiemos de vos por qual razón quier fasta-l dia que esta carta fue fecha.

E por mayor firmeza mandamos ende fazer dos cartas partidas per ABC et seelladas con nuestros seellos de plomo.

Fecha la carta en el Campiello entre Ágreda et Teraçona yueves XXVII días del mes de março Era de mille et trezientos et dizenueve annos.

Yo Johan Pérez fu presente en todas estas cosas et por mandado de amos los reyes sobredichos fiz escrivir esta carta.

295

1281, març, 27. Campillo

Tractat de Campillo de pau i col·laboració entre el rei Pere d'Aragó i el rei Alfons de Castella.

Ed. Diplomatarí 1: doc. 242.

296

1281, març, 27. Campillo

El rei Pere i el rei Alfons ratifiquen i especifiquen els pactes de mútua ajuda.

Ed. Diplomatarí 1: doc. 244.

297

1281, març, 27. Campillo

L'infant Sanç promet a Pere, rei d'Aragó, que quan regni, i si és possible abans, li entregará el castell de Requena amb tot el seu territori, renunciant a tots els drets que ell i el seu pare hi puguin tenir.

Reg. 47, f. 106r.

Sepan quantos esta carta vieren como yo infante don Sancho, et cetera, otorgo et prometo a vos don Pedro, por la gracia de Dios rey de Aragón, que luego que yo regnaré que vos dé et vos entregue el castiello et la villa de Requena, con sus aldeas et sus logares, et todos sus términos et drechos que ha et deve aver, o si ante vos lo podiere dar en bona manera, que vos lo dé. E otrossí vos dó et vos otorgo d'aquí adelante todos los drechos et todas las razones que el rey mío padre et yo avemos et podemos aver en el castiello et la vila de Requena sobredichos, et en sus logares et en sus términos por qualquier razón, et aquesto que no embargue la general difinición que fiziestes al rey mio padre et a mi sobre demandas que oviéssedes contra nos, ni otras conviniencias o drechos que contra esto viniessen en ninguna manera. E porque estas cosas sean firmas et valederas para siempre fazo vos pleyto et omenage, et juro ~~los~~ sobre los sanctos Evangelios de tener et de guardar todas estas cosas assí como son escriptas en esta carta. E porque esto non venga en dubde mandé sellar esta carta con mi seello de cera colgado en testimonio de verdat.

Data ut supra [en el Campiello entre Ágreda et Teraçona yueves XXVII días del mes de março Era de mille et trezientos et dizenueve annos].

Yo Gil Domínguez et cetera.

298

1281, març, 27. Campillo

L'infant Manuel promet a Pere, rei d'Aragó, que al cap de tres setmanes li cedirà els castells i viles d'Ayora i de Palazuelos i que els rebrà en feu d'ell.¹

Reg. 47, f. 107r.

Noverint universi quod nos infans Hemanuel, felicis recordationis domini regis Fferrandi filius, promittimus vobis dompno Petro, Dei gracia illustri regi Aragonum, et vestris, sollempni stipulatione reddere vobis vel cui volueritis infra tres septimanas post instans festum Resurreccionis Domini castrum et villam de Ayora, et castrum et villam de Palaciolos, cum omnibus terminis et pertinenciis et iuribus dictorum castrorum et locorum. Concedentes insuper nos castra et loca predicta tenere a vobis medio

tempore in comanda et ea constituimus interim vestro nomine possidere. Et ad maiorem securitatem facimus inde vobis omagium et iuramus ita attendere et complere.

Actum est hoc in Campillo inter Agredam et Tyrasonam VI kalendas aprilis anno Domini MCCLXXXI, Era M^aCCCXIX^a.

Undecim cartas supra registratas misit dominus rex per Petro de Sancto Clemente scriptori suum ad monasterium Sanctarum Crucum ibi suo nomine deponendas.

1. *L'afegit es refereix a tot el bloc de documents relatiu al tractat, introduïts al f. 103r pel títol: Secuntur carte convenientiarum et pactorum initorum inter reges Castelle et Aragonum in Campillo.*

299

1281, març, 28. Ágreda

El rei Pere estableix per separat les condicions de mutu acord amb l'infant Sanç de Castella.¹

Ed. Diplomatari 1. doc. 247.

1. *Introduït al registre per: Secuntur carte facte ibidem inter dominum regem Aragonum et infantem dompnum Sancium.*

300

1281, març, 28. Ágreda

L'infant Sanç cedeix al rei Pere les mateixes localitats que li havia cedit el rei Alfons.

Ed. Diplomatari 1: doc. 249.

301

1281, març, 28. Ágreda

L'infant Sanç cedeix al rei Pere els seus drets damunt Navarra i li promet que l'ajudarà a conquerir-la.

Ed. Diplomatari 1: doc. 250.

302

1281, març, 28. Àgreda

L'infant Sanç cedeix al rei Pere els seus drets damunt Albarrasí, i estableix que, si el rei Alfons la conquerís, quan ell sigui rei la hi cedirà.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 248.

303

1281, març, 29. Tarassona

L'infant Sanç renova la cessió en favor del rei Pere del castell d'Albarrasí, malgrat que dos dies abans el rei Pere havia cedit la ciutat al rei Alfons.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 251.

304

1281, març, 30. Tarassona

El rei Pere, en resposta a una carta de Cervià de Riera, guardià dels ports i les marines, entre altres coses, li diu que ja ha parlat amb el rei de Castella sobre la galera i les embarcacions que fan actes de pirateria a les seves terres.

Reg. 49, f.62r-v.

Cerviano de Riaria, custodi portuum et maritimarum, et cetera. Vestras recepimus litteras et intelleximus ea que nuncius vester, quem ad nos misistis, nobis exposuit ex parte vestra. Ad que vobis respondemus quod nos mandamus per litteras nostras Bernardo Riquerii quod mittat vobis quantum possit de tritico valenxino et de alio ad sufficientiam. Ad ea que nobis dici misistis de mercatoribus qui, occasione cuiusdem littere nostre quam miseramus Petro de Libiano, quod permetteret mercatores ire ad partes Tunicii cum quibuslibet mercimoniis, exceptis frumento, blado et equis, emerant quasdam merces prohibitas ut portarent eas Tunicium, et vos eos impedivistis, sic volumus et vobis mandamus quod predictos mercatores et omnes alios qui occasione predictae littere nostre quam misimus Petro de Libiano aliquid emerunt animo portandi ad aliqua loca, exceptis ipsis rebus in littera

eadem retentis usque ad diem qua fuit preconitzatum mandatum quod nos fecimus in contrarium, permittatis predictas merces deferre Tunicium et /ad\ alia loca iuxta tenorem ipsius litteres nostre quam misimus dicto Petro de Libiano, et ipsos mercatores nos (*sic*) impediatis seu detineatis occasione mandati ultimi quod vobis fecimus. A die vero preconizacionis predicti mandati citra quod vobis fecimus de non portandis [apud] Tunicium aliquibus mercibus, non permittatis aliquos mercatores aliquas merces portare, excep[ti]s illis, ut prediximus, qui occasione predictae littere nostre quam misimus Petro de Libiano ante rei[ter]ationem ipsius littere emerant aliquas [merces] pro portando eas apud Tunicium vel alia loca prout in ipsa nostra littera continetur. De tritico quod habemus in Morella et de vino quod habemus in Borriana et in Onda, volumus quod ipsum mittatis apud M[ai]oricam prout nobis misistis dici, vel ad alia loca prout vobis visum fuerit faciendum. Super facto sarracenorum qui volunt morari in Deniam et opere in ipso loco faciente, vobis respondemus quod placet nobis ut faciatis fieri dictum opus, dumtamen non excedat summam IIII^{or} mille solidos, prout nobis dici transmisistis. Ad id quod nobis nu[n]ciastis de galea et lembis armatis regis Castelle qui malum faciunt in terra nostra, vobis respondemus quod nos locuti fuimus s[u]per eo dicto rege Castelle, et est iam ordinatum inter eum et nos qualiter provid[eat?] [vobiscum?] super eo.

Data Tirasone III kalendas aprilis anno Domini MCCLXXX primo.

¶Conradus Lancee, Pet[rus] Marquesii.

Bernardo Riquerii, quod mittat, visis presentibus, Cerviano quantumcumque possit de frumento valenxino et de alio ad sufficientiam prout ipse petierit.

Data ut supra.

¶Conradus Lancee.

Baiulus Borriane, <quod> vel illi qui tenet vinum domini regis ibidem, quod dictum vinum tradat Cerviano vel cui voluerit.

Data ut supra.

Similis baiulo Onde de vino domini regis quod tenet.

Data ut supra.

Similis baiulo Morelle, quod tradat eidem Cerviano vel cui voluerit totum triticum domini regis quod tenet.

Data ut supra.

305

[1281], abril, 1. Tarassona

El rei Pere comunica a l'infant Manuel que li envia Ramon de Palau perquè li sigui entregada la potestat del castell i de la vall d'Ayora.

Reg. 49, f. 62v.

Infanti dompno Hemanueli. Noveritis quod mittimus ad vos Raymundum de Palacio, de domo nostra, pro recipiendis et emparandis castris et locis vallis de Ayora que nobis estis redditurus. Rogantes quatenus castra ipsa tradatis vel tradi faciatis /dicto\ Raymundo de Palacio loco nostri.

Data Tirasone kalendas aprilis anno quo supra [MCCLXXX primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

306

[1281], abril, 2. Tarassona

El rei Pere mana a Guillem Colrat, regidor de les drassanes de Barcelona, que doni al marquès de Monferrato les galeres que aquest necessiti, i que s'asseguri que les tornarà.

Reg. 49, f. 65r.

Guilelmo Colrrat, tenenti daraçanam B[ar]chinone. Mandamus vobis quatenus si nobil[is] marchio Montisferrati habuerit necessarias seu voluerit armare cum denariis suis aliquas ex galeis nostris quas vos tenetis, tradatis ipsi marchioni et acomodetis illas ex ipsis galeis quas ipse necessarias habuerit, et exarciam earundem galearum, ipso tamen ma[r]chione assecurante vobis idonee quod in posse vestrum reducat et reduci faciat dictas galeas et exarciam [e]arundem.

Data Tirasone IIII° nonas aprilis anno predicto [MCCLXXX primo].

¶Petrus de Bonastre.

307

1281, abril, 2. Tarassona

Pere, rei d'Aragó, informa el rei Dionís de Portugal de l'èxit positiu de les entrevistes amb el rei de Castella i que li envia els ambaixadors Bertran de Vilafranca i Corrado Lancia per perfeccionar els acords del matrimoni entre ell i la seva filla Isabel; tanmateix, li diu que, segons l'ús d'Espanya, és el nuvi que ha de venir a demanar personalment la núvia al seu pare i recollir-la.¹

Reg. 47, f. 107v.

Ed. Lopes 1963: doc. 6.

Egregio principi amico sibi karissimo tanquam filio Dionisio, Dei gracia i(II)ustri regi Portugalie et Algarbe, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere in dileccionis affectum. Dileccionis vestre nolumus latere noticiam nos vistam cum illustre rege Castelle et dompno Sancio, filio suo, habuisse, in qua amicitiam et concordiam plenam cum eisdem inivimus² ad magnum, ut speramus, utriusque nostrum et nostri commodum et honorem, prout hoc per latores presencium vobis plenius inotes innotecesset innotescet. Cuiusquidem viste occasione, prefatos nuncios, quos pro perfeccione matrimonii inter vos et Helisabet, filiam nostram karissimam, contraendi transmittimus, distulimus mitere usque modo. Set ecce nunc discretum virum Bertrandum de Villafrancha, Ecclesie Terraconensis camerarium, et dilectum nostrum Corradum Lancee, familiares nostros, ad vos pro perfeccione, ut dictum est, prefati matrimonii destinamus. Ceterum, cum moris sit usitati in Hispania inter reges, ut cum rex regis filiam est in coniugem accepturus, ad domum patris sponse sponsus accedat, ipsam ad pater petiturus et eandem ad propria personaliter traducturus, cum ob hoc toto eciam, quia desiderata vestram presenciam karissimam videre plurimum affectamus, sinceritatem dileccionis vestre rogamus quatenus pro consumacione predicti matrimonii ac visitacione regine Aragonum, matris vestre, et traductione uxoris vestre, ad terram nostram, si placuerit, veniatis, scientes hoc nobis fore gratissimum, et ex hoc a vobis reputabimus honoratos. Super hiis autem et aliis om(n)ibus prelibatis nunciis nostris fidem per vos adhiberi rogamus, que ex parte nostra regie serenitati duxerint exponenda.

Data Tirasone IIII nonas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Petrus Marquesii.

1. La procura pels dos ambaixadors és el document següent, datat el 25 de febrer, ed. Lopes 1963: doc. 7 2. Havia escrit invenimus.

308

1281, abril, 3. Tarassona

Pere, rei d'Aragó, emet un guiatge en favor d'Antonio Torselli, jurisperit, que ha de fer d'àrbitre sobre totes les qüestions sorgides per conflictes de frontera entre les Corones de Castella i d'Aragó.

Reg. 49, f. 68r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, universis suis officialibus et subditis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Cum Antonius Torselli, iurisperitus, arbiter electus comuniter per nos et illustrem regem Castelle super emendis et restitutionibus faciendis [d]e maleficiis et dampnis illatis undique de regno ad regnum, habeat ire per huiusmodi negocio per terram nostram, mandamus vobis quatenus eodem Antonino et familie ac rebus suis de securo provideatis ducatu, nullum eis impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis.

Data in Tirasona tercio nonas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

309

[1281], abril, 3. Monestir de Verola

El rei Pere comunica al rei Alfons de Castella que el seu porter li ha entregat el castell de Ferreron.

Reg. 47, f. 108r.

Illustrissimo regi Castelle, et cetera. Excellencie vestre, receptis litteris continentibus quod portarius vester, earundem lator, faceret nobis tradi castrum de Ferrellon, significamus vobis quod idem portarius nobis tradi fecit predictum castrum et sumus inde a vobis paccati et contenti.

Data in monasterio de Berola III nonas aprilis anno et cetera [MCCLXXX primo].

¶Petrus de Bonastre.

310

[1281], abril, 3. Monestir de Verola

El rei Pere comunica a tots els oficials del regne de Castella, d'acord amb el rei Alfons, que facin tornar els béns requisats a súbdits seus després que se'n preconitzés la suspensió.

Reg. 49, f. 68v.

Dilectis suis universis conciliis, alcaidis, iuratis, iudicibus, iusticiis, alguateniis, merinis, omnibus aliis hominibus regnorum et terre illustris regis Castelle ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Novineritis (*sic*) quod nos dici transmisimus per litteras nostras illustri regi Castelle quod, postquam ipse et nos preconitçari fecimus quod homines regni sui non facerent malum hominibus regni nostri, nec homines regni nostri hominibus regni sui, quidam homines de regno predicti regis Castelle, hominibus regni nostri pignora et alia maleficia intulerunt, propter ~~qou~~ quod dictus rex Castelle per suas literas vobis mandat quod predicta maleficia et dampna, cum hominibus rebus ablatis seu pignoratis per homines suos hominibus nostris post preconitçacionem predicta, ipsis hominibus nostris restitui faciat, prout in litera predicti regis Castelle videbitis contineri. Quare rogamus vos quatenus res et merces et alia dampna hominibus nostris illata per homines dicti regis Castelle post preconitçacionem predictam ipsis hominibus nostris integre restitui faciat, prout dictus rex Castelle per suas literas vobis mandat.

Data in monasterio de Berola III° nonas aprilis [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

311

[1281], abril, 17. Alzira

El rei Pere mana a Salomó de Portella que faci requisar béns als navarresos per raó de la roberia que han fet als seus homes, i perquè, atès que espera dissensions entre els regnes d'Aragó i de Navarra, vol que la injúria vingui de part dels navarresos.

Reg. 49, f. 86v.

Fideli suo Salomoni de Portella, salutem et gratiam. Vestras receperimus literas et diligenter intelleximus ea que nobis dici transmisistis, unde vobis significamus quod nos habemus vobis aliqua d(i)ci amittere et deliberare, et aliqua vobis significare responsum facere, set in brevi vobis significabimus voluntatem nostram ac quedam alia vobis dici transitemus. Ad ea que nobis dici transmisistis de facto Navare, vobis respondemus quod volumus quod pignoretis homines Navare racione roparie quam fecerunt hominibus nostris, quoniam, cum dissencio speretur esse inter regnum Aragonie et regnum Navarre, volumus cum deliberacione procedere super eo cum iure, et facere quod iniuria procedat ex parte navariorum.

Data Algezire XVII^a kalendas madii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

312

[1281], abril, 24. Terol

El rei Pere comunica al rei de Castella que li envia Dalmau de Villarasa. Envia la mateixa carta a l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 108r.

Regi Castelle. Quod dominus rex mitit ei Dalmacium de Villarasa et rogat ipsum quod credat eidem Dalmacio super hiis que ex parte domini regis ei duxerit exponenda.

Data Turolii VIII° kalendas may [MCCLXXX primo].

¶Petrus Marchesii.

Similis fuit facta infanti dompno Sancio.

Data ut supra.

313

1281, maig, 2. València

Pere, rei d'Aragó, comunica a Ruggero di Pietrapercia i altres nobles sicilians (?) que els envia un ambaixador.

Reg. 47, f. 108r.

Ed. Wieruszowski 1971: 264.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobili et dilecto Petro /Rogerio\ de Petrapercia, salutem et dileccionem sinceram. Mittimus ad partes ipsas latores presencium Gentilem de Padula, consanguineum vestrum et familiarem nostrum, et Guidum Paleti, dilectum devotum nostrum, quibus nostrarum precum intuitu super negociis pro quibus ad partes ipsas incedunt eos recomendatos habentes, credere velitis ut nobis.

Data Valencie VI° nonas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

Similis Renardo Denar; nobilibus Simoni Guarna et Renardo Guarna, fratribus; nobili Iohanni de Scaffit; nobilibus Rogerio de Mauro et fratri suo; nobili Palmerio Abat; nobili Petro de Sparanayre; nobili Galterio de Calitegera; nobili Ursino Damar; nobili Trinx d'Auxer; nobili Iohanni de Mazarino; Costantino Denar et Costantinello, filio suo; Iohanni de Lupo, Beneditto de Vezino.

314

1281, maig, 6. Terol

El rei Pere demana al rei Dionís de Portugal que deixi de posar setge al seu germà Alfons, perquè no vol que perilli la pau amb Castella.

Reg. 47, f. 108r.

Ed. Lopes 1963: doc. 8; Wieruszowski 1971: 271-272.

Egregio principi sibi karissimo tanquam filio Dionisio, Dei gracia regi Portugalie et Algarbii, ex parte regis et cetera. Significavit nobis infans Sancius, karissimus nepos noster, illustris regis Castelle filius, quod vos, congregato exercitu copioso, obsideatis quedam castra infantis Alfonsi, fratris vestri, ostendens de hoc habere aliquam displicenciam, timens ne ex hoc posset aliquid contingere quod concordiam vestram et illustris regis Castelle, de qua vobis scripsimus et super qua laborare intendimus, in aliquo inpediret, et idcirco per suas literas nos rogavit ut vobis dirigeremus preces nostras quod a dicta obsidione nostris precibus cessaretis. Quamobrem amicitiam vestram rogamus quatenus, si ab obsidione et exercitu predictis absque dampno vestro et dedecore honoris vestri, potestis desistere, hoc utique nostris precibus faciatis. Nos enim nollemus, si comode fieri posset, aliquid intervenire inter vos et illustrem regem Castelle quod concordiam vestram et suam in aliquo agravaret.

Data Turolii IIe nonas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.
 ¶Prepositus Massiliensis.

315

[1281], maig, 16. Alzira

El rei Pere reconeix a Ferrando Gutiérrez que, per manament del rei de Castella, li ha entregat la potestat del castell d'Exalons.

Reg. 49, f. 86v.

Recognoscimus et confitemur vobis Fferrando Guter[i]s, militi, quod tradidistis nobis, mandato illustris regis Castelle, catrum nostrum de Xolans de quo tenemur nos bene paccatos et contentos ad voluntatem nostram, renunciantes excepcioni rei non recepte. Facimus inde dicto regi Castelle et vobis bonum f[i]nem et pactum de non petendo sicut melius dici potest et cetera.

Data Aliazire XVII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

316

[1281], maig, 16. Alzira

El rei Pere demana a Dia Sánchez de Bustamante, adelantado de Múrcia, que li torni els sarraïns que van ser robats a Bertran del Bellpuig al castell de Palop, i també els raptors que han de ser jutjats.

Reg. 49, f. 96v.

Dilecto suo Didico Sancii, adelantato in regno Murcie pro infante dompno Manuele, salutem et dileccionem. Intelleximus quod quidam almucatens rapuerunt forcitu de termino castri de Palop, quod est Bertrandi de Bellopodio, sarracenos ipsius Bertrandi. Quare rogamus vos quatenus dictos sarracenos ubicumque invenire poteritis capiatis et eosdem tradatis latori presencium. Rogamus etiam vos quatenus dictos raptores nobis mitatis, visis presentibus, per pres[en]cium portitorem ut eosdem, exigente iusticia, puniamus.

Data Algezire XVII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

317

1281, maig, 20. Alzira

El rei Pere s'alegra amb el rei Alfons de Castella per les seves gestions amb el rei d'Anglaterra, però li diu que no pot acudir a les entrevistes a Sant Sebastià perquè està massa endins dels seus territoris, així doncs hi enviarà uns nuncis.

Reg. 47, f. 108v.

Ed. Memorial 1852: doc. 188.

Regi Castelle. Serenitatis vestre recepimus literas leta manu, et diligenter intelleximus ea que Iordanus de Podio nobis ex parte vestra exposuit super responsione quam illustris rex Anglie et serenissima consors eius vobis fecerunt super legatione quam vos ad eos fecistis pro quibusdam nostris negociis, et placuit nobis plurimum de responsione vobis liberaliter facta per regem et reginam predictos, eo quod vos nobis eandem per dictum Iordanum amicabiliter intimastis. Ad ea que nobis dici transmisistis, quod super vistis habendis inter vos et dictum regem Anglie et nos apud Sanctum Sebastianum vobis nostrum propositum significaremus, vobis respondemus quod nos super hiis non excusamus nos intencione quod tam longe intus terram vestram occurreremus ad vistas vobis et regi predicto, immo excellenciam vestram scire volumus quod nos per totam terram vestram iremus sicut per nostram et ubicumque vobis placeret, set dubitamus ne inimici vestri se spergefacerent vel propter hoc aliquid presumerent vel sentirent. Quare videntur nobis decencius quod negocia super quibus viste predictae celebrari deberent ducerentur et tractarentur primo inter vos et dictum regem et nos per nuncios, antequam predictae viste fierent, et ipsis negociis tractatis per ipsos nuncios, quod celebrarentur viste predictae ubique vobis placeret, et quod post celebrationem ipsarum vistarum incontinenti procederemus ad ipsa negocia consumanda. Preterea totum discrecioni vestre comitimus, quoniam nos prompti sumus ad illud quod vos super predictis ~~duxeritis~~ /deliberaveritis\ faciendum.

Data Aliazire XIII° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶ Petrus Marchesii.

318

[1281], maig, 21. Alzira

El rei Pere mana als homes de la vall d'Ayora que entreguin la potestat dels castells de la vall a Juan Pérez d'Ayerbe.

Reg. 49, f. 88v.

Fidelibus suis univ[er]sis hominibus vallis de Ayora, salutem et gratiam. Cum nos comiserimus fidei nostro Iohanni Petri de Ayerbe alcaydiam castrorum vallis de Ayora, ~~mandedimus~~ mandamus vobis quatenus eisdem habeatis et teneatis quod (*sic*) alcaido ipsorum castrorum, et eidem respondeatis de hominibus hiis de quibus nobis ~~debeat~~ debetis et te[n]emini respondere.

Data Aliazire X^a XII^a kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

319

[1281], maig, 21. Alzira

El rei Pere mana als homes de Requena (?) que, d'acord amb el rei Alfons, entreguin la potestat del castell de Cofrents a Juan Pérez d'Ayerbe.

Reg. 49, f. 88v.

Dilec[t]is suis probis hominibus et co[nc]ilio de [R]a[que?]na, salutem et dileccionem. Cum illustris rex Castelle promiserit nobis r[estitu?]ere castrum de Conflu[e]ntes, rogamus et dicimus vobis quatenus tradatis ipsum castrum loco nostri [Iohanni] Petri de Ayerb[e]. Nos enim, in[c]ontinenti cum ipsum castrum sibi tradideritis, de vobis pacati erimus [et] contenti.

Data Aliazire XII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

320

1281, maig, 22. Alzira

Pere, rei d'Aragó, respon al comte Tommaso di Savoia per dir-li que ha entès les causes del seu dissentiments amb Guglielmo, marquès de Monferrato.

Reg. 47, f. 108v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, inclito viro Thome de Sa-
baudia, salutem et sincere dileccionis effectum. Vestras recepimus
litteras in quibus nobis significastis causam discencionis propter
quam inter vos et inclitum marchionem Montisferrati scandali
materia est suborta, quibus diligenter intellectis vobis significamus
quod nos circa ea prout nos deceat intendemus.

Data Algezire XI° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marchesii.

321

[1281, maig, 21. Alzira]

*El rei Pere agraeix a Jean de Grailly les notícies que li ha enviat i
li diu que espera resposta del rei d'Anglaterra.*

Reg. 47, f. 108v.

Ed. Wieruszowski 1971: 269.

Viro nobili et dilecto Iohanni de Grailliacho. Vestras recepimus
litteras, quibus diligenter intellectis regramur vobis multum illud
quod nobis in eisdem significastis, sane vos scire volumus quod
nos expectamus arditum de partibus Anglie per nuncium nostrum
quem ad partes ipsas transmiserimus pro quibusdam negociis,
prout scitis, de quibus nullam adhuc recepimus responsivam.

Data ut supra [Algezire XII° kalendas iunii anno Domini
M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Idem [Petrus Marchesii].

322

[1281, maig, 25/27.] Xàtiva¹

*Pere, rei d'Aragó, demana al rei Alfons de Castella que es restitueixi
el carregament d'un vaixell que Romeu de Triana va retenir
injustament en el moment d'entrar al port d'Almeria.*

Reg. 49, f. 91v.

Ecellenti et magnifico principi tanquam fratri sibi karissimo
dompno Alfonso, Dey gracia illustri regi Castelle, Toleti et Legio-
nis, Gallicie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahen, Algarbi, Petrus, per
eundem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis efectum.

Si bene recordatur vestra serenitas, vobis nuper espositam (*sic*) fuit ex parte nostra quod, post preconizationem factam in regno Castelle et Aragonum de mandato vestro et nostro quod aliqua malificia seu pignora non fieerent (*sic*) de regno ad regnum, fuit per hominis rengni vestri facta roberia hominibus nostris de rebus et mercibus quod honoreraverant (*sic*) i(n) q(u)andam barcam, super q(u)os vos dedistis literas hominibus nostris predictis, in quibus mandatastis (*sic*) oficialibus vestris quod pingnora eis facta et malificia illata per homines vestros, qos (*sic*) dicta preconizationem (*sic*), ipsis ominibus nostris res[tit]uy facerent. Quibus hominibus nostris ancedentes (*sic*) ad oficialles vestros, cum litera vestra predicta et cum litera nostra, fuyt facta in pri[...] presensio (*sic*) quod Romeus de Triana, vestri comit, ceperaat (*sic*) barcam predictam, hoc idem singnificaverunt per literas responsales (e) undem, cum aseratur per dictos homines nostros, quod custodes seu hoficiales vestri regogno[v]erunt dictam barqa ante q(u)am intraret Almeriam si erant ibi alique res prohibite, et non invenissent ibi aliquas res prohibitas, propter quod non fuit dictis hominibus nostris prohibitus ingressus ad d[ictam] civitatem. Excellenciam vestram rogamus quatenus dictis hominibus [nostris et?] res eis abl[ata]s per dictum Romeum de Triana restitui faciat, nam sicut voluntarius mandast[is] oficial[ibus] [...] [...] [...] [...] facerent hominibus nostris de predi[ct]is, ex quo predice res ad manus vestre pervenerunt [...] [...] [...] [...] iusticiam extitit, speramus quod ipsas res hominibus nostris libencius restitui [f]acia[tis].

[Data X]ativ[e] [...].

Petrus Marquesii.

1. *Els dos documents precedents són datats el 27 de maig, els tres següents el 25 i el 27.*

323

[1281], maig, 31. Alzira

Pere, rei d'Aragó, demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que cregui allò que li dirà de part seva Berenguer de Vilarnau.

Reg. 49, f. 95v.

Serenissimo principi quamplurimum diligendo fratri suo karissimo Iacobo, Dei gracia illustri regi Maioricarum, comiti Rosilionis, Ceritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem

rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis effectum. Fraternalitatem vestram rogamus attente quatenus fideli nostro Berengario de Vilarnau, quem ad vos transmitendum duximus, credere velitis super hiis que vobis ex parte nostra duxerit refferenda.

Data Algezire secundum kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o primo].

323bis

[1281], juny, 1. Chester

El rei Eduard encarrega als seus nuncis, Jean de Vesin i Antoni Beck, que fixin les condicions i els temps del pagament del dot pel matrimoni de la seva filla Elionor amb l'infant Alfons, i perquè la princesa vagi a terres del rei Pere.

Original no localitzat.

Ed. Rymer 1745: I, II, 193.

Rex, dilecto et fideli suo Iohanni de Vescy et Antonio Bek, salutem. Per fidelem clericum nostrum magistrum Bonetus de Sancto Quinto, audita relatione de hiis que cum egregio principe rege Aragonie super matrimonio filie nostre et primogeniti sui per vos ordinata existunt, contenti sumus plenius et pacati. Quare vobis mandamus, habita deliberatione cum consilio nostro, quatinus dictum matrimonium iuramento firmetis et quantum cum iure poteritis, compleatis. Arras autem, non augmentum, eligimus, et per vos eligi precipimus, terminum etiam traductionis predictae filie et solutionis pecunie dotis sue volumus assignari per vos ab instanti festo Omnium Sanctorum usque ad duos annos, si potestis commode; sin autem, a dicto festo usque ad annum, ita quod tunc predicta filia ad partes illas sit adducta. Reginam enim, mater sua, et karissima mater nostra nolunt sustinere, propter teneritatem eiusdem filie, quod antea traducatur. Hanc autem rationem eidem regi vel filio suo poteritis assignare. Litteram autem nostram obligatoriam super solutione dotis facienda, vobis mittimus, si necesse fuerit, liberandam. De seditione autem, mota per Walenses, non moveamini, quia eosdem non credimus nec presumimus aliquos habere fautores, et de die in diem potestas eorum minuitur, et speramus quod in brevi plenissime confundentur, nec, occasione eorumdem, volumus ut omisso expeditionis vestre aliquo articulo venire festinantius properetis.

Data apud Cestriam decimonono die iunii [MCCLXXXI].

324

[1281], juny, 13. València

*El rei Pere diu a Juan Alonso que juntament amb Ató de Foces i mestre Antonio, jurisperit del marquès de Monferrato, ha de resoldre totes les queixes relatives als danys que els seus súbdits han causat als del rei de Castella i els d'aquest rei als seus.*¹

Reg. 49, f. 110v.

Nobili et dilecto viro Iohanni Alfonsi, salutem et dileccionem sinceram. Credimus vos non ignorare ordinatum fuisse inter illustrem regem Castelle et no(s) quod de omnibus maleficiis vero dampnis datis et iniuriis irrogatis ab ominibus et vassalis regis Castelle predictis hominibus et vassallis terre nostre, et e contra, videlicet de omnibus maleficiis, dampnis datis et iniuriis inrogatis ab ominibus et vassalis nostris hominibus et vassallis regis Castelle predicti, vos et nobilis Atho de Focibus et pro tercio magister Antonius, iurisperitus marchionis Montisferrati, arbitri a nobis el[e]cti comuniter, cognosceretis, ac satisfaccionem et emendam utrimque fieri mandaretis, prout iusticie suaderet, et ob hoc ordinavimus quod predictos nobilis Atho et magister Antonius predictos coarbitri vestri sint apud Tyrasonam prima die mensis ~~agusti~~ augusti parati vobiscum simul in negocio procedere supradicto. Hoc autem vobis significare curavimus, ut prima die mensis augusti prefata sitis apud Agredam, paratus cum eisdem in predicto negocio procedere ut est dictum. Quicquid autem super hoc ordinandum duxeritis, nobis per vestras litteras resc[ri]batis.

Data Valencie iudus iunii [M°CC°LXXX° primo].

¶Petrus Marchesii.

1. Al f. 111r hi ha la carta al sobrejunter de Tarassona amb què l'informa de l'assumpte i li mana que faci divulgar per tota la sobrejunteria que, qualsevol que hagi estat perjudicat, que es presenti a Tarassona per rebre justícia; en un altre document (f. 111r-v) nomena Gil Álvarez, canonge de Tarassona, procurador seu en la causa.

325

[1281], juny, 24. Xàtiva

El rei Pere diu a Lope Díaz de Haro que capturi tots els homes de Terol que trobi portant vitualles a Albarrasí.

Reg. 49, f. 115v.

Viro nobili et dilecto Luppo Didaci de Faro, salutem et dilectionem. Recepimus litteras vestras et intelleximus ea que nobis significastis in eis, et super hiis que nobis dici misistis, quod aliqui homines nostri Turolii miteban[t] victualia in Albarazinum, vobis ~~rep~~ respondemus quod volumus et placet nobis quod omnibus ~~homi~~ hominibus nostris quos inveneritis portantes aliqua victualia vel res apud Albarazinum, auferatis ipsa victualia et res quas portabunt, et e[tiam] ipsos homines capiatís et captos mitatis nostris officialibus Turolii, ut nos posim[us] procedere contra ipsos.

Data Xative VIII° kalendas iulii [M°CC°LXXX° primo].

¶Petrus ~~de Pl~~ de Bonastre.

326

[1281], juliol, 24. Lleida

El rei Pere emet un guiatge per a mestre Felip, físic, i l'ardiaca d'Asa, nuncis del rei de Castella.

Reg. 50, f. 128r.

Universis officialibus suis ad quos presentes ~~pervenunt~~ pervenerint, salutem et graciam. Cum magister Philipus, phisicus illustris regis Castelle, et archidiaconus de Assa, nuncis regis predicti, habeant per terram nostram transducere viginti equos et decem animalia mularia que sunt regis ipsius, mandamus vobis quatenus dictis nunciis vel familie ipsorum super ducendis et extrahendis equis et mulis sive mulabus predictis et aliis equitaturis et rebus eorundem nullum impedimentum faciatis neque fieri permitatis. Nos enim concessimus eis per terram nostram securum transitum et ducatum. Et in exitu a ~~tera~~ a terra nostra retineatis hanc litteram nostram.

Data Ilerde IX kalendas augusti [M°CC°LXXX° primo].

¶Pere de Sencliment.

327

1281, [juliol, 26?]. Lleida¹

El rei Pere mana al veguer i al batlle de Barcelona que no posin cap obstacle a Bernat Ponç, que al seu vaixell ha de dur el nunci, els cavalls i altres coses del rei de Castella.

Reg. 50, f. 128v.

Vicario et baiulo Barchinone et aliis officialibus suis ad quos presentes pervenerint. Cum Bernardus Poncii, civis Barchinone, habeat in navi sua portare nuncium, ecos, res alias illustris regis Castelle, mandamus vobis quatenus eidem Bernardo nullum impedimentum vel obstaculum faciatis in dicta navi vel aliis rebus dicte navis neque fieri ab aliquo vel aliquibus permitatis, neque marinariis vel aliis euntibus in navi predicta, ipso tamen P Bernardo et marinariis et aliis euntibus cum eo in dicta navi paratis facere iusticie complimentum.

Data Ilerde anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Pere de Sencliment.

1. *No hi ha el dia ni s'ha deixat cap espai en blanc, els documents precedents i els següents són del 26 de juliol.*

328

[1281, juliol, 29. Lleida]

El rei Pere mana a Ató de Lesu que s'afanyi a embarcar-se perquè, a causa del seu retard, el marquès de Monferrato ja ha tingut massa despeses.

Reg. 50, f. 130r.

Nobili et dilecto Athoni de Lesu, salutem et dileccionem. Bene scitis convenciones et pacta que sunt inter nos et inclit[um] marchionem Montisferrati super viatico Lombardie, unde, cum dictos marchio et alii debentes cum eo ire ad dictas partes iam transfertaverint (*sic*), et cum ipse marchio propter moram vestram plures expensas facere habeat, dicimus vobis et rogamus quatenus quam cicius poteratis veniatis paratus complere ea que per nos promissa sunt dicto marchioni, alias eidem marchioni in iusticia defficere non possemus.

Data ut supra [Ilerde IIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Pere de Sencliment.

329

[1281, juliol, 29. Lleida]

El rei Pere ordena al sotsveguer de Barcelona que mani als capitans dels vaixells noliejats pel marquès de Monferrato que esperin aquells qui encara s'han d'embarcar, sempre que els acords hagin estat respectats.

Reg. 50, f. 130r.

Fideli suo subvicario Barchinone. Mandamus vobis quatenus inclito marchioni Montisferrati [vel] eius procuratore, complentibus et attendentibus illis dominis navium quas dictus marchio nauleavit pro viatico Lombardie pacta et conveniencias initas inter eos super huiusmodi, mandantes dictis dominis navium quod expectent illos milites qui transfertare (*sic*) debeant in ipsas naves iuxta pacta et conveniencias supradictas.

Data ut supra [Ilderde IIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo] et idem [Pere de Sentcliment].

330

[1281, juliol, 29.] Lleida

El rei Pere respon a l'infant Joan que ja ha donat ordre a tots els seus oficials de fer restituir tots els béns retinguts després dels acords firmats amb el seu pare, el rei Alfons, i li demana que faci el mateix. Envia la mateixa carta a l'infant Manuel.

Reg. 50, f. 130r.

Inclito et carissimo nepoti suo infanti dompno Iacobo, illustris regis Castelle filio, salutem et sinceram dileccionem. Literas vestra recepimus continentes quod quidam homines de Mallen, terre [n]ostre, pignoraverant bestias et merces hominum de dominio sive terra illustris regis patris [vestri] predicti, et rogabatis nos ut ea restitui mandaremus. Ad quod vobis significamus quod nos dedimus omnibus officialibus nostris locorum confinium terre predicti patris vestri generaliter in mandatis, et etiam pro dicto facto pro quo nobis scripsistis nuncium misimus specialem, quod pignora et marcas [fa]ctas et dampna illata per subditos nostros subditis vel terre patris vestri illustris regis predicti post compromissum factum inter eundem regem et nos super emendacionem

et restitutionem dampnorum et maleficiorum huiusmodi, restitui faciant et pignora absolvi, quacumque facta fuerint ratione. Rogantes vos quatenus simile mandatum officialibus locorum predicti patris vestri confinium terre nostre et etiam quod de cetero talia fieri non permittant.

Data Ilerde ut supra [IIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo] et idem [Pere de Sentcliment].

Simili modo fuit scriptum dompno infanti Manueli, set non [res]ponsiva nec facta speciali mencione de pignore hom[inum] de] Mallen.

331

1281, juliol, 29. Lleida

El rei Pere mana a Ató de Foces que vagi immediatament a Tarrassona on, amb Juan Alonso, representant del rei Alfons, i Gil Álvarez, procurador seu, ha de resoldre totes les qüestions lligades a danys aportats mútuament pels súbdits dels dos reis. Segueixen altres cartes lligades al mateix tema.

Reg. 50, f. 130v.

Dilecto viro [A]thoni de Focibus, salutem et dileccionem. Iam scitis quomodo ordinavimus Valencie quod in prima die proximi mensis augusti deberetis esse Tirasone, ut ibidem vos, pro parte nostra, cum nobil[i] Iohanne Alfonsi, deputato ad hoc per regem Castelle, iusticie cognosceretis et inquirereti[s] de maleficiis et dampnis illatis per homines de terra regis predicti hominibus terre nostre et etiam e converso. Quare rogamus et dicimus vobis quatenus omnibus aliis postpositis, accedatis i[n] termino constituto ad locum predictum ad inquirendum et cognoscendum cum nobili Iohanne Alfonsi predicto de dictis maleficiis, prout inter regem Castelle predictum et nos extitit ordinatum. Nos en[im] mittimus dilectum clericum nostrum Egidium Alvari, quem in dicto negocio procuratorem nostrum constitui[mus], qui vos in eodem plenius informabit. Preterea nos mandamus per literam nostram Muçe de Portella quod vobis det quitacionem duodecim bestiarum dum steteritis pro negocio memorato.

Data Ilerde IIII kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Pere de Sencliment.

Muçe de Portella. Quod det dicto nobili quitacionem duodecim bestiarum, et Egidio Alvari III^{or} bestiarum dum pro dicto negocio steterint, et si contingerit tertium intervenire, solvat medietatem sumptuum quos dictus tercius fecerit in tractando negocium antedictum.

Universisi officialibus regnorum Aragonie et Valencie ad quos presentes et cetera. Quod faciant /in totum\ restitui maleficia et absolvi pign[ora] facta per subditos nostros subditos regis Castelle a tempore compromissi citra, quod factum fuit VI° kalendas aprilis proximo preteriti, inter ambos reges de restrituendis et emendandis maleficiis hic inde factis.

Nobili Roderico Eximini de Luna, procuratori et cetera. Cum nos constituerimus procuratorem nostrum dilectum cl[ericum] nostrum Egidium Alvari super facto restitutionis et emendacionis maleficiorum et dampnorum illatorum per ho[mi]nes de terra illustris regis Castelle hominibus terre nostre et e converso, iuxta compro[missum] et ordinacionem que inde facta fuerit inter regem eundem et nos, prout scitis, ma[nd]a[mus] vobis quatenus, cum predictum Egidium Alvari requisitus fueritis, detis in mandatis universis officialib[us] ut omnes illi quibus maleficia sive dampna aliqua illata sunt per homines illustris regis Castelle, veniant coram dicto Egidii (*sic*) Alvari ostensura querimoniam quam habent contra ho[mi]nes antedictos, et quod etiam super querimoniis et petitionibus suis cedant eidem acciones et iura su[a], vos quoque tradatis sibi cartas protestaciones et scripturas omnes facientes pro negocio memora[to].

Data Illerde IIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Pere Sen[climent].

332

1281, agost, 1. Lleida

El rei Pere comunica al rei Alfons de Castella que accepta la proposta de casament de la infanta Berenguera amb Felip, emperador titular de Constantinoble, tot i que no la veu de bon ull ja que és parent dels seus enemics. Quant a la proposta de matrimoni de

l'infant Sanç amb [Maria de Molina?], li sembla que la noia és massa jove, i seria millor casar-la amb l'infant Jaume; de totes maneres li demana que, si hi hagués d'haver algun matrimoni amb fills o filles del rei Carles, li ha de jurar que mantindrà l'aliança amb ell. També escriu a l'infant Sanç. Finalment envia una carta deprecatòria perquè el rei Alfons aconseguixi l'alliberament de Beatriu, germana de la reina Constança.

Reg. 47, f. 109r.

Ed. Memorial 1851: doc. 191.

Illustri regi Castelle. Litteras celsitudinis vestre quas nobis Michael de Sibilia, iudex illustris infantis dompni Sancī, presentavit, recepimus et tam ea que in dictis litteris continebantur quam ea que dictus Michael pro parte vestra nobis exposuit super facto matrimoniorum predicti infantis dompni Sancī et infantis dompne Berengarie, filie vestre, intelleximus diligenter. Et quia vos placuit nos requirere super istis, vobis proinde referimus grates multas, cognoscentes quod de curialitate vestra et bona affectione quam erga nos geritis hoc processit, cum sciamus discrecionem vestram et consilium ad hoc sufficere et maiora. Quia vero, ex quo serenitati vestre placet nos decet ad hec intellectus nostri consilium adhibere, sic vobis deliberavimus respondere. Primo scilicet ad factum matrimonii infantis dompne Berengarie et Philippi, imperatoris Constantinopolitanis, quod, licet dictum matrimonium sit nobis suspectum valde, propter affinitatem et debitum quibus dictus Philippus est inimicis nostris et vestris annexus, considerantes tamen etatem et conditionem predictae filie vestre, et insuper de constantia et sinceritate vestra confidentes, quod, ratione ipsius matrimonii vel alterius novi federis, debitum et affectionem quam invicem habemus nos sustineritis in aliqua parte ledi, eidem matrimonio prebemus nostrum consilium et assensum. Alterum vero matrimonium incliti infantis dompni Sancī, quia scimus etatem ipsius dompni Sancī, que iam exigit uxor sibi dari, in qua filios gignat ad utilitatem sui et regni Castelle, et pueriles annos uxoris sibi oblate quam haberet, ut intelleximus, per longum temporis spacium expectare, dummodo sic vestro prudentiori consilio placeat, non laudamus, set, si a parte altera concederetur, magis reputaremus ydoneum ut dicta puella, dicto dompno Sancio in uxor oblata, nuberet infanti dompno Iacobo, filio vestro, vel alii ex coniunctis vestris sibi convenientibus et eius etati. Hoc tamen addimus, quod, licet aliquid matrimonium de vestris filiis seu propinquis fieri contingat cum filiis regis Karoli vel sibi propinquis, ante consumationem ipsius

matrimonii habere volumus cartam vestram continentem quod, ratione matrimonii cuiuscumque intervenientis inter vestros et suos, ratione nostri consensus, compositionis et pactis nuper inter vos et nos initis et firmatis in Campillo, inter Tirasonam et Agredam, nullum preiudicium generetur. immo heredes predicti regis Karoli sicut nos eis inimicos reputamus et hostes, vos similiter reputetis. Super hiis autem prefatum Michaellem verbis nostris plenius informatum ad vestram iussimus excellentiam remeare. Rogantes ut eundem heberetis excusatum de huiusmodi reditu, qui oportunus visus est nobis, fidem adhibeatis hiis que vobis ex parte nostra retulerit de negociis antedictis.

Data Ilerde kalendas augusti anno Domini MCCLXXX primo.

¶Petrus de Sancto Clemente.

Alia infanti dompno Sancio, quod credat Andree de Prochida, dilecto scutifero nostro, super hiis que sibi duxerit et cetera.

Data ut supra.

Similis de credentia infanti dompno Manueli quod eidem credat et cetera.

Data ut supra.

Fecimus litteram de conductu dicto Michaeli de Sevilla et aliam Andree de Prochida.

Fecimus responsivam dompne infanti Berengarie, subiungentes quod credat Andree de Prochida.

Quandam deprecatoriam regi Castelle super recuperatione domine Beatricis quam detinet rex Karolus, sororem domine regine.

Date ut supra.

333

1281, agost, 8. Lleida

El rei Pere demana al papa Martí que beatifiqui Ramon de Penyafor.

Reg. 47, f. 109v.

/Serenissimo\, sanctissimo patri ac domino paternitatis reverende Martino, divina providencia sacro sancte Romane Ecclesie summo pontiffici, Petrus, per eandem rex Aragonum. Recomendacionem et reverenciam debitam et devotam inter eas quas pro re publica gerimus curas, cordis nobis extitit divinarum rerum semper am-

pliare debita devotione culturam, in hiis precipue que gloriam Dei decus regni ac nobis acumulant gaudia subditorum. Sane, bone memorie domino Nicolao, predecessori vestro, iam pridie scripsisse meminimus per dilectum fratrem Berengarium de Cruillis, ordinis Fratrum Predicatorum, tunc super hoc specialem procuratorem nostrum, nunc autem penitenciarium vestrum, quantum et quam crebris signorum prodigiis mirificasset Dominus sanctum suum venerabilem fratrem Raymundum de Pennaforti, domini Gergori noni, predecessoris vestri, penitenciarium et capellanum, et ordinis Fratrum Predicatorum magistrum, nitentem utique virtutibus et graciis coram Domino et hominibus multipliciter aprobatum. Insinuantes etiam quanta ad eius implora(n)di suffragia, devocio populorum exurgat preces, tandem et supplicationes addentes ut meritorum ipsius et miraculorum veritate discussa, ad canonizationem eiusdem procedere apostolice dignitatis auctoritas dignaretur. Verum quia finalem consumacionem nodum sortito negotio videtur, hoc ipso vestre sanctitatis providencie divinitatis reservatum, nunc etiam pro eiusdem expeditionem felici, preces supplicationesque nostras duximus innovandas attendat, itaque obsecramus umiliter sanctitas vestra fratrumque vestrorum venerabilium cardinalium reverenda devotio ad preclara patris huius merita, cuius virtutum gloriosa preconia, si per singula explicare conemur utique vincimur dum copiosa narrationis affluenciam excedat et superet rerum laudabilium altitudo, quas enim refferre sufficet quanto paupertatis amore terrena contempsent, quanta humilitatis virtute gloriam mundi calcaverit, quanto fidei zelo studium et operam ad infidelium conversionem impenderit, et quantam denique habuerit in sermonibus gratiam, in operibus modestiam et exemplarem in cunctis moribus disciplina. Exaltamus uberius et letaue Romane congratulamur Ecclesie ~~nobis~~ loca nobis subiecta tanto preminere paterno, cuius pio interveniente suffragio succedant in temporibus prospera et adveniat in celestibus gaudia repromissa. Igitur de tanti paterni meritis plenam gerentes fiduciam, sanctitati vestre iterata precum instancia supplicamus quatenus per inquisitores idoneos iuxta Romane Curie morem, in talibus examinari facere dignetur. Sanctitatas vestra quantum et quomodo que de hoc beato viro scribuntur et pluribus et aperte feruntur solidum et inviolabile fundamentum veritatis attingant ut tandem vite sancte ac miraculorum veritate comperta per sanctam canonizationem diu desiderata a pluribus ipsum apostolica ducat auctoritas prout decretum fuerit sanctorum confessorum catalago ascribendum.

Data Ilerde sexto idus augusti [*afegit al segle xvii*: anno Domini MCCLXXXI].

334

[1281, agost, 13. Lleida]

El rei Pere emet un guiatge en favor de Leone di Santo Stefano, cavaller del marquès de Monferrato, que torna a Llombardia amb les joies i les pertinences de la difunta esposa del marquès.

Reg. 50, f. 149r.

Ed. Wieruszowski 1971: 268.

Universis lezdariis et aliis officialibus et cetera. Quod non impediunt Leonem de Sancto Stephano, militem incliti marchionis Montisferrati, et f[a]miliam, ioellas et res inclite uxoris dicti marchionis nuper defuncte, quas dictus mi[l]es adducturus est de partibus Castelle ad part[es] Lombardie per terram nostram, immo si per dictum militem fuerint requis[i]ti provideant eis de securo transitu et cetera.

Data ut supra [Ilerde idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Iohannes de Prochida.

Retineat l[i]t[er]am baiulum de Figueriis vel, si transfretaverint, Barchinone.

Alia similis pro fratre Guidone cisterciensis, qui cum ioellis et rebus dicte domine est pre[ve]nturus Barchinonam, ac contrahendum ibi et [..]ut[..]um¹ et i[n]p[er]n[ar]i[um] ignorandum res predictas, quod eum non impediunt et cetera, immo ut supra.

Data ut supra.

Retineat litteram baiulus Barchinone.

1. Wieruszowski *suggereix* venditum.

335

[1281], agost, 18. Lleida

El rei Pere comunica al rei de Portugal el retard amb el qual li enviarà la infanta Isabel, perquè espera que se signin els pactes

entre ell i l'infant Sanç; també li dóna alguns consells respecte a les clàusules dels pactes, ja que aquest li n'havia demanat.

Reg. 47, f. 112r.

Ed. Lopes 1963: doc. 9; Wieruszowski 1971: 272-273.

Regi Portugalie, ex parte domini regis. Literas nobilitati vestre gratanter recepimus, quarum intellecto tenore letati sumus de sanitate persone et prospero statu vestro. Super eo vero quod significari petiistis et certificari, de loco et tempore quo cum comitiva decenti karissima filia nostra Isabel, regina Portugalie, transitura erat, dum ad partes vestras accederet, scire vos volumus quod quamquam scripserimus vobis per alias literas nostras, quod circa festum Beati Michaelis ad vos miteremus eandem, tamen quia per vestras nuper accepimus literas quod infans dompnus Sancius, illustris regis Castelle filius, requisivit vos per nuncios speciales de novo amicicie federe, super quo ad nos etiam erat missurus nuncios speciales, eo quod responderatis nunciis suis, quod nichil facturi eratis super dicta confederacione sine nostro consilio et assensu, presertim, cum ipse peteret (inimicus) eius inimicis et suorum essetis amicorum amicus, neque adhuc ipsius dompni Sancii nuncios habuerimus expectatos, et non sint intentionis nostre quod absque noticia eiusdem Sancii predictam nostram filiam mittamus per terram Castelle, maxime postquam per vos intellexerimus de confederacionem per eum noviter requisita. Propter quod elegerimus nostros speciales nuncios ad eum mittere, quem, quia audivimus in frontaria sarracenorum morari, veremur quod, si oporteat nuncios nostros usque illuc accedere, circa festum Sancti Michaelis terminum assignatum responsionem eius haberi non posse ex causis predictis, providimus terminum predictum de prefata filia nostra ad vos mitenda, usque ad introitum proxime statis differre, quo eam mittemus, Domino concedente, considerantes etiam quod, si confederacio antea compleatur quam mittamus ad vos filiam nostram predictam, erit magis conveniens et securum. Quapropter de prorogacione termini quam satis moleste patimur, Deus novit, nos excusatos haberi rogamus. Super adventu vero nunciorum predicti dompni Sancii qui venturi sunt causa confederacionis predictae, ut vestre litere continebant, scire vos volumus quod non videtur nobis expediens quod in tractata confederacionis ipsius aliqua specialia per nos requirantur ex illis que de regno vestro subtracta fuerunt, cum videmur ex hoc niti potius ad impedimentum quam ad complimentum confederacionis predictae, set aliqua sub generalite dicemus ex quibus

post confederacionem assumere poterimus et petere amicabiliter ea que predecessoribus vestris de regno vestro subtracta fuerint. Nos enim post ipsam confederacionem factam inter vos et eum decencius et melius a rege Castelle et eius filio predicto speramus obtinere predicta. Verumtamen reducimus ad memoriam vestram quod, cum contingat vos confederari cum eis, a clausula illa quam petunt, scilicet quod reddatis vos ~~inamicos~~ inimicos inimicorum suorum, eximatis specialiter nos et nostros, quia nos exemimus vos et vestros. Preterea pro tali responso quod nunciis dicti dompni Sancii dedistis vobis refferimus grates multas.

Data Ilerde XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Celemente.

336

[1281], agost, 18. Lleida

El rei Pere diu a l'infant Manuel que no pot permetre que Ferran Garcés torni a les seves terres perquè s'ha deseixit d'ell i ha causat danys al seu escuder Roger de Llúria, tanmateix està disposat a deixar-lo venir perquè se sotmeti a un judici just.

Reg. 50, f. 156v.

Inclito et carissimo tanquam fratri infanti dompno Hemanueli, salutem et scincere dileccionis efectum. Recipimus literas <literas> vestras per quas nos rogastis ut Ferrandum Garcesii permitteremus redire in terram nostram, et venire ac esse in hereditantis (*sic*) que habet in eadem. De cuius facto vos volumus ista scire, videlicet quod dictus Ferrandus Garcesii misit nobis quandam literam, continentem quod, propter ea quia nos tenebamus ei ius de Rogerio de Loria, scutifero nostro, et de ipso non dabamus ei assecuramentum, et quia, ut finxit, dixeramus ei quod quodocumque boni eramus sibi facturi, habuerat iam a nobis et amplius non speraret, desixibat et desnaturabat se nobis, aliis quibusdam fatuitatibus intermixtis. Ad que sibi per literas nostras respondimus quod, si conquestus fuisset nobis de dicto Rogerio vel alio subdito nostro, dedissemus utique ius sibi et cuilibet conquerenti, et assecuramentum ut prestari debetur. Illud vero, quod minus curialiter fingeat nos dixisse, neque dixeramus neque erat ydoneum nos dixisse, quantum et sibi et aliis non desperationem de nostro beneficio ingerere vellemus, nec credebamus quod ipse

vel alius naturalis noster posset se desnaturare a nobis. Ipse vero, hiis non contentus, intravit cum armis et malefactoribus terram nostram et dedit dampnum Rogerio supradicto, propter quod nos eum si inveniretur mandavimus retineri. Verumtamen placebit nobis, si venire voluerit in terram nostram, quod veniat dum faciat et recipiat iusticie complementum.

Data Ilerde XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

337

[1281], agost, 18. Lleida

Pere, rei d'Aragó, reclama a Alfons, rei de Castella, que faci fer justícia a Jaume Farfai, ciutadà de València, que ha estat robat pel seu almirall Pedro Martínez d'Efe.

Reg. 50, f. 163r.

Excellenti et magnifico principi karissimo tanquam fratri domino Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle et cetera, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Pro Iacobo Farfay, cive nostro Valencie, meminimus ad vestram celsitudinem nostras literas dirxisse, quibus vos rogavimus ut de quadam roberia eidem Iacobo facta per Petrum Martini de Ef, almiratum vestrum, de quadam navi et mercimoniis eiusdem, contra speciale assecura[m]entum, eiusdem almirati et aliorum officialium vestrorum ipsi Iacobi restitui mandaretis, quod, quia vos aliis magnis occupati negociis, ut per eundem intelleximus, non fecistis. Quare magnificenciam vestram rogandum duximus affectuosius per presentes quatenus de petitione quam dictus Iacobus habet contra Petrum Martini predictum, sive quoslibet alios officiales et subditos vestros, faciatis eidem vel procuratori suo breviter et absque eorum diffugiis et maliciis debitum iusticie adimpleri, cum ipse non sit homo qui possit expensas tolerare, et magnos sumptus iam fecerit pro negocio memorato. Et hoc gratum habuerimus plurimum et acceptum.

Data Ilerde XV kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

338

[1281], agost, 18. Lleida

El rei Pere demana al senescal de Carcassona que no permeti que ningú del seu districte faci cap mal a Guillem, vescomte de Castellnou, que en aquest moment es troba al seu servei.

Reg. 50, f. 167r.

Viro nobili et dilecto senescalco ~~Eaca~~ Carcassone, salutem et dileccionem. Nobilis et dilectus noster Guilelmus, vicecomes de Castronovo, expossuit coram nobis quod Arnaldo de Perapertusa, ~~Sene~~ Seguecius de Perapertusa et Berengarius de Perapertusa et quidam alii de districtum vestro desexierunt se de eodem nobili ac eidem malum inferunt, ipso existente in nostro servicio, et parato etiam facere eisdem et aliis querelantibus suis, prout debeat, iusticie complementum. Quare rogamus et requirimus vos quatenus per predictos vel alios de districtum (*sic*) vestro non permitatis eidem nobili Guilermo vel rebus suis inferri malum aliquod sive dampnum. Et si aliquod malum vel dampnum intulerunt eidem, illud sibi restitui faciatis, ipso ~~facere~~ faciente, ut dictum est, iusticie complementum.

Data Ilerde XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶[Raimundus] Escor[n]a pro consilio.

Similis fuit missa [illu]stri [regi Mai]oricarum.

339

[1281], agost, 18. Lleida

El rei Pere torna a demanar al Comú de Gènova que faci justícia a Arnau Galvany, ciutadà de Tarragona, el qual ha estat depredat en mar per uns pirates genovesos.

Reg. 50, f. 170v.

Nobilibus et dilectis capitaneis Ianue et eiusdem civitatis potestati et Comuni, salutem et dileccionem. Iam vobis specificatus scripsimus super facto fidelis nostri Arnaldi Galvany, civis Terrachone, quem Martinus Furni et Pagani, frater eius, et Iohannes Cavayl et quidam alii complices eorum in mari fierent more piratico depredati, et eidem Arnaldo lignum suum et sarracenos et alyas multas res abstulerunt, rogantes vos, ut eidem Arnaldus,

ut nobis retulit, probaverit coram vobis, quod dicti malefactores habeant hunc in districtu nostro de quibus posset ipsi Arnaldo de bonis ipsorum provideri. Verum [...] ~~etiam~~ cum nos hominibus nostris in iusticia deficere nequeamus, iterato vos requirimus et rogamus quatenus dicto Arnaldo lignum predictum et res suas restitui faciatis, vel super eisdem, absque diffugio et malicia ~~iniust~~ in iusticiam exhiberi, alias sciatis quod eidem Arnaldo in iusticia defficere non ~~possemus~~ possemus.

Data Ilerde XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Magister Arnaldus.

340

[1281], agost, 18. Lleida

El rei Pere mana a Ató de Foces que faci divulgar que qualsevol súbdit seu que tingui queixes contra els súbdits del rei de Castella es presenti davant d'ell amb les seves reclamacions.

Reg. 50, f. 170v.

Nobili et dilecto Athoni de Focibus, salutem et dileccionem. Volumus et mandamus vobis quatenus faciatis preconizari publice ut quicumque homo noster habens querimoniam super aliquibus maleficiis ~~vel~~ ~~pignoribus~~ pignoribus ab hominibus de Castella seu de iurisdiccione regis Castelle illustris, veniant coram vobis, quem in ~~eognitione~~ cognicione super predictis in frontariis Aragonie et Castelle pro procuratore noster (*sic*) duximus assignandum, ad ~~solvendum~~ hostendendum et tradendum vobis, infra certum terminum quem eis assignetis, querimonias eorundem, sicut ordinatum est inter nos et dictum regem Castelle. Alias, si per viam istam nollent super predictis recipere iusticie complementum, non audirentur ex tunc, et si per pignora inde facerent, punirentur inde tanquam raptores.

Data Ilerde XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Magister Arnaldus.

341

[1281], agost, 25. Lleida

Guillem d'Espiells, batlle de Barcelona, a instància de Berenguer Bou, s'ha emparat d'un vaixell genovès que el marquès de Monferrato havia noliejat per dur a les seves terres cavallers i família seva. El rei Pere li diu que deixi anar el vaixell si Berenguer Bou es pot refer d'una altra manera del deute que té amb uns genovesos, perquè no vol obstaculitzar els afers del marquès.

Reg. 50, f. 166v.

Ffidei suo Guilelmo de Spiellis, baiulo Barchinone, salutem et graciam. Exposuit coram nobis Fredericus Spindola, nuncius nobili marchesii de Monteferrato, quod, cum idem marchesius miserit Barchinonam quandam navim ianuensium dictam Sardinam, quod nauleavit pro portandis militibus et familia sua ad partes terre sue, vos ad querimoniam et instanciam (Berengarii) Bovis, civis Barchinone, ipsam navim enparastis ratione cuiusdam quantitatis peccunie in qua dictus Berengarius asserit sibi teneri quendam civem Ianue, quod asserit habere partem in dicta navi, propter quod dictus Ffredericus nobis cum instancia supplicavit quod super hiis dignaremur debitum remedium exhibere. Quare mandamus vobis quatenus, si dictus Berengarius Bovis aliter poterit ius consequi ab illo quem in predictis sibi fore, asserit, obligatum, absolvatis navem predictam. Nos enim nolumus quod negocia dicti marchesii impendantur culpa seu delicto alieno, maxime si alias ipse Berengarius Bovis super predictis valeat integrari.

Data Ilerde VIII kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Raimundus Escorna de mandato magistri Arnaldi.

342

1281, octubre, 7. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, es dirigeix a Bernat, bisbe de Porto, i li demana ajuda i consell per Berenguer de Palmerola i Hug de Mataplana, que envia com a ambaixadors a la Cúria. Tramet la mateixa carta a altres cardenals.

Reg. 47, f. 110r.

Venerabili in Christo patri domino Bernardo, divina providencia episcopo Portuensis, Petrus, Dei gracia Aragonum (rex), salutem et sincere dileccionis efectum. Dileccionem vestram rogamus quatenus venerabili fratri Berengario de Palmerola, ordinis Minorum, quem ad Romanam Curiam duximus destinandum pro quibusdam nostris negociis, et venerabili Hugone de Mataplana, preposito Masiliensis, electo Cesarauguste, quem per ipsum fratrem Berengarium mandavimus de ipsis negociis informari, credere velitis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda, et eisdem, si placet, asistere auxilio, consilio et favore, ut ex hoc ad vestra beneplacita astrictius obligemur.

Data Barchinone nonas octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

Summo pontifici.

Similis fuit missa Iacobo de Sabello, divina providencia Sancte Marie in Cosmedi diachono cardinali.

Similis fuit missa Guilelmo, divina providencia Sancti Marchi ~~presp~~ presbitero cardinali.

Similis fuit missa Iacobo de Calumpna (*sic*), divina providencia Sancte Marie in via (*sic*) Lata diachono cardinali.

Similis fuit missa Gotofrido, divina providencia Sancti Georgii ad Velum aureum diachono cardinali.

Similis fuit missa Enxerio, Sancte Prexedis presbitero cardinali.

Similis fuit missa Iacobo de Sabello, Sancte Marie in Cosmedi diachono cardinali (*sic, repetit*).

Similis fuit missa ~~facta~~ missa Bernardo, episcopo Portuensis.

Similis fuit missa Geronino (*sic*), divina providencia episcopo Panestrino (*sic*).

Similis fuit missa Benteveya, episcopo divina providencia Albanensis.

Similis fuit missa Gerardo, divina providencia episcopo Sabinensis.

Similis domino Matheo, Sancte Marie in Porticu diachono cardinali.

Similis fuit missa domino Latino, episcopo Ostiensis.

Similis fuit missa domino Benedicto, Sancti Nicholai in Carcere Tulliano diachono cardinali.

Similis fuit missa domino Ordonio, episcopo Tusculano.

Similis fuit missa domino Iordano, Sancti Eustachi diachono cardinali.

Similis fuit missa domino Comiti, dei gracia Sancte Agnetis presbitero cardinali.¹

Similis fuit missa domino Ugoni, Dei gracia Sancti Laurenci in Lucina presbitero cardinali.

1. *Tot i que aquí i a altres documents Conte consta com a cardenal de Sant'Agnese, de fet ho era de San Marcellino e Pietro, vegeu Hierarchia Catholica Medii Aevii, p. 44.*

343

1281, octubre, 12. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, demana al rei Alfons de Castella el resultat de les seves gestions per concordar el matrimoni entre un fill del rei d'Anglaterra i una filla seva.

Reg. 47, f. 110v.

Ed. Wieruszowski 1971: 269-270.

Excellentissimo et magnifico principi karissimo tanquam fratri Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Galicie, Sivilie et Cordube, Murcie, Iahenni et [A]lgarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Dileccionem vestram credimus non latere qualiter vos rogavimus ut tractaretis cum illustri rege Anglie et domina consorte sua, sorore vestra, matrimonium inter filium dicti regis Anglie et filiam nostram, et quod significaretis nobis quicquid ipsi vobis super hoc responderent. Unde, cum nos ab excellencia vestra nondum responsionem super hoc habuerimus, dileccionem vestram attente rogamus quatenus, si super hoc a dicto rege habuistis responsionem, inde nos certificetis; si autem nondum responsionem habuistis, cum receperitis, nobis illam, si placet, intimare curetis.

Data Barchinone IIII° idus octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Raimundus Scorna.

344

1281, octubre, 18. Barcelona

El rei Pere torna a reclamar al Comú de Gènova que faci restituir a Berenguer Bou les mercaderies que li han estat robades.

Reg. 50, f. 190v.

Viris nobilibus et dilectis potestati, capitaneis et aliis civibus Ianue, salutem et dileccionem. Cum iam vobis pluries scripserimus quod feceritis restitui Berengario Bovis, civi nostro Barchinone, decem et septem saccos cotoni quos vos, ut asserit, iniuste cepistis ab eo, et quod ipse retinuerat pro eo quod sibi debebatur de nauleo quorundam mercium quas protaverat in navi sua, vel sibi super debito sibi nauleo satisfieri feceritis aut fieri iusticie complementum, et illud, ut intelleximus, fecere neglexeritis, miramur inde. Quapropter dileccionem vestram monemus secundo, tercio ac peremptorie quatenus dictum cottonum dicto Berengario, vel nuncio suo, per vos emparatum vel acceptum, eidem restitui faciatis, vel sibi aut suo procuratori satisfieri supradicto nauleo sibi debito vel de predictis breviter absque dispensis facere iusticie complementum. Alias, cum dicto Berengario Bovis in iure suo deficere non possemus, haberemus super predictis nostrum debitum adimplere.

Data Barchinone XV° kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Magister Arnaldus.

345

[1281], octubre, 19. Barcelona

Pere, rei d'Aragó, excusa el rei Eduard d'Anglaterra per no haver pogut venir a Gascunya acompanyant la seva filla que s'ha de casar amb l'infant Alfons, i li demana que l'avisi quan vindrà, esperant que sigui aviat.

Reg. 47, f. 110v.

Ed. Wieruszowski 1971: 270-271.

Excellentissimo et magnifico principi klarissimo (*sic*) tanquam fratri domino Odoardo, Dei gracia illustri regi Anglie, domino Hibernie et duci Aquitanie, Petrus, eadem gracia rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis affectum. Serenitatis vestre recepimus

literas continentes quod, ob certas causas quas nobis alias per vos vel nuncium vestrum obtulistis verbotenus reserare, adventus vester ad partes Vasconie extitit retardatus, prout nobis per dilectum clericum nostrum et nuncium Raimundum de Muntaynana, ad vos legatum, significaveratis, vos debere partes illas appropinquare et filiam vestram vobiscum ducere nubendam infanti Alfonsso, karissimo primogenito nostro. Super quibus dileccioni vestre notificamus quod, quamque incessanter desideremus et visu vestro et colloquio recreari, et recepcione ac presencia dicte filie vestre multipliciter consolari, moram in adventus vestri propter causa quas asseritis et credimus vos habere rationabiles et urgentes, gratanter habere volumus excusatam, cum negocia vestra tanquam propria reputemus. Ceterum affectus noster circa premissa fuit hucusque et est ita festinus et ardens, et desiderio visus vestri et utilitate dicte filie vestre, que in adolescencia habet terre nostre moribus conformari, ut per dictum nuncium nostrum hec lacius significabimus vobis. Unde rogamus dileccionem vestram quatenus quam cito poteritis comode adventum vestrum et dicte filie vestre ad dictas partes Vasconie preparare velitis et nobis illud tempestive significare, una cum statu vestro que Dominus faciat prosperum et iocundum.

Data Barchinone XIII° kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^o primo].

346

1281, novembre, 13. València

El rei Pere mana als seus oficials que busquin i capturin els membres de la tripulació de Mascarós Vidal de Tortosa, perquè, mentre es trobaven piratejant contra els sarraïns, atesa l'escassetat de botí, van voler anar a Sicília, i davant la negativa de Mascarós el van intentar matar i el van abandonar en una illa, així com van matar el còmit Jaume de Sant Boi, que igualment s'havia negat a anar contra cristians. Envia la mateixa carta als oficials de Cotlliure i al comte d'Empúries.

Reg. 50, f. 194v.

Universis vicariis, baiulis et aliis officialibus suis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Expositum nobis extitit quod, cum Mascurosus (*sic*) Vitalis de Dertusa nuperrime cum quodam lembo armato transisset ad partes Affrice, animo cursi-

tandi contra crucis inimicos et nostros, quidam ex hominibus qui secum ibant in dicto legno, molesti quia lucrum non attingebant peroptatum, suaserint eidem Maxscaroso (*sic*), comito suo, ut raperent quicquid possent de christianis vel etiam sarracenis. Et cum post eorum adventum ad partes Sicilie dictus com[is] nollet eorum suggestioni favere de predandis ac rapiendis rebus christianorum, predicti suggestionis iamdictum comitu suum conspirante, in eum vulnerarunt pluribus ictibus lancearum, ac ipsum in quadam insula quasi mortuum dimiserunt. Postmodum etiam, quondam nomine Iacobus de Sancto Baudilio, quod parte dicti comiti foverat ut debeba[t], ne per eum accusarentur de perpetrato facinore, occiderunt, ac quod deinde, cum dicto lembo circitantes, res et bona christianorum rapuerunt usque in summa quingentarum librarum et amplius. Quapropter vobis dicimus et mandamus quatenus ubicumque in locis vobis comissis invenire potueritis Iacobum Brossa et Amarium, nepotem ~~suum~~ eius, Petrum Bruni et Bonanatum Bruneti, qui dicti excessus fuisse, dicuntur, capitanei et maiores, vel aliquos etiam ex aliis quos dictus Mascar[osius] vobis nominaverit seu ostenderit, eosdem capiatis, et captos ad nos ubicumque fuerimus transmitatis, ut quod [...] fuerit in facto huiusmodi compleamus, et impune non preteriat tantum scelus. Bona quoque predictorum, siqua inveneriti[s], emparetis et teneatis emparati donec mandatum aliud a nobis habueritis super eo.

Data Valencie idus novembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Petrus Marquesii.

Sub hac forma scripsimus officialibus Cauquilliberi et aliorum locorum terre illustris regis Mai[or]icarum.

Item, Poncio Hugoni, comiti Impuriarum, quod faciat simili mandatum officialibus sui.

Et in fine super empara quod emparatum et cetera donec huiusmodi fuerit terminatum.

347

[1281], novembre, 17. València

El rei Pere mana a tots els seus oficials i súbdits que capturin tots els homes d'Albarrasí que trobin a les seves terres i que defensin els homes de Castella quan els ataquin els d'Albarrasí.

Reg. 50, f. 198r.

Ed. Cubells 1916: doc. 155.

A todos los oficiales et sozmesos nostros a los ~~quatos~~ ^{quales} quales la present letra será mostrada, saludes et gracia. Por parte de los bonos homnes de Moya et d'otros logares de ~~Casteylla~~ Castiella nos fo mostrado, de Albarazín viniendo a nostres logares, saltean a los de Castiella saliendo de los ditos nostres logares de [nostra?] trerera (*sic*). Porque vos mandamos que quantasquier que vegades los ditos homnes de Albarazín serán fayllados en nostra terra, que logo los recaudades et los tengades recaudados ata que mandamiento ovíssedes de nos. E otrosí mandamos a vos que si por vent[u]ra homnes de Castiella serán assalteyados en nostra terra per los de Albarazín, et sobre esto será feyto apelido, que logo que salgades al apelido, et que hi defendade[s] los de Castiella et los aiudedes assí como fariedes homnes nostros.

Data Valencie XV° kalendas d[ecembris] [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Raimundus Escorna.

348

1281, novembre, 18. València

El rei Pere comunica al rei de França que, atès que els col·loquis amb el rei de Castella no han anat com s'esperava, no cal que s'aproximi a les seves terres.

Reg. 47, f. 110v.

Ed. Memorial 1851: doc. 192; parcial Ballesteros 1963: 954.

Regi Ffrancie more solito. Noverit dileccio vestra quod nuperime, post vistam inter vos et nos Tholose celebratam, habuimus vistam cum illustri rege Castelle, in qua de facto vestro et regis ipsius tractavimus cum eodem. Quem, quia duri intellectus et elati cordis invenimus, et quia inter vos et nos conductum extiterat quod, nisi videremus factum habere viam ad finem laudabilem, vos ad partes nostras /non\ accederetis, ideo arditum huiusmodi vobis significare distulimus usque modo, rogantes ut inde nos habere debeatis excusatos. Et quia Albertus de Mediona dixit nunc nobis quod ad vestram curiam proponebat dirigere gressus suos, vobis scripsimus per eundem. Ceterum, siqua volueritis nos facturos, significetis nobis, quia parati sumus pro vobis facere ut amico.

Data Valencie XV kalendas decembris anno MCCLXXX primo.

349

[1281], novembre, 21. València

El rei Pere demana a l'infant Sanç que faci tornar a Pere Rubí, tal com li havia promès, els diners que aquest, estant a Constantinoble, havia prestat al seu nunci Gonzalo Rodríguez de Isla.

Reg. 50, f. 197v.

Inclito et carissimo nepoti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori <maiori> (filio) et heredi, salutem et sincere dileccionis efectum. Exposuit nobis Petrus de Rubi, cives noster ~~Barcone~~ Barchinone, pro quo ~~moni~~ nuperrime vobis scripsimus, videlicet ut quand[am] peccunie quantitatem, quam Gondçalvo Roderici, militi et nuncio vestro, mutuavit in Constamtinopoli sibi solvi faceretis, quod ~~sibi~~ sibi peccuniam ~~iamd~~ iamdictam munime (*sic*) persolvistis. Quocirca vestram dileccionem attente pro eo requirimus et rogamus quatenus solvatis ei pecuniam antedictam, cum expensis et interesse, prout ad hoc cum carta ~~vestram~~ vestra et dicti nuncii vestri videamini obligatus, et ipsum, si placet, non vexetis [...] ulterius laboribus et expensis, quoniam numerose hactenus est vexatus.

Data Valencie XI kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Pere Sencliment.

350

[1281], novembre, 23. València

Pere, rei d'Aragó, adreça la mateixa demanda de la carta precedent al rei Alfons de Castella.

Reg. 50, f. 198r.

Excellentissimo atque magnifico principi carissimo tanquam fratri dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallecie, Sib[i]lie, ~~Cerdub~~ Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbii, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis constanciam ac continuum incrementum. Exposuit coram nobis Petrus de Rubii, civis noster Barchinone, quod ipse iam pridem mutuavit in Constantinopoli Gondçalbo Roderici de İnçula, militi, nuncio tunc vestro et incliti infantis donpno (*sic*) Sancier, filii vestri maioris, ad illustrem ~~Constantinopoli~~ Constantinopoli imperatorem

destinato, tantam yper(p)erarum quantitatem, pro qua dictus miles fecit ei cartam debitoriam ducentarum viginti et quinque librarum regalium Valencie, prout de hiis per ipsam cartam sibi extitit facta fides. Exhibuit etiam coram nobis idem Petrus ~~ear~~ quandam cartam sig[i]ll[i] pendenti infantis dompni Sancii predictis munitam, cum qua idem filius vester se ~~obligaverit~~ obligaverat soluturum omnes illas quantitates que dicto nuncio essent in dicta ~~civitatem~~ (?) [...]gacione (?) per aliquos mutuare. Quocirca vestram dileccionem attente requirimus et rogamus quatenus iamdicto filio vestro detys in mandatis ut dictam peccunie ~~summam~~ summam predicto Petro vel procuratori suo persolvat, cum expensis et interesse arbitrio vestro et beneplacito taxandis, et ipsum, si placet, non permitatis ulterius expensis et laboribus fatigari, cum plurimum pro huiusmodi debito ~~fue~~ fuerit hactenus fatigatus.

Data Valencie XI kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Pere de Sencliment.

351

[1281], novembre, 28. Alzira

El rei Pere agraeix a Sancho Íñiguez, adelantado de l'infant Manuel, els dos alans que li ha enviat; quant a la qüestió dels termes entre Almansa i Ayora, li diu que s'ha de solucionar amb uns jutges, ja que es tracta de terres del terme d'Ayora a les quals els seus habitants no hi poden renunciar.

Reg. 50, f. 200v-201r.

Sancio ~~Enegue/ez~~ Eneguez, adelanto (*sic*) infantis dompni Emanuelis, salutem et dileccionem. Noveritis nos vidisse Martinum Petri de ~~Spejo~~ Speio qui nobis adduxit ex parte vestra duos alanos, de quibus, cum sint idone[os] et pulciores, vobis referimus multas grates, et scimus quod libenter faceretis que nobis complacere debe[at?]. Qui etiam Martinus Petri locutus fuit nobiscum ex parte vestra super ~~factis~~ facto terminorum de Ayora et de Almança, de quibus erat contencio inter eos. Unde sciatis quod iam homines nostri de Ayora hoste[n]derunt illud nobis, et prout perpendimus, terra illa, de qua est contencio inter ipsos, est et fuit semper de terminis de Ayora, et cum Almança sufficientes terminos non haberet, fuit suplicatum ex part[e] ipsorum i(n)fanti Emanueli predicto, qui tunc dicta loca tenebat, quod permitteret homines

de Almanç[a] [t]enere ipsam terram pro terminis, cum multum eis prodesset, et predictis hominibus de Ayora in aliquo obsesset non posset, immo illud posent comode sustinere, maxime cum de eadem dominacione essent. Nunc autem, cum ipsi homines de Ayora nostri et de iurisdicione nostra sint, ~~no~~ nol[u]nt sustinere quod tunc eorundem prei[u]diciu[m] sustinebant. Unde, si vos et ipsi homines de Almança videtis quod ius ~~nee~~ non habeatis in terra predicta, desistatis et eos ~~desi~~ desistere faciatis a predictis. Si autem ius credunt habere in dicta terra, su[m]us parati quod ponamus istud f[act]um in [posse?] [co]munibus et idoneis personis de quibus eligatur una ex par[t]e nostri et dictorum hominum de Ayora, et altera ex `parte [vestr]i et predictorum hominum de Almança, tercia autem eligatur de assensu utriusque partis. Et ~~plac~~ placebit [nobis?] quod ipse tres persone decident dictum factum.

Data Algezire IIII° kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Raimundus Escorna.

352

[1281], desembre, 3. Alzira

El rei Pere, en resposta a les sol·licituds del papa, li diu que fa tot el possible per posar pau entre el rei de França i el rei de Castella, a fi, també, de poder organitzar una expedició en socors de Terra Santa. En relació amb aquest assumpte li envia un missatge on es detalla allò que vol saber pel que fa a l'organització de l'expedició.

Reg. 47, f. 111r-v.

Ed. parcial Finke 1908-1922: III, 1-3.

Summo pontifici, ex parte domini regis. Sanctitatis vestre litteras ac nuncios speciales, scilicet venerabilem ac sapientem virum episcopum Grossetanum ac discretum virum Marssiliensem prepositum, consiliarium nostrum dilectum, recepimus tam reverenter, ut decuit, quam gratanter. Ex quibus manifeste percepimus bonitatem vestram circa prosperum ac pacificum orbis statum paterna sollicitudine vigilare, ac circa Terre Sancte afflictionem, pia compassione oportuna remedia adhibere. Cum enim incensor malorum diabolus, christiani nominis inimicus, discordiam suscitaverit inter illustres reges Francie et Castelle, quamquidem discordiam, non sit dubium, pericula multis afferre ac signanter

Terre Sancte negocium, disipare provide decrevistis de consueta sedis apostolice providencia, reges prefatos per nuncios et litteras ad concordiam invitare, ac piis admonicionibus et sanctis persuasionibus ad ipsius Terre Sancte subsidium excitare. Nos eciam valde pie dignati estis super utroque requirere ac rogare, ut et ad predictorum regum concordiam vel saltim ad treugam longam operam efficacem daremus, et nichilominus ad predictae Terre Sancte succursum crucem reciperemus, et ad transfretandum nos personaliter pararemus. Super quibus, benedicentes Deum qui vestri animi pietatem ac propositi sanctitatem ad tam salubria procuranda et, actore Domino, feliciter perficienda, perduxit, sanctitati vestre hoc ordine ducimus respondendum, quod predictorum regum, quibus sumus ~~eciam~~ sanguinis necessitudine consanguinei, quibus sumus affinitate coniuncti, quibus etiam sumus vicinitate contigui, pacem desideramus et omnimodam concordiam affectamus. Ob negotii igitur Terre Sancte exigenciam ac precumstrarum obedienciam nostri, quam ad ipsos reges habemus amicitiam, iuxta dominacionis vestre mandatum ac paternitatis vestre beneplacitum, prefatam treugam efficaciter tractabimus toto posse. Et ecce pater sanctissime, litteras nostras ac nuncium, una cum prefato episcopo Grossetano, ad illustrem regem Castelle mittimus, eidem fideliter consulendo ac ipsum nichilominus affectualiter exortando, quatenus circa treugam [cu]m illustri rege Francie ineundam, vestris admonitionibus acquiescat et vestris beneplacitis se cohaptet. Super crucis vero receptionem ac nostra transfretatione, que super omnia insident cordi nostro, sanctitas vestra predicto episcopo fidem adhibere dignetur in hiis que circa materiam illam beatitudini vestre, ex parte nostra, duxerit exponenda. Valeat semper in Domino vestra sancta paternitas et vos diu conservet incolumes Ecclesie sue sancte.

Data Alyazire III nonas decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

Memoriale pro parte domini regis Aragonum venerabili episcopi Grossetani.

In primis, ut plenius circa passagium possit deliberare cum amicis, subditis et vassallis suis, petit certificari, si placet romano pontifici, utrum ipse per se debeat transfretare vel cum societate, scilicet cum aliis principibus simul, et si cum aliis, cum quibus; et si solus habet transfretare, cum quanta multitudine bellatorum, si vero cum aliis principibus, cum quanto similiter numero bellatorum.

Item, in quolibet casuum predictorum, quam quantitatem dabit dominus papa eidem regi pro militibus et bellatoribus quos ducet secum.

Item, quod consilium adhibebitur per dominum papam quod ipse possit esse et stare in partibus transmarinis, scilicet in locis regis Sicilie, propter inimicicias quas ipsi et filii sui habent cum eo.

Item, cum contingeret ipsum ad aliquem locum illarum partium declinare, qualiter provideretur sibi, quod reciperetur ibidem et quod eius mandata presidentes in ipsis locis servarent in subsidium Terre Sancte.

Item, qualiter, ut ea que ipse ordinaret super treugis et similibus alii christiani existentes in partibus transmarinis observarent, cum ex tali discrepantia multa dampna passa fuerit Terra Sancta.

Item, loca que, adiuvante Domino, prefatus dominus /rex\ adquirit, cui adquirerentur.

Item, si dominus papa velit sibi per nuncium respondere super istis, quod det potestatem ipsi nuncio ordinandi et firmandi ex parte domini pape ea que inter eos acta fuerint super ipso passagio.

353

[1281], desembre, 5. Alzira

Pere, rei d'Aragó, respon a Alfons, rei de Castella, el qual intervé en favor del bisbe de Cartagena, que vol la possessió de les esglésies dels castells de la vall d'Ayora, que, en primer lloc, la vall, des del temps de la conquesta, pertany al bisbe de València, i que el bisbe de Cartagena l'ha ocupada amb violència; i, en segon lloc, que, com que és una qüestió de jurisdicció eclesiàstica, no hi pot fer res perquè està fora de les seves competències.

Reg. 50, f. 205r.

Serenissimo et magnifico principi tanquam fratri karissimo dompno Alfonso, D[ei] g[r]acia illustri re]gi Castelle, Toleti, Legionis, Gallicie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et since[re] dileccionis effectum. Serenitatis vestre recepimus litteras continente[s] quod episcopus et capitulum Ecclesie Cartagene vobis supplicaver[i]t ut pro ipsis apud nos preces dignaremini effundere quod iura ecclesiarum castrorum vallis de Ayhora eisdem dari mandaremus, sicut eaucusque con-

sueverunt recipere et habere, quorum precibus vestra excellencia adquevit. Super quibus vobis taliter respond[emus] quod, secundum quod per episcopum Valencie nobis relatum extitit, episcopus et capitulum Ecclesie Valencie tempore adquisicionis dicte vallis, quando fuit erepta de posse paganorum, fuerunt positi in possessionem dictarum ecclesiarum et iurium earundem, de quaquidem possessione fuerunt violenter eiecti, sine iuris cognitione, per episcopum et capitulum Ecclesie Cartagene, quando dicta vallis de Ayora fuit vestro dominio adunata. Nunc vero dictos episcopus et capitulum Ecclesie Valencie predictas ecclesias, ut dicitur, occuparunt, volendo se mittere in possessionem dictarum ecclesiarum, quemadmodum episcopum et capitulum Cartagene Ecclesie se posuerunt in eadem. Significamus igitur serenitati vestre quod, cum predicta causa sit ecclesiastica et eius cognicio ad nos non spectet, non possumus nos intromittere in aliquo de predictis. Scire enim vos volumus quod nunciis dicti episcopi Cartagene, quod ad nos misit hoc anno pro huiusmodi negocio, huiusmodi responsum facimus quod non poteramus nos intromittere de predictis. Quare, si placet, habeat nos de predictis vestra excellencia excusatos.

Data Algezire nonas decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marquesii.

354

[1281, desembre, 5. Alzira]

El rei Pere adreça la mateixa resposta de la carta precedent a Diego, bisbe de Cartagena.

Reg. 50, f. 205r.

Venerabili et dilecto Didaco, per eandem episcopo Cartagene, salutem et dileccionem. Vestras recepimus litteras, et intellectis hiis que nobis dici transmisistis, vobis respondemus quod, secundum quod per episcopum Valencie nobis relatum extitit, idem episcopus et capitulum Ecclesie Valencie tempore adquisicionis vallis de Ayora, quando fuit erepta de posse paganorum, fuerunt positi in possessionem ecclesiarum dicte vallis et iurium earundem. De quaquidem possessione fuerunt violenter eiecti, sine iuris cognitione, per episcopum et capitulum [E]cclesie Cartagene quando dicta vallis dominio illustris regis Castelle extitit adunata. Nunc vero dictos episcopus et capitulum Ecclesie Valencie predictas ec-

clesias, ut dicitur, occupavit, volendo se mittere in possessionem dictarum ecclesiarum, quem admodum epsicopus et capitulum ~~diète~~ /vestre\ ecclesie se tunc posuerant in eisdem. Significamus igitur vobis quod, cum causa predicta sit ecclesiastica et eius cognicio ad nos non spectet, non possumus nos intromittere in aliquo de predictis. Istud enim per nuncios quos ad nos hoc ann[o] misistis super predictis vobis respondimus super eis.

Data ut supra [Algezire nonas decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus Marquesii.

355

[1281], desembre, 5. Alzira

El rei Pere comunica al justícia i al concili de Daroca que no vol que entrin en les seves terres ni Juan Núñez ni Lope Díaz de Haro, tan sols exclou de la prohibició Ramiro Díaz, Pedro Paiz i Ferrando Rodríguez; a més, prohibeix que es portin virtualles a Albarrasí. Envia la mateixa carta al jutge, al justícia i al concili de Terol.

Reg. 50, f. 205v.

Fideli suo iusticie et toti concilio Daroce, salutem et gratiam. Sciatis quod nolumus quod nobilis Iohannes Nunii nec Luppus Didici de Faro, seu aliqui milites seu homines eorum, intrent vel sint in terra nostra, nec etiam eis aliquid detur, vendatur seu etiam acomodetur, immo volumus et vobis mandamus quod istud prohibeatis et prohiberi ac preconitzari publice faciatis sub pena corporis et bonorum. Mandamus etiam vobis quatenus prohibeatis et custodiat, et prohiberi et custodiri faciatis quod nullus mitat in Albarrasino victualia seu aliquas alias res, scientes quod si aliqui contra hoc nostrum mandatum fecerint, non tantummodo eos, immo vos et eos inde fortiter puniemus. Ab hac tamen prohibitione excipimus Remirum Didici, Petrum Paiz et Ferrandum Roderici, de quibus placet nobis quod possint esse salve et secure in terra nostra.

Data Algezire nonas decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Similis fuit missa iudici Turolii.

Data ut supra.

Item, fuit facta iudici et concilio Turolii responsio super eo.
Data ut supra.

356

[1281], desembre, 5. Alzira

El rei Pere envia Bernat de Clapers al rei Jaume de Mallorca.

A. Reg. 52, f. 20v.

B. Reg. 46, f. 59r.

Bernardo de Claperiis, civi Valentino. Mandamus vobis quatenus, pro factis illis de quibus vobis locuti fuimus in Aliaziram, vadatis Mayoricas ad illustrem regem Maioricarum, karissimum fratrem nostrum, et mutuetis denarios necesarios ad predicta; et nos quicquid vos in dicto viatico seu eorum rationi expenderitis, vobis restituemus ad voluntatem vestram.

Data Aliaçire nonas decembris [M^oCC^oLXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente, dixit Iuceffus pro rege.

357

[1281], desembre, 6. Alzira

El rei Pere demana a Sancho Íñiguez, adelantado de l'infant Manuel, que faci alliberar Feys Hurat, el qual es dirigia a Tunis per rescatar la seva família.

Reg. 50, f. 205v.

Dilecto suo Sancio Eneguez, adelantato infantis dompni Emanuelis, salutem et dileccionem. Intelleximus quod Feys Hurat, ~~elph~~ elphaqui Enricxet, sarracenus noster de Coçentanyna, qui volebat transfretare apud Tunicium pro redimendis filiis suis, fuit captus et detentus in portu dicti dompni Emanuelis. Quare ~~mandamus~~ rogamus vos quatenus faciatis ipsum deliberari ut possit viaticum suum facere, si voluerit, vel redire ~~ab~~ apud Coçentany[na]. Et si qui sunt qui ab eo ~~hena~~ habeant querimoniam, nos faciemus ab eo ~~fieri~~ fieri iusticie complementum.

Data Algezire VIII° ~~kalendas~~ idus decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Raimundus Escorna.

358

[1281, desembre, 6. Alzira]

El rei Pere mana a Cervià de Riera que reforci el control sobre l'exportació de blat, sobretot que no se'n porti a terres de sarraïns, per això s'ha d'assegurar que els vaixells genovesos i pisans, un cop arribats a Mallorca, Eivissa i Sevilla, després no continuïn cap a terres de sarraïns.¹

Reg. 50, f. 207r.

Fideli suo Cerviano de Riaria, et cetera. Cum in absolucione quam nuper fecimus de rebus et mercibus que a nobis prohibite fuerant extrahere de terra nostra retinuerimus et exceperimus quod bladum non extrahatur de terra nostra ad alias partes, nec ea que proh[i]bita sunt per Ecclesiam, aliqui ad partes sarracenorum portare presumant, volumus et mandamus vobis quatenus custodiatis et custodiri per substitutos vestros faciatis ut contra predicta facere aliquis non atemptet. Et si contra facientes aliquos inveneritis, eos inde et res eorum prout faciendum fuerit puniatis. Verum etiam, cum sciamus quod ea que portantur Maioricis, Eviçe et Sibillie per mercatores ianuenses et pisanos et alios differuntur ad partes sarracenorum, mandamus vobis quod non permit[ta]tis portare ad ipsas partes Maioricarum, Eviçe et Sibillie de aliquibus partibus terre nostre fustam, ferrum, canabum, peguntam vel aliquid genus armorum, nisi primo portantes ea sufficienter assecuraverint in posse vestro quod ips[as] ad partes sarracenorum nullatenus differantur.

Data ut supra [Algezire VIII° idus decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

1. El document és precedit per dues cartes dirigides a Cervià de Riera relatives a la prohibició d'extreure mercaderies.

359

[1281], desembre, 7. Alzira

El rei Pere contesta al papa que no pot tornar els infants, fills de l'infant Ferran, a la seva mare Blanca, tal com li havia demanat, perquè, en espera que els reis de França i de Castella firmin els acords de pau, si ell els tornés a un dels reis, això seria sospitos per a l'altre, i es posaria en perill la consecució dels acords.¹

Reg. 47, f. 112v.

Ed. Memorial 1851: doc. 193; parcial Ballesteros 1963: 954-955.

Reg. Carini 1884: II, 43-44.

Summo pontifici ex parte regis. Nuper vestra sanctitas nos, per speciales literas ac per discretum virum Massiliensem prepositum, consiliarium nostr[u]m dilectum, affectuose rogavit ut natos nobilis viri inclite memorie Fferrandi, primogeniti regis Castelle ac Legionis illustri, miteremus nobili dompne Blanche, sorori illustris regis Francie, que de ipsorum filiorum suorum ausencia iugiter amaricatur, in intimis eorundem solacio destituta. Super quo, sanctitati vestre, hoc modo ducimus respondendum quod, pro salute ac bono statu puerorum ipsorum, exponimus magnis periculis nos metipsos ac illustris regis Castelle ac egregii viri dompni Sancii, nepotis nostri, ex hoc tunc temporis inimicicias inererimus manifestas, et quia tantum pro ipsis egimus, reputaremus nobis ad gloriam et honorem si per ea que eis fecimus et deinceps facere intendimus <reputaremus nobis ad gloriam et honorem si per ea que eis fecimus et deinceps facere intendimus> eorum status vota suscipere incrementa, ipsorum tamen puerorum missio quam per nos fieri peciistis, licet velimus semper in omnibus nos vestris beneplacitis cohabitare et mandatis apostolicis obedire, salvo sanctitatis vestre consilio non videtur expediens quoad presens. Si enim pendente isto tractatu concordie, quam ad vestre paternitatis instanciam inter illustres reges Francie et Castelle totis viribus procuramus, tanta circa puerorum ipsorum statum fieret innovatio, ut ad preces sanctitatis vestre eosdem matri sue, sicut precipitis, miteremus, probabiliter nos contingeret illustris regis Castelle ac dompni Sancii predictorum suspicionem incurrere, ut consiliis et persuasionibus nostris minime crederent super concordia aut treugua longa cum prefato illustri rege Francie ineunda, cum, ratione puerorum ipsorum, sicut nostis, fuerit totaliter ipsa discordia suscitata. Ipse etiam rex Francie ex restitutione huiusmodi difficilior forsitan ad predictam concordiam redderetur. Et idcirco, sanctitati vestre humiliter suplicamus quatenus, quia prefatos pueros ad eorum matrem non mittimus, nos habere deignemini excusatos. Valeat semper in Domino vestra sancta paternitas et nos gracie sue recomendatos habere dignetur.

Data Aliazire VII° idus decembris [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Prepositus Massiliensis.

1. *Segueixen dos documents més sobre qüestions eclesiàstiques, el primer precedit per: Dominus mandavit hanc remanere, i el text està barrat: Alia fuit missa deprecatoria*

eidem summo pontifici pro Petro Eximeni, canonico Cesaraugustano, ut sibi concederet, precibus regis, primam (*sic*) dignitatem vaccaturam in Ecclesia Cesaraugustana. Data ut supra. *Segueix*: Super eodem facto fuit scriptum Bernardo, episcopo Portuense et sancte Romane Ecclesie cardinali, pro dicto Petro Eximeni, Data ut supra. Item, Gerardo, episcopo Sabinensis et cardinali. Item, Iacopo de Sabello, Sancte Marie in Cosmedin diachono cardinali.

360

[1281, desembre, 7. Alzira]

El rei Pere demana a Ordoño, bisbe de Túscolo i cardenal, que intervingui perquè se sancioni l'elecció d'Hug de Mataplana com a bisbe de Saragossa, a canvi de pacificar el seu germà, Álvaro Díaz, amb el rei de Castella i l'infant Sanç, i trobar una prebenda per a Martín Pérez.

Reg. 47, f. 113r.

Reg. Carini 1884: II, 44.

Domino Ordonio, episcopo Tusculano et sancte Romane Ecclesie cardinali, ex parte regis. Ex parte paternitatis vestre dilectus consiliarius noster Hugo de Mataplana, venerabilis Cesarauguste electus, nos affectuose rogav[it] ut, cum illustri rege Castelle ac dompno Sancio, nepote nostro carissimo, daremus operam efficacem ut nobilem virum Alvarum Didaci, fratrem vestrum, ad suam gratiam restituerent tam honorabiliter quam decenter. Rogavit nos etiam idem electus ex parte vestra, ut Martino Petri de Oscha, domicello vestro, qui diu vobis servivit, assignaremus aliquid in redditibus omni anno. Nos autem, propter sollempne fame vestre preconium, et quia pro certo tenemus vos esse nostrum specialem amicum, sumus semper parati libenter vestre obtemperare in omnibus voluntati, et ecce apud illustrem regem Castelle ac dompnum Sancium efficaciter intendimus, per specialem nuncium quem ad ipsos destinandum duximus, ut prefatum nobilem cum honore ad suam restituant gratiam, et nostris precibus ipsum promoveant et honorent. Martino autem Petri, domicello vestro, quia vobis servivit fideliter, beneficiemus gratanter, et ad presens XX libras iaccenses eidem in redditibus assignamus. Ceterum, paternitatis vestre credimus non latere ~~presenciam~~ noticiam, affectionem quam habemus ad promocionem Massiliensis prepositi ad Cesaraugustanam Ecclesiam, ad quam electus extitit, sicut nostis, nos etiam ex relacione fideli pro certo didiscimus quod ipsi prepositi Massiliensis promocio ad prefatam Cesaraugustanam Ecclesiam totaliter est in vobis, cum

eius adversarius nollet nec auderet a vestris beneplacitis in aliquo discrepare. Paternitatem igitur vestram, de qua fiduciam plenissimam gerimus, quantum possumus deprecamur quatenus, sicut nos ad promocionem nostrorum sumus semper parati, ad vestri gratiam tam liberaliter quam gratanter sit, et vos vice mutua ad promocionem nostrorum, et signanter istius, velitis, si placuerit, dare operam efficacem, ut ex mutuis obsequiis mutua inter nos crescat dileccio omni die.

Data ut supra [Aliazire VII° idus decembris M^oCC^oLXXX^o primo].

361

[1281, desembre, 7. Alzira]

*El rei Pere demana a Bernard, bisbe de Porto i cardenal, que col·labori en la confirmació de l'elecció d'Hug de Mataplana com a bisbe de Saragossa.*¹

Reg. 47, f. 113r.

Reg. Carini 1884: II, 44.

Domino Bernardo, episcopo Portuense et sancte Romane Ecclesie cardinali. Sonus oppinionis sollempnis, qui de sidera fame vestre laudabilis in orbem terrarum exivit, ad precordialem persone vestre amicitiam affectuosissime nos inducit. De promocione vero paternitatis vestre tanto mentis nostre tabernaculum iubilus exultacionis inhabitavit uberior, quanto sacro sancte Romane Ecclesie, matri nostre, status vester existit utilior, et exigentibus vestris meritis ipsum grandiore et alciores esse speramus firmiter in futurum. Ceterum, paternitatis vestre credimus non latere noticiam qualiter promocio discreti viri Massiliensis prepositi ad Cesaraugustanam Ecclesiam insidet cordi nostro, et quia de vestri benivolencia plenissimam fiduciam obtinemus, paternitatem vestram quanto carius possumus deprecamur quatenus, Dei omnipotentis intuitu acstrarum precum obtentu et devocionis quam ipse prepositus ad vos habet, procuretis interventu circa promocionem ipsius operam dare dignemini efficacem. Significantes nobis, siqua pro dileccione vestra volueritis nos facturos, parati enim sumus vestre pro posse obtemperare in omnibus voluntati.

Data ut supra [Aliazire VII° idus decembris M^oCC^oLXXX^o primo].

1. Al f. 113v hi ha tres cartes, més breus, sobre el mateix tema dirigides a Gerardo, bisbe de Sabina i cardenal, a Iacopo, diaca cardenal de Santa Maria in Cosmedin, i Matteo, diaca cardenal de Santa Maria in Portici, reg. Carini 1884: II, 44.

362

[1281], desembre, 16. Xàtiva

El rei Pere demana a Girolamo, bisbe de Preneste i cardenal, que intervingui en favor de la canonització d'Oleguer, bisbe de Barcelona i arquebisbe de Tarragona. Envia la mateixa carta al papa i a tots els cardenals.

Reg. 47, f. 113v-114r.

Reg. Carini 1884: II, 44.

Reverendo in Christo Patri domino ffratri Geronimo, episcopo Penestrino (*sic*), sacro sancte Romane Ecclesie cardinali, Petrus, et cetera. Inter eas quas pro re publica gerimus curas, cordi nobis existit divinarum rerum semper ampliare debita devocione culturam, in hiis precipue que gloriam Dei, decus regnis ac nobis accumulunt gaudia subditorum. Sane reverendi patris felicitis recordationis beati Ollegarii materia copiosior diem laudis et graciaram accionis accrescit in celis, et in terris mater Ecclesia suis pastum et augeat uberibus alumpnum gratissimum et devotissimum sponsum de sinu suo ad patrem omnium rerum Deum assumptione gloriosa translaturum ea felicius quo iocundius gloriatur. Nempe vir iste venerabilis Terrachone et Barchinone Ecclesiis uno presidens tempore mandato apostolico tanquam obedientie filius, ipsas, ab antiquo inter barbaras nationes positas, gubernando mirifice discrecione, perutili lucis arma circumferens devotius [...] miro virtutum coruscans fulgore, fide previa iusticia, comite perseverancia subsequente, Christi militans in acie, cuius ducatu potitus et gracia fretus, se totum divinis dedicans obsequiis, usque ad sui disolucionem temporis illustravit, eas in statu prospero relinquendo. Cuius meritis sanctitatis mirabilis in ~~aut~~ altis, Dominus, et in terris mirabilium operator, sanctum suum dignatus est immensis signorum mirificare miraculis, prodigiis et virtutes eius hostendere preclarius universis. ~~Quod~~ Quot siquidem ymagines humanarum personarum pedum ac manuum ceterarumque humani corporis partium expressis similitudinibus de cera, coram eius venerando sepulcro per fideles apponuntur quotidie, et quantum possit eius privilegiata sanctitatis apud Deum super hiis qui tam in terra

quam in mari gravibus et diversis infirmitatibus et periculis aliisque necessitatibus detinentur, quantaque et qualia per eum sint facta miracula, si per singula explicare tenemur utique nitimur dum copiosam narrationis affluentiam excedat et superet rerum laudabilium altitudo, quod rerum evidencia protestatur. Exultamus insuper uberius de le tanti patroni meritis, et letanti Romane congratulamur Ecclesie, loca nobis subiecta tanto preeminere patrono, cuius pia interveniente suffragia succedant in temporalibus prospera et adveniant in celestibus gaudia repromissa. Tantis itaque fidei documentis edocti, tantisque virtutum exemplis affecti de vita et miraculis inquisitione premissa, beatitudinem vestram duximus deprecandam quatenus ad sancti huius sacram canonizationem diu innumerosa multitudine cleri et populis affectatam tam ferventer quam efficaciter, vestra veneranda devotio dignetur operam impartiri, ut ipsum apostolica ~~dignetur~~ ducat auctoritas sanctorum decalago (*sic*) ascribendum, eundemque verum fidei zelatorem fideles colant comuniter et reverenter in terris quem dominus, virtutibus plenum, gratiam predictum, miraculis clarum, spectabilem et immitabilem prebuit universis.

Data Xative XVII° kalendas ianuarii anno predicto [*afegit al s. xviii: MCCLXXXI*].

Similis fuit missa domino pape.

Similis cetui cardinalium.

Item, similis Comiti, presbitero cardinali.

363

1281, desembre, 16. Xàtiva

Pere, rei d'Aragó, nomena Dalmau de Villarasa procurador seu per tractar el casament del seu fill Frederic amb Isabel, filla de Blanca de Molina. Segueixen les cartes credencials per al rei de Castella, l'infant Sanç, Blanca de Molina i Jucef Ravaya, almoixerif de Molina.

Reg. 47, f. 114r-v.

Reg. Carini 1884: II, 44.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, constituimus et ordinamus vos fidelem nostrum Dalmacium de Villarasa, de domo nostra, procuratorem nostrum certum et specialem

ad tractandum cum nobili dompna Blancha, domina de Molina, et cum domina Isabelle, filia sua, matrimonio contrahendo inter <Bernardum> filium nostrum infantem Fredericum et dictam dompnam Isabellem, filiam eiusdem dompne Blanche, et ad contrahendum nomine /dicti\ filii nostrum (*sic*) dictum matrimonium cum predicta filia ipsius dompne Blanche, et ad recipiendum concensum ex parte eiusdem dompne Blanche et dicte filie sue quod memorata filia sua sit uxor iamdicti filii nostri, et ad recipiendum promissiones et securitatis (*sic*) ab ipsa dompna Blancha et dompna Isabelle, filia sua predicta, quod deinde matrimonium sive desponsacio fiat inter dictum filium nostrum et dictam dompnam Isabellem, et ad faciendum etiam ex parte nostra predictis dompne Blanche et filie sue promissiones et securitates pro predicto matrimonio contrahendo, et ad faciendum omnia alia super predictis que nos possemus facere si presentes essemus. Promitentes nos bona fide semper habere ratum et firmum quicquid per vos super premissis actum vel procuratum fuerit, et nullo tempore revocabimus. In cuius rei testimonium presens procuratorium sigillo nostro iussimus sigillari.

Datum Xative XVII° kalendas ianuarii anno Domini millesimo CC^o octuagesimo primo.

Fecimus dicto Dalmaçio de Villarasa litteram credencie apud regem Castelle.

Item, apud infantem Sancium, filium regis Castelle.

Item, apud dompnam Blancham, dominam de Molina.

Item, apud Iuçeffum Ravaya, moxeriffum de Molina.

364

[1281], desembre, 18. Xàtiva

El rei Pere mana als homes de Moya que restitueixin a Domènec Nuno les bèsties que li han segrestat, d'altra manera li donarà permís de retenir béns d'ells.

Reg. 50, f. 210v.

Alacaldis, iusticie et probis hominibus de Moya, salutem et gratiam. Fidelis noster Dominicus Nuno, habitator de Adamus, conquestus fuit coram nobis quod vos pignorastis eidem bestiarium, et cum hoc feceritis contra pacta et conveniencias factas inter nos et illustrem regem Castelle, rogamus et dicimus vobis

quatenus, visis presentibus, restituatis eidem bestiarium quod sibi pignorastis, et si de eo querimoniam habetis, nos faciemus vobis ab eo fieri iusticie complementum. Verum, si in vobis faticam /non\ invenerimus de predictis, habebimus eidem Dominico dare licenciam pignorandi vos et res vestras, nec nos stare poterimus quin vos ratione predicta pignorari mandemus.

Data Xative XV° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

365

1281, desembre, 27. València

Pere, rei d'Aragó, contesta a Esclarmonda, reina de Mallorca, que, a causa d'altres qüestions urgents, no ha pogut ser present a Tarragona, on s'havien de trobar els seus enviats per tal d'entrevistar-se amb el seu pare, el comte de Foix; si els seus enviats volen, més endavant, parlar primer amb ell, després podran parlar amb el comte, sempre que hi hagi un enviat del rei.

Reg. 47, f. 114v.

Serenissime et diligende quamplurimum tanquam sorori karissime Sclarmunde, Dei gracia Maioricarum regine illustri, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis effectum. Noveritis nos vestras litteras recepisse in quibus nobis significastis quod disposueratis ad nostri presenciam et comitis Fuxiensis, nobilis fratris vestri, certas personas mittere super refirmanda pace et concordia inter nos et nobilem comitem supradictum, et rogabatis nos ut placeret nobis quod tres viri prudentes super hoc ad nos venirent ex parte vestra qui videnter (*sic*) dictum comitem et loquerantur cum eo ad inducendum eum ut nostre obtemperet voluntati. Ad que vobis respondemus quod nos pro quibusdam nostris negociis habuimus Valencie remanere, ita quod non potuimus Terrachone, ubi dictos viros mittere volebatis, festum Nativitatis Domini celebrare, probter quod non videtur nobis quod dicti viri comode possent venire ad has partes et tractare inter nos et dictum comitem qui multum remotuo est a nobis, et quamvis venissent o (*sic*) loqui fuissent nobiscum, et postea vellent loqui cum ipso comite, non sustinuiessemus quod absque presencia alicuius nostri hominis possent cum eo habere colloquium seu tractatum. Verumtamen,

si pro bono habetis mittere ad nos et dictum comitem dictos viros tractaturos de predictis inter nos et comitem supradictum, placebit nobis, dummodo quando loqui voluerint cum dicto comite sit presens aliquis homo noster. Nunquam enim stetit per nos qui dictus nobilis comes haberet nobiscum benivolenciam et amorem.

Data Valencie sexto kalendas ianuarii anno Domini millesimo CC°LXXX° primo.

¶Raimundus Scorna.

366

[1281], desembre, 27. València

El rei Pere comunica al rei de Portugal l'arribada del seu missatger i li prega que cregui tot allò que li dirà de part seva.

Reg. 47, f. 115r.

Ed. Lopes 1963: doc. 10.

Regi Portugalie. Valascus Petri, fidelis vassallus vester, ad nostram accedens presentiam litteras ad eius credenciam nobis obtulit ex parte vestra, unde nos fidem adhibentes diccio eidusem, verbotenus duximus respondendum. Rogantes vos quatenus eidem credatis de hiis que super dicta responsione pro parte nostra vobis duxerit referenda.

Data Valencie VI kalendas ianuarii [M°CC°LXXX° primo].

¶Raymundus Escorna.

367

[1281], desembre, 29. València

El rei Pere mana a Ramon d'Orcau que faci restituir els béns retinguts al comtat de Cerdanya ja que, qui els ha requisat, no ha rebut justícia prèviament pel rei de Mallorca.

Reg. 50, f. 214v.

Raimundo de Orcau, vel eius locum tenenti Iacobo Berguitano. Quod cum ipse vicario, vel eius locum tenens, miserit homines ad pignorandum in terram Cerritanie illustris regis Maioricarum, qui homines, ut dicitur, i[bi] pignora aliqua acceperunt et secum abduxerunt, et hoc fecerunt nulla facta fatica seu inv[enta] apud

illustrem regem predictum, vel eius locum tenentem, mandat dominus rex quod, si ita est, quod fa[ctum] tali modo extitit, revocet et reddat continuo pignora supradicta, et insuper caveat ne de [cetero] talia sic retinere, et improvide faciat seu fieri permitatis. Et quod significant domino regi modum et ordinem negotii memorati.

Data Valencie IIII° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

368

1282, gener, 4. València

El rei Pere es nega a donar guiatge a Diego López de Haro i a la seva família per entrar a les seves terres, fins i tot li prohibeix entrar-hi.

Reg. 50, f. 217v.

Petrus et cetera, viro nobili et dilecto Diego Lopez de Haro, salutem et dileccionem. Recepimus litteras vestras per quas petebatis vobis et fa[milie] vestre dari securum guidaticum veniendi et standi in terra nostra. Unde vobis respondemus quod, ex quo guerram non habe[ti]s [cum] illustri regis Castelle neque cum eo bene estis, nos non sustineremus nec volumus vos intrare nec esse in terra nostra, immo prohibimus et interdicimus vobis esse vel intrare terram nostram, cavendo vobis, si contra feceritis, quod nos mandavimus deffendi et prohiberi hoc vobis et aliis malivolis regi Castelle predicti.

Data Valencie IIe nonas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Petrus de Sancto Clemente.

369

[1282, gener, 5. València]

El rei Pere comunica a Guillem de Vallclara, alcaid de Siurana, que, a prec de la reina de Mallorca, ha donat permís perquè Guillem de Narbona, l'abat de Vallbona i Arnau de Morlana visitin el comte de Foix.

Reg. 50, f. 218r.

Dilecto suo Guilelmo de Valleclara, alcaydo Siurane. Cum nos, ad preces et ob gratiam karissime et illustris regine Maioricarum, concessimus quod venerabiles viri Guilelmus de Narbona, et abbas de Vallbona et magister Arnaldus de Morlana possunt loqui cum nobili comite Fuxensis in presencia et audientia vestri et venerabili Bertrandi de Villafrancha, Terraconensis camerarii, et scripsimus eidem camerario quod accedat ad vos propter dictam causam, mandamus vobis quatenus super premissis faciatis prout ipse camerarius duxerit ordinandum.

Data ut supra [Valencie nonas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

370

[1282, gener, 5 (?).] València

El rei Pere comunica a Jaume Garrius, el qual torna d'una expedició de cors, que haurà de ser jutjat per piratejar en dominis del rei de Sicília i robar als seus súbdits.

Reg. 50, f. 218v.

Ed. Wieruszowski 1971: 278

Fideli suo Iacobo de Garrius, salutem et gratiam. Intelleximus per fidelem nostrum Huguetum de Romanino, civem Valencie, quod vos tractabatis redire in terram nostram propter cursitationem quam fecistis in terra quorundam sarracenorum et etiam contra aliquos de dominacione regis Cicilie, unde significamus vobis quod veniatis et redeatis salve et secure, et non omitatis venire. Propterea, quia cepistis de terra vel dominio de Abenmadil, et de Ab[u] Iuceff, et regi de Tirimçe, et de T[unicii], cum predictos omnes reputemus inimicos nostros et [regna?] nostra, ita tamen quod super eis que cepistis de terra vel dominio regi Cicilie stetis ad mercedem nostram [non faciente]s¹ querelantibus iusticie complementum.

Data [V]alencie nonas (?) [ianuarii?] [[M^oCC^oLXXX^o primo].

¶[Petrus de Sancto Clemente?].

1. *Proposta d'integració de Wieruszowski.*

371

[1282], gener, 6. València

El rei Pere diu a Juan Núñez que li ha d'enviar el seu procurador perquè, davant del seu batlle Aaron Abinafia, discuteixi amb els fills de Gil Sánchez el pagament dels peatges dels llocs de Gallel i Santa Eulalia del Campo.

Reg. 50, f. 219r.

Nobili viro Iohanni Nunii. Recepimus litteras vestras per quas nobis significastis iniuriam quam vobis fieri asseritis super peag[io] Turolii et in locis de Galello et de Sancta Eulalia. Unde significamus vobis quod nos mandavimus per litteras nostras Aaron Abenaphia, baiulo nostro, quod prima die instantis februarii compareat coram nobis et adducat secum, vel citet ex parte nostra ad dictam diem, filios Egidii Sancii et alios qui petitionem faciant in predictis. Vos quoque die predicta mittatis coram nobis procuratorem vestrum, et nos procedemus super premissis prout fuerit procedendum.

Data Valencie VIII idus ianuarii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Celeменте.

Aaron Abenaphia. Quod veniat dicta die, et citet [testes?] predictos ut veniant et cetera iuxta forma predictae.

Data ut supra.

¶Idem.

372

1282, gener, 8. València

El rei Pere demana al governador de Navarra que faci comparèixer davant Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, el noble Lope Díaz de Haro perquè, quan era vassall seu, va atacar la vila de Magallón, on va causar danys als seus homes i dones, i que per això ha de ser jutjat. I mana a Mussa de Portella que de les armes i altres coses que té de l'esmentat Lope Díaz en faci allò que li dirà Pedro Martínez.

Reg. 46, f. 62r.

Gubernatori Navarre. Cum nobilis vir Lupus Diez de Haro, existens vassallus vester, terram nostram Aragonie temerarie invase-

rit, dampnificando plurimum villam nostra de Magayllon et ipsius ville homines, ac etiam mulieres occidendo et ea capiendo, et nos eundem nobilem, tanquam vassallum vestrum, per nostram literam monuerimus sive citaverimus ut compareat coram Petro Martini de Artasona, iusticie Aragonie, per quod mandavimus inquiri de maleficiis antedictis, facturus in posse ipsius iusticie quod sit iuris, discrecionem vestram requirimus et ortamur quatenus, si dictus Lupus Diez predice monitionis nostre contemptor fuerit et eidem neclexerit obedire, ipsum quantum in vobis fuerit compellatis ad predicta, vel saltem ex tunc ipsum vel familiam suam non admittatis nec sustineatis in regno Navarre.

Data ut supra [Valencie VI° idus ianuari M^oCC^oLXXX^o primo].

Muçe de Portella. Mandamus vobis quatenus de illis armis, apparatus sive rebus quas tenetis a nobili Lupo Diaç de Vizcaya et familia sua, occasione rixe quam habuerit cum hominibus nostris de Magallon, faciatis quicquid dilectus noster Petrus Martini de Artasona, iusticie Argonie, vobis ex parte nostra duxerit iniungendum.

Data ut supra.

373

[1282], gener, 8. València

El rei Pere informa Lope Díaz de Haro que enviarà Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, perquè aclareixi les responsabilitats en els altercats de Magallón.

Reg. 50, f. 224r.

Lupo Didaci de Faro, domino de Vizcaya. Viso Ferrando Ivanynes de Sayeda, milite vestro, quem ad nos misistis super facto excusacionis quam pretenditis in facto rixe que fuit inter vos et homines vestros, ex una parte, et homines nostros [de] Magallon, ex altera, et intellectis hiis que dictus miles vester ex parte vestra nobis dixit, deliberavimus ad partes illas mittere dilectum nostrum Petrum Martini de Artesona, iusticiam Aragonie, qui super facto predicto inquireret veritatem. Unde sciatis quod nos predicto iusticie mandavimus quod, si ipse, facta dicta inquisicione, invenerit dictos homines nostros de Magallon fore in culpa de premissis, puniat inde ipsos prout f[a]ciendum fuerit, et vobis ac hominibus vestris faciat restitui omnia ea que amisistis in rixa iamdicta; si

vero vos et homines vestri in culpa fueritis, quod procedat similiter super eo prout fuerit rationis. Et ideo monemus vos quod super pred[icti]s compareatis coram predicto iusticie paratus facere per vos et homines vestros pro predictis iusticie complementum.

Data Valencie VI° idus ianuarii [M^oCC^oLXXX^o primo].

374

1282, gener, 13. València

El rei Pere avisa Lope Díaz de Haro, senyor de Biscaia, que li envia Pedro Martínez d'Artesona per resoldre els incidents de Magallón; quant als acords que ha pres amb el rei de França, li diu que li sap greu, perquè fa tot allò que és en el seu poder perquè torni la pau i la concòrdia amb el rei de Castella.

Reg. 46, f. 62v.

Ed. Memorial 1852: doc. 178 (amb error d'any); parcial Ballesteros 1963: 957.

Nobili viro Luppo Didaci de Viezcaya. Noveritis nos vidisse Fferrandum Yvanyes, militem, quem nobis misistis cum litteris credencie. Qui Fferandus nobis duo exposuit ex parte vestra, videlicet eo quia fecistis cum illustri rege Ffrancie et factum etiam de Magallon. Unde sciatis quod nos mittimus ad partes ipsas Petrum Martini de Arthesona, iusticiam Aragonie, qui, certificatus de facto ipso de Magallon, faciet super eo quod fuerit faciendum. Ad ea autem que fecistis cum illustri rege Ffrancie, vobis impendimus quod illud displicet nobis multum. Nam bene scitis vos quod quantum potuimus laboravimus et tractavimus quod veniretis ad pacem et concordiam cum illustre rege Castelle, et factum suum et vestrum in tali statu erit, et etiam in meliori credebamus esse in brevi, quod non oportebat vos in eo taliter processisse. Set ex quo ita est, et vos scitis conveniencias et tractatus qui habiti fuerint inter illustrem regem Castelle et nos, rogamus vos quatenus precaveatis ne vos vel familia vestra intretis terram nostram occasionem aliquam assumendo, propter quod nobis in facto ipso periculum seu dedecus posset esse.

Data Valencie idus ianuarii anno LXXX primo.

¶Raimundus Escorna.

375

1282, gener, 13. Alzira

El rei Pere informa Juan Núñez que ha manat que ell i els seus vassals no entrin a les seves terres, a causa dels pactes que ha firmat amb el rei de Castella, i li demana que restitueixi el botí de la ràtzia que ha fet en dos poblats de les seves terres.

Reg. 50, f. 230r.

Viro nobili et dilecto Iohanni Nunii, domino de Albaraçino, salutem et dileccionem. Recepimus litteras vestras quas nobis misistis per fratrem Matheum Petri, guardianum domus Fratrum Minorum Turolii, quarum litterarum tenorem et ea que dictus frater, ex parte vestra, nobis exposuit intelleximus diligenter. Ad que vobis respondemus quod nos mandavimus et ita observari volumus quod vassalli et homines vestri non intrent nec recepantur in terra nostra, et aliter fieri non esset bonum neque decens propter conveniencias factas inter n[ost]ros et illustrem regem Castelle. Preterea, cum homines vestri et vassalli fecerint nobis malum pluries in terra nostra in diversis modis, et vos etiam specialiter barrigiaveritis seu depredatus fueritis nuper duas aldeas, hoc non potest nobis placere nec sustineremus etiam [illustri?] filio nostro infanti Alfonso. Unde vellemus et rogaremus quod restitueretis nobis et hominibus nostris maleficia predicta, et quod credatis dicto fratri Matheo Petri de hiis que super omnibus predictis ex parte nostra duxerit refferenda.

Data Aliazire idus ianuarii anno Domini millesimo CC°LXXX° primo.

¶Petrus de Sancto Clemente.

376

[1282], gener, 17. Alzira

El rei Pere respon a la proposta que li ha fet Álvaro Núñez de Asa d'entrar al seu servei, perquè s'ha barallat amb Juan Núñez, que li agradaria, però que no la pot acceptar a causa dels pactes firmats amb el rei de Castella.

Reg. 50, f. 230r.

Nobili viro Alvaro Nunii de Aça, salutem et dileccionem. Recepimus litteras vestras in quibus nobis significastis quod habueratis discordiam cum nobili viro Iohanne Nunii, et quod hac

de causa recesseratis ab eo et veneratis in terram nostram, et quod contradixerunt homines nostri vos recipere, don[ec] primo prestitistis sacramentum quod non iuvaretis nec essetis cum dicto Iohanne Nunii. Scripsistis etiam nobis in eisdem litteris quod v[e]litis nobis servitium facere in ista armata, si nobis placeret. Unde vobis respondemus quod in presenti armata et aliis serviciis nostris placeret nobis vos esse, si bono modo fieri posset, set propter conveniencias quas habemus cum illustri rege Castelle, non po[ss]umus recipere in serviciis nostris vos nec aliquos qui predicto regi vel terre sue malum fecerint sive dampnum, nec etiam secundum predictas co[n]veniencias tales debemus recipere in terra nostra. Unde vos rogamus et monemus ut non velitis esse nec iuvare in terra nostra [qui]a nos non possemus illud comode sustinere.

Data Aliaçire XVI° kalendas febroarii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

377

[1282], gener, 18. Alzira

El rei Pere comunica a Alfons, rei de Castella, l'arribada de Francesco Trogisi amb les cartes credencials del marquès de Monferrato, Guido Novello, Corrado d'Antioquia, Guido da Montefeltro i altres nobles italians i sicilians, que li relatarà el contingut dels missatges relatiu a la conquesta de Sicília. Envia la mateixa carta als infants Sanç i Manuel.

Reg. 47, f. 115r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 205-206; Carini 1884: II, 45-46; Amari 1886: 3, 295;

Lopes 1963: doc. 11; Ballesteros 1963: 959-960 (amb error de datació).

Reg. La Mantia 1918: doc. 11 (amb discussió).

Regi Castelle. Litteras de credencia nobilium virorum marchionis Montisferrati, comitis Guidoni Novelli, illustris Conradi de Antiochia, nostrorum dilectorum affinium, comitis Guidonis de Montefeltro et aliorum comitum et magnatum Italie ac regni Sicilie recepimus per nobilem latorem presentium Franciscum Trogisii, cuius legationem magestati vestre non exprimimus litteris istis, cum idem nuncius eandem legationem et plura alia sibi commissa ad vestram presentiam veniat relaturus, quem benigne audiat excellencia vestra, si placet, et super capitulo illo precipue, scilicet super recuperatione regni Sicilie, ad quod vestrum auxilium gratuita voluntate nobis per dilectum scutiferum nostrum Andream de Procida literaliter

obtulistis, eum exaudire munificencia vestra dignetur, et tam per predictum Andream de Procida quam per eundem, si expedire videritis, procuret nobis vestra liberalitas respondere.

Data Algezire XV kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶ Dominus Iohannes.

De simili manera infanti dompno Sancio, quod assistat dicto nuncio auxilio et favore.

Data ut supra.

Simili infantis dompno Emanueli.

378

[1282, gener?]

*Pere, rei d'Aragó, demana ajuda al Comú de Pisa en la guerra que prepara contra el rei Carles.*¹

Florència, Biblioteca Nazionale II, IV, f. 67r.

Ed. Kern 1911: doc. 28.

De rege Aragonum ad comune Pisarum.

[Petrus,] Dei gratia rex Aragonum et cetera, comuni Pisarum, et cetera. Inter alia, que de nostre mentis proposito prodeunt, prodit, ut Karulo regi Sicilie, qui et nobis et nostris similiter [damnum studet] inferre, in quantum se potentia votis nostris accomodat, inferamus. Intellecto siquidem, quod ipse Karolus Constantino-politanum imperatorem, nove amicitie linea nobis unitum, velud nequam et inpius presentialiter intendit invadere, in armario cordis nostri firma dispositione concepimus eiusdem regis ad posse presumptuosis ausibus obviare. Intendimus namque, dum de nostra voluntate procedat in sui motu itineris, quod erit frivolum, ut frustra et acriter recte vite oculos pennatorum, regnum introire Sicilie ibique residentiam facere, ut ex parte dicitur, cum exfortio gentis nostre. Itaque cum rex ipse credet sub fabula sibi subdidisse Romeos, invenient Siculi nostro dominio infallibiliter se subiectos.

1. *El doc. 29 és la resposta dels pisans:* Illustri et excellenti viro domino [Petro], regi Aragonum talis potestas, talis capitaneus et cetera honorum augmenta felicitum. Preteriti experimento discriminis tenemur esse pro debito tranquillitatis prospere cognitores. Cum igitur dudum et presertim cum rege Karulo habuerimus dampnosa litigia, que nobis et illi Christi gratia sunt sedata salubriter, nolentes sancte matris Ecclesie et ipsius regis indignationem incurrere, respondere petitioni, quam facitis, non audiemus. Quare, ut supplicatus, attentius nos in hac parte recipiat regalis magnificentia excusatos. *No he pogut veure l'original i segueixo l'edició Kern.*

379

1282, gener, 28. València

Pere, rei d'Aragó, diu a Eduard, rei d'Anglaterra, que li envia els mercaders de Pistoia, de la companyia de Lanfranco i Baldo Ranieri, que havien provocat la seva indignació i li demana que els tracti amb misericòrdia.

Reg. 47, f. 115r.

Excellenti et magnifico principi domino Ebdduardo (*sic*), Dei gracia illustri regi Anglie, domino Hibernie et duci Aquitanie, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Litteras responsales quas nobis vestra excellencia destinavit super negocio mercatorum pistoriensium de societate Lanfranchi et Baldi Raynerii letanter recepimus, et ipsorum tenorem intelleximus diligenter. Nos itaque, de sinceritate dileccionis vestre confidentes, mittimus vobis mercatores qui vestram incurrerant indignacionem, ut pareant in omnibus vestre misericordie et preceptis. Rogantes affectionem vestram quatenus, amoris nostri intuitu, dignemini misericorditer agere cum eisdem, ut, satisfaccione habita mediantibus precibus nostris, de bona vestra misericordia se gaudeant restituros.

Data Valencie V^o kalendas februarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

379bis

1282, febrer, 10. Cirencester

El rei Eduard envia Jean de Vesin i Antoni Beck al rei Pere per dur a terme els acords del matrimoni entre la seva filla Elionor i l'infant Alfons.

Original no localitzat.

Ed. Rymer 1745: I, II, 198-199.

Rex, omnibus et cetera, salutem. Sciatis quod, cum inter magnificum principem Petrum, Aragonum regem illustrem, tunc infantem, et nos de matrimonio contrahendo inter filium suum et filiam nostram maiores tractatus habitus fuerit, prout in quodam scripto super conventionibus inter nos adinvicem initis, confecto et sigillo ipsius infantis et nostro alternatim signato, plenius continetur, nos, volentes quod omnia plane et bona fide procedant, dilectos

secretarios et fideles nostros Iohannem de Vescy et Antonium Bek ad ipsius regis presentiam destinamus super facto dicti matrimonii ipsius complemento et circumstanciis universis cum eodem rege nostro nomine transacturos, et articulorum declarationem quos declarandos fore viderint petituos ac etiam supleturos et supleri postulatuos, siquid in pactionibus inter nos initis in hac parte per simplicitatem bone fidei sit omissum, et facturos universa et singula que nos faceremus si presentes essemus, etiam si mandatum exigant speciale. Dantes eisdem et eorum cuilibet potestatem et speciale mandatum admittendi et acceptandi, vice et nomine nostri, omnia illa que per ipsum regem et per ipsos ordinata, declarata et supleta fuerint in premissis, et etiam firmandi ea per iuramentum in animam nostram ab ipsis, vel eorum altero faciendum, vel alio modo, prout negotium requirit antedictum, ratum habituri et gratum quicquid per ipsos vel cum ipsis factum fuerit in premissis et singulis premissorum. In cuius et cetera has litteras nostras sigilli nostri fecimus impressione communiri.

Teste rege apud Cirencestre X die februaraii [MCCLXXXI].

380

1282, febrer, 11. [València]

Es registra l'emissió de cartes credencials per a fra Galceran de Timor com a ambaixador del rei a prop del papa i els cardenals; també s'emeten per a altres eclesiàstics de la Corona presents a Roma, i es demana ajuda per a Berenguer de Palmerola.

Reg. 47, f. 115v.

Reg. Carini 1884: II, 46.

III° idus februaraii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo fecimus litteras infrascriptis quod crederant fratri Gaucerando de Timor de hiis que eis exponeret ex parte regis:

Domino pape.

Matheo, Sancte Marie in Porticu diacono cardinali.

Iacobo de Sabello, Sancte Marie in Cosmedi diachono cardinali.

Ieronimo, episcopo Penestrino (*sic*).

Gerardo, episcopo Sabinensis.

Ordonio, episcopo Tosculano.

Episcopo Dertusensis.

Preposito Massiliensis.

Fratri Berengario de Palmerola.

Priori de Rivipullo.

Fratri Eustachio, penitenciarario domini pape et confessori; fratri Petro, factori et procuratori ordinorum Minorum, quod assistant fratri Berengario de Palmerola in factis regis.

381

[1282], febrer, 13. València

El rei Pere comunica a Carles, príncep de Salern, el seu bon estat de salut.

Reg. 47, f. 115v.

Ed. Carini 1884: II, 46.

Inclito et dilecto viro Carolo, principi Salernitani et honoris Montis Sancti Angeli domino. Iam diversis nobilitatis vestre literis recepimus quod certificaremus vos avidos scire bonos rumores de nobis, de nostro statu et continencia salutari, ad quas, licet nondum responderimus vobis ad presens per nobilem Guilelmum Raimundi de Montecathano, dilectum consanguineum nostrum, providimus respondemus (*sic*). Et quia per eum, venientem de partibus ipsis, intelleximus quedam que placuit vobis sibi comitere nobis oretenus reseranda, quamquam nullas super illis litteras vestras atulerit, tamen nos, attendentes ipsius nobilitatis constanciam et vestri serenitatem amoris, ea credidimus que retulit nobis ex parte vestra, et per eundem vobis oretenus respondemus, cuius verbis credatis ut nostris. De statu ~~vestro~~ /vero\ nostro, quem desideratis haberi iocundum, nobilitati vestre volumus esse notum quod, Dei gracia, sospitate corporis et successum prosperitate gaudemus, quod affectuose speramus audire de vobis.

Data Valencie idus ffebruarii anno predicto [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Iohannes de Procida.

382

1282, febrer, 15. Wiltford

Elionor, filla del rei d'Anglaterra, envia procuradors per tractar del seu matrimoni amb l'infant Alfons, fill del rei d'Aragó.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 271.

383

1282, febrer, 20. València

El rei Pere emet un guiatge en favor de Corrado Spínola, que ve de Castella i es dirigeix amb setze cavalcadures cap a Gènova.

Reg. 50, f. 244r.

Ed. Wieruszowski 1971: 269.

Petrus, et cetera, universis officialibus et cetera. Sciatis quod miŕer Corradus Spinola, lator presencium, venit de partibus Castelle, et ducit secum inter equos et roncinos sexdecim quos ducit ad partes Ianue. Quare mandamus vobis quatenus eidem vel familie sue super dictis equis et roncinis el aliis eorum equitaturis seu rebus nullum impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permittatis, immo provideatis eidem si necesse fuerit de securo transitu et conductu.

Datum Valencie X kalendas marcii anno Domini M°CC°LXXX° primo.

¶Iohannes de Procida.

384

[1282], febrer, 20. València

Pere, rei d'Aragó, informa Jaume, rei de Mallorca, que ha rebut els enviats de l'illa que li havien de jurar fidelitat i prestar homenatge, i que ha escoltat favorablement les seves requestes.

Reg. 50, f. 244v.

Egregio et quamplurimum diligendo karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum illustri, comiti Rossilionis, Ceritanie et domino Montispeŕulani, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dileccionis effectum. Serenitatis vestre litteris

receptis, dilecti et fideles vestri procuratores sive syndici constituti ab universitate civitatis Maioricarum ad iurandum et faciendum nobis homagium et super servanda compositione inter nos et vos habita comparuerunt in n[ostri presen]cia, a quibus sacramentum et homagium recepimus, prout inter nos alias extitit assignatum. Super petitionib[us] per eisdem expositis coram nobis, volentes cum eis favorabiliter nos habere, responsionem fecimus eis secundum [quod?] per ea[n]dem ple[ene] vobis poterit declarari. Ceterum de vestro statu actibusque vestris affectantes fier[e] frequencius [c]erciores, fr[at]ernitatem vestram duximus deprecandam quatenus significetis nobis, cum opportunitas se obtulerit, [salute?] et statu vestro, q[ue]m fore incolumen peroptamus.

Data Valencie X^o kalendas marcii anno ut supra [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Idem [Magister Arnaldus].

385

1282, febrer, 20. [Barcelona]

*Es registra l'arribada dels procuradors de la universitat de Mallorca que han de jurar fidelitat al rei Pere en observança dels pactes de Perpinyà de 1279.*¹

Reg. 47, f. 9r.

Duodecimo kalendas marcii anno millesimo CC^oLXXX^o primo, Guilelmus de Turricella et Ferrandus Rodriguez, milites, Robertus de Pulcrovicino, Bernardus Valentini, Franciscus de Clerico, Ffranciscus Burgueti, Bernardus de Cesaraugusta et Arnaldus Burguesii, syndici, actores et procuratores constituti ab universitate civitatis Maiorice, cum carta simili illi que facta fuit per universitatem hominum Perpiniani que superius est, iuraverunt et fecerunt homagium domino Petro, Dei gracia regi Aragonum, ~~sub forma~~ de servandis et complendis paccionibus et convenienciis factis inter dictum regem Aragonum et dominum Iacobum, Dei gracia regem Maioricarum, fratrem suum, prout ipsum homagium et sacramentum fecerunt syndici de Perpiniano. Et fecerunt inde cartam dicto domino regi Aragonum sub forma que predicti syndici de Perpiniano fecerunt eandem predicto domino regi Aragonum.

1. *Vegeu Diplomatari 1: docs. 268 i 272.*

386

1282, febrer, 20. València

Pere, rei d'Aragó, comunica a Philippe de Monts, senescal de Carcassona i Besiers, que Esteve Ade, mercader de Fijeac, no ha estat robat per homes seus, sinó per un cavaller de Requena, i que ja ha escrit a Requena perquè l'alliberin i el rescabalin, però que no pot fer res més.

Reg. 50, f. 245r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto Philipi (*sic*) de Montibus, militi illustris regis Francie, senescallo Carcassone et Biterris, salutem et dileccionem. Vidimus litteras vestras et intelleximus ea que nobis significastis super raubaria facta, ut asseritis, Stephano Ade, mercatori de Figiacho, in regno nostro per quendam militem, et super sumptibus, ut asseritis, inde factis. In quibus siquidem litteris requirebatis nos quod dicto mercatori restitutionem plenariam fieri faceremus de hiis de quibus per dictum militem spoliatus extitit et raubatus, et dampna propter hoc habita resarciri faceremus eidem. Ad que vobis taliter respondemus quod dictus mercator nec in terra nostra nec per aliquem militem nostrum fuit detentus vel depredatus, set, ut intelleximus, fuit cap[tu]s et detentus in confinibus regnorum Aragonie et Castelle per quendam militem de Requena, qui miles et locus sunt illustris regis Castelle. Nos autem, qui (*sic*) idem mercator veniebat ad terram nostram [e]t suas merces portabat in regno nostro, frequenter scripsimus dicto militi et hominibus de Requena pluries super eo, qui, ad magnam instancia nostri, eundem mercatorem a carcere absolverunt, retinendo res suas et [m]onetam, cum eam contra perhibicionem (*sic*) regis Castelle, ut dicebatur, extraheret de Castella. Et sic aliud [non] p[o]tuimus super eo.

Data Valencie X^o kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Raimundus Scorna.

387

[1282], febrer, 20. València

El rei Pere encarrega a Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, la causa entre Teresa Álvarez, esposa de Juan Núñez, i Sancho

Núñez i els fills de Gil Sánchez sobre la possessió de Gallel i Santa Eulalia del Campo.

Reg. 50, f. 245v.

Petro Martini de Artesona, iusticie Aragonie. Causam que vertitur vel verti speratur inter dompnam T[e]resiam Alvares, uxorem nobilis Iohanni Nunii, ex una parte, et Sancium Nuynos [et] suos filios (*sic*) Egidii Alvares Sancii, quondam, ex altera, super possessione de Sancta Eulalia et de G[allel] vobis duximus comitendam. Mandantes vobis quatenus partibus convocatis, dictam causam a[udiatis] et e[am] fine debito terminetis.

Data Valencie X^o kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Raimundus Escorna.

388

[1282, febrer, 20. València]

El rei emet un guiatge en favor de ser Bolognino [cavaller de Juan Núñez].

Reg. 50, f. 245v.

Universis ad quos presentes pervenerint. Noveritis nos guidasse miçer Boloynino, latorem presen[cium], hinc ad festum Sancti Michaelis septembris proximo, in veniendo ad terram nostram, stando ac e[tiam re]deundo. Quare mandamus vobis quatenus eidem miçer vel familie sue, nec equitaturis aut [rebus,] nullum impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri ab aliquibus permittatis, immo [eidem] provideatis de securo transitu et conductu usque ad dictum festum, dicto miçer Boloyn[ino et] familia sua non ferentibus aliqua contra regiam magestatem nec extrahentibus aliquid pro[hibitum] extra regnum nostrum.

Data ut supra [Valencie X^o kalendas marcii M^oCC^oLXXX^o primo].

389

[1282], febrer, 21. València

El rei Pere mana als seus oficials que rebin el testimoni dels enviats des de Mallorca relatiu a les llibertats de què, diuen, gaudien per part del rei Jaume respecte al pagament de lleudes i peatges.

Reg. 50, f. 244v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, universis baiulis per dominationem suam constitutus (*sic*) ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus recipiatis omnes testes quos procurator sive syndicus universitatis Maioricarum in posse vestro producere voluerit super usu et observancia libertatis quam habere dicuntur a domino Iacobo, inclite recordacionis patre nostro, de non prestandis lezdis vel peagiis, et ipsorum testium dicta mittatis nobis, v[estri] sigillorum munimine interclusa.

Data Valencie IX° kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Magister Arnaldus.

390

1282, febrer, 21. València

El rei Pere demana al rei de Mallorca que faci justícia a Berenguer i Bernat Fresc, de Berga, els quals, mentre anaven al mercat de Puigcerdà, van ser capturats per uns cavallers de la família de Guillem Ramon de Josa.

Reg. 50, f. 246v.

Illustri regi Maioricarum, ex parte regis. Berengarius Fresch et Bernardus Fresch, fratribus, et [...] nepos eorum, habitatores de Berga, dixerunt nobis quod, cum ipsi in veniendo de Podio Ceritan[o], [ad?] quo [i]verant ad nundinis sub nostro guidatico atque fide, capti essent per Guilelmus de Saucio et [...] [O]llerii, de familia Guilelmi Raimundi de Iosa, et quosdam complices eorundem, propter quod vos ma[ndastis], ut asseritur, Bernardo Esquellat, vicario vestro, quod ipsos liberari faceret a caption[e] predicta, ac etiam empar[asset] dicto Guilelmo Raimundi denarios quos recipiebat a vobis. Dictus vicarius vester hoc noluit adimplere, set ipsos homines fecit redimi cum denariis suis. Unde, cum ipsi homines nobis humiliter supplicaverunt ut apud vos pro eisdem preces nostras effundere debeamus, fra[ter]nitatem vestram rogamus quatenus [...] dictis qui capti fuerunt faciatis restitui redempcionem eorum, vel inde satisfieri eis de assigna[cione] quam dictum Guilelmum Raimundi emparari fecistis, prout istud mandastis dicto vicario vestro. Nos enim c[um] dicti homines existant pauperes, illud gratum habebimus et acceptum.

Data Valencie IX° kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Raimundus Escorna.

391

1282, febrer, 25. València

El rei Pere demana al podestà i al capità de Gènova que facin des-embargar el vaixell de Guillem Castany, que exercia la guerra de cors contra els seus enemics, perquè havia estat injustament acusat pels seus mariners de no haver-los pagat.

Reg. 46, f. 65r.

Dilectis viris et providis potestati et capitaneo Ianue. Guilelmus Castany, civis noster Valencie, conquestus fuit nobis quod nuperrime, cum ipse cum quadam barcha sua armata sexdecim remorum quam armaverat ad cursitandum contra crucis inimicos, apulisse ad quendam locum de dominacione vestra vocatum Porto Muri, potestas loci eiusdem, ad querimoniam quam quidam ex hominibus qui secum erant in dicta barcha, falso proposuerunt de ipso, videlicet quod debebat eis totum eorum logerium, emparavit sibi et accepit barcham predictam, ipso Guilelmo proponente et asserente quod nichil ipsis hominibus debebat, et quod erat paratus (facere) eis in posse nostro vel officialium nostrorum iusticie complementum. Quocirca discrecionem vestram rogamus quatenus requisita de huiusmodi negocio veritate, si dictus Guilelmus fidem vobis fecerit barcham predictam suam esse, nisi dictus potestas loci predicti aliam iustiore causam habuerit emparandi et retinendi barcham predictam, eam sibi restitui faciatis. Ipse enim firmavit in posse iusticie Valencie quod predictis hominibus faciet in posse ipsius iusticie quicquid facere teneatur.

Data Valencie V kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Celma.

392

1282, febrer, 26. València

El rei Pere nomena Huguet de Mataplana, prebost de Marsella, com a procurador seu per a instar la causa de beatificació de Ramon de Penyafort a la Cúria papal.

Reg. 46, f. 72r.

Ed. Rius i Serra: 1954: doc. 136.

Nos Petrus, et cetera, constituimus et ordinamus venerabilem et dilectum nostrum Hugonem de Mataplana, Massiliensis

prepositum, procuratorem nostrum specialem ad instandum apud dominum papam et reverendos Romane Curie cardinales pro canonitzatione promovenda et exepienda sancti ac venerabili patris fratris Raymundi de Pennaforti, ordinis Fratrum Predicatorum, ad allegandum quoque pro ea et supplicandum atque alia exsequendum quecumque potet exsequi et expedire legitimus procurator, et ad substituendum alium vel alios procuratores quodcumque et quocienscumque vobis visum fuerit expedire, et ad omnia alia facienda que per nos personaliter possent fieri in negocio supradicto. Promittentes ratum et firmum habere quicquid in hac parte per vos vel susbstitutum aut substitutos a vobis actum fuerit vel procuratum ac si a nobis personaliter esset factum.

Data Valencie IIII° kalendas marcii M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Raymundus de Muntayana.

393

1282, març, 1. València

Pere, rei d'Aragó, comunica a Philippe de Monts, senescal de Carcassona, que de moment no podrà pagar, talment ell li demana, el deute que el rei Jaume tenia amb Guillem Arnau i el seu germà Pere Guillem de Carcassona, perquè els deutes del seu pare són tants que els ingressos d'un any no hi bastarien; de totes maneres ha decidit destinar una part del pressupost als pagaments.

Reg. 46, f. 64r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, nobili et dilecto Philipo de Montibus, militi illustris regis Francie et senescallo Carcassone et Biterris, salutem et dileccionem. Vidimus litteras vestras in quibus nos rogabatis quod solveremus Guilelmo Arnaldi de Tornesano et fratri eius Petro Guilelmi, burgensibus Carcassone, mille et septingentos morabetinos alfonsinos minus C solidos iaccenses in quibus dominus Iacobus, bone memorie rex Aragonum pater noster, eis, ut asseritis in vestris litteris, tenebatur. Unde significamus vobis quod nos iam in magna quantitate solvimus de debitis dicti domini patris nostri, set quia debita eiusdem ad tantam ascendunt quantitatem quod, nisi omnes redditus terre nostre assignaremus ad ea, non possemus ipsa solvere, quoad presens fuit ordinatum per consiliarios nostros quod redditibus nostris

assignaremus ad ipsa debita persolvenda aliquam certam partem, quod ita duximus concedendum. Quare nos, iuxta ordinacionem predictam et sub forma qua aliis creditoribus dicti domini patris nostri sua debita persolventur, sumus parati satisfacere predictis burgencibus Carcassone in hiis in quibus dictus dominus pater eius teneatur vel inventus fuerit obligatus. Verum, si ad hoc ipsi burgenses dubitant consentire, sumus parati super premissis prout debuerimus stare iuri.

Data Valencie kalendas marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Raimundus Scorna.

394

[1282], març, 9. València

El rei Pere comunica al rei de Portugal que el seu missatger no li ha pogut donar les cartes que li enviava, ja que les va haver de destruir; i que, a la seva tornada, li parlarà de la infanta Isabel.

Reg. 47, f. 116r.

Ed. Lopes 1963: doc. 12.

Reg. Carini 1884: II, 47.

Illustrissimo regi Portugalie. Accedens ad presenciam nostram frater Dominicus, de ordine Minorum, nobis exposuit quod, cum ipse ex parte vestre serenitatis ad nos de quibusdam secretis literis apportaret, et in partibus Terolii fuisse a quibusdam captus et detentus, idem frater metuens quod dicte litere ab aliquo sibi auferrentur et legerentur, dum per pontem cuiusdam rivi transire, literas easdem in aquam proiecit. Unde, quia forte expedit de neccessitate ut veniant ad nos verba que dicte litere continebant, ideo fratrem predictum ad vos duximus comitendum. Ad id vero quod dictus frater vobis oretenus exponit de apparatus illustris et karissime filie nostre dompne Isabelle, consortis vestre, significamus vobis quod apparatus ipsi se habent multum bene et omnia sunt parata.

Data Valencie VII° idus marcii [M^oCC^oLXXX^o primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

395

1282, març, 9. València

El rei Pere diu a Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó, que restitueix a Vela Ladrón de Guimara tot allò que ha perdut, sobretot armament, en el curs del conflicte entre Lope Díaz de Haro i els homes de Magallón, que aquests li retenen i que van agafar a algun home seu, perquè ell no hi era present.

Reg. 46, f. 66r.

Dilecto suo Petro Martini de Artesona, iusticie Aragonie, salutem et ~~graciam~~ et dileccionem. Nobilis vir Vella Ladron de Guinara nobis exposuit quod in dissensione et conflictu nuper habitis inter familiam nobilis viri Luppi Didaci de Haro et homines de Magallon, amisit ipse nobilis res infrascriptas, quas homines de Magayllon retinuerint et quibusdam de familia sua, qui in loco predicto aderant, abstulerunt. Et quia ipse nobilis domnus Vella predictis dissensionem et conflictu non interfuit nec in loco presens erat, supplicavit nobis quod res suas predictas sibi restitui mandaremus. Quare mandamus (vobis) /quatenus,\ visis presentibus, faciatis sibi, vel eius procuratori, restitui res predictas que sunt hee, videlicet duo roncinii, unus lorigonus, duo paria brafonerarum, tres perpu(n)cti, due capilline, unum elmum equi, duo almadracs, unum cabeçal, duo auricularia, duo linteamina, octo paria de mantells, mantellus et opetorium de Soria [c]um sidone rubea, unum tentorium, apparatus coquine, videlicet tripodes, lebes sive caldaria cum scudellis et discis et quedam archa que eran viginti solidos iaccenses, unus liber, quedam res minute, quoddam alearium cum aleis, unum pellonum, una capa parda et altera viara in cuius capucio erat unum precintum cum quadraginta turonenses argenteis, item V solidos quos solverant illi de familia sua pro cibata quam non habuerunt, item unum armalanum sive balandrau de perso et duo paria cambalium que ipsi voccant canelleras cum cuxotis et cum socularibus de Burgo et quedam calcaria daurata, scilicet par unum, et una galga, prout nobilis predictus per minutum et in scriptis nobis dedit res predictas.

Data Valencie VIII° idus marcii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Petrus de Sancto Clemente.

396

[1282], març, 12. Alzira

El rei Pere comunica a Blanca de Molina que està ben disposat a seguir amb allò que havien acordat respecte al matrimoni entre l'infant Frederic i la seva filla Isabel, i que Rodrigo, comanador d'Alcanyís, li explicarà de paraula.

Reg. 47, f. 116r.

A la mucho nobla donna Blanca, sennora de Molina et de Mesa, salut et cetera. Sabet que recebimos vuestras letras en que nos fiziestes saber que aviades seído en Sebilía con el rey de Castella, et que vos érades quitada ya d'ell de fetcho de don Jayme, vuestro hermano, mager con grand afronto en que aviades seído con el rey por ello, e que nos ruegoávades que, des que érades quita d'aquell fetcho, que quisiéssemos nos aduzir a acabamiento el fetcho de nuestro ffigio, axí commo vos dixeran Gil Roís et Juceff Ravaya. Onde nos, entendido estas razones et las otras que nos enbiastes dezir en vuestras letras, gradescemos vos mucho el amor et la bona voluntat vuestra, e avet por cierto e por fiermo que nos muy de grado compliremos el fetcho assí como ellos vos lo dixieron, et somos muy alegres et muy pagados de fazerlo. Emperó, entendendo que a vos plaçrá que lo fagamos nos a nuestra honrra et vuestra, porque la nuestra honrra et el nuestre pro podeades et deveades tener por vuestro, assí como nos tenemos, sábelo Dios, lo vuestro assí como de hermana, queremos vos ruegar que, seiendo el fetcho seguro et cierto, que el enançamiento podamos nos fer assí commo entendiéramos que fuesse a más honrra et pro nuestro et vuestro. E porque serían longas razones de scrivir, enviamos vos el honrrado et amado nuestro don Rodrigo, comandador d'Alcanís, que vos dirá el nuestro entendimiento más complidamente, e creet a ell sobre lo de quanto vos dixiere de la nuestra parte.

Data Aliazire IIIIº idus marcii [MºCCºLXXXº primo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

1282, març, 21. València

Pere, rei d'Aragó, agraeix a Alfons, rei de Castella, les seves gestions respecte a Beatriu, germana de la reina, i li diu que no ha enviat cap carta al rei de França sobre les treves que han de signar, perquè el monarca francès no ho ha sol·licitat. També s'emeten cartes credencials per a Ramon de Muntanyana, enviat al rei Alfons i l'infant Sanç, i s'informa Dalmau de Vilarasa de l'arribada de Ramon.

Reg. 47, f. 116v.

Ed. Carini 1884: II, 47 (només la carta a Dalmau de Vilarasa).

Serenissimo atque magnifico principi carissimo tanquam fratri dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallecie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis constanciam illibatam. Vidimus Michaellem, archidiaconum de Eciia, clericum vestrum, et tam ea que dictus Michael nobis ex parte vestra retulit, quam ea que due littere, quas idem Michael nobis ex parte vestra obtulit, continebant intelleximus diligenter, regraciantes quamplurimum serenitatis vestre ea que nobis nuncianstis super facto matrimoniorum infantum vestrorum, ex quo etiam vestram discrecionem et providenciam comendamus. Super eo etiam quod de domina Beatrice, cognata nostra, nobis scripsistis, vobis referimus grates multas, et ex hiis et multis aliis bonam voluntatem vestram perpendimus manifeste. Ad aliud autem, quod petebatis cartam nostram precum patentem vobis mitti super facto treuge illustris regis Ffrancie, vobis respondemus quod signanter ob honorem vestrum misimus vobis dici ea que de nobis vos tangere volumus in tractatu treuge vestre et regis Francie supradicti, et non videtur nobis quod deceat nos predictam litteram miterere super eo, precipue cum ex parte regis ipsius hoc non fuerit requisitum. Et super hoc et aliis mittimus ad excellenciam vestram nuncium nostrum specialem a nobis plenius informatum.

Data Valencie XII kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

¶Petrus de Sancto Clemente mandato domini regis.

Item, fecimus Raimundo de Muntayana litteram credencie ad regem Castelle predictum, et aliam ad infantem dominum Sancium.

Fideli suo Dalmacio de Villarasa, salutem et gratiam. Recepimus litteras vestras et intelleximus ea que continebantur in eis, unde sciatis quod nos, ante receptionem literarumstrarum, miseramus iam Raimundum de Muntanyana pro negociis ipsis ad illustrem regem Castelle et infantem dompnum Sancium. Verumtamen, quando veniretis ad nos audiemus quod dicetis, et prout nobis visum fuerit de mitendo nuncio vel aliis facemus.

Data Valencie III° kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

¶ Petrus de Sancto Clemente mandato domini regis.

398

[1282], març, 21. València

El rei Pere mana a Jaime de Oblitis, sobrejunter de Jaca, que faci tornar tot el bestiar que ha estat pres a Navarra, perquè Pedro Martínez d'Artesona ha de definir les raons de les queixes mútues.

Reg. 44, f. 218r.

Dilecto suo Iacobo de Oblitis, superiunctario Iacce, et universis aliis qui ceperunt bestias aut alias res ab hominibus Navarre, salutem et dileccionem. Cum nos comiserimus Petro Martini de Arthesona, iusticie Aragonie, ut causas et querimonias pignorum, iniuriarum et emendarum factorum et illatarum inter homines terre nostre et homines Navarre determinet et diffiniat simul cum alcaldis curie Navarre, mandamus vobis quatenus [r]eddati predictas bestias et alias res que teneatis a predictis hominibus Navarre ex quacumque causa si dictus iusticia cognoverit ipsas fore reddendas, et vos monuerit super eo.

Data Valencie XII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^o primo].

399

[1282, març, 21.] València

El rei Pere comunica als seus oficials d'Aragó que el justícia d'Aragó, juntament amb els alcaids de Navarra, ha de dictaminar sobre les queixes per les penyores, i els mana que col·laborin.

Reg. 44, f. 218v.

Fidelibus suis supraiunctariis et aliis officialibus Aragonie, salutem et gratiam. Cum nos comiserimus iusticie Aragonie ut ipse simul cum alcaldis curie Navarre determinent et diffiniant causas et querimonias pignorum et iniuriarum factarum et emendarum faciendarum invicem inter homines Aragonie et Navarre, mandamus et dicimus vobis quatenus enandatis dicti iusticie factis et faciendis super dictis pignoribus, iniuriis et emendis, et stetis et obediat et contra non veniatis ullo modo.

Data Valencie ut supra [XII° kalendas aprilis M^oCC^oLXXX^o primo].

400

1282, abril, 1. València

El rei Pere informa l'infant Sanç que és molt favorable a la firma d'uns acords entre ell i el rei de Castella, pare seu, amb el rei de Portugal, i que això mateix escriurà a ell.

Reg. 47, f. 117r.

Ed. Lopes 1963: doc. 13; Ballesteros 1963: 965; Wieruszowski 1971: 274.

Inclito et carissimo nepoti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Recepimus litteras vestras et illustris regis Portugalie responsales ad eas quas vobis et regi predicto miseramus super pace et amore ~~in~~ iniendis inter illustrem regem Castelle, patrem vestrum, et vos ac regem Portugalie supradictum. Quarum litterarum intellecto tenore, placet nobis multum, et conveniens ac utile reputamus inter vos, ut regaveramus, amorem et benivolenciam celebrari. Et super hoc predicto illustri regi ~~Castelle~~ Portugalie rescribimus iterato, et etiam eum rogamus ut circa concordiam reformandam inter illustrem regem patrem vestrum et vos quamplurimum affectamus debeat intendere et efficaciter laborare.

Data Valencie kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

¶ Petrus de Sancto Clemente mandato domini regis.

401

1282, abril, 1. València

Pere, rei d'Aragó, informa Dionís, rei de Portugal, que veu favorablement els acords entre ell i el rei de Castella juntament amb l'infant Sanç, tot i que aquest darrer parla massa de si mateix; també l'exorta que afavoreixi la pau entre pare i fill perquè la seva discòrdia pot tenir conseqüències negatives.

Reg. 47, f. 117r.

Ed. Lopes 1963: doc. 14; Wieruszowski 1971: 274.

Excellenti principi et tanquam filio sibi carissimo dompno Dionisio, Dei gracia illustri regi Portugalie et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis effectum. Recepimus litteras vestras et incliti infantis dompni Sancii, nepotis nostri, responsales ad eas quas vobis et eidem infanti miseramus super pace et amore iniendis inter vos et illustrem regem Castelle et infantem dompnum Sancium, eius filius predictum. Et intellecto earum tenore, de amicabile et grata responsione vestra vobis refferimus multas grates, et placet nobis, ac utile et expediens reputamus ut, sicut vobis scripseramus, cum ipsis amorem et benivolenciam ineatis, licet dictus dompnus Sancius in litteris quas modo nobis misit super materia ista, tantum videatur tangere de se ipso. Videtur etiam nobis expedire et rogamus ut ad procurandam et ~~fer~~ reformandam concordiam inter ipsos intendatis, ne scandalum oriri valeat inter eos, quod libenter emuli provocarent. Ceterum dileccionis vestre significamus ad gaudium quod nos et illustris regina consors nostra et domina Isabelle, carissima filia nostra regina Portugalie, ac alii infantes nostri, per Dei gratiam, leta fruimur sospitate, quod de vobis audire desiderio affectamus.

Data Valencie kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

¶Petrus de Sancto Clemente mandato domini regis.

402

1282, abril, 1. València

Pere, rei d'Aragó, exorta Alfons, rei de Castella, a evitar la discòrdia amb el seu fill, l'infant Sanç, i amb aquest propòsit envia un missatge a l'infant i a ell; també estava disposat a veure's

personalment amb ell, però, havent sabut que ha prorrogat la reunió de corts, li serà impossible perquè està molt ocupat amb l'organització de la seva armada.

Reg. 47, f. 117r.

Ed. Memorial 1851: doc. 197; Lopes 1963: doc. 15; Ballesteros 1963: 963-964.

Reg. Carini 1884: II, 47.

Excellentissimo et magnifico principi carissimo tanquam fratri dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallecie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Intelleximus quedam nova impedimenta devenisse in partibus vestris de quibus, novit Deus, vehementer doluimus et dolemus. Et volentes obviare scandalo quod posset ex huiusmodi impedimentis oriri et quod emuli provocarent libenter, misimus nuncium nostrum primo ad infantem dompnium Sancium, filium vestrum, quem intellexeramus cum quadam militum comitiva debet esse apud Vallem Odolite in festo Resurreccionis Domini proxime preterito; deinde erat venturus ad vos dictus nuncius apud Villam Regalem, ubi, sicut dicebatur, quintadecima die post dictum festum celebrare curiam debebatis, proponentes etiam, si oporteret, personaliter ad locum accedere supradictum. Verum, quia, ut postmodum didicimus, vos tenendi curiam loco et tempore predictos opportunum mutavistis, et nos, ut scitis, sumus magnis occupati negociis, et maxime super processu armate nostre in qua personaliter ire intendimus, cuius tempus iam instat et deesse non possumus, ~~de-vened~~ quin in prima ebdomada instantis maii procedat, celsitudinem vestram rogamus quatenus, si laborare non possumus de veniendo ad partes ipsas, nos haberi placeat excusatos. Nos enim ad sedandam materiam scandali predicto filio vestro consulimus per litteras nostras et nuncios prout salubrius potuimus, et confidimus tantum de excellencia vestre discrecionis et provisionis, et obediencia dicti filii vestri, quod nullum scandalum orietur, set ipse filius vester erit vobis semper obediens et devotus.

Data Valencie kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

403

1282, abril, 1. València

El rei Pere comunica a Ramon de Muntanyana que, atès que el rei de Castella ha prorrogat la reunió de corts, no cal que vagi amb ell; però que ho faci si li ho ordena l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 117v.

Ed. Ballesteros 1963: 963.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Raimundo de Muntanyana, canonico Ilerdensis, salutem et dileccionem. Intelleximus post recessum vestrum quod illustris rex Castelle mutavit propositum suum curie alio loco et tempore celebrande, propter quod significamus vobis quod non oportet vos ad eum accedere neque sibi dicere quod nos debeamus ire ad partes illas, immo volumus quod redeatis. Verum, si dompnus Sancius ordinaverit vos ire ad predictum patrem suum pro dicendis aliquibus ad sedandum scandalum inter eos, placet nobis quod eatis.

Data Valencie kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

404

[1282], abril, 9. València

El rei Pere reitera al rei Alfons de Castella que no es poden veure perquè està ocupat amb l'organització de l'armada.

Reg. 47, f. 117v.

Ed. Carini 1884: II, 47-48.

Regi Castelle, et cetera. Regie vestre celsitudinis recepimus litteras continentes gratam et placidam responsionem ad ea de quibus Franciscus Trogisii vobis fuit ex parte nostra locutus, et qualiter affectuose aspirabatis ad honoris nostri et glorie incrementum, pro quibus quidem magnificentie vestre referimus grates multas. Ad id autem quod nobis scripsistis, videlicet quod negotia illa expedire non poterunt donec vistam invicem haberemus, significamus excellentie vestre quod tempus armate nostre, in qua personaliter ire proponimus, est ita proximum, videlicet quia in prima septimana instantis may habemus nos recolligere, prout alias vobis scripsimus, quod vista predicta inter vos et nos celebrari non poterit quoad presens, quamquam multum affectaremus vos

ante recessum nostrum in armatam predictam videre, si sufficeret ad hoc tempus.

Data Valencie V idus aprilis [M°CC°LXXX° secundo].

405

1282, abril, 12. València

Pere, rei d'Aragó, demana a Sancho Íñiguez, adelantado de l'infant Manuel, que trobi i faci alliberar Domingo López, escuder de Bertran de Bellpuig, capturat pels homes del rei de Granada quan hi havia pau entre aquest i el rei de Castella. El mateix demana a Portolesio de Foces, a Día Sánchez de Bustamante, adelantado de Múrcia, i a Ibrahim ben Hut, ressaga del rei, de Múrcia .

Reg. 44, f. 224v.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, dilecto suo Sançio Eneguez, adelantado terre incliti infantis dompni Emanuelis, salutem et dileccionem. Ex parte nobili viri Bertrando de Pulcropodio fuit nobis expositum quod, super pace et treuga initis inter illustrem regem Castelle et nos et regem Granate, fuit Dominicus Luppi, scutiffer suus, captus seu cabtivatus per quosdam sarracenos de terra dicti regis Granate, videlicet infra Alacant et Aigues, quare rogamus vos quatenus, amore nostri et precibus, faciatis posse vestrum in deliberando predicto scutifero a captione seu captivitate qua ubicumque sciveritis ipsam esse, et tradendo latori presencium, homini nostro, scire enim poteritis, ut intelleximus, ubi scutifer sit per quendam sarracenum quem cabtum tenetis, ut dicitur, que interfuit capcioni scutiferi antedicti istud enim gratum et acceptum habemus ac regraciabimur vobis multum.

Data Valencie idus aprilis anno Domini M°CC°LXXX° secundo.

¶Raimundus.

Simili modo scripsimus Portholesio de Fosses; item, Dia Sanchez de Bustaman, adelantado regni Murcie; item, a Abrachim aben Hut, regi raxague de Murcie.

406

1282, abril, 15. València

El rei Pere comunica al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que està d'acord a resoldre la seva qüestió sense intermediaris, així mateix encara no ha pogut prendre una decisió que no sigui nociva per al seu honor i el seu dret.

Reg. 47, f. 117v.

Illustri regi Maioricarum. Noveritis nos recepissee litteras vestras continentes quod Fferrario de Apiaria, quem ad vos pro facto Maioricarum misimus, responsum vestrum verbotenus dederatis, et quod eidem super ipso responso ex parte vestra credere debemus. Unde, intellectis diligenter hiis que super responso predicto nobis ex parte vestra retulit, scilicet quod inter nos et vos non debebat aliquis intervenire, set alter nostrum alteri significare negocia contingencia et super eis parere alterius voluntati, et quod insuper rogabatis ut nos super ipso facto Maioricarum, pro quo dictum nuncium miseramus, vellemus plenius deliberare, et vos de voluntate nostra certificare, deliberatione habita supradicta, vobis taliter respondemus quod illud quod dicitis, ut aliquis intervenire non debeat in negociis vestris et nostris, set quod alter nostrum faceret in ipsis alterius voluntatem, placeret nobis multum ita observari et teneri, et pro parte nostra non remanebit, Domino concedente, et quia ita curialiter super hoc respondistis, vobis referimus multas grates. Ad deliberationem vero quam super ipso negocio nos habere plenariam petebatis, vos scire volumus quod multum plene deliberaveramus super eo ante legationem dicti nuncii, et post reditum ipsius cum responso vestro plenius etiam deliberavimus, et quia habita deliberatione plenaria non possemus ea sustinere absque lesione et magno preiudicio iuris nostri, rogamus fraternitatem vestram quatenus in hiis que dictus nuncius noster vobis ex parte nostra dixit nullatenus procedere debeatis.

Data Valencie XVII kalendas maii anno Domini M^oCC^oLXXX secundo.

¶ Petrus.

Fuit missa per Arnaldum Goeria.

407

1282, abril, 18. Xàtiva

El rei Pere mana als seus oficials que rebin de manera adequada Jean de Vesin i Antoni Beck, nuncis del rei Eduard d'Anglaterra.

Reg. 44, f. 225v.

Universis baiulis, iusticiis et aliis officialibus et cetera. Quod Iohannem Vesin et Antonium Beki, archidiaconum de Colomones, nuncios illustris regis Anglie, honorifice recipant /cum veniret ad eorum locorum\ et tribuant eis et familie eorum sua necessaria habundanter.

Data Xative XIII kalendas maii [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Petrus Marquesii.

408

1282, abril, 24. València

El rei Pere demana a l'infant Sancho que desembargui les mercaderies que han estat retingudes a uns mercaders de Narbona i que alliberi Açach Axarquí.

Reg. 44, f. 229r.

Inclito et karissimo nepoti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi. Exposuit nobis Sicardus Folquini, mercator Narbone, artem exercens mercatoriam in terra nostra, quod quidam officiales vestri emparaverunt in fira de Alcala pannos et denarios quos Petrus Fillol et Petrus de Monpesat, nuncii ipsius mercatoris, tenebant in dicta fira, pretenta occasione quod Açach Axarquini, iudeus de terra nostra, quem dictus mercator miserat cum dictis iuvenibus sive nunciis suis pro eis instruendis, cum ipsi essent extranei et non haberent noticiam terre vestre et gentium, tenebat sive tenere dicebatur bona aliqua Davidis Amascaran, iudei, qui se cum pecunia vestra sive illustris regis patris vestri predicti dicitur affugisse, et quia etiam dictus Aç[ac]h in albaran[o]s quos recipiebat a decimariis sive peatgeriis terre vestre faciebat scribi nomen suum et Abraphim, fratris sui. Unde, eum constet nobis per officiales nostros perceptores pedagogorum Valencie et Muriveteris quod dictus mercator et iuvenes sui predicti solverunt eis peagium pro octo pannis tinctis in grana, et uno

tincto in roia, et quinque pannis de Ppre (*sic*) tinctis, et viginti octo pannis albis Narbone, quos nuper dictus mercator misit ad partes Castelle /per dictos nuncios/, ex quibus viginti octo pannis albis dicti iuvenes habuerant denarios predictos eis emparatos, ut dictus mercator proposuit coram nobis, et dicti iudei nullam haberent in eis partem, licet eos iuaret dictus Açach vendere et expedire ut curritor, nec constet, ut intelleximus, quod dictus Assach nec dictus Abraphim, frater eius, habeant sive teneant aliquod a David Amascaran predicto, super quo etiam nos iuramentum recipi fecimus a dicto Abraphim, rogamus dileccionem vestram quatenus mandetis absolvi et desemparari predictis nunciis iamdicti mercatoris pannos et denarios eis emparatos, et dictum Açach liberari a capcione qua ~~qui~~ rationibus predictis dicitur detineri, et res suas que similiter sibi fuerunt emparate ei restitui et absolvi. Non enim videtur conveniens quod, ex sola suspicione, mercatores, maxime extranei, impediantur et eorum mercaterie emparentur absque certa et iusta ratione. Nos insuper quicquid in hoc feceritis ob preces nostras gratum habebimus et acceptum.

Data Valencie VIII° kalendas madii anno predicto [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Iuceff Ravaya.

409

[1282], abril, 26. València

Pere, rei d'Aragó, mana a Guillem d'Espiells, batlle de Barcelona, que vetlli perquè es compleixin els acords entre els nuncis del rei de Castella i Bernat Ponç relatiu a l'enviament de vaixells.

Reg. 44, f. 228r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, fideli suo Guilelmo de Spiellis, baiulo Barchinone vel eius locum tenenti, salutem et gratiam. Mandamus et dicimus vobis quatenus servetis et servari faciatis conveniencias et pacta ultima inita inter archidiaconum de Assa et magistrum Filipum, nuncios illustris regis Castelle, ex una parte, et Bernardum Poncii, ex altera, super expedicione navis ipsius Bernardi Poncii, prout in instrumentis publicis inde confectis videbitis contineri. Compellentes, si necesse fuerit, predictum Bernardum Poncii, et bona sua et aliorum qui obligati sunt in

iamdictis pactis, ad complendum eadem pacta sine mora aliqua, nisi forte aliqua iusta causa albergaretur in contrarium propter quam predicta debeant inpediri.

Data Valencie VI kalendas madii [M°CC°LXXX° secundo].

410

[1282], abril, 30 / maig, 1. València

El rei Pere envia al rei de Mallorca una carta deprecatòria perquè els seus súbdits no naveguin a Barbaria fins que no estigui avançada la qüestió de l'armada; una altra perquè protegeixi els béns d'Arnau de Torroella, que ve amb ell en el seu exèrcit; finalment, que per resoldre les seves qüestions s'han de nomenar tres àrbitres, nomena el seu, Gilabert de Cruïlles, i suggereix, com a tercer, l'infant Sanç o Enric, comte de Rodez.

Reg. 47, f. 118r.

Reg. Carini 1884: II, 48.

Sequentes III litteras tradidimus fratri Guilelmi Boneti, guardian Maiorice domus Minorum.

Illustri regi Maioricarum. Deprecatoria quod velit mandare ne homines terre sue navigent ad partes Barbaricas donec factum armate sit expeditum.

Data Valencie kalendas madii, anno quo supra [M°CC°LXXX° secundo].

Eidem regi. Deprecatoria pro Arnaldo de Turricella quod, cum ipse Arnaldus habeat ire in armata, habeat ipsum et bona sua in comanda, et quod eum permittat venire cum illis quos secum ducere voluerit in armata.

Data ut supra.

Eidem regi. Vestras recepimus litteras de credencia et diligenter intelleximus ea que nuncii vestri nobis, ex parte vestra, <nobis> exposuerunt. Unde significamus vobis quod placet nobis quod questio que est inter nos et vos determinetur per tres personas electas per vos et nos. Nos itaque eligimus pro parte nostra nobilem virum Guilabertum de Crudiliis, et reputamus idoneum pro tercio arbitro inclitum dompnum Sancium, illustris regis Castelle maiorem filium et heredem, vel nobilem Enricum, comitem Rotenensis, quem in iure feudorum satis providum reputamus.

Data Valencie IIe kalendas madii anno predicto.

¶Petrus Marchesii.

411

1282, abril, 30

Es registra l'entrega a Samuel Alfaquí dels originals del tractat de pau amb el rei de Granada.

Reg. 47, f. 41r.

Ed. Wieruszowski 1971: 103.

II kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo tradidimus Samuel Alfaquimo cartam pacis regis Granate latine et arabice scriptam.

412

1282, maig, 1. València

El rei Pere agraeix a l'infant Sanç l'oferta d'entrega de Requena, tot i que no li sembla el moment, i d'ajuda militar, quan sigui el cas, i li diu que, quant a altres qüestions, que cregui tot allò que li dirà Pedro de Deo, perquè era massa llarg d'escriure.

A Reg. 47, f. 41r.

B RP, BGC, reg. 10, f. 22r-v.

Ed. Memorial 1852: doc. 201; Ballesteros 1963: 971.

Inclito et quamplurimum diligendo karissimo nepoti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Vestras recepimus litteras, quarum continenciam et ea que Petrus de Deo nobis ex parte vestra retulit intelleximus diligenter. Et super eo quod nobis dici /trans\misistis, quod receperemus Rechenam, regraciabimur illud vobis, preterea illud non videtur nobis expediens quod ad presens recipiamus ipsum locum. Ad ea que nobis dici transmisistis super oblacione militum, regraciamur illud vobis multum et habemus pro constanti quod de militibus et aliis nobis neccessariis subveniretis nobis et miteretis in auxilium nostrum. Significamus vobis preterea quod, eo quia prolixum esset scribere, fuimus locuti de processibus negociorum nostrorum cum dicto Petro de Deo, cui rogamus ut credatis super eo ex parte nostra. Significamus etiam vobis quod nos usque nunc

distulimus vobis remittere dictum Petrum de Deo pro eo quia ex quo debet vestrum militem ad nos debere venire ex parte vestra, et quia non vidimus ipsum venire, expeditivimus eundem Petrum de Deo super hiis pro quibus eundem ad nostram presenciam transmisistis.

Data Valencie kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

¶Petrus Marchesii.

412bis

1282, maig, 1. València

El rei Pere informa el rei Eduard que els seus nuncis han arribat, però es meravella que, respecte als pactes signats, li hagin plantejat alguna condició nova, i, davant la seva objecció, no han volgut donar resposta, sinó que li envien un missatger per saber què han de fer.

Original no localitzat, antigament conservat a la Torre de Londres.

Ed. Rymer 1745: I, II, 202.

Excellentissimo ac magnifico principi Eduardo, Dei gratia regi Anglie, domino Hibernie et duci Aquitanie, Petrus, per eandem rex Aragonum, salutem et sincere dilectionis affectum. Recepimus ilariter serenitatis vestre litteras et plene intelleximus continentia earumdem, per quas et nuncios vestros, gratia Dei, perpendimus vos et dominam uxorem vestram et filios plena vigere corporis sospitate, quod satis gratum habuimus et acceptatum. Intelleximus etiam per dictos nuncios vestros, nobilem virum Iohannem de Vesci et Antonium Beke, ea que nobis ex parte vestra oretenus retulerunt, et specialiter super matrimonio inter vos et nos inito, et sacramenti religione de karissimo primogenito filio nostro et primogenita filia vestra firmato. Super quo quadam vehementi admiratione ducti existimus, pro eo quod in matrimonio inter vos et nos firmato latenter supervenit, nescimus quo instinctu, quedam adiectio, que in regum constantium intellectu cadere non deberet, propter quam nuncii vestri predicti, quamvis nos parati essemus ut sacramento firmaremus, ad confirmandum et complendum ex parte vestra minime voluerunt, vestra adhuc conscientia inconsulta. Unde idem nuncii quosdam de ipsorum familia ad vos remittere elegerunt, sicut ex eorum litteris certificari possitis. Vos autem super dicti perfectione matrimonii deinceps iuxta vestra beneplacita procedatis.

Data Valencie kalendas madii anno Domini MCCLXXXII.

413

1282, maig, 1. València

El rei Pere ordena a tots els seus oficials que rebin bé i els assegurin el passatge a Jean de Vesin i Antoni Beck, nuncis del rei d'Anglaterra.

Reg. 46, f. 87r.

Universis officialibus. Quod honorifice recipiant nobilis Iohannis de Vesi et Antonium Beki, nuncios illustris regis Anglie, et provideant eis de securo transitu et cetera, dum non extrahant equos vel arma.

Data Valencie kalendas madii, anno quo supra [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶ Petrus Marquesii.

Similem fecimus pro abbate de Sancto Maurino, Arnaldo de Gerunda, magistro Iohanne de Lesino, Bonetum de Sancto Quintino et Raymundo Sancii iterum de Engolisma.

Data ut supra.

¶ Idem.

Universis officialibus quod non impediant Iohannem de Lasoy, clericum illustris regis Anglie, qui cum VII equitaturis inter palafredos et alias est iturus ad terram Anglie, immo provideant ei et cetera.

Datum Valencie kalendas madii.

¶ Raimundus.

413bis

1282, maig, 2. València

L'infant Alfons informa el rei Eduard de la seva bona salut i s'alegra de saber que ell i la seva família també gaudeixen de plena salut (littera de statu).

Original no localitzat, antigament conservat a la Torre de Londres.

Ed. Rymer 1745: I, II, 201.

Excellentissimo et magnifico principi domino Eduardo, Dei gratia illustri regi Anglie, domino Hibernie et duci Aquitanie, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, salutem et sincere dilectionis affectum. Serenitatis vestre literas manu leta recipimus, et quia nobis significastis in eis salutem et prosperum statum vestrum ac domine regines consortis vestre ac liberorum vestrorum, fuimus plurimus ilares et iocundi, significantes vobis per presentes quod nos, per Dei gratiam, die confectionis presentium vigeamus corporea sospitate, quod scire de vobis crebro multipliciter gauderemus. Sique sunt in partibus nostris affectibus vestris grata, nobis fiducialiter intimetis, parati enim sumus ea pro viribus adimplere.

Data Valencie II kalendas madii anno Domini MCCLXXXII.

414

1282, maig, 2. València

Pere, rei d'Aragó, informa Gastó, vescomte de Bearn, que ha rebut el seu missatger i la carta credencial de la reina Margarida de França, i que ja ha emprès les mesures necessàries sobre això i sobre el seu fet amb el comte de Foix.

Reg. 44, f. 229r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, viro nobili et dilecto Gastoni, vicecomiti Bearnensis, domino Montiscathani et Castriveteris, salutem et dileccionem. Vestras recepimus literas de credencia quas nobis misistis per Guilelmum de Sancto Vincencio; similiter recepimus literas de credencia ex parte dompne regine Francie maioris quod crederimus vobis ex parte ipsius. Unde sciatis quod, super facto domine regine intelleximus diligenter ea que dictus Guilelmus nobis dixit ex parte vestra, super quo nos eidem inpensum fecimus. Preterea nos mitemus ad dictam dominam reginam nuncium nostrum per quem sibi respondebimus ad predicta. Intelleximus etiam per eundem Guilelmum ea que nobis retulit ex parte vestra super facto vestro et comitis Fuxensis, super quibus omnibus nos eidem responsum fecimus, quem idem Guilelmo vobis per suis literis intimabit.

Data Valencie VIº nonas may anno Domini MºCCºLXXXº secundo.

¶Petrus Marchesii.

415

1282, maig, [6?]. Terol

L'infant Alfons demana als homes de Cañete (Conca) que alliberin uns homes d'Alb[...] (Alobras?), aldea de Terol, que han estat capturats mentre caçaven a les muntanyes d'Albarrasí.

Reg. 59, f. 1r.

Infans Alfonsu[s], ill[ustri]s regis Aragonum primogenit[us], fidelibus suis concilio de Canyet, salutem et gratiam. [I]ntelleximus quod vos cepistis aliquos homines de Alb[.], [al]dea Turolii, q[ui] [v]enabantur in [montanei]s (?) de Albarasino, et eosdem duxistis apud Canyet. Quare mandamus et dicimus vobis quatenus dictos h[omines] incontinenti faciatis absolvi et eis[em] restituatis res quas eis abstulistis, nisi tamen iusta causa subsistit propter [q]uam ipsos pignurare deberitis, alias s[citi]s pro certo quod nos daremus licenciam hominibus Turolii et aldearum suarum pignorandi homines l[oci] predicti de Canyet et bona eorundem.

Data Turol[ii] [II]^e nonas madii anno Domini M^oCC^o octogesimo secundo.

¶Blasius Eximini de Ayerbe.

416

[1282], maig, 6. Terol

L'infant Alfons demana a Gonzalo, arquebisbe de Toledo, que pagui a Sancho Domínguez Sánchez una suma de diners que li devia l'arquebisbe Sanç, oncle seu. També demana a l'infant Sanç que intervingui.

Reg. 59, f. 1r.

Venerabili magistro Gondiçalbo, archiepiscopo Toleti. Cum venerabilis et karissimus patruus noster dompnus Sancius, q[uondam] archiepiscopus Toleti, predecessor vester, esset in quadam quantitate peccunie Sancio Dominici Sancii, clerico terre nostre, obligatus tempore mortis sue, et dictus dominus r[ex] pater noster super predictis iam vobis scripserit, rogamus vos quatenus solv[a]tis dicto Sancio dictam quantitatem peccunie prout facere tenemini et d[eb]etis, et prout dictus dominus r[ex] vos rogavit per suas litteras supradictas, alias nos eidem Sancio in iure suo defficere non possemus.

[D]ata Turolii II nonas may [M°CC°LXXX° secundo].

¶Blasius Eximini de Ayerbe.

Infanti dompno Sancio. Quod per ipsum archiepiscopum faciat ei solvi dictam peccuniam prout tenetur et debet facere, et regraciabitur sibi multum.

Data ut supra.

¶Idem.

417

[1282,] maig, 7. Villarquemado

L'infant Alfons mana al justícia de Terol que, malgrat la prohibició del rei, permeti als homes de Celfa comprar pa a Albarrasí i no sols a Terol, perquè, a causa de la frontera que hi tenia Lope Díaz de Haro, no han pogut fer la collita.

Reg. 59, f. 1r.

Iudici Turolii. Ex parte hominum de C[e]lfa conquerendo propositum extitit coram nobis quod, cum ipsi, ratione frontarie quam nobilis Luppus Didici de Faro tenuit apud Celfam, non colligerint anno proximo preterito aliquod de panibus eorum et habeant emere panem ad opus sui et familie eorum, vos compellitis eos et bona eorum ad emendum panem ipsum in Turolio et non alibi, recipiendo ab eis solucionem de albaranis que eisdem de dicto pane traditis ratione prohibitionis facte [p]er dictum dominum regem patrem nostrum super non mitendis victualibus apud Albarasinum. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus, mitatis nobis per latorem presencium transsumptum littere per dictum dominum regem vobis m[is]se super prohibicione predicta de non mitendis victualibus apud Albarrasinum.

Data in Vilarcremada nonas may [M°CC°LXXX° secundo].

¶Iohannes de P[ro]cida.

418

1282, maig, 19. Port Fangós

Pere, rei d'Aragó, en resposta a unes cartes d'Alfons, rei de Castella, li diu que està molt preocupat per la situació que hi ha entre

ell i els seus fills, i que ha fet tot el possible per trobar un acord. Tot just ha enviat un missatger a l'infant Sanç; quant a la seva intervenció personal és impossible per la qüestió de l'exèrcit. Així mateix ha manat a l'infant Alfons que continuï treballant per ajudar a trobar un acord.

Reg. 47, f. 118r.

Ed. Memorial 1852: doc. 208; parcial Ballesteros 1963: 973-974.

Reg. Carini 1884: II, 48.

Excellentissimo et sibi tanquam fratri carissimo dompno Alfonso, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallecie, Sibilie, Cordube, Murcie, Iahenni et Algarbi, Petrus, per eandem rex Aragonum, (salutem) et sincere dileccionis constanciam et continuum incrementum. Noverit excellencia vestra nos vidisse dilectum nostrum Alfonsum Petri et Franciscus Trogisii, nuncios nobis missos ex parte vestra, et intelleximus ea que nobis ex parte vestra retulerunt, et que littere quas nobis ex parte vestra presentaverunt continebant, super hiis que filii vestri adversum vos fecerant et super causa propter quam hoc nobis significare distuleraitis hucusque. Unde dileccionem vestram scire volumus quod animus noster, iam nuper hiis auditis rumoribus, extitit inde multipliciter conturbatus, quia, dum in hiis cogitamus, non possumus distingere quod horum magis nobis cedat ad tedium et gravamen, videlicet si vos contra filios vestros, vel ipsi contra vos in aliquo facerent vel errarent. Nos itaque iam diu est misimus Raimundum de Muntayana, clericum nostrum, canonicum Ilerdensis, ad vos et infantem dompnium Sancium pro predictis, monentes et ortantes eundem filium vestrum de hiis que ad negocium expedire vidimus, sicut dictum Raimundum credimus vestre magnificencie retulisse, pro firmo habentes quod nos intromissemus nos et intromitteremus de predictis in persona propria sicut decet, nisi locorum distancia obstitisset, et armate presentis negocium, quod prorogare nullatenus possumus, cum in illud converterimus infinitam peccuniam, et in eo pendeat magnum nominis et fame nostre decus aut dedecus, nobis intromissionem huiusmodi impendisset. Super auxilio <vestro> nostro quod petitis in predictis, vobis respondemus quod, sicut vos bene scitis, nos eo modo et condicione quibus tenemur vos iuvare, tenemur et dicto Sancio filio vestro, et ita placuit nobis poni et esse inter vos et nos, unde auxilium quod nos in hiis facere competit et debemus est istud, quod nos mandavimus et mandamus infanti Alfonso, primogenito nostro, quem relinquimus loco nostri, quod laboret et tractet inter vos et filios vestros de

pace et concordia quantum diligentius poterit bono modo. Et si contingere vos aliquo casu venire in terram nostram, recipiamini ibidem et serviamus vos, ac recipiatis de ipsa terra quicquid volueritis quantum vobis placuerit ibi esse, et quod de infante Sancio et aliis filiis vestris fiat similiter illud idem. Ceterum nos adhuc, per nuncios et litteras nostras, ortabimus dictum infantem Sancium, et rogabimus consulendo de hiis que honori vestro viderimus expedire. Rogantes dileccionem et di(s)cretionem vestram quatenus ita cor vestrum ab iracundia temperetis erga filios vestros, ne ipsi, desperatione ducti, congitare (*sic*) aliqua vel agredi habeant que ad vestrum (et) ipsorum possint cedere detrimentum. Nam novit Deus omnis dampni et dedecoris quod vobis ab aliquo et maxime a vestris filiis inferretur pigeret nos <nos> valde, sicut de eo quem meliorem et maiorem nobis reputamus amicum, et dampni ac detrimenta filiorum vestrorum similiter nos pigeret. Predictum vero infantem Alfonsum, primogenitum nostrum, et terram nostram proteccioni et deffencioni vestre celsitudinis comendamus. Super predictis autem omnibus per dictos nuncios nostros a nobis plenius informatos lacius poteritis edoceri.

Data apud Portum Fangos XIII kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

¶Petrus de Sancto Clemente.

419

1282, maig, 19. Port Fangós

Pere, rei d'Aragó, envia verbalment la seva resposta a l'infant Sanç, però li diu que no es podran veure per manca de temps.

Reg. 47, f. 118v.

Reg. Carini 1884: II, 49.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, inclito et karissimo nepoti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Noveritis nos vidisse archidiaconum de Eciia, Luppum Garcie de Salatzar et Egidium Roderici de Montuenga quos ad nos cum littera vestra credencia transmisistis, et intelleximus diligenter que nobis ex parte vestra prudenter exposuerunt. Ad que responsum dedimus verbotenus, prout melius expedire vidimus, sicut per dictos archidiaconum et Luppum Garcie ad vos redeuntis poteritis edoceri. Ceterum

ad id super que per dictos nuncios nos rogastis, ut deberemus aliquo spatio temporis vos spectare, vos scire volumus quod, cum simus in procinctu viatici et habemus nobiscum milites nostros et familiam, et instancia temporis recessum postulet festinari, non possumus amplius expectare. Quare habeatis nos inde, si placuerit, excusatos. Omnia enim que vidimus expedire, vobis per dictos vestros nuncios dici mittimus, ut est dictum.

Data apud Port Fangos XIII kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX secundo.

¶En Pere Sentcliment.

420

1282, maig, 20. Port Fangós

El rei Pere comunica al rei de França que ha donat la seva resposta als ambaixadors que li ha enviat; també hi ha el contingut de l'ambaixada del rei Felip, que vol saber si pensa dirigir-se contra el rei Carles, i la resposta del rei Pere.

Reg. 47, f. 118v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 203-204 (sense la carta), Amari 1886: 3, 307-308; La Mantia 1918: doc 12; Cingolani 2006: 366-367.

Reg. Carini 1884: II, 49.

Illustri regi Francie. Noverit excellencia vestra nos vidisse Alexandrum de la Loese et Iohannem de Carresio, nuncios vestros ad nos ex parte vestra cum litera de credencia destinatos, et intellectis hiis que nobis ex parte vestra dicere voluerunt, responsum nostrum eis fecimus, ut in quadam cedula per alphabetum divisa, quam eis tradidimus, videbitis contineri. Ceterum dileccionem vestram rogamus quatenus de statu et salute vestra nos certificare velitis, cum nostro beneplacito et cetera.

Data apud Portum Fangos XIII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Petrus de Sancto Clemente.

Ce soit remembrance de ce que li missatge le roy de France ond dit à le roy d'Arago de part de le roy de France, mesire Alixandres de Loayse et mesire Johan de Carroaix :

Sire, le roys nostre sires, qui à vos nos a envoyés o ses letres que nos vos avoms bailées, nos a enchargé que nos vos dioms de part de luy que il ha entendu que vos avés fet gran apparell

de gens d'armes et de navia, et que li ond dit que vos devés aler sor mescreanz, e li autre dient autrement; e quand nos partimes de li, ill n'avet oi ancora nuylle certenité de vostra entencion quel part vos devés torner. Sí vos fet savoir par nos que, si vos tornés vostra emprisa sor les enemis de la fe christiana e nostre Sires, cuy besoyna vos fariés en ce faisant, vos done victoire o autre anantenement, il end sera liés et joyans, et plus chier vos end hauret. E si vos avés autre entencion, il veut que vos sachiés que quiquonques feret guerra ho autre enuyement le roy de Secile, son oncle, o le prince de Salerna, son cousin, il li deplaret forment, e tot ce que ancontra eus seroit fet, il tenroit à fet à soy meismes.

Quod fuit factum apud Portum Fangos XIII° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

Açò és memorial de la resposta que'l seynor rey d'Aragó féu a les paraules que sire Alexandre d(e) la Loese et sire Johan de Carreus li dixerén de part del seynor rey de França:

E diu que sa volentat et son propòsit fo e est totavia que-l fet que ell ha fet aya fet a enteniment de Déu a servir.

Açò fo fet a Port Fangós XIII° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

421

1282, maig, 26. París

Ferran, fill il·legítim de Jaume I, escriu al rei Eduard d'Anglaterra, i, entre altres coses, l'informa de la revolta de Sicília.¹

Original no localitzat, antigament a la Torre de Londres.

Ed. Rymer 1727: II, 201; La Mantia 1918: doc. 13.

Illustrissimo et victoriosissimo principi domino Edwardo, Dei gratia regi Anglie, Ferrandus, filius bone memorie regis Aragonum, humile manuum osculamen. Serenissime domine, de vestra magnifica liberalitate confidens, talia vestre celsitudini supplicare presumo, que meis meritis presumere non auderem. Hinc est quod cum Bertrandus de Cresuels, burgensis Montispessulani, usum mercandi in partibus regni vestri exerceat, cui, suis meritis et ipsius probitate multimoda, sim multipliciter obligatus, vestre regie maiestati humiliter supplico, quantum possum, quatinus dictum Bertrandum velitis habere, contemplatione mei, speciali gratie commendatum. Scio enim ipsum esse talem, quod in hiis, que vestre

dominationi placuerint, conabitur esse gratus. Ad haec, domine, noveritis quod intellexi pro certo a quibusdam mercatoribus, qui de novo venerunt de Curia, quod papa pro certo in brevi veniet Massiliam; qui etiam pro certo dixerunt mihi quod quinque civitates Sicilie insurrexerunt contra regem Karolum et interfecerunt omnes gallicos habitantes in eis. Alia non narrantur Parisiis digna referri. Vigeat vita vestra in gratia summi Regis.

Data Parisiis VII kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

[*Al dors:*] Illustrissimo et victoriosissimo principi domino regi Anglie.

1. Sobre aquest Ferran vegeu Cingolani 2012.

422

[1282], juny, 9. Tortosa

L'infant Alfons diu al rei Alfons que el seu pare té en cor d'aconseguir la pau entre ell i l'infant Sanç, però que, a causa de l'organització de l'armada, ho ha deixat a càrrec. Tanmateix, en aquests moments ell ha d'anar a Catalunya per qüestions urgents, i, per tant, li demana si s'ha d'apropar a les terres del rei pare seu o que l'informi de quan i on es podran veure.

Reg. 59, f. 8v.

Excelen[ti]simo et magnifico viro dompno Alfonso, Dei gracia illustri rege Castelle, Toleti, Legionis, Collicie (*sic*), S[ibilie, Cor]dube, Murcie, Iahenni et Algarbe, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, salutem et peractam bene placitam ~~adimplere~~ [vo]luntatem. Cum dominus pater noster discordiam inter vos et filios vestros exortam tanquam propriam reputaret, et personaliter intenderet super tra[ct]atu p[a]cis presedere, nisi quia op[ort]u[erit?] ipsum ad servitium Dei in quadam armata ordinatam per eum ire personaliter, ma[n]davit [nobis] ut loco s[ui] nos et partes nostras super ipso trac[tatu] pacis interponeremus. Super quo, mandatis ipsius obedire volentes, et maxime cum nos ad hoc voluntarii simus debito et affectu, ad videndum vos ~~aecessi~~ <affet> accessissent nisi essetis ita remoti, presentim cum aliqua impedimenta vel occurrancia in partibus Catalonie taliter ced[ere?] nos oporteat et etiam expedire. Quapropter rogamus serenitatem vestram quatenus significare nobis velitis utrum vos debeatis ad presens acced[ere] ad [p]artes terre domini regis patris

nostri propinquas, /quod\ perlibenter vos videremus et tractarent ea que respicerent honore vestrum et bonum statum et filiorum vestroum. Volumus etiam vestram excellenciam non latere quod a dicto domino patre nostro in mandatis habemus nos, nichilominus in votis gerimus, quod si forte vos aliquo casu venire contingeret ad terram domini regis patris nostri, quod nos recepiamus et honoremus sicut ~~facere debemus~~ faceremus personam suam, ad que implenda pro viribus prompti et voluntarii sumus.

Data Dertuse V^o idus iunii [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Raimundus de Montaynana.

423

[1282, juny, 9. Tortosa]

L'infant Alfons informa l'infant Sanç que el seu pare, havent entès la condició del rei Alfons i de la terra, s'havia de veure amb ells per arribar a la pau, però ara no pot perquè està ocupat amb l'organització de l'exèrcit, així doncs l'ha deixat al càrrec dels tractes, i li demana quan i on es podran veure.

Reg. 59, f. 8v.

Inclito viro et karissimo consanguineo suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio ~~maiori~~ f et heredi, infans Alfonsus, illustri regi Aragonum primogeniti, salutem et sincere dileccionis affectum. Cum dominus rex pater noster per nuncios nostros, et specialiter /per dilectum nostrum\ ~~per~~ Raimundum de Muntaynana, clericum suum, int[e]lligerat statum et condicionem patris vestri et terre, ordinaverat in[ter] dictum patrem vestrum et vos et super (?) tractatu pacis interponere partes suas, s[et] quia h[a]buit ad servicium Dei ire in quadam armata, mandavit ~~h[ab]uit~~ nobis quod loco sui, cum consil[i]o nostro [...] [...] [...] [...] vestrum et bonum statum terre [vestre ad] complendum [m]andatum ipsius [patris nostri?] simus ubi [...] esse [...] remot[o] [...] [...] [...], quatenus significetis nobis si ad presens debeatis esse propinqui terre nostre (?) [ve]stris [...] [...] [...] [...] respicerent con[sil]ium et hon[o]rem.

Data ut s[upra] [Dertuse V^o idus iunii M^oCC^oLXXX^o secundo].

424

[1282], juny, 9. Tortosa

L'infant Alfons informa Blanca de Molina que, per encàrrec del rei, que es prepara a salpar al servei de Déu, ell i el seu germà Jaume s'ocuparan dels seus afers.

Reg. 59, f. 9r.

[I]nc[li]te et honorande dompn[e Bl]anche domine de Molina [et] de Mes[a], infans Alfonsus, illustris regis Aragonie primogenitus et cetera, salutem et si[n]ceram dileccionem. [C]um dominus rex pater noster accede[n]s per mare ad servicium Dei, mandamus (*sic*) vobis (*sic*) quod vos diligamus et honoremus modis omnibus quibus poteremus, et in hiis [que?] nobis occurrerent, invenimus et dignamus vestra negocia sicut sua, et nos ad complendum mandatum suum prompti ad voluntariam simus, rogamus [v]os quatenus in hiis que nos ~~infans~~ et infans /Iacobus, frater noster, possimus facere que vestrum commodum respiciant et honorem, ad nos recurratis et [re]quiratis [a]udacter (?), parati enim simus eu(m) facere que [v]obis debeant esse grata ~~que vobis~~ ratione mandati domini regis patris nostri, et quia multa bona de vobis [i]ntelleximus per dilectum nostrum Raimundum de Muntayana et plures alios.

Data Dertusa Vº idus iunii [MºCCºLXXXº secundo].

¶Iohannes.

425

[1282], juny, 11. Ascó

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que faci justícia als homes d'Ariza que han estat atacats pels de Montegaudó, malgrat que hi havia una treva entre ells.

Reg. 59, f. 9v.

Inclito et quamplurimum diligendo consanguineo suo tanquam fratri sibi karissimo domino Sancio, illutris regis Castelle maiori filio et heredi, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, vices eius gerens, salutem et cincere dileccionis affectum. Ex parte hominum consilii [de] Farizam fuit coram nobis conquerendo propositum quod concilium de Monteacuto

manu armata venerunt ad locum de Bordalva, aldeam Farizam, et ~~di~~ ibidem <inf> interfecerunt tres homines eiusdem loci, dictis hominibus de Fariza et termini sui existentibus i[n tr]euga cum hominibus de Monteacuto predictis, de quaquidem treuga vobis transcriptum mitimus sub sigillo nostro. Quare [r]ogamus vos quatenus faciatis satisfacere hominibus predictis de panis et vinis eis illatis ~~pre~~ per predictos homines de Monteacuto prout fuerit rationis, taliter quod inter homines vestros et homines dicti domini patris nostri et nostros non possit dissencionis vel scandeli materia exorri (*sic*), et quod eosdem ho[mine]s de Fariza non videamus pro indefecto ~~inistei~~ iusticie querelantes, nos enim in similibus et maioribus parati sumus [iustici]e (?) [au]tem (?) facere voluntari.

Data apud Asconem III° idus iunii [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Petrus Marchesii.

426

[1282, juny, 24. Lleida]

L'infant Alfons mana als oficials del seu pare i seus i als del rei Jaume de Mallorca que rebin Ponç de Bell-lloc, amb el botí de Guillem Ramon de Josa.

Reg. 59, f. 12v.

Infans et cetera, universis officialibus dicti domini regis patris nostri et domini Iacobi, illustris regis Maioricarum, patruī nostri, ad quos presentes perve[n]erint, salutem et gratiam. Quod si contingerit Poncium de Belloloco venire ad loca eorum districtus, cum malefactis Guilelmi Raimundi de Iosa vel aliorum qui sunt in gerra, quod ipsum acollig[a]nt et recipiant et nullum impedimentum ei faciant, immo provideant, si necesse fuerit, de securo transitu et cetera.

Data ut supra [Ilerde VIII° kalendas iulii anno Domino M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Blasius Eximini de Ayerbe.

427

[1282], juny, 27. Lleida

L'infant Alfons mana al justícia de Daroca que entregui a l'enviat de Blanca de Molina el seu home que tenen presoner.

Reg. 59, f. 14v.

Istucie Daroce vel eius locum tenenti, salutem et gratiam. M[an]damus vobis quatenus illum hominem de terra domine Blanche domine de Mol[ina et] de Mesa, quem captum detinetis, tradatis cui ipsa [do]mina mandaverit loco sui, prout illud dominus rex vobis m[a]nda[verit] per litteras suas.

Data Ilerde V^o kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶[Bl]asius Eximini de Ayerbe.

427bis

1282, juliol, 1. Port Fangós

El rei Pere nomena Bernat d'Olivella, arquebisbe de Tarragona, i Jaspert de Botonac, bisbe de València, procuradors seus en la celebració del matrimoni entre Elionor, filla del rei d'Anglaterra, i l'infant Alfons, i en l'elecció del dot que s'ha d'assignar a la princesa.

Original no localitzat, vegeu doc. 433bis.

428

1282, juliol, 5. Ponts

L'infant Alfons demana a l'arquebisbe de Tarragona que vingui ràpidament a Lleida per firmar els pactes de matrimoni amb Jean de Vesin i Antoni Beck, enviats del rei d'Anglaterra.

Reg. 59, f. 25r.

Archiepiscopo Terrachone. Noveritis quod nobiles Iohannes de Vesi et Antonius, nuncii illustris regis Anglie, venerunt et sunt Ilerde super facto matrimonii pro quo missi fuerunt, et quia vos, loco predicti domini re[gis] patris nostri, f[irmare?] debetis ipsum matrimonium, sicut scitis, rogamus vos quatenus, visis presentibus, veniatis Ilerde, ali[i]s negociis pretermisiss, nec differatis venire

preter episcopum Valencie, cum de adventu ipsius isto tempore dubitemus, et dicti n[u]ncii, qui longam moram in istis partibus iam fecerunt, cum instanciam requirant expediri, taliter facientes, si placet, quod a crastina die lunes ad VIII dies sequentes sitis Ilerde.

Data apud Ponts III nonas iulii [M°CC°LXXX° secundo].

¶Con[ci]lium.

429

1282, juliol, 16. [Lleida?]

L'infant Alfons es compromet a resoldre ràpidament i sense judici la reclamació que Albert de Castellnou ha fet, a nom del marquès de Monferrato, envers Guillem Ramon de Moncada, Pere de Moncada i Ató de Visu, atenent que Pere de Moncada, present, ha declarat que està disposat a pagar els seus deutes si el marquès paga els seus amb ell.

Reg. 59, f. 36r.

An[no Domi]ni M°CC°LXXX°II°, XVII° kalendas augusti. Cum Albertus de Castronovo, nomine incliti marchionis de Monteferrato, proposuisset co[ra]m domino infante Alfonso, et cetera, que struntur contra [no]biles Guilelmum Raimundi de Montecathano, et Petrum de Montecathano et Athonem de Lesu et quosdam alios mil[ite]s de terra et [i]urisdic[ti]one domini regis Aragonum, racione quia dicebat ipsos barones et milites fore obligatos d[icti] marchioni in quibusdam quantitativis [p]eccunie, Petrus de Montecathano, in presencia domini Alfonsi constitutus, ipso procuratore marchionis [predicti?], respondit se paratum satisfacere d[ict]o procuratori in omnibus in quibus eidem teneatur, et quod dictus procurator satisfaceret ipsi Petro in [omnibu?]s in quibus dictus marchio, ut ipse asserit, est eidem obligatus, et dictus dominus Alfonsus respondit ipsi Alberto quod paratus est dictos nobiles et quemlibet ipsorum compellere ad f[a]ciendum ipsi marchioni et eius procuratori breviter, de plano et sine strepitu iudicii iusticie complementum, sive per modum inquisitionis vel alium modum, consideratis assercionibus vel petitionibus procuratoris dicti marchionis in eisdem, fuerit procedendum. In cuius rei testimonium ego Petrus Marchesii, de mandato domi[ni] infantis, dicto procuratore hoc petente, [...] publicum instrumentum, presentibus testibus nobilibus Athone de Focibus, Gilaberto de Crud[il]iis, Raimundo de Orca[u] et magistro

R[aimundo de] Bisulduno, archiadiacono Terrantone in Ecclesia Ilerdensis, [et] pluribus aliis.

430

[1282, juliol, 16.] Lleida

L'infant Alfons, davant la requesta de Guerin d'Amplepuy, governador de Navarra, de no concedir ajuda a Lope Doris, bandit de Navarra que des d'Aragó causa danys als jueus de Tudela, ja ha donat ordre que no se li doni cap ajuda. Hi ha també l'ordre als oficials d'Aragó al respecte.

Reg. 59, f. 33v.

Egidio (*sic*) de Amplopodio, gubernatori Navarre. Recepimus litteris in quibus nos rogastis quod, cum Luppus Doris, bannitus in regno Navarre, faceret malum de regno Aragonie iudeis Tutele, non permitteremus aut sustineremus quod dictus Luppus fecerit malum in regno Navarre. Ad que vobis respondemus quod nos mandamus per litteras nostras officialibus domini regis patris nostri et nostris, quod non permitant dictum Luppum malum facere neque dampnum in regno Navarre, nec ipsum sustineant in aliquibus locis regni Aragonie, nisi a maleficiis destiterit predictis.

Data Ilerde ut supra [XVII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Magister Arnaldus.

Officialibus universis /Aragonie.\ Quod non acollegant ipsum in Aragonia nec permitant quod faciat malum aliquod Navarre.

Data ut supra.

¶Idem.

431

[1282], juliol, 21. Lleida

Davant la notícia que el rei de França està reunint tropes a Besiers i a la frontera de Navarra, per atacar bé les seves terres bé Castella, l'infant Alfons demana a l'infant Sanç que, en cas de perill, vingui en ajuda seva.

Reg. 59, f. 36r.

[I]ncli[tus et] quamplurimum diligendo tanquam fratri sibi karissimo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maior[i] filio et heredi, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, eius vices gerens, salutem et sincere d[i]l[e]c[cionis] [a]ffectum. Noverit vestra dileccio nos didicisse illustrem regem Francie magnam familiam militum miteri in Navarram et per totam terram et i[uris]diccionem suam mandavisse exercitum, scilicet [quod?] omnes ~~valitores~~ /milites\ et feudatarii et alii eius subditi, sint parati cum equis et armis VIII^a die introitus proximi [m]en[si]s augusti apud Besers et apud lo[c]a r[e]g[no] nostro confinia. Cum igitur per certa indicia p[re]sumamus predictas congregaciones fieri in dampnum illustri reg[is] Castelle, patris vestri, et nostrum ac excellentis domini regis, patris nostri, et regni sui et nostri, exped[i]ret? [vobis] et nobis, ut nos et gentes nostras et regna taliter [m]uniamus quod vobis aut nobis dampnum inf[er]re non valeant vel offensam. Rogamus igitur dile[cci]onem vestram, ac requi[rimus] ex amicie et federis debito quo unimur, quatenus, si contingeret nos vestrum implorare subsidium, illud nobis miteri nullatenus differatis, scientes pro certo quod n[os] per omnes terras dicti domini regis patris nostri fecimus preconitzari exercitum, et castra muniri ac milites preparari, ut eorum impetui resistere viriliter valeam[us]. Et [quia no?]scimus vos ad leticiam renovari quociens vobis de nobis felicia nunciant[ur?], significamus fraternitati vestre quod in confeccione presenci[u]m, per Dei graciā, fruebamur plena corporis sospitate, rogantes dileccionem vestram quatenus de salute et prospero statu vestro [cercio?]retis nos per litteras vestras quociencumque oportunitas se obtulerit nunciorum.

Data Ilerde XIII° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶ Raiumundus de Muntayana.

432

[1282], agost, 2. Banariés (?)¹

L'infant Alfons demana a Juan Núñez, vassall de Santa Maria i senyor d'Albarrasí, que restitueix i allò que els seus homes han robat als nuncis del papa i de Blanca de Molina, i que no perjudiqui els seus homes ni els de l'infant Sanç quan es trobin a Aragó, o es veurà obligat a intervenir per defensar la seva terra. També n'informa Jimeno Blas i Diego López,

lloctinents de Juan Núñez a Albarrasí, i Dalmau de Villarasa, alcaid de Daroca.

Reg. 59, f. 53r.

Viro nobili et dilecto Iohanni Nunii, vassallo s[ancte] Marie et domino de Albarrasino, salutem et dileccionem. Intelleximus per alcaydum nostrum Daroce quod homines vestri de Albarasino abst[u]llerunt cuidam nuncio domini pape in terra domini regis patris nostri et cuidam alii nuncio dompne Blanche, domine de Molina et de [Me]sa, quedam privilegia, bestias et alias res [que?] s[ecum?] [po]rtabant, de quibus rebus partem r[e]ddiderunt nunciis supradictis. Quare rogamus vos quatenus, visis presentibus, faciatis restitui dictis nunciis, seu predicto alcaydo Daroce loco eorum, totum [i]d quod eis restat ad restituendum de privilegiis, bestiis et rebus aliis supradictis, et predictos malefactores puniatis prout fuerit fa[ci]endum. Providentes [n]e de cetero eidem dompne Bl[an]che, vel hominibus aut rebus suis, dampn[u]m vel contrarium faciatis, seu per homines vestros fieri per[mit]atis, eo quia et ipsa et terra sua est (*sic*) sub proteccionem et comenda dicti domini regis patris nostri et nostra, et de ma[ndat]o domini reg[i]s eam haberemus defendere et res suas sicut terram domini regis. Rogamus vos eciam quatenus aliquibus hominibus domini regis Castelle vel dompni Sancii, eiusdem filii, in terra nostra nullum malum vel dampnum faciatis seu fieri permitatis, alias haberemus super hoc facere quod nos decet et offi[ci]um nostrum requi[ri]t.

Data Banaries (?) IIII° nonas augusti [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶ Raimundus de Montaynana.

Sub materia predicta fuit scriptum Eximino Blasii et Didico Luppi, dicti Iohannis tenentibus locum in Albarrasino.

Dalmacio de Villarasa, alcaydo Daroce. Recepimus literas vestras et super hiis que nobis dicere transmisistis scripsimus Iohanni Nuni quod restitua[t] et restitui faciat nunciis domini pape et domine Blanche ea que homines dicti Iohannis eisdem abstulerunt, alias mandamus vobis quod procedatis contra eum prout iam incepistis et de iure fuerit faciendum.

Data ut supra.

¶ Idem.

1. El nom de la localitat no es llegeix bé ni en aquest document ni en l'altre en què apareix (f. 52v). Tenint en compte que fins al dia 1 d'agost l'infant es troba a Osca (f. 52v) i el 3 ja és a Ejea (f. 53r), Benairés em sembla la localitat més probable de l'itinerari entre la primera i la segona.

433

[1282], agost, 11. Osca

L'infant Alfons recorda a Juan Núñez, senyor d'Albarrasí, que Blanca de Molina es troba sota la protecció seva i del rei, son pare, per això es torna a queixar dels danys que li aporta i torna a demanar que restitueixi els privilegis que ha robat als nuncis del papa i a un clergue de Blanca.

Reg. 59, f. 58r.

Infans et cetera, ~~dilecto~~ viro nobili et dilecto Iohanni Nunii, domino de Albarrasino, salutem et dileccionem. Per alias litteras nostras significavimus vobis qualiter domina Blancha de Molina est in proteccione et comenda domini regis et nostra, et multipl[icit]er tenemur eidem, et int[er] alia vos rogavimus quod eidem vel terre sue nullum facere[tis] malum vel dampnum, set postquam ipsas litteras misimus vobis, intelleximus per litteras ipsius domine Blanche quod vos [vel] familia vestra plurima dampna intulistis in terra sua, de quo miramur. Quare i[t]erato vos rogamus quatenus eidem vel terre su[e] nullum malum [vel] dampnum faciatis vel fieri permitatis, immo restituatis sibi et emendetis dampna et res quas cepistis ab hominibus suis, signanter privilegia et res que ablate fuerunt [nuncii] domini pape et cuidam cle[ric]o suo, sicut per alias (litteras) predictas vos rogavimus. Et placeat vobis quod non detis nobis causam [et occa]sionem quod aliud consilium habeamus recipere circa premissa et regraciabimur vobis multum, et super predictis habeamus [...] vestram.

Data Osce III° idus augusti anno et cetera [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Raimundus de Muntayana.

433bis

1282, juliol, 1. Port Fangós / 1282, agost, 15. Osca

El rei Pere nomena Bernat d'Olivella, arquebisbe de Tarragona, i Jaspert de Botonac, bisbe de València, procuradors seus en la celebració del matrimoni entre Elionor, filla del rei d'Anglaterra, i l'infant Alfons, i en l'elecció del dot que s'ha d'assignar a la princesa. Acta de celebració de l'esponsalici per verba de presenti, i fixació del dot amb totes les seves condicions.

Original no localitzat (*penes camerarium*) partit per abc.
Ed. Rymer 1745: I, II, 207-208.

Universi ad quos presentes prevenerint, Bernardus, Dei gratia Tarrachonensis archiepiscopus, et Iazbertus, eadem episcopus Valentie, salutem in Eo qui est omnium vera salus. Mandatum domini nostri, Dei gratia regis Aragonum, nos recepissee, noveritis, in hec verba:

Procuratio Petri, regis Aragonie.

Noverunt universi quod nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, damus et concedimus vobis venerabilibus Bernardo, per eandem archiepiscopo Terrachonensi, et Iasberto, per eandem episcopo Valentino, plenum posse quod, auctoritate nostra et loco nostri, possitis convenire super matrimonio contrahendo inter carissimum primogenitum nostrum infantem Alfonsum et Alienoram, primogenitam illustris regis Anglie, seu procuratores eiusdem regis et eiusdem Alienore ad hoc specialiter constitutos; et quod nomine nostro possitis assignare certa loca, castra scilicet vel villas, de regno nostro pro arris dicte Alienore constituendis ad consuetudinem regni nostri, et obligare pro dote, que nomine eiusdem Alienore dabitur, certa loca dominationis nostre, prout dicti procuratores eorum, ex predictis, de arris et dote duxerint eligendum. Super quibus omnibus vos constituimus procuratores certos et speciales nostrorum (*sic*), dantes et concedentes vobis, vel alteri vestrum per fe, plenam potestatem super omnibus et singulis predictorum. Et promittimus notario infrascripto stipulanti nomine illorum quorum interest, quicquid per vos vel alterum vestrum super premissis fuerit ordinatum, ratum et firmum habere et nullo tempore revocare.

Datum apud Portum Fangosum kalendas iulii anno Domini MCCLXXXII.

Signum Petri, Dei gratia regis Aragonum.

Testes sunt: Rodricus Eximini de Luna, procurator regni Valentie, Guilebertus de Crudeliis et Iohannes de Prochida.

Signum Petri Marchesii, scriptoris domini regis et notarii publici per totam dominationem suam, qui, mandato eiusdem, hoc scribi fecit et clausit loco, die et anno prefixis.

Nos autem archiepiscopus et episcopus predicti, eiusdem domini regis mandatis parere volentes, virtute et auctoritate predicti mandati, contracto matrimonio per verba de presenti inter illustrem domicellum Alfonsum, eiusdem domini regis primogenitum, presentem, et illustrem domicellam Alianoram, illustris regis Anglie

primogenitam, per nobilem virum dominum Iohannem de Vescy, procuratorem eiusdem domicelle ad hoc specialiter destinatum, nomine eiusdem domicelle contrahentem per eadem verba de presenti, consensum eiusdem domicelle exprimentia, prout iura permittunt, eidem illustri domicelle vice, nomine, loco et auctoritate domini regis Aragonum predicti, pro arris et arrarum nomine, damus et assignamus loca inferius annotata, scilicet Iaccam, Barbastrum, Lunam et Pertusiam, cum omnibus villis, aldeis, pechis, moneticiis, iudeis et sarracenis ibidem habitantibus et in posterum habitaturis, alta et bassa iusticia, vero etiam et mixto imperio, cum omnibus homagiis, fidelitatibus, servitiis, cenis et aliis omnibus pertinentiis ad dicta loca seu ad dominium predictorum locorum quoquo modo spectantibus, cuiuscumque servitii, expletamenti, nominis seu conditionis existant, licet specialiter habent nominari; nichil domini vel proprietatis predicto domino nostro regi penitus retinentes, immo eadem ab ipso totaliter abdicamus quamdiu eadem domicella predicta loca tenuerit seu tenere debuerit secundum formam assignationis huiusmodi sibi facte, habenda, tenenda et possidenda per ipsam domicellam, vel mandatum suum, predicto constante matrimonio, et etiam soluto, si ipsa supravixerit, sive sit in regno Aragonie sive extra, sive sit vidua sive sit coniugata, ad voluntatem suam inde faciendam, cum omnibus fructibus, redditibus et exitibus de dictis locis et pertinentiis eorundem, quoquo modo ex nunc levandis et percipiendis, eisdem in sortem seu solutionem dotis minime computatis, donec de quadraginta milibus librarum nigrorum turonensium quos eadem domicella affert predicto viro suo in dotem seu maritagium, et liberavit eidem vel domino regi Aragonum, nomine predicti domini Alphonsi filii sui, mariti eiusdem domicelle, tempore traductionis plene fuerit satisfactum. Et si redditus, exitus et proventus predictorum quatuor locorum et eorum pertinentiarum non valeret singulis annis, uno cum aliis computato, deductis expensis, tria milia librarum nigrorum turonensium, dominus rex predictus et nos, nomine eiusdem, tenemur usque ad supplementum dicte quantitatis eidem domicelle, vel eius procuratori, residuum in terra prefati domini regis in locis convenientibus assignare. Preterea, pro predictis quadraginta milibus librarum nigrorum turonensium habendis et recuperandis, si predictus casus soluti matrimonii supervenerit, eidem domicelle et prefato domino Iohanni de Vescy, procuratori ipsius, nomine procuratorio pro ipsa, vice, nomine, loco et auctoritate eiusdem domini nostri regis Aragonum, obligamus, simul cum aliis quatuor locis predictis, alia duo loca, castra et vi-

llas infrascripta, scilicet Turolium et Darocham, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis, in forma et modo prout superius de aliis quatuor locis exprimitur, hoc excepto, quod dicta domicella tunc primo fructus predictorum duorum locorum percipere inciperet, si matrimonium contingerit esse solutum. Obligationem tamen et iuramenta fidelitatis ex nunc recipiet ipsa, vel eius procurator, et obedientiam, in casu soluti matrimonii, a subditis dictorum locorum, sicut de quatuor aliis locis superius nominatis. Et si eandem domicellam sine liberis mori contigerit, tota dos ad patrem suum, scilicet dominum regem Anglie, vel heredem suum revertetur. Et pro eadem dote, per ipsum dominum regem Anglie, vel heredem suum, in casu predicto recuperanda, obligamus eidem domino regi, et heredi suo, predicta sex loca, cum omnibus pertinentiis et iuribus superius nominatis, in forma, modo et conditione quibus eidem domicelle eadem pro predicta dote duximus obliganda. Si autem predicta illustris domicella Alienora sine liberis decesserit, de tertia parte dotis predicte, et si liberis existentibus decesserit, de tota dote, reservata tamen liberis suis legitimis portione, suum pro voluntate condere poterit testamentum. Item, si dominam reginam Aragonum, que nunc est, castra, civitates, seu villas et loca que pro arris suis et dote tenet obligata, aliquo casu dimittere contigerit, scilicet Oscham, Gerundam, castrum de Besaudon et montaneam de Pratis, eadem loca assignabuntur et tradentur, cum pertinentiis dictorum locorum, filie domini regis Anglie supradicte, si placuerit domino nostro regi Aragonum supradicto, pro arris suis et dote, ita tamen quod predicta loca, que predicta domina regina nunc tenet, sint eidem domicelle pro arris et dote, et patri suo et heredi ipsius, in casu predicto obligata simul cum Turolio et Darocha, secundum formam, modum et conditionem quibus alia loca nominata superius obligantur eisdem, si domino regi Aragonum placuerit, ut est dictum, quod permutatio fiat dictorum quatuor locorum que tenet dicta domina regina cum hiis quatuor que traduntur pro arris dicte domine Alienore. Et possessione dictorum locorum que domina regina nunc tenet, prefate domicelle corporaliter tradita, predicta quatuor loca, scilicet Iacca, Barbastrum, Luna et Pertusia, ad dictum dominum regem Aragonie et suos heredes libere revertentur. De premissis autem sex locis superius assignatis et obligatis eidem domicelle, secundum formam, modum et conditionem suprascripta, eandem domicellam, vice et nomine eiusdem domini nostri regis Aragonum, et predictum dominum Iohannem de Vescy, procuratorem ipsius domicelle, nomine eiusdem recipientem, iuxta formam

predictam presentialiter investimus, precipientes omnibus subditis predictorum quatuor locorum, scilicet Iacce, Barbastri, Lune et Pertusie, ut eidem domicelle, vel eius mandato, in omnibus obediant et respondant, et de omnibus eidem satisfaciant in quibus tenentur, et prout domino nostro regi Aragonum obedire, repondere et satisfacere consueverunt. Et predicta sex loca, scilicet Iaccam, Barbastrum, Lunam, Pertusiam, Turolium et Darocham, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, libera et absoluta ab omnibus cauteliis et aliis honeribus, eidem domicelle, aut eius procuratori, tradere et liberare tenemur, secundum formam superius comprehensam. Si autem contigerit in aliquo predictorum casuum dotem solvi seu restitui dicte domicelle, vel domino regi Anglie, vel heredi eius, secundum conventiones predictas, predicta sex loca, cum omnibus pertinentiis suis, et cum melioramentis ibidem factis, ad dominum regem Aragonum, et heredes suos, libera revertantur. Si vero consuetudo, usus vel forus regni Aragonie predictis pactis seu conventionibus in aliquo contradiceret vel obstaret, nos, ex certa scientia, consuetudini, usui et foro predictis, nomine domini nostri regis Aragonum, renuntiamus specialiter et expresse. Et hec omnia et singula suprascripta, vice et nomine eiusdem domini regis Aragonum, complere, tenere et servare promittimus bona fide, et nos facturos et curaturos quod dominus noster rex Aragonum supradicta omnia et singula approbabit et ex certa scientia confirmabit.

Ad hec nos Iohannes de Vescy, nomine domini regis Anglie et domine Alianore predicte, eius primogenite, predicta omnia concedimus, laudamus et approbamus, et ad omnia et singula ipsum dominum regem et ipsam dominam Alienoram, et nos specialiter, procuratorio nomine, obligamus.

Nos vero Alfonsus, sepedicti domini regis Aragonum primogenitus et eius vices gerens, predicta omnia et singula rata habemus et grata, eadem ex certa scientia confirmantes.

In quorum omnium testimonium et maiorem firmitatem, nos Bernardus, Dei gratia Terrachonensis archiepiscopus, et Iasbertus, edaem gratia Valentie episcopus, et nos Alfonsus, predicti domini regis Aragonum primogenitus, et nos Iohannes de Vescy, sigilla nostra presenti carte, per alphabetum divide cum alia carta eiusdem tenoris, duximus apponenda.

Data fuerunt hec apud Oscam XVII kalendas septembris anno Domini MCCLXXXII.

Presentibus testibus: domino infante Iacobo, illustris regis Aragonum filio; domino Iacobo, Dei gratia episcopo Osce; nobilibus Athone de Focibus, Guilaberto de Crudiliis, Guilelmo <Wilelmi> de Sancto Vincentio; magistro Arnaldo de de Turre, domini regis Aragonum cancellario; Blasio Eximini de Ayerbe, Blasio Petri de Arbor (?), militibus; Petro Martini de Artasona, iustitie Aragonie; Guilelmo Stephani, hospitalario Sedis Terrachone; Pontio de Guardis, canonico Terrachone; Fernando Petri de Pina; Raymundo de Toilano; magistro Raymundo Sancii, illustris regis Anglie clerico; domino Rogero de Chirlanda, milite, et magistro Bernardo de Montecosino, clerico.

Signum Iohannis de Vescy, predicti, qui hec laudamus et firmamus.

Signum infantis Alfonsi, illustris regis Aragonum primogeniti, eius vices gerentis, quio hec laudamus, concedimus et firmamus.

Signum Petri Marchesii, scriptoris predictorum domini regis Aragonum et domini infantis Alfonsi, notarii publici per totam dominationem suam, qui hoc scribi fecit et clausit, loco, die et anno prefixis.

433ter

1282, agost, 15. Osca

Acta de la celebració per verba de presenti de l'esponsalici entre l'infant Alfons i la princesa Elionor (s'hi cita el doc. 379bis i es transcriu el doc. 382).

Original no localitzat (*penes camerarium*) partit per abc.

Ed. Rymer 1745: I, II, 208.

In nomine Domini Ihesu Christi. Noverint universi quod tractatu habito inter illustres dominos (*sic*) Edwardum, Dei gratia regem Anglie, et dominum Petrum, per eandem regem Aragonum, de matrimonio contrahendo inter nos Alfonsum, illustris domini regis Aragonum predicti primogenitum, et inclitam dominam Alianoram, primogenitam ipsius regis Anglie, de mandato ipsius regis Anglie fuit missus nobilis vir Iohannes de Vescy, procurator specialiter constitutus ab ipso rege Anglie et a dicta domina Alianora pro ipso matrimonio contrahendo, tenores quarum procuracionum sunt tales:

Edwardus, Dei gratia rex Anglie et cetera *ut supra de data apud Cirencester decima die februarii.*

Pateat universis Christi fidelibus quod nos Alianora, illustris regis Anglie primogenita, credentes matrimonii vinculum inter inclitum virum infantem dominum Alfonsum, illustris regis Aragonum primogenitum et heredem, et nos, secundum statuta sacrorum canonum, quamquam absentes corpore, effectualiter posse contrahi in futurum, dilectos nobis in Christo dominos Iohannem de Vescy et Antonium Bek, domini regis patris nostri secretarios, et quemlibet eorum in solidum, ita quod non sit melior condicio occupantis, non vi nec metu seu dolo inducte, parentum et aliorum amicorum nostrorum attendente expresse consensu, procuratores nostros et nuncios ad hoc specialiter electos facimus et constituimus per presentes, dantes eis, et eorum alteri, liberam et expressam potestatem et speciale mandatum tractandi cum prefato infante et suis, vice nostra et nomine, super hiis que sponsalia et matrimonium precedere dinoscitur, et cum ipso sponsalia seu matrimonium contrahenda et consentienda in matrimonium, dotalicium seu donacionem propter nuptias acceptandi, et faciendi universa et singula que in contractu haberi requiruntur, et que per interpositam personam possunt fieri, etiam si mandatum exigant specialem, ratum habiture et gratum quicquid per ipsos Iohannem et Antonium, vel eorum alterum, nomine nostro factum fuerat in premissis vel aliquo premissorum. Et hec omnibus quorum interest significamus per presentes. Quibus, pro eo quod sigillum proprium non habemus, sigilla serenissime domine Alienore, Dei gratia regine Anglie avie nostre, et venerabilium patrum in Christo dominorum Raimundi Londonie et Iohannis Rofenis episcoporum, rogavimus et fecimus apponi.

Quibus literis nos regina et episcopi predicti, quibus constat de consensu parentum expresse dicte Alienoris, ad preces et instantiam eiusdem Alienoris sigilla nostra apposuimus in testimonium premissarum.

Datum apud Guildeford XV die februarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o primo.

Nos itaque infans Alfonsus predictus de consensu expresse venerabilium Bernardi, Dei gratia archiepiscopi Terrachonensis, et Iasberti, per eandem episcopi Valencie, quibus dominus rex Aragonum predictus prestitit plenum posse quod, auctoritate et loco sui, possint consentire super matrimonio contrahendo inter nos et dominam Alianoram, volentes firmam dilectionem et veram concordiam perdurare firmiter inter illustrem regem Anglie predictum et dominum regem patrem nostrum et nos, et eandem

per affinitatis vinculum confirmare, consentimus in predictam dominam Alianoram, primogenitam ipsius regis Anglie, absentem, ut in uxorem nostram, ac eidem et vobis, dicto procuratori, nomine eiusdem domine, corpus nostrum per verba de presenti tradimus et concedimus in maritum et ipsam recepimus in uxorem, et de presenti matrimonium contrahimus cum eadem, in presentia vestri nobilis Iohannis de Vescy, procuratoris predicti, procuratorio nomine recipientis. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate nos infans Alfonsus predictus iuramus per Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere et in aliquo non contra venire.

Versa vice nos Iohannes de Vescy, procurator predictus, nomine procuratorio ipius domini regis et domine Alienore, consentimus in vos dictum dominum Alfonsum ut in maritum predictae domine Alienore, et vobis corpus ipsius domine Alienore per verba de presenti tradimus et concedimus in uxorem, et vos procuratorio nomine ipsius domine Alienore recepimus in maritum eiusdem domine Alienore, et vobiscum domino Alfonso predicto recipiente, nomine ipsius domine Alienore, matrimonium contrahimus de presenti. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate nos Iohannes de Vescy, procurator dicti domini regis Anglie et domine Alienore predictorum, iuramus in animam ipsorum per Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, quod ipsi servabunt et complebunt omnia et singula supradicta et non contra venient aliqua ratione.

In quorum omnium testimonium et maiorem firmitatem nos infans Alfonsus, et Bernardus, Dei gratia Terrachonensis archiepiscopus, et Iasbertus, per eandem Valentie episcopus, et nos Iohannes de Vescy sigilla nostra presenti carte, per alphabetum divise cum alia carta eiusdem tenoris, duximus apponenda.

Data fuerunt hec apud Oscan XVIII kalendas septembris anno Domini MCCLXXXII.

Presentibus testibus: domino infante Iacobo, illustris regis Aragonum filio; domino Iacobo, Dei gratia episcopo Osce; nobilibus Athone de Focibus, Guilaberto de Crudiliis, Guilelmo de Sancto Vincentio; magistro Arnaldo de de Turre, domini regis Aragonum cancellario; Blasio Eximini de Ayerbe, Blasio Petri de Arbor (?), militibus; Petro Martini de Artasona, iustitie Aragonie; Guilelmo Stephani, hospitalario Sedis Terrachone; Pontio de Guardis, canonico Terrachone; Fernando Petri de Pina; Raymundo de Toyano;

magistro Raymundo Sancii, illustris regis Anglie clerico; domino Rogero de Obrolanda, milite, et magistro Bernardo de Montecino, clerico.

Signum Iohannis de Vescy, predicti, qui hec laudamus, firmamus et iuramus.

Signum infantis Alfonsi, illustris regis Aragonum primogeniti, eius vices gerentis, quio hec laudamus, concedimus, firmamus et iuramus.

Signum Petri Marchesii, scriptoris predictorum domini regis Aragonum et domini infantis Alfonsi, notarii publici per totam dominationem suam, qui hunc scribi fecit et clausit, loco, die et anno prefixis.

433^{quater}

1282, agost, 15. Osca

Carta testimonial de la celebració per verba de presenti del matrimoni entre l'infant Alfons i la princesa Elionor.

Original no localitzat.

Ed. Rymer 1745, I, II, 209.

Universi Christi fidelibus ad quos presentes littere pervenerint, infans Iacobus, illustris regis Aragonum filius; Iacobus, Dei gratia Oscensis episcopo; Ato de Fossis, Guilbertus de Crudiliis, Guillelmus de Sancto Vincentio; Petrus Martini de Artasona, iustitie Aragonie; Ferrandus Petri de Pina; Blasius Eisimini de Ayerbe, Blasius Petri, milites; magister Arnaldus de de Turre, domini regis Aragonum cancellario, salutem in Domino. Noveritis quod hodierna die, scilicet die sabbati in festo Assumptionis beate Marie virginis, illustris domicellus Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitum, contraxit matrimonium per verba de presenti cum illustri domina Alienora, illustris regis Anglie primogenita, et domino Iohanne de Vescy, predictae domine Alienore procuratore, nomine ipsius consentiente, versa vice et contrahente matrimonium per eadem verba de presenti, nomine procuratorio eiusdem domine, cum dicto domino Alfonso, in presentia reverendorum patrum in Christo dominorum Bernardi, Dei gratia Terraconensis archiepiscopi, et Iasberti, eadem gratia episcopi Valentie, et nostra. In cuius rei testimonium presentibus litteris sigilla nostra duximus apponenda.

Data Osce die sabbati supradicto anno Domini MCCLXXXII.

434

[1282], agost, 18. Osca

L'infant Alfons informa els seus oficials i súbdits que Antoni Beck i Jean de Vesi, nuncis del rei d'Anglaterra, poden extreure cavalls de les seves terres.

Reg. 59, f. 62r.

Universis officialibus et subditis. Cum nos concessissemus venerabili et dilecto nostro Antonio Bech, nuncio illustris r[egis] Anglie, quod posset extrahere de terra seu regno dicti domini regis patris nostri XIII equos, et intelleximus quod dictus Antonius non extraxit nisi tantum novem equos, mandamus vobis quatenus, si ita est quod non extraxerit nisi tantum novem equos, permitatis nobilem virum Iohannem de Vescy, vel alium quemcumque loco dicti domini Antonii, extrahere de dicto regno V^e equos usque ad complementum dicte quantitatis XIV equorum, ac eidem super ipsis extrahendis libere nullum impedimentum faciatis.

Data Osce XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Concilium.

435

[1282], agost, 18. Osca

L'infant Alfons informa els batlles i justícies de Terol, Daroca, Jaca, Luna, Pertusa i Barberà que envia el jutge Martín Pérez de Osca perquè faci respondre a Jean de Vesi, procurador del rei d'Anglaterra i de la infanta Elionor, de les rendes que li han estat assignades com a arres pel matrimoni entre ell i la infanta.

Reg. 59, f. 64v.

Fid[el]ibus suis baiulo, iusticie et universis hominibus Tur[olii], Iacce Daroce, Iacce, Lune, Pertusie et Barberani, salutem et gratiam. Noveritis quod nos mitimus dilectum iudicem nostrum Martinum Petri de Osca quod ipse faciat responderi nobili viro Iohanni de Vesci, procuratori illustris regis Anglie et Alionoris, eius filie primogenite, de omnibus redditibus, exitibus et proventibus dictorum locorum, prout dominus rex eos in dictis locis actenus [re]cipere consuevit, secundum concessionem et assignationem dicto procuratori factam per venerabiles archiepiscopum Terrachone et

episcopum Valencie, procuratores dicti domini regis patris nostri, prout in instrumentis concessionis et assignationis predictae plenius continetur. Quare vobis [di]cimus et mandamus quatenus de predictis redditibus, exitibus ac iuribus dicti patris nostri et nostris respon[d]eatis predicto Iohanni, et iuretis eidem fidelitatem prout dictus Martinus Petri vobis ex parte nostra diceret et in instrumentis predictis videbitis contineri.

Data Osce XV° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Concilium.

436

[1282, agost, 18. Osca]

L'infant Alfons informa els seus oficials que, malgrat la prohibició, Antoni Beck té el permís d'extreure cavalls de les seves terres.

Reg. 59, f. 64v.

Universis officialibus suis ad quos presentes pervenerint. Noveritis quod nos concessimus venerabili et discreto viro Antonio Bech quod ipse, vel nuncius suus lator presencium, possint extrahere [t]res equos de regno nostro. Quare vobis dicimus [et] mandamus quatenus per[m]itatis ipsum Antonium Bech, vel nuncium suum latorem presencium, extrahere [equ]os predictos, non obstante prohibitione facta per dominum regem patrem nostrum de non extrahendiis de [reg]no suo equis, victualibus et alii[s] rebus prohibitis. Litera ista penes oficiales extremos regni nostri penitus remanente.

Data ut supra [Osce XV° kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo].

437

[1282, agost, 19.] Alcoll

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a Eduard, rei d'Anglaterra, les gestions que ha fet amb el papa per organitzar i mantenir la seva expedició contra els sarraïns del nord d'Àfrica, i com, davant de la negativa d'aquest de donar-li suport, ha acceptat l'oferta dels sicilians de ser-ne el rei.

Original no localitzat, antigament a la Torre de Londres.

Ed. Rymer 1745: I, II, 206, i Amari 1886: 3, 323-325.

Reg. La Mantia 1918: doc. 15 (amb discussió).

Excellentissimo et quamplurimum diligendo domino Eduardo, Dei gracia illustri regi Anglie, domino Ybernien et duci Aquitanie, Petrus, per eandem gratiam rex Aragonum, salutem et sincere devotionis affectum. Dilectioni regie presentibus intimetur quod nos, ante recessum nostri viatici armate nostre, videlicet in quo sumus, cum proponeremus illam ad Dei servitium facere, misimus nuncium nostrum ad summum pontificem, ut nobis, super eodem negotio, subsidium largiretur. Quem (qui?)idem nuncium dictus summus pontifex, audita supplicatione nostra, timens an [*espai en blanc*] regem Sicilie accederet, sine responsione aliqua relegavit. Postmodum vero, cum venerimus in Barbariam, ad locum videlicet de Alcoyl, ad exaltationem fidei christiane, adhibito consilio richorum hominum nobiscum existentium, destinavimus iterum ad dictum summum pontificem nostrum nuncium, super eo videlicet quod nobis in proseguendo facto per nos inchoato, subveniret nobis decima per Ecclesiam in regno nostro recepta, et concederet indulgentiam apostolicam nobis et illis qui nobiscum essent, et etiam quod terram nostram et ipsorum reciperet sub protectione Ecclesiae et commodo. Cui nuncio dictus summus pontifex fecit quandam dilatoriam impensionem, distulitque sibi tradere literam. Cumque nos resisteremus inimicis fidei, ut nostrum erat propositum si dicto summo pontifici complaceret, venerunt ad nos nuncii quorundam locorum et civitatum regni Siciliae, exponentes nobis et supplicantes quod ad regnum ipsum accederemus, quia omnes seculi unanimes et concordantes nos in eorum dominum invocabant. Nos, siquidem advertentes quod istud esset nobis et dominationi nostre honorificum et utile, accedere ad dictum regnum Sicilie cum familia nostra et stoleo, ad habendum et impetrandum ius quod illustris et bona consors nostra, domina regina Aragonum, et filii nostri habent in eodem regno, proponimus, et erit decus nostrum et nostrorum, Domino perhibente. Ceterum, cum ad gaudia connotentur quociens de statu vestro prospero felicia audiamus, rogamus vos quatinus certificetis nos de salute et statu vestro, quem semper volumus prosperum et iucundum, nichilominus reservantes [*espai en blanc*] quicquid [*espai en blanc*] vestre discretioni [*espai en blanc*] facto premissis, premeditato et circumspecto.

Data apud Alcoyll et cetera.

438

1282, agost, 23. Osca

Jean de Vesin, procurador del rei d'Anglaterra, promet al rei Pere, absent, i als seus procuradors que, quan la princesa Elionor, filla del rei Eduard, arribi a les terres del rei per casar-se amb l'infant Alfons, pagaran les 40.000 lliures negres de Tours del dot.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 307.

439

[1282], agost, 24. Saragossa

L'infant Alfons torna a recordar a Juan Núñez que Blanca de Molina està sota la protecció del rei, son pare, i seva, per tant li demana que deixi de perjudicar tant a ella com als seus homes, que li torni tot allò que li ha pres i que, si té queixes contra ella, ell garanteix que es farà justícia.

Reg. 59, f. 75v.

Nobili et dilecto Iohanni Nunii, vassallo sancte Marie et domino de Albarrasino. Scire vos credimus quod dominus rex pater noster, ante quam transfretavit, recepit dominam Blancam, dominam de Molina, et totam terram suam in sua comanda et guidatico speciali, et mandavit nobis quod ipsam honoraremus, et eam et terram suam deffenderemus sicut terra dicti domini regis. Quare miramur de vobis non modicum quia, secundum quod intelleximus, vos eidem et [t]erre sue plura dampna et gravamina intulistis, et etiam compulistis homines quorundam locorum suorum ut dent vobis [c]ertam quantitatem peccunie. Quare rogamus vos quatenus dicte dompne Blanche nullum gravamen vel dampnum inferatis nec terre aut hominibus suis, et remitatis hominibus suis quicquid vobis dare promiserunt, et restituatis eisdem quicquid habuistis seu exigistis ab eis, cum omnibus dampnis que vos vel homines vestri sibi et suis hominibus intulistis. E si vos aliquas querimonias habetis de predicta domina Blanca et hominibus suis, nos inducemus eam quod pro se et hominibus suis faciat vobis iusticie complementum.

Data Cesarauguste IX° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Concilium.

439bis

[1282], setembre, 12. Saragossa

L'infant Alfons mana a Aaron Abinafia que doni a Ató de Foces mil cinc-cents sous en compensació de les cavalleries de Barbastre que han estat assignades com a arres a la princesa Elionor d'Anglaterra.

Reg. 71, f. 120r.

[I]nfan[s] Alfonsus. Aa]ron Abinafia, mand[am]us vobis quatenus, de denariis quos homines ville et aldearum Calataiubi dare promiserunt pro servicio domin[o] regi, pa]tre] nostro, detis [et] solvatis nob[il]i viro Athoni de Focibus mille et quingentos [solidos] iaccensium quos sibi concede[n]dos donamus in conc[amb]-ium [...] de [...] iaccenses quos recipere consuevit pro iuribus c[a]valleriis ville Barbastri, quam villam venerabil[i]s archiepiscopus T[erra]ch[one] et episcopus Valencie tradiderunt pro arriis <pro arras> illustris regis Anglie et eius primogenite. Et dictos MD solidos eidem, vel cui voluerit loco suo, [...] incontinenti detis eidem visis presentibus.

Data Cesarauguste idus septembris [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Concilium.

440

1282, setembre, 13. Saragossa

L'infant Alfons mana a Aaron Abinafia, batlle reial, que assigni a Gombau de Benavente unes rendes a canvi de les de Pertusa, que han estat assignades a la infanta Elionor com a arres pel matrimoni.

Reg. 59, f. 94r.

Fid[eli] suo Aaro[n] Abinafia, bai[u]lo domini regis, salutem et gratiam. Cum venerabilis ar[c]hiepiscope Terrachone et episcopus Valencie, loco d[omin]i regis patris nostri, assignaverit locum de Pertusa Iohann[i] de Veci, proc[u]ratori illustris domine Aliennor, illustris regis Anglie primogenite, pro arris suis, et in ips[o] loco nob[il]is Gonbaudus de Benavente reciperet quolibet a[n]no [quinque?] milia solidorum iachencium, quos idem dominus r[ex] sibi assignavit in ipso loco pro honore, mandamus vobis [quatenus]

pro tertia [p]resentis mensis septembris dictorum [quinque?] milia solidorum solvatis ipsi Gonbaudo, vel cui ipse voluerit mille sexcentos sexaginta et sex solidos VIII denarios iachenses de denariis quos homines ville et aldeyarum Calataiubi domino regi dare promiserunt pro servicio.

Data Cesarauguste idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^oII^o.

¶Consilium.

440bis

L'infant Alfons mana a Aaron Abinafia que bestregui a fra Galceran de Timor i a mestre Gil Álvarez els diners de les despeses del viatge a Castella i a Portugal.

Reg. 71, f. 119v.

Aaron Abinafia. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, detis et solvatis discretis et dilectis nostris fratri Gaucerando de Timor et magistro Egidio Alvari, quos mitimus in Castellam et Portugaliam, ad opus expense eorum mille et D solidos iaccensium de denariis quos nunc recipitis ab hominibus Calataiubi et aldearum suarum pro subsidio quod domino [r]egi obtulerunt.

Data Cesarauguste ut supra [idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

441

1282, settembre, 13. Palerm

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, envia Rodrigo Jiménez de Luna i Pere de Queralt com a ambaixadors al rei Carles d'Anjou.¹

Reg. 53, f. 1v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 214-215; Carini 1882: doc. 2.

Magnifico ~~domino~~ et illustri Carulo, [D]ei gracia regi Iherusalem, Andegavie, Provincie et Forcalquerii comiti, Petrus, eandem gracia Aragonum et [S]icilie rex, salutem. Magnificenciam vestram, ad quam nobiles et dilectos nostros Rodericum Exemenis de Luna et Petrum de Queralto, pro quibusdam negociis que ipsi vobis exponent viva voce, destinandos duximus, deprecamur quatenus

dictis nostris nunciis credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda.

Data Panormi idus septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o secundo.

1. *Els guiatges a Carini 1882: Ap. docs. 3 i 4.*

442

[1282], setembre, 14. Saragossa

L'infant Alfons mana a Juan Pérez, justícia de Tarassona, que entregui a Pedro Ortiz de Bioca, en lloc del procurador de la infanta Elionor, la torre i la casa de la Corona de Luna.

Reg, 59, f. 96v.

Dilecto suo Iohanni Pet[ri] [de Camera], iusticie Tirasone, salutem et dileccionem. Cum ve[n]er[a]biles [ar]chiepiscopus Terra[chone] et Vale[n]cie episcopus, de mandato domini regis patris nostri, assignaverint et tradiderint procuratoribus i[ll]ustris regis Anglie pro arris [...?] primogenite eiusdem regis, villam de Luna, cum terminis et iuribus ipsius ville, mandamus vobis quatenus visis presentibus tradat[is] Petro Orticii de Bioca, loco dictorum procuratorum, turrim et domus Corone de Luna et alias domus eiusdem ville quas pro domino rege patre nostro tenebatis, quoniam dictam turrim et domus custodiendam Petro Orticii comis[erimus?] supradicto.

Data Cesarauguste XVIII° kalendas octubris [M^oCC^oLXXX^o secundo].

¶Concilium.¹

Fuit missa litera dicto Petro Orticii supra predictis.

Data ut supra.

¶Idem.

1. *Escrit damunt una paraula raspada il·legible.*

443

[1282, setembre, 14? Saragossa]¹

L'infant Alfons mana al batlle, al justícia i als jurats de Jaca que entreguin les rendes de Jaca que han estat assignades a la in-

fanta Elionor i en responguin a Íñigo López en lloc de Mussa de Portella.

Reg, 59, f. 96v.

Baiulo, iusticie et iuratis Iacce. Licet nos manda[v]erimus vobis per litteras nostras quod, iuxta ass[i]gnationem et traditionem factam per venerabiles archiepiscopum T[erra]chone et episcopum Valencie, responderetis de redditibus et aliis iuribus ville Ia[cc]e procuratori illustris regis Anglie et eiusdem regis primogenite, cui ipsa villa fu[it] tradita et assignata pro arris s[ui]s, volumus et intencionis nostre est quod de redditibus et aliis i[ur]ibus dicte [vi]lle percipi[en]dis usque ad tempus dicte traditionis respondeatis fidei [nostro] [E]neco Luppi de [Ata?]uhes, l[oco] [Musse] de Po[rte]lla, b[ai]uli dicti [domini regis], [...] vero de cetero [...] [...] quod de r[e]dditis vallis [...] [...] [respon]deatis [...].²

1. La datació no es llegeix, però tant el document precedent com el següent són datats idus septembris. 2. La resta del document, una línia i mitja, és il·legible.

444

[1282, setembre, 14? Saragossa]¹

L'infant Alfons es dirigeix a l'infant Manuel a propòsit de dos sarraïns de Juan Dersei, veí de Terol.

Reg. 59, f. 97v.

Inclito et quamplurimum dilig[e]ndo infanti dompno Emanueli, illustris regis d[om]pni Ferdinandi f[ilio], infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, eius v[ic]es geren[s], salutem et sincere dileccionis affectum. Intellexerimus per Iohannem Dersey, vicinum Turolii, quod duo s[ar]raceni sui, ali[um] quorum [...] Ali de [...] et alium Mah[o]mat de Murvedre [...].²

1. La datació no es llegeix, però els dos documents precedents són datats XVIII° kalendas septembris i el següent ut supra. 2. La resta del document, una línia i mitja, és il·legible.

445

1282, setembre, 19. Palerm

El rei Pere comunica a Miquel Paleòleg, emperador de Bizanci, que els ambaixadors que li havia enviat i que l'havien trobat a

Port Fangós, després de la seva missió a Castella, els ha tornat a veure a Palerm, on es troba després d'haver conquerit Sicília, i, atès que aquests no han donat un parer favorable a la proposta de matrimoni entre una filla seva i un fill seu, perquè la seva filla ja és major, li envia com a ambaixador Huguet de Romaní.

Reg. 53, f. 2v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 213-214; Carini 1882: doc. 5; Amari 1886: 3, 326-327.

Serenissimo atque magnifico et plurimum [d]iligendo Michaeli, in Christo Deo fideli, divina providencia mod[er]atori Romanorum, duci Angelo Comin[o] Pale[o]logo imperatori semper augusto, Petrus, Dei gracia et cetera. Serenitatis vestre nuncios, videlicet venerabilem archiepiscopum Sardensem et Yportinum Ludie ac nobilem virum Benedictum Zacarie, maiestati nostre nuperrime ad partes Catalonie, ad portum vocatum Fangos, ab imperiali magnificancia destinatos, gratanter recepimus, ac eorum narratione perpendimus quedam sibi fuisse per excellentiam vestra iniuncta, nobis nuncianda ex parte vestra, que non habebant nobis reserare usque ad eorum reditum de partibus Castelle, ad quas similiter, pro legacione per vos eis comissa, ut dicebant, debebant dirigere gressus suos. Post quorum nunciorum a nostra presencia recessum, nos cum stolio nostro ad partes transfretavimus Barberie, ubi, cum quodam tempore stetisemus, invocati per populos Sicilie et instanter requisiti quod ad illud regnum accedere atque illud tanquam nostrum contra Carolum, nobilem Provincie comitem, ac alios ipsius regni vastatores, deffendere deberemus, in regnum ipsum, quod ad nos iure spectat, venimus hiis diebus, ac ibidem, scilicet in Panormitana civitate, vestros nuncios predictos vidimus de Castelle partibus redeuntes, qui nobis loqui fuerunt de matrimonio inter filium vestrum et nostram filiam celebrando, super quo, dum inter nos et dictos nuncios tractaretur, iidem nuncii super dicto negocio quoddam dubietatis sive tarditatis scrupulum adiecerunt, videlicet quod dicta filia nostra erat maioris etatis, quod, ut asseruerunt, impendebat tractatum et firmacionem negocii prelibati, dicentes se non posse ulterius procedere in eodem, ac instanter rogantes quod super hiis deberemus ad vestram serenitatem mittere nostrum nuncium specialem. Nos itaque discretum virum et familiarem nostrum Hugetum de Romanino ad vos mitendum duximus, cui credatis et cetera.

Data Panormi XII° kalendas octobris anno Domini M^oC-C^oLXXX^o secundo.

446

[1282, setembre, 20/23. Nicòsia]¹ FALS?

El rei Pere, reivindicant els seus drets i els dels seus fills al regne de Sicília, informa el rei Carles que ja ha arribat a l'illa i li demana que abandoni el setge de Messina.

Saba Malaspina, *Cronica*, IX 12, p. 322.

Reg. i comentaris La Mantia 1918: doc. 18.

Magnifico viro Karolo regi Ierusalem et comiti Provincie, Petrus Aragonum et Sycilie rex. Dum in partibus Barbarie contra hostes fidei apud quoddam castrum, quod Alcolium dicitur, prospere ageremus, quidam venerunt ad nos de tota Sycilia nuntii, de vobis graviter querelantes ac dicentes quod vos Syculos dyra tyrampnide premitis et multis oppressionibus adgravatis. Verum, quia ipsum regnum Sycilie ad uxorem et filios nostros spectat, hec pati ulterius non valuimus, cum nec etiam deberemus. Propter quod in eorum auxilium venimus, quibus occasione uxoris et filiorum nostrorum deesse non possumus. Postmodum vero apud Panormum, postquam applicuimus cum nostro navigio, maioris querele ad nos delatio est perlata, videlicet quod vos in Syciliam exercitualmente venientes civitatem nostram Messanam cotidiane aliena molestia obsidionis tenuistis artatam, unde statim in auxilium Messanencium nulla nobis et genti nostre data requie nos accinximus adventuros. Quare rogamus magnificentiam vestram, ut maturantes vestrum soluta obsidione recesum Messanenses predictos et omnes Syculos sine turbatione et molestia dimittatis. Non enim vobis iure imperium competit Syculorum, set filiis nostris ex avita noscitur successione spectare. Et ecce latores presentium apocrisarios nostros ad vos premitimus super hiis, que vobis sunt dicturi, informatos, quorum dictis fidem poteritis adhibere. Nos autem eos e vestigio sequimur, ut in succursum Messanensium predictorum, si ab eorum obsidione dimissa Sicilia non recesseritis, vobis quantum poterimus obviemus.

1. Saba diu que el rei envia missatgers a Carles des de Nicòsia, però no consta cap document datat en aquesta ciutat; el rei emet documents des de Palerm fins al dia 19 i el dia 24 ja és a Randazzo. D'altra banda, ja havia enviat missatgers a Carles el 13 de setembre, doc. 441, i, seguint també el relat de Bernat Desclot, és a aquesta data que, eventualment, correspondria la carta. Es poden notar certes correspondències de contingut amb la primera carta de l'intercanvi apòcrif doc. 447; és tanmateix possible que es confeccionés a partir de materials originals.

[1282, setembre?] FALS

Intercanvi de cartes. (a) Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa el rei Carles de la seva arribada a l'illa, cridat pels sicilians, per defensar els drets de la seva esposa i dels seus fills; (b) el rei Carles insulta el rei Pere, i li diu que l'espera per derrotar-lo; (c) el rei Pere respon als insults i li diu que serà ell qui guanyarà.

Biblioteca de Catalunya, ms. 488, f. 1r.

Ed. parcial Soldevila 1915-16: 130; Cingolani 2006: 720-721.

Littera missa per dominum rege[m P]etrum regi Karolo.

Magnifico principi Karolo, regi Iherosolimitani, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex. Cum venissemus ad partes barbaricas ad expugnandum fidei inimicos, misimus nuncios nostros ad Romanam Ecclesiam cum quibusdam nostris petitionibus quas non potuimus obtinere, et propterea venimus in Siciliam, audientes siculos querelantes quod vos eos iniuste gravatis et hostiliter impugnatis, unde nostrum auxilium implorarunt. Et quare nolumus eis defficare nec possemus, propter uxorem nostram et liberos ad quos regnum dinoscitur pertinere iure hereditario, vos rogamus quod ab huius/modi\ iniuriis et molestiis disistatis, et taliter credatis in his que vobis dixerit ex parte nostra.

Data etc.

Littera missa per dictum regem Karolum dicto domino regi Petro.

Petro, solo nomine, Aragonum et Sicilie regi dicto, si nomen tibi noviter acquisitum volueris retinere, Karolus, rex Sicilie, Andegavie, Provincie et Folcalquerii comes, ac Santi Montis Angeli dominus et rex Iherusalem. De spelunca quam nunc inhabitas decebit caput emittere, si tue iuventutis sinat audacia, quanta strenuitas solet in nostris militibus inveniri, qui te avidissime duxerint spectandum, sed nisi minus mora virium tuarum cito expediat locum quo latitas, actore Domino, visitabunt.

Data etc.

Responsiva dicti domini regis Petri.

Petrus, Dei gratia, rex Sicilie, Karolo, solo nomine regi Iherusalem, almi regni a civibus procul esse. De spelunca quam dicis nos caput emittere, videbis si oves tuas exparseris ad pascendum, strenuitas tuorum militum quam nimis laudas probata est, quare solent dare terga fuge et frequenter inermisimis et vilibus agare-

nis, cum igitur per Dei gratiam in getulos, barbaros atque partos nostre audacia prevaleat iuventutis, si huc accesseris ut affirmas probabis, actore Domino, parum numerum gentis ybere gallicorum viribus prevalere.

Data etc.

448

[1282], setembre, 28. Barcelona

L'infant Alfons diu al bisbe d'Oscas que, atenent a la requesta de l'arquebisbe de Tarragona, vingui a la ciutat perquè el necessita per algunes qüestions amb l'infant Sanç. També ordena als enemics del bisbe que no li facin cap dany mentre ve a Tarragona i en torna.

Reg. 59, f. 106v.

Episcopo Oscensis. Cum venerabilis archiepiscopus Terrachone scribat vobis quod veniatis Terrachone pro consecratione electi Ce[sarau]guste, rogamus vos quatenus iuxta continenciam lit[er]arum dicti archiepiscopi veniatis Terrachone, in hoc enim faciat nobis servitium v[a]lde gratum, pro eo quia dictum electum, pro expediendis quibusdam nostris negociis cum inclito infante dompno Sancio, valde necessarium habemus. Scientes quod nos mandamus iusticie Aragonie ac aliis qui vobiscum sunt in guerra quod vobis vel familie vestre in veniendo vel redeundo nullum dampnum inferant vel gravamen, et nichilominus mitimus vobis literam nostram de ducatu.

Data Barchinone IIII° kalendas octobris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

Petro Martini de Artesona, iusticie Aragonie, Roderico Petri de Casseda ac filiis Gondiçalbi P[etri] de Pomar, quondam, et eorum [v]alitoribus. Quod dicto episcopo in veniendo, stando et redeundo nullum malum faciant et cetera.

Data ut supra.

¶Idem.

Fuit facta dicto episcopo litera ducatus apud universos officiales.

Data ut supra.

¶Idem.

449

[1282, octubre, 4. Barcelona]

L'infant Alfons mana a tots els oficials que rebin els testimonis relatiu a l'ús i l'observança de les llibertats que el rei Jaume havia concedit als habitants de l'illa i de la ciutat de Mallorca i els entreguin al canceller Arnau de Torre.

Reg. 59, f. 112v.

Universis et singulis officialibus dicti domini regis et suis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Cum dictus dominus rex pater noster vobis mandaverit per literas suas quod reciperetis testes quos procurator sive syndicus universitatis hominum civitatis et insule Maiorice producere voluerit coram vobis, infra loca iurisdiccioni vobis comisse, super usu et observancia franquitiatis leude, pedagii, pensi et mensuratici, privilegii concessi eisdem a domino Iacobo, felicis recordacionis rege Aragonum avo nostro, usque ad tempora regiminis dicti domini regis patris nostri, et dictus procurator supersederit super dictis testibus producendis, mandamus vobis quatenus ipsos testes recipiatis quos procuratores dicte universitatis super predictis coram vobis producere voluerint, et dicta ipsorum testium mitatis dilecto nostro magistro Arnaldo de Turre, dicti domini regis cancellario, vestri sigilli munimine interclusa (*sic*).

Data ut supra [Barchinone IIII° nonas octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Consilium.

450

[1282, octubre, 6. Barcelona]

L'infant Alfons mana als veguers de Girona i Besalú que no requereixin el pagament dels deutes que té Pere Arnau de Botonac, perquè es troba amb l'exèrcit del rei. El mateix demana a Ponç Hug, comte d'Empúries; i el mateix al rei de Mallorca en relació amb Guillem de Castellnou.

Reg. 59, f. 114r.

Vicario Gerunde et Besulduni et universis aliis officialibus. Cum dictus dominus rex pater noster in recessu suo mandaverit quod

nulli euntes cum eo in armata sua vel debitores aut fideiussores pro eis obligati compellentur ad solutionem aliquorum debitorum que ipsi qui secum ibant deberent dum essent cum ipso in dicto servicio, madamus vobis quatenus non compellatis Petro Arnaldi de Botonacho, qui est cum dicto domino rege, vel debitores aut fideiussores pro eo obligatos vel bona eorum, ad solutionem debitorum que dictus Petrus Arnaldi debeat dum idem Petrus Arnaldi fuerit in domini regis servicio predicto.

Data ut supra [Barchinone II nonas octobris M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

Similis fuit missa deprecatorio Poncio Hugonis, comiti Impuriarum.

Data ut supra.

¶Idem.

Similis fuit facta regi Maioricarum pro Guilelmo de Castronovo.

Data ut supra.

¶Idem.

451

[1282, octubre, 6. Barcelona]

L'infant Alfons mana al batlle de Barcelona que obligui a donar testimonis als enviats pels homes de Mallorca relativament a l'ús de les llibertats que li havia concedit el rei Jaume.

Reg. 59, f. 115r.

Baiulo Barchinone et singulis officiales dicti domini regis et suis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Cum dictus dominus rex et nos mandaverimus vobis per literas nostras quod reciperetis testes quos procurator sive syndicus universitatis hominum civitatis et insule Maiorice producere voluerint coram vobis super usu franquitatis privilegii concessi eisdem a domino Iacobo, felicitis recordacionis avo nostro, ut in ipsis literis continetur, mandamus vobis quatenus compellatis, visis presentibus, [i]llos testes quos dictus syndicus seu syndici vobis nominaverint ad perhibendum super predictis testimonium veritati.

Data ut supra [Barchinone II nonas octobris M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Magister Arnaldus de Turre.

452

[1282], octubre, 10. Barcelona

L'infant Alfons mana a Aaron Abinafia que assigni a Artal d'Alagó uns ingressos que el compensin del que percebia a Luna, que ara han estat assignats a Jean de Vesin, procurador de la princesa Elionor com a arres pel matrimoni.

Reg. 59, f. 119r.

Infans et cetera, fidei suo Aaron Abinaffia, baiuli dicti domini regis. Cum venerabilis archiepiscopus Terrachone et episcopus Valencie, loco domini regis patris nostri, assignaverint locum de Luna Iohanni de Vesci, procuratori illustris domine Alionore, illustris regis Anglie primogenite, pro arris suis, et in ipso loco nobilis Artaldus de Alagona reciperet quolibet anno certam quantitatem pecunie, quod idem dominus rex sibi assignavit in ipso loco pro honore, mandamus vobis quatenus pro tertia proximi preteriti mensis septembris solvatis dicto Artaldo, vel Petro Achi Eximini de Roda, procuratori ipsius nobilis loco eiusdem, terciam partem quantitatis pro que dicta villa fuit sibi assignata de denariis quos homines ville et aldearum Calataiubi dicto domino rege dare promiserunt pro servicio.

Data Barchinone VH° sexto idus octobris [M $^{\circ}$ CC $^{\circ}$ LXXX $^{\circ}$ II $^{\circ}$].

¶Petrus Marchesii.

453

1282, octubre, 11. Messina

El rei Pere agraeix a Gregorio da Perona, de Gaeta, la seva oferta d'entrar a la ciutat, juntament amb uns amics tots ells exiliats a Terracina, i portar-la sota el seu domini, tanmateix no pot donar massa crèdit al seu nunci perquè, diu, ha perdut la carta que li havia enviat; de totes maneres l'exhorta a seguir la seva causa, li anuncia que Sicília està sota el seu domini i que la seva intenció és foragitar Carles també de la resta del regne.

Reg. 53, f. 29r-v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 211-212; Carini 1882: doc. 90.

Petrus, Dei gracia et cetera, Gregorio de Perona de Gageta, fidei suo, graciā suam et bonam voluntatem. Scire volumus fidelitatem tuam quod veniens ad excellenciam nostram quidam nomine

Dominicus de Gayeta, lator presencium, exposuit tuum fore nuncium, et per te nostre excellencie destinatum cum tuis quibusdam litteris culmini nostro missis, quas penes se non habens, asseruit casualiter amisse, pro parte fidelitatis tue nostre retulit magestati quod tu, cum nonnullis consanguineis et amicis tuis de eadem terra Gagete, in Terracena tecum existentibus, dictam terram Gagete pro parte serenitatis nostre intrare paratus es et intendis, et terram ipsam ad nostrum felix dominium converti faciens, ad honorem et fidelitatem nostram, contra Karulum, Provincie comitem, hostem nostrum, gerram inihes et movebis. Cuius refferentis sermonibus, quia pro parte fidelitatis tue nullas litteras presentavit, quamvis eas exposuerit casu fortui(tu) amisisse, nec ex aliqua certitudine nisi sua tantum relatione, nostra scivit serenitas ipsum nuncium tuum esse, adhibuit nostra excellencia paucam fidem. Nichilominus, de fide tua ex fame eloquio confidentes, ipsam fidem tuam attente requirimus quatenus premissa que dictus nuncius exposuit te facturum, et maiora etiam, si maiora poteris, facere studeas pro parte nostre excellencie diligenter. Tibi namque et universis tocius regni nostri Sicilie fidelibus nostris ad honorem et fidelitatem nostri culminis bona facientibus digne recompensationis premium pollicemur. Sciat insuper tua fidelitas et letetur, quod ad noticiam singulorum nostrorum fidelium regni in ipsis partibus existencium, facias derviari (*sic*) quod, tota insula nostra Sicilie sub nostro felici dominio existente, cum prepotenti exercitu, tam maris quam terre, in civitate nostra Messane existimus, et tam cereliter (*sic*) quam potenter proficisci, Deo duce, intendimus ad finale dicti nostri hostis exterminium et adquirendas nobis reliquas partes regni.

Data ut supra [Messane anno Domini M^oCC^oLXXXII^a XI^a eiusdem, XI indictionis].

454

1282, octubre, 12. Messina

El rei Pere informa Huc Xillet, cònsol dels catalans a Pisa, de la missiva que ha enviat al Comú de Pisa, on li demana que, d'acord amb l'amistat que sempre hi ha hagut entre la ciutat i els seus avantpassats, deixin d'ajudar Carles, i sol·licita al cònsol que faci gestions sobre això.

Reg. 53, f. 35v-36r.

Ed. Carini 1882: doc. 113.

Petrus, Dei gracia et cetera, Hugoni Xilleto, consuli catalanorum in civitate Pisarum, dilecto familiari et devoto suo, salutem et omne bonum. Scire volumus devotionem tuam quod potestati et Comuni civitatis Pisarum scribimus hec verba:

Nobilibus, egregiis et discretis viris potestati et Comuni civitatis Pisarum, dilectis amicis suis, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, salutem et intime dileccionis affectum. Quia singuli precessores nostri in regnis nostris Aragonie et Sicilie recolende memorie existentes, dictum [Co]mune civitatis Pisarum sunt ex speciali benivolencia prosecuti, quam erga Comune ipsum observare et augere potius nostre est propositi magestatis, dileccioni vestre insinuacione presencium excellencia nostra declarat quod tota insula nostra Sicilie sub nostro felici dominio in tranquillitate (*sic*) manente, in civitate nostra Messane feliciter digimus cum ingenti exercitu, tam terrestri quam extolii vassellorum, et favente Domino, qui tanquam rector iusticie prosequitur causam nostram, ad confusionem hostis nostri ~~vestra debent adesse castella~~ et acquirendas nobis reliquas regni partes nos conferre intendimus, tam viriliter quam potenter. Si ubique autem vel alicubi regnorum nostrorum aliquid opus vobis affuerit, nostram, cum optinendi fiducia, excellenciam requiratis, quia insuper, infra quem, in subsidium comitis Provincie, hostis nostri, vestra debent ei adesse vassella, terminus, ut nostra percepit serenitas, est elapsus, ipsam dileccionem vestram affectuose rogamus quatenus eidem hosti nostro de cetero nec per mare nec per terram, nostri amoris intuitu si complacet, faveatis, ut inter excellenciam nostram et vos huiusmodi dilectio augeatur.

Data et cetera.

Quapropter devocionem tuam excellencia nostra requirit ut predictum Comunem ad non adiuvandam dictum hostem nostrum, set habendum eum inimicum et nocendum ei quomodocumque poterit, et si auxilium aliquid culmini nostro prestare voluerit, quod sit in vassellis, sollicite et attente inducas. Insinuans ei qualiter amicitia nostra eidem Comuni esse poterit plurimum fructuosa. Scire autem studeas voluntatem Communis ipsius quam super premissis habuerit, quam, cum toto processu Communis ipsius et tuo in premissis habendo, nobis per tuas litteras studeas cereliter (*sic*) intimare. Super premissis taliter te inpendens quod erga devotionem tuam nostra gracia augeatur.

Data ut supra [Messane anno Domini M^oCC^oLXXXII^o mense octobris XV° eisdem, XI indicionis].

454bis

[1282], octubre, 12. Barcelona

L'infant Alfons envia Arnau de Reixac perquè informi de la seva salut i de la del rei Pere a Eduard, primogènit del rei d'Anglaterra, a Edmund, comte de Cornualla, a Elionor, reina mare d'Anglaterra, a Elionor, reina d'Anglaterra, a Eduard, rei d'Anglaterra, a Alice di Saluzzo, comtessa mare de Lincoln, a Edmund, comte de Leicester i Lancaster, i a Henry de Lacy, comte de Lincoln. Una carta semblant és enviada també a Felip i a Carles, fills del rei de França.¹

Reg. 71, f. 124r.

[D]omino Aduardo, illustris regis Anglie primogenito, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus et heres, salutem et [sincere] dileccionis continuum incrementum. Mitimus ad vos dilectum familiarem et consiliarium nostrum Arnaldum de Rexacho, canonicus V[al]en[tin]um, exhibitorem presencium, rogantes dileccionem vestram attente quatenus credatis eidem super salute nostra et statu domin[i regis,] patris nostri, et nostro, ac omnibus que vobis ex parte nostra duxerit referenda.

Data Barchinone IIII° idus octobris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

Domino Eadmundo, comiti Cornubie, domini Richardi quondam regis Alamannie filio.

Data ut supra.

Domine Alienore, regine Anglie matri regis.

Alienore, regine Anglie.

Eduardo, regi Anglie.

Domine comitisse de Nichola, matri comitis.

Eadmundo, comiti Lincestrie et Lancastrie, domini Enrici quondam regis Anglie filio.

Comiti de Nichola.

Domino Pihilipo, illustris regis Francie primogenito. Quia scimus et credimus vos ad leticiam renovari quociens de statu nostro vobis felicem nunciantur, dileccioni vestre significamus nos et fratres nostros, per Dei graciam, leta perfrui sanitate, rogantes vos quatenus statum et salutem vestram nobis significare velitis per dilectum nostrum Arnaldum de Rexacho, canonicum Valentinum, exhibitorem presencium, cum vestre beneplacito voluntatis nos enim paratos et voluntarios invenietis ad omnia vobis grata.

Data ut supra.

Karolo, regis Ffrancie filio.

1. En el mateix viatge Arnau de Reixac havia de parlar també amb Ferran, oncle de l'infant, que es trobava a París; pocs dies abans, el 3 d'octubre, l'infant havia enviat Berenguer de Vilabernat, sagristà de Solsona, juntament amb el prebost Ponç a Tolosa per comprovar si forte per francigenas aut aliquos alios mittatur contra dominum regem vel [no]s seu (?) ter[ram] suam (f. 122v); tots dos havien de seguir el viatge fins a la Cúria, vegeu doc. 463; els dies 30 de juny i 12 de juliol de 1283, l'infant Alfons ordena a Mussa de Portella i a Bernat Escrivà que paguin 730 sous de Tours que Arnau de Reixac havia bestret d'uns mercaders durant el seu viatge a Anglaterra (f. 142r).

455

1282, octubre, 20. Messina

El rei Pere informa Guido, comte de Montefeltro, de la seva arribada a Sicília, de la ignominiosa retirada de Carles del setge de Messina, de les primeres victòries navals i dels seus projectes i intencions. L'exhorta a col·laborar contra l'enemic comú i li diu que li envia Santoro de Paternone com a ambaixador que l'informarà més detalladament.

Reg. 53, f. 36v-37r.

Ed. Carini 1882: doc. 115.

Petrus, Dei gracia et cetera, nobili et egregio viro comiti Guodoni de Monteferetro (*sic*), dilecto amico suo, salutem et amorem sinceram. Ut de prosperorum nostrorum qualitate processum, quibus divina operante clemencia, per quam vivimus et regnamus, cotidie multipliciter prosperamur, vos, quem inter ceteros amicos nostros speciali benivolencia et dilectionis zelo sincero prosequimur, nostris affatibus ad exultacionis et gaudii materiam incitemus, nobilitatem vestram, tenori presencium, certificandam providimus recreare, quod inde divine operationis instinctu, qua corda regum, principum gubernantur et inclinantur, quo voluerit inclinari, in regnum Sicilie preclaram hereditatem domine consortis nostre et filiorum nostrorum, gressus nostros feliciter dirigentes, ab universis et singulis hominibus terrarum, castrorum, villarum et aliorum locorum insule Sicilie, tanquam bonam fidem agnoscentibus, ylaritate summa cordis, devocione mencium et puritate fidei, suscepti magnifice, nos cum nostris militibus et aliarum gencium nostre copiosa multitudine armatorum nec non nostro potenti et felici extolio galearum et aliorum quamplurimum vassellorum, Deo auctore, incolumus permanemus, fidelitati et homagii sacramentis

nobis, domine regine consorti nostre, et filiis nostris et heredibus, ab universis hominibus terrarum et locorum predictorum corpora-liter prestitis, ut est iuris. De comite vero Provincie, comuni hoste et emulo, cuius casum sua merita prosequuntur, scire vos volumus et etiam gratulari, quod, scito per ipsum adventu nostro prospero, et duarum dietarum spacio modicarum nos cum gente nostra sibi et suo exercitui propincasse, ab obsidione civitatis Messane, quando obsessam tenuerat et multipliciter coharcerat, non expectato bello campestri nec more militari armorum exercitium appetente, nobis non vicinantibus sibi et suorum multitudini armatorum, de campo aufugit a predicta obsidione, recedens cum vasis suis ad partes Calabrie, non tam consulte quam turpiter remigando, relictis quampluribus equis et aliis munimentis suis, et etiam gentes sue, in campo et litore predictae civitatis Messane. Nos autem, cum continuatis vestigiis Messanam cicissime venissemus, misso nostro predicto stolio versus Calabriam in civitate Regii, in qua idem comes, cum gente sua et extolio, morabatur, si marinum bellum magis appeterit, qui terrestre iam nobis dimiserat expeditum, nullus de suis cum galeis et vassellis eius ausus fuit exire obviam galeis et vassellis aliis gentis nostre, et sic planicie maris et equerto (*sic*) campo nobis solo in expedito relicto, redierunt galee nostre ad civitatem nostram Messane ylariter triumphantes. Triduo vero post, cum de vassellis et galeis predicti comitis nunc fere XLV latenter fugam arriperent navigantes versus Principatus partes, honerate armis gentis sue et alio bellico apparatu, galee tamen sexdecim de nostris, relictis aliis in portu civitatis eiusdem, insequentes easdem per miliarum quatráginta, rasis nostris vassellis, et cogniti ab eisdem et non audentibus arma suscipere nec bellum committere contra nostras, devicte et debellate sine armorum strepitu exciserunt, sic quod de predictis XLV galeis, XXI capta fuit cum omnibus et armis et alio bellico apparatu existentibus in eisdem, et cum victoria maxima et triumpho in portu Messane adducte, nostro fuerunt culmini presentate. Propter quod speramus in Domino, qui nostram causam prosequitur et gubernat, totum regni residuum ad nostrum dominium, divina operante clemencia, in brevi firmiter credimus convertendam (*sic*). Hec autem omnia dilectioni vestre referenda providimus, ut confortationis assumptentes (*sic*) spiritum et materiam gaudiorum, si pariter comunium amicorum confortari et auementare velitis, quod omnes hostes et emuli qui per nos eorum exterminii iam viderunt principium, per vos et ipsos in destructionem ipsorum et eorum protervitatis

resistencia dignum interitum consequantur. Super hiis autem que vobis Santorius de Paternione, familiaris noster lator presencium, ex parte nostri culminis vive vocis oraculo duxerit refferendo, honorem incrementum celsitudinis nostre et confortacionem vestrarum (*sic*) et amicorum nostrorum et vestrorum respiciencia, fidem adhibentes plenariam, ea studeatis efficaciter percomplere, sic quod vestris exigentibus meritis ad digna vobis retribucionis beneficia inducamur.

Data Messane anno Domini M^oCC^oLXXXII^o mense octobris XX eiusdem, XI indicionis.

456

[1282, octubre, 20. Messina]¹

El rei Pere informa Corrado d'Antioquia, al qual envia com a ambaixador Santoro da Paternone, dels seus primers èxits i l'exhorta a intervenir contra Carles des dels seus dominis; li diu que si ara no li pot confirmar els privilegis dels quals gaudia, perquè es tracta de terres que encara no es troben sota el seu control, de totes maneres el recompensarà adequadament.

Reg. 53, f. 37r-v.

Ed. Carini 1882: doc. 116.

Petrus, Dei gracia et cetera, nobili viro Corrando (*sic*) de Antiochia, dilecto affini et fidei suo, salutem et amorem scincerum. Devotionis tue litteras, quas per latorem presencium nostro culmini destinasti, tanto benigne nostra recipit serenitas, quanto inter ceteros fideles regni nostri Sicilie vos puro zelo diligimus et in armario nostre consciencie sincera benignitate prosequimur, et autem, super hiis quod Santorus de Paternione, familiaris noster, predictus tuus nuncius pro parte tua nostre retulit magestati, responsum congruum consequaris. Scire fidelitatem tuam volumus quod, divina cohoperante clemencia, que causam nostram benigne prosequitur et gubernat, in civitate nostra Messane feliciter degentes incolumes, totam insulam Sicilie pacifice nostram subiectam dominio possidemus, sperantes in brevi nichilominus, eadem divina operante clemencia, tocius regni residuum nostro dominio sociare, de omnibus hostibus obtinentes cotidie victoriam et triumphum. Tu autem, cum amicis tuis et aliis nostris fidelibus, sic tractare et operari procures, quod regnum ab ipsa parte

possis intrare, et terras et homines ipsarum parcium nostro felici dominio convertendo, gracie te gerens cum omnibus et benigne, et exemplo nostro, sic animos hominum ad fidem nostri culminis studeas revocare, quod in te possint perpendere quid de pietate nostra possint presummere, pollicitaciones etiam et promissiones et retribuciones etiam meritorum per te promissas fidelibus regni nostri, et maxime illarum parcium ubi magis diligens et carior reputaris, sic effectum operum decenter et iuste nostra providencia benigne prosequitur, quod ad exemplum invitabuntur ceteri et gaudebunt ipsi tanto domino famulari. De confirmatione vero privilegiorum et concessionum factorum tibi et genitori tuo, bone memorie recolende, hoc scire nostra decrevit serenitas, quod intencionis nostre est sic te benigne prosequi et affectu gracioso tractare, et tuorum iurium detrimentum non sencias et beneficiorum continuum percipias incrementum. Set quia indecens erat de hiis confirmationis privilegium tibi mandare fieri de quibus nondum sumus adepti dominium, maxime cum nondum alicui fideli nostro in simili modo seu negocio duxerimus providendum, civilius esse perspeximus ad presens supersedere de talibus, quam in alicuius notam festinanter laborare. De matrimonii autem concessione filiorum vestrorum, quod de assensu nostro fieri postulasti, acceptantes benigne regie munificencie super consumacione ipsorum, tibi licenciam impartimur. De eius autem processibus sicut tibi successive contingerit, nostram conscienciam frequenter studeas consultare. Super hiis autem que tibi lator presencium, ex parte nostri culminis, vive vocis oraculo duxerit refferenda, honorem et incrementum nostre celsitudinis, nec non et confortacionem tuam et amicorum nostrorum et tuorum respiciencia, fidem adhibens plenariam, ea studeas efficaciter percomplere, sic quod tuis exigentibus meritis ad digne tibi retribucionis beneficium inducamur.

1. *El document no porta data, però es pot presumir raonablement que fos emès el mateix dia que l'anterior.*

457

[1282], octubre, 20. Barcelona

L'infant Alfons demana a l'infant Manuel que faci restituir dos sarraïns que s'han escapat d'una alqueria de Roger de Llúria i que es troben a la seva terra.

Reg. 59, f. 125v.

Inclito infanti Emanueli, illustris dompni Fferrandi quondam filio. Cum d[i]lectus noster R[o]gerius de Loria si[t] in servic[i]o domini [regis in Sicilia?] cum ipso domino rege, et intellexerimus quod duo sarac[e]ni dicti Rogerii, quorum alterum est ferrarius et alterus fusterius, fugerent a quadam alqueriam ipsius Rogerii et sunt in terra vestra, rogamus dileccionem vestram quatenus predictos saracenos restitui faciatis et reduci ad hospiciu[m] Rogerii secure.

Data Barchinone XIII° kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Consilium.

458

[1282], octubre, 20. Barcelona

L'infant Alfons demana a Ramon de Rocafull que faci restituir un vaixell de Joan de Pròixita, carregat de mercaderies, capturat per Jaime Porcurer en un port del regne de Múrcia. Envia la mateixa carta als prohoms i al concili de Múrcia, a Juan Ibáñez i a Guillermo de Brolio. També informa de les gestions a Ramon de Sant Lleir, que l'havia avisat del cas.

Reg. 59, f. 128r.

Viro nobili et dilecto Raimundo de Rochafolio. Ex parte Raimundi de Sancto Literio, tenentis locum procuratoris in regno Valencie, fuit nobis significatum quod, cum quedam barcha Valencie, honerata mercibus nobilis viri Iohannis de Procida, consiliarii et familiaris domini regis patris nostri et nostri, ac aliorum nostrorum fidel[iu]m, iret ad lucrandum, fuit capta per Iacobum Porcurario, galiotum vestrum, in quodam portum qui est in regno Murçie. Quare rogamus vos quatenus ipsam barcham, cum omnibus mercibus et rebus que in ea erant, et cum hominibus euntibus in ea, faciatis restitui integre hominibus nostris ducentibus ipsam barcham, taliter faciendo quod occasionem non habe[a]mus pignorandi res et bona hominum illustris regis Castelle, quoniam deficere non possemus subditis ~~nostris~~ et fidelibus nostris quin restitutionem integre habeant de predictis.

Data Barchinone XIII° kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Magister Arnaldus.

In simili forma dilectis universis officialibus, probis hominibus et concilio Murçie.

¶Idem.

Item, in simili forma dilecto Iohanni Ivanyes.

¶Idem.

Item, in simili forma /dilecto\ Guilelmo de Brulio.

¶Idem.

Dilecto suo Guilelmo de Sancto Literio.¹ Noveritis quod nos scribimus Raimundo de Rochafolio, Guilelmo de Brulio, Iohanni Ivanyes et universitati Murçie quod restituant et restitui faciant integre mercatoribus nostris illam barcham, cum omnibus mercibus et rebus honeratis in ea, quam Iacobus Porcurario, galiotus eorum, cepit in quodam portu qui est in regno Murçie. Quare mandamus vobis quatenus mittatis [ei]sdem per notarium publicum litteras predictas, et nisi resituerint barcham et res predictas integre, v[el] iustam causam ostenderint propter quam non teneantur, ex tunc pignoretis res et bona hominum Castelle usque ad valorem barce [et] rerum predictarum, et etiam pro dampno et interesse quod mercatores nostri sust[inu]erunt ratione capcionis predictæ.

Data Barchinone XIII° kalendas [novembris].

1. *Error per Ramon de Sant Lleir?*

459

1282, octubre, 21. Messina

El rei Pere informa Corrado da Petrapala, i altres nobles de la Calàbria i la Basilicata, de la seva ocupació de Sicília, i l'exhorta a unir-se a ell contra l'enemic comú.

Reg. 53, f. 42r.

Ed. Carini 1882: doc. 134.

Petrus, Dei gracia et cetera, Conrado de Petrapala, fideli suo, graciam et cetera. Ut de prosperum nostrorum qualitate procesum, quibus, divina cohoperante clemencia, per quam vivimus et regnamus, cotidie multipliciter prosperamus, te, quem inter ceteros fideles nostros speciali benivolencia et dileccionis celo prosequimur nostris affatibus, ad exultacionis et gaudii materiam incitamus, fidelitatem tuam tenore presencium retificandum (*sic*) providimus recreare, quod eiusdem divine operacionis instinctu, qua regum et principum gubernantur, et inclinantur quo voluerit inclinare, in civitate nostra Messane feliciter degentes incolumes, totam insulam

Sicilie pacifice nostro subiectam dominio possidemus, sperantes in brevi nichilominus, eadem divina operante clemencia, tocius regni residuum nostro dominio sociare, de comunibus hostibus optinentes cotidie victoriam et triumphum. Super hiis autem que Paschalius de Fraso, de Rossano, nuncius, familiaris et fidelis noster, lator presencium, ex parte nostri culminis vive vocis oraculo tibi duxerit refferenda, honorem et incrementum celsitudinis nostre, nec non et confortacionem tuam et aliorum amicorum tuorum, nostrorum fidelium de contrata respiciencia, fidem plenariam adhibendo, ea studeas efficaciter percomplere, sic quod de tuis exigentibus meritis ad digna tibi retribucionis beneficia inducamur.

Data Messane XXI° die octobris anno predicto [M^oCC^oLXXX^oII^o].

Similes fuerunt misse iudici Alexio et Constantino, fratri suo, de Strongulo.

Item, similes prelati ecclesiarum, comitibus, baronibus et omnibus officialibus vallis Geraci et terre Iordani.

Item, similes Baymonto de Cariato, militi.

Item, similes notario Petro de Robito.

Item, similes universis hominibus civitatis Rosse, Longobucci et Campane.

Item, similes archiepiscopo Sancte Ceverine (*sic*).

Item, similes archiepiscopo Roenensi (*sic*).

Item, prelati ecclesiarum, comitibus, baronibus, militibus, castellanis, magistris, iuratis, baiulis, iudicibus et universis hominibus terrarum, castrorum, villarum et locorum Basillicate.

Item, Guilelmo Malopera et Raimundo Capesino.

Item, Alexandro Stephanisio de Sancta Ceverina (*sic*).

Infrascripte similes fuerunt facte pro Berardo de Tarantola; iudici Simoni de Modullo; item, Ioffrido de Nicholao et Parisio, fratri suo; Roberto de Archis et notario Andrea; iudici Bartholomeo et cetera; Iohanni de Castello, militi, item, universis hominibus Tarenti.

460

[1282, octubre?] FALS

*Intercanvi de cartes entre Carles d'Anjou i Pere, rei d'Aragó i de Sicília.*¹

A Biblioteca de Catalunya, ms. 488, f. 23r-24v.

B Biblioteca de Catalunya, ms. 559, f. 2r-3v.

Ed. Gregorio 1791-92: II, 148-153; Saint-Priest 1847: 4, 284-289.

Vegeu La Mantia 1918: doc. XVII i Colletta 2011: 273-274 per altres manuscrits i la discussió.

Karolus,² Dei gratia Ierusalem et Sicilie rex, ducatus Apulie et principatus Capue, Andegavie, Provincie, Folcarquerii comes,³ Petro, filio quondam illustris viri regis Aragonum et cetera.⁴ Si de sane mentis consideratione, librata lance iusticie, tuum apprehendisses consilium, et si non ad fatuam animadversionem mentis denuo delirasses, profecto tuas rapidas manus more violenti predonis ad regnum nostrum Sicilie, quod cum multis bellorum angustiis et sanguinis effusione, letis stoli et⁵ nostro proprio sanguine ab occupantium detentione⁶ retraximus, matre iubente et suadente Ecclesia, nulla honoris et lucri affeccione protractus, aliquatenus convertisses, si veracissime intuemur, quod tuum est infatuatum consilium, dum tui rapacem dextram fuisti conatus extendere, ut⁷ capta preda raptisque spoliis exultares. Non considerasti, tu improbe, nostre matris Ecclesie⁸ insuperabilem excellentiam, que cunctis habet nationibus imperare, et cui totus orbis terrarum et omnes obediunt creature; hec est, in qua Christus fixit⁹ tocius christiane fidei firmamentum; hec est, quam terra pontus et ethera colunt, predicant et adorant, et tenentur ei omnes, qui sub sole sunt, reddere tributaria debita et prestare obsequia capitibus inclinatis. Non considerasti celsitudinis nostre potentiam, que altitudo collium reducit ad plana, moncium cacumina declinat ad infima, superborum elata cornua destruit et confundit, prava in directa convertit, et aspera in vias planas deducit. Et ne longeva petantur¹⁰ exempla, considera, demens, ad quid quondam Manfredi, principis Tarantini, soceri tui, filii olim Frederici Romanorum imperatoris, devenerit ingnomiosa potentia, dum in campo Beneventano contra nos prelium attentasset.¹¹ Ubi est eius insuperabilis¹² dignitas? Ubi diviciarum opulenta fecunditas? Ubi solaciorum et iocorum amena iocunditas? Hec omnia cum toto regno et principatu, et cum toto suo dominio unum et media die¹³ subiit et eiecit, dum ausus fuit in campo belligero contra nostram potentiam apparere. Animadvertete, animadvertete insane, ad quid quondam Conradinus, tuis affinis devenerit elata superbia? Quomodo suus innumerosus exercitus nostro Marte prostratus est, et quomodo predo translatus in predam,¹⁴ recto iudicio mortis patibulum¹⁵ invenisset, ac crudelissimi spiculatoris gladio passus fuisset supplicium dire mortis. Hec te debuisset terrere, insipiens. Dicis enim in corde tuo: 'non

est Deus'; corruptus abhominabilis factus es gentibus, dum in talibus matrem offenderis Ecclesiam, hostem te preparas ceteris christianis, sputum misisti in celum, ipsum in facem tuam cadet. Omnis enim, qui se ultra sui statum extendit, superbo spiritu ad alta ascendit, ruine detrimentum attinget; stultum namque et fatuum esse dignoscitur, aliquem contra maiorem, cui par esse non potest, contendere, et debilem cum armis insurgere contra fortem, nam ea sua temeritas triste parit eventus, et talium vita semper prosperis successibus caruerit. Quare tibi, tenore presencium, precipiendo mandamus quatenus confestim, lectis nostrarum literarum apicibus, a regno nostro Siciliae cum tua gente propere¹⁶ descedas, nunquam reversurus, ab eo te totaliter debeas absentare, alioquin nostra victoriosa lilia tam per mare quam per terras sic hostiliter, sic potenter contra te et tuos complices dirigemus, quod Deo dante, cuius res agitur, de te tuaque gente et de proditoribus regni Sicilie ac aliis exterminium facimus, sic quod ne illis erit, qui ad vasa non poterunt habere recursum, que se non poterint a potencia nostri magnifici exercitus absentare.

Data et cetera.

¹⁷Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, Karolo, (Andegavie), Provincie et Forcalquerii comiti et cetera.¹⁸ De magna tui arrogancia superba manavit epistola, que in singulis suis partibus terribilibus coruscationibus visa est ignes evomere, fulguris sagittas emittere, et atroces minas cervicibus eruptare.¹⁹ Cuius epistole intellecto et considerato tenore, de nullius statera iustitie eius manabat loquere, set omni humilitate vacua, procellosas ampullas et minarum grandines expargebat; set considerare debueras, quod nec leporinam immitamur naturam, quod pertimeamus²⁰ minas verborum tuorum, frondibus arboreis leviores, nec meticolosarum ranarum mores persequimur,²¹ que quovis sono pusillo fugiunt, se in securis stagnorum suorum latebris receptantes. Cito enim vero experimento cognoscere poteris, si nostros pedes convertemus ad fugam, et si latebrosa receptacula repetemus. O quante occisionis strage primo terra madescet! O quanti sanguinis aspersione mare tingetur! Nam ipsius procelle liquide tincte cruoris liquore perempta corpora peregrina ad litora transportabunt. Sed tunc scies et sencies si more bellorum aragonenses in aliquo offenduntur, cum sine strage utriusque partis bella non possint procedere, speramus tamen in Deo,²² in quo totum nostrum cogitatum et ancoram spei nostre iactavimus, quod sic docebit manus nostras ad prelium, et digitos nostros fortificabit ad bellum, quod ingemiscet²³

et dolebit gallica natio de diro exterminio sue gentis. Tristis erit Provincia, et sicut Rachel lugebit²⁴ de occisione filiorum suorum, dum non videbit eos sua sabbata²⁵ venerari. Insons apulus et calaber ingemescet, et latinis atque grecis sonis in organum misere lamentationis arumpet. Tunc dicetur a singulis: 'Beate steriles, que non conceperunt, et beate mamme que nullum filium lactaverunt'. Inflatu etiam tenor epistole tue prefate ostendit regis Manfredi, soceri nostri, nobilem potenciam fuisse tuo Marte preclusam,²⁶ nec non et regis Corradis secundi, nostri affinis, floridam adolescentiam expiratione spiculoris gladio tuo protervo et iniquo iudicio fuisse destructam, non sine tui elacione spiritus te iactabas. Set non consideras, impie, quod unde credis acquirere gloriam, inde infamie tibi nomen assurgit²⁷ et periculum reservatur. Sanguis enim ipsorum vociferat super terram, iuste lacrimae miserande matris regis Corradi ascendentes ad ethera, iam celi pulsavere²⁸ tribunal, et effuse ante conspectum summi Iudicis²⁹ et Regis eterni iam meruerunt exaudicionem attingere. Ipse enim sanguinem iustum vindicat et ulciscitur interemptos filios innocentum; si vero tu regem iuvenem et adolescentem, agnum sine macula, regni sui iura recuperare volentem, captum a te et ad occisionem deductum, tua falsa et feroci³⁰ sententia condepnatum turpiter occidisti; credis tam facinorosum scelus sine pena transire, et peccatum transcendere sic enorme? O nephas! quantum tuus furor a rationis tramite deviauit, dum regem captum ad necis excidium traddidisti! O scelus nefandum! Quis umquam princeps captum principem trucidavit? Nonne ille magnanimus Alexander, Porum Indorum regem, captum in bello non occidit,³¹ set potius conservavit? Et, ne longe exempla petamus, nonne tu et magnificus rex Francie, quondam frater tuus, capti a saracenorum Soldano, misericordiam implorantes, fuistis ab eo misericordiam consecuti? Tu vero Nerone neronior et crudelior sarracenis, innocentem agnum in tuo reclusum carcere mortis iudicio subiecisti; propter que destruet te Deus, qui tam nepharia presumpsisti, subvertendo regum ducumque clemenciam in severitatis contrarium, et parcendi³² genus in severe ulcionis atrocitatem impie pervertendo. Viri enim sanguinum³³ et dolosi suos dies dimidiare non poterunt, et regna diu non stabunt, que benigna³⁴ clemencia non conservat. Considera, proterve, considera quantam afflictionem miseris regnicolis intulisti. Nam non contentus eras indebitarum collectarum ipsos gravare honeribus, set³⁵ subtiles vias et occasiones tintas colore mendacii invenire conatus es, per quas ipsos pro rebus suis reos faceres, et ab eis

tamquam a barbaris aurum subtiliter extorqueres, et quos pure fidei tenebat integritas, mendaciorum maculabas infamia, ut ipsos a divitiis spoliare; demum indifferenter omnes proditorum nomine maculabas, ut eorum substantiam tanquam insatiabilis usurarius usurpares, post hoc eis insontibus dire necis supplicium inferebas. Unum tamen Deo nepharium et nephandum, et cunctis nationibus odiosum, ab orrida³⁶ gallicorum gente, non absque Dei iudicio, fuit commissum, quod prava tua gens gallica lectum miserorum regnicolarum non sine magna et gravi iniuria violabat, et dum pro vindicandis³⁷ eorum iniuriis et puniendis huiusmodi sceleris patratoribus, ad te nitebantur recurrere, aditus negabatur eisdem. Tu vero tamquam surdus et ob audiens non intendere voces calamitosorum clamantium simulabas, et sic audacia sceleris indultis crescebat, et pululabat undique licencia tam nephandi sceleris patratorum. Hec et alia innumerabilia scelera de summo cardine Deus ulcionum respiciens, tuum, ut veraciter credimus, dissipabit dominium, tuam superbam potenciam deponet de sede, et nostram humilitatem dignabitur exaltare. Nam semper Deus iniustas iras ultore percutit gladio, nec virgam peccatorum super sortem iustorum diu stare permittit, ne iusti extendant ad impia manus suas. Quid ergo, impie, tamquam tuba vocem tuam exaltas? Non desinis ab ira tua, non desinis semper in tua superbia malignari? Iam regis nomen non habes, dum regnum amiseris. Hoc tibi accidit ex nutu divini spiraminis, siculorum corda tangentis, nec adhuc cognoscis, improbe, casum tuum? Iam tua cadit superbia, nam superbis Deus resistit, et frangens elatorum cornua, respicit mansuetudinem humilium servientum sertus meritum, [superbia cunctis gradibus odiosa amicos non habet, et undecumque sibi congerit inimicos].³⁸ Iustam namque causam fovemus, nam hereditaria iura regni Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue serenissime domine uxoris nostre, filie quondam regis Manfredi et amite regis Corradi persequimur, ad cuius persecucionem negotii iam Deus vias prosperas preparavit, suam nobis, licet indignis, auxilientem dextram porrigens, ut te, Altissimum et cunctis gentibus odiosum, evellamus et radicitus confundamus. Et non labores contra nos cum spernendo tuo exercitu properare, nos enim contra te, sic magnifice, sic potenter, Deo nobis favente, cum nostro victoriosissimo exercitu, tam per mare quam per terras, cum nostris insignis victricibus veniemus, quod te, tuam gentem et prolem de facie terre delebimus, et leonem qui pullos aquilae interficiens deplumavit, nostro victoriosissimo dracone sic interfi-

ciemus morsibus toxicatis, et sic in nichilum reducemus, quod non inuenietur de eo memoriam super terram. Tunc scies et sencies quid aragonum dextra valet et quid tibi regum interitus profuerit et effusio sanguinis innocentum.

Data et cetera.

1. *Atesa la quantitat de testimonis que no he pogut veure, i com que aquesta no és una edició crítica, em limito a publicar el text de A, introduint algunes correccions i algunes variants de B, també confrontant amb la versió publicada per Gregorio.*
 2. B: Ex parte domini regis Caruli, domino Petro, regi Aragonum super adquisicione Sicilie.
 3. B: Karolus, filius Karoli, rex Sicilie, Andegavis, provincie et Forqualqueri comes, ac sancti Montis Angeli dominus et rex Iherusalem, *és evident l'error del copista entre Carles I (fill de Lluís) i el seu fill Carles II el Coix.* 4. B Petro, milicie illustris regis Aragonum filio. 5. B: in. 6. B: retencione. 7. A: ut. 8. A om. Ecclesia.
 9. A christianus fuit. 10. A: expectantur. 11. B: accepisset. 12. B: superbialis.
 13. B: dominio medius dies subiit. 14. B: conversus fuisset in predis. 15. A: mortem et patibulum. 16. B: pro posse recedas. 17. B: Ex parte domini regis Petri domino regi Carulo responsiva ad precedentem literam. 18. B: Carolo, solo nomine regni almi Iherusalem regi. 19. B: eructare. 20. B: pertimescamus. 21. B: prosequimur. 22. A al marge: alias Domino, B: in Domino. 23. A: ingemescit.
 24. B: dolebit. 25. B: substantia. 26. Corregir en perculsam? 27. A: insurgit.
 28. B: celi iam pulsare. 29. B: in conspectu iusti Iudicis. 30. B: facinorosa.
 31. A: occisit. 32. B: pium. 33. B: sanguinei. 34. B: divina. 35. B: et.
 36. B: orrenda. 37. B: iudicandis. 38. AB: om.

461

[1282], novembre, 4. Barcelona

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que faci restituir a Blanca de Molina algunes propietats a Galícia i a Còrdova, a més de tres ramats d'ovelles que li va sostreure Juan del Olmo, adalid de l'infant Sanç.

Reg. 59, f. 147r.

Inclito et quamplurimum diligendo consanguineo suo tanquam fratri sibi karissimo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, eius vices gerens, salutem et sincere dileccionis effectum. Cum racione debiti quod est inter dictum dominum regem, patrem nostrum, et nos et nobilem dompnam Blancham, dominam de Molina et de Mesa, ut vos scire credimus, pro ea et suis negociis tanquam pro nostris preces effundere teneamur, dileccionem vestram rogamus quatenus faciatis eidem dompne restitui illa duo loca sua que habebat in Gallicia et que sibi capi et emparari fecistis, ut intelleximus, et hereditatem Cordube, et tres greges ovium quos, ut intelleximus, cepit eidem Iohannes de

Olomo, adalillus vester. Istud enim gratum habebimus plurimum et acceptum.

Data Barchinone IIe nonas novembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

462

[1282], novembre, 4. Barcelona

L'infant Alfons informa els seus oficials que els ramats de Blanca de Molina tenen llibertat de pas per les seves terres.

Reg. 59, f. 147r-v.

Universis officialibus dicti domini r[egis] et suis ad quos presentes pervener[in]t. Mandamus vobis quatenus bestiariis ac ganat[i]s [quo]s nobilis dompna Blanca, domina de Molina et de Mesa, ad pascendum miserit in terram domini regis et nostram, vel pastoribus seu ductoribus ipsius ganati, nullum impedimentum vel contrarium faciatis seu f[i]er[i] per[mit]atis, immo eisdem, si necesse fu[er]it, provideatis de securo transitu et ducatu, ipsis solventibus pedagii [et] alia iura que ratione ipsorum bestiariorum solvere teneantur.

Data Barchinone II nonas novembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

463

[1282], novembre, 4. Barcelona

L'infant Alfons mana a Jaume de Bianya que abandoni totes les seves ocupacions perquè ha d'anar a la Cúria de Roma en missió per part seva juntament amb el prebost de Solsona.¹

Reg. 59, f. 148v.

Reg. Carini 1884: II, 133.

Iacobo de Biaynna, canonico Urgellensis. Noveritis nos ordinasse mittere ad Romanam Curiam venerabilem prepositum Celsonensis et vos pro quibusdam arduis negociis, super quibus per eundem prepositum poteritis informari. Unde, cum ipsa negocia festinationem requirant, mandamus vobis quatenus, dimissis aliis negociis

que habetis pre manibus, paretis vos incontinenti pro faciendo viatico supradicto. Taliter faciendo quod simul cum dicto proposito possitis recedere die per nos eidem prefixa absque dilacione aliqua, prou[t] [id]em prepositus vobis per suas literas intimabit.

Data Barchinone IIe nonas novembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

1. *El dia 7 ordena a Bernat Escrivà que doni al prebost per les despeses del viatge 4.000 sous de Tour (reg. 71, f. 125v).*

463bis

[1282, novembre, 5. Barcelona?]¹

L'infant Alfons demana a fra Galceran de Timor i mestre Gil Álvaro que parlin amb els reis de Castella i de Portugal perquè escriguin al papa intercedint pel seu pare, que està disposat a demostrar el seu dret.

Reg. 71, f. 121v.

Fu[i]t mis[sa li]tera fratr[i] Gaucerando de Timor et magistro Egidio Alvari quod rogent reges Castelle et Portugalie et Sancium ut [mit]ant d[omi]no pape ut infra cont[enit]ur:

Scribant domino pape reges Castelle et Portugalie et dominus Sancius quod, cum intellexerunt illustrem regem Aragonum i[turus?] in Ciciliam, racione [iu]ris quod competit domine regine Aragonum, consorti sue, et filiis suis in ipso regno, et constet regibus et eidem domino Sancio dictum dominum regem Aragonum esse paratum et voluntarium firmare [i]n posse domini pape iuri super facto dicti regni, supplicant eidem domino pape quod ipso domino rege, existente parato stare iuri, non proced[at] contra eundem aut terram suam, set recipiat ius ab eo. Queritur etiam eundem quod provideat [...] predicta [...] [...] [...].

Predicta sunt de s[ub]stancia, set pro[cur?]etis quod litere sunt affectu[o]s[e] [et?] quod [...]s petratis (?).

1. *La part baixa del foli està en molt males condicions i, si és present una datació, no es llegeix; el document precedent és datat nonas novembris, els dos següents Villefranche XIX° kalendas octubri i Barchinone kalendas octubri; el 21 de gener l'infant ordena a Mussa de Portella que els pagui 1.500 sous de Jaca pel viatge a Castella i Portugal (f. 131v).*

464

[1282], novembre, 10. Barcelona

L'infant Alfons informa els seus oficials i súbdits que ha concedit a Antonino, Leonello i Tondello Spinola, germans i ciutadans de Gènova, que no els siguin empenyorats els béns ni les mercaderies.¹

Reg. 59, f. 154r.

Universis officialibus et subditis dicti domini regis et suis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Noveritis nos concessisse de gracia speciali Antonino et Leonello et Tondello Spinule, fratribus, civibus ~~Barchinone~~ Ianue, quod, racione aliquarum marcharum seu pignorum que fient inter homines dicti domini regis patris nostri et homines Communis civitatis Ianue, non marchentur seu pignorentur bona vel merces au(t) res ipsorum Antonini, Leonelli et Tondelli, nisi marche predictae vel pignora fiant pro debitis in quibus ispi sint principaliter vel fideiussorio nomine obligati. Quare mandamus vobis quatenus, racione aliquarum marcharum seu pignorum que contingat fieri per homines terre dicti domini regis de rebus seu bonis civium Ianuhe, non marchetis vel pignoretis bona predictorum, ea scilicet que ipsi iuraverint esse sua et secum duxerint, nisi ipse marche fiant seu pignora pro debitis in quibus ipsi sint principaliter vel fideiussorio nomine obligati.

Data Barchinone IIII° idus novembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

1. *Segueix el permís a Enrico Spinola, ciutadà de Gènova, per extreure quatre mules i un rossí parvum qui non est aptus ad portandum armati.*

465

[1282], novembre, 14. Barcelona

L'infant Alfons presenta a Jaume, rei de Mallorca, la queixa dels homes de Besalú als quals els oficials de Murellàs demanen injustament la lleuda de Cotlliure, tot i que aquests no hi passen. Si, d'altra banda, pensa que és legítima, que assigni un jutge per dirimir la qüestió.

Reg. 59, f. 158v.

Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum et cetera. Ex parte hominum de Bisu[l]duno fuit [coram] nobis propositum quod [o]ffi[cial]es vestri de Maurelas exigunt ab ipsis indebite leuda, que

leudam, ut dicitur, ibidem prestatur ratione Cauquilib[eri], unde cum predict[i] homines non faciant transitum per Caucumliberum, nec sit eorum iter quando vadunt apud Perpinianum, nec etiam aliq[uo?] tempore consueverint inde transire. Rogamus vos quatenus, si est ita, faciatis, si placet, ad petitionem dicte lezd[e] officiales vestros desistere. Verumtamen, si videtur vobis quod ipsam lezdam solvere debant in dicto loco, assignetis aliquem idoneum iudicem qui, sine malicia et diffugio, breviter cognoscat utrum predicta lezda dari debeat vel non.

Data Barchinone XVIII° kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Magister Arnaldus.

466

1282, novembre, 19. Catània

Pere, rei d'Aragó i Sicília, informa Carles, rei de Jerusalem, que li envia Bertran de Canelles i Jimeno de Artieda per tractar de certs assumptes [es tracta dels primers acords pel desafiament de Bordeus]. També va dirigida a Carles, príncep de Salern.

Reg. 53, f. 68v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 215-216; Carini 1882: doc. 214.

Magnifico et illustri domino Carulo, Dei gracia regi Iherusalem, Andagavie, Provincie et Forcalquerii comiti, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem. Magnificenciam vestram, ad quos (*sic*) nobiles et dilectos milites nostros Bertrandum de Canellis et Exemenum de Arteda pro quibusdam negociis que ipsi vobis exponunt duximus destinandos, deprecamur quatenus dictis nostris nunciis credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint refferenda.

Data Cathanie XIII° kalendas decembris anno Domini millesimo CC^oLXXX^o secundo.

Similis fuit missa principi Salerno (*sic*).

467

1282, novembre, 20. Messina

Relació de tota una sèrie de nobles italians, de la Toscana i del Lacio, als quals s'ha enviat una missiva del rei Pere [possiblement per informar-los de la situació a Sicília i demanar-los suport].

Reg. 53, f. 36r-v.

Ed. Carini 1882: doc. 114.

Fuit missa littera ex parte domini regis nobilibus viris Nicholeo et Petro de Comite, fratribus, de credencia per Santorem de Paternione.

Data Messane XX^a novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^oII^o].

Item, similis nobili viro Nicholo de Sona, extrinseco civitatis Pisarum.

Item, similis nobili mulieri Elene, uxori Guelfi et filie regis Hericii (*sic*), comitis Donoratici.

Item, similis nobilibus viris Napolini Forciabraculis et Francisco Domini Iacobi, napolitenis, et Ursoni, Matthei, Ursi, de filiis Ursi.

Item, similis nobili viro comiti Sancte Floris.

Item, similis nobili viro ~~alme~~ Petro de Vico, alme Urbis prefecto.

Item, similis nobili viro Lapo, domino Farinate.

Item, similis nobilibus viris Aniballo, Petro Aniballi, Ricardo de Miliciis, Ricardo Mathie Aniballi et filiis Tiballi Aniballensibus.

Item, similis nobili viro Guelfo, filio Ugolini, comitis Honoratici (*sic*), dilecto afini suo.

Item, similis nobili viro comiti Facio, comiti Gerardi.

Item, similis nobili viro comiti Guidone Novello.

Item, similis nobili viro comiti Hugolino de Pisis; nobili viro Iohanni Stephani de Normanno; nobili viro Iohanni domini Petri Romani, cuilibet tamen semotim.

468

[1282], novembre, 21. Messina

El rei Pere firma una carta de seguretat per als pisans que es troben a Sicília. Aquests s'han vist involucrats en una baralla contra palermitans i genovesos i tenen por per les seves vides.¹

Reg. 53, f. 39v-40r.

Ed. Carini 1882: doc. 126.

Petrus, Dei gracia et cetera, iusticiariis, secretis, magistris portulanis, baronibus, militibus, castellanis, vicecastellanis, magistris, iuratis, baiulis, iudicibus et universis per totam Siciliam constitutis. Quia Raynerius de Conrado, consul pisanorum in

Panormo, in conspectu nostri culminis constitutus, pro parte pisanorum ipsorum culmini nostro exposuit quod, cum quedam rixa dudum orta fuisset inter pisanos eosdem et quosdam ianuenses et panormitanos in eadem civitate Panormi, ex qua pisani predicti per eosdem ianuenses et panormitanos disrobati fuerunt, ex ipsis pisanis nichilominus aliquibus interfectis, et vereantur in eadem civitate Panormi vel alibi in Siciliam secure morari absque litteris excellensie nostre patentibus, serenitati nostre pro se et singulis pisanis eisdem humiliter supplicavit ut predictae securitatis celsitudinis nostre litteras pro eis fieri de benignitate regia dignaremur. Ipsius supplicationibus benigni<ni>us inclinati, volumus et fidelitati vestre precipiendo mandamus firmiter et expresse quatenus singulis pisanis eisdem fidelibus nostris in eundo, morando vel redeundo per p[a]rtes ipsas impedimentum aliquod vel molestiam nullatenus inferatis nec inferri per aliquem permittatis, quinymo ipsos morari, transire et degere in insula nostra Sicilie cum aliis nostris fidelibus secure et pacifice vestra fidelitas paciatur, dummodo ferant et referant nil nostre contrarium magestati.

Data Messane XXI die mensis novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^oII^o].

1. Al f. 40r segueixen Carini 1882: doc. 127 i doc. 128 sobre el mateix argument dirigits a Palmiero da Licata.

469

[1282], novembre, 25. Lleida

L'infant Alfons emet un guiatge en favor de Bernat de Clarià, el qual li ha dut cartes de l'infant Manuel i ha de tornar al seu costat.

Reg. 59, f. 165v.

Univ[er]sis officialibus ad quos presentes perven[er]int. Cum Bernardus de Clariano venit ad nos cum literis quas nobis ex parte dompni Eman[uelis] aportavit, et habet nunc redire ad ipsum dompnum Emanuelelem, mandamus vobis quatenus eidem Bernardo nullum impedimentum [vel] contrarium faciatis seu fieri permitatis, immo eidem provideatis, si ne[c]esse fuerit, de securo transitu et ducatu. P[re]sentes enim usque ad festum Pasce proximo venturum volumus observari, et ideo per tam longum tempus dictum ducatum sive ass[ecuramen]tum durare volumus, quia dictus Bernardus pro aliquibus negociis habebit redire ad nos.

Datum Ilerde VII° kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

470

[1282], desembre, 2/5. Lleida

L'infant Alfons mana al jutge Pere de Costa que esbrini per què el rei de Granada ha capturat uns mercaders de les terres del seu pare en reacció a la captura, per part de Macià de Poblet i Pere Urgellès, corsaris de València, d'uns homes del regne de Granada.

Reg. 59, f. 181v.

Petro de Costa, iudici regni Valencie. Intelleximus quod rex Granate cepit aliquos mercatores terre domini regis p[atris] nostri, eo quia Mac[i]anus de Populeto et Petrus Urgellensi, corsariis Valencie, ceperunt et captivaverunt, ut dicitur, aliquos (subditos?) regis Granate predicti. Quare mandamus vobis quatenus videatis et cognoscatis de ipso facto. Antea (?) nos mand[amus per lite]ras nostras Raimundo de Sancto Leterio quod quicquid super hoc [...] predictis dederitis ut (?) [...] mandatum faciat exequi [...].

Data Ilerde [...] nonas decembris [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Concilium.

471

1282, desembre, 7. Messina

El rei Pere comunica al rei Carles que ha rebut els seus nuncis i que, per respondre-li, li envia novament Jimeno de Artieda i Bertran de Canelles.

Reg. 53, f. 81r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 215; Carini 1882: Apèndix doc. 2.

Petrus, Dei gracia et cetera, illustri regi Karulo. Receptis ut decuit nunciis vestris et litteris nostre excellencie destinatis, et ipsorum nunciorum legacione quam in scriptis exposuerunt percepta, ad insinuacionem legacionis ipsius vobis duximus respondendi in scriptis responsione ipsa redacta, quam responsionem nostram in eisdem scriptis contentam, per Symonem (*sic*) de Artedi

et Bertrandum de Canelli, dilectos nuncios, familiares et fideles nostros, vobis duximus destinandam. Quibus scriptis credere et fidem adhibere velitis.

Data Messane anno predicto [M^oCC^oLXXX^oII^o] die VII° mensis decembris XI^a indiccionis regnorumque nostrorum Aragonum anno VII° Sicilie vero primo.

472

1282, desembre, 24. Messina

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, nomena Guillem, vescomte de Castellnou, Rodrigo Jiménez de Luna, Pere de Queralt, Jimeno de Artieda, Renaut de Limoges i Matteo da Termini procuradors seus per pactar i acordar les condicions del duel entre ell i Carles, rei de Jerusalem.

Reg. 53, f. 95v.

Ed. Carini 1882: Apèndix doc. 3.

Nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, facimus et constituimus vos nobiles et dilectos nostros Guilelmum, vicecomitem Castrinovi, Rodericum Examinum de Luna et Petrum de Queralt, atque Examinum de Artheda, militem, Renaldum de Limogio, iudicem curie nostre, et Matheum de Termis certos et speciales procuratores nostros ad recipiendum loco et vice nostra corporale iuramentum ab illis sex militibus quos Carolus, illustris rex Iherusalem et comes Provincie, elegerit pro parte sua, super assignandis loco et tempore, et cautelis prestandis et recipiendis ad prelia facienda, de quibus tractatur et tractari volumus, inter vos, nomine nostro, et dictos sex milites, nomine dicti regis sive regem eundem, quod in tractatu predicto et omnibus per eos gerendis circa negocium huiusmodi se habeant in omnibus et per omnia equo liberamine et se gerant pro parte utraque fideliter, atque bene ratum et acceptum habituri quicquid per vos actum seu procuratum fuerit in premissis.

Data Messane XI° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^o octuagesimo secundo.

473

1282, desembre, 24. Messina

Pere, rei d'Aragó i Sicília, comunica oficialment que ell i el rei Carles s'han acordat per fer un combat amb cent cavallers cadascú, i que els seus procuradors n'han d'establir les condicions.

Reg. 53, f. 101r-v.

Ed. Carini 1882: Apèndix doc. 4.

Reg. Carini 1882: doc. 290.

Nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, tenore presencium notum facimus universis presentes litteras inspecturis quod, cum inter excellentem principem ~~dominum~~ Karolum, Ierusalem regem illustrem, ex parte una, et nos, ex altera, tractatum fuerit et tractetur quod ipse rex Carolus eligat sex de suis militibus, viros probos et fideles, et nos eligamus sex de nostris militibus, viros probos et fideles, qui omnes duodecim milites per ipsum regem Carolum et nos taliter electi, corporali prius per eos prestito sacramento, legaliter et bona fide teneantur eligere et eligant comunem locum et statuam terminum ad pugnam faciendam inter ipsum regem Carolum et centum de suis militibus, /ex\ parte una, et nos ac centum de nostris militibus, ex parte altera, pro eo quod ipse rex Carolus, tanquam petitor, nobis opposuerat et opponit quod nos intravimus regnum Sicilie contra rationem et malo modo, et eo prius non diffidato, et hoc paratus erat et est probare de suo corpore et centum de suis militibus contra nostrum corpus et centum de nostris militibus. Nosque, tanquam defensor, respondimus et respondemus quod in ingressu Sicilie vel in aliquo quod fecerimus contra regem eundem, rem non fecimus unde nostra legalitas minus valeat vel verecundiam habere in curia seu coram aliquo probato homine debeamus, et quod pugna de ipso rege Carolo et centum de suis militibus contra nos et centum de nostris militibus nobis placet. Nos de fide, prudencia et legalitate ac armorum experientia Guilelmi de Castellonovo, Roderici Examenii de Luna, Petri de Queralto, Simoni (*sic*) de Arteda, Radulfi Manuelis de Trapano, militum, et iudicis Raynaldi de Limotgiis de Messana, ipso iudice Raynaldo per nos ad hoc posito et pro uno milite computato, familiarium et fidelium nostrorum, ~~exhibitor~~ exhibitorum presencium, plenarie confidentes, ipsos quinque milites et iudicem, pro milite compitatum, eligimus, facimus, constituimus et ordinamus eisque, tenore presencium, potestatem plenariam, exhibemus quod ipsi una cum sex militibus ipsius regis Caroli, viris probis et fidelibus,

quod <vos> ipse rex Carolus eligat vel elegit, corporalibus inter ipsos, pro parte nostra et ipsius regi Caroli, et ipsorum hinc inde receptis et prestitis iuramentis, legali<ta>ter et bona fide possint eligere, eligant locum comunem et terminum statuam ad pugnam faciendam inter ipsum regem Carolum et centum de suis militibus ac nos et centum de nostris militibus. Damus etiam eisdem quinque militibus et iudici, pro milite computato, quem ad hec omnia pro milite elegimus, ~~et ac recipere ac predicta omnia et singula que sub ypotheca bonorum nostrorum~~ et in hiis omnibus auctoritatem militis volumus obtinere, familiaribus et fidelibus nostris, plenariam potestatem quod ipsi securitates necessarias, nomine nostro, prestare ac recipere, ac predicta omnia et singula que sub ypotheca bonorum nostrorum rata et firma habere ac inviolabiliter observare promittimus, tractare, eligere, ordinare, statuere libere valeant et firmare. Volumus autem quod, si aliquis /vel\ aliqui ex predictis nostris quinque militibus seu iudex Raynaldus prefatus, in hoc loco militis computatus, infirmitate vel aliquo casu quolibet emergente, in predictis vel aliquo predictorum personaliter interesse non posset vel non possent totidem, quot ex predictis nostris taliter fuerint prepredicti ex aliis sex militibus, qui pro parte dicti regis Caroli electi fuerint, de predicto numero eximantur, et reliqui tam per eundem regem Carolum quam per nos electi, unanimiter et concorditus (*sic*) ea omnia et singula perficere libere valeant et complere, et hoc idem servetur, si aliquis vel aliqui de electis vel eligendis per eundem regem Carolum infirmitatis (*sic*), milites et iudex, loco militis tenens a nobis electi, vel ex eis omnibus electis ab utraque parte residui, aliquo vel aliquibus ex parte unquam prepedito seu prepeditis et totidem ex altera parte exempto vel exemptis, concorditer et unanimiter in predictis omnibus et singulis tractaverunt, ordinaverint, elegerint, statuerint, facierint, firmaverint ac iuraverint sub eadem ypotheca bonorum nostrorum rata et firma habere promittimus et inviolabiliter conservare, securitates et iuramenta prestare, obligationes ponere et cautiones cuiuscumque generis prebere quas predicti duodecim ab eodem rege Carulo et nobis electi, vel residui ex eis, aliquo vel aliquibus ab una parte vel altera prepedito seu prepeditis, et totidem ab una parte vel altera exempto vel exemptis, concorditer et unanimiter a nobis duxerint postulandas.

Datum Messane IX° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^o octuagesimo secundo.

474

1282, desembre, 24. Messina

El rei Pere emet un guiatge per als nuncis del rei Carles.

Reg. 53, f. 101v.

Ed. Carini 1882: Apèndix doc. 5.

Reg. Carini 1882: doc. 291.

[*Al marge:*] [Nun]ciis regis [Car]oli.

Petrus, Dei gracia et cetera, universis presentes literas inspecturis fidelibus suis et cetera. Tenore presencium universitati vestre facimus manifestum quod nos Iordano de Insula, Iacobo de Boursonne, Gilio de Sauci, vicecomiti de Tranbloy, Eustachio de Hardecourt et Iohanni de Damiyno, militibus et nunciis illustris regis Karoli ad nostram presenciam venientibus, plenam in personis et rebus eorum omnibus in veniendo, morando et redeundo securitatem et fidanciam auctoritate presencium impartimur. Mandantes fidelitati vestre firmiter et districte quatenus nullus sit tam presumptuosus qui prenomatos nuncios ad nostram presenciam venientes, in personis seu rebus, veniendo, morando et redeundo aliquatenus molestare presumat, set ipsos secure venire, morari et redire libere permittatis, dummodo nuncii ipsi veniendo ad nos et ad eundem regem Karolum redeundo recta via veniant et redeant, et ad alia loca sine speciali nostra licencia non divertant. Presenti guidatico per dies quatuor a data presencium duraturo ac eciam ulterius, si maris tempestate vel alio iusto impedimento eos oportuerit residere.

Datum Messane IX° kalendas ianuarii eiusdem XIe indicionis anno Domini et cetera [M^oCC^o octuagesimo secundo].

475

1282, desembre, 27. Messina

El rei Pere emet un nou guiatge per als nuncis del rei Carles, que són diferents dels anteriors.

Reg. 53, f. 102r.

Ed. Carini 1882: Apèndix doc. 6.

Reg. Carini 1882: doc. 294.

Petrus, Dei gracia et cetera, universis presentes litteras inspecturis fidelibus suis et cetera. Tenore presencium universitati

vestre facimus manifestum quod nos Iordano de Insula, Iohanni, vicecomiti de Trenblay, Iacobo de Bursano, Eustasio de Ardicurt, Iohanni Dinisi et Gilio de Salti, nunciis quos rex Karolus illustris ad nos misit, plenam in personis et rebus eorum omnibus, in morando et redeundo, securitatem et fidanciam, auctoritate presencium, impartimur. Atque ideo fidelitati vestre, sub obtentu gracie nostre, firmiter et districte precipiendo mandamus quatenus nullus sit tam presumptuosus vel pertinax qui nuncios ipsos in personis seu rebus, morando et redeundo aliquatenus molestare presumat, set ipsos et eorum familias secure et libere morari et redire permittatis, dummodo nuncii ipsi et eorum familie redeundo ad eundem regem Karolum recta via vadant et ad loca alia, sine speciali nostra licencia, non divertant. Presentibus post eorum regressum minime valituris.

Datum Messane anno Domini M^oCC^oLXXXII^o mense decembris XXVII eiusdem XIe indicionis, regnorum nostrorum et cetera.

476

1282, desembre, 30. Reggio Calàbria

El rei Carles de Nàpols i el rei Pere fixen les condicions del desafiament de Bordeus.

Ed. Diplomatari 1: doc. 331.

477

[1283], gener, 2. Messina

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica oficialment que el combat entre ell, i cent dels seus cavallers, contra el rei Carles, i cent dels seus cavallers, es farà a Bordeus el dia 1 de juny sota la protecció del rei d'Anglaterra.

Reg. 53, f. 106v.

Ed. Carini 1882: Apèndix doc. 9.

Reg. Carini 1882: doc. 304.

Nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, tenore presencium notum fac[i]mus universis tam presentibus quam futuris quod, cum inter regem Karolum et centum de suis militibus, ex una parte, et nos et cent[u]m de nostris militibus, ex altera, pug-

na fieri deberet in posse regis Anglie, in Vasconia, in territorio civitatis Burdegalensis, i[te]m, propter hoc, debeamus nos ambo reges presentare nos in dicta civitate Burdegalensi ad predictam pugnam faciendam prima d[ie] proximo venturi mensis iunii huius undecime indictionis, coram predicto rege Anglie, vel coram eo quem ad hoc idem rex Anglie specialiter destinavit, vel ipsis rege et nuncio speciali cessantibus, coram eo qui vices eiusdem regis gereret in civitate predicta, prout in patentibus litteris nostris inde confectis eidem regi Karulo exhibitis, nostro et quatrigin-ta militum nostrorum sigillis pendentibus sigillatis, et aliis illis consimilibus eisdem regis Karoli litteris, nobis exhibitis, suo et quatrigin-ta suorum militum sigillis pendentibus sigillatis, apercius continetur, nos ad tollendam omnis suspicionis occasionis et dubitationis materiam, per quam predicta pugna posset aliquatenus impediri seu aliquatenus remanere, convenimus et promittimus bona fide, puro animo absque aliqua fraude seu deceptioe quolibet, quod predictum regem Karolum et comitivam eius, dum in Vasconiam moram traxerit pro predicta pugna facienda, et per diei octo postquam idem recesserit pro redeundo quo voluerit, assecuramus et affidamus per nos et per omnes amicos, valitores et adiutores nostros, quod nec per nos nec per eosdem, predictis loco et tempore, in personis vel rebus aliquatenus offendetur, et quod per eosdem nostros amicos, valitores seu adiutores nullum impedimentum seu occasio impedimenti adinvenietur, tractabitur seu procurabitur propter que predicta pugna posset aliquatenus remanere, set omne studium, curam et diligenciam per nos et predictos amicos, valitores et adiutores nostros adhibebimus qualiter predicta pugna suo loco et tempore terminetur secundum modum et formam que in predictis ipsius regis Karoli et nostris litteris continetur. In cuius rei testimonium presentes litteras pendenti sigillo nostro fecimus sigillatas.

Data et cetera, Messane IIII° nonas ianuarii anno predicto [M^oCC^oLXXX^oII^o].

478

1283, gener, 15. Messina

El rei Pere comunica a Guido, comte de Montefeltro, del qual elogia la fidelitat als seus predecessors emperadors, el seu alliberament de Sicília, els primers èxits i que l'enemic es troba a Calàbria

amb greus problemes d'avituallament. Tramet la mateixa carta als ciutadans de l'Aquila, a Buonconte (?), fill del difunt Guido da Montefeltro, a Rinaldo di Maglia, a Corrado d'Antioquia, a Francesco Trogisio, a Guido Novello, a Bartolomeo i Tolomeo da Castiglione.

Reg. 53, f. 121r-v.

Ed. Carini 1882: doc. 365.

Magnifico viro domino Guidoni, comiti Montisfeltri, karissimo amico suo, Petrus, Dei gracia et cetera, salutem et sincere dilectionis constanciam. Quante sinceritatis fervorem, quante devocionis obsequium et quante dileccionis dulcedinem erga imperialis proenies precessores nostros dive memorie sempre gesseritis vos et vestri eloquii relacione non indiget, suis etenim meritis singulis late patet, quo prout huiusmodi precessores vestri per dictos precessores nostros ex speciali fuerunt benivolencia prosequiti, serenitatis est nostre propositi, Deo actore, prosequi vos et vestros, ut paternis honoribus successio clara letetur, potissime dum fidelitatis successionis vena nobilis a suo nescit origine discrepare, proinde quidem presencium insinuacione fidelitas vestra percipiat, quod quidam nuncius pro parte vestra ad nostram veniens maiestatem exposuit se nuncium vestrum fore ad nostram excellenciam destinatum, nullis tamen per eum pro parte vestra litteris presentatis, qua sibi per vos assignatas non fuisse, asseruit, ne in itinere dicti nuncii ad nostram excellenciam gradiendi ad manus inimicorum forsitan devenirent. Qui quidem nuncius pro parte vestra verbotenus culmi(ni) nostro dixit quod vos et quamplures alii fideles et devoti nostri, ad puritatis et devocionis vestre geste antiquitus misterium anelantes, in confinibus regni estis conantes ipsum pro parte serenitatis nostre invadere, ut expulso hostis nostri Provincie comitis, nequam <que> dominio convertatur ad nostri domini unionem, quod iam agredi temptassetis, dummodo aliquarum litterarum scripta nostra vobis serenitas direxisset, set id absque huiusmodi serenitatis nostre litteris agredi non temptatis. Atque ideo illustrem magnificenciam vestram volumus non latere quod a principio felicitis ingressus nostri in insulam nostram Sicilie vobis et singulis aliis amicis, fidelibus et devotis nostris ipsarum parcium huiusmodi litteras misissemus, set eas mittendi destitimus ne ad manus devenirent nostrorum hostium, et vobis et eis (*sic*) inde periculum oriretur. Quocirca dilectionis et voluntatis vestre propositum satis gratum habentes, fidelitatem vestram requirimus et ortamur quatenus circa premissa, et maiora eciam si poteritis,

apponatis felici omine vires vestras, unde vobis omnem gratiam et condignam retribucionem, favente Domino, pollicemur. Et ut vester anelans animus gaudiis imbuatur, ad vestram noticiam derivetur quod dictus hostis noster et sui sequaces in Calabria existentes, fame quasi depereunt, et ad suam imbecillem potenciam tam viriliter quam potenter intendimus conculcandam, sic quod, favente Domino, de eis victoria gaudebimus constanter optata.

Data ut supra [Messane mense ianuarii XV° eiusdem XI indictionis anno M^oCC^oLXXX^oII^o].

Similis facta fuit universis hominibus civitatis Aquile fidelibus suis et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro domino Bisconti, filio quondam bone memorie domini Guidonis de Montefeltro, karissimo amico suo et cetera.¹

Data ut supra.

Similis facta fuit nobili viro Raynaldo de Magla, militi, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro Conrado de Antiochia, militi, devoto et fideli suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit nobili viro Francisco Truysio, militi, devoto et fideli suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro domino comiti Guidoni Novelle, karissimo amico suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit nobilibus viribus Bartholomeo et Tholomeo de Castellione, militibus, devotis et cetera.

1. Aparentment no té gaire sentit perquè Buonconte, no Visconte, era fill de Guido, el qual encara era viu; potser es tracta d'un altre membre de la família.

1283, gener, 15. Messina

El rei Pere comunica a Annibaldo da Chieri (?) el seu alliberament de Sicília i l'estat del conflicte, n'elogia la fidelitat als seus

predecessors emperadors i en demana la col·laboració. Envia la mateixa carta a Albertino Muristrio, a Adinolfo di Matteo di Papa, a Napoletano, a Giovanni Colonna, a Bertoldo Orsini, a Cillino da Migliona, a [...] fill de ser Stefano, a Corrado, Rinalduccio, Gualtiero i Ottaviano Branciforte i a Orsone Orsini.

Reg. 53, f. 121v-122r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 206-207; Carini 1882: doc. 366.

Magnifico viro domino Anibaldo de Chieano,¹ karissimo amico suo, Petrus, Dei gracia et cetera, salutem et dileccionis intime puritatem. Etsi serenitatis est nostre propositi quoslibet magnates et nobiles orbis terre dilectionis sincere vinculo amplexari, illos tamen sinceritas nostra prosequi conatur propensius et nostre benivolencie gracia convenire, quos et devocionis fervorem fidelitatis obsequium et dileccionis non fecte constanciam erga imperiales proenies, precessores nostros dive memorie, gessisse et habuisse novimus inde<fe>fesse. Intellecto itaque multimode dileccionis constanciam et sincere devocionis et fidei unionem erga eosdem precessores nostros constanter gessisse, hactenus vos et vestros, nostra sinceritas satagit, prout ipsi precessores nostris ipsos vestros speciali fuerunt benivolencia prosequuti, vos et eos specialius prosequi sincere vinculo caritatis, ut in posteris firmus vigeat quod in precessoribus dicitur floruisse, ac paternis honoribus equa vicissitudine ipsa successio clara letetur potissime, dum puritate successionis vena nobilis a suo nescit origine discrepare, proinde quidem presencium insinuacione nobilitas vestra percipiat, quod quidam nuncius devotorum et fidelium nostrorum ad nostram veniens maiestatem pro parte ipsorum culmi(ni) nostro dixit quod ad fidelitatis eorum geste, antiquitus misterium anelantes, in confinibus regni sunt conantes, ipsum pro parte nostra invadere, ut expulso nequam dominio Provincie comitis, hostis nostri, convertatur ad nostri domini unionem, quibus, ut id agrediantur celerius, speciales serenitatis nostre litere diriguntur. Atque ideo magnificenciam vestram attente requirimus et affectuose rogamus quatenus ad perpetuandam ipsorum precessorum nostrorum contractam diucius dileccionis et devocionis constanciam ipsis fidelibus et devotis nostris interveniat felicitis presidii vestri favor, ut, eo interveniente favore, agrediantur securius quod intendunt, unde vobis et vestris omnem dileccionis gratiam et retribucionem condignam, favente Domino, pollicemur. Et ut vester animus gaudiis imbuatur, ad vestram derivetur noticiam quod dictus hostis noster et sui sequaces, in Calabrie existentes, fame quasi depereunt, et

ad suam imbecillem potenciam tam viriliter quam potenter intendimus conculcandam, sic quod, favente Domino, de eis victoria gaudebimus constanter optata.

Data ut supra [Messane mense ianuarii XV° eiusdem XI indictionis anno M^oCC^oLXXX^oII^o].

Similis facta fuit magnifico viro domino Albertino Muristrio, karissimo amico suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro Adinolfo de domino Mathiu de Papa, karissimo amico suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit nobili viro domino Neapolitano, karissimo amico suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro domino Iohanni de Columpna de Urbe, karissimo amico suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro domino Bertoldo de Ursinis de Roma, karissimo amico suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro domino Cillino de Milliona, karissimo amico suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro filio quondam domino Stephani, karissimo ~~amico~~ /nepoti\ suo.

Data ut supra.

Similis facta fuit magnificis viris domino Conrado de Branciforti, Raynalducio, Gualterio et Actaviano, fratribus, karissimis amicis suo (*sic*).

Data ut supra.

Similis facta fuit magnifico viro domino Ursoni de Ursonis, karissimo amico suo.

Data ut supra.

1. Carini transcriu Chirano, mentre que Saint-Priest Milano.

480

1283, gener, 15. Messina

El rei Pere comunica als exiliats del regne de Sicília que, mogut a compassió pels patiments dels habitants de l'illa causats per la tirania de Carles, comte de Provença, ha alliberat l'illa derrotant el seu injust senyor, i espera seguir amb les victòries.

Reg. 53, f. 122r-v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 212-213; Carini 1882: doc. 367.

Petrus, Dei gracia et cetera, universis exulibus exulantibus de regno Sicilie dudum ob imperfidiem (*sic*) Provincie comitis hostis ~~nostr~~i suis, fidelibus suis et cetera. Multiphariis oppressionum et afflictionum generibus, quibus tam vos extra regnum Sicilie quam regnicole alii fideles nostris intus in regno ipso, per huiusmodi hostem suosque sequaces diutina fuistis vexacione contriti, quarum fontis, si dici liceat, replevit ambitum orbis terre, pietatem humanitatis nostre subintranantibus et ad compassionis miseracionem flectentibus, divino sumpto auxilio, a diris Pharaonis manibus israheliticum populum venimus liberare, ut et intus vexati, finitis afflictionibus, requie gaudeant, et exules ad propria reducantur. Atque ideo intellecto culmini nostro quod vos, ad fidelitatis geste antiquitus misterium anelantes, in confinibus regni estis conantes ipsum pro parte serenitatis nostre invadere, ut expulso hostis nostri predicti Provincie comitis, nequam dominio convertatur ad nostri domini unionem, quod iam agredi temptassetis, dummodo aliquarum litterarum scripta vobis nostra serenitas direxisset, set id absque huiusmodi serenitatis nostre litteris agredi non temptatis. Ad quod probitatem vestram volumus non latere quod a principio felicitis ingressus nostri in insulam nostram Sicilie vobis huiusmodi litteras missetimus, set eas mittendi destitimus ne ad manus devenirent nostrorum hostium, et vobis exinde periculum oriretur. Quocirca dilectionis et voluntatis vestre propositum satis gratum habentes, nobilitatem vestram requirimus et ortamur quatenus circa premissa, et maiora eciam si poteritis, apponatis viriliter felici omine vires vestras, unde vobis omnem gratiam et condignam retribucionem, favente Domino, pollicemur. Et ut vester anelans animus gaudiis imbuatur, ad vestram noticiam derivetur quod dictus hostis noster et sui sequaces in Calabrie existentes fame quasi depereunt, et ad suam imbecillem potenciam tam viriliter quam potenter intendimus conculcandam, sic quod, favente Domino, de eis victoria gaudebimus constanter optata.

Data ut supra [Messane mense ianuarii XV° eiusdem XI indictionis anno M^oCC^oLXXX^oII^o].

481

1283, gener, 15. Messina

El rei Pere exposa al duc Giovanni Dandolo i al Comú de Venècia les raons de la seva guerra contra Carles, comte de Provença, els explica les pròpies victòries i els demana que no ajudin el seu enemic.

Reg. 53, f.122v-123r.

Ed. Carini 1882: doc. 368.

Magnifico et illustri(ssim)o viro domino Iohanni Dandolo, duci Veneciarum, Dalmacie et Croacie ac domino quarte et dimidie quarte partis totius Imperii Romanie, et Comuni ipsius civitatis Veneciarum, dilectis amicis suis, Petrus, Dei gracia et cetera, salutem et honoris augmentum. Universe mundialis machine publica novit noticia, quod et conscientiam vestram nostra credit serenitas non latere, qualiter illustris dominus Karolus, comes Provincie, regnum Sicilie, ad nos spectans ratione domine regine consortis nostre karissime, occupaverat iam est diu, cuius restaurationem occupaminis usque ad Altitonantis, qui impunes commissos excessus transire non patitur et sepe deponit de potenciis illicitos invasores, nutum vires nostre potencie reservantes, pridem preparato passagio ad partes Barbarie direximus iter nostrum. Accidit enim nobis ibi degentibus quod, ob multas novas et diras faraonicas afflictiones, quibus universi regnicole ab eodem comite suisque sequacibus afflicti nequiter extiterunt, erga quos nullum aliquando exercuit humanitatis misterium, ut mos est dominorum flecti pro subditis ad humana, et proinde quia non ut verus dominus et ex successionem legitimus regebat gentem sibi subditam naturalem, set ut violentus invasor regnum quod invaserat opprimebat, prout enim successionis vere dominus ex cuiusdam intimi zeli debito gubernat, fovet et protegit submissas naturaliter sibi gentes. Ita lupo invasor ex quadam odii malivolencia nequam opprimit invadenter populos quos acquirit, universaliter Sicilie insula eius nomen et dominium abdicavit, et felicitis non immemor precessorum nostrorum dominii, et a predonis manibus cupiens eripi, et naturalium dominiorum reddi dominio, legatos suos ad nostram excellenciam destinavit humiliter supplicans ut attento iure dominii in regno ipso, quod

ratione huiusmodi ad nos spectat, actentis eciam dire maceracionis iaculis, quibus eam diu antefacta repressit sevicies, ad liberacionem ipsius tam vetustissime servitutis et sumendum ipsius dominium ad excellenciam nostram pertinens, pietatis intuitu, postpositis omnibus, veniremus. Nec minus adiciens quod, si dominii nostri eam desperaremus auxilio mitteret pro hostibus christiane fidei sarracenis et abnegata fide crucifixi domini Ihesu Christi, ad cuius augmentum universe religionis christicole propensius unico elaborat, ad colenda potius Machumetti nephanda misteria se apostatant\ter impenderet quam ad ipsius afflictoris dominium verteretur, cui dum subierat, votum sibi erat perire quam vivere, tot indeficienter patibulis terebatur. Mentem autem serenitatis nostre supplicatione tam flebili subintrante, et ad compassionis misericordiam inclinante, deliberatis animadversionibus previis, credentes Deum potius nobis reddi placabilem si ad prosequendum iuris nostri negotium et liberandum a necis et oppressionis faucibus christicolas, ad quorum liberacionem teneri ex quodam quasi naturalis dominii debito videbamur, quos christiani nequiter opprimebant, quam sarracenos persequi, christianis minime persequentes, ad partes Sicilie felici direximus omine potencie nostre vires, et ipsis fidelibus nostris Sicilie, favente Domino, liberatis, nobis feliciter ibi regnantibus, deinde ad acquirendas nobis alias regni partes et liberandas alias gentes ibi degentes a tantis oppressionibus prosequimur causam nostram. Atque ideo, cum vos et vestros in fratres et speciales amicos nostra intendit gerere celsitudo, magnificenciam et nobilitatem vestram affectuose rogamus quatenus predictum hostem nostrum, gerentes nostri amoris intuitu inimicum, nullis, si placet, sibi auxilio et consilio assistatis, ut et nos vobis ad similia teneamur. Siquid insuper vobis opus affuerit quod per nostram fieri valeat maiestatem, ad nostrum inde culmen fiducialiter recurratis.

Data ut supra [Messane mense ianuarii XV° eiusdem XI indictionis anno M^oCC^oLXX^oII^o].

482

[1283], gener, 17. Palamós

L'infant Alfons demana a Clement de Lunay, governador de Navarra, que faci respectar la treva als homes de Sangüesa així com ell la farà respectar als homes de Filera.

Reg. 60, f. 23v.

Nobili et dilecto Clementi de Naya (*sic*), gubernatori Navarre, vel eius locum tenenti. Cum intellexerimus quod homines de Filera et de Sangossa habeant guerram ad invicem inter se, nosque velimus ipsos habere treugas, rogamus vos quatenus ordinetis cum hominibus de Sangossa ut habeant treugas cum hominibus de Filera hinc usque ad festum Sancti Michaelis proximo venturum.

Data apud Palamors XVI° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

483

[1283], gener, 19. Barcelona

*L'infant Alfons informa els seus oficials i súbdits que envia Ermen-
gol perquè supervisi la prohibició de dur a les seves terres les
roberies que Juan Núñez ha fet a Castella.*

Reg. 60, f. 4v.

Universis officialibus et subditis domini regis Patris nostri et nostris ad quos presentes pervenerint. Cum intellexerimus quod nobilis Iohannes Nunii, cum inerat Castellam, et aliqui de dicta sua familia intrent Aragonia cum prediis et roperiis quas extrahunt de Castella, et super hoc prohibendo mitamus Ermengaudum de domo nostra, mandamus vobis quatenus quocienscumque ab eo requisiti fuerit[is] super istis prohibendis impendiatis ei consilium et iuvamen.

Data Barchinone XIII° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Raiumundus Escorna.

484

[1283, gener, 19. Barcelona]

*L'infant Alfons informa els consells i els cavallers d'Extremadura,
que l'han posat sobre l'avís de les roberies que Juan Núñez
ha fet a Castella, que no permetrà que es portin i es venguin
a les seves terres, i ha enviat el seu porter Ermengol perquè
supervisi el compliment de les seves ordres.*

Reg. 60, f. 4v.

Conciliis et militibus d'Estremadura. Viemos vuestra carta que nos fiziestes saber que don Juan Núñez, con otras compayn-

nas en su voz, que contra (*sic*) la tierra del infant don Sanxo, et con aquello que ropan que se acogen a la tierra del seynnor rey nuestro padre et nuestra, et rogavades nos que esto non fiziéssemos consentir. Hond vos fazemos saber que nos ni a don Johan ni a otras compaynnas non consinríamos que mal fizissen a Castiela, antes aquello [...] e los vassalos del infant don Sanxo mantendríamos en todas cosas lur assí como la nuestra. E ja sía que aiamos feyto mandamiento a nuestros officiales, sepades que logo embiamos Ermangou, portero nuestro, que sea en aquellas partes especialment por veder que ninguno con ropería de Castiella non se pueda acoger a Aragón, ni ninguno de nuestra tierra non la osasse comprar nin tenir, en pena de los cuerpos. E si ál podíamos fazer a honor del infant don Sancho, que lo faríamos como por a nos mismos.

Data ut supra [Barchinone XIII° kalendas februarii M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Idem [Raiumundus Escorna].

485

[1283], gener, 20. Barcelona

L'infant Alfons agraeix a Peire, vescomte de Murat (germà d'Enric de Rodez), l'afecció que té per ell i el seu pare, i l'informa que Ramon de Brucinyac torna cap a ell amb la seva resposta.

Reg. 60, f. 6r.

Viro nobili et dilecto Petro, vicecomiti de Murat. Vidimus dilectum nostrum Raimundum de Brussinach, militem, per quem intendimus responsionem vestram super hiis que nobis dici transmiseratis et affectionem serviendi quam habebatis erga nos, quod vobis plurimus regraciamur ac reputamus inde nos vobis specialiter obligatos. Significantes vobis quod dictum Raimundum, cum responsione nostra, ad vos remittimus, credentes ei, si placet, super hiis que ex parte nostra vobis duxerit referenda.

Data Barchinone X[I]II° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

486

[1283], gener, 22. Barcelona

L'infant Alfons mana a Guillem d'Espells, batlle de Barcelona, que acabi de restituir tot allò que es deu a Cantobotatxo i Abraïn Albertini del vaixell de pisans que havia capturat Pere de Vilar.

Reg. 60, f. 9r.

Fideli suo Guilelmo de Spiellis, baiulo Barchinone. Cum intellexerimus quod de illis mercibus et rebus quas Cantobotatxo et Abrahinus Albertini debebant ad/huc\ recuperare de illa navi pisanorum quam Petrus de Vilario cepit, et quas eisdem a vobis restitui mandavimus per litteras nostras, remaneat ad restituendum quedam quantitas piperis quam, ut dicitur, vos vendi fecistis et de precio eiusdem solvi logeria marineriorum dicte navis que [...] logeria Bartholomeus Minyozo et Guilelmus Rogerii, patroni dicte navis, solvere tenebantur, mandamus vobis quatenus, si ita est, in compensationem dicte quantitatis dicti piperis venditi, vendatis seu vendi faciatis tot de mercibus dictorum patronorum dicte navis que sufficiant ad integram satisfaccionem dicti piperis predictis Canthabotatxo et Abrahino faciendam.

Data Barchinone XI° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

487

[1283, gener, 25. Messina]

El rei Pere comunica als habitants d'Ischia les seves victòries contra Carles, comte de Provença, i que confia alliberar del seu domini la resta del regne. Per això, els demana que passin sota el seu domini, que ell, gràcies a la seva flota, els enviarà protecció militar i queviures.

Reg. 53, f. 136v.

Ed. Carini 1882: doc. 423.

Petrus, Dei gracia et cetera, universis hominibus [mari?] Yscele fidelibus suis, et cetera. Multifarie afflictiones moles, qua Provincie comitis, hostis nostri, nequam sevicies vos et alios regnicolas fideles et devotos nostros dire hactenus opprimebat, longe lateque diffusa ad noticiam serenitatis nostre perveniens, humanitatis regie sibirans cellulam, et ad compassionis flectens affectum, dum rignicolas ipsos qui sub precessorum nostrorum dive memorie

felici dominio multimode libertatis statu gaudebant, sub ipsorum precessorum nostrorum et nostri dicti hostis deprimi iugo multifarie servitutis ad eorum liberacionem accedere humanitatis nostre deflexit affectum, sperantes, nos Deo admodum placituros, dum incideremus a servitutis tyrannide ipsos regnicolas ad quorum tuitionem tenemur rationabiliter liberare, et sic ad insulam nostram Sicilie declinavimus iter nostrum et ad ipsius insule incolas fideles nostros a servitutis statu in libertatem nostra /re\duxit humanitas. Sperans, Deo favente, nostrumque benigne prosequente propositum regnicolas reliquos ad id reducere subsequenter. Atque ideo vos inter eorundem regnicolarum nostrorum fidelium numerum aggregantes, fidelitatem et devocionem vestram requirimus et ortamur quatenus huiusmodi molem gravaminis, quam diu flebiliter substulistis, ab humeris alacriter deponentes, ad nostrum felix regimen et dominium vos post receptionem presencium preter inducias convertatis, sub quo, Domino actore, gaudebitis et ipsum dolebitur tardius acquisisse. Et /ut\ vos, qui serenitatis nostre litteris receptis, gaudebitis reficiamini auxilio impartito, scire vos volumus quod galee et alia vassella quamplura serenitatis nostre in partibus Sicilie armata, munita et parata existunt, ex quibus decens auxilium nec minus victualia necessaria, si eis egebitis, que a nostra excellencia requiratis, vobis nostra serenitas celerrime destinabit.

Data ut supra [Messane mense ianuarii XXV° eiusdem XIe indiccionis anno M^oCC^oLXXX^oII^o].

488

[1283], gener, 29. Barcelona

L'infant Alfons demana a Juan Núñez, vassall de Santa Maria i senyor d'Albarrasí, que no permeti més als seus homes fer violència i portar dany als homes de Terol i que li faci restituir tot allò que li han pres.

Reg. 60, f. 21r.

Dilecto suo Iohanni Nuni, vassallo Sancte Marie et domino de Albarasino, salutem et dileccionem. Cum intellexerimus quod aliqui homines vestris iniurias, violencias et dampna intulerunt hominibus nostris Turolii et aldearum ipsius seu aliquibus eorum, rogamus vos quatenus prohibeatis ne de cetero dicti homines vestri hominibus predictis aliquas violencias sive dampna inferant, et si

forte eis aliqua dampn[a] intuleret, ea [in]tegre eisdem hominibus Turolii restitui faciatis, taliter facientes quod dictos homines non in[vene?]rimus de vobis aut hominibus vestris de ceter[o] querelantes.

Data Ba rchinone IIII° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Consilium.

489

[1283], gener, 29. Barcelona

L'infant Alfons mana al jutge de Terol que citi els homes de Castella que han comès roberies i danys als homes de Terol i als seus poblats, i que si aquests no es volen presentar, que permeti als homes de Terol de retenir-los béns a canvi.

Reg. 60, f. 21v.

Fideli suo iudici Turolii. Ex parte hominum ville et aldearum Turolii conquerendo propositum extitit coram nobis quod homines Castelle eisdem plura dampna et ropperias ac maleficia intulerunt indebite. Quare mandamus vobis quatenus citetis legitime dictos homines Castelle ut satisfaciant dictis hominibus Turolii et aldearum super ipsis dampnis, ropperiis et maleficiis, vel faciant inde eisdem sine difugio et malicia iusticie complementum, quod si moniti per vos legitime facere noluerint, detis eisdem licenciam pignorandi res et bona hominum predictorum, ipsis tamen assecurantibus ydonee quod in posse vestro tornent pignora que eisdem hominibus fecerint et vos teneatis ipsa pignora de manifesto per unum mensem, et nisi infra predictum mensem satisfierant eisdem super predictis vel fecerint iusticie complementum, ipsa pignora vendatis ac eisdem satisfaciatis in omnibus dampnis et ropperiis predictis et in dampno et interesse que inde sustinuerint prout fuerit faciendum.

Data Barchinone IIII° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶Consilium.

[1283], febrer, 5. Messina

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, respon enfadat a Ferran Pérez de Pina sobre la custòdia dels infants de la Cerda, i li diu que no en parli amb el rei de França i la seva mare Blanca, i que n'entregui la custòdia a l'infant Alfons.

Reg. 54, f. 185v-186r

Ed. Carini 1882: doc. 483.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, dilecto suo Ferrando Petri de Pina, salutem et dileccionem. Ferran Peris, fago vos saber que vi una letra que me traxo Johan de Vayl en razón que me faziedes saber que don Alfonso e-l conceyllo de novo avían crescido guarda en fecho de fillos de do Ferrando, et aquella guarda que vos semellava a vos que non devía seer ni avía por qué, ~~que~~ siquer por razón de mi que disíades que y departirían los hombres, et siquer por razón de vos, que vos semellava que fos contra vos. Hora yo, cuydando fazer lo millor, et por que mal voluntier querria sospecchar de negún fydalgo ninguna cosa mal guisada, envié desir a don Alfonso et al conceyllo que los lexassen en vuestra mano et que no hi mudasen ninguna coza. E vos, no atendida la mi respuesta, la quale yo envié a lo ante que yo pud, logo que naves partiron d'esta tierra, embiastesme otra carta de la tenor que vos sabedes, a la qual yo non vos quero responder por carta por dos razones, la una porque vos vingo de conosçudo que dictades millor que yo, la otra porque si yo dixés alguna cosa de mi razón enya carta, recudríades vos a ello e poríades dizir lo que vos quisiéssedes, como fazedes enya carta en logares ya hi ha, e assí, vos viva contra vos muerta, ha muy grand avantayla. Mas, Ferran Peris, fazet assí legat a mi o me atendet eya terra hata que yo hi sía, e antons commo ante la reyna mostrastes vuestra fazenda, mostratla ante mi a qui vos en sodes tenudo, que no a la reyna, e yo fío por Dios que yo mantenerré en guisa mi razón, que si yo tengo tuerto a vos, que vos lo endressaré. Otrossí si me podedes mostrar que yo fago tuerto a fijos de do Ferrando, yo fío en Dios que yo ye lo corregiré muy ben. A lo ál que dizides, si quero ren dizir al rey de Francia ni a dona Blanca, que vos lo recauderedes por mi, Ferran Peris, no me semella, que pus que vos dizides que por cativos tengo fillos de do Ferrando et que y los deseredo, fazedes tan plasantero mandadero, que mucho recaudás yo en esta mandadería. E pus que semella et que vos dizides que

non los tenríades más en esta guisa, mando a do Alfonso que los empare et a vos que je los rendades.

Data Messane nonas februarii in anno antedicto [M^oCC^oLXXX^oII^o].

491

[1283], febrer, 9. Messina

El rei Pere escriu a Guiglielmo Amoroso i altres nobles regnícoles. Els informa de com va decidir acudir en socors dels sicilians oprimits per Carles, comte d'Anjou, fins al punt que, abans de tornar sota el seu domini, estaven disposats a passar a l'islam, considerant més just lluitar contra ell que contra els sarraïns de Barberia, que no feien cap mal als cristians. N'agraeix la fidelitat i espera poder-los recompensar.

Reg. 54, f. 194r-v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 209-210; Carini 1882: doc. 521.

Petrus, Dei gracia et cetera, Guilelmo de Amoroso, militi, fidei et devoto suo, et cetera. Ad publicam tui et alterum devotorum et fidelium nostrorum noticiam nostra fore credit serenitas derivatum qualiter pridem preparato passagio feliciorum, ad partes Barbarie direximus iter nostrum, ubi accidit, nobis ibidem degentibus, quod propter multas novas et diras faraonicas afflictiones quibus universi regnicole fideles nostri a comite Provincie, hoste nostro, suisque sequacibus afflicti nequiter extiterunt, quas inserere non licet presentibus, cum inde plenam conscienciam habeas ab experto, universaliter Sicilie insule eius nomen et dominium abdicaret, num a predonis ipsius cuperet manibus eripi, nuncios suos ad nostram excellenciam destinavit umiliter supplicans ut, attentis dire maceracionis sue iaculis, quibus eam diu antephata repressit sevicies, ad liberacionem ipsius tam vetustissime servitutis et sumendum ipsius dominium, pietatis intuitu, postpositis omnibus, veniremus, nec minus addiciens quod, si dominii nostri eam disperaremus auxilio, mitteret pro hostibus christiane fidei sarracenis, et abnegata fide crucefixi domini nostri Ihesu Christi, ad cuius augmentum universe christiane religionis unio propensius elaborat, ad colenda pocius Machometi nephanda misteria se apostanter impenderent, quam ab ipsius afflictoris dominium verteretur, cui, dum suberat votum sibi erat perire quam vivere, tot indeficienter

patibulis terebatur. Mentem autem serenitatis nostre supplicatione tam flebili subintrantes, ad compassionis misericordiam inclinantes, deliberatis animadversionibus previis, credentes Deum potius inde nobis reddi placabilem ad liberandum ipsos a necis et oppressio-nibus huiusmodi faucibus quos christiani nequiter opprimebant, quam sarracenos prosequi christianos minime offendentes, ad partes Sicilie felici direximus omine potencie nostre vires, et ipsis fidelibus nostris Sicilie tranquilla pace et libertate ubera gaudeatis (*sic*). Atque ideo nobilitatem tuam presentis insinuacionis affamur oraculo quod te et tuos ac alios quoslibet, qui prona mente et de-vocione sincera a tanti eripi cupientes gravaminibus et pressu[ri]s ad nostrum revertentur dominium prosequi satagentes benigne, vobis quidem solita benignitatis nostre clemencia omnem gratiam et retributionis premia pollicemur.

Data ut supra [anno Domini M^oCC^oLXXXII^o mense februaryi nono eiusdem XI indicionis regnorum nostrorum et cetera].

Similis facta fuit Manfredo de Oppido, militi, Ochrie et Rac-cuxe domino, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Iotzobino, Scandalionis et Arnidoclie domino, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Malgeno Valderi de Giracio, militi, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Iohanni Guarrie, militi, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Petro Russo de Calabria, egregio comiti Catanzarii, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Riccardo Guante, militi, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Palmerio de Thetis, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit nobili mulieri domine Marie, Sinopuli et Roubalini domine, devote et fideli sue et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Henrico Ruffo de Calabria, militi, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

Similis facta fuit Raynaldo de Collipetro, militi, devoto et fideli suo et cetera.

Data ut supra.

492

1283, febrer, 16. Palamós

L'infant Alfons mana a Ramon de Sant Lleir i a Jimeno Zapata que donin ordre de retenir mercaderies i béns dels homes de Múrcia, atès que ni Ramon de Rocafull, adelantado de Múrcia, ni el rei Alfons no han donat resposta a les queixes de Jaume de Montagut i Guillem Martí, ciutadans de València, pel vaixell que Jaime de Portonar va robar-los a prop del cap d'Aljub.

Reg. 60, f. 29r-v.

Raimundo de Sancto Literio et Eximino Çappata, tenen[ti]-bus locum procuratoris in regno Valencie, et aliis officialibus dicti domini regis et suis ad quos presentes prevenerint. Significatum nobis extitit ex parte vestri Raimundi de Sancto Literio quod, cum mandavissemus vobis quod moneretis officiales illustris regis Castelle ut facerent restitui Iacobo de Monteaccuto et Guilelmo Martini, de civitate Valencie, merces et res suas eis ablatas apud capud de Aliub per Iacobinum Portonar, qui dicitur armavisse de licencia Raimundi de Rochafolio, adelantati Mursie, et consilii Murcie, vos scripsistis regi Castelle et predictis Raimundo de Rochafolio et consilio Murcie. Qui dictus rex insufficienter respondens ~~consiliis Murcie~~ ~~vos scripsistis~~ vestris literis, ut patet nobis per literam suam quam vobis misit, non curavit facere satisfieri civibus nostris predictis, ita quod per dictum regem vel officiales suos non fuit dictis mercatoribus facta restitucio de predictis nec iusticie complementum. Quare mandamus vobis quatenus pignoretis res et bona hominum regni Castelle qui sequuntur vestigia ipsius regis et tenent se cum eo usque ad quantitatem d[e] valorem predictarum mercium predictis civibus nostris ablatarum, et dampnorum et interesse que sustinuerint racione [pre]dicta, que omnia sunt

in summa mille nonaginta novem libras et tres solidos regalium, prout per eos averatum e[st] et probatum in posse vestri dicti Raimundi. Que quidem pignora volumus quod teneatis de manifesto per unum mensem, et nisi infra ipsum mensem satisfecerint predictis mercatoribus Valencie, satisfaciatis predictis mercatoribus usque [ad] quantitatem predictam.

Data apud Palamors XIII^{to} kalenda marcii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

493

[1283], febrer, 21. Barcelona

L'infant Alfons comunica a Clement de Lunay, governador de Navarra, que està d'acord a escollir dos homes que jutgin sobre les roberies i els danys mutus entre els homes de Navarra i d'Aragó, i per la seva part nomena Pedro Martínez d'Artesona, justícia d'Aragó; quant a la mula carregada de sal que els guardians de la frontera havien bloquejat, ja ha donat ordre que la deixin anar.¹

Reg. 60, f. 24v.

Viro nobili et dilecto Clementi de Alneto, tenenti locum gubernatoris in regno Navarre. Vestras recepimus litteras, et intellectis hiis que nobis dici transmitistis in eis, illud vobis multum regraciamur, significantes vobis quod placet nobis quod, prout scripsistis, duo viri discreti, unus de Aragonia, pro parte nostra et hominum nostrorum Aragonie, et alterus de Navarra, pro parte hominum Navarre, cognoscant ac emenda fieri faciant super rapinis et dampnis ad invicem illatis inter homines Aragonie et Navarre. Et quia dominus rex pater noster iam statuerat super predictis pro parte sua et hominum suorum dilectum nostrum Petrum Martini de Artesona, iusticiam Aragonie, eundem Petrum Martini de Artesona pro parte nostra et hominum Aragonie duximus assignandum, ac eidem mandamus per litteras nostras ut ipse et ille quem vos et homines Navarre ordinaveritis ad predicta super rapinis et dampnis predictis determinent et decident, ac emendam et restitutionem fieri faciant prout fuerit faciendum. Ad id quod nobis dici transmististis super facto illius mule honerate sale et illius hominis vestri quem custodes nostri salis Aragonie ceperunt eo quia portabant ipsum sal apud castrum de Pinella, vobis respondemus quod nos mandamus per literis nostris custo-

dibus predictis ut dictum hominem et mulam atque sal predictum incontinenti restituant et absolvant.

Data Barchinone IX° kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

1. *Segueix l'encàrrec a Pedro Martínez d'Artesona, i al f. 25r l'ordre de restitució de la mula i de la sal.*

494

[1283], febrer, 27. Barcelona

L'infant Alfons envia una ambaixada al papa en la qual demana que no vulgui prendre represàlies contra les seves terres perquè, quan el rei Pere va anar a Sicília, li va deixar la Corona com a donació entre vius, i la conquesta de Sicília va ser feta amb el desconeixement de tota la població.

Reg. 60, f. 36v.

Reg. Carini 1884: II, 134.

Sanctissimo in Christo patri sacro sancte Romane Sedis divina clemencia summo pontifici, Alfonsus, illustrissimi domini Petri, Dei gracia regis Aragonum, primogenitus, pedum oscula beatorum. Cum ad numen sanctitantis vestre decurritur, non solum rationis iudicium set etiam misericordie et miseracionis remedium invenitur, summe itaque vestre beatitudini presentibus innotescat quod pater meus serenissimus rex prefatus cum ad partes barbaricas apulisset ad impugnandum paganos hostiliter, sicut sibi suisque predecessoribus innatum extitit et est solitum impugnare, exinde per siculos eius auxilio postulato, absque nostri et subiectorum suorum sciencia in regnis et dominacione sua degencium, conceptum propositum, sicut sibi placuit, immutavit et ad dictos siculos defendendos, prout fertur, in Siciliam gressus suos direxit. Verum, si ratione dicti agressus et itineris facti in dictam terram a dicto domino patre meo sanctitas vestra vellet in aliquo procedere contra ipsum, supplico clemencie ac beatitudini vestre quatenus contra me insontem et terram meam innocentem procedere vos nolitis. Significando vobis quod pater meus, magnificus rex prefatus, olim, iam diu est, regna sua et terram suam dedit atque concessit michi donacione irrevocabili inter vivos, solum sibi in predictis retinens usumfructum, et de eius mandato barones regnorum et terre atque magnates, milites, cives et burgenses dictorum regnorum et terre publice in curia generali me in dominum iuraverunt, et ipsa regna et terram ego, ex causa

predicte donacionis, tenui et nunc teneo atque possideo pacifice et quiete. Et tam de me quam ratione predictorum regnorum et terre paratus sum coram vestra beatitudine omni querelanti seu conquerenti facere iusticie complementum, si me per sacrum vestrum oraculum contingerit evocari. Ceterum vestra sanctitas non miretur quia predicta clemencie vestre per litteras tantum significo et sollempnes nuncios non transmittito. Misissem etenim, si securum ad curiam potuissent habuisse (*sic*) ingressum, set non credo vestram clemenciam ignorare, cum sit notorium apud omnes, quod per terram inimicorum oportuisset nuncios meos versus Romanam Curiam <Curiam> comeare, per quam quidem terram transire sine mortis periculo non valerent. Si sanctitas vero vestra michi vel meis sollempnibus nunciis securum voluerit prestare conductum et locum tutum et idoneum assignare, paratus sum per me vel per nuncios, ut iam dixi, coram vestra beatiitudine comparere et inibi de iure meo docere et querelantibus modo debito respondere.

Data Barchinone III° kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

495

[1283], febrer, 27. Barcelona

L'infant Alfons informa el col·legi dels cardenals que envia una ambaixada al papa en la qual demana que no vulgui prendre represàlies contra les seves terres perquè, quan el rei Pere va anar a Sicília, li va deixar la Corona com a donació entre vius, i la conquesta de Sicília va ser feta amb el desconeixement de tota la població. També s'hi fa una llista dels missatgers que han de dur les cartes i els itineraris que han de seguir.

Reg. 60, f. 37r-38r.

Reg. Carini 1884: II, 134-135.

Reverendis in Christo patribus dominis universis venerabili cetui cardinalium, Alfonsus, illustrissimi domini Petri, Dei gracia regis Aragonum, primogenitus, salutem et paternam reverenciam cum honore. Paternitati vestre presentibus patefiat quod pater meus serenissimus rex predictus partes barbaricas invasisset, sicut sibi suisque predecessoribus innatum est paganos et barbaros hostiliter impugnare, exinde per sículos eius auxilio postulato, absque mei et aliorum nobilium atque magnatum et ceterorum regnorum et terre huius sciencia, conceptum propositum, sicut sibi placuit,

immutavit, et ob dictos siculos defendendos, prout fertur, direxit in Siciliam gressus suos. Verum, cum propter aggressionem dicti itineris patris mei, summus pontifex, ut dicitur, sit commotus, adeo quod presumitur ipsum velle procedere contra ipsum, et quia actus suos tanquam vobis proximos vos nostis, et condicionem ac statum mei patrimonii ignoratis, idcirco venerande vestre benignitati significo quod pater meus predictus olim iam diu est regna sua et (terram suam dedit et) concessit michi donacione irrevocabili inter vivos, sibi in predictis solum retinens ~~in predictis~~ usumfructum, et de eius mandato barones regnorum et terre atque magnates, milites, (cives) et burgenses dictorum regnorum et terre publice in curia generali me in dominum iuraverunt, et predicta regna et terram ex causa dicte donacionis ego tenui et adhuc hodie teneo et possideo pacifice et quiete, et ratione predictorum regnorum et terre ad ius et dominium meum spectancium paratus sum coram summo pontifice querelantibus respondere, cum per sacrum oraculum summi pontificis me contingerit evocari. Quia vero sanctitati Sedis Apostolice ac magnificencie vestre per litteras tantum predicta significo et sollempnes nuncios non transmittito, vestra ob hoc sublimitas non miretur, misissem etenim si securum ad curiam potuissent habuisse (*sic*) accessum, set non credo vestram excellenciam ignorare, cum sit notorium et nulla possit ratione celari, quod per terram inimicorum oporteret nuncios meos ad Romanam Curiam comeare, per quam quidem terram transire sine mortis periculo nullatenus potuissent, maxime cum in terra regis Karoli sit preconizatum publice per precones quod quicumque aliquem de dominio nostro ad oficiales dicti regis vivum vel mortuum adduxerit, certam habeat exinde peccunie quantitatem. Si vero michi vel meis sollempnibus nunciis locus tutus et idoneus fuerit assignatus, paratus sum per me vel per nuncios, sicut dixi, coram summo pontifice comparere et inibi de iure meo docere et querelantibus modo debito respondere. Volo insuper vos hoc scire, quod domino pape litteras meas dirigo, premissa omnia continentes

Data Barchinone III° kalendas marcii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

Similis littere fuerunt misse domino Latino, divina providencia episcopo Ostiensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Domino Benteveyna, episcopo Albanensis.

Domino Ieronimo, episcopo Prenestino.

Domino Ordonio, episcopo Tusculano.

Domino Bernardo, episcopo Portuensis.

Domino Gerardo, episcopo Sabinensis.

Alie littere similis predictis ~~ete~~ cetus cardinalium fuerint misse domino Anxerio, divina providencia tituli Sancte Praxedis sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Domino Iohanni, tituli Sancte Cicilie Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Domino Comiti, divina providencia tituli Sancte Prudenciane sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Domino Hugoni, divina providencia /sacro sancte Romane Ecclesie\ presbitero cardinali.

Domino Gervasio, et cetera ut supra.

Alie littere similis predictis fuerint misse domino Godoffredo, divina providencia Sancti Georgii ad Velum aureum sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Domino Matheo, Sanctie Marie in Porticu diaconi cardinalis.

Domino Iacobo, Sancte Marie in Cosmedi diacono cardinali.

Domino Iordano, Sancti Eustachii diacono cardinali.

Domino Iacobo de Columpna, (Sancte Marie) in via Lata diachono cardinali.

Domino Benedicto, Sancti Nicholay in Carcere tulliano diachono cardinali.

Fuerunt misse littere Raimundo de Ponte, iurisperito, et Guillelmo de Turribus, canonico Ilerdensis, videlicet IIII^{or} cuilibet eorum, ut presentarent litteras predictas domini pape et cardinalibus.

Data ut supra.

Isti portaverunt litteras predictas, videlicet quilibet eorum similis, quia de litteris missis domino pape et cardinalibus et aliis fuerunt facte IIII^{or} similis, de quibus quilibet istorum portavit unam, et fuit eisdem locus assignatus sub pena corporum et bonorum per quem transire debeant ut inferius sequitur:

Galego portat XXI^a cartas, et fuit mandatus eidem sub dicta pena quod transiret per Provinciam et non per Arles.

Petrus de Mirambello portat XXI^a cartas, et fuit mandatum eidem sub dicta pena quod transeat per Savoya et per montem de Briga.

Petrus de Sarriano portat XXI^a cartas, et fuit eidem mandatum sub dicta pena quod transeat per Savoya et per montem de Sancto Bernardo.

Guillelmus d'Ostalrich portat XXI^a cartas, et fuit eidem mandatum sub dicta pena quod transeat per Savoya vel per montes Sancti Bernardi prout ipse voluerit.

496

[1283], març, 7. Lleida

Es registra l'ordre a Mussa de Portella que esperi, fins a nova comunicació, a preparar les virtualles per a les entrevistes que l'infant Alfons ha de tenir amb l'infant Sanç.

Reg. 60, f. 42v.

Fuit missa littera Mussa de Portella, baiulo domini regis, quod, cum mandatum fuisset sibi per litteras domini Alfonsi, quod, pro eo quia debebat habere vistas in medio presentis mensis marcii cum inclito dompno Sanccio, quod [pa]raret victualia et alia que ad dictas vistas haberet necessaria, quod non pararet illud donec super eo mandatum aliud haberet.

Data Ilerde VII idus marcii [M^oCC^oLXXX^oII^o].

497

[1283], març, 10. Lleida

L'infant Alfons mana a Ramon de Sant Lleïr que, atès que l'infant Sanç encara no ha volgut pagar el deute que té amb Pere de Rubí, li ho torni a demanar; en cas que rebi una resposta contrària, que doni ordre de retenir béns dels homes de Castella.

Reg. 60, f. 50r.

Dilecto suo Raimundo de Sancto Literio, tenenti locum procuratoris in regno Valencie citra Xucahrum. Cum intellexerimus quod inclitus dompnus Sanccius, illustris regis Castelle maior filius et heres, debeat Petro de Rubi, civi nostro Barchinone, ducentas viginti quinque libras regales, et ad instanciam ipsius Petri dominus rex pater noster et nos rogaverimus pluries per litteras nostras dictum dominum Sanccium quod eidem Petro satisfaceret in debito predicto, et sibi per eundem dompnum Sanccium non fuerit satisfactum, mandamus vobis quatenus, visis presentibus, moneatis per litteras vestras dictum dompnum Sanccium quod

dicto Petro satisfaciat in debito supradicto et in dampnis et interesse que dictus Petrus sustinuit ratione debiti supradicti. Quod si dictus dompnus Sancius facere noluerit, deinde pignoretis seu pignorari faciatis res et bona hominum Castelle qui sequuntur vestigia dicti dompni Sancci et tenent se cum eo, et ipsis pignoribus factis, teneatis ea de manifesto per XXX dies, et si infra dictos XXX dies dicto Petro de Rubi in dicto debito et dampnis satisfactum non fuerit, deinde ipsi Petro in debito predicto et in dampnis, missionibus et interesse que pro eodem debito exigendo sustinuerit, plenarie satisfaciatis.

Data Ilerde IIII° idus marcii [M°CC°LXXX°II°].

¶Consilium.

498

[1283, març, 24. Lleida]

L'infant Alfons demana a Juan Núñez, vassall de Santa Maria i senyor d'Albarrasí, que no retengui béns dels homes de Montalbano, perquè el bestiar que ell li ha fet embargar havia estat comprat contra les ordenances del seu pare i seves.¹

Reg. 60, f. 66r.

Nobili et dilecto Iohanni Nunii, vassallo Sancte Marie et domino de Albarrasino. Intelleximus per homines de Montealbano quod vos minatus fuistis pignorare eosdem eo quia abstulerunt quibusdam hominibus bestiarium quod a vobis emerant quodque extiterat de Castella. Verum, cum nos dictum bestiarium emparaverimus, eo quia empicio fuerit contra ordinacionem et prohibicionem dicti domini regis patris nostri et nostram, rogamus vos quatenus dictos homines de Montealbano ratione huiusmodi non pignoretis seu adgravetis in aliquo, quoniam nos sumus parati facere vobis exhiberi per ipsos homines super predictis iusticie complementum.

Data ut supra [Ilerde IX° kalendas aprilis anno Domini M°CC°LXXX°II°].

1. *El doc. següent hi està relacionat: Fideli suo iusticie de Montealbano. Mandamus vobis quatenus Geraldum d'Alasquar quem captum detinetis, eo quia, ut dicitur, emerat contra ordinacionem et prohibicionem domini regis et nostram bestiarium quod roppatum fuerat in Castella, adducatis nobis, visis presentibus, captum et bene custoditum, ita quod ipsum habeatis coram nobis captum in Cesaraugusta die martis proxime ventura. Data ut supra.*

499

[1283, març, 24. Lleida]

L'infant Alfons recomana Arnau de Cortsaví a la reina Esclarmonda de Mallorca, i li demana que prorrogui el pagament dels deutes que tenen Arnau i Bernat Hug de Cabrenys.¹

Reg. 60, f. 66r.

Serenissime et quamplurimum diligende domine Sclarmunde, Dei gracia illustri regine Maioricarum, comitisse Rossilionis et Ceritanie et domine Montispessulani, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum et cetera, salutem et sincere dileccionis efectum. Serenitatem vestram rogamus pro nobili et dilecto nostro Arnaldo de Corssavino quatenus, amore nostri et precibus, ipsum recomendatum habentes, eundem prosequamini, si placet, graciis et favore. Pretera, cum idem nobilis et Bernardus Hugonis de Cabrens sint aliquibus creditoribus, ut intelleximus, in debitis obligati, rogamus dileccionem vestram quatenus eosdem, amore nostri, elongari faciatis a solutione ipsorum debitorum hinc usque ad festum Sancti Michaelis proximo venturum, et istud regraciabimur vobis multum.

Data ut supra [Ilerde IX° kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^oII^o].

¶ Dominus infans.

1. Envia la mateixa carta a Arnau Batlle, procurador del rei de Mallorca (f. 66v).

500

[1283, març.] Lleida¹

L'infant Alfons comunica a l'infant Sanç que està a l'espera d'una nova data per tenir les entrevistes, ja que ha rebut informació que a mitjan mes de març no serà possible.

Reg. 60, f. 69v-70r.

/Inclito\ ~~Illustri~~ et quamplurimum diligendo consanguineo suo tanquam fratri sibi karissimo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, infans Alfonsus et cetera. Ex fervore dileccionis quam post patrem nostrum ad vos tanquam ad fratrem habemus, affectavimus semper et affectamus etiam vos videre ac nobiscum mutuo colloquio consolari, et ideo super hoc quedam verba posumus in ore dilecti et religiosi viri fratris Raimundi de Crebesino, ordinis Hospitalis Iherosolimitani, vobis ~~gerimus~~ lacius

explicanda. Verum quia nuperrime litteras recepimus ad eodem in civitatem Barchinone personaliter constituti quod vobis placebit vistam habere nobiscum in medio presentis mensis marcii, licet ille terminus esset assignatus ad celebrandum consilium a venerabili archiepiscopo Terrachone et universis suis sufraganeis et aliis ecclesiarum prelati provincie Terrachone super arduis negociis statum domini regis patris nostri et tocius terre sue ac nostrum tangentibus, nos, cum propter magnum desiderium quod habemus vos videndi, et propter quedam alia que noster vobis nuncius verbotenus declarabit, incontinenti de Barchinona recedentes versus vos incepimus dirigere gressus nostros, et cum fuimus Terrachone, Luppus Garçie, nuncius vester, nobis ex parte vestra litteras de credencia presentavit, qui coram nobis proposuit quod, licet vos desideraretis similiter vistam habere nobiscum, non tamen poteratis in loco de Agreda dicto termino interesse, nec aliquem alium terminum vobis ex parte nostra super dicta vista habenda poterat assignare quousque ad vos rediisset et a vobis super hoc certitudinem habuisset, asserens nichilominus expedire ut nos super hoc ad vos nostrum specialem ~~nostrum~~ nuncium miteremus qui nos, post habitum vobiscum colloquium, certos redderet qua die vobiscum vistam habere possemus. Nos igitur predictis et aliis que dictus nuncius vester nobis exposuit diligenter consideratis, non vidimus expedire quod nos ad partes Tirasone accederemus ad presens quousque super hoc a vobis responsum et certitudinem haberemus, ne vos in negociis vestris possetis forsitan impediri vel etiam retardari, et ideo mittimus ad vos fidelem nostrum Arnaldum Guilelmi de Cardonets, nostrum specialem ~~nostrum~~ nuncium, per quem super predicta vista habenda nobis voluntatem vestram, opportunitatem et propositum declaretis.

Data Ilerde.

¶ Concilium.

1. *L'infant es troba a Lleida fins al dia 24 de març, després es dirigeix cap a l'Aragó; és possible que finalment la carta no s'expedís, vegeu el document següent.*

501

[1283], març, 31. Saragossa

L'infant Alfons comunica a l'infant Sanç que està a l'espera d'una nova data per tenir les entrevistes.

Reg. 60, f. 70v.

Infanti dompno Sancio et cetera. Vestras recepimus litteras, quibus diligenter intellectis vobis respondimus quod, nobis recedentibus de Barchinona animo eundi Tirasonam ut haberemus vistas vobiscum, obvinuit nobis die qua intravimus Terrachone Luppus Garçie, nuncius vester, qui dixit nobis ex parte vestra quod non possetis esse in Agreda in medio presentis mensis marcii ratione quorundam negotiorum que vobis occurrerant, nec certificavit nos qua causa vel quo tempore volebatis vos videre nobiscum. Propter quod misimus ad vos nostrum nuncium specialem, ut super ipsa vista habenda significaretis nobis per eundem propositum et oportunitatem vestram cum igitur dictus nuncius noster nondum redivit ad nos, nec vos ipsum videritis, ut per tenorem litterarumstrarum perpendimus, spectamus cerciorari de voluntate vestra et proposito per eundem. Preterea venimus Cesarauguste pro facto dicte viste ut incontinenti, cum de voluntate vestra et proposito certi fuerimus per dictum nuncium nostrum, ad dictas vistas celeriter accedamus.

Data Cesarauguste II° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

502

[1283], març, 31. Saragossa

L'infant Alfons emet un guiatge per als nuncis de l'infant Sanç.

Reg. 60, f. 70v.

Universis officialibus. Cum inclitus dompnus Sancius, illustris regis Castelle maiori filius et heres, miserit ad nos cum literis suis Dominicum Mathei et Martinum Petri, nuncios suos, et nunc habeant ad eum redire, mandamus vobis quatenus eisdem nullum impedimentum vel contrarium faciatis seu fieri permitatis, immo esidem provideatis, si necesse fuerit, de securo transitu et ducatu. Presentes tamen per VIII dies post confeccionem earum valere volumus et non amplius.

Data Cesarauguste II° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

503

[1283], març, 31. Saragossa

L'infant Alfons comunica a Ferrando Pérez de Pina que li envia Guillem de Bellvís i Pedro Jiménez de Moneba perquè, juntament amb ell, es cuidin dels infants Alfons i Ferran fins que ell mateix arribi a Lleida o ordeni una altra cosa. També li mana que amb els infants hi siguin solament aquells que li diguin Guillem i Pedro.

Reg. 60, f. 71r.

Ferrando Petri de Pina. Significamus vobis quod mitimus ad partes ipsas dilectos milites nostros Guilelmum de Pulcroviso et Petrum Eximeni de Moneba ut simul vobiscum custodiant et teneant in cura infantes dompnum Alfonsum et dompnum Ferrandum, filios illustris infantis dompni Ferrandi quondam, quousque nos simus Ilerde et ordinemus statum et custodiam eorum iuxta mandatum nobis factum per dictum dominum regem patrem nostrum per literas suas. Vos igitur eos recipiatis et faciatis super predictis prout ipsi voluerint et ordinaverint, et non teneatis alios homines vel familiam in castro Ilerde neque cum dictis infantibus nisi illos quos dicti Guilelmus de Pulcrovisu et Petrus Eximini voluerint. Credatis etiam eisdem super eis (*sic*) que vobis ex parte nostra duxerint refferenda.

Data Cesarauguste II° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

504

[1283, març, 31. Saragossa]

L'infant Alfons mana al veguer, a la cúria, al batlle, als paers i als prohoms de Lleida que creguin tot el que els diran Guillem de Bellvís i Pedro Jiménez de Moneba amb relació a la custòdia dels infants Alfons i Ferran.

Reg. 60, f. 71r.

Vicario, curie, baiulo, paciariis et probis hominibus civitatis Ilerde, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus credatis dilectis militibus nostris Guilelmo de Pulcrovisu et Petro Eximini de Moneba super hiis que vobis super custodia infantum dompni

Alfonsi et dompni Ferrandi, filiorum infantis dompni Ferrandi quondam, ex parte nostra duxerint refferenda. Mandamus etiam vobis quatenus super predictis obediatis et faciatis pro predictis Guilelmo et Petro prout pro nobis personaliter faceretis in omnibus hiis que vobis ex parte nostra dederint in mandatis.

Data ut supra [Cesarauguste II° kalendas aprilis M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Idem [Concilium].

505

[1283, abril, 3. Saragossa]

Es registra l'ordre que tots els oficials deixin transitar el bestiar de Blanca de Molina.

Reg. 60, f. 76v.

Fuit mandatum universis officialibus quod bestiarium dompne Blanche de Molina permitant esse in terra sua salve et secure, ipsa solvente iura et cetera.

Data ut supra [Cesarauguste III° nonas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

506

[1283], abril, 3. Saragossa

L'infant Alfons convoca a la seva presència Guillermo de Pueyo, fill de Guillermo de Pueyo, jutjat per haver causat danys a Castella.

Reg. 60, f. 82r.

Guilelmo de Podio, filio nobilis Guilelmi de Podio, salutem et dileccionem. Ex parte dompni infantis Sancii significatum est nobis quod vos intulistis dampna et maleficia in Castella. Quare mandamus vobis quatenus X^a die post receptionem presencium compareatis coram nobis paratus stare iuri super predictis, alias procedemus contra vos iusticie mediante.

Data Cesarauguste III° nonas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Consilium.

506bis

1283, abril, 4. Aberconwy

El rei Eduard envia missatgers al rei Pere (per informar-lo de les seves decisions respecte al desafiament de Bordeus).

Original no localitzat.

Ed. Rymer 1745, I, II, 219.

Excellentissimo principi Petro, Dei gratia illustri regi Aragonum, Edward, et cetera, salutem in Domino. Cum dilectos et fideles nostros Galfridum de Grenvil et Antonium Bek, exhibitores presentium, de quorum probate fidei sinceritatem plenam optinemus fiduciam, a nostro latere ad vestram presentiam destinemus, excellenciam vestram requirimus et rogamus quatinus velitis eisdem et eorum alteri super hiis que ex parte nostra vobis expresserint viva voce fidem indubitabilem adhibere.

Data apud Aberconwey in Snaudon quarto die aprilis anno Domini MCCLXXXIII.

Et sciendum quod una littera de credentia clausa dirigitur predicto regi Sicilie, et una alia regi Aragonum; tertia regi Francie, quarta Gastoni, vicecomiti Byarn, quod credant predictis Galfrido et Antonio in hiis que eis discent ex parte regis. Et sunt omnes clause.

507

[1283], abril, 6. Saragossa

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que desempari una granja que el monestir de Veruela havia concedit per un temps limitat al cavaller Ferrando García.

Reg. 60, f. 79v.

Inclito et quamplurimum diligendo et cetera infanti dompno Sancio, et cetera, infans Alfonsus, et cetera. Intelleximus per abbatem monasterii de Berola quod vos emparastis et emparata tenetis quandam grangiam quam dictus abbas et conventus eisdem monasterii concesserunt in beneficium Fferrando Garçie, militi, habendam et tenendam per certum tempus, quod tempus est elapsum, et per idem tempus dictus Ferrandus habuit et tenuit dictam grangiam. Quare dileccionem vestram rogamus quatenus predictam grangiam predicto abbati desemparari et tradi faciatis, et istud regraciabimur vobis multum.

Data Cesarauguste VIII° idus aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Magister Arnaldus.

508

[1283], abril, 7. Messina

Es registra l'enviament d'una carta a nobles pisans gibel·lins per induir-los, ells i el Comú, a ser fidels al rei Pere. Es tramet la mateixa carta als capitans dels gibel·lins de Florència, Pistoia i Siena.

Reg. 54, f. 220r.

Ed. Carini 1882: doc. 648.

Scriptum fuit infrascriptis hominibus /nobilibus\ de Pisis, dilectis domini regis, pro inducendo se et idem Comune ad dictum regem, videlicet.

Data Messane VII° aprilis anno predicto [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Iohanni Sasseta, domino Betto Boncha, comiti Facio, domino Gerardo Sancho, capitaneis partis Gebelline Florencie, Pistorie et Senarum.

Data ut supra.

Domino Pheo de Guitto, domino Guidoni Caprono, domino Iohanni Coparga, domino Hugoni de Uguitto, domino Oddoni Pacis, domino Albizo de Fichicho, domino Iohanni Kolle, domino Ugoni Sellette, domino Guidoni Bochiio, uxori ac consortibus sui, domino Lamberto Picculo, domino Guidoni Buchio, domino Bartholomeo Musca, domino Iohanni Fasolo, iuris civilis professori, domino Andretto, domino Girardo Fasolo, iuris civili professoris, domino Guinicello, domino Nicoloso Bonsignore de Senis.

Date ut supra.

509

[1283], abril, 7. Messina]

El rei Pere protesta davant el podestà, els capitans i el Comú de Gènova per actes de pirateria comesos contra els seus súbdits, quan aquests mai no han fet cap dany als genovesos.

Reg. 54, f. 220v.

Ed. Carini 1882: doc. 651.

Petrus, et cetera, nobilibus et egregiis viris potestati, capitaneis et Comuni Ianue, dilectis amicis suis, salutem et omnem bonum. Inlicitam enormitatem processuum, ymmo excessum, qui per duas galeras ianuens(i)um contra fideles nostros sículos in partibus ipsius insule comminantur, ad probitatis vestre noticiam nostra providit serenitas derivandus, ut ipsos excessus punientes commissos in hiis que committere possent, forte deinceps talem velitis cautela modum assumere quod fideles nostri per ianuenses minime offendentur, sicut ianunensibus per fideles nostros inferri gravamina aborretis, /dum liceat maxime nostros vestris ac vestros nostris nedum non ledi ad offensionem patrandam, quinymmo ianuamina (*sic*)\ impartiri, hinc igitur quod ianuenses galearum ipsarum pluribus disrobacionibus, quas erga sículos fideles nostros pridem exercentur piratice non contenti, quarum distrobacionum qualitatem vobis scribere nostra serenitas prorogavit, credens eos a tam inlicitis actibus abstinere, quandam taridam Mauri Calchini de Iadara, mercatoris veneti, oneratam diversis rebus et mercibus Puchini de Cassina et quorundam aliorum mercatorum de Messina, nostrorum fidelium, ad portum Trapani declinantem, piratice invadentes, eam de portu ipso cum toto honore nequiter extra-xerunt, quem patrono et mercatoribus ipsis restituere denegantes, cum secum ut rem hostium adduxerunt. Atque ideo nobilitatem et discrecionem vestram requirimus et rogamus attente quatenus non minus dicto patrono quam dictis mercatoribus, fidelibus nostris, vassellum et onus eis, sicut indecenter ablata, si placet, restitui facientes, piratarum ipsorum excessus velitis punire commissos, et talem cautelam summere pro futuris, quod per ianuenses fideles nostri minime offendantur, sicut ianuenses per nostros offendi fideles nostra minime serenitas pateretur.

Data ut supra [Messane VI° idus aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio].

510

[1283], abril, 13. Saragossa

L'infant Alfons comunica a l'infant Jaume de Castella que si s'han embargat unes vaques a uns homes seus és perquè les van

exportar contra l'ordre del seu pare, per això li demana que torni als homes de Tarassona el bestiar que se'ls ha retingut com a represàlia.

Reg. 60, f. 85v.

Inclito et quamplurimum diligendo et karissimo consanguineo suo infanti dompno ~~Sanccio~~ Iacobo, illustris regis Castelle filio, infans Alfonsus, et cetera. Vestras recepimus litteras, et intellectis hiis que nobis dici transmisistis super quibusdam pignoribus que homines vestri fecerant hominibus nostris Tirasone, racione quarundam vaccarum quas fidelis noster Salamon de Portella eis ceperat, vobis respondemus quod, prout didicimus pro certo, dictus Salomon pignoravit et accepit dictis hominibus vestris vaccas predictas quia ipsas contra ordinacionem et prohibicionem factam per dominum regem patrem nostrum et per nos mitteba(n)t de Aragonia et de Navarram. Quare dileccionem vestram rogamus quatenus ircos et alias res quas homines vestri predicti dictis hominibus Tirasone pignoraverunt faciatis eisdem restitui, nos enim parati sumus facere fieri dictis vestris hominibus per dictos homines Tirasone super omnibus querimoniis quas de eis habeant, sine difugio, iusticie complementum. Ad illud quod nobis dici transmisistis, quod mitteremus vobis unum bonum equum ad opus vestri, respondemus quod nos ad presens non habemus aliquem equum qui vobis esset idoneus, set nos perquiremus unum bonum et illud vobis mitemus.

Data Cesarauguste idus aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

511

[1283], abril, 16. Saragossa

L'infant Alfons recomana a l'infant Sanç Pedro Cornel, que es dirigeix a la seva presència per raó de l'heretat d'Alfaro, que diu que pertany a la seva esposa.

Reg. 60, f. 89r.

Inclito infanti dompno Sancio, infans Alfonsus, et cetera. Noveritis quod nobilis Petrus Corneli accedit ad vos racione iuris quod sibi dicit pertinere, racione uxoris sue, in castro et villa de Alfaro. Quare rogamus dileccionem vestram quatenus super facto predicto sitis dicto nobili favorabilis et benignus nostris precibus

et amore, taliter quod preces nostras apud vos sibi senciat fructuosas, nos enim in similibus et maioribus sumus parati preces vestras benigniter obedire.

Data Cesarauguste XVI° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Dominus infans.

512

[1283], abril, 20. Saragossa

L'infant Alfons comunica a l'infant Sanç que ha entès perfectament allò que li ha dit el seu nunci, al qual ha de creure amb la resposta que li envia.

Reg. 60, f. 94v.

Infanti dompno Sancio, infans Alfonsus, et cetera. Significamus dileccioni vestre nos plene intellexisse ea que discretus clericus et cancellarius vester /Gomez Garcia\ nobis ex parte vestra exposuit, super quibus vobis responsione transmitimus per eundem. Credentes eidem, si placet, super hiis que vobis super responsione predicta ex parte nostra duxerit referenda.

Data Cesarauguste XII kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

513

[1283], abril, 25. Saragossa

L'infant Alfons ordena als homes de Filera que tornin a Miquel Martí allò que li han retingut, perquè va treure virtualles a homes d'Aragó, que les exportaven il·legalment, per manament del rei.

Reg. 61, f. 103v.

Iuratis et concilio de Filera. Intelleximus quod vos metu treuge seu guerre que speratur esse, ut dicitur, inter vos et homines de Sangossa, pignoratis Michelem Martini, custodem rerum prohibitarum, pro eo quia, secundum mandatum domini regis et nostrum, abstulit quibusdam hominibus Aragonie victualia prohibita que portabant in Navarram. Quare mandamus vobis quatenus dictum Michelem vel custodes alios dictarum rerum prohibitarum

non gravetis vel pignoretis racione predicta, cum illud fecerint de mandato domini regis et nostro, et si aliqua pignora eis fecistis, ea sibi, visis presentibus, restituitis.

Data Cesarauguste VII° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

514

[1283], abril, 27. Saragossa

L'infant Alfons mana al batlle de Palamós que faci desembargar tres vaixells carregats de blat que el rei de Mallorca enviava des del Rosselló a l'illa.

Reg. 61, f. 105r.

Baiulo de Palamors vel eius locum tenenti. Intelleximus quod vos emparavistis et emparatos retinetis tres lembos honeratos blado quod illustris rex Maioricarum fecit carricari in dictis lembis in terra sua Rossilionis et portari apud Maioricam. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus, absolvatis et desemparetis dictos lembos cum blado in eis carricato, et ipsum permitatis apud Maioricam deportari.

Data Cesarauguste V^o kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

515

[1283], abril, 27. Saragossa

L'infant Alfons demana a Ramon de Ribelles, castlà d'Amposta, que es prepari per defensar el regne de València contra els genets que envia Ibn Iussuf, rei del Marroc. Tramet la mateixa carta a Berenguer de Sant Just, mestre del Temple a Aragó i Catalunya, a Gonzalo Rodríguez, comanador de Montalbán, i a Rodrigo Pérez Pons, comanador d'Alcanyís.

Reg. 61, f. 108v.

Reg. Carini 1884: II, 143.

Fratri Raimundo de Ribellis, castellano Emposte. Quia pro certo didicimus ianetos et familiam bellatorum Aben Iuçeff, regis Marrochorum, et aliorum plurium venturos in brevi pro inferendo dampno in regno Valencie, vobis dicimus et rogamus ac vos requirimus et monemus quatenus paretis vos et milites vestros

armis, victualibus et aliis apparatibus ad defendendum regnum predictum, ita quod prima die proximi venturi mensis iunii sitis in dicto regno ipsum ab inimicorum incursibus defensuri.

Data Cesarauguste V^o kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Similis fuit missa fratri Berengario de Sancto Iusto, magistrorum (*sic*) domorum militie Templi Aragonie et Catalonie.

Similis fuit missa Gondiçalbo Roderici, comendatori Montisalbani.

Similis fuit missa fratri Roderico Petri Poncii, comendatori Alcanicii.

516

[1283, abril, 27. Saragossa]

L'infant Alfons concedeix llicència a Bernat Oliver de Mallorca d'armar un vaixell contra els enemics del rei, amb la condició que abans porti Cervià de Riera a Mallorca i el porter Sanç de Tena a Sicília.

Reg. 61, f. 112v.

Bernardo Olivarii de Maioricis. Noveritis nos concessisse vobis, ad instanciam fidelis nostri Cerviani de Riaria, licenciam armandi in terra domini regis contra inimicos ipsius sub hoc modo et conditione, quod transferatis dictum Cervianum et Sancium de Tena, portarium domini regis et nostrum, et illos quos secum duxerint apud Maioricam in ligno vestro armato et bene preparato, et de Maioricis transferatis dictum Sancium et ponatis, et illos qui secum duxerit, in partibus Sicilie, et completis hiis per vos, deinde possitis armare quandocumque velitis in terra dicti domini regis ut superius continetur. Preterea dictus Cervianus componat vobiscum de naulo sive logerio quod habere debeatis competenter pro viaticis supradictis.

Data ut supra [Cesarauguste V^o kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Idem [Concilium].

517

[1283], abril, 29. Saragossa

L'infant Alfons, davant l'amenaça d'invasió per part del rei de França i del rei Carles, demana, a nom seu i de la reina, ajuda i consell a Jaume, rei de Mallorca.

Reg. 61, f. 112r.

Reg. Carini 1884: II, 144.

Serenissimo et quamplurimum diligendo patruo suo karissimo domino Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum illustri, comiti Rossilionis et Ceritanie ac domino Montispessulani, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, eius vices gerens, salutem et sincere dileccionis affectum. Si bene recolitis nobilis vir Guilabertus de Crudiliis ad serenitatis vestre presenciam nuper accessit, qui, ex parte domine regine, matris nostre et vestra (*sic*), vos instanter rogavit quod, cum interesset nostra vos requirere ut patrem in nostris negociis, desisteritis a proposito transfretandi ad partes Maiorice et iuvaretis nos ad regendum regnum nobis comissum a domino rege patre nostro ope consilio et favore. Set quia oportebat vos de necessitate transfretare ad partes Maiorice predictas, non potuistis remanere, licet responderitis dicte domine regine matri nostre et nobis per dictum nobilem et litteras vestras quod credebatis ad partes istas usque ad festum Resurreccionis Domini remeasse. Cum igitur pro certo didiscimus regem Francie et regem Karolum venturos contra nos et terra domini regis predicti cum suis exercitibus, et nobis et dicte terre dampnum illaturos, et expediat nobis in hoc necessitatis articulo ad vos ut ad patrem recurrere pro obtinendo consilio, auxilio et favore, serenitatem vestram attente requirimus et rogamus quatenus, intuitu debiti quo dicto domino regi et nobis estis astricti, placeat vobis redire ad partes istas et nobis conferre auxilium et iuvamen, ne videamur in absencia domini regis patris nostri circa regimen et deffensionem terre dicti domini regis ope et vestro consilio destituti. Credentes, si placet, ex parte nostra super hiis et aliis que vobis ex parte nostra dixerit fideli nostro Cerviano de Riaria, quem ad excellenciam vestram duximus transmittendum.

Data Cesarauguste III° kalendas madii anno et cetera [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

518

[1283], abril, 30. Saragossa

L'infant Alfons mana als seus oficials que capturin tres homes que han robat diners a la reina de Castella i han fugit.

Reg. 61, f. 111r.

Universis officialibus domini regis et suis ad quos presentes pervenerint. Noveritis quod illustrissima regina Castelle nobis dici transmisit quod And[r]eas Petri, et Rodericus de Tahust et Egidius de Turribus fugerunt ab ea et secum deportarunt quandam suam peccunie quantitatem. Quare mandamus vobis quatenus predictos capiatis incontinenti ubicumque ipsos invenire poteritis, et eosdem tamdiu captos teneatis, donec a nobis mandatum aliud habeatis.

Data Cesarauguste II kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

519

[1283], maig, 1. Saragossa

L'infant Alfons nomena Cervià de Riera procurador seu per tal de demanar ajuda al rei de Mallorca contra l'amenaça d'invasió del rei de França i del rei Carles.

Reg. 61, f. 118v.

Reg. Carini 1884: II, 144.

Noverint universi quod nos infans Alfonsus, illustris regis Aragonum promogenitus, eius vices gerens, constituimus, facimus et ordinamus procuratorem nostrum certum et specialem te Cervianum de Riaria, tanquam presentem, ad amonendum et requirendum illustrem regem Maioricarum, karissimum patruum nostrum, ex parte domini regis, patris nostri, et nostra, ut ipse, iuxta pacta et convenciones initas inter ipsum et dictum regem patrem nostrum iuvet nos et terram domini regis et nostram contra regem Francie et Karolum qui, ut dicitur, congregatis exercitibus venient ad expugnandum et debellandum nos et terram domini regis patris nostri et nostra. Ita inquam constituimus te procuratorem ad premissa quod super eisdem possitis, pro nobis et nomine domini regis et nostro, facere iamdictas am(o)niciones et alia que ipsum negocium pertinencia, et habeant roboris firmitatem acsi per dominum regem patrem nostrum et nos personaliter essent facte.

Datum Cesarauguste kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

520

1283, maig, 6. Saragossa

El rei Pere ordena a l'arquebisbe de Tarragona que no publiqui ni permeti que es faci pública la sentència d'excomunió formulada pel papa Martí IV; la pena per qui desobeeixi serà la decapitació. Envia la mateixa ordre a tots els bisbes, els principals abats i altres personatges eclesiàstics de la Corona, i tramet als veguers, sobrejunters i justícies el manament de fer complir les ordres reials.¹

Reg. 46, f. 194r-v.

Ed. Vincke 1936: doc. 24; González Antón 1975: doc. 6-7.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, venerabili et dilecto Bernardo, per eandem Terrachonensis archiepiscopo, salutem et dileccionem. Ad aures nostras pervenit quod sumus pontifex voluntarie et impetuose, de facto potius quam de iure, contra nos et gentes nostras sentencias seu processus aliquos promulgavit, nobis non monitis nec citatis, vel in nobis iuris fatica in aliquo non inventa cum paratos nos obtulerimus et offeramus facere cuilibet de nobis querelanti iusticie complementum. Volentes igitur precavere ne, ratione dictorum processuum, sic iniuste et indebite factorum, nobis vel gentibus terre nostre scandalum eveniat sive dampnum, et ne persone vestre cui tenemur propter naturalitatem quam habetis nobiscum accidere valeat detrimentum, vos rogando requirimus et monemus ac vobis dicimus et mandamus districte quatenus instictu vel monitione alicuius non presumatis palam vel occulte sentencias vel aliquod de predictis processibus contra nos vel gentes nostra aut terram nostram promulgatis aliquatenus publicare nec sustinere quod per aliquem publicentur. Scituri pro certo quod, si forte, quod absit, vos vel aliquis alius ausus temerario aliquam dictarum sentenciarum vel processuum palam vel occulte publicaverit, pena capitis absque remedio punietur. Et ut ab occasione huiusmodi caveatis, scire vos volumus nos expresse mandasse officialibus et subditis nostris quod incontinenti mandatum huiusmodi exequantur.

Data Cesarauguste II° nonas may anno Domini millesimo CC^oLXXX^o tercio.

Sub simili forma fuit scriptum infrascriptis episcopis, abbatibus, prioribus, prelati et prepo(s)itis: episcopo Barchinone, episcopo Dertuse, episcopo Valencie, episcopo Gerunde, episcopo Ilerde, episcopo Osce, episcopo Tirasone, episcopo Vici, abbati Sancti Salvatoris de Brea, abbati Sancti Petri de Galligans, abbati de Bisuldono, abbati Ameriensis, abbati Sancte Marie de Rosis, priori Sancti Pauli, abbati de Villabertran, abbati de Banyoles, abbati Sancti Felici de Guixols, priori Sancte Anne, abbati Sancti Petri de Rosis, abbati de Sancta Cilia, abbati Sancti Benedicti de Bages, abbati Sancti Iohannis de Abbatissis, preposito Minorise, abbati Campirotundi, abbati Stagnensis, abbati Sancti Cocuphatis Vellensis, abbati Sancti Laurencii de Monte, priori de Terracia, abbati de Montearagon, abbati Sancti Iohannis de Penna, abbati de Fontecleara, preposito Selsone, abbati Sanctarum Crucum, abbati Aggerensis, abbati de Bellopodio, abbati de Cardona.

Similes fuerunt facte tam ordini Fratrum Minorum quam Predicatorum.

Data in exercitu Albarrasini V^o idus iunii.

Valencie, Turolii, Daroce, Calataiubi, Tirasone, Cesarauguste, Osce, Ilerde, Terrachone, Dertuse, Barchinone, Villafrancha, Gerunde, Vic, Castillioni Impuriarum, Xative, Montisalbi.²

Bernardo de Peratalla, vicario Barchinone vel eius locum tenentibus in ipsa vicaria aut aliis locis sibi commissis, salutem et dileccionem. Mandamus vobis firmiter et districte quatenus, si forte aliquis prelati sive sit archiepiscopus vel episcopus, vel alia quolibet persona cuiuscumque condicionis vel dignitatis exi(s)tat, ausu temerario presumeret publicare palam vel occulte aliquas sentencias vel processus promulgatos, ut dicitur, per sumum pontificem vel quemcumque alium contra nos vel gentes nostras, quod non credimus, incontinenti ipsum prelatum, vel quemcumque alium qui publicaverit ipsas sentencias, pena capitis puniatis absque remedio, si de nostra confiditis gracia vel amore. Nos enim tolerare non possumus quod occasione aliquarum sentenciarum vel processuum promulgatorum indebite et iniuste, cum moniti nec citati non fuerimus nec in nobis fatica inventa fuerit de directo, nobis vel gentibus nostris periculum seu scandalum generari.

Data Cesarauguste idus may.

Vicario Villefranche, vicario Ilerde, vicario Cervarie, Raimundo de Molina, superiuntario Cesarauguste, superiuntario Osce, superiuntario Iacce, superiuntario Tirasone, iusticie Calataiubi, iusticie Daroce, iusticie Turolii.

1. *Vegeu reg. 62, f. 64v*: Poncio, preposito Celsone. Noveritis quod dominus rex pater noster, intellecto quod sumus pontifex indebite, et dicto domino rege non monito vel citato, promulgaverit quosdam processus iniustos contra dictum dominum regem et terram suam, significavit illud archiepiscopis, episcopis, abbatibus et aliis prelati terre sue, mandando eisdem, sub pena capitis, quod processus predictos non promulgarent contra ipsum dominum regem vel terram suam. Unde vobis istud significamus, mandantes vobis, sub pena capitis, ex parte domini regis et nostra quod vos processus predictos contra dictum dominum regem factos per summum pontificem <factos>, ut superius est expressum, minime promulgetis. Data in Acrimonte II kalendas iunii (*Reg. Carini 1884: II, 169*). 2. *Afegit en un segon moment, ja que es refereix a l'any 1284*.

521

[1283], maig, 6. Saragossa

L'infant Alfons diu a la reina Violant de Castella que, al moment de capturar un home que havia fugit amb una certa quantitat de diners seus, es va presentar Martín Pérez d'Ozca, el qual deia que encara li devia uns diners que li havia prestat la darrera vegada que havia estat per les seves terres, i demanava que li pagués amb els diners retinguts al lladre, cosa que ell no va voler fer; però, havent retingut els diners, li demana que compleixi amb el deute i li envia el lladre.

Reg. 61, f. 121v.

Serenissime et quamplurimum diligende domine Iolant, illustri regine Castelle, infans et cetera. Noveritis quod, cum nos fecissemus capi quendam hominem vestrum qui a vobis fugerat asportando secum furtive quandam vestram peccunie quantitatem, Martinus Petri de Ahuesca comparuit coram nobis dicens quod tempore preterito quo fuistis in partibus Aragonie manulevavit ad opus vestri de mandato vestro quasdam res vobis necessarias, pro quibus asserit vobis sibi debere decem mille solidos iaccenses et amplius, et supplicavit nobis quod in soluzione dicte quantitatis peccunie a vobis sibi debite faceremus sibi tradi dictas duplas, quod nos facere noluimus, set, credentes vos velle libere satisfacere eidem in eo quod sibi debetis, fecimus dictas duplas tradi in deposito penes Iohannem Egidi Tarinum (*sic*), ut eas teneret donec a vobis responsum habuerimus de premissis. Quare dileccionem vestram rogamus quatenus, amore et precibus nostris, velitis quod dictus Martinus Petri habeat dictas duplas in soluzione dicte quantitatis peccunie quam sibi debetis, ac etiam faciatis eidem in residuo dicte peccunie quam sibi debetis plenarie satisfieri. Preterea mittimus ad vos per Laurencium de Tirasona et Petrum Martini de Pena,

fideles nuncios nostros, dictum hominem captum et fecimus dari eisdem pro expensis sex duplas et medium de predictis.

Data Cesarauguste IIe nonas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Fuit missa littera universis officialibus domini regis et suis quod dictum hominem non impedian predictis nunciis, immo provideant de securo transitu et ducatu, /et quod tradant eis homines necessarios ad hoc ut securius possint ipsum hominem captum ducere.\

Data ut supra.

522

[1283], maig, 8. Saragossa

L'infant Alfons informa Juan Alonso de Haro que ha capturat nou homes que feien dany a Aragó, i resulta que dos són homes seus. Per aquest cop els perdona, però li demana que ordeni als seus homes que no facin danys a les terres del seu pare i seves perquè d'aquí en endavant seran castigats com també els de Castella.

Reg. 61, f. 125v.

Viro nobili et dilecto Iohanni Alfonso de Haro. Intelleximus per dilectum nostrum Iohannem Petri de Calconibus, iusticiam Tirasone, quod homines Tirasone ceperunt novem homines qui faciebant roperias et inferebant maleficia in regno Aragonie, et cum ipsi malefactores assecurant esse vestros et de iurisdiccione vestra, constat nobis, inquisita super hoc veritate per dictum iusticiam Tirasone, duos de predictis ~~duobus~~ /novem\ homines esse vestros de Castella, quos ob gratiam vestri duximus absolvendos, residui vero qui capti retinentur sunt de regno Aragonie et intendimus ipsos puniri iusticia exigente. Preterea rogamus vos quatenus prohibeatis et prohiberi faciatis ne homines vestri inferant maleficia vel aliqua dampna in terra domini regis patris nostri predicti. Siqui enim de cetero invenirentur maleficia vel iniurias inferentes in dicto regno, non sustineremus nec sustinere possemus, quin punirentur et procederetur contra eos prout faciendum esset. Similiter puniremus seu puniri faciemus homines Castelle siqui forte caperentur in Aragonia, hominibus seu vassallis nostris maleficia inferentes.

Data Cesarauguste VIII° idus madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

523

[1283], maig, 10. Saragossa

L'infant Alfons ordena al justícia de Tarassona que rebi els diners que Guillermo de Pueyo ha de pagar per haver causat danys a Ferrando Pérez de Sarmiento i els entregui al missatger enviat per l'infant Sanç.

Reg. 61, f. 128v.

Iusticie Tirasone. Cum nos mandaverimus per litteras nostras nobili viro Guilelmo de Podio ut compareret coram nobis ratione cuiusdam malefacte quam fecerat in terra domini regis patris nostri Ferrando Petri de Sermento, et dictus Guilelmus de Podio nobis responderit super eo, quod est paratus tradere nobis illud quod dicto Ferrando Petri abstulit et stare iuri super predictis, mandamus vobis quatenus omnes res per ipsum nobilem dicto Ferrando ablatas recipiatis loco nostri et eosdem tradatis incontinenti Ferrando Gomez, quem inclitus dompnus Sancius vobis misit ratione predicta.

Data Cesarauguste VI idus madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

524

[1283], maig, 10. Saragossa

L'infant Alfons es posa d'acord amb l'infant Sanç per anar a l'encontre del rei Pere, que va camí de Bordeus, un cop l'infant Sanç hagi disposat de l'exèrcit amb el qual posa setge a Ágreda.

Reg. 61, f. 128v.

Inclito et quamplurimum diligendo tanquam fratri sibi karissimo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle et cetera, infans Alfonsus, et cetera. Vestras recepimus litteras de credencia quas nobis misistis per nobilem et religiosum virum fratrem Rodericum Petri Poncii, qui nobis dixit ex parte vestra quod deliberaveratis exire obviam domino regi patri nostro, et quod nos iremus Tirasonam et vos veniretis ibidem, et insimul dirigeremus gressus nostros versus dictum dominum regem, quod fraternitati vestre multum regramur. Unde vobis significamus quod nos vadimus Tirasonam et erimus ibi in brevi, Domino concedente, vos etiam ordinetis et disponatis, si placet, exercitus vestros quos habetis in

obsidione castris de Agreda rectore qui sit ibi loco vestri in absentia vestra, ut incontinenti dum vobis significaverimus nos esse in Tirasona sitis paratus venire, si placet, ad recipiendum dictum dominum regem.

Data Cesarauguste VI idus maii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

525

[1283], maig, 11. Saragossa

L'infant Alfons comunica a l'infant Sanç que ja ha citat a judici el noble Guillermo de Pueyo per les roberies que va fer a costa dels seus cavallers i de la seva família.¹

Reg. 61, f. 132v.

Infanti dompno Sancio. Cum nos citaverimus nobilem Guilelmum de Podio super malefacta, roperia et invasionem factis quam fecit militibus et familie vestre, et ipse nobilis firmaverit ydonee in posse nostro quod restituet cum iuramento omnia [res?] [quas?] ipse teneat et habuerit de roperia seu depredacione predicta, et super aliis faciet de se querelantibus iusticie complementum, dileccionem vestram affeccione qua possumus rogamus attente quatenus dictum nobilem et eius familiam non teneatis in reguardo de cetero pro premissis, immo, si placet, assecuratis eosdem, cum dictus nobilis assecraverit restituere omnia que habeat de roperia predicta et super aliis stare iuri ut superius est expressum.

Data Cesarauguste V^o idus maii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

1. Al f. 136r, amb data Tarassona 17 de maig, escriu a Guillem de Pueyo: Guilelmo de Podio. Miramur de vobis quia non restituistis quibusdam hominibus Castelle quandam roperiam quam eisdem feceratis, prout illud vobis dedimus in mandatis. Quare mandamus vobis quatenus incontinenti, visis presentibus, veniatis ad nos eo ut procedamus in dicto negocio prout fuerit faciendum. Data Tirasone XVI° kalendas iunii; *vegeu també sobre el mateix assumpte al f. 137r*: XVI° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio. Nobilis Guilelmus de Podio, filius nobilis Guilelmi de Podio, firmavit et promisit stare iuri secundum Forum Aragonie super querimoniis propositis contra eum per Fferrandum Petri, militem Castelle, et milites suos, qui conquirebantur se fuisse derrobatos, et quosdam homines de sua familia interfectos in illo insultu in terra regis Aragonum per dictum Guilelmum et familiam suam. Et obligavit inde bona sua, et dedit fideiussorem nobilem virum Petrum Corneli. Qui fideiussor dictam fideiussionem suscipiens, obligavit bona sua pro predictis. Presentibus testibus nobilibus dompno Iacobo, domino de Xerica; Garcia, episcopo Tirasone; fratre Roderico Petri Poncii; Poncio Hugonis de Entenza; Petro Momiz, fratre dicti Guilelmi de Podio; Sancio Roderici de Garana et Guilelmo de Bergua et pluribus aliis.

526

[1283, maig. 15. Tarassona]

L'infant Alfons mana a Guillem de Bellvís i Pedro Jiménez de Moneba que custodiïn amb atenció els infants de la Cerda al castell de Lleida, que no deixin que s'hi atansi cap desconegut i que facin això sense que els infants se sentin agreujats.

Reg. 61, f. 136r.

Guilelmo de Pulcrovisu et Petro Eximenis de Moneba. Mandamus vobis quatenus bene et sollicite custodiatís infantes illustris dompni Ferrandi, quondam, filios, ac non permittatis cum eisdem loqui seu in castro Ilerde intrare nisi homines notos et in quibus bene confidere possitis, ac ipsum castrum faciatis vigilari de nocte. Faciatis istud tamen taliter quod dicti infantes nons reputent ex hoc se gravatos.

Data ut supra [Tirasone idus madii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

527

[1283], maig, 20. Alagó

L'infant Alfons demana a Gastó, vescomte de Bearn, que faci guiar fins a Oloron els cavalls i els aparellaments que el rei Pere necessita per al duel de Bordeus. Envia la mateixa carta a Jean de Grailly, procurador del rei d'Anglaterra a Gascunya.¹

Reg. 61, f. 140v.

Ed. Soldevila 1915-16: doc. 1.

Reg. Carini 1884: II, 149.

Nobili et dilecto Gastoni, vicecomiti Bearnensis et Montiscathani et Castriveteris. Noveritis quod dominus rex pater noster ap[pu]lit in terra ista causa eundi apud Bordellum, racione pugne quam facturus est ibidem cum rege Karulo, et mandavit nobis per litteras suas quod paremus sibi equos et guarnimenta ad opus ipsius pugne, et quod ipsos equos et guarnimenta mitimus incontinenti apud Bordellum, unde rogamus vos dileccionem vestram quatenus equos et guarnimenta que incontinenti mitimus apud Oloronum faciatis guidari et duci per totam terram vestram. Et istud regraciabimur vobis multum.

Data in Alagone XIII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

Similis fuit missa nobili Iohanni de Gralius, procuratori illustris regis Anglie in Vasconia.

Data ut supra.

¶Idem.

1. *Vegeu també el document que segueix: Guilelmo de Sancto Vincencio. Noveritis quod dominus rex pater noster apulit in terra ista et mandavit nobis per literas suas quod paremus sibi equos et guarnimenta ad opus pugne quam facturus est cum rege Karolo, et ipsos equos et guarnimenta mitamus apud Bordellum. Unde, cum nos mitamus literas nobili Gastoni, vicecomiti Bearnensis, quod faciat equos et guarnimenta que dicto domino regi mitimus guidari et duci salve et secure per totam terram suam usque ad Oloronum, rogamus vos quatenus procuretis quod dicti equi et guarnimenta que mitimus apud Oloronum ducantur salve et secure per terram dicti Gastonis. Mitatis etiam dicto Gastoni et Iohanni de Graylli, procuratori illustris regis Anglie, literas quas eis mitimus super habenda securitate et guidatico predicto, taliter quod ducentes predictas non habeant expectare vel remanere in Olorone occasione guidatici supradicti, set quod usque ad Bordellum secure ducantur. Data ut supra. ¶Idem (ed. Soldevila 1915-16: doc. 2 i també els docs. 3-5, a més del 7 i 10, amb els quals es dirigeix al governador de Navarra per demanar el pas als cavallers que han d'acompanyar el rei, i el 9 i 12, adreçats a l'infant Sanç sempre sobre el tema dels cavalls).*

528

[1283], maig, 21. Saragossa

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que pugui extreure de Castella cent cinquanta cavalls, talment li ha demanat el rei Pere, que acaba de prendre terra a Cullera.

Reg. 61, f. 141v.

Ed. Soldevila 1915-16: doc. 6.

Reg. Carini 1884: II, 150.

Infanti dompno Sancio. Noveritis nos recepisce certum arditum de domino rege patre nostro, et quod apulit in regno Valencie in loco de Cuyllera, et mandavit nobis per literas suas quod pararemus ei equos et guarnimenta ad opus belli quod fieri debet inter ipsum dominum regem et regem Karolum. Unde, cum vos concesseritis nobis quod possimus facere extrahi de Castella CL equos, dileccionem vestram rogamus quatenus mandetis per litteras v[estras] officialibus vestris quos ipsos equos permitant extrahi de Castella per illos per quos ipsos equos mandabimus extrahi p[er] literas nostras, quas literas nobis mitatis, si placet, per presencium portitorem. In hoc enim faceretis nobis servitium valde gratum.

Data Cesarauguste XII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

529

[1283, maig, 21. Saragossa]

L'infant Alfons diu a Blanca, vídua de l'infant Ferran, que no és veritat que Gilabert de Cruilles hagi dit a la comtessa de Foix que, si ella aconseguix la pau entre el rei d'Aragó i el rei de França, alliberarà els infants Alfons i Ferran, perquè ell, Alfons, no s'entremet en els afers del seu pare. D'altra banda, li diu que tracta els seus fills com si fossin germans seus, i, de totes maneres, agrairà qualsevol intervenció seva amb vista a l'obteniment de la pau.

Reg. 61, f. 141v-142r.

Inclite et quamplurimum diligende karissime consanguinee s[ue] dompne Blanche, illustris regis Francie quondam filie ac clare memorie dompni Ferrandi, primogeniti et heredis regis Castelle, relictæ, infans Alfonsus, et cetera, salutem [et] fraterne dileccionis affectum. Vestras recepimus litteras de credencia quas nobis misistis per Dominicum Martini, clericum vestrum, qui nobis ex parte vestra retulit quod nobilis comitis Fuxensis vobis dici transmiserat per Iazbertum de Ba[r]berano quod nobilis vir Guilabertus de Crudiliis eidem dixerat quod, si vos tractaretis de co[m]posicione inter illustrem regem Francie et nos, quod nos restitueremus vobis infantes dompnum Alfonsum et dompnum Ferrand[um], filios vestros. Unde significamus vobis quod nos nunquam locu[t]i fuimus nec nos intromisimus de predictis, nec dictus Guilabertus, ut asserit, dicte comitis fuit locutus de huiusmodi negocio, salvo quod dixit ei quod placeret sibi multum quod pax et concordia esset inter dominum regem patrem nostrum et illustrem regem Francie. Preterea nos dictos filios vestros diligimus et diligere semper intendimus ac honorare in omnibus tanquam fratres nostros, et tractare nobis placeret de compositione inter dictum regem patrem nostrum et dictum illustrem regem Francie. Vos etiam, si vobis expediens videbitur, tractetis de compositione predicta et mitatis nobis dici per litteras vestras quicquid feceritis super eo. Et quia scimus et credimus vos ad leticiam renovari quocienscumque de nobis nostrisque successibus vobis felicia nun-

ciantur, significamus vobis quod nos, in confeccione presencium, et dicti filii vestri plena fovebamur corporis sospitate, quod de vobis audire plurimum affectamus. Rogantes dileccionem vestram quatenus salutem et status vestrum, utinam semper prosperum et iocundum, nobis curetis per vestras litteras intimare quocienscumque oportunitas se obtulerit nunciorum. Rogamus insuper dileccionem vestram quatenus, siqua sunt que pro vobis facere valeamus, nobis per vestras litteras intimetis, parati enim sumus ea pro viribus adimplere.

Data ut supra [Cesarauguste XII° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Guilabertus de Crudiliis.

530

[1283, maig, 22. Saragossa]

L'infant Alfons demana al batlle de Mallorca que torni a Arnau de Puig les mercaderies que li ha emparat perquè duia blat a Gènova per manament del rei Pere. Envia la mateixa carta al lloctinent del rei Jaume.

Reg. 61, f. 143r.

Baiulo Maioricarum, salutem et dileccionem. Intelleximus per Arnaldo de Podio quod vos pignoravistis eidem unam balam pannorum et duo costalia piperis ratione septuaginta kafficiorum frumenti que portaverat in Genoa in navi Arnaldi Amati, unde, cum dictum frumentum esset de domino rege patre nostro, et ipsum miteret pro dicto domino rege Cervianus de Riaria per dictum Arnaldum apud Ianuam pro emendis aliquibus rebus ad opus armate sue, rogamus et dicimus vobis quatenus desemparetis eidem res predictas quas sibi emparastis, nisi alia iusta causa subsit propter quam dicte res sibi debeant emparari.

Data ut supra [Cesarauguste XI° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Idem [Guilebertus de Crudiliis].

Similis predictis fuit scriptum tenenti locum regis Maioricarum in insula Maiorice.

Data ut supra.

¶Idem.

531

[1283, maig, 26. Tarassona]

L'infant Alfons informa l'infant Sanç que ha manat als homes del castell de Grisén que custodiïn els sarraïns d'Àgrede que Juan Alonso de Haro té com a ostatges.

Reg. 61, f. 145r.

Infanti dompno Sancio. Vestras recepimus litteras quas nobis misistis per Matheum Petri et Gondiçalbum Iohannis, scriptorem vestrum, super facto illorum sarracenorum de Agreda quos Iohannes Alfonso tenebat pro rahenis in castro de Grizen, et intellectis hiis que nobis dici transmisistis, incontinenti misimus homines apud dictum locum de Grizen qui custodiant ut ipsi sarraceni per aliquos inde extrahi possint, et faciemus totaliter posse nostrum quod ipsos sarracenos recuperemus, et cum ipsos recuperaverimus eosdem vobis mitemus incontinenti.

Data ut supra [Tirasone VII° kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

532

[1283], maig, 27. Tarassona

L'infant Alfons informa la reina Violant que Martín Pérez està disposat a ensenyar-li els comptes del que ella li deu, però, a causa de la guerra, no s'atreveix a anar a veure-la, i demana que envii un procurador.

Reg. 61, f. 147r.

Serenissime et quamplurimum diligende domine Iolant, Castelle et Legionis regine illustri, infans Alfonsus, et cetera. Vestras recepimus litteras responsales ad ea que vobis dici transmiseramus super facto peccunie vestre quam Martinus Petri de Oscha petebat sibi solvi racione debiti quod vos sibi debetis. Quibus diligenter intellectis, vobis respondemus quod nos diximus dicto Martino Petri ea que vos nobis dici transmisistis, et respondit nobis quod ipse paratus erat reddere vobis compotum de eis que pro vobis aministraverat, set secure non poterat ad vos accedere propter guerram quam vos sitis, set si placeret vobis miterere aliquem ho-

minem vestrum ad partes istas, libenter redderet sibi compotum et compleret illud quod complere deberet. Quare rogamus vos quatenus placeat vobis mittere ad partes istas aliquem loco vestri qui recipiat compotum a dicto Martino Petri de hiis que procuravit pro vobis, ex quo ipse ad presenciam vestram secure non potest accedere, et illud quem vos mitteretis habeat potestatem a vobis dandi et solvendi dicto Martino Petri quicquid sibi solvere debeatis et reti pro[videatis? totum? illud?] quod [eidem?] solvere teneatur. Rogamus vos etiam quatenus istud non redundet vobis ad tedium, maxime quia illi a quibus dictus Martinus Petri manulevavit res vobis necessarias instant ut eis satisfiat de eo quod dictus Martinus Petri manulevavit pro vobis.

Data Tirasone VI kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

533

[1283], maig, 28. Tarassona

L'infant Alfons diu a Juan Alonso de Haro que està disposat a fer-se càrrec dels ostatges sarraïns, sense tornar-los ni a l'infant Sanç ni als sarraïns d'Ágreda, fins que no s'esclareixi la qüestió. Així doncs, li demana que ordeni a l'alcaid de Grisén que els hi entregui.

Reg. 61, f. 147v.

Viro nobili et dilecto Iohanni Alfonso de Faro. Noveritis nos recepisse litteras ab inclito dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, in quibus nos rogavit quod faceremus sibi restitui illos sarracenos quos vos tenebatis pro rahenis, racione castri de Agreda, in castro de Gisen; similiter, sarraceni de Agreda nobis supplicarunt ut eisdem dictas rahenas restitui faceremus. Et nos mandavimus alcaydo dicti castri de Gisen ut restitueret nobis dictas rahenas, quoniam nos teneremus ipsas de manifesto et easdem non traderemus dicto dompno Sancio nec dictis sarracenis, donec determinatum esset qualiter <determinatum esset qualiter> deberet procedi in ipso negocio. Qui alcaydus nobis suplicavit ut daremus sibi spacium infra quod illud vobis significaret, et /nos,\ licet possemus aliter procedere super ipsis, concessimus illud ipsi alcaydo ob gratiam et honorem vestri, et noluimus aliter procedere in predictis absque requisicione vestra.

Quare rogamus et dicimus vobis quatenus mandetis dicto alcaido vestro ut nobis tradat rahenas predictas incontinenti, nos enim unicuique super predictis ius suum intendimus conservare. Et si de iure illas rahenas defendere intenditis, mi[t]tatis coram nobis procuratorem vestrum qui loco vestri procedat super predictis prout fuerit faciendum.

Data Tirasone V^o kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

534

[1283, maig, 28. Tarassona]

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que faci restituir als homes de Tarassona el bestiar que els han requisat els homes de San Pedro, a causa d'unes vaques que els guardians dels passos han retingut. Ho han fet per ordre del rei, ja que les duïen a Navarra en contra de la seva prohibició.

Reg. 61, f. 148r.

Infanti dompno Sancio. Intelleximus per quosdam homines nostros Tirasone quod, ratione quorundam vaccarum quas custodes rerum prohibitarum domini regis patris nostri ceperunt in regno Argonie, pro eo quia dictas vaccas mitebant in Navarram, homines de Sancto Petro pignoraverunt hominibus nostris Tirasone ganatum, quod ganatum dicti homines Tirasone caplevaverunt. Unde, cum constet nobis quod dicti custodes iuste ceperunt vaccas predictas, pro eo quia contra inihibicionem patris nostri et nostram mitebant in Navarram ipsas vaccas, rogamus vos quatenus predictos homines Tirasone et fideiussores pro ipsis obligatos faciatis absolvi a capleuta de obligacione predicta, quoniam n[os] parati sumus quod faciamus fieri predictis hominibus de Sancto Petro, si querimonia proposuerint de predictis, sine diffugio iusticie complementum, et regraciabimur vobis multum.

Data ut supra [Tirasone V kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Guilabertus de Crudiliis.

535

[1283], maig, 28. Tarassona

L'infant Alfons mana al justícia i als jurats de Taiüst que permetin a Rodrigo de Ayerbe dur a Tudela dotze càrregues de carbó, perquè les necessita allí.

Reg. 61, f. 149r.

Iusticie et iuratis de Tahust. Mandamus vobis quatenus permitatis Rodericum de Ayerbe extrahere de Tahust et portare apud Tutelam duodecim honera carbonis que habet necessaria in dicta villa Tutelle ad opus cuiusdam operis nostri, et super ipso carbone extrahendo de terra domini regis et portando ad dictam villam de Tudela vos vel alii oficiales domini regis et nostri eidem Roderico nullum impedimentum vel contrarium faciatis seu fieri permitatis.

Data Ti[ra]sone V^o kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

536

[1283, maig, 31. Tarassona]

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que els homes de Moya, Cañete, Conca i altres llocs de Castella tornin als homes de Terol les bèsties que els han embargat quan anaven a fer llenya i pasturar, perquè sempre han estat acostumats a fer-ho en aquelles muntanyes.

Reg. 61, f. 153r.

Inclito et quamplurimum diligendo consanguineo suo tanquam fratri sibi karissimo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, eius vices gerens, salutem et scincere dileccionis affectum. Intelleximus per homines ville et aldearum Turolii quod homine de Moya, de Canet, et de Concha et aliorum locorum Castelle ceperunt eisdem b[e]stias quas miserant ad lignamenta ad montes in quibus semper consueverunt facere ligna et pascere etiam /vacas,\ boves et aliud bestiarium minutum quod cotidie reddit ad populacionem, et etiam tenent aliquos homines de dicto loco captos racione predicta indebite. Quare rogamus vos quatenus mandetis, si placet, hominibus dictorum locorum quod incontinenti restituant hominibus ville et aldearum Turolii bestias et vacas,

boves et aliud bestiarium minutum quod, ratione predicta, eisdem ceperunt, et absolvant homines quos tenent captos eadem ratione, et si redempcionem ab eisdem habuerunt vel receperunt, eandem restituant ipsis hominibus incontinenti, prout fuerit rationis. Mandetis etiam dictis hominibus vestris quod permitant dictos homines ville et aldearum Turolii facere ligna in dictis montibus et pascere bestiarum et ganatos suos prout facere consueverunt.

Data ut supra [Tirasone II kalendas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

537

[1283], juny, 1. Tarassona

L'infant Alfons diu a Ramon de Sant Lleir que a Jaume de Garrius li ha estat retingut un vaixell amb els sarraïns que duia al port de Narbona, i que el mateix Jaume està disposat a anar a judici, però a València, que és on toca per llei; així doncs, si els jutges i la cúria de Narbona no estan disposats a venir a València, que doni ordre d'embargar béns i mercaderies de ciutadans de Narbona.

Reg. 61, f. 154r.

Raimundo de Sancto Literio, tenenti locum procuratoris in regno Valencie citra Xucharum. Ex parte Iacobi de Garrius, civis Valencie, fuit expositum coram nobis quod, cum ipse anno proximo preterito, casu fortuito apulisset Narbonam cum quodam lembo suo armato et tradidisset in comanda Petro Oliverii, civi Narbone, dictum lembum et sarracenos quos captivos adduxerat et alias res quas ibi habebat, iudices et curia ipsius civitatis et burgi Narbone emparaverunt et emparata tenent lembum et alia omnia supradicta ad instanciam dicti Petri Olivarii, proponentes quod, cum Arnaldus Olivarii, consanguineus suus sit particeps in armata dicti lembi, idem Iacobus tenetur sibi reddere rationem et respondere super ipsa apud Narbonam. Ad quod idem Iacobus se asserit non teneri, pro eo quia paratus erat in civitate Valencie, ubi suum habet domicilium et contraxit etiam super armata predicta, dictis Arnaldo et Petro Olivarii facere iusticie complementum super querimoniis quas proponerent contra eum, maxime cum dictus Iacobus iam firmasset in posse curie Valencie facere super premissis iusticie complementum. Unde, cum nos per litteras

nostras requisiverimus ac monuerimus predictos iudices et curias civitatis et burgi Narbone ut desemperarent lembum, sarracenos et alias [r]es predictas dicto Iacobo, et quod reciperent ius ab eo in dicta civitate, et ipsi iudices et curie noluerunt ea restituere dicto Iacobo per dictas litteras nostras nec etiam per litteras iudicis et curie Valencie, immo constet nobis per publica instrumenta dictum Iacobum post legitimas ~~probaciones~~ moniciones in eis repulsam invenisse de predictis, mandamus vobis quatenus bona civium Narbone que inveneritis in terra domini regis patris nostri emparetis, visis presentibus, pro quantitate quam dicti lembus et res valebunt, et etiam pro dampnis et interesse que iuraverit in posse vestro sustinuisse ratione predicta, taxacione primitus per vos facta. Et si tot de bonis dictorum civium non inveneritis que sufficiant ad pre[dict]a, pignoretis res et bona ipsorum civium Narbone que sufficiant integre ad ea. Quequidem bona que sint emparata sive pignorata per vos fuerint, teneatis de manifesto per unum mensem, et nisi infra ipsum mensem satisfecerant dicto Iacobo, vos satisfaciatis eidem de predictis bonis in eo quod vobis constiterit dictum lembum et res valere, et etiam in dampnis et interesse que in posse vestro iuraverit sustinuisse pro predictis, taxacione precedente ut superius continetur.

Data Tirasone kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶Concilium.

538

[1283], juny, 6. Tarassona

L'infant Alfons informa l'infant Sanç que ha convingut amb Juan Alonso de Haro que els ostatges sarraïns es quedin al castell de Grisén.

Reg. 61, f. 158v.

Infanti dompno Sancio, et cetera. Vestras recepimus litteras quas nobis misistis super facto rahenarum sarrace[n]orum de Agreda qui sunt in castro de Grisen. Quibus diligenter intellectis, vobis respondemus quod, licet dictas [r]ahenas certa die recuperare debemus, prout vobis significavimus, fuit conventum inter nos et nobilem Iohannem Alfonsi quod dictas rahenas sint in castro de Grisen usque ad adventum domini regis patris nostri. Preterea est

nobis assecuratum idoneo in quod dicta rahena non extrahatur de dicto castro nec fiet eis aliquod dampnum vel malum.

Data Tirasone VIII° idus iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

539

1283, juny, 10. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, envia una ambaixada a Juan Núñez, senyor d'Albarrasí, en resposta a una sol·licitud seva d'amistat. Al contingut del missatge es detalla que no poden ser amics perquè ell és enemic del rei de Castella i de l'infant Sanç, que són aliats seus, i és amic del rei de França, que és enemic seu.

Reg. 54, f. 234v.

Ed. Memorial 1852: doc. 221; Carini 1882: doc. 726; Ballesteros 1963: 1027.

Reg. González Antón 1975: doc. 9 (amb error de número de registre).

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, nobili viro et dilecto Iohanni Nunii, vassallo sancte Marie et domino de Albarrazino, salutem et dileccionem. Noveritis quod nos mittimus Lupum Garçia de Salazar, militem et fidelem nostrum, Michaellem Lupi de Lobera, iurisperitum, pro exponendis vobis quibusdam nostris negociis. Quare rogamus vos quatenus credatis eisdem super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda.

Data apud el Groyo IIII idus iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

Qui nuncii dixerunt dicto Iohanni Nunii legationem eorum in hec verba:

Memorial de lo que los mandaderos del rey han a desir a don Johan Nunis.

Commo sabe ben don Johan Nunis que el rey es jurado et amigado con el rey de Castela et con don Sancho en esta manera, que ha de seer amigo d'ellos e de lures amigos et enemigo de lures enemigos, et que por que ell es contra don Sancho, el rey non pode seer su amigo, antes ha de seer contra él. Et esto li fase saber el rey, porque si ál oviesse aconçeçer, que non podíes seer ditcho que él non je lo oviés ante embiado desir.

Demás li embía a desir que ell es vassallo del rey de Francia, lo qual es enemigo suyo, et ha tomado donación del regno suyo de Aragón en so desheredamiento, et porque el rey por esta raçón

ha de seer contra el rey de Francia et contra sos vassallos, haurá a seer contra ell, seendo vasallo del rey de Francia.

Et estas cosa li embía dezir el rey con sos mandaderos. Mager que je lo oviés ja embiado dezir con los mandaderos que do Johan li embió, porque non se poda esconder que ell no je lo aya fetcho saber, jass[ía] que no es homne tenido de desinfiar (*sic*) el vassallo, des que homne es en guerra con el seynor, et pesa-l mucho, et auría plazer que hi oviés manera que esto no fuesse.

Quam legacionem predicti nuncii dixerunt dicto Iohanni Nunii in Treviyno, die veneris III idus iunii anno predicto, presentibus nobili Nuno Gonçalbi, Fortunio Exemini de Ayerbe, Didaco Lupi de Campos, Didaco Petri de Estoron, et Iohanne Corberandi de Lehet et Martino de Ahivar, alcaydo de Treviyno.

540

[1283], juny, 12. Tarassona

L'infant Alfons informa els seus oficials que retinguin béns dels mercaders de Narbona i de Carcassona, ja que aquests, en lloc de retenir-ne als mercaders de Peralada, com havien de fer, ho han fet als mercaders de Barcelona i de Saragossa.

Reg. 61, f. 161r.

Universis officialibus domini regis ad quos presentes pervenerint. Intelleximus quod homines Narbone, de mandato regis Francie, et occasione pignoris seu marche quam intendunt facere hominibus de Petralate, ceperunt quasdam res et merces hominum seu mercatorum Barchinone et Cesarauguste, de quibus est pars Dominici Paschasii de Cesaraugusta, que aferebantur de partibus Montispezzulani ad has partes, et fuerunt deportate apud Carcassonam. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus, emparetis omnes res et merces et quelibet alia bona hominum Narbone et Carcassone ubicumque fuerint in terra seu iurisdiccione dicti domini regis patris nostri, et ea emparata teneatis donec a domino rege vel a nobis mandatum aliud habeatis.

Data Tirasone III° idus iunii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

541

[1283], juny, 12. Tarassona

L'infant Alfons mana al justícia d'Ariza que faci restituir el rossí que Rodrigo Martínez ha robat a Ferrando Pérez, electe de Sigüenza.

Reg. 61, f. 161r.

Iusticie Aharize. Noveritis nos recepisse litteras incliti infantis dompni Sancii, illustris regis Castelle maioris filii et heredis, in quibus nobis dici transmisit quod quidam roncinus fuit furtum subreptus venerabili Ferrandi Petri, electo Seguencie, et quod erat adductus in terra nostra per homines terre nostre. Unde, cum intellexerimus quod Garcia, filius Roderici Martini de Aharize, habeat dictum roncinum, mandamus vobis quatenus, visis presentibus, emparetis dictum roncinum et eundem nobis mitatis, et quod assignetis diem dicto Garcie in qua compareat coram nobis paratus facere ius super predictis.

Data Tirasone III° idus iunii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

542

1283, juny, 14. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, dóna permís a Juan Núñez per venir a parlar amb ell i l'infant Sanç, però es nega a concedir una treva.

Reg. 54, f. 235r.

Ed. Carini 1882: doc. 727.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, nobili viro Iohanni Nunii, vassallo sancte Marie et domino de Albarrazino, salutem et dileccionem. Sabet que nos retoviemos con nos a Fortuny Exemeniz hata que do Sanxo fué con nos en el Groyno, desí nos et don Sanxo acordamos que, si vos queredes venir a faular con nos, que podades venir et tornar salvamiente et segura dentro de dos o tres días. De fetho de la tregua que vos demandávades, no lo tovemos por bien, ca nos semeyava alongamiento.

Data apud el Groyno XVIII° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

543

1283, juny, 14. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, prohibeix a tots els cavallers i escuders d'Aragó de prestar servei a Juan Núñez perquè, com a vassall del rei de França, és enemic seu.

Reg. 54, f. 235r.

Ed. Carini 1882: doc. 728.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, universis militibus et scutifferis Aragonie vassallis nobilis Iohannis Nunii sive existentibus cum eodem, salutem et dileccionem. Como lo dito Johan Núnis sea vassallo del rey de Francia, qui es con nos en guerra, et assí aya de seer contra nos et nos contra ell, non queremos que ninguno natural nuestro finque en su servicio, porque mandamos et queremos a cascuno de vosotros que vos espidades del dito noble, et que vos vingades por Aragón. En otra guisa enançaríamos contra vuestros bienes segond dreito et foro.

Data apud el Groyno XVIII° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

544

[1283], juny, 14. Tarassona

L'infant Alfons agraeix a Rui Díaz de Hinojosa les notícies que li ha donat sobre els cavallers de Juan Alonso que es troben a Ágreda.

Reg. 61, f. 162r.

De mi infa[n]te don Alfonso, fijo maior et heredero del muy noble don Piedro, por la gracia de Dios rey de Aragón, a vos Roy Díaz de Finoioza, salut et amor commo a rich homme que mucho amamos et a quien bien queremos. Recebí vuestra carta en que me fíçestes saber la postura que fíçestes con los cavaleros et los escuderos de don Joahn Alfonso qui están en la mola d'Ágreda, et gradescos vos lo mucho et tengo lo por bien, et ruego vos que todavía me fagades saber vuestro ardit.

Data Tirasone XVIII° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

¶Concilium.

545

[1283], juny, 15. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica al jutge i al batlle de Terol que procurin no rebre danys de Juan Núñez, amb el qual es troba en guerra, i que ningú li porti armes o vitualles. Envia la mateixa ordre als oficials reials de Daroca, Calataiud, Ariza i Sogorb.

Reg. 54, f. 235v.

Ed. Carini 1882: doc. 730.

Reg. González Antón 1975: doc. 10 (amb error de número de registre i de data)

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis iudici et baiulo Turolii, salutem et gratiam. Quia nobilis Iohannis Nunii est vassallus regis Francie, qui est in guerra contra nos, et ipse nobilis ideo contra nos esse habeat, desexivimus nos de ipso nobili. Quare mandamus vobis quatenus iniungatis ex parte nostra universis hominibus Turolii et aldearum suarum quod sibi et bonis eorum caveant ne possent dampnificari per dictum nobilem vel per suos, immo eidem nobili et valitoribus suis et rebus ac bonis ipsorum malum quod poterint inferant. Volumus nichilominus et mandamus quatenus diligenter custodiat et custodiri faciat ne arma, victualia seu alique alie res portentur apud Albarrazinum sive ad loca alia nobilis supradicti, caventes ne possimus super hoc aliquid contrarii invenire de quo vos possetis merito reprehendi.

Datum apud el Groyno XVII kalendas iulii anno predicto [M^oCC^oLXXX^o tercio].

Similis fiat officialibus et universis hominibus Daroce et aldearum suarum; Calatayubi et aldearum suarum; Farize et aldearum suarum; Segorbii.

546

1283, juny, 16. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana als oficials de Terol, Calataiud i Daroca que acullin i defensin Juan Jiménez, vassall de l'infant Sanç, en cas que arribi a les seves jurisdiccions amb un botí fet a costa de Juan Núñez o de qui portava vitualles al senyor d'Albarrasí.

Reg. 54, f. 235r.

Ed. Carini 1882: doc. 729.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis universis officialibus et subditis Turolii, Calatayubi et Daroce ac aldearum suarum, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus, quociens contingat Iohannem Exeminii, vassallum infantis dompni Sancii, karissimi nepotis nostri, venire ad loca vestra cum predatica sive malefacta quas fecerit in Albarrazino vel locis aliis nobilis Iohannis Nunii, recipiatis ipsum et venientes cum eo cum dicta predatica in predictis locis vestris et nullum eis impedimentum vel contrarium faciatis, set ipsos, si necesse fuerit, deffendatis. Volumus etiam et mandamus quod, si forte dictus Iohannes Xeminii ceperit aliquas res vel victualia que portentur apud Albarrazinum vel alia loca in auxilium dicti Iohannis Nunii vel suorum, sive ipse res vel victualia fuerint hominum dominacionis nostre <vel alterius dominacionis nostre> vel alterius dominacionis, recipiatis eundem in locis vestris cum predictis rebus et victualibus et nullum sibi impedimentum in predictis faciatis, ipso tamen dante et tradente officialibus nostris locorum ad que venerit res et victualia taliter capta per eum.

Data apud el Groyno XVI° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

547

1283, juny, 20. Tarassona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a l'infant Joan de Castella el resultat del desafiament de Bordeus, la seva decepció en veure que no ha vingut a veure's amb ell i el seu desacord per haver deixat l'infant Sanç i voler defensar el seu pare.

Reg. 47, f. 119r.

Ed. Memorial 1852: doc. 222; Carini 1882: App. doc. 18; parcial Ballesteros 1963: 1027.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, inclito et karissimo nepoti suo infanti dompno Iohanni, illustris regis Castelle filio, salutem et sinceram dilectionem. Ffemos vos saber commo nos viniemos por fetcho de la batayla que era firmada entre'l rey Carles et nos, la qual se avía de fazer el primer día d'esti present mes de junio en que somos, et irribamos (*sic*) en Valençia xvii días andados del mes de mayo primero passado, d'esí llegamos personalmente a Bordell et fiziemos nuestra presentació al seneschal

del rey d'Inglaterra, mas, porque el rey d'Inglaterra avía desmandada la batayla, end avía fetho so mandamiento al seneschal, no la quiso p/r\ender el seneschal ne assegurar nin podiera, qual el rey de França et el rey Karlos eran y con todo lor poder, et nos, aviendo fetho todo complimiento que devíamos nin podemos, oviemos nos de tornar, e somos en Tirassona sanos et con salut, loado a Dios, et enbiamos vos lo dezir porque sabemos que vos plaçrá. De mais sabet que luego que iríbamos, vos oviéramos fetho saber nuestro ardit, mas non podemos por el pocco tiempo que avíamos, pero somos muy marvellados de vos, q ca sabendo que venir devíamos non llegastes quantra esta frontera por veer nos, ca nos muy grando (*sic*) sabor et grand plazer oviéramos de la vuestra vista, assí commo cuydamos que oviérades vos de la nuestra otrossí. Ahún vos femos saber que entendíamos que vos queredes yr para Portogall et defend(er) al rey de Castella vuestro padre, de la qual cosa nos marvellamos muicho commo vos queredes a esti tiempo partir de don Sancho, et qualquier que vos dé esti conseio no vos conseia bien en ello, et cuydávamos nos fiernamente que, quando oviéssedes vos de tomar tal conseio, que vos deviérades conseyar ante con nos des que éramos en logar que lo vos podíades fazer. Pero pues que hata quí non no lo fiziestes, r/u\ogamos que, vistas las presentes, vos tornedes a esta frontera do nos somos, et que vos veades con nos que es cosa ca nos plazrá muycho, et porque nos podamos conseiar lo mejor a vuestra pro et a vuestra honrra. E otrossí nos faremos et aguisaremos commo don Sancho faga todas las cosas que vos por bien tovierdes. E en esto non pongades dubda et enbiad nos sobr'esto vuestra respuesta con vuestro special mandadero, et con ell fazer nos saber ende vuestro entendimiento et vuestra voluntat.

Data Tirasone XII kalendas iulii anno Domini M°CC°LXXX° tercio.

548

1283, juny, 20. Tarassona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, diu al rei de Granada que no li ha pogut enviar abans els seus sarraïns trobats a les terres de la Corona perquè estava a Sicília; que l'infant Sanç pensava d'anar en ajuda seva, però havia hagut de veure's amb ell, que torna-

va de Bordeus, i que, en tot cas, si el rei Ibn Iussuf volgués enviar un exèrcit contra ell, que li ho faci saber i l'ajudarà.

Reg. 47, f. 119v.

Ed. Giménez Soler 1905: 113-114; Ballesteros 1963: 1031-1032.

Reg. Carini 1884: II, 49.

Al noble et honrat [*en blanc*], rey de Granada, de nós en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragon et de Sicília, salut et amor. Fem-vos saber que us tramet per Andreu Calderer, hom nostre, tots quants sarrayns pogem trobar en nostra senyoria que fossen estats de vostre regne, et agrem-los vos enans trameses, mas nós no érem deçà en la terra, ans érem en lo regne nostre de Sicília, mas tantost con fom deçà manam que hom los vos mén, et som en volentat de guardar et de vedar que negun de nostra terra no faça mal a negú dels vostres, et si saber ho podem que façen contra, nós ho castigarem en tal guisa que vós ne serets pagat. Del fet de l'iffant don Sanxo, nostre nabot, vos fem saber que él era en volentat d'anar ves vós et en vostra ajuda, mas per raó de nostra venguda, et cor nós avíem a anar a les batalles que-s devien fer entre nós et el rey Carles, et encara per ordenar la frontera deçà, hac a romanir. E axí, pregam-vos que l'ayats per escusat, que sapiats en volentat som él et nós d'anar ves vós et en vostra ajuda, et totavia pregam-vos que siats amic seu axí con avets costumad, per ço cor ell et nós som tot una cosa, et podets fer conte de nós axí con d'amics. Pregam-vos encara que siats curós de guardar et de deffendre nostres hòmens et nostra terra, e si tant serà que Abo Juceff o altre hi tramesessen armada o companyna per mal a fer, que-ns ho feéssets saber, per ço cor nós nos tenim per tenguts de guardar et de deffendre les vostres coses et la vostra terra.

Data Tirasone XII kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

549

1283, juny, 21. Tarassona

El rei Pere envia a Blanca de Molina el comanador d'Alcanyís perquè pugui dur a terme amb ell allò de què havien parlat en relació amb l'infant Jaume; li diu que es volia trobar amb ella, però la guerra amb els francesos i la requesta per part de l'infant Sanç que l'ajudés a organitzar la frontera li ho han impedit;

a més, ha aconseguit que l'infant es penedís de les injurioses paraules que li va dirigir.

Reg. 47, f. 119v.

Ed. parcial Ballesteros 1963: 1027.

Reg. Carini 1884: II, 50.

Nobili et dilecte dompne Blanche, domine de Molina. Quia nobis cordi est semper attendere ea ad que teneamur, et licet in arduis negociis intendere habuerimus hucusque, semper fuimus memores facti vestri, ne vos deciperemini que multum in nobis fidastis, et ideo in recessu nostro de regno nostro Sicilie habuimus cartam a karissimo filio nostro infante dompno Iacobo, in qua concedit plenariam potestatem venerabili Roderico Petri Poncii, comendatori Alcanicio, faciendi et complendi nomine suo factum quod scitis, propter quod mittimus ad vos dictum comendatorem ut vos procedatis in ipso facto prout vobis melius videbitur. Nos enim accessissemus ad videndum vos, set propter guerram gallicorum, et quia inclitus infans Sancius rogavit nos quod iuvaremus ipsum ad ordinandum fronteriam suam, habuimus remanere. Et sic rogamus vos quatenus inde nos habeatis excusatos. De facto vestro fuimus loqui cum dicto infante Sancio et reprehendimus ipsum de verbis que contra vos dixerat, ita quod penituit ipsum de hiis que dixerat et est in voluntate faciendi vobis beneplacitum et honorem.

Data Tirasone XI° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

550

1283, juny, 21. Tarassona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana a Juan Sánchez, jutge de Terol, que sigui diligent a l'hora d'impedir que ningú porti cavalls, armes o vitualles a Albarrasí.

Reg. 46, f. 89v.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fideli suo Iohanni Sancii, iudicii Turolii, salutem et dileccionem. Cum nos prohibuerimus et mandaverimus quod nullus sit ausus in Albarrazino portare vel mitere equos, arma, victualia vel aliquas res que possint deffensionem vel tuicionem dicti castri de Albarrazino vel hominum in ipso existencium prodesse, mandamus vobis quatenus circa huiusmodi custodiam, diligenciam et sollicitudinem adhibeatis et

adhiberi procuretis. Concedentes quod equi, arma, victualia et res alie que taliter capiantur fiant capiencium, ita quod nobis dare partem aliquam minime teneantur.

Data Tirasone XI kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio.

551

[1283, juny, 22. Tarassona]

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, es queixa al senescal de Carcassona perquè homes de la seva ciutat, sense recurs previ a la justícia, han retingut mercaderies i altres béns a uns homes de Saragossa a causa d'una queixa que tenen amb uns homes de Peralada; per això li demana que aquestes mercaderies siguin restituïdes, i aquells que tinguin queixes vinguin a la seva presència per rebre justícia.

Reg. 46, f. 90v.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, nobili et discreto viro [*en blanc*] senescalcho Carcassone pro illustri regi Francie, salutem et dileccionem. Noveritis nobis expositum fuisse quod homines Carcassone pignorarunt iuniuste hominibus nostris Cesarauguste et aliorum locorum dominacionis nostre merces et alias res, non inventa in nobis vel officialibus nostris fatica iuris, dicitur enim quod, hoc fecerunt pro querimonia quam habent ab hominibus Petralate. Quapropter vos requirimus et rogamus quatenus dictis hominibus nostris restitui faciatis integritur res omnes et merces eorum, quia nos parati sumus quibuslibet querelantibus ab hominibus Petralate vel aliis hominibus terre nostre facere fieri iusticie complementum, alias vero, cum hominibus nostris defficere in iusticia non possimus, oporteret nos de iure procedere super eo.

Data ut supra [Tirasone IX kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio].

552

1283, juny, 23. Tarassona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a Salamó de Portella i a Nicolau de Fallars els acords als quals ha arribat amb l'infant

Sanç amb relació a la importació de cavalls i de rossins d'armes, i el procediment que han de seguir.

Papers per incorporar anteriors a Jaume II, s.n.

Petrus, Dei Gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis Salamoni de Portella et Nicholao de Fallars, salutem et graciam. Noveritis nos ordinasse cum inclito et karissimo nepote nostro infante domno Sancio quod omnes equi et roncini armorum qui [ex]trahantur de Castella per aliquos milites vel alios homines, habeant extrahi cum concessione nostra et albarano per Farizam vel per Tirasonam. Quapropter nos, comitentes vobis custodiam Tirasone, volumus et mandamus vobis quatenus militibus et hominibus venientibus apud Tirasonam de Castella cum equis et albaranis nostris, recuperetis ipsa albarana nostra, et ipsis aliquantulum fractis, reservetis ea, ut nobis inde reddere bonum compotum valeatis, deinde cicius quam poteritis reced[a]tis de Tirasona, recipiatis ab illis a quibus, iuxta tenorem albaranorum nostrorum, videritis nos non iam recepissemus securitatem, ydoneam cautionem et sacramentum, scilicet de trescentis morabetinis auri pro equo et de ducentis morabetinis auri pro roncino armorum, quod equi et roncini predicti non extrahantur de terra nostra, et si ven[d]antur vel alienentur in terra nostra, quod venditor teneatur eandem securitatem et sacramentum recipere ab emptore, qua cautione et sacramento receptis, detis eis albaranum sigillo vestro munitum in quo contineatur quod vos significatis officialibus terre nostre qualiter albarana nostra [fuerunt?] vobis presentata per tales de tot equis, qui sunt de tali pilo et etate, et cum talibus balcenaturis [et] signis, et quod eis non impediantur [de] aliquo. De [..]s ipsis albaranis vestris non recipiatis aliquod servitium neque salarium, exceptis duobus denariis pro scribendo et sigillando quolibet albarano. Insuper etiam vobis mandamus quod, facta prius preconitzacione de predictis, si contingat vos aliquos invenire extrahentes [e]quos de Castella preter predicta [du]lo loca de Fariza et Tirasona, vel etiam sine albaranis nostris, personis ipsorum captis et nobis reservatis, equos quos duxerint acc[ipia]tis (?) [et?] nobis trans[mi]ta[tis].

Data Tirasone IX kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLX[XX]^o tercio.

553

[1283, juny, 25. Tarassona]

L'infant Alfons demana a l'infant Sanç que, si és possible, faci restituir els seus béns a Ayse, sarraí d'Agreda.

Reg. 61, f. 164v.

Inclito et quamplurimum diligendo /consanguineo suo,\ tanquam fratri sibi karissimo infanti dompno Sanc[i]o, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, infans et cetera. Dileccionem vestram rogamus quatenus, amore nostri et precibus, parcatis Ayse, saraceno de Agreda, et eidem deseparari et restitui faciat omne bona sua, si istud fieri poterit bono modo. Et regraciabimur vobis multum.

Data ut supra [Tirasone VII° kalendas iulii anno Domini M^oCC^o octuagesimo tercio].

¶Blasius Eximini.

554

1283, juny, 29. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, envia Simó de Gironella al seu germà Jaume, rei de Mallorca.

Reg. 47, f. 119v.

Ed. Cingolani 2006: 730.

Reg. Carini 1884: II, 50.

Inclito et karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rossilioni et domino Montispessulani, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dilectionis effectum. Mittimus ad vos dilectum nostrum Simonem de Gerundella, exhibitorem presencium, rogantes fraternitatem vestram quatenus credatis eidem super hiis que vobis ex parte nostra duxerit referenda.

Data apud el Gronyo III° kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

555

[1283, juny, 29. Logronyo]

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, dóna instruccions a Simó de Gironella, que ha d'anar a veure el rei de Mallorca juntament amb Ramon de Taialà per demanar-li ajuda contra el rei de França, i li ordena que faci redactar un instrument públic amb la seva resposta.

Reg. 47, f. 120r.

Ed. Cingolani 2006: 730-731.

Reg. Carini 1884: II, 50.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, dilecto suo Simoni de Gerundella, vicario Tarrachone, salutem et dileccionem. Mittimus vobis per Raimundum de Tovillano, quem simul vobiscum ire volumus ad regem Maioricarum, fratrem nostrum, litteram nostram de credencia ad ipsum regem, mandantes vobis quatenus coram baronibus, militibus et aliis hominibus de suis quos ibi inveneritis, exponatis sibi ex parte nostra qualiter rex Francie et rex Karolus intendunt venire contra nos et terram nostram, et iniuste ut credimus, unde requirimus eum per vos quod cum toto posse suo deffendat nos et adiuvet in hac guerra, cum ad hoc teneatur tam ex debito fraterne dileccionis in quo est nobiscum, quam ex debito conveniencie, et quod super hoc respondeat nobis incontinenti. Nam, si concesserit nobis facere valenciam et iuvamen, nos cum eo procurabimus et ordinabimus deffensionem terre nostre et sue, et si hoc nobis denegaret, quod credere non possumus, oporteret nos aliter ordinare ad deffendendum terram nostram. Et tam de huiusmodi requisicione, quam de ipsius responsione faciatis fieri publicum instrumentum iuxta consilium dicti Raimundi de Tovillano, qui vos informabit super eo. Et ad presens volumus supersedere ad faciendum aliam hostensionem instrumenti paccionum initarem inter nos et eum.

Data ut supra [Tirasone XI° kalendas iulii M°CC°LXXX°III°].

556

1283, juny, 29. Logronyo

El rei Pere dóna instruccions a Ramon de Taialà respecte a la mateixa ambaixada.

Reg. 47, f. 120r.

Reg. Carini 1884: II, 50.

Petrus, et cetera, fidei suo Raimundo de Tovillano, iudici curie nostre, salutem et gratiam. Noveritis quod nos mittimus Simonem de Gerundella ad regem Maioricarum, fratrem nostrum, cum littera nostra credencie, quam vobis mittimus per presencium portitorem, et eius legacio talis est, quod ex parte nostra requirat dictum regem Maioricarum quod in hac guerra regis Francie et regis Karoli iuvet nos et deffendat toto posse suo, cum teneatur ad hoc tam ex debito fraterne dileccionis, quam ex debito conveniencie, et quod super eo nobis incontinenti debeat respondere. Nam, si concesserit nobis auxilium et valençam, procurabimus ordinare cum eo deffe(n)sionem terre nostre et sue. Si vero nobis hoc denegaret, quod non credimus, oporteret nos aliter ordinare deffensionem al[t]erius terre nostre. Quare vobis mandamus quatenus, visis presentibus, eatis cum dicto Simone ad dictum regem Maioricarum et detis ipsi Simoni litteras quas ei mittimus et litteram credencie dicti regis Maioricarum, et informetis eum super istis. Et tam de requisicione huiusmodi, quam de responsione dicti regis Maioricarum faciatis fieri publicum instrumentum sicut videritis expedire.

Data ut supra [Tirasone XI° kalendas iulii M^oCC^oLXXX^oIII^o].

557

1283, juliol, 2. Logronyo

El rei Pere agraeix a Antoni Beck les seves tempatives de portar pau entre ell i el rei de França, a qui, aparentment, ha injuriat però no sap per què; de la veracitat de les seves intencions també en pot parlar amb Jourdain de l'Isle, qui tracta la pau amb el rei Carles.

Reg. 47, f. 120r.

Ed. Cingolani 2006: 731.

Reg. Carini 1884: II, 51.

Petrus, et cetera, dilecto et discreto viro Antonio Bech, salutem et dileccionem. Noveritis nos intellexisse qualiter vos libenter laboratis pro illustri rege Anglie, et ex vobis tractare et procurare inter illustrem regem Francie et nos concordia atque pacem, quod cum solo zelo sincere dilectionis et probitatis vestre procedere cognoscamus, et quia dicti regis Francie amicitiam nos habere placeret, cum nos credamus ei de aliquo iniuriari, nec sciamus

talem causam malivolencie, gratum habemus plurimum et acceptum, et in processu negotii quandocumque nobiscum loqui et tractari contingat, poterit hoc videri in responsione nostra et omnibus aliis que facere poterimus bono modo. Nolumus enim in nobis tantam audaciam vel honus assumere quod in omni iure et equitate nos ponere non velimus. Et de hoc nobilis Iordanus de Insula, qui nobis locutus est in partibus Sicilie de pace cum illustri rege Carulo facienda, potest vobis veritatis testimonium perhibere.

Data apud el Gronyo VI° nonas iulii anno ut supra [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

558

[1283], juliol, 5. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, contesta al consell de Burgos, que li havia demanat ajuda perquè l'infant Sanç volia desterrar la seva tia [Berenguera?],¹ abadessa de Las Huelgas. Diu que deuen confiar en l'infant, perquè sap allò que fa i que, de totes maneres, li demanarà explicacions.

Reg. 47, f. 120v.

Ed. Memorial 1852: doc. 223; Ballesteros 1963: 1030.

Don Pedro, por la gracia de Dios rey de Aragón et de Sicilia, a los fieles et amados buenos homnes et el conceyo de Burgos, salut et buena volunta[t]. Sepades que viemos vuestra carta en que dizíe que el iffante do Sanxo, nuestro sobrino, mandara sallir de tierra so tía el iffanta de Burgos, abadessa de las Olgas, e que nos ruegávades por ella por muchas honrras et plazerres qu'end aviades reçebido. Hond nos vos embiamos a dezir que nos non sabemos la razón por la qual el ditcho iffante do Sanxo es movido a esto, mas bien creemos nos, et devedes vos creer otrossí, que grand razón ha a aver, y porque ell sea movido a estos, tantos debdos, segund vos sabedes, deuen seer et son entre ellos. E sabedes vos bien que en lo que es do Sanxo, es puesto por vos et los otros de la tierra, et qui sab si ella o otri ovier fetcho o ditcho alguna cosa contra ello, non vos deuría pesar si don Sanxo enançare en ello e quier mantener aquello en que es puesto por vos et por los otros, e adhún semeya a nos que no vos avedes vos por que entrometier de lo de do Sancho, en razón de persona qui tanta costa aya con ell, ca mais cahe a ell de catar lo que fazer hi deua que

a ningún otro. E assí como ditcho es deveades cuidar todavía que lo que faga ell sea con razón. Pero con todo esso, por el vuestro ruego, embiamos nos luego mandado nuestro a don Sancho sobre ello, et somos ciertos que fará ell y aquello que deue, et que vos deuredes end seer pagados.

Data apud el Gronyo III nonas iulii anno ut supra [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

1. Segons l'editor es tracta de la infanta Berenguera. Al reg. 43, f. 52r el rei concedeix a Codros, almuxerifo infantis dompne Berenguele, el permís de passar per les seves terres, dirigint-se a Castella amb les seves coses (1284, octubre, 24. Tarassona), fet que permet creure que ha de tractar-se d'ella, mentre que al document 791 torna a aparèixer de manera anònima una infanta, aparentment difunta a Osca, que podria ser la infanta Violant.

559

[1283], juliol, 5. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa l'infant Sanç de la protesta que li ha dirigit el consell de Burgos respecte a la seva intenció de desterrar la seva tia, i l'aconsella que actuï amb responsabilitat.

Reg. 47, f. 120v.

Ed. parcial Ballesteros 1963: 1031.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, inclito et karissimo nepoti suo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Sepades que el conseyo de Burgos nos embió ruegar con so carta por el iffante de Burgos, tía vuestra, que, segund ellos dizen, vos mandades sallir de tierra, loandose mucho de sos honr/r\as et de sos plazerres d'ella, e nos diemosle nuestra re(s)puesta que credíamos nos et devían ellos creer que avía de aver y grand razón, et adhún que non se devían end entrometier, ca tamanno debde ha entre vos et ella que mais cahía a vos de catarho lo que fazer hi devíades que a otri ninguno, encolpandolos d'esta razón segund a nos semeyó. Pero ruegamos a vos et conseyamos que a esti tiempo, por aver meyor lor voluntat, si la razón no es tamanna que a vos podíes seer periglosa, et otra buena carrera podierdes tomar en ello, que lo vos fagades, ca esta sazó semeya nos que sea buena de no agreuyar las gentes, et que las tienga omne pagados en lo que podier.

Data ut supra [apud el Gronyo III nonas iulii anno ut supra M^oCC^oLXXX^oIII^o].

560

[1283], juliol, 8. Ejea

L'infant Alfons comunica a Guillem de Molins, justícia, i a Dalmau de Vilarasa, alcaid, de Daroca, que aprecia les mesures de defensa que han pres contra Juan Núñez i que facin posar en lloc segur les persones més exposades; quant a l'enviament d'un grup de cavallers, ho ha de demanar al seu pare, i, segons el que digui, farà.

Reg. 61, f. 169r.

Reg. Carini 1884: II, 152-153.

Guilelmo de Molendinis, iusticie, et Dalmacio de Villarasa, alcaido, Daroce. Vestras recepimus litteras, quibus diligenter intellectis vobis respondemus quod placet nobis illud quod processistis super custodia terre et super dampnis inferendis in castro de Albarrasino iuxta mandatum quod dominus rex pater noster vobis fecit, et volumus et vobis mandamus quatenus, secundum quod incepistis facere, faciatis homines aldearum fragilium portare res suis ad loca forcia, taliter quod inimici domini regis [n]on possint habere de rebus eorum. Ad illud quod nobis dici transmisistis, quod mitteremus vobis unum bonum hominem cum familia mi[li]tum, vobis respondemus quod nos requisivimus super predictis dominum regem patrem nostrum, et secundum quod ipse mandaverit faciemus super predictis procedi. Vos vero interim, cum hominibus ville et aldearum Daroce, procedatis super predictis prout poteritis, quoniam nos mandamus eisdem per litteras nostras, quod sequantur vos et obediant mandatis vestris. Ad illud quod nobis dici transmisistis de facto muntariorum, vobis respondemus quod nolumus eis compelli ad presens super eis que nobis scripsistis, cum dicti muntarii habeant colligere messes suas.

Data Exee VIII° idus iulii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

561

1283, juliol, 8. Ejea

L'infant Alfons mana als homes de Daroca i dels seus poblats que obeeixin Dalmau de Villarasa i Guillem de Molins, i que els segueixin amb armes i altres aparells sempre que els ho demanin per fer mal a Juan Núñez.

Reg. 61, f. 169r.

Reg. Carini 1884: II, 153.

Universis hominibus ville et aldearum Daroce. Cum dominus rex pater noster mandaverit per litteras suas Dalmacio de Villarasa, alcaýdo, et Guilelmo de Molendinis, iusticie, Daroce, quod facerent malum quodcumque possent nobili Iohanni Nunii, quem dominus rex difidavit, et in castro suo de Albarrasino, et quod facerent custodiri terram domini regis ne dampnum recipere possent per inimicos eiusdem domini regis, mandamus vobis ex parte domini regis et nostra firmiter et districte quatenus obediatís mandatis et ordinacioni dictorum alcaidi et iusticie, et eos sequamini cum armis et aliis apparatibus vestris quodcumque per eos fueritis requisiti, alias mandamus eisdem quod vos et bona vestra compellant fortiter et districte.

Data Exee VIII° idus iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

562

[1283], juliol, 16. Logronyo

El rei Pere dóna instruccions a Ramon de Sant Lleir sobre la restitució d'alguns sarraïns de Granada que tenen Calderó Mira, Macià de Poblet i Pere Urgellès, sobretot perquè alguns han estat capturats després d'haver firmat la treva amb el rei de Granada.

Reg. 52, f. 6r.

Petrus, et cetera, dilecto suo Raimundo de Sancto Literio, tenenti locum procuratoris in regno Valencie citra Xucarum, salutem et dileccionem. Receptis litteris vestris et intellectis hiis que ipsarum series continebat super facto sarracenorum quos per Calderonum mitti mandaveramus regi Granate, vobis respondemus quos (*sic*) sarracenos quos tenet Maçianus de Populeto, licet sint emparati, ex quo questio que super ipsis vertitur non est, ut asseritis, terminata, predicto regi Granate ad presens mittere non est bonum; set sarracenos quos cepit Petrus Urgellesii et sarracenos quos idem Maçianus cepit postea, ut intelleximus, qui fuerint de terra dicti regis Granate, et quoscumque alios sarracenos inveneritis fuisse captos post treugam factam inter nos et dictum regem Granate, volumus quod mittatis incontinenti dicto regi Granate per predictum Calderonum in lingno suo, et quod detis eidem

Calderono expensas neccessarias ad ipsum viaticum faciendum; et nisi habueritis peccuniam nostram, de qua dictas expensas solvere possitis, solvat eas Raimundo de Rivosicco. Nos enim mandamus per presentes dicto Raimundo quod ipsas expensas solvat cum a vobis fuerit requisitus.

Data apud el Gronyo XVII° kalendas augusti anno ut supra [M^oCC^oLXXX^o tercio].

563

[1283], juliol, 17. Logronyo

El rei Pere demana a Sancho Martínez d'Alfaro, Martín i García Martínez, a l'alcaid i als jurats d'Alfaro que procurin que l'entrega del castell es faci segons la voluntat de l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 121r.

Ed. Ballesteros 1963: 1032.

Petrus, Dei gracia et cetera, dilectis suis Sancio Martini de Alfaro, archidiacono Mageritensis,¹ Martino Martini et Garsie Martini, militibus, ac alcaldo et iuratis de Alfaro, salutem et dileccionem. Sepades que entendimos que el alcayt que tenía el castiello de Alfaro por Álvar Núñez era venido por render el castiello, por mandado de do Sancho, a don Alfonso, fijo del infante de Molina, e si assí se fiziere es bien. Pero reçelando nos por algunas cosas que en[te]ndimos que no se pueda y fazer alguna cosa contraria de nos ne de do Sancho, fiando de vuestra bondat et de la lealdad que avedes a do Sancho, rogamos vos et mandamos de nuestra parte et de don Sancho que, si viéredes que se faga y algún enganno por que el castiello no se renda segund el mandamiento de do Sancho, que vos travaiedes por quantas manera podierdes como cobredes el castiello pora do Sancho et que lo fagades de tod en todo. E nos gradeçer vos lo emos mucho, et vos lo faremos gradeçer a don Sancho. E si pora esto ovierdes mester ayuda de companya, embiat nos luego vuestro mandado, ca nos vos embiaremos companna quanta mester ovierdes o iremos nos mismo allí, si mester fuere.

Data apud el Gronyo XVI° kalendas augusti anno quo supra [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

1. *Error per Nageritensis (de Nájera)?*

564

1283, juliol, 20. Perpinyà

Instrument públic amb la resposta del rei Jaume de Mallorca a la requesta d'ajuda del seu germà, el rei Pere, contra el rei de França.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 350.

565

[1283], juliol, 22. Ejea

L'infant Alfons alerta els homes de la Bardocella (Valdonsella) i del Canal de Jaca que es posin en lloc segur perquè hi ha l'amenaça d'un atac de Juan Núñez, i per això envia Pedro de Aivar, el qual han d'obeir.

Reg. 61, f. 181v.

Reg. Carini 1884: II, 156.

Universis hominibus Bardoçelle et Canalis de Iacca. Sepades que nos fizeron entender que don Johan Núniz, con companya de cavaleros et de peones, quere correr et fer mal en la Bardoçela et en la Canal de Jacca, e nos por esto embiamos en exas partidas don Pedro Ahivar, cavallero nostro, que vos faga obrar et enfortir los vostros logares, et redrar los ganados de la frontera, et coier ahina los panes, et que los pongades en logares fuertes do se puedan salvar. Porque vos mandamos de parte del senyor rey et de la nostra que lo fagades assí commo lo dit Pedro Ahivar vos lo mandará. E si feyto no lo aviedes a aquel día que él vos dará, mandamos li que él que se prenda pora nos los panes et los ganados.

Data Exee XI° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o tercio].

566

[1283], juliol, 22. Ejea

L'infant Alfons reclama a Clement de Lunay, governador de Navarra, que li enviï Jimeno Catalán, veí de Calataiud, perquè ha de ser jutjat a Aragó, i no a Navarra, pel crim de falsificació de moneda.¹

Reg. 61, f. 182r.

Clementi de Nave Alneto, gubernatori Navarre. Vestras recepimus litteras responsales super requisicione quam vobis fecimus quod faceretis capi Eximinum Catalani, v[ici]num Calatayubi, qui moratur apud Cortes, eo quia fabricaverat falsam monetam in terra domini regis patris nostri, et ipsum captum nobis mitteretis, ad que nobis respondistis quod faceritis ipsum capi, tamen nec ipsum Eximinum nec alium malefactorem qui captus foret, furti vicio vel aliquo alio maleficio, modo aliquo non mitteretis extra regnum, set quod faceretis eum puniri iuxta peccati penam secundum consuetudinem et Forum Navarre. Unde, cum dictus Eximinus Catalani sit homo domini regis patris nostri et de terra sua, et comiserit plura maleficia in terra sua, tam in fabricacione false monete quam in aliis, vos iterato requirimus et monemus quatenus restituatis nobis et captum ad nos mittatis ipsum Eximinum per dilectum nostrum Bartholomeum Tarini, presencium exhibitorem, quem ad vos hac de causa duximus transmittendum, cum malefactor puniendus remitti debeat ad provincia et locum ubi maleficia perpetravit.

Data Exee XI° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o tercio].

1. *Segueix el salconduit per a Bartomeu Tarín, que es dirigeix cap a Navarra.*

567

[1283], juliol, 24. Logronyo

El rei Pere mana a Martín d'Escriche, alcaid de Celfa, que faci empenyorar allò que s'havia requisat a Ferrando Martínez d'Heredia, vassall de Juan Núñez.

Reg. 46, f. 96v.

Petrus, et cetera, fideli suo Martino d'Escritx, alcaido de Celpha, salutem et .graciam. Mandamus vobis quatenus bona et res Ferrandi Martinis de Aredia, quas cepistis et emparastis, eo quia est vassallus et in servicio nobilis Iohanni Nunii, detis ad manulevandum bonis et sufficientibus caplevatoribus qui bona ipsa et res nobis, vel cui mandaverimus, quando nobis placuerit dare et reddere teneantur, de quibus omnibus bonis et rebus faciatis fieri scriptum quod, si videre voluerimus, nobis ostendere valeatis.

Data apud Logronyo IX kalendas augusti anno ut supra [M^oCC^oLXXX^o tercio].

568

1283, juliol, 27. Logronyo

El rei Pere envia una ambaixada a la cort de Navarra sol·licitant informacions respecte a l'imminent atac que es prepara contra les seves terres i demanant que no es compleixi.

Ed. Diplomatarium 1: doc. 351.

569

[1283], juliol, 28. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, demana a Dionís, rei de Portugal, que intervingui en les seves relacions amb l'infant Sanç, i l'informa que els francesos han atacat les seves terres i les de l'infant. Envia la mateixa carta a la reina Isabel, a Domingo Joan, electe de Lisboa i canceller, i al comte Gonçalo Garcia de Sousa.

Reg. 47, f. 121r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 231.

Reg. Carini 1884: II, 51.

Excellenti et sibi karissimo tanquam filio dompno Dionisio, Dei gracia illustri regi Portugalie et Algarbi, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Dileccionem vestram attente requirimus et rogamus quatenus erga facta nostra et infantis dompni Sancii, karissimi nepotis nostri, que apud vos valde cara esse credimus et speramus, taliter providere et vos habere velitis quod, vestro prosequente opere bone voluntatis confectio, de qua plene confidimus, evidenter ab omnibus cognoscatur. Scitis namque quod francigene venerunt et nituntur contra nos et dictum nepotem nostrum ac terras nostras procedere quantum possunt. Et si contingeret, quod absit, nos vel dictum nepotem nostrum in personis vel terris nostris dampnificari, scimus quod redundaret vobis ad incomodum et vestri honoris et nominis detrimentum. Super istis igitur informavimus plenius fratrem Dominicum de Portugalie, exhibitorem presencium, cui credatis super ipsis ex parte nostra.

Data apud Logronyo V kalendas augusti anno predicto [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Sub hac forma fuit scriptum regina Portugalie ut induceret dictum regem Portugalie ad hoc.

Item, dompno Dominico Iohannis, electo Ulixbone et cancellario illustris regis Portugalie.

Item, nobili viro dompno Gondissalvo comiti.

570

1283, juliol, 29. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, en resposta a una carta de Joan de Proixita, li diu que procedeixi en el judici contra alguns rebels; que no creu que sigui idònia l'ambaixada que la reina va enviar al fill de l'emperador de Bizanci per demanar-li diners, ja que no és cert el que conté, especialment perquè dels grecs hom no es pot fiar, i perquè no acceptaria casar la seva filla a Grècia, ateses les seves relacions amb l'Església; que no es pot ocupar de la qüestió dels napolitans, però si es volen rebel·lar li estarà agraït; que està d'acord amb l'armament de les galeres i amb l'enviament de ballesters per defensar Reggio; li diu que permeti tornar a Catalunya a qui ho vulgui fer, que resolgui per via judicial la qüestió dels béns dels exiliats que han tornat, així com les qüestions que hi ha respecte a les procuracions i prebendes eclesiàstiques, i que li sembla bé que la reina passi l'hivern a Messina; quant a l'èxit del desafiament de Bordeus li envia el relat en una cèdula closa (que no es conserva).

Reg. 54, f. 178v-179r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 232-234; Carini 1882: doc. 467.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, nobili et discreto viro Iohanni de Procida, salutem et dileccionem. Recepimus litteras vestras quas nobis per Bonanantum Alguerii, exhibitorem presencium, transmisistis, et intellectis diligenter hiis que predictae littere continebant et que dictus Bonanatus nobis verbotenus reseravit, vobis ducimus respondendum quod de rumorum significacione super processu facto contra Galterium de Calatigersono et quosdam complices suos, et capcione castri de Sperlingi et castri de Modica, et statu ipsarum parcium, vobis referimus multas grates, et volumus quod contra Simonem de Calatafimo et Baymundum de Botera, qui capti, ut asseritis, detinentur, procedatur sentencialiter, sicut processum est contra dictum Galterium, si inventi sunt vel inveniri, facta inquisitione, poterunt conscii vel culpabiles maleficii seu sedicionis pro quibus dictus Galterius extitit condempnatus.

Item, non displicuit nobis si aperuistis litteras Hugueti de Romanino, tamen legacionem quam ordinastis mittendam filio imperatoris Constantinopoli, ex parte domine regine, consortis nostre, pro extorquendo subsidio pecunie ab eodem, non reputamus idoneam, tum quia non continet veritatem, tum quia non bene dicitur quod dicta regina dissenciat voluntati nostre, maxime etiam quia vos bene scitis quod pro verbis nichil facient greci, et si vellent comprobare esset turpe, quia nos maxime isto tempore quo greci sunt taliter cum Ecclesia, nullo modo consentiremus ad faciendum cum eis de filia nostra precipue aliquam parentelam.

Item, de responsione quam neopolitani fecerunt, aliud facere non possumus ad presens, cum in aliis arduis negociis in partibus istis intendere habeamus. Verum, si per litteras eorum vel nuncios speciales certificati et requisiti fuerimus, pretermisiss aliis, accedemus ad partes illas, si viderimus expedire. De aliis nobilibus Neapoli qui intendunt civitatem Neapoli facere rebellari, si perficere poterint, nobis plurimum erit gratum.

Item, de processu et ordinacione armate galearum nobis placuit et videtur satis bene ordinatum fuisse, set de pecunia quam dicitis defficere ad complementum dicte armate non credimus quod deficere debeat, maxime cum illis duabus milibus unciis auri quas habuisse, asseritis, pro extraccione frumenti. Vellemus preterea quod, ex quo nostros officiales ibi habemus, permetteretis eos exercere officia sua sicut eis comisimus, et si forte ipsi officiales non haberent se bene in officiis, quod tunc nobis significaretis, et nos sicut vobis videretur procederemus super eo, aliter videtur quedam turbacio et non potest comode prcurari.

Item, de ballistariis et aliis quos misistis pro deffensione terre Regii, reputamus bene factum. De marinariis et comitibus galearum, qui ob reverenciam nostram serviunt duobus mensibus adenantatis sine solucione, gratum habemus. Et de estipendiariis catalanis et aragonensibus qui non libenter vadunt ad servicia facienda, habemus ingratum et quibuslibet ipsorum scribimus super ipsis, quas littras nostras presentari faciatis eisdem.

Item, volumus et placet nobis quod, finita armata, permittatis redire in Cataloniam quoscumque homines ipsius armate volentes redire, facta eis plenaria solucione de hiis que debeantur eis, ut libencius et cicius in posterum possint haberi.

Item, super restitutionibus exilum qui redierunt, quorum castra vel bona curia nostra vel private persone teneant, ante recessum nostrum de partibus Sicilie fuit deliberatum et ordinatum qualiter

procedi debeat, et volumus ac placet nobis quod, postpositis maliciosibus dilacionibus vel cavillationibus, cognoscatur summarie et sentencialiter terminetur, et restituantur sicut de iure fuerit terminatum. De petitione tamen Aldovini, nobis existentibus in partis ipsis, audivistis intencionem nostram, et placeret nobis quod inde tractaretur aliqua ydonea compositio quam nobis significare debeatis. De facto Iohannis Falchonerii volumus fieri sicut supra-proxime dictum est de hereditatibus exilum, nam, si modus alius assumeretur, alii reputarent se gravari, et videtur nobis melius quod facta summaria cognitione restituantur per sententiam, quam si aliquibus eorum restituerentur sine sententia et aliis per sententiam, cum omnes esse non possint eiusdem iuris et condicionis.

Item, de procuracionibus ecclesiarum quas dicitis esse committendas clericis, sciatis quod dum eramus in partibus ipsis in faticam clericorum qui negligentes erant vel nolebant procurare bona ecclesiarum, oportuit nos ipsas procuraciones comittere laicis, tamen, si vobis videtur, satis placebit nobis quod associetis ipsis laicis clericos in predictis procuracionibus.

Item, de prebendis que non dantur clericis, dicimus sic quod, ex quo ipsi non faciunt servicium, et oportet nos in laboracionibus expensas et labores sustinere, nolumus quod dicte prebende dentur eis, quia si darentur, parum nobis remaneret de fructibus ipsarum.

De eo quod scripsistis, quod bonum erant (*sic*) dominam reginam remanere usque ad yemen in civitate Messane, placet nobis et expedire videmus, et in negociis et processibus suis ipsam vobiscum et aliis suis consiliariis, secundum statum et facta ipsius terre, potestis facere et debetis.

Adventum nostrum ad partes istas et processum pugne bur-degalensis et felicem continenciam status nostri vobis significamus in quadam cedula presentibus interclusa.

Data apud lo Groyno IIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

571

1283, agost, 1. Ejea

L'infant Alfons comunica al justícia, als jurats i al concili de Sangüesa que no és necessari que retirin el bestiar de la frontera perquè no hi ha cap amenaça de guerra, si no és que els navarresos

ataquen l'Aragó. Envia la mateixa carta als consells de Tudela, Cortes, Cascant, Oblites, Monteagudo, Fustiñana i Bunyol.

Reg. 61, f. 189r.

Reg. Carini 1884: II, 157.

Iusticie, iuratis et concilio ~~de~~¹ Sangosse. Intelleximus quod vos facitis removeri de frontaria seu confinibus regni Aragonie ganatos et bestiare vestrum propter metum guerre imminentis. Unde, cum nullam sciemus causam propter quam debeat esse guerra inter dominum regem patrem nostrum et vos et alios homines regni Navarre, set pax et benivolencia ab antiquis temporibus citra ac-
tenus perduraverit, significamus vobis quod secure potestis ganatos et bestiaria vestra tenere in frontaria et confinibus dicti regni, quoniam nos ipsum ganatum et bestiaria et alia bona vestra ab omni lezione et gravamine deffendemus, nisi vos vel alii de regno Navarre primo in regno Aragonie dampna vel gravamina inferretis.

Data Exee kalendas augusti anno Domini M^oCC^o octogesimo tercio.

¶Idem [Dominus infans].

Iusticie, iuratis, probis hominibus et toti concilio Tutele.

Iusticie, iuratis et concilio de Cortes.

Iusticie, iuratis et concilio de Cascant.

Oblites.

Montagut.

Fustinyena.

Bunyol.

1. *Segueix una paraula esborrada que no es llegeix.*

572

1283, agost, 9. Logronyo

El rei Pere comunica a Cervià de Riera que Bartolino Beli, genovès, i Polesio da Siracusa poden vendre els vaixells i els béns que van capturar als fidels de Carles d'Anjou i del seu fill, i que li doni la quinta, per la qual vol uns draps i una sella o dues.

Reg. 46, f. 99v-100r.

Petrus, et cetera, fideli suo Cerviano de Riaria, custodi maritimarum terre nostre, salutem et gratiam. Noveritis nos vidisse

confessiones et scripturas quas fieri fecistis et nobis misistis super illis rebus et barca quas Bertulinus Beli, ianuensis, et Polesius de Siracusa ceperunt a familia Karoli et principis filiis sui, unde nos concedimus eis licenciam vendendi predictam barcam et res, et de omnibus hiis quinta recipiatis pro nobis. Et in compoto ispius quinte recipiatis ad opus nostri pannos et pennas vayres, vocato ad hoc Berengario Serra sartore nostro, et nobis etiam retineatis unam sellam vel duas de pulcrioribus. Et si forte res quas receperitis de predictis ascendent ad maiorem summam quam quinta predicta, volumus quod solvatis ei quicquid solvere debeatis deducta quinta, si autem non sufficerent ad solutionem ipsius quinte teneatur vobis facere complementum.

Data ut supra [apud lo Gronyo V idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

573

1283, agost, 9. Logronyo

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, respon a unes qüestions que li havia plantejat Cervià de Riera: que li envii ràpidament els comptes; que, a més de les dues galeres ja preparades, que en faci preparar dues més, i les carregui de bescuit; que el bescuit que s'ha fet vell el pot vendre a Mallorca; que està d'acord amb la tarida que ha noliejat per anar a Sicília, mentre que les dues que han d'anar a Barberia, han d'esperar a saber com estan els tractes amb el rei de Tunis; que faci anar a Sicília el bergantí carregat d'allò que li sembli més necessari; que observi la prohibició d'exportar segons quines mercaderies a Mallorca; que esperi a donar llicència per la guerra de cors contra Provença, perquè està a l'espera de saber què farà el rei de França, i que detingui els dos homes d'Aix i tots els vaixells de Narbona que carregaven mercaderies prohibides.

Reg. 46, f. 100r.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, ~~reco~~g (?) fideli suo Cerviano de Riaria, custodi maritimarum terre nostre, salutem et graciam. Noveritis nos vidisse litteras vestras, et memoriale et ea omnia que Geraldonus ça Rocha et Berengarius de Vinealibus nobis exposuerunt ex parte vestra. Unde vobis respondemus super facto compotorum vestrorum quod omnino volumus ipsum

/nobis\ reddi, cum in mora reddendi illud sit nobis periculum atque vobis.

De facto duarum galearum quas fieri fecistis, placet nobis et volumus quod alias duas inceptas perfici faciatis, ex quo ligneamina habetis impromptum in maiori parte, preterea placet nobis quod bescottum usque ad quadringentas vel quingentas sarrias teneatis paratas et pro tempore renovare ne valeat consumari. Bescottum vero quod quasi consumatum invenistis in nostris navibus, nobis placet quod illud misistis ad vendendum apud Maioricam.

De tarida enim quam nauleastis pro eundo ad partes Sicilie, placet nobis, set nolumus quod illas duas quas mittere volebatis apud Barberiam mittatis ad presens donec sciverimus quid erit inter nos et regem Tunicii.

Ad illud quod nobis significastis de lembo nostro quem ducit Guilelmus de Pelagiano, volumus quod ipsum lembum honeratum ficubus, oleo et aliis rebus et mercibus que vobis utilia videbuntur in partibus Sicilie, tradatis Geraldono ça Rocha et istud expediatis et expediri faciatis incontinenti, cum dictus Geraldonus dictum lembum habeat caricare tritico in dictis partibus Sicilie et portare apud Ianuam.

De prohibicione quam fecistis de non portando apud Maioricam pecem, estopam, fustam et victualia, placet nobis, volentes quod istud faciatis firmiter observari.

De facto vero illorum qui petunt licenciam armandi contra Provincia, licet istud placeret nobis, volumus supersederi ad presens, quoniam corsarii forte inferrent dampnum terre regis Francie, cui malum facere non intendimus nisi ipse inceperit dampnum inferre terre nostre, tunc enim nobis placebit.

De facto vero illorum duorum hominum de Hax qui intendunt in navibus transfretare, volumus quod certificetis vos si sunt de iurisdiccione Karoli et si constiterit ipsos esse de iurisdiccione eiusdem, volumus et placet nobis quod ipsos et res eorum detineatis.

De facto barce de Narbona in qua extrahebantur res vetatas a nobis, quamquidem cepistis volumus quod vendatis eam et res quas invenistis in ea.

Data ut supra [apud lo Gronyo V idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

574

1283, agost, 9. Logronyo

El rei Pere envia un missatger a Lope Díaz de Haro, com aquest li havia demanat, i el convoca a Logronyo, on s'ha de veure amb l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 121r.

Ed. Ballesteros 1963: 1033.

A do Lop Díaz de Haro, seynnor de Vizcaya. Viemos vuestra carta eyna qual nos ruegoades que vos embiássemos el amado caverro nuestro do Estevan Núñez porque con él nos queriades embiar a dezir alguna cosa de vuestro propósito, et assí embiamos vos lo. Fazemos vos haú assaber que el noble infante don Sancho, nuestro sobrino, deve legar a nos agora en lo Gronyno, hond vos ruegoamos que vos leguedes aquí porque avemos con él et con vuscho a fablar de algunas cosas que el dicho Estevan Núñez vos dixere, de las quales vos ruegoamos que lo creades de lo que vos dixere de nuestra parte.

Data apud lo Gronyno Vº idus augusti anno Domini MºCCºLXXXº tercio.

575

1283, agost, 14. Logronyo

Protesta pública del rei Pere per l'atac franconavarrès a Aragó, del qual havia estat informat per una carta de l'infant Alfons del dia 11.

Ed. Diplomatari 1: doc. 352.

576

[1283], agost, 23. Ejea

L'infant Alfons, seguint el manament del seu pare, el rei Pere, i d'acord amb l'infant Sanç, convoca els nobles aragonesos contra els francesos que han entrat a l'Aragó sense desafiament ni causa justa.¹

Reg. 62, f. 6v.

Ed. González Antón 1975: doc. 23.

Reg. Carini 1884: II, 161.

Dompno Iacobo, domino de Ayerbe /Exericha\ Noveritis quod dominus rex pater noster significavit nobis quod propositum suum est, et infantis dompno Sancio nepotis sui, pugnare cum militibus regis Francie qui in regno Aragonie, sine difidamento et aliqua iusta causa, dampna et maleficia intulerunt. Unde, cum expediat nobis, iuxta mandatum dicti domini regis, et aliis vassallis eiusdem domini regis ut simus cum eo personaliter in eius servicio, rogamus vos ut po[ssi]mus ac vos requirimus ex parte domini regis et nostra quatenus, visis presentibus, incontinenti paretis vos festinanter, cum familia militum et peditum quam habere poteritis, cum equis et guarnimentis et aliis apparatibus vestris, ita quod die veneris proxime ventura sitis nobiscum. Nos enim erimus ipsa die cum dicto domino rege, Domino concedente.

Data Exee X^o kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o tercio].

Dompno Petro domino de Ayerbe, Eximino de Urrea, Sancio de Antilione, Guilelmo de Podio, Petro Iordani de Roden, Roderico de Figueroles, Petro Eximini de Beresim, Enequo Luppi de Iassa, Eximino Petri de Pina, Martino Eximini de Agon, Luppo Ferrenc de Luna, Guilelmo de Alcalano domino de Xiarch, Artaldo de Luna, Didico Garcie de Vera, Bertrando de Naya, Roderico Urticii de Beresim, Blazio Maça de Ganalur, Aznario de Ossera, Martino de Leet, Gombaldo de Tramasset, Guilelmo de Castronovo, Alfonso de Castronovo, Iohanni Petri de Benasch, Raimundo de Benasch, Corberano de Ahunes, Eximino Petri de Sadava.

1. Als folis següents hi ha la convocatòria a les ciutats, i altra correspondència amb nobles i pobles sobre aspectes específics de la invasió.

577

1283, setembre, 12. Taüst

El rei Pere comunica a Guillem Sarroca i Cervià de Riera que embarguin qualsevol mercaderia d'homes del rei de França, i que poden donar permisos per iniciar la guerra de cors, atès que el rei Felip ha entrat a Aragó de manera indeguda i sense desafiament previ.

Reg. 46, f. 104r.

Reg. Carini 1884: II, 23.

Petrus, et cetera, fideli suo Guilelmo sa Rocha, civi Barchinone, salutem /et\ Cerviano de Riaria, custodi maiori maritimarum

nostrarum, salutem et gratiam. Cum gentes extranee ac vassalli illustris regis Francie intrando frontarias regni nostri Aragonie eidem regno dampnum intulerunt indebite, et nullo desafidamento nobis facto, ac nobis existentibus parati facere iusticie complementum, mandamus vobis quatenus quascumque comandas, debita seu bona aut alias res hominum subditorum dicti regis Francie invenire poteritis aut sciveritis in aliquo loco nostro emparetis et capiatis et nobis fideliter conservetis, factis de premissis enparamentis publicis scripturis, de quibus nobis mittatis transumptum, et nichilominus quibuscumque armare voluerint contra terram et subditos dicti regis Francie et regis Karoli etiam, detis inde licenciam loco nostri.

Data apud Tahust II idus septembris anno quo supra [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

578

[1283], setembre, 16. [Ejea]

Es registra l'enviament d'un missatger a Juan Núñez.

Reg. 46, f. 105v.

Die iovis XVI° kalendas octobris fuit scriptum nobili Iohanni Nunii quod credet Petro Xemini de Ayerbe /Exea\ ~~quod crederet~~ de hiis que sibi diceret ex parte domini regis.

579

[1283, setembre, 20. Ejea]

El rei Pere mana al veguer i al batlle de Barcelona que no reclamin a Guillem de Banyoles, ciutadà de Barcelona, les mercaderies seves i de les comandas que li va requisar l'aleshores rei Abu-Ishaq a Tunis, quan venia d'Alexandria.

Reg. 46, f. 107r.

Petrus, et cetera, fidelibus suis vicario et baiulo Barchinone et aliis officialibus, salutem et gratiam. Cum Guilelmus de Balneolis, mercator et civis Barchinone, venisset de viatico Alexandriae et apulisset apud Tunicium cum mercaturis, et ibi per Mirabuçach, tunc regem Tunicii, fuerit captus et detentus iniuste, et abstulerit

ei res suas et mercaturas et aliorum qui ei fecerunt comandas, et fecerit posse suum ad recuperandum ea que amisit, et predicta sint amissa causa fortuita et absque culpa ipsius, cum nullus comendatarius teneatur de periculo quod accidit casu fortuito, dicimus vobis et mandamus quatenus propter preddictas (*sic*) mercaturas amissas non permittatis personam suam nec res suas ab aliquo adgravari nec molestari.

Data ut supra [Exee XII° kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio].

580

1283, settembre, 20. Ejea

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, renova als ciutadans i als habitants de Mallorca els privilegis, les llibertats i les immunitats de comerç que els havia concedit el rei Jaume.

Reg. 46, f. 107v-108r.

Maiorice.

Noverint universi quod, cum ex parte proborum hominum et universitatis civitatis et insule Maiorice supplicatum fuerit nobis Petro, Dei gracia regi Aragonum et Sicilie, quod confirmaremus et observari faceremus eisdem libertates et immunitates eis concessas per dominum Iacobum, inclite recordacionis patrem nostrum, de non solvendis in aliquibus locis regni nostri lezdis, pensis, mensuraticis et pedagiis, nos, volentes cerciorari si erant usi tempori dicti domini regis Iacobi libertatibus et immunitatibus supradictis, mandavimus per litteras nostras oficialibus nostris ut testes reciperent super ipsi usu et observancia predictarum libertatum et immunitatum, et dicta ipsorum testium mitterent sub sigillo suo dilecto nostro magistro Arnaldo de Turre, cancellario nostro. Cum igitur exhibito coram karissimo primogenito nostro infante Alfonso privilegio domini regis Iacobi predicti, concesso populatibus et habitatoribus civitatis et regni Maiorice super libertatibus eorundem, constet etiam nobis per dicta dictorum testium productorum ex parte procuratorum seu sindicorum universitatis Maiorice, examinata diligenter per dictum magistrum Arnaldum et alios consiliarios nostros, ipsos syndicos seu procuratores dictorum proborum hominum et universitatis civitatis et insule Maiorice plene probavisse quod habitatores civitatis et

insule Maiorice sunt usi tempore domini regis Iacobi predicti in civitate Barchinone franquitate lezde, pedagogii et m[e]ns[ur]amenti quantum ad ius nostrum; et in Gerunda franquitate lezde, pedagogii, mensuratici et pensi quantum ad ius nostrum, excepta parte castlanorum et aliorum; et in Villafrancha franquitate lezde et pedagogii in fira et mercato Villefranche, excepta parte castlanorum; et in Montealbo franquitate lezde, pensi, mensuratici et pedagogii quantum ad ius nostrum; et in Terrachona franquitate lezde, pensi, mensuratici et pedagogii quantum ad ius nostrum; et in Cambrils franquitate lezde, pedagogii, pensi et mensuratici; et in Dertusa et capite seu gradu Emposte franquitate lezde et pedagogii quantum ad ius nostrum; et in Ilerda franquitate lezde, pedagogii, pensi et mensuratici quantum ad partem nostram; et in Cesaraugusta franquitate lezde et pedagogii probaverunt plene se usos fuisse tempore dicti domini regis Iacobi, de penso vero et mensuratico sunt usi ibidem ut vicini Cesarauguste; et in Oscha franquitate pedagogii; et in Pina franquitate pedagogii; et in Valencia franquitate lezde, pensi, mensuratici et pedagogii, excepto quod de sarracenis et sarracenabus captivis solvebant iura debita de eisdem que per alios solvuntur; et in Muriveteri franquitate lezde, pensi, pedagogii et mensuratici; et in Exativa franquitate lezde, pedagogii et pensi; et in Morella franquitate lezde, pedagogii, pensi et mensuratici; et in Castilione de campo Burriane franquitate lezde; et in Burriana franchitate lezde, pedagogii, pensi et mensuratici; et in Algizira franquitate pedagogii et mensuratici; et in Denia franquitate lezde, pedagogii, mensuratici et pensi; et in Gandia franquitate lezde, pedagogii et pensi; et in Panischola franquitate lezde, pedagogii, pensi et mensuratici, per nos et omnes successores nostros laudamus, concedimus et confirmamus universis probis hominibus ac toti universitati civitatis et insule Maiorice libertates et immunitates predictas eis concessas per dictum dominum regem patrem nostrum de non solvendis predictis exacionibus in locis superius expressis. Mandantes nichilominus baiulis, lezdariis, pedagogiis et aliis officialibus nostris, presentibus et futuris, quod observent et observari faciant inviolabiliter omnibus habitatoribus civitatis et insule Maiorice in locis predictis libertates et immunitates predictas, illas scilicet de quibus probaverunt se usos fuisse in locis predictis, ut superius continetur. Nos enim immunitates et libertates predictas quibus probaverunt se usos fuisse tempore dicti domini regis Iacobi, ut superius est expressum, eisdem inviolabiliter volumus observari.

Datum Exee duodecimo kalendas octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

Signum (+) Petris, Dei gracia regis Aragonum et Sicilie.

Testes sunt: Ermengaudus comes Urgelli, Petrus Martini de Luna, Blasius Eximini de Ayerbe, Petrus Vera et Alamannus de Gudal.

581

1283, setembre, 29. Saragossa

El rei Pere comunica a Jimeno de Artieda que abandoni el castell d'Ull perquè no podrà resistir el setge dels francesos; en una altra missiva li comunica que li envia Pere de Casoer, perquè li entregui el castell, que ell s'ocuparà de pactar amb els francesos.

Reg. 46, f. 109v.

Ed. Cubells 1816: doc. 126.

Petrus, etc. dilecto militi suo Eximino de Artieda. Avem entès que·ll castel d'Ul, lo qual vós tenits per nós, el qual los franceses tenen assegat, no·s pot tenir per raó de defaliment de vianda et d'altres coses que aquí serien mester a aquel establiment, e con d'açò siam certs et no volríem que negun vassal nostre, et especialment vós ne negun d'aquels qui laýns sóts, vos perdéssets ne agéssets dan per açò, volem e us manam que si plet negun podets trobar ab los franceses, que vós que·ls retats lo dit castel, ab què vós e·ls altres que aquí sóts /per nos\ puscatz escapar, e nós tenim-vos-en per escusat e us tenim d'açò per quití et per absolt.

Data Cesarauguste III° kalendas octobris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Altera eidem. Fem-vos saber que nós trametem aquí Pere de Casoer, porter nostre, per lo fet del castel d'Ul, lo qual vós tenits, per què us manam que vós liurets a él la dita torra, et con liurada la li ajats, nós nos en tenim per pagats de vós et apelam-vos-en quití. Esters manam al dit Pere de Casoer que, si plet podets trobar ab los franceses et li o manats, que lur liure la torra per ço que vós e·ls altres ne siats quitis.

Data ut supra.

582

1283, [setembre, 30]. Saragossa

El rei Pere explica al Comú de Pisa que alguns mercaders de Barcelona han estat robats al port d'Alacant mentre es trobaven en un vaixell de Gènova, i, atès que no hi ha cap causa de dissensió entre ell i el Comú, demana que als mercaders els siguin tornats els béns robats i siguin compensats pels danys.

Reg. 46, f. 109v.

Petrus, Dei gracia et cetera, dilectis suis potestati, capitanei, ancianis et Comuni civitatis Pisarum, salutem et dileccionem. Ex parte proborum hominum Barchinone coram nobis propositum extitit et monstratum quod, cum quidam mercatores ipsius civitatis, cum rebus et mercibus eorum, essent in portu de Alacant in quadam n[av]i ianuensi, in qua veniebant de partibus Alcadie, quidam homines vestri sive de iurisdiccione vestra cum quadam navi et duabus galeis et uno lembo armatis accedentes ad navim predictam ianuensem, in qua predicti mercatores Barchinone cum rebus et mercibus eorum erant, invaserunt et ceperunt ipsam navim, occidendo nichilominus de hominibus nostris qui in ea erant, licet ipsi protestando clamarent et dicerent quod essent de Barchinona, prout de hiis nobis constat per publicum instrumentum protestacionis inde factum in Alacant et nobis hostensum per mercatores predictos, de quo vobis translatum mittimus publica manu confectum, per quod de hiis certificari poteritis. Unde, cum nulla causa subsit inter nos et vos propter quam h[omi]nes vestri debeant inferre dampnum nobis vel gentibus nostris, immo simus voluntarii vos honorare et diligere ut amicos, rogamus vos, requirimus ac monemus quatenus mercatoribus predictis, vel procuratori eorum, faciatis restitui ipsas res et merces ab eis extortas violenter per vestros homines supradictos, cum dampno et interesse quod ipsis mercatoribus est illatum propter ipsam rapinam ac violentiam, que res vobis manifeste fient per translatum capibrevii navis predicte confectum manu publica, quod vobis hostendetur per mercatores predictos vel eorum nuntium seu procuratorem, taliter facientes quod ratione huiusmodi non possit inter nos et vos, et homines nostros et vestros, dissencionis materia suboriri. Alias, sciatis quod gentibus nostris in iure suo deficere non possemus, maxime cum nos parati simus facere fieri per subditos nostros vobis, si querimoniam habueritis, de eisdem iusticie complementum.

Data Cesarauguste [*en blanc*] anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.
 Similis fuit missa castellano castri de Calleri.

Data ut supra.

583

[1283], setembre, 30. Saragossa

El rei Pere avisa Hug Xillet, cònsol dels catalans a Pisa, de l'arribada d'alguns mercaders de Barcelona que han reclamat respecte a la causa del document precedent.

Reg. 46, f. 110r.

Petrus, Dei gracia et cetera, dilecto suo Hugolini Oçelleto, consuli catalanorum in civitate Pisanum pro eo constituto, salutem et dileccionem. Noveritis quod quidam mercatores civitatis nostre Barchinone accedunt ad civitatem Pisanam proposituri et hostensuri coram potestati, capitanei, ancianis et Comuni ipsius civitatis dampnum, rapinam ac violentam invasionem eisdem illatam a quibusdam hominibus pisanis sive de iurisdiccione eorum, et petituri ab eisdem restitutionem eis fieri de dampno illato et de rebus et mercibus ipsis extortis ab hominibus pisanis predictis, ut ipsi vobis hostendent, super quibus nos scribimus potestati, capitanei, ancianis et Comuni Pisanum predictis. Quare vos rogamus et dicimus quatenus mercatoribus predictis Barchinone, vel eorum nunciis aut procuratoribus, accedentibus ad dictam civitatem in hostendendis, petendis et recuperandis predictis detis auxilium, consilium et favorem, sic quod merces suas et ius obtinere valeant vestro mediante auxilio et favore. Nos enim voluntarii sumus eos honorare et diligere ut amicos, et non placeret nobis quod inter nos et nostros et eos possit aliqua meteria discordie evenire.

Data Cesarauguste pridie kalendas octobris [M^oCC^oLXXX^o tercio].

584

[1283], octubre, 4. Saragossa

El rei Pere adverteix Sancho Íñiguez, lloctinent de l'infant Manuel, que envia Bernat de Bellvís perquè doni consells i ajut sobre els assumptes de les seves terres i de l'infant Sanç, i també en rebi.

Reg. 46, f. 110v.

Petrus, et cetera, dilecto suo Sancio Eneci, tenenti locum nobili viri infantis dompni Emanuelis, salutem et dileccionem. Noveritis quod nos mittimus ad partes regni Valencie dilectum militem nostrum Bernardum de Pulcrovisu, tenentem locum ultra flumen Xuchers nobili Roderici Eximini de Luna, procuratoris nostri in dicto regno, et mandavimus sibi quod vobis et aliis de terra dicti dompni infantis Emanuelis et infantis dompni Sancii, karissimi nepotis nostri, impendat consilium, auxilium et iuvamen super negociis ipsarum terrarum quandocumque a vobis vel ipsis fuerit requisitus. Eodem modo vos rogamus attente quatenus super negociis terre nostre impendatis dicto Bernardo de Pulcrovisu consilium, auxilium et iuvamen cum ab eo fueritis requisitus, et regraciabimur illud vobis.

Data Cesarauguste IIII° nonas octobris anno et cetera [M^oCC^oLXXX^o tercio].

585

1283, octubre, 7. Saragossa

El rei Pere comunica a tots els seus oficials que no obstaculitzin ningú que vulgui causar dany a la terra i als homes del rei de França i de Carles, on sigui que els trobin, també a Mallorca o a Castella.

Reg. 46, f. 114r.

Petrus, et cetera, universis officialibus nostris ad quos presens litera perevenerint (*sic*), salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus non faciatis impedimentum seu contrarium aliquibus hominibus terre nostre qui malum faciant terre seu hominibus illustris regis Francie vel Karoli aut rebus eorum sive ea accipiant in portibus Mayorice et Castelle seu alibi.

Data Cesarauguste nonas octobris ut supra [M^oCC^oLXXX^o tercio].

586

1283, octubre, 8. Saragossa

El rei Pere comunica als oficials de l'infant Sanç de Castella que donà un albarà a García Martínez d'Artesona perquè pugui comprar un cavall a Ariza i portar-lo a les seves terres.

Ed. Diplomatar 1: doc. 356.

587

[1283], novembre, 16. València

El rei Pere demana al seu nebot Felip, fill del rei de França, que obtingui del seu pare guiatges per als ambaixadors que li vol enviar.

Reg. 47, f. 121v.

Reg. Carini 1884: II, 51.

Karissimo et quamplurimum diligendo nepoti suo domino Philipo, illustris regis Francie primogenito, salutem et amoris intimi vinculum incorrup[t]um. Provide vestre discrecioni tenore presencium declaretur nos, Altissimo ministrante, corporali perfrui sanitate, quod de persona vestra ac karissimi nepotis nostri Caroli, fratris vestri, affectuosissime desideramus audire, et scire etiam cum effectum. Verum karissime, cum pro quibusdam nostris negociis explicandis ad illustrem regem Francie, patrem vestrum, et ad vos, nostros sollempnes nuncios transmittere intendamus, qui et statum nostrum et intencionem refferent vobis verbo, premitimus de presenti hunc presencium portitorem quem ad vos specialiter duximus destinandum. Requirentes et rogantes dileccionem vestram intimam et preclaram quatenus a predicto rege Francie, patre vestro, de conductu literas impetretis, cum quibus nostri sollempnes nuncii memorati per terram dominacionis eiusdem secure et sine impedimento aliquo ire valeant et redire. Nobis eciam, si placet, per vestram literam rescribentes, statum et sanitatem vestram et dilectissimi nepoti nostri Karolis, fratris vestri, gaudebimus etenim in inmensum utpote de illis quos diligimus pre ceteris et hoc mundo.

Data Valencie XVI° kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

588

[1283], novembre, 16. València]

El rei Pere informa Jean de Grailly, senescal d'Aquitània, dels guiatges que ha demanat per als seus ambaixadors a Felip, fill del rei de França, perquè els obtingui del seu pare; en el cas que el seu enviat no pugués arribar al rei, li demana que envii un missatger seu per obtenir-los.

Reg. 47, f. 121v.

Reg. Carini 1884: II, 52.

Viro nobili et dilecto Iohanni de Graili, senescalco ducatus Aquitanie, salutem et sincere dileccionis effectum. Vestram noveritis nos literam recepisse et ipsam intelleximus diligenter, regraciantes quamplurimum vobis, quia placet super factis nostris intendere et nobis consulere quid expediat nos facturos. Quapropter scire vobis facimus per presentes quod nostra fuit intencio et propositum, quod etiam adhuc durat, de statu nostro karissimo nepoti nostro Philipo, illustris regis Francie primogenito, nostras descentes literas destinare et de vero amore ac dileccione quem erga nos semper habuit atque habet gratas sibi agere copiosas. Et quia tam ad ipsum quam ad illustrem regem Francie, patrem suum, sollempnes nostros nuncios intendimus transmitters de presenti, super quibusdam nostris negociis explicandis, dum dicti nuncii preparantur, quendam nostrum premitimus ianitorem qui celeriter ad predictos (*sic*) Philipum, nepotem nostrum, nostras literas deportabit, ut ipse a dicto patre suo literas habeat de conductu cum quibus secure et libere dicti nostri nuncii per terram dicti regis ire valeant et redire. Verum, si forte dictum ianitorem nostrum, quem premitimus, ab aliquo infra terram regis Francie contingeret impediri, dileccionem vestram requirimus et rogamus quatenus sine impedimento ipsum ad dictum nepotem nostrum cum dictis nostris litteris accedere faciat, vel saltim literas quas portat dicto nepoti nostro transmitti per vestrum nuncium procuretis.

Data ut supra [Valencie XVI° kalendas decembris M^oCC^oLXXX^oIII^o].

589

1283, novembre, 17. València

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, demana als prohoms de diferents municipis catalans que col·laborin amb les despeses que ha tingut Ramon Alemany, cònsol dels catalans a Montpeller, per causa d'unes lleudes que els oficials del rei de França han cobrat injustament a Besiers i la seva marina.

Reg. 46, f. 119v.

/Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis probis hominibus et universitati Minorise, Bisuldoni, Montanee de Pratis, baiulie de la Reyat, Tarrege, Villegrasse, Berge, Arbucii, Apiarie, de Cubeles et de Sancto Felicio de Guixols. Cum per fidelem nostrum Raymundum Alamanni, quem consulem catalanorum et aliorum

hominum iurisdiccioni nostre in Montepessulano statuimus, sit adepta quedam lezda sive pedagium que indebite exigebatur et levabitur [...] mercatoribus terre nostre apud Biterrensis et eius maritimam per officiales regis Francie, et propterea sint facte expense et alia necessaria per dictum Raymundum Alamanni, de consensu et beneplacito dictorum mercatorum terre nostre, et aliqui ex eis etiam sint propt[ere]a obligati, et licet dictus Raymundus Alamanni nobis pluries supplicaverit ut eidem in predictis expensis per vos et alios homines terre nostre satisfieri faceremus, nos istud ei concedere distulimus donec certificati essemus per vos de premissis. Quare rogamus et dicimus vobis quatenus per probos homines quos mittere debetis ad Curiam quam celebratura sumus in Barchinona mitatis nobis dici causas et rationes vestras, vel per alios quos ad hoc ydoneos videritis, et detis eisdem potestatem tractandi, ordinandi et procedendi super predictis.

Data ~~ut supra~~ Valencie XV kalendas decembris anno Domini MCCLXXX tercio.¹

Sub hec forma fuit scriptum specialiter locis infrascriptis:

Probis hominibus et universitati Gerunde.

Abbati et hominibus de Balneolis.

Probis hominibus et universitati Montisalbi.

Probis hominibus et universitati Terrachone.

Probis hominibus et universitati Cervarie.

Probis hominibus et universitati Ilerde.

Probis hominibus et universitati Dertuse.

Probis hominibus et universitati Villefranche.

1. La data in extenso és afegida per una mà posterior.

590

1283, novembre, 19. València

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, tot i lloar la fidelitat de Pedro Fernández de Verga, no accepta la seva proposta de nomenar Bonanat Oliver com a cònsol de l'alfòndec de Tunis, perquè l'actual rei no respecta els pactes i no vol posar en perill la vida de cap súbdit seu.

Reg. 46, f. 120r-v.

Ed. Cubells 1916: doc. 137.

Nós en Pere, per la gràcia de Déu d'Aragó et de Sesília rey, al noble et amat don Pedro Ferandis de Vergua, salut. Fem-vos saber que reebem vostres letres que-ns tramessés per Bonanat Oliver, et entessem molt ben so que-ns tramessés a dir en aqueles, on vos fem saber que, creehén qu'en tot loc on vos fócetz, prenyariéetz et endresariéetz aytant con podriécetz, així con per raón de naturalea con de parentesch, de créxer nostre nom et nostre honor, et en què aquexes partz, et en totes les altres hon vinguésetz et fócetz, serviríetz-nos al mils que poguéetz, la qual cossa vos graym molt. Mas però, cor lo rey de Tunis no és ab nós axí con devya, ne, segons que ja-l tramessem a dir, no-n respon en res ni-ns obeexs (*sic*) axí con a rey de Sesília, ni encara nostres vasayls, cavalers o soldaders no à vulgut reebre, ni aver-se ab nós et ab éls axí con rey de Tunis s'avía ab lo senyor rey nostre pare, a cuy Déus perdón, et ab en Guillem de Muncada ni los altres que per él hi eren, segons que l'avíem tramès a dir, per asò no-ns plauria que vasayls ni naturals nostres, cavalers ni mercaders ni altres, sien ne estien en sa jurisdició, si en altra manera doncs él no s'avenia ab nós. E asò epecialment nos despla/u'ria per so que nostra jent dan reebre no-n pogués, si nós en altra guissa enantàvem contra lo rey de Tunis o sa tera, axí con ja n'àn sostengut, d'on en temps de Mirabusac ni de l'altre rey de Tunis, als quals nós molt aviém endreyt et ajudat, lo qual enantamén o qualche volentat contra lo rey de Tunis aguéssem publicar, en aytal cas no podem ni devem. E ja sia asò, qu'entre nós e lo rey de Tunis arà guerra, no sia, emperçò la guerra totavia és de crestians a sarayns, si paus o treves no y hi à fermades, e pus entre nós ni-l rey de Tunis altra fermetat no à d'amor a ara colpa sua, no vulríem que nuyl natural nostre hi pogués écer enganat, per què, quant a Déu, sobre asò ne levam nostre deute, si los nostres dan, /d'a\qí (*sic*) avàn, reébren en jurisdició del rey de Tunis. Per què nós /vos\ pregaríem, et encara manaríem et conseylaríem a vós e als altres nostres naturals qí (*sic*) alí siatz, als quals vós asò podets dir, que us partísetz d'aquén o tractàsetz que mils a onor nostra e vostra estar poguéetz. De l'àls que-ns tramessés a dir, que volgéssem que-l dit Bonanat tingués per nós l'afòndec de Bugia, vos fem saber que asò atorgaríem nós per vós et major cossa, mas per las raons demunt dites no volem que per nós havia alfòndec ni cònsols, con ja consentríem que nostra jent là estiés e anàs, de la qual cossa podrien pendre et aver dan et trebayl en aytal cas.

Data Valencie XIII° calendas decembris anno Domini millesimo CC^oLXXX^o tercio.

591

[1283], novembre, 20. València

El rei Pere ordena als homes de Terol i els seus poblats que li paguin la part corresponent a tot allò que han requisat als homes d'Albarrasí i d'altres llocs de Juan Núñez, i a aquells que duïen vitualles a Albarrasí.

Reg. 46, f. 120v.

Hominibus ville et aldearum Turolii. Mandamus vobis quatenus de omnibus bonis que de mandato nostro cepistis vel emparavistis ab hominibus de Albarrazino vel aliis locis nobili Iohanni Nunii a tempore dicti mandati per vos facti citra, tradatis partem nobis in ipsis bonis contingentem fidei nostro Iohanni Sancii, iusticie Turolii. Mandamus etiam vobis quatenus tradatis eidem iusticie partem nobis contingentem in illis animalibus et victualibus que cepistis quia portabant ipsa victualia apud Albarrazino, alias nisi hoc f[ec]eritis mandamus eidem quod vos et bona vestra inde compellat.

Data ut supra [Valencie XII° kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

592

1283, novembre, 23. València

El rei Pere, de part de l'infant Sanç, demana als oficials d'Ágreda que no deixin portar vitualles a Navarra.

Reg. 46, f. 121v.

Reg. Carini 1884: II, 5.

Consilio, alcaldis, iuratis et iudici Agrede. Rogamus et dicimus vobis ex parte infantis dompni Sancii quod prohibeatis et prohiberi faciatis ne aliqui homines de Castella portent aliqua victualia in Navarram, cum fieret in nostrum et terre nostre preiudicium atque dampnum, taliter facientes ne, racione predicta, haberemus conqueri de vobis ad dictum dompnum Sancium.

Data ut supra [Valencie IX° kalendas decembris M^oCC^oLXXX^oIII^o].

593

[1283, novembre, ?]

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, es queixa al fill del rei de Granada perquè han retingut un vaixell de mercaders, quan ell ja ha tornat a Granada tots els sarraïns d'aquell regne que han estat trobats a les seves terres.¹

Reg. 47, f. 122r.

Ed. Giménez Soler 1905: 114.

Al molt alt et molt noble et molt poderós almir Abuacdele amir Amuzlemin, fyll del molt alt et molt noble et molt poderós amir Amuzlemin Abuacdele Abennaçar et senyor de Granada, de nós en Pere, per la gràcia de Déu d'Aragó et de Sicília rey, saluts moltes com a amic que molt amam et en qui molt nós fiam. Fem-vos saber que en Jacme Farfay, alphaqué, per cartes vostres et nostres nos dix que vós, dintre les paus nostres et vostres, avetz feyt aturar hòmens nostres qui venien en una pinaza ab mercaderies lurs et del dit Jacme, et encara d'altres molts hòmens nostres avetz aturatz, dièn que allò fétz ho manatz fer per peynora de moros qui són estats levats en vestra terra dintre les dites paus. On vós fem saber que tots aquels moros que nós avem pogués (*sic*) trobar en nostra seynoria de vostra terra, qui preses ayen estatz dintre les dites paus, avem feyts cerquar e-ls vos avem trameses, et totavia puyríam que, si-n trobarem negú, que-l vos trameséssem, et no sostendríem que negun de nostra terra feés negun mal en la vostra contra nostres paus. Per què-ns és semblant que vós no deguéssetz fer aturar neguns hòmens nostres, pus que en nós ne en officials nostres fadiga no ayatz trobada ne trobetz. Per què us pregam que vós los ditz hòmens nostres que venien en la dita pinaza façatz deliurar ab totes lurs mercaderies, et atressí totz altres hòmens nostres que preses ayen estatz per vostre hòmens dintre les dites paus, et que-ls nos trametatz per lo dit Jacme Farfay, et no sostingatz que duràn aqueles paus sia negun nostre hom aturat. E nós trametrem d'aquí a pocs dies Abrahim Abengalel, jueu nostre, qui sobr'àçò et sobre altres coses vos dirà alcunes coses de nostra part.

1. El document precedent és del 18 de novembre i el següent del 6 de febrer.

594

1283, desembre, 1. València

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, i l'infant Alfons acullen sota la seva protecció tots els mercaders de les terres del rei de França i del vescomte de Narbona, també en temps de guerra amb el rei i el vescomte, sempre que no intentin fer cap mal a les terres del rei i de l'infant.

A Reg. 46, f. 124r-v.

B Reg. 62, f. 23v-24r.

Reg. Carini 1884: II, 164.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, et nos infans Alfonsus, eius primogenitus et heres, assecuramus et guidamus, et sub custodia et proteccione nostra recepimus vos universos et singulos mercatores de terra seu iurisdiccione illustris regis Francie et nobilis vicecomitis Narbone, et nuncios et procuratores vestros et bona vestra, tam presentes quam alios quoscumque et quantumcumque deinde veniuros¹ in terram et dominacionem nostram. Et hoc assecuramentum vobis facimus tam per omnes terras nostras quam per maria, stagna et quaslibet alias aquas, in veniendo, stando et redeundo, non solum in tempore pacis set etiam in temporibus guerrarum nostrarum, ita quod occasione alicuius guerre quam nos habeamus cum dictis rege Francie et vicecomite Narbone non possimus nos vel nostri vel aliqui subditorum nostrorum personas vestras nec bona vestra, neque res seu merces vestras, capere, retinere, marchare seu pignurare in aliquo loco terrarum seu dominacionis nostre, nec etiam in mari vel aliis aquis nostris, nisi vos vel nuncii vestri principales debitores vel fideiussores extiteritis, et neque tunc vobis facientibus vestris querelantibus iusticie complementum. Mandantes universis procuratoribus, baiulis, iusticiis, vicariis, merinis, alcaidis et aliis officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris, quod hoc assecuramentum nostrum observent et observari faciant, et neminem contra venire permitant. Nos enim de speciali gracia concedimus vobis dictis mercatoribus, et nunciis ac procuratoribus, et bonis ac mercibus vestris, hoc presens assecuramentum et guidaticum, volentes vobis illud penitus observari. Et si forte, causa urgentis necessitatis vel guerre, nollemus vos sustinere in terram nostram, tunc nos dabimus et assignabimus vobis spacium ydoneum atque decens infra quod vos cum rebus et mercibus vestris possetis exire de terra nostra absque dampno et lesione vestra. Quicumque autem

aliquod contra hoc presens assecuramentum ausus fuerit attemptare, vel ausu temerario contrahere, indignacionem et iram nostram se noverit incurssurum, dampno vobis illato prius et plenarie restituto, vobis tamen, ut dictum est, facientibus querelantibus vestris iusticie complementum, et solventibus pedagia et lezdas nostras, et non extrahentibus de terra nostra arma, victualia sive equos, nec in guerris predictis contra nos seu terram nostram tractantibus malum aliquod sive dampnum. Quod si aliquis vestrum facere vel tractare² presumpserit contra predicta, ille qui hoc fecerit seu attemptaverit et non alii puniatur.

Datum³ Valencie kalendas decembris anno Domini M^oCC^o octuagesimo tercio.

Signum [*en blanc*] Petri, Dei gracia et cetera.

Signum [*en blanc*] infantis Alfonsi, illustris regis Aragonum primogenitus, apositum hic per manum Petri Marchesii, scriptori nostri in civitate Barchinone XV° kalendas ianuarii anno predicto.

Testes sunt: ~~Ermengaudus comes Urgelli~~, Guilelmus vicecomes Castrinovi, Iacobus Petri, Arnaldus de Corçavino, Petrus Arnaldi de Botonacho, Berengarius de Pulcrovisu.

Sig[+]num Raimundi Escorna, dicti domini regis scriptoris, qui mandato eiusdem hoc scribi fecit et clausit loco, die et anno prefixis.

1. A veniretis. 2. B tractare vel facere. 3. A *presenta només* Datum ut supra, i no copia les validacions, però afegeix: Simile privilegium predicto fuit factum et omnia que in ipso continentur sunt in isto. Datum ut supra.

595

[1283], desembre, 1. València

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, torna a un grup de mercaders de les terres del rei de França les mercaderies i els béns que els havien estat retinguts, a més dels deutes, a causa dels danys que llur rei havia aportat a les seves terres. S'exclouen d'aquesta concessió els béns retinguts a mercaders de Narbona a causa de Jaume Garrius; tanmateix, concedeix a aquests i als altres permís de comerciar i exigir els deutes a les seves terres. A canvi d'aquesta concessió els esmentats mercaders accepten pagar-li 2.500 lliures reials de València.

Reg. 46, f. 124v-125r.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, absolvimus et desemparamus vobis Iohannis Broça, et Huguetto de Montealbano, Petro Folchini, procuratori Cicardi Folquini, et Iohannis (*sic*) de Pulcropodio, Dominico Egidii, procuratori Iohanni Bresca, Iohanni de Mantello, procuratori Iohanni de Cruya, Petro de Marçiello, procuratori Guilelmi de la Casayna, Guilelmo Arnaldi, campsori et procuratori Arnaldi Gaucelm, recipientibus tam nomine vestro quam omnium aliorum mercatorum de iurisdiccione seu terra illustris regis Francie, omnes merces, debita et bona vestra quas et que, racione dampni quod illustris rex Francie inferri fecerat terre nostre, super porferimento de directo, vobis et dictis mercatoribus emparaveramus seu emparari feceramus in tota iurisdiccione et dominacione nostra. Concedentes vobis potestatem quod dictas merces seu bona possitis, vos et alii iamdicti mercatores, petere et vindicare a detentoribus eorum, et eciam debita petere et exigere a debitoribus vestris et dictorum mercatorum. In hac autem absolucione et desempara non intellegimus absolvere seu desemparare merces seu bona mercatorum de Narbona que usque nunc fuerunt emparata occasione Iacobi Garrius, set concedimus mercatoribus predictis de Narbona quod de cetero possint venire, stare et recedere salve et secure cum omnibus mercibus et bonis eorum per totam terram et iurisdiccione nostram, ut iam eis et mercatoribus regis Francie concessimus cum alia carta nostra, ut in ea continetur. Mandantes procuratoribus, iusticiis, vicariis et aliis officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris, quatenus hanc absolucionem et desemparam nostram ratam habeant et observent, et faciant ab omnibus inviolabiliter observari, et non contra veniant nec aliquem contra venire permitant aliqua racione. Concedimus insuper vobis dictis Iohanni Broça et Huguetto de Montealbano et aliis supradictis quod simul cum Guilelmo Arnaldi, campsore Valencie fideli nostro, possitis petere, levare et exigere per solidum et per libram de omnibus mercibus et bonis mercatorum de terra regis Francie et eciam de terra nobilis vicecomitis Narbone omnes sumptus quos vos fecistis occasione huius guerre, et etiam occasione assecuramenti predicti per nos concessis vobis et aliis mercatoribus supradictis. Et si forte vos superius nominatis non essetis insimul Valencie, cum tallia deberet fieri inter vos de predictis, dictus Guilelmus Arnaldi cum illis vestrum qui presentes in Valencia fuerint, possint tatxare et facere levare per solidum et per libram sumptus superius nominatos.

Ad hec nos prenominati, regraciantes vobis, domino regi predicto, gratiam supradictam et specialiter assecuramentum quod nobis et aliis mercatoribus predictis concessistis, damus vobis duo mille et quingentas libras regales Valencie, concedentes quod gratis et bono amore vobis eas dedimus, renunciantes omni iuri et rationi propter quod dicere possemus quod per violenciam vel aliud districtum denarios vobis dedimus supradictos.

Data Valencie kalendas decembris [M°CC°LXXX°III°].

596

[1283], desembre, 1. València

El rei Pere ordena a Ramon de Sant Lleir i Ramon de Riusec que esperin a desembargar les mercaderies que havia ordenat embargar als súbdits del rei de França. Envia la mateixa carta a Guillem Sarroca i Cervià de Riera.

Reg. 46, f. 122r.

Raimundo de Sancto Literio, tenenti locum procuratoris in regno Valencie citra Xucarum, et Raimundo de Rivosicco, salutem et dileccionem. Mandamus vobis quatenus super desemparandis aliquibus rebus seu mercibus de mandato nostro acceptis et emparatis mercatoribus dominacionis illustris regine Francie, racione dampnorum que dictus rex Francie fecerat, intulerat seu inferri fecerat terre nostre, super proferimento de directo aliquod non procedatis nec ea desemparetis eisdem absque litera Guilelmi Arnaldi, campsoris Valencie, fidelis nostri, qui de voluntate nostra et mercatorum predictorum quedam habet ordinare in eis. Cum autem dictus Guilelmus Arnaldi vobis scripserit super eo, faciatis ut in predictis ipse vobis duxerit iniungendum.

Data Valencie kalendas decembris [M°CC°LXXX°tercio].

Similis fuit missa Guilelmo ça Roca, civi Barchinone, et Cerviano de Riaria, custodi portuum et maritimarum terre domini regis.

Data ut supra.

597

[1283], desembre, 1. València

El rei Pere mana a Guillem Arnau, ciutadà i canvista de València, que, si els mercaders de les terres del rei de França i de Narbona no paguen les 2.500 lliures reials, vengui béns i mercaderies que els han estat retinguts fins a arribar a la suma pactada.

Reg. 46, f. 124r.

Petrus, Dei gracia et cetera, Guilelmo Arnaldi, civi et campsori Valencie. Mandamus vobis quatenus, nisi ex parte mercatorum iurisdiccioni illustris regis Francie et (vicecomitis) Narbone fuerit vobis satisfactum pro nobis de illis duabus milibus et quingentis libris regalium comptibus comprehensis, prout inde convenerunt nobiscum racione gracie per nos concesse eisdem, vos, loco nostri, de rebus, bonis et mercibus eis emparatis et acceptis pro nobis, accipiatis, vendatis, alienetis et impignoretis tot que sufficiant ad quantitatem superius nominatam. Et per presentes mandamus officialibus nostris qui aliquid teneant de predictis rebus et mercibus emparatis, quod de eisdem faciant illud quod eis ex parte nostra duxeritis iniungendum. Vos enim cartas que sunt inter nos et eosdem mercatores retineatis donec compleverint quantitatem predictam, et mercatores terre nostre, siqui retenti sunt in iurisdiccione dicti regis Francie, sint absoluti cum mercibus suis, prout inter nos et eosdem mercatores regis Francie fuerat comprehensum.

Data Valencie kalendas decembris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

598

[1283], desembre, 1. València

El rei Pere emet un guiatge en favor de Joan Brossa, que es dirigeix a Montpeller per qüestions relatives als tractes establerts entre ell i els mercaders del rei de França.

Reg. 46, f. 124r.

Universis officialibus suis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Sciatis quod Iohannes Broça, lator presencium, pro quibusdam negociis tractatis inter nos et mercatores illustris regis Francie, accedit apud Montempessulanum. Quare mandamus et dicimus vobis quatenus, sibi exiendo de terra nostra de

presenti cum quodam roncino suo parvulo de pilo bagio signato pilorum *mig* alborum in crure dextera sive anque, nullum eidem vel dicto roncino impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis, immo eidem et dicto roncino provideatis de securo transitu et ducatu.

Data ut supra [Valencie kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

599

[1283], desembre, 1. València

El rei Pere es queixa novament al Comú de Pisa per l'acte de pirateria comès al port d'Alacant, ara amb altres càrrecs.

Reg. 46, f. 123v.

Potestati, capitanei, ancianis et Comuni civitatis Pisarum. Intelleximus per Petrum Barcelone, vicinum civitatis nostre Valencie, quod die qua quidam homines vestris sive de iurisdiccione vestra, cum quedam navi et duabus galeis et uno lembo armatis, ceperunt et invaserunt quendam navim ianuensis in portu de Alacant, que veniebat de partibus Alcudie, in qua fuerunt capti quidam mercatores civitatis nostre Barchinone, cum eorum mercibus, de quibus iam vobis scripsimus, ipsa eadem die dicti homines vestri seu vestre iurisdiccione in eodem portu de Alacant abstulerunt violenter Petro Biroyll et Petro Barceloni quandam barcam frumento et ordeo honeratam que veniebat de partibus ~~Alcudie~~ Ahuara, et erat Petri Broyll et Petri Barceloni predicti. Qui quidem Petrus Broyllo et Petrus Bartoloni predicti, timore navigii hominum vestrorum, habuerunt dimittere dictam barcam, unde, cum dictus Petrus Barceloni hostendit nobis literam Raimundi de Camba, iusticie de Alacant, in qua continetur quod die iovis vespera Sancti Bartholomei, anni Domini MⁱCCⁱLXXXⁱ tercii, venerunt in portu de Alacant quedam navis armata pisanorum et due galee et unus lembus armatus XL remorum, et fregerunt portum et ceperunt ibidem quendam navim et duos lembos genovensium et unum lembum catalanorum, et ceperunt nichilominus et abstulerunt Petro Broyll et Petro Barceloni de Valencia quandam barcam honeratam frumento et ordeo, ad quorum instanciam dictus iusticia in testimonium premissorum supradictis literam suam concessit, ut superius continetur, et nulla causa subsit inter nos et vos propter quod homines vestri debeant

inferre dampnum nobis vel gentibus nostris, immo simus voluntarii vos honorare et diligere ut amicos, rogamus vos, requirimus ac monemus quatenus dictis Petro Barceloni et Petro Beroylli, ver eorum procuratori, faciatis restitui frumentum et ordeum et alia violenter ablata per vestros homines supradictos, cum dampno et interesse que passi sunt occasione rapine seu violencie supradicte, nam vobis satis constare poterit de predictis per literam iusticie de Alacant, quam predicti vel procurator eorum vobis hostendent. Taliter facientes quod racione huiusmodi non possit inter nos et vos, et homines nostros et vestros, dissensionis materia suboriri. Alias, sciatis quod gentibus nostris in iure suo defficare non possemus, maxime cum nos parati sumus facere fieri per subditos nostros, si querimoniam de eisdem habueritis, iusticie complementum.

Data Valencie kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^o tercio].

600

[1283, desembre, 4. Tortosa]

El rei Pere mana a Guillem de Beresia que torni el bestiar que ha robat a Navarra, amb els homes d'Uncastillo, després que ell i el governador de Navarra haguessin firmat la treva.

Reg. 46, f. 165v.

Reg. Carini 1884: II, 28.

Guilermo de Beresia. Intelleximus quod vos, post treugam initam inter nos et gubernatorem regni Navarre, vos vel homines de Unicastro cepistis bestias hominum regni Navarre, quas restituere noluistis de mandato nobili Eximini de Luna, quem dimisimus loco nostri in partibus ipsius frontarie, de quo de vobis non modicum admiramur, quia vos frangere treugas presumitis et inobediens estis mandatis dicti nobilis tenentis locum ~~ten~~ nostri. Quare mandamus vobis quatenus predictas bestias et alias res quas tenetis de hominibus Navarre, quasque vos vel alii ceperitis eisdem, restituatis prout dictus nobilis vobis dederit in mandatis.

Datum ut supra [Deruse II nonas decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio].

Et quia sigillum nostrum et cetera [non habemus nobiscum, presentes sigillo nostro secreto fecimus sigillari].

601

1283, desembre, 27. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana a Guillem Sarroca que, de totes les coses i mercaderies que ha embargat als mercaders francesos, aquelles que corresponen a deutes amb els mercaders barcelonins les desembargui i les entregui.¹

Reg. 46, f. 136r.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et Sicilie, fideli suo Guilelmo de Rocha, civi Barchinone, salutem et graciam. Cum intellexerimus quod super empara que, simul cum Serviano de Riaria, fecistis de rebus et mercibus mercatorum dominacionis illustris regis Francie sint aliqua debita emparata que per aliquos dictorum mercatorum debentur quibusdam nostris civibus Barchinone, mandamus vobis quatenus omnia debita que inveneritis deberi predictis civibus Barchinone ab aliquibus ex mercatoribus supradictis, que quidem detineantur emparata, desemparetis et desemparari faciatis incontinenti, recepeta tamen inde idonea caucione quod, si propter fraudem vel alium malum modum debentur dicta debita, quod ea nobis vel cui mandaverimus tornare teneantur.

Data Barchinone VI° kalendas ianuarii anno et cetera [M^oCC^oLXXX^o tercio].

1. *Vegeu reg. 46, f. 150r*: Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fideli suo Petro de Çolivela, de domo nostra, salutem et graciam. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, compellatis et compelli faciatis omnes illos et bona eorum quod in aliquibus locis Cathalonie inveneritis debere aliquid mercatoribus iurisdiccione illustris regis Francie vel tenere deposita ab eisdem, ad solvendum, vel nomine nostro et ipsorum mercatorum, debita supradicta et comandas, que quidem ponatis et poni faciatis in Barchinonam in tabula Guilelmi Petris Dusay, ut de eisdem possit nobis satisfieri de quadam quantitate denariorum quam nos de predictis recipere debemus ratione cuiusdam avinencie facta inter nos et ipsos mercatores. Nos autem per presentes litteras mandamus universis officialibus nostris quod vobis dicto Petro de Çolivela super predictis impendant auxilium, consilium et iuvamen quodcumque et quocienscumque a vobis fuerint requisiti. Data Barchinone IIII° idus ianuarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

602

[1283], desembre, 28. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana a tots els seus oficials que observin les ordres de l'infant Alfons respecte a l'embargament de mercaderies dels súbdits del rei de Castella.

Reg. 46, f. 138r.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis universis officialibus ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus mandatum karissimi primogeniti nostri infantis Alfonsi, factum per litteras suas Raymundo de Sancto Litterio et Eximino Çappate, tunc tenentibus locum procuratoris in regno Valencie, et aliis officialibus nostris, super pignorandis rebus et bonis hominum regni Castelle qui sequuntur vestigia ipsius regi et tenent se cum eo, racione rerum et mercium per Iacobinum Portomar ablatarum Iacobo de Monteacuto et Guilelmo Martini de Vallense, observetis et observari faciatis, et ipsam nichilominus exequcioni mandetis prout in littera dicti infantis Alfonsi predicti videritis contineri, nec permitatis ibi ab aliquo fraudem fieri seu comitti.

Data Barchinone V kalendas ianuarii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

603

1284, gener, 1. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a l'infant Sanç que havia prohibit l'exportació d'oli des d'Aragó a Castella, perquè després es duia a Navarra. Ara, però, que sap que a Castella hi ha carestia d'oli, dóna permís perquè se n'exporti, sempre que vigili que no el duguin a Navarra, perquè aniria en benefici dels enemics comuns.

Reg. 46, f. 139r-v.

Reg. Carini 1884: II, 28.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, inclito et diligendo quamplurimum nepoti suo karissimo infanti dompno Sancio, illustris regis Castelle maiori filio et heredi, salutem et sincere dileccionis affectum. Sciatis quod, eo quia intellexeramus quod oleum quod portabatur et mittebatur de partibus nostris Aragonie in Castella, de ipsis partibus Castelle portabatur et mittebatur in Navarram, fecimus prohiberi ne oleum traheretur vel portaretur ad partes aliquas de predicto regno nostro Aragonie. Nunc autem, quia intelleximus quod de oleo est caristia maxima in Castella, concessimus, prout decet, quod oleum mitatur et portetur de dicto regno nostro Aragonie in Castellam. Quare ~~mandamus vobis~~ dileccionem vestram attente rogamus quatenus prohibeatis et mandetis prohiberi in locis frontarie de Navarra ne oleum aut victualia alia

de partibus Castelle portentur vel mitantur per aliquos in Navarram, ne inimici nostri et vestri de nostris et vestris victualibus, que eis prohiberi debent, non valeant se iuvare, cum posset inde dampnum aliquod evenire.

Data Barchinone kalendas ianuarii anno Domini MCCLXXXIII^o.

604

[1284], gener, 4. Barcelona

El rei Pere reclama al Comú de Pisa que es tornin les mercaderies de Guillem de Torelló, ciutadà de Barcelona, o el seu equivalent en diners, que uns pirates pisans li han pres en el mar de Bugia.

Reg. 46, f. 158r.

Dilectis suis potestati, capitanei, ancianis et Comuni civitatis Pisarum, salutem et dileccionem. Ex parte Guilelmi de Torilione, civis Barchinone, coram nobis propositum extitit et monstratum quod, cum ipse iret apud Bona cum quadam barca sua, vino et aliis mercibus honerata, et esset in mari de Bugia, Bindo Bufferi, almirallus duarum galearum et uniguis (*sic*) sagitie que erant, ut dicitur, Comunis Pisarum, et Mondus Fferrandi, socius eiusdem, et Vanus Griffio, una cum aliis hominibus de Pisa, ceperunt dictum Guilelmum de Torilione et familiam suam, et abstulerunt et depredati fuerunt eidem barcam et merces que in ea erant. Que merces valebant, ut dicitur, octingentas libras barchinonensium. Unde, cum nos fecerimus inquisicionem fieri per vicarium nostrum Barchinone super predictis, et mittamus vobis transsumptum de inquisicione testium receptorum per eundem ad hoc, ut plenarie possitis cerciorari, et nulla causa subsit inter nos et vos propter quam homines vestri debeant inferre dampnum nobis vel gentibus nostris, immo sumus voluntarii vos honorare et diligere ut amicos, rogamus vos, requirimus ac monemus quatenus dicto mercatori nostro, vel eius procuratori, faciatis restitui res et merces predictas eidem violenter ablatas per vestros homines supradictos vel extimacionem earundem, cum dampno et interesse que dictus mercator passus est racione rapine ac violencie, fideiussores compellendo, qui predictis piratis se vobis obligaverunt, ne inferrent dampnum aliquod hominibus terre nostre. Taliter facientes quod racione huiusmodi non possit inter nos et vos et homines nostros et vestros dissensionis materia suboriri. Alias sciatis quod gentibus

nostris in suo iure defficare non possemus, maxime cum parati simus facere fieri per subditos nostros, si querimoniam habueritis de eisdem, iusticie complementum.

Data Barchinone IIe nonas ianuarii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

605

1284, gener, 20. Figueres

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que ordeni desembargar les mercaderies d'uns ciutadans de Barcelona que han estat injustament retingudes per un cobrador de la lleuda de Cotlliure.

Reg. 46, f. 155r.

Illustrissimo et diligendo quamplurimum karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia /regi\ Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie ac domino Montispessualni, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dileccionis affectum. Intelleximus per Raimundum de Villardello et Iacobum Fferrarii de la Sala, cives nostros Barchinone, quod quedam lezdarius vester de Caucolibero pignoravit et pignoratos detinet ab eisdem quasdam quantitates mercium ipsorum nostrorum civium absque aliqua iusta causa, qui siquidem cives nostri et alii probi homines Barchinone nobis supplicarunt ut fraternitati vestre scribere dignaremur. Quapropter fraternitatem vestram regiam deprecamur quatenus mandetis dictis nostris civibus deseparari et restitui res et merces eisdem, ut predictur, emparatas et regraciabimur illud vobis.

Data apud Figueres XIII kalendas ffebruarii anno Domini MCC^oLXXX^oIII^o.

606

[1284], gener, 20. Figueres

El rei Pere demana a tots els prohoms, a les universitats i a les aljames d'Aragó, Catalunya i València que participin en les despeses que ha tingut Ramon Alemany, cònsol dels catalans a Montpeller, per fer eliminar la lleuda que els oficials del rei de França cobraven a Besiers.¹

Reg. 46, f. 155r.

Fidelibus suis probis hominibus et universitatibus nec non et universis aliis iudeorum civitatum, villarum et locorum Aragonie, Catalonie et regni Valencie ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Cum in inicio nostri regiminis fuisset nobis datum intelligere quod in magnam servitutem, iniuriam et dampnum subditorum nostrorum de novo esset constituta indebite quedam leuda sive pedagium in gradu maris Biterris vel Agatensis vel in castro de Latis, prope Montempessulanum, nos fidelem nostrum Raimundum Alamanni, consulem catalanorum et aliorum hominum iurisdiccioni nostre in Montepessulano, constituimus procuratorem ad dictam leudam seu pedagium relevandum, et ad hostendum in iudicio et extra dictam leudam seu pedagium fore indebite constitutum. Unde, cum dictus Raimundus obtinuerit quod dicta leuda seu pedagium, quod indebite exigebatur et levabatur a mercatoribus et aliis hominibus terre nostre apud Biterris et eius maritimam per officiales regis Francie, quod amodo non prestetur ibidem vel alibi, et propterea sint facte expense in executione ipsius negotii et aliis necessariis per dictum Raimundum Alamanni, propter que ipse et alii homines nostri sint obligati, et karissimus primogenitus noster infans Alfonsus, in absentia nostra, taxationem huiusmodi expensarum comiserat faciendam probis hominibus civitatis Barchinone, ut quantitatem taxatam per ipsos solverent subiecti nostri, cum absolutio ipsius leude ad utilitatem et commodum mercatorum et aliorum hominum nostri regni esse dinoscatur, et sit de equitate et iure quod mercatores et homines quarumlibet civitatum et locorum nostrorum debeant solvere quantitates eis taxatas, volumus et mandamus vobis quatenus taxationem factam per predictos probos homines Barchinone predicto Raymundo Alamanni solvatis, cum immunitas prestacionis dicte leude sive pedagii sit ad perpetua libertatem et voluntatem utilitatem totius terre nostre et etiam hominum eiusdem, cum, secundum iuris rationem, ipse expense a iamdictis hominibus terre nostre sint solvende cuius immunitas prestacionis ipsius leude publicum sit emolumentum, alias vos ad predicta compelli mandamus per officiales nostros.

Data Figueriis XIII kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

1. Al f. 155v la carta dirigida als: Fidelibus suis vicariis, baiulis, civis, paciariis ac consiliariis et universis aliis officialibus nostris Barchinone, Ilerde, Terrachone, Gerunde, Cervarie, Villefranche, Montisalbi, Minorise, Bisuldoni, Bergue, de Arbucio, Tarrege, Villegrasse, de Regali et baiulia eiusdem, Appiarie et de Cubbeles on es repeteix el contingut del document i l'ordre de fer pagar.

607

1284, gener, 21. La Jonquera

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que, atès que no està d'acord a tenir unes entrevistes, accepta que les converses es facin a través de missatgers.

Reg. 46, f. 154v.

Illustrissimo et karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanensis et domino Montispessulani, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dileccionis affectum. Noveritis /nos vidisse\ venerabilem prepositum Solsonensem et Raimundum de Toliano, et audito per eos quod non placebat vobis videre vos nobiscum, et sic contingeret nos hoc velle, misistis nobis dicere certum modum super quo velebatis dictam vistam, habito consilio, quod vobis non expediebat nec erat conveniens nobis vos videre sub modo predicto, ex quo sic moleste geritis, adquiescemus dictis vestris, nolentes vos gravare super premissis, proponentes nos tractatum velle habere vobiscum per nuncios. Et quia in loco de ça Jonquera non possumus comode remanere propter deffectum victualium et stricturam loci, vadimus ad locum de Figueriis, et ibi ordinabimus mittere vobis nuncios nostros, fraternitatem vestram rogantes quatenus debeatis remanere in loco de Volone vel ibi iuxta ad quem cicius nuncii nostri valeant ad vos ire et redire de nobis ad vos.

Data apud Iuncariam XII° kalendas ffebruarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

608

1284, gener, (?). Barcelona

L'infant Alfons nomena Jaspert, bisbe de València, i el jutge Pere da Costa procuradors seus per tractar amb el rei de França, l'infant Felip i els seus barons com a senyor de la Corona, per donació entre vius del seu pare i disposició testamentària del seu avi. Envia la mateixa carta als infants Felip i Carles, a la reina mare Margarida i a Blanca, vídua de l'infant Ferran.

Reg. 62, f. 45r-v.

Reg. Carini 1884: II, 164.

Noverint universi presentem paginam inspecturi quod nos infans Alfonsus, illustris domini regis Aragonum primogenitus, facimus, ordinamus atque constituimus certos et speciales procuratores nostros vos venerabilem Iozbertum, Dei gracia episcopum Valencie, et Petrum de Costa, iudicem et consiliarium nostrum, et utrumque vestrum in solidum, ita quod non sit melior condicio occupantis, ad proponendum, intimandum, declarandum et demonstrandum coram illustri domino rege Francie, et toto eius consilio, et coram domino Philipo, eius filio primogenito, omnia iura nostra, dominium et proprietatem, acciones, voces et rationes quas et que nos habemus et habere debemus, tam ex mera, pura et irrevocabili donacione inter vivos nobis facta olim a dicto domino patre nostro, quam etiam ex substitutione de nobis facta dicto domino patri nostro per dominum Iacobum, inclite recordacionis Dei gracia quondam regem Aragonum, avum nostrum, in testamento suo, in toto et de toto regno Aragonie, et in toto et de toto regno Valencie, et in toto et de toto comitatu Barchinone, et de omnibus pertinenciis et apendiciis regnorum et comitatus predictorum, prout melius ac plenius predicta omnia ad nos pertinent et pertinere debent iure proprietatis seu possessionis ex causis predictis vel alio quocumque modo, et ad requirendum atque monendum dictum illustrem regem Francie, et totum eius consilium, et omnes barones ac milities et quoscumque complices et fautores eiusdem, quod contra nos et comitatum et regna nostra predicta, seu contra habitantes in regnis et com[itu]atu predictis, nec contra apendicia vel pertinencia eorundem, potenter seu manu armata veniant, vel barones, hostes seu exercitus aut potenciam suam mittant, nec veniant sive mittant ad expugnandum, invadendum regna et comitatum predicta, seu aliquod malum faciendum vel inferendum regnis et comitatui antedictis, seu apendiciis ac pertinenciis eorundem, aut bonis seu habitatoribus infra regna et comitatum predictum. Et vos inquam constituimus ad omnia alia facienda, dicenda ac procuranda que nos ipsis coram predictis et cum predictis dicere, facere ac procurare possemus si presentes essemus. Dantes et concedentes vobis et cuilibet vestrum plenam, liberam ac generalem potestatem faciendi, dicendi atque tractandi et proponendi super predictis et super omnibus aliis, omnia que vergant et vergi possint ad bonum statum nostrum et predictorum regnorum ac comitatus. Promittentes sub fide et legalitate nostra omnibus eorum quorum intersit et interesse possit, et notario infrascripto stipulanti nomine eorundem, nos ratum et firmum

perpetuo habituros quicquid per vos vel alterum vestrum in predictis et super predictis dictum, factum, hostensum seu etiam fuerit procuratum. Volumus etiam et potestatem plenam vobis damus quod possitis, sub ypotheca et obligatione bonorum nostrorum, dicere, promittere ac firmare dicto illustri regi Francie de nobis ac regnis et comitatu nostro predictis, et cuilibet alii conquerenti, nos fore promptos atque paratos eisdem facere super omnibus iusticie complementum coram iudicibus competentibus et comunibus, quos sumus parati eligere cum eisdem. Et nos de presenti ad predicta omnia facienda, attendenda atque complenda oblig[am]us notario [pu]blico infrascripto recipienti nomine omnium quorum [i]n[t]er[si]t [et in]teresse possit om[nium?] [...] nostrum. Et ad [perpetuam?] [ca]utela[m] hoc presens instrumentum sigillo nostro [pendenti comuniri?] mandamus.

[Data] [...]º kalendas febr[uarii] anno Domini] Mº[C]CºLXXXº tercio.

Fuit facta littea de credencia ex parte domini infantis venerabilibus Iozberto, episcopo Valencie, et Petro de Costa apud regem Francie.

Data Barchinone VIIº idus februarii.

Domino Philipo, illustris regis Francie primogenito.

Data ut supra.

Domino Karolo, illustris regis Francie filio.

Data ut supra.

Domine Margarite, illustri regine Francie.

Data ut supra.

Domine Blanche, uxori quondam illustris dompni Ferrandi infantis Castelle.

Data ut supra.

609

[1284], febrer, 1. Barcelona

L'infant Alfons diu a Philippe de Monts que esperi a enviar el salconduit per al bisbe de València perquè aquest encara es troba amb ell, atès que el necessita per uns afers seus.

Reg. 62, f. 39r.

Reg. Carini 1884: II, 164.

Phi[li]po de Montibus, senescalcho Carcassone. Significamus vobis quod nos habemus retinere nobiscum venerabilem episcopum Valencie [pro] quibusdam negociis nostris in quibus ipsum necessarium habemus, ita [quod] die quam vobis dici transmisi-mus, scilicet die sabbati post festum Purificacions beate Marie, non poterit interesse apud Perpinianum. Quare rogamus vos qua-tenus diferatis mittere nuncios vestros et litteras conductus usque ad diem veneris sequentem post diem sabbat[i] predictam apud Perpinianum, quoniam usque ad diem veneris predictam, que erit III° idus februar[ii], dictus episcopus in predicto loco non poterit interesse die autem predicta, si placet, [n]uncios vestros et litteras conductus apud Perpinianum mittatis eidem.

Data Barchinone kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Sub simili forma fuit scriptum Ca[r]doneto, quod diferat adducere dictis nunciis litt[eras] conductus usque ad diem veneris predictam.

610

[1284], febrer, 6. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, accepta que el rei Eduard d'Anglaterra encara no hagi enviat la seva filla Elionor per raons de segu-retat en el viatge, i no perquè el papa s'hagi mostrat contrari al matrimoni entre la seva filla i l'infant Alfons.

Reg. 47, f. 122r.

Reg. Carini 1884: II, 52.

Serenissimo principi et amico suo karissimo tanquam fratri domino Odoardo, Dei gracia illustri regi Anglie, domino Iberníe et duci Aquitanie, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dileccionis affectum. Serenitatis vestre recepimus litteras de credencia quas nobis presentavit nibilis vir Guytardus de Burgio, qui magnificencie vestre propositum bonum super contracto matri-monio inter infantem Alfonsum, karissimum primogenitum nostrum, et Elionoram, filiam vestram primogenitam, exposuit coram nobis, asserens quod propter periculum viarum et obstaculum temporis hiemalis vestram illustrem illustrem filiam ad partes nostras mittere distulistis tempore assignato, nec fore intencionis vestre, propter monicionem vobis factam ex parte domini pape, ultra voluntatem nostram consumacionem dicti matrimonii prolongari. Quapropter

celsitudini vestre presentibus duximus respondendum quod, licet adventus inclite filie vestre fuisset plurimum nobis gratus, tamen propter causas predictas quoad presens excusatam vestram altitudinem reputamus. Rogantes vos quatenus dictam filiam vestram ad partes nostras mittere non tardetis, cum in defferendo sit pericula, prout dictus nobilis Guitardus vobis poterit declarare, super quibus eidem credatis secundum quod ex parte nostra serenitati vestre duxerit refferendum. Rescribentes nobis siqua volueritis nos facturos, parati enim sumus ea pro viribus adimplere.

Data Barchinone VIII° idus februarii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

611

[1284, febrer, 6. Barcelona]

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a la reina Elionor d'Anglaterra, en resposta a unes cartes seves, que fa tot el que pot per aconseguir la concòrdia entre el rei Alfons de Castella i el seu fill, l'infant Sanç.

Reg. 47, f. 122r.

Ed. Ballesteros 1963: 1047 (amb error d'any).

Reg. Carini 1884: II, 52.

Serenissime domine Alienori, Dei gracia regine Anglie illustri, domine Iberníe et ducisse Aquitanie, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dileccionis affectum. Celsitudinis vestre receptis litteris credencie quas nobis presentavit nobilis vir Guitardus de Burgio, et intellectis hiis que dictus nobilis nobis dixit pro parte vestra super tractanda pace inter illustrem regem Castelle et infantem Sancium, eius maiorem filium, serenitati vestre duximus respondendum quod pro predictis ordinavimus ad dictum regem Castelle nostros sollempnes mittere nuncios speciales. Scire igitur vos volumus quod semper fuit intencionis nostre et est tractare de compositione et pace inter eos, et circa predicta totaliter intendimus, dummodo placeat domino regi tam propter debitum quo /cum\ eis astringimur, tam propter comodum quod inde speramus assequi, / et\ tam etiam ut vestre possimus satisfacere voluntati. Super quibus dicto Guitardo quedam comisimus vobis oretenus exprimenda, credentes eidem, si placet, super hiis que vobis super predictis et aliis ex parte nostra duxerit refferenda. Rescribentes nobis siqua volueritis nos factururus, parati enim sumus ea pro viribus adimplere.

Data ut supra [Barchinone VIII° idus februarii M^oCC^oLXXX^oIII^o].

612

1284, febrer, 8. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, demana al seu germà Jaume, rei de Mallorca, que aixequi la prohibició de vendre virtualles o d'ajudar de qualsevol manera els nobles Guillem, vescomte de Castellnou, Arnau de Cortsaví, Bernat Hug de Serrallonga i Pere Arnau de Botonac, o no podrà impedir que es vulguin defensar, a causa dels greuges que això els representa, i per tractar d'aquest assumpte li envia el prebost de Solsona i Gilabert de Cruïlles.¹

Reg. 46, f. 161v.

Inclito et karissimo fratri suo Iacobo, Dei gracia regi Maioricarum, comiti Rossilionis (et) Ceritanie et domino Montispessulani, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dileccionis affectum. Noveritis nos intellexisse ex parte nobilium Guilelmi, vicecomitis Castrinovi, et Arnaldi de Curzavino quod vos prohibitis et prohiberi facitis per terram vestram, facta inde publica preconizacione, quod nullus sit ausus vendere, dare sive mutuare ipsis nobilibus, vel Bernardo Hugonis aut Petro Arnaldi de Botonacho, victualia vel facere aliquod sucurssum vel auxilium, ipsis vel militibus aut hominibus eorundem. Verum, cum dilectus noster prepositus Solsonensis, in responsione legacionis quam ipse et nobilis Guilabertus de Crudiliis ad vos fecerunt ex parte nostra, retulerunt nobis, inter alia, quod vos in responsione vestra dixistis quod dictos nobiles non gravatis in aliquo, et super prohibicione predicta videri possit aperte quod eis gravamen maximum inferitur, rogamus ~~vos quatenus~~ fraternitatem vestram quatenus cessetis et cessari faciatis eis inferre gravamina supradicta, ne proinde aliqua inter vos et ipsos discencionis materia suscitetur, quia, si contingeret quod ipsi non possent predicta tollerare et forte vellent inde se deffendere, pigeret nos multum ac inde fortiter gravaremur.

Data Barchinone VI idus februarii anno Domini M^oCCLXXX tercio.

1. En relació amb aquesta qüestió, pocs dies abans, el 23 de gener, havia avisat els nobles interessats i altres de l'arribada dels dos missatgers: Petrus, Dei gracia et cetera, viris nobilibus et dilectis Rogerio Bernardi, comiti Fuxensi, Guilelmo de Caneto, Bernardo Hugonis de Serralonga, Dalmacio de Castronovo, Poncio de Guardia, Arnaldo de Corsavino et Guilelmo de Sono, salutem et dileccionem. Cum nos mittamus nobilem Guilabertum de Crudi(li)is et venerabilem prepositum Solsonensem ad partes Rossilionis pro quibusdam nostris negociis, super quibus vobis vel vestrum alterum habeat loqui, rogamus vos quatenus credatis eisdem super hiis que vobis ex parte (nostra) duxerint refferenda. Data Figueriis X kalendas februarii i Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis Arnaldo Raynerii, Poncio de Alamanno, Laurencio

Renaudi, Narbonesio Sartori, Riculfo Olibe, Petro Grimaldi, Guilelmo Carboni, Petro Adalberti, Petro Geraldoni, Guilelmo Hominisdei, Guilelmo Sathen, Petro Faber, filio Guilelmi Faber quondam, Arnaldo Costa, Guilelmo de Villarasa, Stephano de Villarasa, Perpiniano de Petraalba, Petro Gros, Bernardo Amalrici, Mascharosio de Rippaltis, Petro de Corniliano, Arnaldo de Codaletto, Guilelmo de Codaletto, Berengario Caterini, Guilelmo de Bordolero, Guilelmo Camarate, salutem et gratiam. Cum nos mittamus nobilem Guilabertum de Crudiliis et venerabilem prepositum Solsonensem ad partes Rossilionis pro quibusdam nostris negociis, super quibus vobis vel vestrum altero habeat loqui, rogamus (vos) quatenus credatis eisdem super hiis que vobis ~~vel alterum vestro habeat loqui~~ ex parte (nostra) duxerint refferenda. Data Figueriis X kalendas februarii (Reg. 46, f. 156v).

613

1284, febrer, 9. Barcelona

L'infant Alfons envia al papa Martí els clergues Arnau de Reixac i Bernat d'Olorda a demanar-li un salconduit perquè els seus nuncis puguin anar a la Cúria i defensar la seva situació, ja que actualment el rei de França i el rei Carles bloquegen els camins i empresonen qualsevol que vingui de les terres del rei d'Aragó, també si són ciutadans que viatgen per assumptes propis.

Reg. 62, f. 47r.

Reg. Carini 1884: II, 165.

Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino Martino, divina clemencia¹ sacro sancte Romane Ecclesie summo pontifici, Ildefonsus, primogenitus illustrissimi regis Aragonum, pedum oscula beatorum cum omni reverencia debita et devota. Sanctitati vestre notum fieri volumus quod destinavimus iam diu est nostros sollempnes nuncios ad vos mittere, qui in presencia vestri et fratrum vestrorum nostrum bonum propositum et innocenciam nostram ac iura nostra proponerent seu allegarent in consistorio publico et privato, quod nequivimus nec adhuc secure possumus adimplere. Nam rex Francie et rex Karolus paraverunt insidias per omnia loca terrarum eorundem per que nuncii nostri haberent transitum facere ad Romanam Curiam, tridentes (*sic*) in mandatis predicti reges gentibus suis quod omnes homines de partibus vel terris nostris qui transitum facerent per terras vel loca eorum, qui nos essent maxime nominare, caperentur et capti in vinculis tenerentur, et multi de partibus seu terris nostris iter suum peragentes per loca predictorum regum, intendentes sua propria negocia agere et non nostra, capti fuerunt et quidam in vinculis positi et aliqui etiam

interfecti. Quare pie sanctitati ac dominacioni vestre quanto humiliter possumus supplicamus quatenus dignemini ducatum concedere nostris predictis nunciis, scribendo cum effectu regibus antedictis ut eisdem nunciis ducatum prestant, taliter quod secure valeant se vestro conspectui presentare, et super predictis nostrum desiderium declarare, nec paciatur sanctitas vestra nos velle punire innocentes. Super quibus petendis ac etiam obtinendis dilectos clericos nostros Arnaldum de Rexacho, canonicum Valentinum, et Bernardum de Olorda ad vos mittimus, qui absconse et quasi furtive de terra nostra, propter predicta pericula, recedere habuerunt.

Data Barchinone V^o idus februarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

1. *Escrit sobre providencia.*

614

[1284], febrer, 9. Barcelona

L'infant Alfons demana al col·legi dels cardenals que intervingui davant el papa en els assumptes relatats al document precedent.

Reg. 62, f. 47r-48r.

Reg. Carini 1884: II, 165.

Reverendis in Christo patribus cetui cardinalium, Ildefonsus, primogenitus illustrissimi regis Aragonum, salutem et perpetuam dilectionem in Domino. Paternitati vestre notum fieri volumus per presentes quod destinavimus iam diu est nostros sollempnes nuncios ad dominum papam et ad vos mittere, qui in presencia domini pape et vestri nostrum bonum propositum et innocenciam nostram et iura nostra proponerent seu allegarent in consistorio publico et privato, si tute ad dictam Curiam accedere potuissent, et super hoc etiam scribimus summo pontifici, supplicantes sanctitati eiusdem humiliter ut ducatum prestare debeat nostris predictis nunciis, et quod scribat nichilominus cum effectu regi Francie [et regi Kar]olo qui hoc manifeste impediunt, quod ipsi reges non impediant dictos nuncios accedere ad Romanam Curiam, qui nuncii valeant nostrum bonum propositum exponere et iura nostra allegare in presencia summi pontificis atque vestri. Et confidentes de benignitate et benivolencia vestra, rogamus attente et requirimus paternitatem vestram quatenus dignemini apud summum pontificem interponere preces vestras, et eundem ad hec inducere concedendi

que in litteris quas sanctitati ipsius mittimus continetur, quarum tenorem in hiis presentibus ad denotandum bonitati vestre que ab ipso petimus duximus inserendum, qui talis est: 'Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino Martino, divina clemencia sacro sancte Romane Ecclesie summo pontifici, Ildefonsus, et cetera'. Et videtur expediens, si vobis placuerit, ut benignius recipiatis presentes litteras nostras quam eas quas in preterito paternitati vestre duximus transmittendas. Et supplicamus insuper quod latoribus presencium credatis firmiter super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda.

Data Barchinone V^o idus februarii [M^oCC^oLXXX^o tercio].

Similis facta domino Latino, divina providencia episcopo Ostiensis, sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Domino Bentivenya, episcopo Albanensis, ut supra in proximo.

Domino Ieronimo, episcopo Prenestino, ut supra.

Domino Ordonio, episcopo Tusculano, ut supra.

Domino Bernardo, episcopo Portuensis, ut supra.

Domino Gerardo, episcopo Sabiniensis, ut supra.

Domino Anxerio, divina providencia tituli Sancte Praxedis sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Domino Iohanni, titulo Sancte Cicilie presbitero cardinali.

Domino Comiti, titulo Sancte Prudenciane presbitero cardinali.

Domino Hugoni, divina providencia sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Domino Gervasio, divina providencia sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Domino Godofredo, divina providencia Sancti Georgii ad Velum aureum sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Domino Matheo, Sancte Marie in Porticu diachono cardinali.

Domino Iacobo, Sancte Marie in Cozmedi diachono cardinali.

Domino Iordano, Sancti Eustachii diachono cardinali.

Domino Iacobo de Col[um]pna, (Sancta Maria) in Via Lata diachono cardinali.

Domino Benedicto, Sancti Nicholai in Carcere Tulliano diachono cardinali.

615

1284, febrer, 10. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, nomena Arnau de Reixac i Bernat d'Olorda ambaixadors seus perquè expliquin i defensin les seves raons davant el papa i la Cúria romana.

Reg. 47. f. 124v.

Ed. Cingolani 2006: 731-733.

Reg. Carini 1884: II, 53.

Cum protervus, contumax seu rebellis dici non debeat litigator, cui locus competens idoneus vel securus ad comparendum sub iudicis examine non extitit assignatus, et cui fas non est, per se vel per suos procuratores, adire tribunal, sine mortis periculo, summe sedis, idcirco nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, intelligentes quod sacro sante Romane Ecclesie summus pontifex contra nos insontes et ignorantes, non citatos ut iuri convenit nec convictos, in tantum stilum indignacionis sue erexit, quod de facto, cum de iure non posset, omni honore sibi salvo, regno nostro Aragonum et aliis terris nostris et omni honore regio, ut dicitur, spoliavit, privando nos omnibus supradictis. Verum, cum nos beatitudini summe sedis et inclite maiestati summi pontificis memorati et summo cetui cardinalium, quos constat tanquam illesas columpnas fore ortodoxe Ecclesie fundamentum, patenter hostendere intendamus personaliter per nos ipsos, seu etiam per sollempnes procuratores nostros ad hoc specialiter deputatos, quod processus et sentencie contra nos habiti ac eciam promulgati nulli sunt penitus ipso iure, et quod clare errante per summe sedis antistitem patrem ac dominum nostrum spiritualem processum extitit contra nos et nostram regiam dignitatem. Quia tamen nos vel nostri sollempnes procuratores sine mortis periculo ad sacro sancte Romane Ecclesie sedem accedere non possemus, nec eciam inibi existentes hostendere iura nostra, propter inimicorum nostrorum potenciam, quam in itineribus publicis quibus Romam attenditur et etiam in Romana Curia ipsos est notorium exercere. Atamen ne iura nostra sepulta penitus videantur, et ut processum sententiarum contra nos habitum iniquitas detegatur, idcirco nos Petrus, Dei gracia rex prefatus, facimus, ordinamus atque constituimus certos et speciales procuratores nostros vos Arnaldum de Rexacho et Bernardum de Orle (*sic*), et quemlibet vestrum in solidum, ita quod non sit melior condicio occupantis ad petendum, postulandum et requirendum a summo pontifice et a toto cetu

cardinalium sancte Romane Ecclesie et a quolibet eorundem, quod dictus summus pontifex, cum assensu dictorum cardinalium vel sine assensu ipsorum, si solus hoc facere potest, det et assignet nobis et nostris /sollemnibus\ procuratoribus locum tutum, ydoneum et securum ad quem nos vel nostri procuratores possimus, sine omni impedimento et sine omni obstaculo, libere accedere et ibi degere ac redire, et omnia dicere ac proponere nos volumus super nullitate seu revocatione facienda processuum et sententiarum que contra nos per ipsum sumum pontificem, ut dicitur, facta et promulgata fuerunt, et in quo loco ydoneo et securo nos et nostri procuratores possimus dicere, proponere et allegare, hostendere ac probare omnia que sufficiant atque prosint nobis et regnis et terre nostre ad iniquitatem sententiarum predictarum atque processuum detegendum. Volumus eciam quod, siqua contra nos vel regna et terram nostram voluerit facere de cetero summus pontifex, seu quivis alius iudex eius, quod possitis contra predicta, nomine nostro, vos opponere, dicere, excipere, probare et allegare, et iuramentum in animam nostram facere cuiuslibet generis existat, et appellare a qualibet sententia et prosequi appellationem, promittentes nos ratum et firmum perpetuo habituros quicquid per vos, vel alterum vestrum, in predictis factum, dictum fuerit, seu eciam procuratum, et ne de iudicato solvendo vos oporteat vel pro satisfacione alia satisfacere, promitemus pro vobis iudicatum solvi et dictam aliam satisfacionem notario publico infrascripto recipienti nomine omnium quorum intersit vel interesse poterit, sub ypoteca rerum nostrarum. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate, presens procuratorium sigilli nostri maioris cerei pendentis munimine iussimus sigillari.

Datum Barchinone IIII° idus februari [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

616

[1284], febrer, 10. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, escriu a Federico, fill de Guido Novello, per informar-lo de la seva salut i demanar-li que cregui allò que li diran els seus ambaixadors. Envia la mateixa carta a altres nobles italians.

Reg. 47, f. 123v-124r.

Reg. Carini 1884: II, 53.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, nobili viro et sibi karissimo Frederico, filio domini Guidonis Novelli, in Tuscia comitis palatini, salutem et dileccionem. Quia credimus vos ad leticiam renovari quociens de statu nostro vobis felicia nunciantur, significamus vobis quod, per Dei gratiam, plura fruimur corporis sanitate, quod de vobis audire plurimum affectamus, dileccionem vestram rogantes attente quatenus latoribus presencium credatis super hiis que vobis, ex parte nostra, duxerint refferenda. Ipsi namque vobis exponent lacius statum nostrum, vos eciam deprecamur quod ipsos habeatis recomendatos nostri gracia et amore, et ipsos in hiis in quibus vos requisierint prout de vobis confidimus dirigatis.

Data Barchinone IIII° idus februarii [M^oCC^oXXX^oIII^o].

Similis fuit missa nobili viro et sibi karissimo domino Guidoni Novelli, Dei gracia comitis in Tuscia palatini.

Similis fuit missa domino Bertoldo, quondam domini Urssi filio.

Nobili viro Guidoni, comiti de Monteferetro (*sic*).

Nobili viro Manfredo, filio domini Guidonis Novelli in Tuscia comitis palatini.

Nobili viro Guidoni, filio domini Guidonis Novelli in Tuscia comitis palatini.

Viro nobili et karissimo affini suo [*en blanc*], marchioni Montisferrati.

Viro nobili et karissimo [*en blanc*], marchioni Salucii.

Viro nobili et karissimo comiti Albertino de Landa.

Nobili viro domino Terlaco de Arecio.

Discreto viro Iohanni de Orto de Arecio, legum doctori.

Religioso viro fratri Berengario de Crudiliis, domini pape penitenciario.

Viro nobili et dilecto Hugoni de Mathaplana, Massilienis preposito.

617

[1284], febrer, 10. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa el jurisperit Ramon de Pont que envia els seus ambaixadors a la Cúria romana, li demana que els cregui en tot el que li diran i que els aconselli. Tramet la mateixa carta a altres persones.

Reg. 47. f. 124r.

Reg. Carini 1884: II, 53.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, dilecto et discreto viro Raimundo de Ponte, iurisperito, salutem et dileccionem. Noveritis quod nos mittimus ad Romanam Curiam pro negociis nostris dilectos clericos nostros Arnaldum de Rexacho et Bernardum de Olorda, latores presencium, et quia ipsi vobis exponent lacijs statum nostrum, rogamus vos quatenus eisdem credatis super hijs que vobis, ex parte nostra, duxerint refferenda. Vos eciam deprecamur quod ipsos habeatis recomendatos nostri gracia et amore, et ipsos in hijs in quibus vos requisierint prout de vobis confidimus dirigatis.

Data Barchinone IIII° idus februarii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Similis fuit missa domino Clerico, utriusque iuris professori.

Dilecto et discreto viro Petro de Ultzinellis, archidiachoni Terrachone.

Dilecto suo magistro Bernardo Gaucerandi.

Discreto viro Plebano de Castilione.

Discreto viro Philipo, canonico Astensis.

618

1284, febrer, 10. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, envia els seus ambaixadors al Comú de Gènova, que informaran de l'injust comportament del papa envers seu, i s'ofereix a intercedir amb Pisa per tal d'obtenir la pau entre les dues ciutats.

Reg. 47, f. 125r.

Reg. Carini 1884: II, 54.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, viris egregiis nobilibus et dilectis amicis suis potestati, capitanei et anciani et Comuni civitatis Ianue, salutem et sincere dileccionis affectum. Cum reputemus vos speciales amicos inter alios ceteros quos habemus, intendentes per vos in multis consilio et auxilio adiuvari, volentes insuper antiquam discordiam que est inter vos et venerabiles viros de Pisa reducere ad concordiam et ad pacem, quod credimus vobis esse utile atque gratum, nostros familiares nuncios ad vestram amicitiam duximus destinandos, dilectos videlicet nostros Ugetum

de Romanino, Albertum de Volta et Bartholomeum Mathoses, qui vobis ex parte nostra exponent et lucide declarabunt nostram bonam voluntatem quam ad vos habemus, sequentes vestigia nostrorum predecessorum, qui semper vos tenerrime, dilexerunt. Rogantes vos quatenus, auditis rationibus nostris, habeatis nos penitus excusatos quia cicius litteris seu nunciis vos minime duximus visitandos, et quia caros nos reputamos amicos, dedimus in mandatis inter alia nunciis supradictis quod vobis verbotenus manifestent totaliter nostrum statum et voluntariam iniuriam et (iniustum) processum quam et quem dominus papa nobis facit et contra nos etiam ordinavit. Preterea vobis signanter <vobis> grates refferimus copiosas quia, licet ab inimicis nostris, prout per multos nobis relatum extitit, ~~res~~ requisitos, nichil contra nos ordinare seu facere voluistis, ex quibus specialiter nos reputamus vobis multipliciter obligatos. Vos insuper deprecamur quod credatis predictis nunciis super hiis et aliis que vobis ex parte nostra duxerint refferenda. Et sumus parati pro vobis facere quicquid cedent ad vestrum commodum et honorem.

Data Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio.

619

[1284, febrer, 10. Barcelona]

El rei Pere envia els seus ambaixadors al Comú de Pisa per informar de l'injust comportament del papa envers seu, i s'ofereix com a mitjancer amb Gènova per tal d'obtenir la pau entre les dues ciutats.

Reg. 47, f. 125r.

Reg. Carini 1884: II, 54.

Petrus, Dei gracia et cetera, dilectis suis potestati, capitanei, anciani et Comuni civitatis Pisarum, salutem et dileccionem. Cum reputemus vos speciales amicos inter alios ceteros quos habemus, intendentes per vos in multis consilio et auxilio adiuvari, cupientes insuper antiquam discordiam que (est) inter vos et venerabiles viros de Ianua ad concordiam reducere et ad pacem, quod manifeste vidimus vobis et nobis esse utile atque gratum, nostros familiares nuncios ad vestram amicitiam duximus destinandos, dilectos videlicet Albertum de Volta, Hugetum de Romanino et

Bartholomeum Mathosas, qui vobis ex parte nostra exponent et lucide declarabunt nostram bonam voluntatem quam ad vos habemus. Rogantes vos quatenus, auditis rationibus nostris, habeatis nos penitus excusatos quia cicius litteris seu nunciis vos minime duximus visitandos, et quia bonos vos reputamos amicos inter alia dedimus in mandatis nunciis supradictis quod vobis amicabilibus verbis vobis manifestent totaliter nostrum statum et voluntariam iniuriam et iniustum processum quam et quem dominus papa nobis fecit et contra nos etiam ordinavit. Preterea et cetera ut supra. Insuper et cetera ut supra.

Data ut supra [Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio].

620

[1284, febrer, 10. Barcelona]

El rei Pere envia els seus ambaixadors a Giovanni Dandolo i al Comú de Venècia per informar de l'injust comportament del papa envers seu.

Reg. 47, f. 125r.

Reg. Carini 1884: II, 54.

~~Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, Venecia et cetera, /~~
Magnifico et illustri viro domino Iohanni Dandalo, duci Veneciarum, Dalmacie et Croacie ac domino quarte et dimidie quarte partis totius imperii Romanie, et Comuni ipsius civitatis Veneciarum, dilectis amicis suis, Petrus, et cetera, salutem et sincere dileccionis affectum\ Cum reputemus vos speciales amicos inter alios ceteros quos habemus, intendentes per vos in multis consilio et auxilio adiuvari, nostros familiares nuncios ad vestram amiciciam duximus destinandos, videlicet Albertum de Volta, Hugetum de Romanino et Bartholomeum Mathoses, qui vobis ex parte nostra exponent et lucide declarabunt nostram bonam voluntatem quam ad vos habemus. Rogantes vos quatenus, auditis rationibus nostris, habeatis nos penitus excusatos quia cicius litteris seu nunciis vos non duximus visitandos, et quia ~~karos~~ bonos vos reputamos amicos, inter alia dedimus in mandatis nunciis supradictis quod vobis amicabilibus verbis manifestent totaliter statum nostrum et voluntariam iniuriam et iniustum processum quam et quem dominus papa nobis fecit et contra nos etiam ordinavit. Preterea et cetera ut supra. Insuper et cetera.

Data ut supra [Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio].

621

[1284, febrer, 10. Barcelona]

El rei Pere envia els seus ambaixadors als nobles i al poble de Roma, al qual declara la seva amistat, per informar de l'injust comportament del papa envers seu.

Reg. 47, f. 125v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 207-208.

Reg. Carini 1884: II, 55.

Petrus, et cetera, nobilibus viris providis et discretis comitibus, vicecomitibus, baronibus et ceteris militibus, civibus ac honorabili populo alme Urbis, salutem et perpetuam dileccionem in Domino. Plenarie fiduciam gerentes de legali amicicia vestra, quam firmiter sentimus nostris ossibus medullitus adherere, attendentes inde in omnibus factis que nos prospere superna clemencia potest facere et de facili crescere in hoc mundo per vos posse, consilio et auxilio multipliciter adiuvari, nostros familiares nuncios et dilectos Albertum videlicet de Volta, et Hugetum de Romanino et Bartholomeum Mathoses ad vos duximus destinandos, qui vestre amicicie, ex parte nostra, nostram bonam voluntatem quam ad vos omnes habemus, exponent ac lucide declarabunt, vos dulciter deprecantes quatenus, auditis rationibus nostris, dignemini nos habere penitus excusatos quia litteris seu nunciis vos tam excellentes amicos ante non duximus visitandos. Et quia bonam reputamos amiciciam vestram, inter alia dedimus in mandatis nunciis supradictis quod vobis manifestent totaliter nostrum statum ac voluntariam iniuriam et iniustum processum quam et quem dominus papa nobis fecit et contra nos etiam ordinavit. Vos insuper deprecamur quod credatis /nostris\ nunciis predictis super hiis et aliis que vobis ex parte nostra duxerint refferenda. Et sumus parati pro vobis facere quicquid cedent ad vestrum comodum et honorem.

Data ut supra [Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio].

622

[1284, febrer, 10. Barcelona]

El rei Pere envia els seus ambaixadors a Oberto Spinola per informar-lo de la seva salut i de l'injust comportament del papa envers seu. Tramet la mateixa carta a altres nobles genovesos.

Reg. 47, f. 125v-126r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 208.

Reg. Carini 1884: II, 55.

Petrus, Dei gracia et cetera, dilecto suo Oberto Spinole, salutem et dileccionem. Cum propter quedam negocia nostra mitamus ad partes vestras dilectos et familiares nostros Albertum de Volta, Hugetum de Romanino et Bartholomeum Mathoses, rogamus amicitiam vestram, quam nobis caram et propiciam reputamus, quatenus predictis nunciis credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint proponenda, tam de statu nostro quam etiam de manifesta iniuria quam dominus papa nobis intulit indebite et iniuste, Scientes pro certo quod nos sumus prompti et parati et erimus semper ad vestrum beneplacitum et honorem.

Data ut supra [Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio].

Similis fuit missa Oberto Dorio (*sic*), capitaneo.

Similis fuit missa Bibile (*sic*) Doria, civi.

Similis fuit missa Brancha Doria.

Similis fuit missa Hugeto Doria.

Similis fuit missa Nicholoso Doria, filio de Babila Doria.

Similis fuit missa Lambe Doria.

Similis fuit missa Nichole Doria.

Similis fuit missa Corrali Spinola, filio capitani Spinole.

Similis fuit missa Albertacio Spinole.

Similis fuit missa Ingueto Spinole.

Similis fuit missa Thomasio Spinole.

Similis fuit missa Ulrigo Spinole.

Similis fuit missa Iohanni de la Volta.

Similis fuit missa Cassaenemigo de la Volta.

Similis Philipo de Volta.

Similis Guilelmo de Volta.

Similis Raimundo de Volta.
 Similis Andrioli de Volta.
 Similis Nicholoso Bocanegra et Octabono, fratre suo.
 Similis Beneçet Zacaries.
 Similis Manueli Zacaries.
 Similis Zacarie de Castello.
 Similis Simoni Zacaries.
 Similis Paliologo, filio de Beneset Zacaries.
 Similis Simoni Grilo.
 Similis Asseli Grilo.
 Similis Marchesio de Cas.
 Similis Nicholi de Perasso.
 Similis Iacomo Scarssafiques.
 Similis comiti Fassi.
 Similis Huguetto de Xileto, consuli cathalanorum.
 Similis Corrado de Anthiotxa.

623

[1284, febrer, 10. Barcelona]

El rei Pere envia els seus ambaixadors al Comú de Florència per informar-lo de l'injust comportament del papa envers seu. Tramet la mateixa carta a altres ciutats italianes.

Reg. 47, f. 126r.

Reg. Carini 1884: II, 55.

Honorabili Comuni civitatis Florencie. Cum propter quedam negocia nostra mittamus ad partes vestras dilectos familiares nostros Albertum de Volta, Huguetum de Romanino et Bartholomeum Mathoses, rogamus amicitiam vestram, quam nobis caram et propiciam reputamus, quatenus predictis nunciis credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint proponenda, tam de statu nostro quam eciam de manifesta iniuria quam dominus papa nobis intulit indebite et iniuste. Scientes pro certo quod nos sumus prompti et parati et erimus semper ad vestrum beneplacitum et honorem.

Data ut supra [Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio].

Similis fuit missa honorabili Comuni Bononiensis civitatis.
 Similis Comuni civitatis Perusii.
 Comuni civitatis Haretine.
 Similis Comuni civitatis Luchane.
 Comuni civitatis Senensis.
 Comuni civitatis Urbis veteris.

624

[1284, febrer, 10. Barcelona]

El rei Pere escriu als ambaixadors de l'emperador de Bizanci, els excusa pel retard a causa del mal temps, els demana que vinguin tan aviat com puguin i que, de moment, creguin allò que els diran els seus ambaixadors.

Reg. 47, f. 126r.

Reg. Carini 1884: II, 55.

Petrus et cetera, nobilibus viris et dilectis ambaxatoribus illustrissimi imperatoris Grecorum, salutem et dileccionem. Vidimus vestras litteras continentes quod ex parte dicti imperatoris ad nos veniebatis et propter hiemen non poteratis navigare secure, de quo usque nunc habemus vos excusatos, rogantes vos quatenus citius quam poteritis comode ad nos venire curetis. Nos enim intelleximus per vestras litteras ea que nobis verbotenus estis exposituri in magna parte, et super hiis et aliis que vobis ~~nobis~~ placuerit nobis exponere ex parte dicti imperatoris respondebimus et ordinabimus taliter quo Deo erit gratum et domino vestro imperatori et nobis, sicut confidimus, utile, de misericordia Ihesu Christi. Et credatis super hiis dilectis et familiaribus nostris Hugueto de Romanino et Obertino de Volta de hiis que vobis ex parte nostra duxerint refferenda.

Data ut supra [Barchinone IIII° idus febraurii anno Domini M^oCC^oLXXX tercio].

625

1284, febrer, [10]. Barcelona

L'infant Alfons nomena Arnau de Reixac, canonge de València, i Bernat d'Olorda, clergue, nuncis seus i procuradors davant el papa.

Reg. 62, f. 48r.

Reg. Carini 1884: II, 166.

Noverint universi quod nos infans Alfonsus, illustrissimi regis Aragonum primogenitus, constituimus et ordinamus vos dilectos nostros Arnaldum de Rexacho, canonicum Valentinum, et Bernardum de Olorda, clericos, certos et speciales nuncios <nuncios> et procuratores nostros, quemlibet in solidum, ita quod non sit melior condicio occupantis, ad presentandum [v]os conspectui domini pape et cardinalium, et ad presentandum domino pape et cetui cardinalium literas ex parte nostra, et ad petendum et recipiendum ab eisdem domino pape et cardinalibus responsionem de eisdem literis, et ad petendum eciam ab esidem quod prestant conductum et prestari faciant ab inimicis nostris, et specialiter a rege Francie et rege Karulo, sollempnibus nunciis quos intendimus mittere ad Curiam Romanam ad deffendendum et allegandum et docendum de iure nostro. Dantes vobis plenam et liberam potestatem constituendi, subrogandi etiam loco nostri alium seu alios procuratorem seu procuratores super predictis. Promittentes nos ratum et firmum habituro[s] quicquid super premissis per vos vel alterum vestrum actum, dictum [et] procu[r]atum fuerit, et ad maiorem roboris firmitatem hoc pr[e]sens procuratorium nostri sigilli fecimus munimine [communiri?].

Datum Barchinone II[II]º [idus februa]rii anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo tercio.

626

1284, febrer, 10. Barcelona

L'infant Alfons recomana els seus nuncis Arnau de Reixac i Bernat d'Olorda a Plebano (Pievano?) de Castiglione. Envia la mateixa carta al jurisperit Ramon de Pont, Hug de Mataplana, prebost de Marsella, mestre Bernat Galceran, Filippo, canonge d'Asti, i Pere d'Olzinelles, ardiaca de Tarragona.

Reg. 62, f. 48v.

Reg. Carini 1884: II, 164.

Infans et cetera, discreto viro domino Plebano de Castilione, salutem et dileccionem. Noveritis quod nos mittimus ad Romanam Curiam pro negociis nostris dilectos clericos nostros Arnaldum de Rexacho et Bernardum de Olorda, latores presencium. Et quia ipsi vobis exponent lacius statum nostrum, rogamus vos quatenus eisdem credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda. Vos eciam deprecamur quod ipsos habeatis recomendatos, nostri gracia et amore, et ipsos in hiis in quibus vos requisierint, prout de vobis confidimus, dirigatis.

Data Barchinone IIII idus februarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

Raimundo de Ponte, iurisperito.

Hugoni de Mataplana, Massiliensis preposito.

Magistro Bernardo Gaucerandi.

Philipo, canonico Astensis, clerico, utriusque iuris professori.

Petro de Ulzinellis, archidiachono Terrachone.

627

[1284, febrer, 10. Barcelona]

L'infant Alfons recomana els seus nuncis a Berenguer de Cruïlles, penitencier del papa. Envia la mateixa carta a Bertoldo, fill del difunt Orso, a Giovanni d'Orco d'Arezzo, a Trelaco (?) d'Arezzo, a Guido Novello, a Federico, Guidone i Manfredo, fills de Guido Novello, i a Guido, comte de Montefeltro.

Reg. 62, f. 48v-49r.

Reg. Carini 1884: II, 164.

Infans et cetera, religioso viro fratri Berengario de Crudiliis, domini pape penitenciario, salutem et dileccionem. Quia credimus vos ad leticiam renovari quociens de statu nostro vobis felicia nunciantur, significamus vobis quod, per Dei graciā, plena fruimur corporis sanitate, quod de vobis audire plurimum affectamus. Dileccionem vestram rogantes attente quatenus latoribus presencium credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda, ipsi namque vobis expo[n]ent lacius statum nostrum. Vos etiam deprecamur quod ipsos habeatis recomendatos nostri gracia [et] amore, et ipsos in hiis in quibus vos requisierint, pro[ut] de vobis confidimus, dirig[a]tis.

Data ut supra [Barchinone IIII idus februarii anno Domini M°CC°LXXX° tercio].

Similis fuit missa Bertoldo, quondam domini Urssi filio.

Iohanni de Orto de Arecio, legum doctori.

Trelaco de Arecio.

Guidoni Novelli, Dei gracia comiti in Tuscia palatini.

Frederico, filio domini Guidonis Novelli in Tuscia comitis palatini

Guidoni, filio Guidonis Novelli in Tuscia comitis palatini.

Guidoni, comiti de M[onte]ferrato (*sic*).

Manfredo, filio domini Guidonis Novelli in Tuscia comiti palatini.

628

[1284], febrer, 11. Barcelona

Es registren les ordres de pagament a Bernat Escrivà, per part del rei Pere, al bisbe de València i a Pere Costa, per al viatge a França, a Guillem (Arnau?) de Reixac i a Guillem d'Olorda per al viatge a la Cúria romana, i a Pere Arnau de Vilella, que va amb els nuncis del rei d'Anglaterra.

Reg. 52, f. 8r-v.

Item, fuit scriptum eidem [*scil.* Bernardo Scribe] quod solveret dicto episcopo [*scil.* Valentino] novem mille solidos turonensium pro expenssis viatici Ffrancie; et ex alia parte solvere eidem mille solidos turonensium pro vestitu.

Data ut supra [Barchinone III° idus februarii anno Domini M°CC°LXXX° tercio].

Item, fuit scriptum eidem quod solveret Petro Coste, quod dominus rex misit ad regem Francie, mille solidos malguyrensiū pro vestitu; et ex alia parte septingentos solidos barchinonensium pro uno palafredo sauro quod emit; et ex alia parte CCCLV solidos barchinonensium ad opus unius equitature scutiferi.

Data ut supra.

Item, fuit scriptum eidem quod solveret Guilelmo de Rexacho et Bernardo de Olorde, quos dominus rex mitebat ad Curiam Ro-

manam, V mille et D minus X solidos turonensium pro expensis; et ex alia parte MCCC solidos turonensium pro vestitu ipsorum et familie eorum.

Data ut supra.

[...]

Item, fuit scriptum eidem quod solveret Petro Arnaldi de Vilella D solidos turonensium quia ivit cum nunciis regis Anglie.

Data ut supra.

629

1284, febrer, 13. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, demana al papa Martí que ordeni als reis Felip i Carles que deixin passar els ambaixadors seus que intenta enviar a la Cúria per tal de poder defensar els seus interessos, i que fins ara han estat impeditos o capturats.

Reg. 47, f. 123r.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 227-228; Cingolani 2006: 733-734.

Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino Martino, divina clemencia sacro sancte Romane Ecclesie summo pontifici, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, pedum osculum beatorum. Predecessorum nostrorum sequi in hoc specialiter vestigia cupientes, qui semper catolice vixerunt sub nomine individue Trinitatis, cum favore et aliquo[cie]ns temporali auxilio predicte sancte Romane Ecclesie, desiderantes insuper ut sanctitas vestra hoc in nobis notare certissime valeat, et ut auditis rationibus nostris amovere possimus a corde sanctitatis vestre obscurum quoddam quod contra nos, ut dicitur, concepistis, destinavimus nostros sollempnes nuncios ad vos mittere iamdiu est, qui in presencia vestri et fratrum vestrorum in consistorio publico et privato nostrum bonum propositum et nostram bonam intencionem ac iura nostra proponerent, quod adimplere nequivimus nec adhuc secure possumus, quia rex Ffrancie et rex Karolus paraverunt insidias per omnia loca terrarum eorundem per que predicti nuncii nostri haberent transitum facere in eundo ad Romanam Curiam, tradentes in mandatis predicti reges gentibus suis quod omnes homines de partibus vel terris nostris qui transitum facerent per terras seu loca eorum, maxime qui signa nostra portarent, caperentur et capti in

vinculis tenerentur, et multi de partibus seu terris nostris iter suum peragentes per loca predictorum regum, intendentes sua propria negocia agere et non nostra, capti fuerunt, et quidam in vinculis positi et aliqui etiam interfecti. Quare pie sanctitati ac dominacioni vestre, quanto humilior possumus, supplicamus quatenus dignemini ducatum concedere nostris predictis nunciis, scribendo cum effectu regibus antedictis ut eisdem nunciis ducatum prestent taliter quod secure se vestro conspectu presentare valeant et super predictis nostrum desiderium declarare; alias, cum nos simus parati predicta facere ac docere de iure nostro in presencia vestri et fratrum vestrorum, et manifeste hostendere quod, si in aliquo contra nos processistis vel terram nostram seu heredes nostros, hoc fecistis iusticia dormiente, et quod etiam contra nos, non auditos, iuste non debetis procedere nec potestis, et hoc facere non possumus, quia predictos nuncios secure ad vos mittere non valemus. Et si sic fiat, quod non videtur credendum iniurie inde nascentur, unde iura consueverunt ortum habere, supplicamus altissimo Creatori, iusto Iudici qui non precio nec precibus flectitur seu amore, et quod in die stricti iudicii requirat a manibus vestris, siquod malum occasione predicta mundo eveniat, et si dispositio nostra contra inimicos fidei ordinata impedimentum sustineat, vestris temporibus tam iniuste.

Data Barchinone idus februarii anno Domini millesimo CC^oLXXX^o tercio.

630

1284, febrer, 13. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, demana al col·legi cardenalici que intervingui davant el papa a fi que els seus ambaixadors puguin arribar segurs a la Cúria, ja que els reis Felip i Carles els ho impedeixen.

Reg. 47, f. 123r-v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 229-230; Cingolani 2006: 734.

Viris venerabilibus et reverendis in Christo patribus ~~et~~ /cetui\ cardinalium, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, salutem et perpetuam dileccionem in Domino. Cum super multis que cedent, ut firmiter credimus, ad laudem et honorem altissimi Creatoris, et ad conservationem seu deffensionem iuris nostri

intendamus sollempnes nuncios mittere ad Romanam Curiam, et hoc propositum nostrum fuerit, iam est diu, si tute ad dictam Curiam accedere potuissent, et super hoc etiam scribamus summo pontifici, supplicantes sanctitati eiusdem humiliter ut ducatum prestare debeat nostris predictis nunciis, et quod scribat nichilominus regi Francie et regi Karolo, qui hoc manifeste impediunt, quod ipsi reges non impedian dictos nuncios accedere ad Romanam Curiam, qui nuncii valeant nostrum bonum propositum exponere et iura nostra allegare in presencia summi pontificis atque vestri. Confidentes de benignitate ac benivolencia vestra, rogamus atque attente requirimus paternitatem vestram quatenus dignemini apud ~~sanctum~~ summum pontificem interponere partes vestras, et ad hec inducere concedenda que in litteris quas sanctitati ipsius mittimus continentur. Quarum tenorem litterarum in hiis presentibus, ad dotandum bonitati vestre que ab eo petimus, duximus inserendum. Qui tenor talis est: 'Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino Martino, divina clemencia sacro sancte Romane Ecclesie summo pontifici, et cetera. Data et cetera' Que, si denagata fuerint, quod non credimus, supplicamus altissimo Creatori quod requirat a manibus summi pontificis et eorum omnium qui in hoc consenserint, siquod malum mundo eveniat occasione predicta et bonum quod agere intendimus suis temporibus perturbetur.

Data Barchinone idus februarii anno Domini M^oCC^oLXXX^o tercio.

Similis fuit missa domino Anxerio, divina providencia tituli Sancti (*sic*) Praxedis sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Similis fuit missa domino Comiti, divina providencia tituli Sancte Prudenciane sacro sancte Romane Ecclesie prebitero cardinali.

Similis fuit missa domino Latino, divina providencia episcopo Hostiensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis fuit missa domino Hugoni, divina providencia /tituli Sancti Laurenti in Lucina\ sacro sancte Romane Ecclesie presbitero et cardinali.

Similis fuit missa domino Godofredo, divina providencia Sancti Georgii ad Velum aureum sacro sancte Romane Ecclesie /diachono\ cardinali.

Similis fuit missa domino Gueraldo, divina providencia episcopo Sabinensis sacro sancte Romane Ecclesie /diachono\ cardinali.

Similis fuit missa domino Iacobo de Columpna, (Sancte Marie) in via Lata sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis fuit missa domino Bernardo, divina providencia episcopo Portuensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis fuit missa domino Iordano, divina providencia Sancti Eustrachii (*sic*) sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis fuit missa domino Matheo, divina providencia (Sancte Marie) in Porticu sacro sancte Romane Ecclesie /diachono\ cardinali.

Similis fuit missa domino Iacobo /de Sabello\, divina providencia Sancte Marie in Cosmedi sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis fuit missa domino Gervasio, divina providencia sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Similis fuit missa domino Bentiveya, divina providencia episcopo Albanensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis fuit missa domino Iohanni, tituli Sancte Sicilie sacro sancte Romane Ecclesie /presbitero\ cardinali.

Similis fuit missa domino Ieronimo, divina providencia episcopo Albanensis (*sic*)¹ sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis fuit missa domino Benedicto, divina providencia Sancti Nicholay in Carcere tulliano sacro sancte Romane Ecclesie /diachono\ cardinali.

Similis fuit missa domino Ordonio, divina providencia episcopo Tuscolano sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

1. Prenestino.

631

[1284, març, 21.] Lleida

Es registra l'ordre del rei a Bernat Escrivà perquè pagui a Berenguer de Claravall les despeses dels infants de la Cerda.

Reg. 52, f. 10v.

Bernardo Scribe. Quod assignet fidei nostro Berengario de Clarisvallibus pro provisione et expensis infantum filiorum dompni Ferrandi quondam, et infantis Petri, filii nostri, decem mille solidos iaccensium in redditibus et exitibus Osce et sexdecim mille solidos barchinonensium in redditibus Montanearum de Pratis et Montisalbi.

Data Ilerde ut supra [Ilerde XIII° kalendas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

632

[1284], març, 21. Lleida

Es registra l'ordre del rei a Bernat Escrivà pequè pagui a Bernat Metge la quitació i les despeses del viatge a Mallorca.

Reg. 52, f. 11r.

Bernardo Scribe. Quod daret magistro Bernardo Medici pro quitacione sua Ilerde XXXIII^{or} solidos barchinonensium; et quod daret sibi expenssam usque ad Maiorica.

Data Ilerde XII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

633

[1284], març, 29. València

Es registra l'ordre de captura de misser Rufí, escrivà del rei de Castella, que es dirigeix a Montpeller.

Reg. 46, f. 174r.

Fuit scriptum comendatori, baiulo, vicariis et aliis officialibus Dertuse quod, visis presentibus, caperent micer Ruffi, scriptorem illustri regis Castelle, qui vadit versus partes Montispessulani, et cum ipsum ceperint, quod significarent ad domino regi, et quod interim custodirent ipsum bene.

Data Valencie IIII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

¶ Raimundus Scorna.

Similis fuit missa baiulo, vicario et aliis officialibus Barchinone.

Data ut supra.

¶ Idem.

Vicariis, baiulis et aliis officialibus Terrachone.

Data ut supra.

¶ Idem.

Baiulo, vicario et aliis officialibus Gerunde.

Data ut supra.

¶ Idem.

634

1284, abril, 1. València

El rei Pere ordena al seu almirall i a tots els homes del seu exèrcit que no facin cap dany a Heirebiz Habuambre (Abu-Ūmar ibn Saïd), senyor de Menorca.

Reg. 46, f. 174v.

Nobili et fidelibus suis amirato nostro et universis hominibus armate nostre ac aliis quibuscumque subditis nostris euntibus super mare ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus nullum dampnum, malum vel forciam faciatis nec inferatis nec inferri permitatis Heirebiz Habuambre, domino insule Minorice, nec sarracenis eiusdem aut rebus sive bonis, lignis seu barcis eorum, set eos ubicumque fuerint, cum lignis, barcis, bonis et rebus suis, manuteneatis et deffendatis in iure.

Data Valencie kalendas aprilis [anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

¶Idem [Raimundus Scorna].

635

1284, abril, 2. València

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana a Guillem Sarroca que pagui a Bernat de Claravall els diners que encara se li deuen per les despeses relatives als infants fills del difunt infant Ferran.

Reg. 46, f. 175r.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidei suo Guilelmo de Rocha, salutem et gratiam. Ex parte fidelis noster Berengarius de Clarisvallibus propositum extitit coram nobis quod vos non solvistis nec complevistis sibi illos denarios quos eidem assignaveramus pro expensis infantum filiorum quondam incliti domini Fferrandi, de qua assignacione restant, ut asserit, sibi ad solvendum IIII^{or} mille CLX^aVI solidos et octo denarios iaccenses de tercia menssis ianuarii proxime transacta. Unde /cum/, secundum quod vos scitis, dicte expensse non possint remanere nec nos in ipsis faciendis diffidere possemus, mandamus vobis quatenus, visis presentibus, solvatis eidem Berengario, vel cui voluerit loco sui, IIII^{or} mille CLX^aVI solidos VIII denarios iaccenses supradictos vel id quod sibi restat ad solvendum de assignacione predicta, prout

iam per alias nostras /litteras\ vobis dedimus in mandatis. Miramur enim de vobis quia tociens fecistis nos escribere super eo, cum denarii sint valde necessarii pro recessu dictorum infancium.

Data Valencie IIII° nonas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

636

1284, abril, 3. València

El rei Pere demana al comte d'Empúries que retingui el vaixell de Puig d'Òrfila que ha segrestat perquè duia mercaderies prohibides a Provença en ajuda del rei Carles i els seus altres enemics.

Reg. 46, f. 175v.

Fuit scriptum nobili comiti Impuriarum quod, cum dominus rex intellexisset quod ipse emparaverat et¹ emparata tenebat quandam navim d'en Puig d'Orfila, pegunta et aliis mercibus /ac rebus prohibitis\ honeratam, que ducebantur, ut dicitur, in Provinciam contra ipsum et in auxilium regis Karoli et aliorum inimicorum suorum, quod dominus rex rogabat ipsum et dicebat /ac mandabat\ sibi quod ipse teneret dictam peguntam et aliam exarciam totam navis predictae emparatam donec sciret voluntatem domini regis super ipso facto.

Data Valencie III° nonas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

¶Raimundus Scorna.

1. *Escrit damunt*, quandam.

637

[1284], abril, 6. Ejea

L'infant Alfons encarrega a Rodrigo Jiménez de Luna, procurador del regne de València, que solucioni una disputa entre els homes de Sos i els de Sangüesa.

Reg. 62, f. 53r.

Roderico Eximini de Luna, procuratori regni Valencie. No-veritis nos recepisse litteras ab alcaldo et iuratis ac consilio de Sos, quas vobis mittimus, in quibus nobis significarunt quod, cum

treuge seu assecuramenta fuissent ad invicem inita inter homines de Sos et homines de Sangossa, ad hoc ut homines de Sos possent secure laborare vineas suas et pascere ganatum eorum, quidam de villa de Sos ceperunt et captum tenent quendam hominem de Sangossa cum quibusdam rebus, propter quod homines de Sangossa ceperunt et captos detinent duos homines de Sos et XXXI equas. Et cum dicti homines de Sos velint recuperare dictum hominem quem homines de Sangossa tenent captum et equas predictas, et ea recuperare non possint nisi absolvant et reddant dictum hominem quem captum detinent de Sangossa, supplicarunt nobis quod vellemus et concederemus ad hoc, ut ipsi homines de Sos possent recuperare dictos homines, faceremus absolvi dictum hominem de Sangossa. Unde, cum nos non sumus ausi de hoc presumere sine licencia domini regis patris nostri, rogamus et dicimus vos, ex parte domini regis et nostra, quatenus vos, qui in ipsa frontaria constitutus estis per ipsum dominum regem, provideatis et deter(mi)natis super huiusmodi facto, et faciatis inde quod vobis vidatur fore utilis dicto domino regi et terre sue.

Data Exee VIII° idus aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

638

[1284], abril, 9. València

El rei Pere assegura als homes de Terol que en breu vindrà per defensar-los contra Juan Núñez, que es disposa a entrar en la seva terra i causar-hi dany.

Reg. 46, f. 178r.

Reg. Carini 1884: II, 30.

Probis hominibus et concilio Turolii. Recepimus litteras vestras ut intelleximus quod nobilis Iohannes Nunii parabat se pro intrando terram nostram et inferendo dampnum ibidem, et quod debeamus super hoc providere. Unde sciatis quod a dicto nobili et aliis quibuscumque volentibus inferre dampnum nobis vel vobis aut terre nostre deffendemus vos, concedente Domino, pro viribus nostris et alios quoslibet de terra nostra, et a proxima die mercurii sumus de camino pro intrando in Aragoniam et faciemus transitum per Turolium, et simul vobiscum super hoc adimplebimus debitum nostrum.

Data Valencie V^o idus aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

639

1284, abril, 10. València

Es registra l'enviament d'una carta del rei a l'arrais de Menorca perquè dugui el veler que ha de portar Zacaria, nunci del rei, a Sicília.

Reg. 46, f. 178r.

Fuit missa litera murisca ~~sarracenis~~ /arrayç\ Manorche quod tradant (*sic*) barcam /armatam\ Çacharie, nuncio domini regis, qui de mandato eiusdem iturus est /apud Çerdeyam,\ in Siciliam.

Data Valencie ut supra [IIII° idus aprilis anno Domini M°CC°LXXX°IIII°].

Item, alia litera murisca super guidatico dels Gallarans qui venturi sunt ad dominum regem super tractatu habendo ratione redempcionis d'en Margam, sarracenum, qui captum detinetur in Siciliam.

640

1284, abril, 10. València

El rei Pere comunica a Mariano, jutge d'Arborea, la seva meravella pels actes d'hostilitat dels pisans que han capturat dues galeres seves a Càller i han atacat altres vaixells als mars de Mallorca, i li demana que alliberi les galeres i els mariners que estan retinguts a Càller.

Reg. 46, f. 178v.

Reg. Carini 1884: II, 30-31.

Petrus, Dei gracia et cetera, viro nobili dompno Mariano, iudici Arboree, dilecto affini suo, salutem et dileccionem scinceram. Quia ad nostram pervenerit audienciam quod due galee nostre que veniebant de partibus Sicilie capte et retente fuerunt in Calleri per pisanos, pluribus ex hominibus ipsarum galearum mortuis et aliis captis et retentis, et etiam quod armata pisanorum que nuper venit in maria insule Maiorice dampna plurima intulerunt nobis et hominibus nostris, deducendo secum vassella, merces et res dictorum hominum nostrorum, cogimur inde nec inmerito quamplurimum admirari cum per pisanos vel eorum aliquem in nobis faticca inventa fuerit de directo, unde, cum intencionis nostre sit

semper amare et honorare pisanos, prout per antecessores nostros et antecessores etiam illustrissime domine regine consortis nostre, semper honorati fuerunt, nollemus quod assumerent occasionem aliquam seu malum modum propter quod habere nos oporteat aliter cum eisdem, nec ipsi etiam ~~contra~~ /erga\ nos vel gentes nostras habere deberent, cum non subsit causa odium aliquid seu malam voluntatem. Quare dileccionem vestram et benivolenciam attente rogamus quatenus dictas duas galeas nostras et homines captos in ipsis, nec non vassella, merces et res que gentibus nostris per pisanos forciatę fuerunt et ablate, faciatis restitui et ea mitti nobis, et si forte pisani vel eorum aliqui materiam a nobis vel gentibus nostris habent aliquam conquerendi, nos sumus parati satisfacere benigniter ad cognitionem vestri super ea et facere quod rationis fuerit atque iuris, et super hoc mitimus ad vos Çachariam, fidelem hominem nostrum, presencium portatorem, cui credatis, si placet, de hiis que ex parte nostra vobis duxerit refferenda super predictis.

Data ut supra [Valencie IIII° idus aprilis M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

641

[1284], abril, 10. València

El rei Pere comunica a Berenguer de Conca, batlle de València, que Jaume de Balaguer té el permís de retenir mercaderies dels homes de Castella per allò que li van robar Pere d'Albesa i Guillem de Castelló, de Guardamar, ja que no ha rebut justícia per part dels oficials de l'infant Sanç o del difunt infant Manuel.¹

Reg. 46, f. 179v-180r.

Berengario de Conches, baiulo Valencie, vel alii quicumque qui pro tempore fuerit baiulus loci eiusdem, salutem et cetera. Cum nos mandaverimus per litteras nostras iusticie Valencie quod, si constaret ei Iacobum de Balaguerio, vicinum Valencie, (non) recepissee faticas legitime ante officialibus incliti infantis dompni Sancci et infantis dompni Emanuelis, quondam, super quibusdam rebus quas Petrus de Albesa et Guilelmus de Castilione, habitatores de Guardamar, eidem Iacobo de Balaguerio indebite acceperunt, quod daret eidem Iacobo licenciam pignorandi prout in dicta nostra litera continetur. Et licet Eximius Sappata faticcas inde legitime fecerit, non fuerit satisfactum dicto Iacobo de Balaguerio in aliquo de predictis rebus, propter quod nos volumus et verbo concessimus

probis hominibus Valencie quod inde pignora facerent hominibus Castelle donec dicto Iacobo de rebus sibi ablatis et expensis ac interesse esset plenarie satisfactum. Et sic dictus Iacobus inceperit pignora inde facere, ut intelleximus, quibusdam hominibus Castelle ratione predicta, super compositionem et ordinacionem fecerit de voluntate vestra de /cum\ predictis hominibus Castelle, ita quod de rebus eisdem hominibus pignoratis et de aliis que de cetero venient ad partes istas que sint hominum Castelle recipiat idem Iacobo IIII^{or} denarios per libram. Ad hoc, ut soli uni omnes res suas non pignorentur, placet nobis quod iuxta dictam ordinacionem dictus Iacobus integretur. Quare mandamus vobis quatenus per Bernardo de Spigol, tenente tabulam pensi Valencie, faciatis levare de rebus hominum de Castella IIII^{or} denarios per libram in satisfaccionem rerum ablatarum dicto Iacobo donec eidem satisfactum fuerit de valore ipsarum et missionum ac interesse taxatorum iuxta Forum Valencie.

Data Valencie IIII° idus aprilis [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

1. *Més endavant Albesa i Castelló seran pirates al servei del rei, vegeu doc. 766.*

642

[1284, abril, 10. València]

El rei Pere mana al porter Martí de Seta que no permeti a Jaume Garrius embargar res als mercaders de Narbona fins que no en sàpiga el perquè; a Pere d'Olivella que obligui els mercaders francesos a pagar la seva part del guiatge que els ha concedit, i a Martí de Seta i Pere d'Olivella que obliguin a pagar allò que resta del guiatge a aquells que l'han subscrit.

Reg. 46, f. 180v.

Fideli porterio suo Martino de Seta. Mandamus vobis quatenus, secundum quod iam vobis verbo diximus, non permittatis pignorari vel emparari per Iacobum de Garrius res vel merces aliquas mercatorum de Narbona ultra ea que iam pignoravit et emparavit, donec nos, certificati qua ratione dictus Iacobus intendit pignorare ipsos mercatores ultra ea que iam pignoravit, mandatum aliud fecerimus super eo.

Data ut supra [Valencie IIII° idus aprilis anno Domini [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Petro de Olivella. Quod compellat res et merces mercatorum iurisdiccioni regis Francie ad solvendum partem eis contingentem in expensis factis occasione guidagii per dominum regem eis concessi.

Data ut supra.

Martino de Seta et Petro de Olivella. Quod compellant res et merces mercatorum, qui composuerunt cum domino rege ratione dicti guidagii pro L mille solidibus, ad solvendum quicquid restat ad solvendum de ipsos.

Data ut supra.

643

1284, abril, 14. Cella

El rei Pere convoca a intervenir Rodrigo Pérez Ponce, comanador d'Alcanyís, contra una incursió dels arrais de Guadix i Andarax, que es dirigeixen cap a Oriola. Envia la mateixa requesta al mestre del Temple, al lloctinent del castlà d'Amposta i al comanador de Montalbà.

Reg. 46, f. 180v.

Reg. Carini 1884: II, 31.

Fratri Roderico Petri Poncii, comandatori Alcanicii, et cetera. Noveritis nobis fuisse significatum pro certo quod arrays de Guadeix et arrays de Andarraix et Açahem, cum quingentis militibus genatorum et alia familia peditum, venerunt nunc apud Lorcam talando et inferendo ibidem plura dampna, et intendunt incontinenti venire ~~apud~~ versus Uriolam et partes regni Valencie, credendo quod, propter divisionem que est inter magnatos christianorum, possint loca recuperare et fidem minuere christianam. Quare vobis dicimus et rogamus quatenus, visis presentibus, paretis vos ut, cum militibus et familia vestra, et armiis et aliis apparatibus vestris, ad partes regni Valencie in deffencionem regni cicius quam poteritis accedatis.

Data apud Çelham XVIII° kalendas madii [M°CC°LXXX°IIII°].

Similies fuit missa magistro milicie Templi.

Item similis, tenenti locum castellani Amposte.

Item similis, comendatori de Montealbano.

644

1284, abril, 14. Cella

El rei Pere mana a l'infant Jaume que sigui ell qui s'ocupi de les reivindicacions respecte a terres que afirmen posseir a Sicília el comte (Bonifacio?) da Camerana (Gentile da Varano da Camerino?) (o camerarii? Manfredi Maletta comes camerarius?) i el comte Federico Mosca. Envia la mateixa carta a la reina Constança.

Reg. 46, f. 181v.

Inclito et karissimo filio suo infanti Iacobo, suo in regno Sicilie futuro successori et heredi, et cetera. Ex parte nobilium comitis Cameranii et comitis Frederici Moscha fuit nobis suplicatum ut super hiis que habere in regno Sicilie se asserunt, tam ex causa emptionum suarum quam aliarum quarumlibet adquisicionum, mandatum nostrum facere dignaremur. Unde, cum nos, aliis negotiis occupati, non possimus intendere super eo, tenemus pro bono quod vos videatis et videri faciatis super hoc, et inspecta qualitate facti et hiis etiam que circa hec inspicere debeant, faciatis in eo exequi quod sine nostro et aliorum preiudicio fuerit faciendum.

Data Çelha XVIII° kalendas madii [anno M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Similis fuit facta domine regine.

Data ut supra.

645

[1284], abril, 14. Cella

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, convoca, també de part de l'infant Sanç, ja rei, el consell i tots els homes de Conca a unir-se al seu exèrcit que posa setge a Albarrasí i poder-se així venjar de Juan Núñez. Envia la mateixa carta a altres consells.¹

Reg. 46, f. 181r.

Ed. Cubells 1916: doc. 134.

Reg. Carini 1884: II, 31.

Don Pedro, por la gracia de Dios d'Aragón et de Sicilia rey, a los amados et honrrados al conceio, et al judez, et los alcaldes, et los jurados et todos los otros buenos homnes de Cuenca et de sus aldeas, salut et buena voluntat. Assaber vos femos que, como

don Johan Núñez oviesse entrado a correr et fer mal en nuestras aldeas de Teruel, sobr'esto el conceio de Teruel fue contra el dito Johan, et nos, qui éramos en Valencia, luego que lo sopiéssemos, fuemos allá, et don Johan, d'un día antes, fuese metido en Alvarrazín, por la qual cosa nos enançamos contra él et acerquarlo en el castiello d'Albarrazín. Ond nos semeyaría que agora oviéssedes tiempo de vengarvos d'él del dayno et desonrra que aviades recebido d'él. Porque vos rogamos et vos dezimos, de parte del infante don Sancho, caro sobrino nuestro, que vengades luego a la huest nuestra del sitio d'Albarrazín ~~si por aventura~~ con vuestras armas et viandas et otro appareyamiento vuestro, si por aventura mandamiento otro no oviéssedes del dito infante. E aduzit aquellos engeynnos que fetchos tenedes en Cuenqua. E porque nos án ditcho que alguna piendras son entre vos e'l conceyo de Teruel, nos tenemos por bien et mandamos que cessan todas la piendras d'entramas las partes mentre durare el sitio sobredito.

Data Celhe XIII d'ías d'abril [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Simile litere fuerunt misse locis inferius scriptis, excepto quod loquitur in generali de pignoribus et non de ingeniis: Moyre, Saynnet, Medinaceli, Alarco, Almazara, Huepte, Siguença, Barlanga; item Rodriç de Fenoylloso, item fempne Blanche quod non reciperet aliqua Iohannis Nu(n)ii nec sibi de victualibus provideret seu alio succurso.

1. *Segueix la mateixa convocatòria, però ara dirigida a pobles d'Aragó:* Fuit scriptum locis inferius scriptis quod venirent ad dictum exercitum incontinenti /sub pena corporum et bonorum\ Data ut supra. Alfambra, Vilel, Aliaga, Vilaronga, Fortaner, Pitarc, Miravet, Xorcas, Cantaveilla, Linares, Puerto de Vingallio, Castelsbisbal, Alcala, Muntalba, Daroce cum aldeis, Calataiubi cum aldeis.

646

[1284], abril, 16. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana a Mussa de Portella que faci entregar a la infanta Violant, esposa de Diego López de Haro, que es troba al seu servei, la casa on aquest s'allotjava a Ejea, ja que la dona es troba a Navarra en situació perillosa.

Reg. 46, f. 181v.

Muçe de Portella. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, incontinenti mittatis apud Exeam aliquem nuncium vestrum qui sciat expedire infrascripta, videlicet quod faciat tradi et deliberari

incontinenti uxori nobilis Diago Luppi de Haro domos in quibus ipse iam morabatur in Exea, et si forte aliquis habet denarios super dictis domibus, ipsos denarios, cum non sit magna quantitas, solvatis et solvi faciatis, ita quod dicte domus non tardentur deliberari uxori dicti nobilis, cum ipse sit in nostro servicio et teneat ad periculum uxorem suam in Navarram. Volumus eciam et vobis mandamus quatenus detis predictae uxori dicti nobilis, postquam Exea fuerit, decem solidos iaccensium quolibet die pro suis victualibus seu expensis donec mandatum aliud fecerimus super eo.

Data in obsidione Albarrazini XVI° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Fuit missa littera Salomoni de Portella quod in deffectu dicti Muçe compleat provisionem predictam.

647

[1284], abril, 17. Setge d'Albarrasí

Juan López de Foz, veí de Terol, és escollit, en representació de l'exèrcit del rei, per prestar jurament a Juan Núñez que es portaran de manera legal.

Reg. 46, f. 182v.

Fuit constitutus in Exea inter homines exercitus et nobilem Iohanni Nunii et familiam suam, pro parte domini regis, Iohannem Luppi de la Foz, vicinum Turolii, prestituro sacramento per eum quod bene et legaliter se habeat in eodem.

Data in exercitu Albarrazini XV° kalendas may [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Similiter fuit constitutus in Exea pro parte Iohanni Nunii Sancium Yvaynnes, generum Pedro Roderici de Albarrazino, et fuit assecuratus per dominum regem dum legaliter se haberet in eodem.¹

Data ut supra.

1. *Aquesta part està barrada.*

648

[1284, abril, 18. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere comunica a Ramon de Taialà que Pedro Rodríguez d'Albarrasí, representant de Juan Núñez, està assegurat en la seva anada i tornada.

Reg. 46, f. 182v.

Raymundo de Toyllano. Quod si aliquid pro parte domini regis proponendum vel dicendum fuerit super hoc, quod illud dicat et proponat pro domino rege universis officialibus et subditis nostris. Noveritis quod nos assecuramus et guidamus Sancium Ivaynnes, generum Petri Roderici de Albarrazino, constitutum in Exea per nobilem Iohannem Nunii inter nos et exercitus et gentes nostras et ipsum nobilem et gentem suam. Quare mandamus vobis quatenus dicto Sancio Ivaynnes Exee nullum impedimentum, dampnum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis in eundo, stando et redeundo super officio supradicto, immo si necesse fuerit provideatis eidem de securo conductu.

Data ut supra [in obsidione Albarrazini XIII° kalendas may anno Domini M^oCC^oLXXX^oIII^o].

649

[1284], abril, 18. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana a Marc de Perdius que embargui qualsevol bé de Juan Núñez i dels seus vassalls que pugui trobar. Envia la mateixa carta a Blanca de Molina i a Bernat Escorna, a Terol.

Reg. 46, f. 182v.

Reg. Carini 1884: II, 31-32.

Marcho de Perdicibus. Cum nobilis Iohannes Nunii plura dampna intulit terre nostre ac sit nobiscum in guerra, mandamus vobis quatenus in quocumque loco ville et aldearum Daroce inveneritis bona aliqua seu res eiusdem nobilis aut vassallorum seu hominum suorum, ea incontinenti emparetis et accipiat ad opus nostri. Et per presentes mandamus universis officialibus et subditis nostris quod super predictis impendant vobis consilium et iuvamen quodcumque a vobis fuerint requisiti.

Data in obsidione Albarrazini XIII° kalendas may [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Similis fuit missa domine Blanche, domine de Molina, et quod illud custodiat Ermengaudus de Sancta Maria.

Similis Bernardo Scorna in Turolío.

Data ut supra.

650

[1284], abril, 19. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana a l'alcaid de Pirases que torni el bestiar que els almogàvers i altres homes de Juan Núñez han robat a Ojos Negros i guarden al seu poblat. Envia la mateixa carta a l'alcaid de Sandinies.

Reg. 46, f. 183v.

Alcaydo de Pieraselz vel eius locum tenenti. Avemos entendido que almogávares et homnes de don Johan Núñez corrieron a Huyls negros et en algunos otros lugares nuestros, et levaronse ganados et otras cosas, et pusieron parte d'aquelos ganados et cosas en Pieraselz, por que vos mandamos que, logo vista la carta, ganados ho otras cosas que y sean d'omnes nuestros, que los rendades ho los fagades render al portador d'estas letras.

Data in obsidione Albarrazini XIII° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^o quarto].

Similis fuit missa alcaydo de Santdanes.

Data ut supra.

651

[1284, abril, 20. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere dóna un guiatge a Rodrigo de Novales, Diego Martínez d'Aivar i ser Bolonyino, homes de Juan Núñez, per anar a Saragossa i parlamentar amb els nobles aragonesos.¹

Reg. 46, f. 184r.

Reg. Carini 1884: II, 32.

Universis ad quos presentes pervenerint. Noveritis nobis suplicatum fuisse ut Roderico Novales et Diago Martin d'Ayvar, militibus nobilis Iohannis Nunii, qui accedunt apud Cesaraugustam

pro quibusdam negociis que sunt inter dictum nobilem et nobiles Aragonie, assecuramentum eis, racione predicta, concedere dignaremur. Nos autem dictum assecuramentum eis concessimus, et eciam duobus scutiferis eorum, et Bolonnino, quem secum ducunt. Quare mandamus vobis quatenus eisdem militibus, et scutiferis ac dicto Bolonnino, nec trotariis suis, bestiis sive equitaturis aut rebus quas secum portabunt, in eundo apud Casaraugustam stando ac eciam redeundo nullum impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis, immo, si necesse esset, provideretis eisdem de securo conductu. Presentibus post XV dies minime valituris.

Data ut supra [in obsidione Albarrazini XII° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

1. *Al f. 184v informa els viris nobilibus et dilectis richis hominibus, mesnaderiis, militibus, infançonibus, civibus et aliis villarum et locorum Aragonie que ha accedit a la seva requesta i ha concedit l'assegurament.*

652

1284, abril, 23. Setge d'Albarrasí

El rei Pere ordena als seus oficials que retinguin béns i mercaderies dels pisans fins arribar al valor del vaixell i dels diners que han robat a Joan de Sant Feliu, atacat per l'almirall pisà Matteo Paccio.

Reg. 46, f. 185r.

Iohannis de Sancto Felice, Dertuse.

Universis officialibus. Quod, cum Iohannes de Sancto Felicio, civis dertusensis, homo noster, veniret ad nos de partibus Sicilie cum quodam ligno armato suo, Matheus Patxo, almiratus armate quarundam galearum pisanorum, cum comitibus ipsarum galearum, qui de concensu Comunis Pise armatam fecerant supradictam, venerunt contra dictum Iohannem et lignum suum, ausu temerario et fatica iuris in nobis vel aliquibus hominibus nostris in aliquo non inventa, et ceperunt ipsum, auferendo sibi lignum predictum et omnia que habebat in ipso ligno, tam peccuniam quam res alias, que omnia extimavit valere, per sacramentum quod recepi fecimus ab eodem, duo mille sexcentas decem duplas auri et ducentas libras de genovinis, ultra quandam quantitatem unciarum auri quam nos habebamus in dicto ligno et nobis mitebatur. Unde, cum nolimus quod dictus Iohannes sic indebite et iniuste perdat omnia supradic-

ta, per presentes damus sibi et suis licenciam pignorandi, exceptis terris nostris, res et bona civium pisanorum. Quare mandamus vobis quatenus super pignoribus faciendis usque ad dictam quantitatem et expensarum faciendarum per eum occasione predicta, nullum impedimentum dicto Iohanni, vel cui voluerit loco sui, faciatis vel fieri permitatis, ymo super predictis sibi inpendatis concilium et iuvamen, dummodo, ut dictum est, in terras regnorum nostrorum predictorum non fuerint pignora supradicta.

Data ut supra [in obsidione Albarrazini IX° kalendas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

653

[1284], abril, 23. Setge d'Albarrasí

El rei Pere concedeix a Diego López de Haro com a heretat pròpia i lliure el poblat de Xea, en el terme del castell d'Albarrasí.

Reg. 46, f. 185v.

Didaci Luppi de Haro.

Noverint universi quod nos Petrus, et cetera, per nos et nostros damus et concedimus vobis nobili viro Diago Luppi de Haro et vestris in perpetuum per hereditatem propriam et liberam locum seu aldeam vocatam Exeam, termini castri de Albarrazino, cum iuribus et pertinenciis suis, ita quod dictum locum seu aldeam vos et successores vestri perpetuo habeatis, teneatis et possideatis, ad dandum, vendendum, impignorandum, obligandum et quocumque alio modo volueritis alienandum, et ad omnes vestras et vestrorum voluntatis inde libere faciendas, exceptis clericis et personis religiosis, salva in omnibus fidelitate nostra et nostrorum. Mandantes et cetera.

Data in obsidione Albarrazini IX° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

654

1284, abril, 25. Daroca

El rei Pere ordena al veguer de Barcelona que investigui si els mariners que es negaren a arribar fins a Pisa, on duïen en missió diplomàtica Albertí de Volta, Huguet de Romaní i Bartomeu

Matoses, tenen raó en les seves reivindicacions, a fi que, per la revolta dels mariners, no torni a passar el mateix que quan es deixaren escapar el rei Carles.

Reg. 46, f. 186r.

Reg. Carini 1884: II, 33.

Fideli suo vicario Barchinone vel eius locum tenenti. Noveritis nos intellexisse per tenorem litterarum Albertini de Volta, Hugueti de Romanino et Bartholomei Mathoses, nunciorum nostrorum, misarum per eos Berengario Mayol et Raimundo Marcheti, sigillorum munimine eorundem sigillatarum, quod, cum ipsis applicuisset apud Ianuam cum ligno nostro armato quod, pro legacione quam pro nobis facere debebant, in Barchinona muniri fecimus seu eciam preparari, et vellent de mandato nostro apud Pisam accedere, ratione dicte nostre legacionis, homines seu galioti in eodem ligno conducti vel maior pars eorum dixerunt quod non sequerentur dictos nuncios nostros nec etiam comitem dicti ligni ultra Ianuam. Postea, ad magnam instanciam eorundem nunciorum et comitis, concesserunt eos sequi, recepta quadam quantitate panis que videbatur eisdem nunciis fore necessaria, et sic sequuti fuerunt ipsos usque ad Portum Veneres, et deinde, pro aliquibus rationibus quas dicti nuncii vel comitus scirent dicere vel facere cum hominibus dicti ligni, iidem homines usque ad Pisam ipsos sequi pro dicta legacione nostra minime voluerunt. Immo, dimissis dictis nostris nunciis in Port (*sic*) Veneres predicto, abinde recesserunt cum dicto ligno et Barchinone venerunt, tempore pro quo solutum fuit eis loguerium seu salarium non completo. Unde, cum homines dicti ligni hoc fecerint contra voluntatem dictorum nostrorum nunciorum et comitis, et in contemptum nostre dominacionis, volentes istud corrigi ac modo debito castigari, ne similia in dedecus nostri vel diminucionem nostri nominis, per aliquos nostros subditos de cetero presumantur, mandamus vobis quatenus inquiratis diligenter veritatem, visis presentibus, super eo, et contra illos dicti ligni quos super predictis culpabiles inveneritis procedatis auctoritate nostra, ~~Dat~~ ad faciendum de eis incontinenti ~~eor~~ iusticiam corporalem, si ipsos inveneritis non complevisse tempus predictum, cum nolimus quod talia ~~in~~re (?) remaneant impunita, ob hoc ne peius posset in consimilibus nostris negociis per aliquos attemptari, anno autem preterito quo fuimus in Sicilia propter cursariorum nostrorum rebellionem et malam ordinacionem evasit rex Karolus ~~ma~~ a manibus nostris, qui alias, si cursarii nostri obedientes fuissent, evasisse minime potuisset.

Data Daroce VII° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

1284, maig, 1. Saragossa

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica al justícia, als jurats i al concili de Tarassona que s'alegra del fet que han capturat cavallers, infants, cavalls i atzembles de Juan Núñez, i recomana que els tinguin ben custodiats. Envia la mateixa carta a Alcalá, a Borja, a Fortuny de Vera, a Torrellas, al comanador d'Añón i a l'abat de Veruela.

Reg. 51, f. 10r-v.

Reg. Carini 1884: II, 65 (amb error de Tarragona per Tarassona).

Kalendas may anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo quarto.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis iusticie, iuratis et con[ci]lio Tirasone, salutem et graciam. Noveritis nos intellexisse vos cepisse et captos tenere milites et familia peditum, eq[ui]s, aze[mi]llas, guarnimenta et alia nobilis Iohannis Nunii, quod nobis placet multum, et illud vobis regracia[mur]. Mandantes vobis quatenus predictos milites et aliam familiam, et quelibet alia que teneatis et cepistis de predicto nobili vel familia sua custodiatis bene et diligenter pro nobis, et ad ea vel aliqua eorum absolvenda vel restituenda abs[que] speciali mandato nostro minime procedatis.

Data Cesarauguste kalendas may anno Domini millesimo CC^oLXXX quarto.

Similis fuit facta iusticie, concilio et iuratis de Alcala.

Data Cesarauguste kalendas may.

Similis fuit facta iusticie, iuratis et concilio de Borya.

Data Cesarauguste kalendas may.

Similis fuit facta Fortunio Saneii de Vera, filio Fortunii Sancii de Vera.

Data Cesarauguste kalendas may.

Et quod veniat ad dominum regem.

Similis fuit facta iuratis et concil[io] de Torr[i]yo.

Data Cesarauguste kalendas may.

Dilecto suo comendatori de Aynnon, salutem et dileccionem. Intelleximus quod in monasterio seu domo vestra sunt milites et alii homines, equi, guarnimenta et quedam alia nobilis Iohannis

Nunii et familie sue, quare rogamus et dicimus vobis quatenus incontinenti, visis presentibus, tradatis ea omnia loco nostri iusticie et alcaido Tirasone, taliter facientes ut dicti milites, homines, equi vel aliqua de predictis possint evadere seu absolvi.

Data Cesarauguste kalendas may.

Simil[i]s ff[uit] facta abbati de Berola.

Fidelibus suis iuratis et consilio de Torriyo, salutem et gratiam. Intelleximus quod vos cepistis et captum tenetis quendam militem nobilis Iohannis Nunii, quare mandamus vobis quatenus ipsum militem, et siqua alia ceperitis et teneatis a dicto nobili Iohanne Nunii <a dicto nobili Iohanne Nunii> vel familia sua, custodiatis bene et diligenter, et ipsum non absolvatis absque speciali mandato nostro.

656

1284, maig, 4. Saragossa

El rei Pere reclama justícia al Comú de Pisa pels béns que l'almirall Matteo Paccio ha robat en aigües de Mallorca als mercaders tortosins Guerau de Mora i Pericó Arronit.

Reg. 46, f. 188v-189r.

Dilectis suis potestati, capitaneo, ancianis et Comuni civitatis Pisarum, salutem et dileccionem. Ex parte Geraldí de Mora et Periconi Arronit, civium Dertuse, coram nobis propositum extitit conquerendo quod, cum ipsi venirent de Ianua in quodam ligno Petri Bertos, civis Maiorice, et essent in mari capitis Salinarum, Maiorice, Matheus Patxo, almiratus, ut dicitur, armate quarundam galearumstrarum, cum comitibus ipsarum galearum, cepit dictum lignum, et depredatus fuit dictis mercatoribus nostris pannos, indi, ferrum, circulos botarum, caxias, arma, telas et plura alia. Que merces et alia valebant, ut dicitur, sexcentas quadraginta libras barchinonensium. Unde, cum inter nos et vos nulla causa subsit propter quam homines vestri debeant inferre malum nobis vel hominibus nostris, immo simus paratis vos honorare et diligere ut amicos, rogamus vos, requirimus ac monemus quatenus dictis mercatoribus nostris, vel eorum procuratori, restitui faciatis merces et alia predicta eisdem violenter ablata per dictum Matheum et alios homines vestros, vel extimacionem eorundem, cum dampno

et interesse quod dicti mercatores passi sunt ratione dicte rapine, fideiussores compellendo, qui pro dictis piratis se obligaverunt, ne inferrent dampnum nobis vel hominibus nostris, taliter facientes quod ratione huiusmodi non possit inter nos et vos et homines nostros et vestros discensionis materia suboriri. Alias, sciatis quod hominibus nostris in iure suo defficare non possemus, maxime cum nos simus paratis facere fieri per homines nostros, si querimonia habueritis de eisdem, iusticie complementum.

Data Cesarauguste IIII° nonas may [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

657

[1284], maig, 17. Uclés

El rei Pere comunica a l'infant Joan que l'ambaixada que havia enviat ha estat ben rebuda per part del seu germà el rei Sanç, el qual haurà gran plaer que torni al seu servei.

Reg. 47, f. 126r-v.

Inclito et karissimo nepoti suo infanti dompno Iohanni, illustrissimi domini Alfonsi felicitis recordacionis regis Castelle filio, salutem et sincere dileccionis ~~constanciam~~ effectum. Sabed que en las vistas que oviemos agora, el rey de Castiella don Sancho, nuestro sobrino, hermano vuestro, et nos fallamos mandaderos, es assaber el alcalde de Sevilla et los otros que vinieren de parte vuestra, et de los cavalleros et otros omnes buenos qui son y con vos et del conceyo de Sevilla. Et acaesció, quando ellos dixieron al rey su mandadería, que fuemos nos y, e viemos que el rey recebió muy bien la mandadería vuestra et los mandaderos, et ovo end muy grand plazer de venir vos al su servicio et a su mercet. Et tenet ciertamiente por firme que a él calaren de vos fazer bien et onra siempre, et tal conceio ovo de nos et aurá siempre, et assí lo fará ell et lo cumplirá bien, et ninguno no vos dé ende ál a entender, ca como quier que a nos deve plazer bien et onrra del rey, si entendiésemos en ell otra voluntat, la qual en él no es nin seer no puede ne deve, mas de fazer vos bien et onrra commo a tan buen hermano todos tiempos. Et d'esto fablamos más largamente con Rodrig(o) Álvares, esti cavallero qui vos esta nuestra carta trahe, al qual creed de quanto vos dixiere de nuestra part sobr'ello. De mays sabed que, cuydando nos ca vos deve plazer de venir a estas partes, specialmiente por razón de

nos, toviemos por bien de accabar con el rey vostre hermano que vengades quantra esta frontera de Navarra. E ruegamos vos quanto nos podiemos que vos plega et que vengades lo mays aýna que podierdes, et fazer nos edes ende muy grand plazer, et vos lo gradezremos mucho. Otrossí, porque sabemos que vos plazrá, fazemos vos saber que somos sanos et con salud, loado a Dios, la cosa que mucho cobdiçiamos saber de vos et veer mayormientre.

Data apud Ucles XVIº kalendas iunii [MºCCºLXXXº quarto].

658

[1284], maig, 21. Priego

El rei Pere, d'acord amb el rei de Castella,¹ mana als recaptadors del pecho que descomptin el pagament de l'impost als que han rebut danys de Juan Núñez.

Reg. 46, f. 197v.

Ed. Cubells 1916: doc. 137.

Don Pedro, et cetera, a vos Gonçalbo Péres, escrivano del noble rey de Castiella, nuestro sobrino, et a los cogeros de los pechos en el obispado (*sic*) de Cu(e)ncha, salut et gracie. Commo el sobre ditcho rey de Castiella aja ordenada, por ruego nuestro, de enbiarvos Guillermo Péres por saber los dannos et las per(d)-idas que los omnes del dicho /obispado\ recibieron ~~Guillermo Péres por saber por los dannos las pérdidas que los omnes del dicho obispado recibieron~~ de don Johan Núñez et de los moros, quando [...] tovieron, et que los sea todo descon/ta\do de los pechos que ovieren a dar, segund que en la carta del sobre [dic]h[o] rey de Castiella dize, mandamos a vos Guillermo Péres que sepades ~~los qual del [...]~~ ~~embiado~~ en verdat quanto danno i menoscabo recibieron todos los pueblos del sobredicho obispado de Cuenca, et que tanto los descontedes de los pechos que a dar ovieren. E mandamos a todollos los cogeros, quando demandedes ninguna cosa, faça que sea visto et connosido por el sobredicho Guillermo Péres. E non fagades end als, et si lo bien fiziedes, gradeçer vos lo emos, /en otra\ ~~contra~~ (?) guisa pesar no y á.

Dada en Priego XIIº kalendas iunii [MºCCºLXXXºIIIIº].

Similis fuit facta concilio de Priego.

Data ut supra.

Similis concilio aldee de Vascuynana.

Data ut supra.

Similis concilio de Torralva.

1. *Vegeu al respecte un document del rei Sanç del 4 de maig, Gaibrois 1922-1928: III, doc. 2.*

659

[1284], maig, 21. Priego

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana als fonsaderos de Huélamo que no recaptin el mateix impost als que han servit en l'exèrcit i als que no.

Reg. 46, f. 198r.

Ed. Cubells 1916: doc. 138.

Don Pedro, por la gracia de Dios rey d'Aragón et de Seçilia, a todollos cogeros de la fonssadera de Huélamo en el ~~opb~~ obispado de Concha. Sepades que nos fizieron entender que así demandades la fonsadera a los que servieron bien et cumplidamiente en la huest commo a los otros que non servieron, e aquesto non nos semeya de(re)cho nin sazón. Porque vos mandamos que vos que sepades en veridat aquellos que servieron en la hueste bien et cumplidamiente, que non los demandedes fonsadera. Et los otros que vinieron por mandas, se tornaron tantost a la hueste et servieron bien et cumplidamiente, que non los demandedes fonsadera otrossí. E a los otros que non servieron bien assí complidamiente, omnes aquestos que les la fonsadera demandedes.

Data en Priego XIIº kalendas iunii [MºCCºLXXXºIIIIº].

660

1284, maig, 23. Molina

El rei Pere comunica als oficials i al consell de Sigüenza que, d'acord amb allò pactat amb el rei de Castella, hauran d'obeir en tot allò que els manarà, i que es presentin amb armes i altres aparellaments l'1 de juny a Calahorra. Envia la mateixa carta a altres consells dels bisbats de Sigüenza, Conca, Burgo de Osma i Calahorra. La convocatòria és ajornada al dia 23 de juny.

Reg. 46, f. 198v.

Ed. Cubells 1916: doc. 139; González Antón 1975: doc. 61.
Reg. Carini 1884: II, 35.

Don Pedro, et cetera, al jues et a los alcalles et a los otros officialles et a todo el conceio de la çiudad de Següençe et de su término, sal[ud] et buena voluntad. Sepades que en las vistas que agora oviemos en uno el rey de Castiella, nuestro sobrino, et nos, acordamos que todos los conceios d'ese vuestro obispado, siquier en guarda de la frontera de Navarra, siquier en todas las otras cosas que nos vos mandemos, ffigades por nos assí commo per el su cuerpo mismo. Onde, por razón de algunas cosas que naçen en la frontera, mandamos a vos de parte del sobre dicho rey de Castiella et de la nuestra que mediant aquesto mes de junio primero que viene seades en la çiudad de Calafforra apareiados de vuestras viandas, et de vuestros cavallos et armas, et otros aparaiamientos vuestros, a ffazer aquello que nos toviéremos por bien, et non fagades end ál.

Dada en Molina XXIII dias de mayo anno Domini M^oCC^o octogesimo quarto.

Similes littere fuerunt facte istis infrascriptis:

En el obispado de Següençe: ad Atienza, a la Riba, a Medinacelim, Almacán, Aylón, Berlanga, Caraçena, Deça, Cuffolla.

En el obispado de Cuenca: Cuencha, Canyet, Moya, Alarcón, Requena, Huerta, Huepte, Pareya.

En el obispado d'Osma: Sant Estevan de Gormas, Retuerta, Roda, Calatananzor, Soria.

En el obispado de Calafforra: Calafforra, Alffaro, lo Gronno, Sancto Domingo de la Calçada, Sant Per de Yangués, Yanguas, Ágreda, Arnedo, Magannán.

Ffuit prolongata dies conciliis supradictis usque ad festum Sancti Iohannis mensis iunii proximo venturi, et fuerunt inde misse litteras omnibus locis.

661

[1284], maig, 30. Setge d'Albarrasí

Es registra l'ordre del rei a Bernat Escrivà que pagui Gil Martínez d'Entença per haver perdut un cavall quan l'acompanyava a Castella.

Reg. 52, f. 47v.

Bernardo Scribe. Quod solvat et assignet in regno Valencie Egidio Martini de Entenza mille solidos regales quos donamus pro uno equo de speciali gracia, pro eo quia amisit equum suum in viatico quod nobiscum fecit in Castella.

Data in obsidione Albarrazini III° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Et retineati(s) ad opus scribanie quinquaginta solidos.

662

1284, juny, 11. Setge d'Albarrasí

El rei Pere convoca a Calahorra Diego López de Haro i altres nobles castellans.

Reg. 46, f. 207v.

Ed. Cubells 1916: doc. 141.

Reg. Carini 1884: II, 37.

Al noble et amado don Diago López de Haro, salud et buena voluntad. Bien cuydamos que avedes sabudo de commo fué ordenado entre'l muy noble don Sancho, rey de Castiella, caro sobrino nuestro, et nos que vos et otros ricos homnes de Castella fuéssedes con nusco a Calafforra, /pora faser lo que nos tomemos por bien, lo que, queriendo Dios, será honrra et pro del dito rey et nuestro, et de vos et de toda la tierra.\¹ Agora fazemos vos assaber que el día de Sant Juan d'esti mes de junio primero vinient saremos a Calafforra, todas otras cosas dexadas. Por ond vos rogamos, et de parte del dito rey sobrino nuestro vos mandamos, que aquel día seades con nusco sin nunguna tarda con vuestros cavalleros et compannías et con vuestras armas et otros apareiamientos v(uest)ros. Et nos por el servicio que vos al dito rey et a nos faredes en aquesto avervos emos mucho que gradeser.

Dada en la çerra d'Albarrasín III° idus iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

Don Juan, fijo de don Manuel; Diago López de Salsedo; don Diago García; Roy Días de Finoiosa; Farrant Péres de Guzmán; don Vela Ladrón; Guillermo Gómes Maçanedo; Roy Gil; García Ferrandes, fio de don Pero Malrrique; Rodrigo Rodríguez Mallrique; Sancho Núnis de Leyva; don García Almoravit; Johan Gonçalbes de Bastán.

1. Afegit en vertical al marge esquerre.

663

1284, juny, 12. Setge d'Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, escriu a l'emperador Rodolf d'Habsburg i li diu que li envia Ramon de Brucinyac, ambaixador seu.

Reg. 47, f. 127r-128v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 235-239; Soldevila 1965: 657.

Excellentissimo atque magnifico domino Radulfo, Dei gracia Romanorum regi illustri et semper augusto, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie, rex, salutem et intime dileccionis constanciam ac continuum incrementum. Super affectione quam semper, vivente domino rege patre nostro recordacionis felicitis, gessimus erga excellenciam vestram et nunc gerimus incessanter, et super captanda vobiscum benivolencia et amore, pro quo terras nostras et regna nec non et amicorum nostrorum Ispanie exponere intendimus toto posse; et super precessibus et sentenciis latis, ut dicitur, per dominum papam contra nos insontes et ignorantes, non citatos, ut iuri convenit, nec convictos; et super eo quod rex Ffrancie illustris conatus fuit inferre dampnum quod potuit terre nostre iniuste, nobis non desafidatis, ut debet fieri inter reges, ad serenitatis vestre presenciam, tanquam ad amicum karissimum, Raimundum de Brucinynach, dilectum militem nostrum, exhibitorem presencium, duximus destinandum, vestram magnificenciam requirentes quatenus credere velitis eidem, si placet, de hiis que, ex parte nostra, super predictis et aliis circa ipsa excellencie vestre duxerit refferenda. Rescribentes nobis intencionem vestram, et siqua pro vobis placuerit nos facturos.

Data in obsidione Albarrazini IIe idus iunii anno Domini millesimo CC^oLXXX^o quarto.

664

1284, juny, 12. Setge d'Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, escriu a la reina vídua Margarida de Provença i li diu que li envia un ambaixador.

Reg. 47, f. 128v.

Ed. Soldevila 1965: 659

Serenissime et quamplurimum diligende afini sue karissime domine Margarite, Dei gracia illustrissime regine Francie maiori,

Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et intime dileccionis constanciam ac continuum incrementum. Quia scimus vos ad leticiam renovari quociens de salute et statu nostro vobis felicia nunciantur; significamus vobis ad gaudium per presentes nos, per Dei gratiam, plena vigere corporis sanitate una cum karissimo primogenito nostro inffanti Alfonso et aliis filiis nostris. Dileccionem vestram attente rogamus quatenus de salute et prospero statu vestro, quem semper felicem obtamus, nos, quociens vobis fuerit oportunitas nunciorum, velitis reddere certiores, cum ex hi supscipiamus in corde nostro salubre(m) gaudium et immensum. Similiter, affinitatem vestram attente rogamus quatenus Raymundo de Brucinyach, dilecto militi nostro, quem ad vestram mitimus excellenciam, velitis credere de hiis que ex parte nostra vobis duxerit referenda.

Data in obsidione de Albarazino IIe idus iunii anno Domini M^oCC^o octogesimo quarto.

Simili dompno Rainaldo, comitis Montisbeliradis.

Similis dompno n'Oto, comiti Burguniensis palatini.

Similis Guido, episcopo Lenguensis.

Similis dompno Alberto domino de la Tor, comiti Vianensis.

665

1284, juny, 12. Setge d'Albarrasí

Relació d'allò que Ramon de Brucinyac ha de dir a l'emperador i a la reina Margarida.

Reg. 47, f. 127r-128v.

Ed. Saint-Priest 1847: 4, 239; Soldevila 1965: 657-659.

Memorial de les coses qu'en Ramon de Bruicinach de part de seinnor rey à a dir a l'emperador d'Alemanyna.

Primerament, con lo seinnor rey, estant infant, ço és assaber, vivent son pare, ac totavia volentat d'ésser en amor e benvolenza ab l'emperador, per la qual cosa alcunes vegades li tramès missatges seus, et per offerir a son servii zo que agués ni aver pogués.

Ara majorment, con él sia rey et major avinentea d'allò aja, és en aquella volentat meteixa, et de posar si, et sos regnes et sos vassayls, et encara los amics seus d'Espanya e d'altres partz, a honor et a profit del dit emperador, ab què en aquella manera vuylla ésser son benvolent.

E pot-li dir lo dit Ramon l'estament d'Espanya en qual manera és en man del seinnor rey.

Pot-li atressí dir l'estament dels regnes e de les terres del seinnor rey e de les marítimes, e con són en tayll que a servii de l'emperador molt complirien.

Atressí li pot dir l'estament de sa casa, e de sa compaynna, de fills e de filles, /si n'és demanat/, per tal que en qualque manera l'emperador amor vulla aver et acostament amb lo seinnor rey, que-l dit Ramon l'en obre carrera.

E de qualque volentat l'emperador sia sobr'açò, que per sos missatges o feés saber al seinnor rey per tractar d'allò e per aportar-ho a acabament, cor al dit Ramon no és comanat d'estendre-se a àls.

Pot-li atressí dir del dret que-l seinnor rey à en Savoya per part de la reyna sa muller, e per la comtessa, muller que fo d'en Manuel, cor se n'és tractat et se-n pot dar cambi al seinnor rey en sa terra de locs del Temple.

Diga encara a l'emperador cor lo seinnor papa, per desvolontat que à gran al seinnor rey, per raó de Carles, à feitz alguns processos a tort, e totavia, aitant con ha pogut, à mostrada desamor al seinnor rey.

Primerament, con la dècima dels regnes et de les terres del seinnor rey fos atorgada al seinnor rey en Jacme, son pare, et a aquest seinnor rey, son fill, per tres apostolis contra sarrayns, aquest papa ha embargada et contrastada aquella dècima al seinnor rey, él estàn a Muntesa contra sarrayns, et avén tanta quantitat et molt major en servii de Déu contra els ditz sarrayns.

Tot altre feit que-l seinnor rey aja començat o vulgut començar contra sarrayns, a honor de Déu et per créxer son nom, li ha embargat lo dit papa aitant con à pogut.

Encara, con lo seinnor rey agués feita armada per anar en servii de Déu et de l'Església, tramès al seinnor papa frare Galceran de Timor, Espitaler, et per ell feu-li saber açò, e pregava-l que donàs indulgència a ell et a la jent qui ab ell fos en lo dit feit, e que reebés sa terra en comanda, axí con és acostumat de reebre a aquells qui van en servii de Déu; e que el feés ajuda d'aquella dècima que era aúda de sa terra. E neguna d'aquetses coses no volc atorgar ni respondre per carta, mas que dix ~~que grans coses~~ eren, et ~~que acordaria ab sos companynons et li-n respondria per~~

~~missatges, ço que no fu~~ /que no avia aquella volentat, ans vulia anar contra Karles, et altra resposta no hi voc fer\.

Lo seinnor rey, volén mostrar per obra que la volentat aquella avia en servii de Déu et de l'Església, anà en Barberia ab la sua armada, et pres terra en Alcoyll, on estec contra sarrayns ben III meses, feén-los aquell mal que poc. E d'allèn tramès al seinnor papa en Guillem, vezcomte de Castellnou, ab II galees per mostrar-li que aquella volentat avia lo seinnor rey que avia mostrada per obra, et requeria-l de les dites tres coses que ja per frare Galceran li avia demanades. E aitan poc ne volc res fer, ne respondre per carta, mas que dix que per missatges li respondria, /que grans coses eren et que sens gran acort no hi puria respondre, et de nuylla\ ~~de la qual~~ resposta aitan poc s'ac cura.

Lo seinnor rey estant en Alcoyl, vengren a ell<s> missatges de Sicília et clamaren-li mercè que anàs emparar Sicília, que-l liurarien per lo dret de la reyna sa muller et de sos fills.

Lo seinnor rey, tro lo dit vezcomte fo vengut et ac sabuda la volentat del seinnor papa, no volc respondre als missatges de Sicília. E can lo dit vezcomte fo vengut et nuylla resposta no aportà per carta ni per paraula, de zo que-l seinnor rey tan justament demanava, covenc-li d'atorgar d'anar en Sicília, et d'emparar et de reebre lo dret de sa muller et de sos fills que-ls sicilians li liuraven.

E axí anà en Sicília, et reebé aquels regnes per man dels sicilians, /et tramès a Carles en qual manera él era vengut en Sicília, per què-l requeria que él la li desemparàs, cor assatz de temps a tort et en perjudici de la reyna et de sos fils aquel regne avia tengut; et si negun dret hi entenia d'aver, que-l seinnor rey era apaillat d'estar-ne a dret en poder del seinnor papa o de jutge seu no suspitós. E açò plac et atorgà Karles, e sobr'açò s'isqué de Sicília, e d'açò hy à cartes públiques\.

Per açò lo seinnor papa ha feitz alguns enantaments o sentències donades, segons que dien, contra-l seinnor rey, él no estat citat ni amonestat, privàn-lo en aquelles de sos regnes et de ses terres, e atorgàn-ho al rey de França o a un de sos fills, de feit, con de dret no pusca, majorment cor lo seinnor rey sia aparayllat de fer dret en poder del seinnor papa o de jutge no suspitós, et de regonèixer-li qualque cosa regonèixer li deja per Sicília.

Encara li pot dir con lo seinnor rey de Ffrança, a gran tort et sens tot acuyndament, s'és esforçat de fer mal aquell que pot a

la terra del seinnor rey, e encara sobre proferta de dret, per raó de Carles, qui ja lonc temps era enemic del seinnor rey.

E altre acuyndament no hy ac, foras que·l féu saber per dos cavalers, en començament de sa armada, que si·l seinnor rey anava contra·l rey Karles, son oncle, o contra·l príncep son cosí, que·l desplauria, et que ço que fos feit contra éls que o tendria així con si era feit contra si meteix.

E aitals paraules per deseximent no són acostumades de dir-se entre reys.

Encara à a dir a dona Margarita, reyna major de Ffrança, con lo sinnor rey li tramès ab lo bisbe de València, con aquell bisbe anà a París, missatges especials seus, los quals no lexà hom anar a ella ni passar oltra París.

E pot li dir largament l'estament del seinnor rey et la volentat bona que à en totz feitz seus. E qualque cosa la reyna vuilla que·l rey fassa per ella, si en feit de Proença, si en altres coses, que n'és apaillat.

Ha a parlar de les dites coses et dir largament l'estament del seinnor rey als nobles dejús escritz et la volentat que·l seinnor rey à a éls.¹

1. No segueix cap llista, perquè aquesta lletra, després de la carta dirigida a la reina Margarida, es correspon, diria, a la seva missatgeria.

666

1284, juny, 19. Setge d'Albarrasí

El rei Pere comunica als homes de consell de Conca que els eximeix de venir a la host que posa setge a Albarrasí.

Reg, 46, f. 211v.

Ed. Cubells 1916: doc 142.

Concilio de Conca, ville et aldearum, salutem et bonam voluntatem. Sepades que viemos a Guillermo Gómes et a Domingo Pérez, iudge de vuestro logar, mandaderos vuestros, et entendie-mos aquellos que ellos nos dixieron de vuestra part sobre fetho de la hueste. Ond sepades que, depués que nos dixiemos a vos que non fuéssedes en la hueste et vos end fisiemos gracia, non era entendimiento nuestro, por las cartas que fiziemos en general enbiar, que vos y deviéssedes venir, antes, por que no lo avedes bien, en asina, et per vos faser bien et merced en esto, et en todas

las cosas que nos pudiésemos, plase nos mutcho que romangades et quitamos vos que non vayades en esta hueste, ne per ende pechedes fonsadera.

Data in obisione Albarracini XIII° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

667

1284, juny, 23. Setge d'Albarrasí

El rei Pere dóna el permís d'embargar béns i mercaderies dels pisans a causa dels molts actes de pirateria comesos per aquests sense que el Comú de Pisa hagi volgut atendre les reclamacions de fer justícia.

Reg. 46, f. 214r.

Universis officialibus et subditis suis tam in Catalonia quam regno Sicilie ac aliis regnis nostris. Sciatis quod, propter plura dampna et roberias que Pisani intulerunt quibusdam civibus nostris civitatis Barchinone, fatica iuris in nobis vel eis super aliquo non inventa, super quibus nos scripsimus potestate, capitaneo et Comuni Pise, ut predicta dampna et rauberias restitui facerent predictis civibus nostris et aliis terre nostre quibus dampna intulerunt, et hoc facere neclexerint, concessimus dictis civibus nostris Barchinone licentiam pignorandi pisanos res et bona eorum, ubicumque ea invenire potuerint, usque ad sumam eorum omnium que dictis civibus nostris per pisanos ablata fuerint seu raubata, et expensarum etiam seu interesse quos inde eis facere oportuit seu etiam sustinere, secundum quod ea hostendere potuerint, exceptis tamen hiis qui sunt in terris seu regnis nostris vel portibus et stant in fide nostra. Quare mandamus vobis quatenus, super faciendis dictis pignoribus predictis pisanis sub forma predicta, et super facienda etiam armata ~~super~~ /contra\ ipsos pisanos et quoscumque alios inimicos nostros per dictos cives nostros, nullum eis impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis, immo eis impendatis super predictis, si necesse fuerit, consilium, auxilium et iuvamen.

Data in obsidione Albarrasini IX° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

668

[1284], juliol, 1. Terol

Es requereix al consell de Conca que envii al rei mestres i artesans necessaris als seus enginyers.

Vària de Cancelleria 403, f. 2r.

Al c[onceio] de Cuenca. Commo el seinnor rey aya a fincar algunos días en la terra de Albaracín, que, luego vista la carta, embíen maestros et homnes con otros aparellamientos que son menester a los engenneros.

Dada en Terol kalendas iulii [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

¶Raimundus Scorna.

669

[1284], juliol, 1. Terol

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a Diego López de Haro el dia en què s'hauran de trobar a Calahorra per dirigir-se a la frontera amb Navarra, ja que el setge d'Albarrasí està ben encaminat. Envia la mateixa carta a altres nobles i als consells dels bisbats de Sigüenza, Calahorra, Sòria i Burgo de Osma.

Vària de Cancelleria 403, f. 2r.

De nos don Pedro, por la gracia de Dios de Aragón et de Se-silia rey, al noble et amado Diago López de Haro, salud et buena voluntad. Ffasemos vos assaber que, porque nos tenemos en buen estado el fetcho de la cerca de Albarrasín, avemos y aturar algunos días, por que vos avemos alongado el día que vos enviamos desir que fuéssedes en la frontera de Navarra d'esti domingo primero de julio en tres setmanas, por que vos rogamos que aquel día seades en Calaforra con vuestros cavallos et armas et otros aparellamientos vuestros, et nos seremos en aquella vezindat aquel día, Dios queriendo.

Dada en Terol kalendas iulii [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

Sancho Martínez de Leyva; Rodrigo Rodríguez Malrrique; Diago López de Salzedo; Fferrant Péres Gusmán; Roy [Gil]; Guillermo Fernández fi don P[ero] Mallrique; Diago García; Guillermo Gómez Macanedo; Juan Gonçalbes de Bastán; don Vela Ladrón; los conceios del obispado de Sigüenza; los conceios del obispado de Calaforra; el conceio de Soria et todos los otros conceios del obispado de Osma.

670

[1284], juliol, 2. Terol

El rei Pere es queixa a Juan Fernández, alcalde del rei de Castella, i a Domingo Pérez, escrivà, que no han complert les ordres que el rei els havia donat respecte a l'ajuda que havien de proporcionar a Domingo Pérez de Calataiud.

Vària de Cancelleria 403, f. 2r.

Juan Fernádes, alcale de muy noble rey de Castiella caro sobrino nuestro, et a vos Domingo Pérez, escrivano d'ese mismo rey. Se[pades que] vidiemos ante nos Domingo Péres de Calataiub querel[la]ndose que non le iuvades, como sea acostumada cosa, de quanto nos ia vos [mandamos?] desir, et maravillamos nos mucho, que por dos cartas que vos aviemos enviado non aviedes querido ffazer ninguna cosa, ca [...]os lo emos con el sobredicho rey, en lugar que non querades, en (?) aguçar vos quanto pudiermos, por que vos mandamos que, luego v[i]sta [nuestra] carta, complades todos sus [...] al sobredicho Domingo Péres segund en esas cartas se contén. Et non vos escusedes el uno por el [otro].

Dada en Terol VIº nonas iulii [anno Domini MºCCºLXXXºquarto].

¶Raimundus Scorna.

1. El copista escriu mr amb abreviatura genèrica per reducció, que a altres documents del mateix registre correspon a maravedís, podria ser mercedos?

671

[1284], juliol, 4. Terol

El rei Pere diu al jutge, als alcaldes i al consell de Conca que, davant una requesta contrària per part del rei de Castella, i malgrat que ja havia comunicat que entreguessin a Miguel Fernández els béns que havien estat dels seus pares, deixa que siguin ells qui determinin sobre l'assumpte segons el dret.

Vària de Cancelleria 403, f. 2v.

Al jues et a los alcales et al con[cei]o de Cuenca, salud et buena voluntad. Ya sea que vos ayamos enviado a decir per nuestras cartas que [fi]siéssedes render a los fi[jos] de Miguel Fernádes todo lo que [a]vía estado de lur padre et de lur madre, segun[d] contenía en la carta que vos em[vió] el muy noble rey [de] Castella, caro sobrino nuestro, agora Ferrant García et Sancho Martínes,

cavalleros de Cuenca, vinieron a nos et mostraron nos privilegios del dito rey en que contení[a] commo les dav[a] todos los bienes de Miguel Fernádes, por rasón que era su enemigo et avía guerra con él. Ond, commo nos non entendamos venir contra cartas nin privilegios de ningunos, antes com[p]lirlos segund el mandamiento del dito rey, nos non determinamos aqueste fecho, antes vos enviamos desir que fagades y en aqueste pleito aquello que será visto a vos de drecho, o lo que el rey nuestro sobrino y mandare.

Data Turolii IIIIº nonas iulii [anno Domini MºCCºLXXXºquarto].

¶Raimundus Scorna.

672

[1284], juliol, 6. Terol

El rei Pere mana al justícia, al jutge, als jurats i al consell d'Ariza que facin que Gil Domínguez torni els béns que ha retingut a alguns homes de Montuenga, perquè ha anat contra els ordenaments.

Vària de Cancelleria 403, f. 2v.

Al justicia et al judes et a los jurados et al conceio de Ffarrisa. Que fagan tornar todas las pendras que Gil Domíngues fiso ad algunos homnes de Montuenga, et que l'emparen el cuerpo et lo que á, porque crebantó el ordinamiento.

Data Turolii IIº nonas iulii [anno Domini MºCCºLXXXºquarto].

¶Raimundus Escorna.

673

[1284], juliol, 7. [Terol]

El rei Pere ordena a l'adelantado, als alcaldes i als oficials de Montuenga que, segons el manament del rei de Castella, tornin a Albalat, o al seu fill, les seves possessions.

Vària de Cancelleria 403, f. 2v.

Al adelantado et a los alcaldes et a todos los oficiales de Montuenga. Que tornen en possession de todo lo suyo ad Albalat o a su fijo, segund el mandamient[o] del muy noble rey de Castiella.

Data nonas iulii [anno Domini MºCCºLXXXºquarto].

¶Raimundus Scorna.

674

[1284], juliol, 11. Setge d'Albarrasí

El rei Pere demana a tots els seus naturals, i als del rei Sanç de Castella, que deixin de defensar Albarrasí i tornin en la seva gràcia.

Reg. 43, f. 3r.

Ed. Cubells 1916: doc. 100.

A los amados et fieles suyos, a los naturales nuestros qui son en Alvarrasín, salut et buena voluntad. Maravillamos nos mucho de vos porque vos, non queriendo catar al deudo de naturalesa que avedes con nusco, sodes en Albarrasín contra nos, [et] vos ponedes en nuestro deservicio veyendonos ante vos, mayormientre que sepades que nos non vos ayamos desvoluntad ninguna per res que contra nos nin nuestra terra ayades fecho con don Juan, antes aquello perdonamos a vos, et vos ende asseguramos et seamos apareiados de faservos bien et merced. Onde vos desimos et vos rogamos que vosotros querades catar cuantra nos lo que homnes de nuestro lugar cataron et catar devíen, et d'aquí al día domingo primero que viene que seades salidos de Albarrasín, et partidos de deservicio nuestro, et vengades a nuestra gracia et merced et a nuestro bienfato. Porque nos avemos en talant de faservos bien, et lo faremos, Dios queriendo, en guisa que end seredes pagados. En otra guisa, si del dito día domingo adelant aturavades en Albarrasín, non nos semeia que en nos cumplades lo que devedes, nin a vos podríamos acoger a nuestra merced. Otrosí per esta present letra rogamos a los naturales del rei de Castiella don Sancho, caro sobrino nuestro, qui son en el dito lugar, et les dezimos de parte del dito rey, que ellos que se salgan fata'l dito día de Albarrasín, et que non quieran seer a deservicio del dito rey et nuestro, perque nos, de parte del dito sobrino nuestro et nuestra, les perdonamos et los aseguramos, et bien et merced les faremos fazer, et perque el fecho del rey de Castiella et nuestro es todo uno, que quieran catar en nos lo que aurían de catar cuantra dito rey, sobrino nuestro. Et esto les gradieremos nos et les gualardonaremos.

Ffata en la cerca de Albarrasín XI días de julio [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

675

1284, juliol, 13. Setge d'Albarrasí

El rei Pere ordena als justícies, als jurats i als concilis de Sos, d'Uncastillo i de Navardún i altres localitats de la Val d'Ossella que, si Miguel Sánchez, bisbe de Pamplona, entrés a la seva terra per fer pública la sentència d'excomunió, que el capturin i li enviïn.

Reg. 43, f. 4r.

Iusticiis, iuratis et conciliis de Sos et de Uncastello et de Navardum et omnium aliorum locorum de la Vardossiella. Quod si venerabilis episcopus Pampilone intraverit regnum nostrum pro publicanda sententia et processibus quos sumus pontiffex voluntarie et impetuosse contra nos et gentes nostras promulgavit, faciant *appellido* et accedant contra ~~ipsum~~ /eum,\ et incontinenti ipsum capiant, et captum et bene custoditum nobis illum reservent.

Data in obsidione de Albarrasino III° idus iulii [M^oCC^oLXXX^o quarto].

676

[1284], juliol, 14. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana a Gonzalo Pérez, escrivà del rei de Castella, que no cobri els pechos als homes de Sotos, perquè han rebut danys de Juan Núñez.

Vària de Cancelleria 403, f. 2v.

A Gonçalbo Pérez, escrivano del rey de Castella. Que sepa per verda[d] quanto [danno?] y menoscabo reciebieron los omnes de Sotos, aldea de Cuenca, de don Johan Núñez [et] de los [ot]r[os?] quando corrieron, et que tanto los descuenta de los pechos que a dar ovieren.

Data in obsidione de Albarrasino II° idus iulii [anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto].

677

[1284], juliol, 14. Setge d'Albarrasí

El rei Pere demana a Gonzalo Pérez, escrivà del rei de Castella, que excusi els cavallers de Huete a fi que puguin complir amb el seu servei, segons també demana el rei Sanç de Castella.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)r.

A Gonçalbo Péres, escrivano del rey de Castiella. Sepades que vidiemos ante nos Sancho Meder et Sancho Gonçálbes, cavalleros de Huepte, et mostraron nos una carta del dito rey en que manda que los cav[alleros] de Huepte ayan sus escusados cadauno segund como fuere guisado, et pidieron nos merced que nos que vo[s] embiássemos desir que los oviessen. Por que vos rogamos, et de parte del dito rey vos mandamos, que [a] cadauno de los cavalleros de Huepte dedes sus escusados, segund en la carta del dito rey dise, de guisa que per aquesta rasón el servicio que ellos án a faser al dito rey et a nos non se detenga.

Data in obsidione de Albarrasino XVIII° kalendas iulii [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

678

[1284], juliol, 15. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana al jutge, als alcaldes i als jurats de Conca que no demanin res al consell de Conca pel fet d'haver-los remès la convocació a host.

Vària de Cancelleria 403, f. 2v.

Al judes et a los alcalles et a los jurados de Cuenca. Que non demanden niguna cosa al conceio de Cuenca nin a las aldeas por la cartas que-l seinnor rey les dió commo los quitava de la huest.

Data in obsidione de Albarrasino idus iulii [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

¶Raimundus Scorna.

679

[1284], juliol, 15. Setge d'Albarrasí

El rei Pere ordena als controladors de les fires del rei de Castella que tornin a Bernardo (?) Mercader i a Miguel (?) de Fayas, de Calataiud, els fiadors que els han pres pels cavalls que havien d'extreure de Castella i no els embarguin res.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)r.

A los guardadores de las sata fer[i]as por el muy noble rey de Castiella. Entendemos que vos tom[a]stes fiadores a Bernardo (?) Mercader et a Miguel (?) de Fayas de Calatayud que vos rendiesen en feria de agosto las nuestras albaranas de los cavallos que, por nuestro mandamiento, sacaron, et commo aquesto sea contra el ordenamiento, mandamos a vos que absolvades a los ditos fiadores, et que por esta rasón [no]n los embarguedes a ellos nin a ningunos de los otros b[a]sallos nuestros.

Data in obsidione Albarrasini XVIII° kalendas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

680

[1284], juliol, 15. Setge d'Albarrasí

El rei Pere reclama a Sancho Martínez de Leiva, merí major de Castella, que esperi nova ordre del rei Sanç respecte a la possessió de les esglésies de Serón i Monteagudo atribuïdes a Ferrando Pérez de Pina, talment s'havia acordat a les entrevistes d'Uclés, atesa una nova atribució a Ferrando Martínez, sempre per ordre del rei Sanç. Envia la mateixa carta a Ruy Díaz de Hinojosa i als consells de Monteagudo i Serón.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)r.

Al [n]oble et amado varón don Sancho Martínez de Leyva, merino mayor de Castiella, salud et buena voluntad. Sepades que en las vistas que agora oviemos en Uclés con el rey de Castiella, rogamos le que fiziesse entregar a Fferrant Péres de Pina de las eglesias de Serón et de Montagudo, et él atorgó nos lo, et el dicho Fferrant Péres fué entregado en ellas; agora el dicho Fferrant Péres vino ante nos et dixo nos commo Fferrant Martínez avía traydo cartas del dito rey en que-l mandava entregar d'aquellas

eglesias, por que vos rogamos que aquells eglesias et los frutos d'ellas emparedes et tengades de manifies[to] fata que mandamiento ayades en special del dito rey.

Data ut supra [in obsidione Albarrasini XVIII° kalendas augusti anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

A don Roy Días de Finoiosa.

Al conceio de Montagudo.

Al conceio de Serón.

681

[1284], juliol, 15. Setge d'Albarrasí

S'emet una carta credencial per anar a veure el rei de Castella per a fra Martí, especialment pel fet de Ferrando Pérez de Pina.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)r.

Fue fecha carta de credença al noble rey, rey de Castiella, por fray Martín, et specialmente por fecho de Ferrant Péres de Pina.

Data ut supra [in obsidione Albarrasini XVIII° kalendas augusti anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

682

[1284], juliol, 16. Setge d'Albarrasí

S'emet una carta credencial per a Salamó de Portella que ha d'anar a veure els rics homes i cavallers de Castella que es troben al servei del rei Pere a la frontera amb Navarra.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)r.

Fue dada carta de credencia a los ricos homnes et cavalleros que están en servicio del rey de Castiella et nuestro en la frontera de Navarra per don Salamó de la Portiella.

Data in obsidione Albarrazin XVII° kalendas augusti [anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

A don Sancho Martines de Leyva; a don Joahn fi don Manuel; a don Roy Días de Finoiosa.

683

[1284], juliol, 16. Setge d'Albarrasí

S'emet una carta credencial per a Lope Díaz de Haro amb García Almoravit, en relació amb les entrevistes amb el rei i altres assumptes.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)v.

Fue fecha carta de credencia a don Lop Días de Haro por don García Almoravit, assí sobre las vistas s[uy?]as et del rey, commo de las otras cosas que envió desir en su carta.

Data in obsidione Albarrasini XVII° kalendas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

684

[1284], juliol, 18. Setge d'Albarrasí

El rei ordena al jutge, als alcaldes i als jurats de Conca que no retinguin res a Juan Jiménez, mentrestant es trobi al seu servei al setge d'Albarrasí.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)v.

Al jueves et a los alcalles et a los jurados de Cuenca. Que non pennoren nin cost[ri]ngan a Johan Ximénes por algunos deudos que deva dementre que en nuestro servicio estudiere en la cerca de Albarrasín.

Data in obsidione Albarrasini XV° kalendas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

685

[1284], juliol, 24. Setge d'Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i Sicília, concedeix el poblat d'Orihuela, en el terme d'Albarrasí, a Ferrando [...],¹ García Martínez de Gorrea, Mingo Mínguez el Carnisser, Martín Pérez el Pardiello, Romeo de Biota i Pero Fatas si surten d'Albarrasí i entren al seu servei.

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)v.

Sepan todos commo nos don Pedro, por la gracia de Dios de Aragón et de Sesilia rey, por nos et por todos los nuestros,

catando el deudo de naturalesa que vos Ferrant [...],¹ Garci Martínes de Gorreia, Mingo Míngues el carnicero, Martín Péres el pardiello, Romeo de Biota et Pero Fatas avedes con nusco, por aquesto queriendo que vos et los otros que son en Albarrasín qui con vusco de Albarrasín querrán sallir a nuestro servicio ayan de nos gualardón et mercé para siempre, damos a vos sobredichos et a todos aquellos qui de Albarrasín saldrán con vusco para nuestros servicio por hereditat francha et líbera, segund que las otras heredades de Albarrasín se poblarán, la aldeya clamada Orihuela, con todos sus términos et exidas et entradas et pertinencias suyas, assí commo siempre fue costumbrado de averlas. Et si por aventura la dita aldea con sus términos non bastava ad aquellos que con vusco querrán sallir de Albarrasín para nuestro servicio a convinientes heredades, prometemos que de otros términos de Albarrasín, segund que a vos será visto, heredaremos aquellos de convinientes heredades, et encara ayudaremos a vos et a ellos a ajuvar aquellas heredades segund que mejor visto será.

Data in obsidione de Albarrasino IX° kalendas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

1. No sé de quin cognom es pot tractar, ja que sembla que s'hi llegeix: S[.]g/s[...].mes.

686

[1284], juliol, 25. Setge d'Albarrasí

El rei Pere comunica als consells de Conca, Huete, Alarcón i Cañete que ha rebut sota la seva tutela la vila de Torancón, per això els demana, en nom seu i del rei de Castella, que no embarguin res als seus habitants, i que si tenen greuges, els farà resoldre segons el dret.

Vària de Cancelleria 403, f. 3r.

A los conceios de Cuenca et de Huepte et de Alarcón et de Cannete [et a] todos los conceios del obispado de Cuenca, salut et buena voluntad. Sepades que nos aviemos recebido en nuestra guarda, comanda, guiage special la villa de Torancón, que fue de don Jayme, hermano nuestro, con los homnes d'aquella villa et con todollos bienes [et] cosas de los homnes de la dita [villa]. Por que vos rogamos et de parte del muy noble rey de Castiella, caro sobrino nuestro, v[os] desimos et vos mandamos que non les embarguedes a ellos nin a sus cosas nin los pendredes. Et si

clamo avedes d'ellos, vos faremos ende faser a su[s cla]mantes
complimiento de drecho.

Data in obsidione Albarrasini VIII° kalendas augusti [anno
Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

687

1284, juliol, 27. Daroca

*El rei Pere ordena a Montesino, justícia de Borja, que alliberi Martín
Suavero, cavaller de Juan Núñez, a precs de Constança, àvia
d'en Pere.¹*

Reg. 43, f. 9r.

Muntesino, iusticie Borgie. Quod absolvat a capcione Mar-
tinum Çuaverro, militem nobilis Iohannis Nunii, quem dominus
rex, ad preces nobilis dompne Contancie, avie dompni Petri, ipsum
absolvi mandavit.

Data Daroce VI° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

1. No sé exactament qui és aquesta Constança, tal vegada una filla de Pere el
Catòlic i àvia de Pere II de Montcada, senyor d'Aitona? Jaume Riera, al qual agraeixo
la consulta, em diu que li sembla difícil per qüestions d'edat, i em suggereix una filla
il·legítima del rei Pere, de la qual, tanmateix, tan sols hi ha notícies a GEC, vol. 4,
p. 521 de la primera edició (però no a les següents) i que no conec per altres fonts.

688

[1284], juliol, 29. Daroca

*El rei Pere mana a Ruy Díaz de Hinojosa que faci tornar a fra Pe-
dro Alfonso, comanador de la batllia de San Miguel de Pino,
les propietats que li han estat robades entre Pozuelo i Ariza
mentre tornava de Castella.*

Vària de Cancelleria 403, f. 2^(bis)v.

A don Roy Días de Finoiosa. De parte de fray Pero Al-
fonso, comendador de la bailía de Sant Miguel del Pino, fue a
nos demostrado que, él viniendo de Castella a la tierra nuestra
de Aragón por mensagería del rey de Castiella, entre Posuel et
Ffarisa homnes de cavallo et de pié dieronle salto et mataronle
su escrivano et firieron a él de muerte, et tollieronle III bestias
m[o]llares que costaren mille D maravedíes, et XXV marquos de

plata, et CCL torneses d'argent, et C maravedíes de la moneda de Castiella et I^a taça de plata; item, una espada et una alfanga qui valen D maravedíes; VI cogrellas et cintas et almosnas, et el sie-llo de comendador, et lanças et asconas, et II savates de botas et una capa nueva de b[a][anc]hina, et un libro en que teníe todos sus comtos et otras joyas. [...] que[.] homnes dise [que son?] de vuestra vecindat. Por que vos mandamos que sepades en verdat qui fueron aquellos, et aquel fina[do] fagades render todo lo suyo et contra aquellos enantedes commo fuere a faser.

Data Daroce IIII° kalendas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

689

[1284], agost, 2. Daroca

El rei Pere demana a Día Sánchez de Bustamante, adelantado de Múrcia, que obligui alguns sarraïns a pagar allò que deuen pel lloguer del raval (?) de Xàtiva, o que els enviï a la ciutat, on seran jutjats. Tramet la mateixa carta a Sáncho Iñíguez.

Vària de Cancelleria 403, f. 3r.

A Días Sánches, adelantado del regno de Murçia. Que, luego vista la carta, costringa a Maymón Abencorbo, et Almufa et su fijo, et Mahomat Aberrida, et Abenfat et ssu fijo a pagar aquello que deven por rasón del arrendamiento del ra[val?] de Xátiva, o que los envíe a Xátiva a fer drecho.

Data Daroce IIII° nonas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

Semblant a Sánches Enniégues.

690

[1284], agost, 3. Daroca

El rei Pere mana al consell de Conca que enviï el seu procurador per respondre a les querelles de Jimeno de Urrea.

Vària de Cancelleria 403, f. 3r.

Al conceio de Cuenca. Que embíen d'aquesti sábado a VIII días su procurador a la huest de Albarrasín por responder al [...] al noble don Exemén d'Urreya de las querellas que á d'ellos.

Data Daroce IIIº nonas augusti [anno Domini MºCCºLXXXºquarto].

691

[1284, agost, 3. Daroca]

El rei Pere mana a Ruy Díaz de Hinojosa que faci restituir a Jimeno de Agón allò que Gonzalo de Amat s'ha endut amb la seva filla.

Vària de Cancelleria 403, f. 3r.

A don Roy Días de Finoiosa. Que faga restituir a don Ximénès d'Agón o a su procurador aquello que Gonçalbo de Amat se levó con su filla.

Data ut supra [Daroce IIIº nonas augusti anno Domini MºCCºLXXXºquarto].

692

[1284], agost, 3. Daroca

El rei Pere comunica a Diego López de Haro que ha hagut de retardar la seva anada a Navarra per problemes amb els rics homes d'Aragó, ara que els ha solucionat el convoca a Tarassona a mitjan mes d'agost. Envia la mateixa carta a altres nobles i consells castellans.

Vària de Cancelleria 403, f. 3r.

Al noble et amado varón don Diago López de Haro, salud et buena voluntad. Sepades que oviemos a retraçar la nuestra ida a Navarra porque aún fíncavan algunas cosas por endreçar entre nos et los ricos homnes, et por otras rasones las quales ya vos fisiemos saber, et por esto oviemos nos de veer con ellos agora primero día d'este mes d'agosto en Daroca, et endreçamos nuestra fasienda con ellos complidament. Por que vos fasemos assaber que meado esti mes d'agosto seremos, si Dios quisiere, en Tarasona, por que vos mandamos que aquel día y seades con nos con vuestra compainna.

Data Daroce III nonas augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

Don Juan fi don Manuel, Diago Lóp[e]s de Salsedo, don Diago García, Ruy Días de Finoiosa, don Vela Ladrón, Guillermo Gómis Maçanedo, Roy Gil, García Fernádes fi don Pero Malrrique, Rodrigo Rodrígues Malrrique, Diago López fi don Lop el xiquo, Sancho Martínes de Leyva, don García Almoravit, don Pero Gómes de Bastán; item, a los conceios [de] Soria, Ágreda, Almacán, Medinaceli, [...], Lo Groinno; el obispado de Osma, el obispado de Cala[forra].

693

[1284], agost, 4. Daroca

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, mana als oficials de Sanç, rei de Castella, que deixin passar Artal d'Alagó amb dos cavalls, perquè els porta per al seu servei i del rei Sanç.

Reg. 43, f. 13v.

De nos don Pedro, per la gracia de Deus d'Aragón et de Sisilie rey, a los amados nostros a totos los uñçiales del muyt noble rey de Castela, caro sobrino nostre, salut et bona voluntat. Sabet que'l noble do Artal d'Alagón, á d'embiar en Castela pora comprar dos cavalos, et nos avemos li o acordado, et dadi esti nostre albarán, que los poda saquar per Farissa. Hon a vos desimos et vos mandamos del (*sic*) parte del sobre ditxo rey de Castella et de la nostra ~~vos~~ que no los li contrariesdes ni los li embargedes, ca nos somos seguros del que los dixtos cavalos serán per a servissio nostre et del ditxo rey de Castela, et resdetesli (*sic*) esti nostri albarán al seu homme porque l'avía de presentar ante nostres uñçiales (*sic*) em Fariza, mas fassedesne saquar treslat por render ent bon comte.

Data en Deroça segunda nonas augusti [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

694

[1284, agost, 8. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere mana a Pere d'Olivella que obligui tots els mercaders de les jurisdiccions del rei de França i de Narbona a pagar les sumes que deuen per l'assegurança.¹

Reg. 43, f. 17r.

Eidem Petro de Olivella. Quod compellat omnes mercatores iurisdiccioni regis Francie et de Narbona existentes in terra et iurisdiccione nostra, et res et merces eorum quas habent in Aragonia et Catalonia et regno Valencie ad solvendum partem eos contingentem in illa quantitate denariorum quam nobis dederunt, ratione assecuramenti quam eis et eorum mercibus concessimus, prout alii mercatores in ipsa quantitate ponunt partem suam. Mandantes omnibus officialibus quod super predictis impendant vobis consilium et iuvamen. Cum autem vobis constiterit quemlibet ex dictis mercatoribus solvisse partem eum contingentem in quantitate predicta, res et merces eiusdem sibi desemparetis et desemparari faciatis.

Data ut supra [in obsidione de Albarrazino VI° idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

1. *Hi fan referència el document precedent:* Petro Çolivella. Cum per mercatores existentes in iurisdiccione nostra et eorum procuratores taxatum sit solvere pro libra tres solidos et VIII denarios in illa quantitate quam nobis dederunt ratione assecuramenti quod feceramus eisdem et mercibus ac debitis suis, mandamus vobis quatenus compellatis Petrum Peneilla, mercatorem Ilerde, et bona sua ad solvendum, pro denariis illis quos tenebat a mercatoribus Francie, illud quod iuxta dictam taxationem ab ipso remaneat ad solvendum, et alios etiam mercatores Ilerde ad illud similiter compellatis pro debitis mercatori regis Francie et de Narbona, prout alii mercatores solvunt in eo. Data in obsidione de Albarrazino VI° idus augusti; *i el següent:* Iohanni de Belpuig, Iohanni Broça et Daorde de Montalba, salutem et gratiam. Cum comissum esset vobis, tanquam procuratoribus aliorum mercatorum iurisdiccioni regis Francie et de Narbona, taxare per soldum et per libram merces et alias res quas vos et ipsi in nostra iurisdiccione habebatis vel de cetero venient, ratione quantitatis denariorum quam nobis dedistis pro assecramento, quod vobis et eisdem cum carta nostra concessimus, placet nobis et volumus quod merces vestras et aliorum mercatorum predictorum que sub dicto securamento nostro venient in terram nostram, taxetis ad quatuor denarios pro libra, et levare eandem taxationem per vestros procuratores faciatis donec ad cognitioni vestrum et Guilelmi Arnaldi, camporis Valencie, in predicta quantitate solverint partem suam. Mandantes omnibus officialibus et cetera. Data ut supra.

695

[1284], agost, 8 (?).¹ Daroca

El rei Pere, en resposta a una ambaixada del consell de Sòria, ordena, de part seva i del rei de Castella, que posin fi a les bandositats, que són interpretables com a traïció, perquè en cas contrari haurà d'intervenir amb la força.

Vària de Cancelleria 403, f. 3v.

A vos don Julián et don García Núinnes, [...] [...] [...] Martín, Fferrant [Ivá]nnes et [Di]ago Péres de Pero Hum[a]niello (?),

Johan Días (?) de Sancta Crus et don Martín Martín[e]s, et a lo[s] jurados, et [a los maior?]ales et a todo [el] conceio de la villa et de las aldeas de [Sori]a, salut et buena voluntad. Viemos el co[m]endador del Hospital, et don S[ancho?] S[...]. [et] don Martín, mandaderos vuestros que nos embiastes con vuestra carta de creencia, et entendimos [qua]nto nos [...] disieron de vuestra parte, et dixerón [...] commo entre vos [...] [...] [...] et bando, et por aquesta rasón está la villa de Soria por perder si nos non y acorriésemos. [Por que?] mandamos de parte del no[ble] rey de Castiella, caro sobrino nuestro, et de la nuestra en pena de traición et en pena de los cuerpos et de los averes, que vos prendades tregua entre los sobredichos bandos d'aquí al primero día de janer[o], de manera que non puedan peleyar nin faserse ma[l] [...] [...] aquel día, et si lo fisiessen, sepades que nos pesaría mucho et mostrarlo ýamos, et en esta rasón que contra aquel que bando nin peleya moviesse con todo nuestro poderío yríamos sobr'él.

Data Daroce VI° nonas (*sic*) augusti [anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

1. *Ja que el VI° nonas d'agost correspondria al 31 de juliol, crec que es tracta d'un error per idus.*

696

[1284, agost, 8 (?). Daroca]

El rei Pere diu a Ferrando Ibáñez de Sauquillo que ha estat informat de les bandositat presents a la ciutat de Sòria, li mana que doni treves al bàndol contrari i li comunica que, per ajudar a solucionar el problema, envia Domingo de la Figuera.

Vària de Cancelleria 403, f. 3v.

A vos Fferrant Iváinnes de Sauquiello. Sepades que viemos mandaderos del conceio de Soria con cartas de credencia que nos dixerón commo entre vos et Baler Garcés, et Pero Martínes fi don Julián et Gómes Péres [de] Morrel, et sus ayudas et las vuestras, án bando et peleya por que la villa de Soria está por perder. Onde vos mandamos et cetera, sos pena de traición et de perder los cuerpos et los averes, que vos atorguedes la tregua que nos embiamos desir a la comunaldat de Soria. Et non fagades end ál, ca si lo non fisiéssedes tomar, nos ýamos a los cuerpos et a los averes. Et sobr'esto embiamos allá al fiel nuestro Domingo de la Figuera con carta nuestra de credencia.

Iusticie, iuratis et concilio Tirasone. Sciatis quod cum nos pluries requisiverimus iuratos, probos homines et concilium Cesarauguste quod sequerentur nos et facerent nobis exercitum in Navarram, ut iuvarent nos ad recipiendum vindictam de iniuria et vituperio nobis illatis per navarros, quidam, licet maior pars de concilio dicte civitatis velit nos sequi, impedimentum prestant ut non faciant ipsum exercitum, asserentes quod fieret contra privilegia eorum. Unde, cum ipse impedimentum faciant nobis maliciose, pro eo quia nos obtulimus et parati sumus facere eis privilegium quod per ipsum exercitum non fiat eis preiudicium super privilegiis eorum, rogamus et dicimus vobis quatenus mandetis et requiratis dictos iuratos et concilium Cesarauguste sub pena iure, quod iuvent et sequantur vos ad habendum vidictam de dampnis, iniuriis et maleficiis vobis illatis per navarros, Et regraciabimur vobis multum. In hoc enim nobis gratum servitium faciatis.

Data in obsidione de Albarrazino IIII° idus augusti [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

¶Petrus Marquesii.

700

[1284], agost, 12. Setge d'Albarrasí

El rei Pere s'alegra amb el rei Sanç del fet que el seu germà Joan i altres nobles fidels al difunt rei Alfons hagin tornat al seu servei, i també dels acords a què ha arribat amb el rei de Granada; quant a l'obediència per part de Juan Núñez, que consideri el seu honor i els acords que tenen.

Reg. 47, f. 129r-v.

Ed. parcial Giménez Soler 1905: 115.

Reg. Carini 1884: II, 56.

Al rey de Castiella. Ricibimos vuestra carta en que nos fizestes saber de commo vinieron a vuestra merced el infante don Juan, vuestro hermano, et don Álbaro et don Ferrant Pérez Pons, et los otros ricos homnes et cavalleros, et la otra gente que fueran con vuestro padre, et desí commo trobastes en buen estado terras de Sevilla; otrosí de lo que fisiérades con el rey de Granada et de fecho de Aben Jucef, place nos muncho de lo que fisiestes en las ditas cosas, et vos gradesemos quanto nos embiastes a desir. A lo ál que nos fisiestes saber sobre la vista que el prior de los Frares

Predicadores de Toledo et el obispo de Calaforra ovieron con don Juan Núnes et con el governador de Navarra, per fecho de la pleitesía que, en razón de don Juan, el dito prior avía favlado con vuscho, gradesemos muncho quanto nos embiastes a desir sobre aquel fecho, que pleitesía non fariades sin nos. Porque vos rogamos que querades catar en aquel fecho lo que conviene a honor et a pro nuestro, ca sabedes vos que nuestro honor es tanto nuestro commo vuestro. Otrosí sabedes qual rasón don Juan Núnnis vos á dado fasta aquí que devades querer su bien, et podedes vos acordar de las convinencias que son entre vos et nos por el fecho de Albarrasín, et aún podedes catar lo que nos ende queríamos sostener. Fasemos vos assaber que somos sanos et con salud et cetera, et avemos ordenado de dexar en la terra de Albarrasín compaña sabuda, et tenemoslo en tal estado que, con voluntad de Dios, áyna lo avremos, et agora imos nos escuantra Navarra, per tal que con la compaña vuestra et nuestra fagamos y quanto damnio pudiermos, et fuéramos ya idos allá, mas non podíamos acordar a los aragoneses a nuestro servicio, et loado Dios somos nos abenidos con ellos et seguir nos án.

Data in obsidione Albarrasini IIe idus augusti [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

701

[1284], agost, 12. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana a Gonzalo Gil, clergue del rei de Castella, que no investigui els homes de Medinaceli més enllà del que mana la carta del rei Sanç.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

[A G]onçalbo Gil, cl[eri]go del rey de Castiella. Que non pesquissa contra los homnes de Medinaceli oltra la carta et el [man]-damiento del dito rey.

Data in obsidione Albarrasini IIe idus augusti [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

702

[1284, agost, 12. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere mana als cavallers, als alcaldes i als jurats de Sòria que guardin els privilegis que el difunt rei Alfons havia concedit als homes d'Alquézar sobre la fonsadera.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

[A] los cavalleros de Soria et a los alcalles et a los jurados d'ese mismo lugar, et todos [l]os ot[ros] que la carta verán. Que [guarden?] a los homnes d'Alqueçar los privilegios que án de don Alfonso, de buena memoria rey de Castiella, et de don Sancho sobre la fonsadera que agora [...] demanden.

Data ut supra [in obsidione Albarrasini IIe idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

703

[1284, agost, 13. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere dóna permís a Guillem Julià d'embargar béns i coses de Juan Núñez i dels seus vassals o valedors.

Reg. 43, f. 21r.

Nos Petrus, et cetera, concedimus et licenciam damus vobis fidei nostro Guilelmo Iuliani, de domo nostra, quod loco et auctoritate nostra possitis emparare et capere bona omnia et res nobilis Iohannis Nunii et vassallorum ac valitorum suorum ubique, et ea nostro nomine vendere cui seu quibuscumque volueritis. Nos enim omnibus vendicionibus quas de eisdem bonis seu rebus feceritis ex nunc ut ex tunc ratas habebimus atque firmas. Promitimus insuper quod faciemus emptorem sive emptores ipsorum ~~reddituum~~ bonorum ea que a vobis inde emerint tenere et possidere in pace.

Data ut supra [in obsidione de Albarrazino idus augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

704

[1284], agost, 14.¹ Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana als consells dels bisbats de Burgo de Osma i de Sigüenza que, d'acord amb l'ordre del rei Sanç, vinguin a Tarrassona per unir-se a la seva host.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

A los conceyos de los episcopados de Osma et de Sigüenza. Bien sabedes de cómo [e]l rey don Sancho vos embió m[a]ndar por su carta que fuéssedes con nuscho a doquier que nos vos mandáss[em]os et que fiziéssedes p[o]r nos assí commo por él mismo. Agora Matheo Pérez de Vaila[d]olit, su despensero mayor, vino a nos con su mandado, [por que] vos mandamos, luego vista esta carta, que seades con nu[sc]o todos en Tarrasóna sin [...] [...] ninguno este martes primero qui viene, c[av]alleros, et ballesteros et [...] pre[...], e nos fagades ende [...] so pena de merced del rey don Sancho et [de]l nuestro amor. E s[obre?] esto cree[d] [Mathe]o Pérez [so]bredicho [de] t[o]do lo que vos dixi[er]e de nuestra p[ar]te en esta razón [...] non faga[de]s end ál.

Data [en la c]erca d'Alvarrazín lunes X[II]II días de agosto [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

1. L'agost de 1284 van ser dilluns els dies 7, 14, 21 i 28, el número del dia es llegeix molt malament, tot i així s'intueixen X[...].II, això exclou el dia 7, també s'han d'eliminar els dies 21 i 28 perquè el rei es trobava a Terol.

705

[1284], agost, 15. Setge d'Albarrasí

Es registra l'ordre del rei a Bernat Escrivà perquè pagui Obertino de Volta.

Reg. 52, f. 55r.

Bernardo Scribe. Quod facia[t] dari et solvi Obertino de Volta CL solidos barchinonensium quos expendit postquam venit de viatico ubi i[psu]m m[i]seramus.

Data in obsidione Albarrasini XVIII° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

706

[1284, agost, 15. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere mana al jutge, als alcaldes i als jurats de Conca que no agreugin els homes de la ciutat anant contra els furs i els seus privilegis.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

Al jues et a los alcalles et a los jurados de Cuenc[a]. Que non agravi[e]n nin dexen agraviar los homnes del pueblo de Cuenca contra lures fueros et contra lures privilegi[o]s.

Data in [ob]sidio[ne] [Albar]rasini XVIII° kalendas septembris [anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

707

[1284], agost, 16. Setge d'Albarrasí

El rei Pere mana al jutge, als alcaldes i als jurats de Conca que no obliguin els fiadors de Ferrando Pérez per raó de la retenció que va fer a Terol fins que no li sigui restituïda la retenció que se li va fer anteriorment.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

Al jues et a los alcaldes et a los jurados de Cuenca. Que non costringan nin dexen costrenner a los fiadores de Fferrant Péres de Sant Johan por rasón de la pendra que fiso el dicho Fferant Péres de término de Teruel fata que el dito Fferrant Péres sia entregado de la pendra que a él fue fecha primero.

Data in obsidione Albarrasini XVII° kalendas septembris [anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

708

[1284, agost, 16. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere mana al jutge, als alcaldes i als jurats de Requena que no obliguin els fiadors de Domingo Polo per raó de la retenció que va fer a Miguel de Cañagual.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

Al jues et a los alcalles et a los jurados de Requena. Que non costringan a los fiadores de Domingo Polo por rasón de la pendra de Miguel de Canegral.

Data ut supra [in obsidione Albarrasini XVII° kalendas septembris anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

709

[1284, agost, 16. Setge d'Albarrasí]

El rei Pere mana als cavallers de Huete que treguin la senyera i vinguin a la convocatòria d'exèrcit amb els homes de Calahorra.

Vària de Cancelleria 403, f. 4r.

A los cavalleros de Huepte. Que luego vista la carta que saquen la seinna et vengan en la huest con los pueblos a Calaforra, et que y sean a III o IIII días después que la carta verán, et el seinnor rey los fará dar lures drechos que deven aver de los pueblos.

Data ut supra [in obsidione Albarrasini XVII° kalendas septembris anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

A los pueblos de Huepte. Que vengan en la dita huest et que dén los drechos que án costrumbrado de dar a los cavalleros yndo en huest.

Data ut supra.

710

1284, agost, 18. Terol

El rei Pere ordena al procurador del regne de València, al batlle i al justícia de València i a altres oficials que permetin, a tothom qui vulgui, armar vaixells per anar contra els seus enemics, homes i terres del rei de França i del rei Carles, respectant, però, els mercaders.

Reg. 43, f. 22v.

Procuratori regni Valencie, et baiulo et iusticie Valencie, ac aliis officialibus nostris ad quos presentes pervenerint, salutem et dileccionem. Mandamus vobis quatenus aliquibus hominibus vestris volentibus armare contra hostes nostros, nullum impedimentum

vel contrarium faciatis nec fieri permitatis, et nostros hostes intelligimus esse homines quoscumque terrarum et iurisdiccio-
 regis Francie et regis Karoli, et homines de Narbona et termini sui
 cum existant de iurisdiccione dicti regis Francie, et bona omnium
 predictorum, exceptis mercatoribus iurisdiccio-
 de Narbona et rebus et mercibus eorum veniendo per marem vel
 terram ad terram et iurisdiccio-
 stando ac etiam re-
 deundo, prout in carta quam inde eis dedimus continetur. Volentes
 et concedentes armatoribus supradictis quod ubicumque venerint
 in terra et iurisdiccione nostra cum aliquibus hominibus seu rebus
 predictorum inimicorum nostrorum, exceptis dictis mercatoribus,
 possint tenere campum seu almonetam de eis, et super istis per
 vos dictos officiales non impendantur, immo per vos prestetur eis-
 dem consilium et iuvamen.

Data Turolii ut supra [XV° kalendas septembris anno Domini
 M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

711

[1284], agost, 16/22. Terol

*El rei Pere demana al bisbe de Calahorra que pagui d'una altra
 manera els cavallers que han de venir a la frontera amb Na-
 varra al seu servei i al del rei de Castella, ja que no poden
 rebre els diners de la fonsadera perquè també vénen a la host
 els homes de la vila.*

Vària de Cancelleria 403, f. 4v.

Al epíscopo de Cal[aforr]a. Entendemos [que] los cavalleros
 qui deven venir a la frontera de Navarra a ser[vicio] del muy noble
 r[e]y de Castella, c[ar]o sobrino nuestro, et nuestro non puedan
 aver los denarios de [la] fonçadera po[r] razón que los homnes
 de las villas et de los pueblos vienen aca'nde a servicio del dito
 rey et nuestro, por que vos rogamos, et de parte del dito rey de
 Castiella vos dez[imos] et vos mandamos que vos de otras cosas
 paguedes a los ditos cav[a]llos, de guisa que [el] ser[vicio] del
 dito rey et nuestro non se de[ten]ga.

Data Turolii X[.] kalendas septembris [anno Domini
 M^oCC^oLXXX^oquarto].

1. Al f. 12v, sense data, hi ha una llista molt possiblement relacionada amb aquest document: [Estos] son los conceios que fincan a servicio del rey de Aragón et que non án demandar fonsadía: [...] bispado de Osma; [..]e Següence; [...] Cuenca; [...] Calaforra; [...]; [...]; [...]; Medinaceli; Cuencha; Huepte; Ariença; Lo Groinno; Calaforra.

712

[1284], agost, 29. Verola

L'infant Alfons comunica a Ade Vélez de Roca i als seus homes que no es mogui d'Ágreda perquè el rei està a punt d'arribar a Tarassona.

Reg. 62, f. 81v.

Ade Velez de Rocha et hominibus eiusdem loci qui cum eo sunt in Agreda. Quod non recedant de Agreda quia dominus rex erit Tirasone crastina die.

Data Berole IIIIº kalendas septembris [MºCCºLXXXºIIIIº].

713

1284, agost, 30. Terol

Contingut dels missatges que Lope García de Salazar ha de dur al rei Sanç de part del rei Pere.

Reg. 47, f. 129v.

Ed. parcial Giménez Soler 1905: 115.

ABC

ABC

ABC

Remembrança sea a Loppe García de Salarzal que diga al rey de Castella don Sancho de parte del rey de Aragón, su tío.

Primeramiente en qual estado faylló pleito de Alvarrazín.

Desende, que-l diga como el rey de Aragón ovo por muy grand mal el ruego qu'el rey de Castella le fazia sobr'esto, et sennyaladamiente porqu'él camiaua las paraulas que avían avidas con ell en Uclés en esta razón; e porqu'él semeyava que por pro nin por honrra de don Joahn non devía querer su desonrra.

Desý, que-l diga de cómo dize el rey de Aragón, que el maior pesar que ell d'esto á es por esta razón, porque sabe qu'el rey de Castiella usa con otros esto que agora començó a ell, en poner un fecho d'una guisa, et defende como quier que cuyda el rey de

Aragón que lo non faz él a adaqueel entendimiento, mas pero, o por cosseillo o por qualquier otra manera, que-s mudan todavía los fechos en otra manera que puestos no son o por palavra o por carta, e en esto acorde a Loppe García lo que el rey de Aragón le dixo en fecho de don Loppe et de los otros ricos hombres qui algo ponen con el rey.

Desende otrossí qu'él diga de la postura que en fecho de Alvarrazín es entre ell rey don Sanxo et su tío.

Super predictis fecimus litteram credencie dicto Lupo Garcie apud illustrem regem Castelle dompnium Sancium.

Data Turolii III° kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

714

[1284], agost, 31. Terol

El rei Pere comunica a Álvaro Pérez de Moya que, segons s'ha acordat a les entrevistes que ha tingut a Uclés amb el rei de Castella, ha estat nomenat per resoldre les querelles pendents entre els homes del rei de Castella i els seus al bisbat de Conca, tasca que haurà de dur a terme amb García Ruíz de Varea. Envia la mateixa carta a aquest darrer, a Pero Íñiguez i al procurador del regne de València.¹

Vària de Cancelleria 403, f. 4v.

A vos Álbar Péres de Moya, salut et buena vol[untad]. Ffa-[sem]os vos assaber que en las vistas que en Uclés oviemos <en Uclés> el muy noble rey de Castiella, c[ar]o [so]brino nuestro, et nos acordamos et toviemos por bueno que todas la pendras et las querellas que son entre los homnes de los regnos del dito rey et nuestros que se emendassen de la una parte et de la otra. Et pora esto complir sodes vos puesto de parte del di[t]o rey, nuestro sobrino, en el obispado de Cuenca; et nos pusiemos y de nuestra parte don García Roís de Vareya en los logares nuestros affrontantes al dito obispado, de rivo de Calataiub fata Albentosa, et los otros logares que son de término de Teruel et Xérica et los otros lugares de don Jacme, nuestro ~~sobri~~no hermano. Por que vos rogamos, et de parte del dito rey vos desimos que, luego vista la carta, fagades pregonar aquesto por todo el dito obispado, et

todas las querellas fagades escrevir, ca nos esto mismo per nuesta carta avemos mandado al dicho García Roíz, et quando vos et él ayades çerrado et escripto todas las querellas, assignat vos et él un día que seades en uno et fagades faser las emiendas de amas las partes, segund que fuere de faser. Et por esta present carta mandamos a todos los oficiales del dito rey de Castiella que so[br]e aquesto vos dén consello et ayuda quando vos ge les demandedes, et que costringan a los [h]omnes de[l] dito obispado [que e]n aquesta rasón obeescan a vos et a vuestro mandamiento.

Data Turolii II° kalendas septembris [anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

[Similis] don G[arcia Ro]derici de Vareya.

Similis [d]on P[ero Yén]negues.

Similis procuratoris regni Valencie vel eius locum tenente.

Similis dedimus Dominico Egidii de Montuenga de [l]ocis fr[ontarie] [...] ad ep[iscopato] [de Sigüenza] et de locis ep[iscopati] predicti.

Data T[urolii] [...] kalendas novembris.

1. Al f. 12r, sense data, però segurament relacionada amb aquests dos documents, hi ha la següent llista: Estos son los que deven de ffaser las peinnoras en los obispados de amos los regnos: Álbar Péres de Moya en el obispado de Cuencha. ¶García Roíz de Vareya. Gil Roís de Montuenga en el obispado de Sigüenza. ¶Pro ambobus partibus. Sancho Martínez de Leyva en el obispado de Calaforra. ¶Alamán de Gudal. En el obispado de Osma, con Ágreda et Sant Pere de Yanguas et Cervera et Magarmán et Aguilar, Galín Giles de Almança. ¶Alamán de Gudal. En tierras de Murcia Sancho Yeinnégues. ¶Procurator regni Valencie.

715

[1284], setembre, 1. Terol

El rei Pere mana a Juan Fernández i a Domingo Pérez que, segons ha establert el rei de Castella, paguin a Rodrigo (?) de Calataiud cinc-cents maravedís com a esmena d'una mula.

Varia de Cancellaria 403, f. 5r.

A Juan Fernádes et Domingo Péres. Que, luego vista la carta, de[des] et pague[des] a R[odrigo?] de Calatayub aquellos D maravedís [que el rey] de Castiella le da en emmenda d'una mula, que ge los dén [axí?] [co]mmo contiene en la c[a]rta del dito rey.

Data [Tur]olii kalendas septembris [anno Domini M°CC°LXXX°quarto].

716

[1284], setembre, 14. Verola

El rei Pere comunica a don Vela Ladrón que l'endemà serà a Tarassona i li demana que vingui per poder seguir amb el fet de Navarra. Envia la mateixa carta a altres nobles i consells.¹

Vària de Cancelleria 403, f. 5v.

A don Vela Ladrón. Sabed que [h]oy día jueves fuemos en Beruela et cras día viernes ser[e]mos en T[arasso]na, Dios queriendo, [por que] vos rogamos que, luego vista [l]a carta, vengades ad Ágreda o ad Alffaro, do más v[os] acaeciére que con vos l[os] [o]tros ricos homnes et [cav]alleros nuestros que tenemos y en Tar[assona] [poda?]mos enantar en el fecho de Navarra, ond (?) q[ueremos?] [que?] [fa]gades (?) en tal manera (?) que nos la ent[...].d[...]. [...] [...] non ayamos a cansar.

Data in Berola XVIII° kalendas octo[bris] [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

A Matheo Péres como a don Sancho Mar[tínes]; a Martín Iváinnes; Ágreda; Alffaro; Sancho Martínes, merino mayor de Castiella; Johan Gonçálbes de Bastán; Atiença; Sant Estevan; Cannatanansor; Cervera; Roy Días de Finoiosa; Diago López de Salsedo; Diago López de Faro; Guillermo Roís, seinnor de Cornago; Soria; Roda; Almacán; Berlanga; Medina.

1. *Sense data, però relacionada amb la situació, és una llista present al f. 11v: Isti richi homnes debent remani cum domino rege Aragonum in frontaria Navarre: don Diago López de Haro, C cavallos; don Juan fi don Manuel, C; Diago López de Salsedo, C; don Diago García, XL; Roy Días de Finoiosa, XL; Ferrant Péres de Gusmán, XL; don Vela Ladrón, XL; Guillermo Gómes Maçanedo, XXX; Roy Gil, L; García Fernádes fi don Pero Malrrique, XX; Rodrigo Rodríguez Malrrique, XX; Diago López fi don Lop el Xiquo, XXX; Sancho Martínes, XL que á recebido de novo por el rey; don García Almoravit, C; Johan Gonçálves de Bastán, C.*

717

[1284], setembre, 17. Tarassona

El rei Pere convoca els barons, els cavallers i els consells que han arribat a Ágreda, i els d'Ágreda mateix, perquè es preparin a entrar a Navarra. Envia la mateixa carta als de [.].lgrego, d'Alfaro i de Sòria.

Vària de Cancelleria 403, f. 5r.

[A todos l]os barones et caval[leros] et concei[o]s que son legados en Ágreða /et de Ágreða\ Que día martes primero que viene sean con el seinnor rey passado el casti[llo] [...] [...] aparellados a entrar en Navarra.

Data Tirasone XV° kalendas octobris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

Similis richis hominibus, et militibus et conciliis [...]engreo, que van in Alfaro (?) et de Alfaro.

Similis concilio de Soria.

718

[1284], setembre, 18. Tarassona

El rei Pere mana al jutge, als alcaldes i als jurats de Sòria que tornin a Blasco don Sancho i a Pero Ramíres els sis-cents caps de bestiar que li han retingut els homes de Torrubia i de Cardeión després dels acords establerts amb el rei Sanç.

Varia de Cancelleria 403, f. 5r.

Al jues et a los alcalles et a los jurados de Soria. Que luego fagan render a don Blasco don Sancho et a Pero Remíres de Villaroya aquellas DC cabeças de ganado que los homnes de Torrubia et de Cardeión les pendraron depués el ordinamiento fecho entre'l muy noble rey de Castiella, caro sobrino nuestro, et nos.

Data Tirasone XIII° kalendas octobris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

719

[1284], setembre, 22. Mallén

Es registra l'ordre del rei a Bernat Escrivà perquè presti uns diners a Diego López de Haro.

Reg. 52, f. 59v.

Bernardo Riquerii Scribe. Quod faciat mutuari Diago Lupi de Haro mille solidos iaccenses, et assignet ipso[s] <ipsos> sibi super monetatico ville et aldearum Daroce; et retineat ipsos de eo quod dominus rex dabit dicto nobili pro cavalleriis.

Data in Mallen X^o kalendas octubri [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

720

1284, setembre, 28. Horta de Tudela

El rei Pere ordena a Andrés Pérez, ballester del rei de Castella, que capturi qualsevol navarrès que trobi i en retengui els béns. Envia la mateixa carta a Pedro Fernández de Covarrubias, Pedro Íñiguez i Jimeno Sánchez.

Vària de Cancellaria 403, f. 5r.

A Andrés Pérez, ballester del rey de Castiella. Commo los navarros sean en guerra con el dito rey et con nos, et nos enante-mos contra ellos quanto podamos, mandamos a vos que doquiere que fallardes homnes de Navarra, o bienes o cosas d'aquellos, que vos que los recaudedes. Et si pora esto complir menester ovierdes ayuda, mandamos a todos los conceios, alcalles, merinos, comendadores que sobre aquesto vos den conseio et ayuda.

Data in horta Tudele IIII° kalendas octobris anno Domini M^oCC^o octuagesimo quarto.

Similis Pero Fernandes de Covasruvias.

Similis Pero Yénnegues et Exemén Sánchis.

721

1284, octubre, 4. Borja

L'infant Alfons, alliberat dels vincles de la pàtria potestat, cedeix al seu pare, Pere, rei d'Aragó, el dret de vendre o alienar allò que vulgui dels béns, dominis i drets dels regnes, comtats, terres i possessions que li ha atribuït en donació entre vius.

Reg. 62, f. 94r.

Noverint universi quod nos infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus et heres, emancipati et a nexibus patrie potestatis liberati, existentes nostri iuris, gratis et ex certa sciencia, scienter et consulte, per nos et omnes successores nostros concedimus vobis illustrissimo domino Petro, Dei gracia regi Aragonum patri nostro predicto, quod possi[ti]s inter vivos vel in ultima voluntate dare, vendere et quocumque titulo alienare ac impignorare de bonis, dominiis ac iuribus regnorum, comitatum, terrarum, dominacionum de quibus nos hereditastis seu donacionem inter vivos fecistis, non obstante donacione et hereditamento predicto,

quas alienationes possitis facere quibuscumque personis volueritis et quodcumque et quocienscumque vobis placuerit. Concedimus etiam vobis quod possitis dare, vendere et alienare inter vivos vel in ultima voluntate quibuscumque personis et quocumque titulo vobis placuerit omnia loca, iura et dominia per vos empta et quocumque iure adquisita, et etiam omnia alia loca et iura et dominia que acquiretis per empcionem, donacionem vel quocumque alio iure, ratione sive causa. Promittentes nos ratum et firmum habituros et nunquam contra venturos, firmantes ex nunc ut ex tunc omnem alienationem quamcumque continget vos facere de predictis vel aliquo predictorum. Renunciantes omni foro, consuetudini, iuri civili et canonico facienti contra predicta per quod possemus nos vel nostri in aliquo adiuvari. Et ad maiorem firmitatem iuramus per Deum et eius sancta III^{or} Euvangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia habere rata et firma et non in aliquo contra venire iure aliquo sive causa.

Datum Borgie III° nonas octobris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

Testes sunt: Artaldus de Luna, Fortunius Sancii de Vera, Eximinus Petri de Vera, Blasius Eximinis de Ayerbe, Raimundus Calveti.

722

1284, octubre, 4. Borja

L'infant Alfons, alliberat dels vincles de la pàtria potestat, confirma qualsevol donació, cessió, canvi o alienació que el seu pare, Pere, rei d'Aragó, farà dels castells, viles, llocs o dominis que li ha atribuït en donació entre vius.

Reg. 62, f. 94r-v.

Noverint universi quod nos infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus et heres, emancipati et a nexibus patrie potestatis liberati, existentes nostri iuris, gratis et ex certa sciencia, scienter et consulte, per nos et omnes successores nostros laudamus, concedimus et confirmamus omnes donaciones, cessiones, cambia et alienaciones quascumque fecerit dominus Petrus, Dei gracia rex Aragonum, pater noster predictus, quibuscumque personis cuicumque conditionis et generis existant de quibuscumque castris, villis, locis seu dominiis aut iurisdiccionibus c[um] iuribus

et pertinenciis eorundem, sive ipsa castra, villas seu loca fuerint de regnis antiquitus, siv[e] causa empcionis vel alia ratione per ipsum dominum patrem [n]ostrum f[u]erant adquisita, de quibus nos fecerimus [c]onfirmaciones nostras vel non. Promittentes nos ea perpetuo habere rata et firma, et nullo tempore contra venire per nos vel per interpositam personam, aliquo iure vel aliqua ratione. Renunciantes expresse omni legi, foro, consuetudini et omni iuri contra predicta facientibus, sicut melius dici et intelligi potest ad bonum, sanum et sincerum intellectum dicti domini patris nostri et illorum quibus donaciones, cessiones, cambia et alienaciones ipse fecerit de aliquibus castris, villis seu locis predictis. Et ad maiorem firmitatem iuramus per Deum et eius sancta III^{or} Evangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta rata et firma habere et non in aliquo contra venire.

Datum Borgie III° nonas octobris anno quo supra [M^oCC^oLXXX^o quarto].

Testes sunt predicti.

723

[1284], octubre, 15. Saragossa

Ordre a Ramon de Riusec de pagar Bernat de Montpaó, per la quitació de l'estada a Saragossa, per l'exèrcit d'Albarrasí, per la frontera de Navarra i pel viatge que ha de fer amb els infants de la Cerda fins a Xàtiva.

Reg. 52, f. 71v.

Raimundo de Rivosicco. Quod solvat Bernardo de Montepavone, pro quitacione sua state Cesarauguste, et de XXX diebus ratione viatici quod facere habet cum infantibus de Castella usque ad Xativa, CV solidos iaccenses et DC solidos barchinonenes; item, solvatis eidem CC solidos iaccenses qui sibi restant ad solvendum de quitacione sua exercitus de Albarrazino et frontierie de Navarra.

Data Cesarauguste XVIII° kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

724

1284, octubre, 23. Taüst

El rei Pere escriu al papa que, ja que l'abadia de Montaragón ha quedat sense abat, li pertoca escollir un candidat adequat. Proposa el seu germà Ferran i demana al papa que aprovi l'elecció.

Reg. 43, f. 49r.

Ed. Vinke 1936: doc. 37.

Sanctissimo patri in Christo ac domino, sacro sancte Romane Ecclesie summo pontifici, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, pedum oscula beatorum. Summe vestre beatitudini presenti pagina innodetur, quod in regno nostro Aragonum abbacia quedam que Montisaragonum nuncupatur nunc vaccare cepit, que immediate ad sedem apostolicam dignoscitur pertinere, cumque ad nos ex fundacione atque dotacione regum predecessorum nostrorum in dicta abbacia abbatis presentacio semper spectet, nec magis sufficientem invenire possimus personam ad regimen abbacie prefate quam Ferrandum, karissimum fratrem nostrum, qui claritate morum ac sciencia in abbatem Montisaragonum sufficientissimus reperitur, idcirco paternitatis vestre ipsum ducimus presentandum in abbatem Montisaragonum sepedicti, suplicantes vestre humiliter sanctitatis, quatenus presentacionem nostram de prefato Ferrando fratre nostro admitere debeatis, instituendo ipsum in abbatem Montisaragonum memorati, contradictores, siqui essent, censura ecclesiastica compellentes.

Datum apud Tahust X kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

725

[1284], octubre, 28. Tarassona

El rei Pere envia Corrado Lancia com a ambaixador al rei de Granada; li atorga carta credencial i de procura. El mateix a altres nobles.

Reg. 47, f. 130r.

Ed. Giménez Soler 1905: 115.

Reg. Carini 1884: II, 56.

Super legacione quam nobilis Corradus Lancee, de mandato domini regis, fecit apud regem Granate fuit facta sibi littera de credencia apud dictum regem Granate.

Data Tirasone V^o kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Ite, fecimus eidem procuracionem in hunc modum:

Conoscida cosa sea a todos quantos esta carta vieren como nos don Pedro, et cetera, establecemos et ordenamos procurador nuestro cierto et especial a vos don Corral Lança, portero maior de nuestra casa et maestro racional, mostrador d'esta carta en fetho de la messatgería que por nos avedes a dezir et mostrar al molt noble rey de Granada, prometendo nos aver por firme et por valedero todo aquello que por vos en aquella messatgería será fetho o encara ordenado, assí como si /por\ nos personalment fuesse fetho, otorgado o ditcho. Et porque las cosas damont ditchas non vingan en dubda et ayan mayor fermatat, mandamos esta carta sielar con nuestro siello mayor colgado.

Data ut supra.

Item, fecimus ei cartas credencie inferius nominatis:

Abzultan Hadenni, alguazir del rey de Granada.

Muça Abenrroch.

Guillem Nebot, cónsol d'Almería.

Raiz Abuabdille Abenhudeyr, seynnor de Crivelén.

Ad Iça Abenadriz, catiu del rey.

Raymundo de Sancto Literio.

Petro Morelle, quod traderet Raymundo de Sancto Literio super custodia Içe supradicti.

Item, dedimus dicto Corrallo litteram de conductu apud oficiales regis Castelle.

Data ut supra.

726

1284, octubre, 28. Tarassona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, envia Corrado Lancia a Granada perquè contracti uns genets. Carta credencial i de procura.

Reg. 47, f. 130r-v.

Postea fecimus ei litteras credencie inferius nominatis et aliam etiam procuracionem super facto ienetorum:

Çahit Azanach.

Çahim Abebaguen.

Tunart.

Sepan todos que nos don Pedro, por la gracia de Dios de Aragón et de Sicilia rey, estableçemos procurador nuestro special vos noble et amado nuestro Corral Lança, portero mayor de nuestra casa et maestro racional, a favlar con los cabos de los genetes et con los otros sobre fecho de lur venida et morada con nos en nuestro servicio, et sobre aquello que ende les auremos de dar. Prometemos nos aver por firme qualque cosa por el dicho Corral en aquello será dicho et fecho o prometido de nuestra parte et aquello observaremos. E porque aquesta carta sea firme et no vienga en dubda mandamosla seellar con nuestro siel pendent.

Data en Taraçona XXVIII días andado de octubre anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

727

[1284, octubre, 28. Tarassona]

Carta credencial per a Jimeno Pérez d'Andosiella, que va a veure al rei de Tremissèn.

Reg. 47, f. 130v.

Item, fecimus cartam de credencia Eximino Petri d'Andosiella apud regem de Tirimçe.

Data ut supra.

Vocatur rex Hatum, fijo de Gomaraça ben Zayen.

Item, eidem aliam cartam credencie a todos los veios de Azenera.

Data ut supra.

728

[1284], octubre, 28. Tarassona

El rei Pere mana a Bernat Escrivà que, per mitjà de Ramon de Riusec, es donin a Corrado Lancia els sarraïns captius que són de Granada, que se'ls doni una túnica i les despeses del viatge, i a Corrado tres mil sous per al viatge fins a Granada.

Reg. 52, f. 66v.

Bernardo Scribe. Mandamus vobis quatenus per Raimundum de Rivosicco faciatis tradi nobili Corrado Lancee, hostiari[o] maiori ac magistro rationali domus nostre, sarracenos captivos quos ipse tenet que su[nt] de terra r[e]g[is] Granate, et unicuique dictorum sarracenorum faciatis dari per dictum Raimundum [t]unicam et ex[p]enssam usque ad dictum regem Granate. Preterea volumus quod per Abraham Abençumad[a], sarracenum, alaminum nostrum, faciatis dari dicto nobili Corrado Lancee HH tria mille solidorum regalium Valencie de denariis quos ipse recipit et pro nobis colligit de sarracenis montanarum dicti regni Valencie, pro expensis et necessariis suis quas ipsum facere oportet in viatico quod pro nobis facit ad regem Granate. Et per presentes litteras mandamus dicto Raimundo de Rivosico quod dicta III mille solidorum in computum recipiat ab Abraham superius nominato.

Data Tirasone V^o kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

729

[1284], octubre, 30. Tarassona

El rei Pere mana a Bernat escrivà que, per mitjà de Ramon de Riusec, faci donar a Corrado Lancia cinc-cents sous, i que aquest els doni a Jimeno Pérez d'Andosiella per a la seva missió a Tremissèn, si li sembla bé que es faci la missió.

Reg. 52, f. 67r.

Bernardo Scribe. Mandamus vobis quatenus per Raimundum de Rivosicco faciatis dari incontinenti nobili Corrado Lancee, hostiario maiori domus nostre ac magistro rationali, D solidos regales qui per eum tradantur Eximino Petri de Andosiella pro legatione nostra apud regem de Tremiçe, si dicto Corrado visum fuerit quod legatio perfici debeat supradicta. Preterea faciatis dari per eundem Raimundum predicto Eximino Petri de Andosiella CC solidos regales pro vestibus.

Data Tirasone III° kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

730

1284, octubre, 30. Tarassona

El rei Pere demana a tots els oficials del rei del Castella que cada cop que algun adalil, almugatèn o almogàver torni de Navarra, amb la qual tant ell com el rei de Castella estan en guerra, que els acullin i els ajudin.¹

Reg. 43, f. 53r.

Ed. Cubells 1916: doc. 109.

A todos los oficiales et todos los otros homnes del muy noble rey de Castella, caro sobrino nuestro, salut et buena voluntad. Ja sabedes de como los navarros son en guerra con el dicho rey et con nos, et por aquesto los homes del dicho rey et nuestros fazenles quanto damno pudieren, por que vos rogamos, et de parte del dicho rey, caro sobrino nuestro, vos dezimos et vos mandamos que toda vía que algún adalil, almocatén o almugáveres, o otros qualsquiere de la terra del dicho rey et nuestra arribarán en vuestras partidas con presa o malfeito alguno que ayan feito en Navarra, que vos que los acoiades et embargamiento ninguno sobre aquello no les fagades, antes les dedes conceyo et aiuda.

Data Tirasone III° kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

Similis a los oficiales et a otros homes de la merinad de lo Gronyo.

Data ut supra.

A los alcaldes et iurados de Calaforra, que deliuren I almugàver que tenen prèns con exia de Navarra ab presa, ab aquella presa.

Data ut supra.

1. *Vegeu el f. 53v*: Universis officialibus et subditis nostris Tirasone, Borgie, de Mallén, de Taust, de Exea, d'el Bayo, de Sádava, de Sos, de Casteliscar, de Navardún, de Rosta, de Tiermas, de Salvaterra et aliorum locorum nostrorum ad quos presentes pervenerint. Sepades que nos dexamos en las fronteras de Navarra Ferrant Pérez, adalil, et almocadenes Brun d'Aguilar, Fferrant Martínes, Guillem Martínes de Albarrasín, Jacme de Barbero, Gilet Fidel, adalil, Valero de la Xara, Pidruelo de Moya, Ruy Sánches Pancoya, Miguel Péres d'Alfaro, Pero García de Requena, Lorens Sánches con compannias de almugávares, et avemosles mandado que guarden nostras fronteras quanto pudieren, et de gracia special avemosles dexado la quinta de quanto ellos ganarán de nostros enemigos. Otrossí avemos ordenado que ellos caten en nostras fronteras mandas et las cosas vedadas que non puedan entrar en Navarra. Assignamos estos términos deyuso escritos, que qualquier cosa d'aquestas trobarán fuera d'aquellos términos, que las puedan prender por suyo, es assaber: fuera de las barreras de Tarasona enta Tudela; item, viniendo de Çaragoça, de Alagón, de Gallure, de Mallén, de Novellas et de otro qualquier logar de río de Borga yendo enta Tarasona o viniendo ende enta los ditos lugares, que passen por el camino de Borga, et si fuera aquel camino escuantra Navarra ninguno fuere trobado con ninguna de las ditas cosas vedadas, que sean presas; item, enta'l molino de Mallén, et queremos que d'aquel molino sean sacadas las muelas et aduchas a Mallén; item, en Taust et en Exea de la Arba adelant enta Navarra; item d'el Bayo, del Riguel adelant; item, de Sádava de las barreras a fuera; item, Sos et Casteliscar de las barreras a fuera; item, de la Canal d'Aragón, de Navardún ayuso; item, de las montannias de Jaca, de Ruesta adelant, nin de Tiermas adelant, nin de Salvaterra adelant. Porque vos desimos et vos mandamos que ~~por~~ /en\ estas cosas nin en nenguna d'estas non les fagades embargamiento ninguno, antes les dedes conseio et ayuda cada /ora\ que por ellos o por cadauno d'ellos seredes demandados. Data Tirasone III° kalendas novembris. Similis fuit facta Lupo Ortis, Caledono, Marco de Campos, Michaeli Tarini de Xixona, Ferrando Petri d'Agregda.

731

[1284, octubre, 31. Tarassona]

El rei Pere mana a Bernat Escrivà que, si és veritat que Diego López de Haro solament ha rebut mil dels cinc mil sous que li havia de donar en acorriment, que li pagui allò que queda.

Reg. 52, f. 68r.

Bernardo Scribe. Sciatis quod nos mandavimus dari Didaco Luppi de Haro, cum cartis nostris, in Daroce et Calataiubi et aldeis suis V^e mille solidos pro acorrimento, de quibus recepit mille solidos in Burbaguena, et, ut asserit, remanent sibi ad solvendum IIII mille solidos. Quare mandamus vobis quatenus, si inveneritis tot denarios remanere sibi ad solvendum, habita inde certitudine, faciatis ipsos eidem dari, vel cui voluerit loco sui, per Petrum Egidii, baiulum Calataiubi, de denariis compositionis aldeanorum Calataiubi, solutis assignationibus prius factis, et faciatis recuperari ab ipso nobili cartas nostras quas inde habet.

Data ut supra [Tirasone II° kalendas novembris M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

732

[1284], octubre, 31. Tarassona

El rei Pere emet una carta credencial per a Jimeno Doarg i Lope Íñiguez, que han d'anar a veure don Lope (Díaz de Haro?).

Vària de Cancelleria 403, f. 5v.

Fiziemos carta de creença a don Lop per Exemén Doarg et Lop Yéinnegues.

Data Tirasone II° kalendas novembris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

733

[1284, novembre, 1. Tarassona]

Ordre de pagament en favor de Diego López de Haro, enviat a la frontera, a Sos.

Reg. 52, f. 68r.

Poncio Portarii et Guilelmo de Becesa. Quod de pane de Casteliscar donent porcionem Didaco Lupi de Haro quem dimitimus per frontalarium apud Sos.

Data ut supra [Tirasone II° kalendas novembris M°CC°LXXX°IIII°].

734

[1284], novembre, 4. Saragossa

El rei Pere mana al veguer i al batlle de Barcelona que no permetin a ningú molestar o agreujar Guillem de Merola per les mercaderies que va perdre quan va ser fet presoner per Abu-Ishaq, aleshores rei de Tunis.

Reg. 43, f. 55v.

Vicario et baiulo /Barchinone,\ et aliis officialibus ad quos presentes pervenerint. Ex parte Guilelmi de Merola fuit nobis expositum quod, ipso existente in Tunicio cum rebus et mercaturis suis et quorundam mercatorum Barchinone, fuit cum rebus et mercaturis predictis ibidem captus et detentus per Mirabuçach, tunc regem Tunicii, seu per oficiales suos, ad que recuperanda asserit idem Guilelmus se fecisse posse suum, ut in instrumento publico quod inde fecit fieri videbitis contineri. Unde, cum nullus comendatarius teneatur de periculo quod accidit casu fortuito, dicimus et mandamus vobis quatenus pro predictis mercaturis amissis non permitatis personam suam nec res vel bona sua ab aliquo vel aliquibus aggravari vel molestari, nisi iusta causa subsit propter quam aliter procedi debeat in premissis.

Data Cesarauguste II° nonas novembris [M°CC°LXXX°IIII°].

735

[1284], novembre, 13. Saragossa

Ordre a Esteve de Cardona perquè pagui els creditors de Berenguer de Claravall per les despeses que ha tingut a causa dels infants de la Cerda.

Reg. 52, f. 72r.

Stephano de Cardona. Quod obliget se in quantitate II mille D solidum iaccensium illis c[ivi]bus Ilerde quibus Berengarius de Clarisvallibus est obligatus in dicta quantitate ratione infantum de Castella, et quod in ipsa quantitate satisfaciat dictis creditoribus de denariis tercię mensis ianuarii primo venturi.

Data Cesarauguste idus novembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

736

1284, novembre, 17. Saragossa

El rei Pere demana a l'abat de Gemont, visitador al monestir de Roda, que no hi elegeixi cap abat que no sigui de les seves terres, ja que els seus súbdits han estat expulsats de França.

Reg. 43, f. 65r.

Ed. Vincke 1936: doc. 39.

Abbati de Gemont, visitatori in monasterio de Roda, vel cuicumque alii qui sint in eodem monasterio visitatori, salutem et dileccionem. Intelleximus quod, per renunciacionem abbatis eiusdem monasterii qui nunc est, vos intenditis dicto monasterio de persona ratione regis Ffrancie providere; unde, cum rex Ffrancie eiecerit et expelli fecerit de terra sua omnes illos qui oriundi sunt de terra nostra, scolares scilicet, clericos atque laycos, et non videatur ydoneum quod nos suos naturales sustineamus in terra nostra, volumus et vos requirimus quatenus provideatis eidem monasterio de persona que habeat debitum naturalitatis nobiscum et non de persona extranea, aliter non possemus istud modo aliquo sustinere et haberemus super eo aliter ordinare. Et per presentes mandamus conventui ipsius monasterii quod non attemptent in personam extraneam isto tempore consentire.

Data ut supra [Cesarauguste XV° kalendas decembris M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

737

[1284], novembre, 17/18. Saragossa

Es registren dues ordres de pagament en favor de Iacopo de Ventimiglia, per la seva quitació i pels vestits.¹

Reg. 52, f. 74v i f. 17r.

Fideli suo Guilelmo de Sancto Clemente, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus solvatis nobili viro dompno Iacobo de Vintymilla, vel cui voluerit loco sui, septingentos duos solidos et duos denarios iaccenses quos sibi debemus pro quitacione sua a tercia die mercurii mesis (*sic*) septembris preteriti usque ad terciam die mercurii presentis mensis novembris.

Data Cesarauguste XV° kalendas decembris.

Fideli suo baiulo Terrachone, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, incontinenti donetis nobili Iacobo de Vigintimille mantellum, cotum et tunicam panni coloris, et calligans de preset vermel, et petinas albas et frisiu et erminia; item, detis eidem nobili unam gramasiam panni coloris.

Data Cesarauguste XIII° kalendas decembris.

1. *El 5 de gener de 1285, l'infant Alfons ordena a Romeu Gerard que doni draps (pannum) al sastre Pere de Puig per fer vestes i sabates (caligas) a tres troters del mateix Iacopo (reg. 71, f. 159r); el 17 de febrer el mateix infant ordena a Ismael de Portella que pagui a Iacopo 650 sous per la quitació de les bèsties (f. 162r); encara fa dos pagaments el 3 d'abril (f. 165v).*

738

1284, novembre, 20. Tarassona

El rei Pere emet un guiatge en favor d'Azzo dei Lambertazzi, canonge de Bolonya i doctor en decrets, nunci del rei Sanç de Castella, que es dirigeix cap a la Cúria de Roma.

Reg. 43, f. 73r.

Ed. Wieruszowski 1971: 104.

Universis officialibus et subditis. Cum dilectus noster magister Aço de Lambertaciis, Bononiensis canonicus et decretorum doctor, clericus et nuncius illustrissimi dompni Sancii, regis Castelle, karissimi nepotis nostri, exhibitor presencium litterarum, ad Romanam Curiam accedat pro quibusdam negociis dicti regis Castelle expediendis, mandamus et dicimus vobis quatenus eidem magistro Açoni eundo, stando ac redeundo per terram nostram in viatico supradicto nullum sibi, familie, equitaturis, peccunie aut rebus suis sive libris, impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis, nec lezdam pro predictis exigatis ab eo, set eisdem provideatis, si necesse fuerit, de securo transitu et ducatu quousque fuerit in loco tuto intus terram nostram.

Datum Tirasone XII° kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

739

1284, novembre, 21. Tarassona

El rei Pere ordena al veguer i al batlle de Barcelona que facilitin l'obteniment d'un passatge en un vaixell per a Azzo dei Lambertazzi, canonge de Bolonya i doctor en decrets, que es dirigeix cap a la Cúria papal com a enviat del rei Sanç de Castella.

Reg. 43, f. 73v.

Ed. Wieruszowski 1971: 105.

Reg. Carini 1884: II, 6.

Vicario et baiulo Barchinone. Cum illustrissimus et karissimus nepos noster rex Castelle mitat ad Curiam Romanam discretum virum magistrum Açonem de Lambartaciis, Bononiensis cononicum, decretorum doctorem, exhibitorem presencium, pro quibusdam suis negociis in dicta Curia expediendis, et ipse rex nobis scripserit quod eidem magistro securum ducatum per mare concedere deberemus, vobis et cuilibet vestrum mandamus quatenus procuretis et faciatis taliter quod in primo navigio seu vassello quod ire contigerit versus Ianuam, Pisam, Cornetum vel civitatem Romanam, ubi magis dicto magistro Açoni placuerit et elegerit, ipse magister Açon cum familia sua, libris et rebus aliis omnibus, et pecunia sua, libere et secure absque aliquo salario transfretari valeat in navigio supradicto. Hoc enim gratum habemus et acceptum. Et si contra hoc impedimentum sibi per aliquos fieret, nobis quamplurimum displiceret.

Data ut supra [Tirasone XI° kalendas decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

740

[1284], novembre, 22 (?). Tarassona

El rei Pere demana al rei Sanç de Castella que consideri amb mercè el cas de Ferrando Ibáñez, ferit pels seus enemics abans d'entrar al seu servei a la frontera amb Navarra.

Vària de Cancelleria 403, f. 5v.

Al rey de Castiella. Sepades que Ferrant Yváinnes (?) de Soria, antes que fuese en nuestro ser[vici]o en la frontera de Navarra, rec[e]bió danno de sus enemigos, et nos mandamos los restar [e]n [T]araso[na] fata que vos y [a]cudiéssedes, después que al uno

de [...] [Nav]arra maior (?) danno non fiso [...] de [S]aragosa (?), et agora [...] entendido que vos [...] [...] [...]devedes, por que vos rogavades que vos querades oir su [...] et que [...] con ello. Et [...] [...] que [...] cosa [...] [...] [...]erto que vos que li (?) ayades mercé de gracia, que nos vos [tenrem?]os que gradeser.

Data Tirasone X^o (?) kalendas (?) decembris [anno Domini M^oCC^oLXXX^oquarto].

741

[1284], novembre, 23. Tarassona

El rei Pere mana a tots els seus oficials que donin a fra Juan Marco tots els béns eclesiàstics de Navarra que han estat requisats pels almogàvers perquè siguin restituïts.

Reg. 43, f. 75r.

Iusticie, iudicis, iuratis ac universis aliis officialibus et subditis nostris ad quos presentes pervenerint. Cum nos velimus et mandemus restitui libros, calices et omnia alia appareamenta ecclesiastica que almogaveri et alii de familia nostra extraxerint de Navarra, quando nos ibidem intravimus, et aportaverint in terram nostram, dicimus et mandamus vobis quatenus ubicumque dicta appareamenta eccliaistica inventa in iurisdiccione cuiuslibet vestrum fuerint, faciatis dari et tradi fratri Iohanni Marcho, priori domus Cesarauguste de Roncisvallibus, per quem predicta tornari mandamus in Navarram, et restitui ecclesiis de quibus invenerit predicta fore levata.

Data Tirasone IX° kalendas decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

742

[1284], desembre, 9. Barcelona

L'infant Alfons, a instància d'Alfons, fill del difunt infant Ferran, enfranqueix Pere de Clariana, de Prades, del pagament de tributs, així com el rei Pere havia enfranquit el seu pare Arnau de Clariana.

Reg. 62, f. 102r.

Noverint universi quod nos infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, ad instanciam et preces incliti dompni Alfonsi, filii dompni Fferrandi, quondam filii illustris regis Castelle, enfranquimus et liberum ac franchum facimus vos Petrum de Cleriana, habitatorem de Pratis, quamdiu nos teneamus montaneam de Pratis, a toto eo quod dare seu contribuere teneamini in illis quinque milibus solidibus quos ab hominibus montanearum de Pratis et de Siurana recipere debemus quolibet anno pro questia, et generaliter ab omni alia questia, hoste, cavalcata, cena seu qualibet alia exaccione regali quam nos predictis hominibus montanearum de Pratis aliquo tempore faciamus, de quibus omnibus dominus rex pater noster enfranquivit Arnaldum de Clariana, patrem vestrum, in vita sua. Hanc autem franquitatem vobis facimus sicut melius dici potests ad vestrum bonum intellectum. Mandantes baiulis et locum nostrum tenentibus in predictis montaneis, ac portariis et universis aliis oficialibus nostris quod predicta vobis observent et faciant inviolabiliter observari quamdiu nos teneamus dictam montaneam, ut superius continetur.

Datum Barchinone VI° idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Signum infantis Alfonsi et cetera.

Testes sunt : Gilabertus de Crudiliis, Gilabertus de Scintiliis, Bernardus de Scintiliis, Raimundus de Capraria, Iacobus de Besora.

743

1284, desembre, 10. Albarrasí

El rei Pere ordena a Corrado Lancia, porter major i mestre racional, que, un cop arribat a Granada, comprovi si Berenguer Bou i Guillem Moliner, de València, amb homes, béns i vaixells hi són presoners, i si n'hi ha d'altres, i que els faci alliberar.

Reg. 43, f. 82r.

Viro nobili et dilecto Corrado Lancee, maiori hostiario nostro ac magistro rationali curie nostre. Mandamus vobis quatenus incontinenti cum fuerit(is) Granate certificetis vos si Berengarius Bovis vel marinarii sui et lignum suum, et homines Guilelmi Molinerii et lignum suum, cives Valencie, fuerunt capti et detenti per aliquos de dominacione regis Granate, et ipsos cum eorum bonis, et quoslibet alios de dominacione nostra quos inveneritis fuisse

captos et detentos per aliquos de dominacione dicti regis Granate, sub Pace et Treuga recuperetis a dicto rege Granate, secundum quod iam super hoc fecistis memoriale.

Data ut supra [in Albarrazino V^o idus decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

744

[1284], desembre, 11. Barcelona

L'infant Alfons mana a Arnau de Cabrera, senyor de Massanet, que torni a Guglielmo della Volta, genovès, que es troba treballant per al rei, totes les propietats i béns que li ha robat i encara té, després d'haver-lo alliberat.

Reg. 62, f. 104r.

Arnaldo de Capraria, domino Massaneti. Intelleximus quod vos nuper cepistis inter loca de Pontons et de Figueres Guilelmum de la Volta, civem Ianue, et familiam suam et res quas secum ducebat. Hunc Guilelmum, ut intelleximus, postea liberastis, retentis tamen rebus predictis. Unde, cum dictus Guilelmus venisset ad dominum regem patrem nostrum pro quibusdam negociis pro domino rege facientibus et rediret inde, et nos teneamur multum dicto Guilelmo, pro eo quia ipse et omnes alii de parentela et parte sua habitantes in civitatem Ianue tractant et procurant pl[u]ra que ad domini regi et nostri cedunt commodum et honorem, et dictus Guilelmus sit sub guidatico domini regis, cum carta sigillo suo pendentis sigillata, mandamus et dicimus vobis, ex parte domini regis et nostra, quatenus incontinenti, visis presentibus, tradatis et restituatis dicto Guilelmo de la Volta, vel Guilelmo de Vallemanya latori presencium, quem ad vos mittimus pro predictis, omnes res quas tenetis et cepistis a dicto Guilelmo de la Volta. Alias, nisi hoc feceritis, significamus vobis pro certo quod inpigeret multum dominum regem et nos, et daremus vobis hoc intelligi et cognosci.

Data Barchinone III° idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Super predictis fuit scriptum Bernardo de Peratayllada, vicario Barchinone, narratione premissa ut in supra proxima littera continetur, quod si dictus Arnaldus de Capraria, occasione dicti mandamenti, nollet restituere res predictas, quod procedat contra Arnaldo et bona sua, et faciat taliter quod dictus Guilelmus de la

Volta, vel Guilelmus de Vallemanya pro eo, habere et recuperare possit res predictas. Et facta sibi restitutione de predictis, provideat in dicto Guilelmo et familie sue per terram dicti domini regis de securo transitu et ducatu.

Data ut supra.

Super premissis fuit missa littera /simile\ deprecatoriam Dalmacio, vicecomiti de Rochabertino.

Data ut supra.

745

1284, desembre, 12. Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, escriu novament al papa perquè vol enviar-li uns nous ambaixadors. Es queixa que els precedents van ser tots interceptats i fets presoners, alguns fins i tot morts.

Reg. 47. f. 131r.

Ed. Cingolani 2006: 736.

Reg. Carini 1884: II, 57.

De infrascriptis fuerunt nuncii frater Ffranciscus, comandator de Ascone, et Petrus Sancier, canonicus Tutelanus.

Sanctissimo patri in Christo ac domino, domino Martino, divina providencia sacro sancte Romane Ecclesie summo pontifici, Petrus Dei gratia Aragonum et Sicilie rex, pedum oscula beatorum, et devotum ac debitum cum omni reverentia famulatum. Sanctitatem vestram volumus non latere quod, licet diu desideravimus, et non sine multa diligentia, pro negociis que nos contingunt ad Romanam Curiam procuratores pluries mittere curaremus, numquam tamen ipsis procuratoribus ad eandem Curiam securus aditus patuit vel accessus, immo quotquot per nos missi fuere capti et male tractati extiterunt, procuratoriis litteris et omnibus rebus aliis spoliati, de quo dolemus plurimum, novit Deus, quia ultra quam nos vellemus et in votis habuimus, est ex causa huiusmodi retardata nostrorum missio nunciorum. Cum igitur pro eisdem nostris negociis reliгиозum fratrem Ffranciscum, de ordine milicie Templi, comandatorem domus de Azcone, et dilectum Petrum Sancier, canonicum Tutelanum, clericum domus nostre, comisso eis procuracionis officio, ad pedes vestre beatitudinis destinamus, eandem sanctitatem vestram obsecramus in Domino humiliter et devote quatenus, ex officio vestre benignitatis, memoratis procu-

ratoribus nulla contradiccionis obstacula detineant, vestre liberalis gracie hostium inapertum, et vos, sicut pius dominus et pater misericors, pie dignemini eosdem procuratores audire et eos in suis iustis petitionibus favorabiliter exaudire, credentes, si placet sanctitati vestre, eisdem vel eorum alteri de hiis que ex parte nostra coram vestra presencia duxerint referenda.

Data in civitate de Albarrazino IIe idus decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

746

[1284], desembre, 12. Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, es dirigeix novament al col·legi cardenalici per avisar que ha enviat uns nous ambaixadors a la Cúria, i per demanar que els escoltin i ajudin.

Reg. 47. f. 131r.

Ed. Cingolani 2006: 736-737.

Reg. Carini 1884: II, 57.

Venerabilibus in Christo patribus cetui cardinalium reverendo, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, salutem et devotam reverentiam cum honore. Ad noticiam vestri sacro sancti collegii presentium tenore deducimus quod, quamquam nos alias, cum multa diligentia et cautela, per marem et per terram nostros procuratores ad Romanam Curiam pro causis et negociis nostris, que in eadem Curia nos contingunt, pluries mittere curavimus, ipsi tamen procuratores, post iter arreptum, actenus non potuerunt evadere manus et insultus nostrorum hostium, et illorum qui nobis adversantur cotidie, nec ad vestram presenciam pervenire. Verum, cum pro eisdem negociis, adhuc etiam iterato non sine magno periculo, religiosum fratrem Ffranciscum, de ordine milicie Templi, comandatorem domus de Azcone, et dilectum Petrum Sancii, canonicum Tutelanum, clericum domus nostre, comisso eis procurationis officio, ad eandem Curiam destinemus, exuberanciam vestre benignitatis instanter requirimus et rogamus quatenus predictis procuratoribus vel eorum alteri super hiis que ex parte nostra reverendo cetui vestro retulerint fidem adhibentes plenariam, eos tanquam pii patres et providi dignemini clementer audire, ac etiam nos per ipsos in nostris iustis petitionibus prosequi graciose.

Data in civitate de Albarrazino pridie idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

[1284], desembre, 12. Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, presenta les lletres credencials dels seus ambaixadors adreçant-se singularment a cada cardenal i demanant ajuda i consell per als seus nuncis.

Reg. 47. f. 131v.

Reg. Carini 1884: II, 57.

Reverendo in Christo patri domino Bencevenyna, divina providencia episcopo Albanensis, sacro sancte Romane Ecclesie cardinali, Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, salutem et sincere dilleccionis effectum. Magnifice paternitati vestre presentibus intimetur quod, super negociis que nos contingunt in Romana Curia, religiosum fratrem Ffranciscum, de ordine milicie Templi, comendatorem de Azcone, et dilectum clericum et familiarem nostrum Petrum Sancii, canonicum Tutelanum, exhibitores presencium, ad eandem Curiam duximus destinandos. Ideoque reverendam paternitatem vestram, de qua plene confidimus, attente requirimus et rogamus quatenus, ex officio vestre solite bonitatis, prefatos procuratores, quo ad effectum iusticie comendatos habentes, super expedicionem dictorum negociorum nostrorum eisdem velitis, salva honestate vestra, vestrum favorem, consilium et auxilium impartiri. Et credatis eisdem vel eorum alteri, si placet, de hiis que ex parte nostra vobis duxerint referenda.

Data in civitate de Albarrazino IIe idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Similis domino Ancherio, divina providencia tituli Sancti (*sic*) Prachedis sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Similis domino Comiti, divina providencia tituli Sancte Prudentiane sacro sancte Romane Ecclesie prebitero cardinali.

Similis domino Latino, divina providencia episcopo Hostiensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis domino Hugoni, divina providencia tituli Sancti Laurenci in Lucina sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Similis domino Godoffredo, Sancti Georgii ad Velum aureum sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis domino Iordano, Sancti Eustrachii (*sic*) sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali

Similis domino Geraldo, episcopo Sabinensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis domino Iacobo de Columpna, (Sancte Marie) in via Lata sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis domino Bernardo, episcopo Portuensis sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis fuit missa domino Matheo, (Sancte Marie) in Porticu sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis domino Iacobo de Sabello, Sancte Marie in Cosmedi sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis domino Gervasio, sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Similis domino Iohanni, tituli Sancte Sicilie (*sic*) sacro sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali.

Similis domino Ieronimo, episcopo ~~Albanensis~~ /Prenestino\ sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

Similis domino Benedicto, Sancti Nicholay in Carcere Tulliano sacro sancte Romane Ecclesie diachono cardinali.

Similis domino Ordonio, episcopo Tuscolano sacro sancte Romane Ecclesie cardinali.

748

[1284], desembre, 12. Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa Federico, fill de Guido Novello, que ha enviat uns nous ambaixadors, li demana que cregui allò que li diran i que els ajudi. Tramet la mateixa carta a altres nobles italians.

Reg. 47, f. 132r.

Reg. Carini 1884: II, 57-58.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, nobili viro et sibi karissimo Frederico, filio domini Guidonis Novelli, in Tuscia comiti palatini, salutem et dileccionem sinceram. Quia credimus vos ad leticiam renovari quociens de salute et statu nostro vobis felicia nunciantur, s[i]lgnificamus vobis nos, per Dei gratiam, plena vigere corporis sanitate, quod de vobis audire plurimum affectamus, dileccionem vestram rogantes attente quatenus latoribus presencium credatis super hiis que vobis ex parte nostra duxerint referenda, habentes ipsos recomendatos, si placet, nostri gracia et

amore, et ipsos in hiis in quibus vos requisierint, prout de vobis confidimus, dirigatis.

Data in Albarrazino IIe idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Similis domino Gudoni Novello, Dei gracia comiti in Tuscia palatini.

Domino Bertoldo, quondam domini Urssi filio.

Nobili Guidoni, comiti de Monteferetro (*sic*).

Nobili viro Mamfredo, filio domini Guidonis Novelli in Tuscia comiti palatini.

Nobili viro Guidoni, filio domini Guidonis Novelli in Tuscia comiti palatini.

Nobili viro Guilelmo, marchioni Montisferrati, affini suo.

Nobili viro Thome, marchioni Salucii.

Nobili viro comiti Albertino de Landa.

Nobili viro domino Terlaco de Arcio.

Discreto viro Iohanni de Orto de Arcio, legum doctori.

Religioso viro fratri Berengario de Crudiliis, domini pape penitenciario.

Hugoni de Mathaplana, Marssiliensis preposito.

749

[1284], desembre, 12. Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa el jurisperit Ramon de Pont que ha enviat uns nous ambaixadors, li demana que cregui allò que li diran i que els ajudi. Tramet la mateixa carta a altres personatges.

Reg. 47, f. 132r.

Reg. Carini 1884: II, 58.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, dilecto et discreto viro Raimundo de Ponte, iurisperito, salutem et dileccionem. Noveritis quod nos mitimus ad Romanam Curiam pro negociis nostris ~~dilectos clericos nostros~~ religiosum virum fratrem Franciscum, de ordine milicie Templi, et Petrum Sancii, dilectum clericum et familiarem nostrum, canonicum Tutelanenum, latores presencium. Quare rogamus vos quatenus eisdem vel eorum alteri credatis super hiis que ex parte nostra vobis duxerint referenda, habentes ipsos

recomendatos nostri gracia et amore, et ipsos in hiis in quibus vos requisierint, prout de vobis confidimus, dirigatis.

Data in Albarrazino pridie idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Similis domino Clerico, utriusque iuris professori.

Petro de Ulzinellis, archidiacono Terrachonensis.

Magistro Bernardo Galcerandi.

Plebano de Castelione.

Philipo, canonico Astensis.

750

1284, desembre, 12. Albarrasí

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, nomena Francesc sa Tallada, fratre del Temple i comanador d'Ascó, i Pedro Sánchez, canonge de Tudela, ambaixadors seus a la Cúria romana.

Reg. 47, f. 132v.

Reg. Carini 1884: II, 58.

Noverint universi quod, cum nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, pluries mitere curaverimus et frequenter nostros sollempnes nuncios et procuratores ad Romanam Curiam ad deffendendum ius nostrum, et hostendendum et docendum de ipso super quibusdam que in dicta Curia, in nos insontes et ignorantes, sunt contra Deum et iusticiam, attemptata, et ex dictis nostris nunciis et procuratoribus aliqui capti fuerint in vinculis et retenti, et litteras ac rebus aliis spoliati, et aliqui etiam interfecti, volentes dare intelligi illi qui est cordium cognitor et scrutator et mundo universo bonam voluntatem nostram et rectum propositum quod in predictis habemus, iterum ad dictam Romanam Curiam nostros speciales nuncios retemptavimus destinare. Quapropter nos Petrus, Dei gracia rex predictus, facimus et ordinamus atque constituimus certos et speciales procuratores nostros religiosum fratrem Franciscum, de ordine milicie Templi, et Petrum Sancii, exhibitores presentis procuratorii, quilibet eorum in solidum, ita quod non efficiatur melior condicio occupantis, ad petendum nomine procuratorio coram summo pontifice et venerando cetui cardinalium, et coram quolibet seu quibuslibet eorundem, ducatum, conductum seu securitatem prestandam sibi et nunciis et procuratoribus nostris aliis quos ad eandem Curiam destinare

ordinavimus super negociis supradictis, ut, absque impedimento aliquo emulorum et lesione personarum, possint tute nostre legacionis officium exercere in Curia supradicta, et ad faciendum omnia alia et singula que circa predictam securitatem petendam fuerint procuranda et que posset facere aliquis verus et legitimus procurator. Promitentes nos ratum et firmum perpetuo habituros quicquid per ipsos procuratores vel eorum alterum in predictis vel circa predicta factum, dictum fuerit seu etiam procuratum. Et ut predicta omnia maiori gaudeant firmitate, presens procuratorium sigilli nostri maioris pendentis munimine fecimus sigillari.

Datum in civitate de Albarrazino IIe idus decembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

751

[1284], desembre, 13. Albarrasí

El rei Pere demana a Ramon de Riusec que li porti deu mil morabatins en moneda de Burgos que necessita per a les entrevistes amb el rei de Castella.

Reg. 51, f. 47v.

Petrus, Dei gracia et cetera, fideli suo Raimundo de Rivosicco, salutem et grariam. Cum inter illustrem regem Castelle et [nos] infra paucos dies viste debeant celebrari, propter quod habemus necesse denariis burgalensibus de Castella, [dicimus] et mandamus vobis quatenus ematis ad opus nostri incontinenti decem mille morabetinis dicte monete burgalensis, et si tantam [quan]titem non inveneritis, mitatis nobis residuum in duplis de Castella, quam totam quantitatem in burgalensibus et in duplis mitatis incontinenti per [cer]tum nuncium vestrum simul cum Arnaldo Cortit, presencium portatore.

Data in Albarra[zino] idus decembris [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

752

[1284], desembre, 17. Terol

Ordre a Guillem de Roca de pagar Pedro Sánchez de Uncastillo, que el rei envia en missió secreta.

Reg. 52, f. 83r.

Guilelmo de Rocha. Quod solvat Petro Sancii de Uncastiello, quem dominus rex mitit secrete, XC solidos IIII denarios iacensium pro quitacione sua usque ad diem dominicam tercium mensis decembris.

Data Turolii XVI° kalendas ianuarii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

753

[1285], gener, 3. Terol

Ordre a Ramon de Riusec que armi un bergantí i una barca per a Corrado Lancia, que ha d'anar a veure el rei de Granada. A Corrado es diu que si Ramon de Riusec no vol complir l'ordre, que bestregui la quantitat necessària, que el rei la hi tornarà.

A Reg. 52, f. 85r.

B Reg. 58, f. 1r.

Raimundo de Rivosicco. Quod, cum dominus rex mitat per marem Corradum Lancee ad regem Granate, et pro eo mandat dominus rex armari unum lembum et unam barcam, quo ipse Raimundus donet necessaria ad faciendam armationem predictam, et de eo quod inde dederit recipiat albaranum, et quod hoc faciat festinanter.

Data Turolii III° nonas ianuarii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Item, fuit scriptum dicto Corrado quod, nisi dictus Raimundus de Rivosicco nollet complere ad legationem predictam, quod ipse Corradus manulevaret illud et dominus rex promis[it] solvere illud eis.

Data ut supra.

754

1285, gener, 5. Terol

El rei Pere estableix i promet a Clemence de la Naye, governador de Navarra, algunes condicions contra les roberies mentre duri la guerra amb Navarra.

Reg. 43, f. 97r.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia et cetera, statuimus et ordinamus ac eciam promittimus vobis Clemencio de la Naya, gubernatori Navarre, absenti tanquam presenti, et notario

infrascripto nomine vestro, et omnium quorum interest, quod, si forte aliqui de Navarra exient cum equis vel rebus aliis quas furatus esset domino suo, quod non recolligantur in regno nostro Aragonie cum ipsa ropperia, immo ropperia ipsa restitueretur domino suo.

Item, volumus et concedimus quod pro aliquos subditos nostros non capiantur in regno Navarre pueri de XIII annis et infra.

Item, quod aliqua mulier non capiantur vel forcietur in regno Navarre per homines nostros, set si forte aliquae mulieres vellent se tranferre de uno regno ad aliud, sit licitum eis facere istud.

Item, volumus quod, si forte aliqui de Navarra, qui inculparentur de prodicione, venirent in terram nostram, quod nos vel subditos nostros non sustinantur, nisi forte vellunt se salvare ad ius et ad fidem.

Item, volumus et eciam prohibemus ne per aliquos subditos nostros dicantur verba inonesta vel vituperia de aliqua honorata persona in regno Navarre.

Et predicta omnia promitimus facere observari et ea prohiberi per omnia loca frontariarum regni nostri Aragonie sub pena corporis et bonorum illorum qui contra predicta venirent vel in aliquo attemptarent dum guerra duraverit inter nos et regnum Navarre.

Datum Turolii nonas ianuarii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

755

[1285, gener, 5. Girona]

L'infant Alfons demana a Ponç Hug, comte d'Empúries, que li envii dos homes que ha fet presoners per retenir homes del rei de Mallorca, perquè són homes del rei.

Reg. 62, f. 110v.

Viro nobili Poncio Hugonis, comiti Impuriarum. Intelleximus quod vos tenetis captos Guilelmum Cerviani et en Vassal, qui f[u]er[un]t inventi facientes pignora in iuridiccione vestra hominibus regis Maioricarum. Unde, cum dictos homines sint domini regis patris nostri, rogamus vos quatenus <inmittas> mittatis eos ad nos, quin[imo?] nos tenebimus et [ten]emus eos [...] [...]ei querelantibus de eis, ra[ci]onibus supradicti[s].

[Data ut] supra [Gerunde nonas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

756

[1285], gener, 18. Montreal

*El rei Pere accepta com de la seva casa Filippo Buonaventura da Siena, familiar del cardenal Latino, i emet un guiatge en favor seu.*¹

Reg. 43, f. 110r.

Reg. Carini 1884: II, 9.

Nos Petrus, et cetera, recipimus vos dilectum et familiarem nostrum Philipum Bonaventura, de Senis, familiarem domini Latini, sacro sancte Romane Ecclesie cardinali, pro nostro et de domo et familiam nostram, et volumus ac vobis concedimus per presentes quod, quandocumque in nostro servicio fueritis seu steteritis, aut stare volueritis in domo nostra, habeatis porcionem et alia beneficia a nobis sicut alii de nostra familia habent. Mandantes officialibus nostris quod tanquam familiarem nostrum et de domo nostra vos recipiant ad ea honorifice sicut decet.

Data in Montereali XV° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Universis officialibus et aliis. Quod cum dictus dominus rex receperit predictum Philipum sub sua custodia et guidatico speciali, quod eidem, /familie, equitaturis vel rebus suis,\ in exeundo de terra regis, stando vel redeundo nullum impedimentum vel contrariu faciant nec fieri permitant racione pedagogii, lezde, passatici vel alia qualibet racione, immo provideant ei, si necesse fuerit de securo transitu et ducatu.

Data ut supra.

1. *L'11 de febrer l'infant Alfons mana a Ismael de Portella que doni a Filippo cent sous (reg. 71, f. 161r).*

757

[1285], gener, 29. Girona

L'infant Alfons transmet a Jaume, rei de Mallorca, les queixes de l'abat de Sant Joan de les Abadesses, relatives a la impossibilitat de cobrar les rendes que el monestir té al Rosselló i a la Cerdanya, i al fet que Arnau de Saga, amb homes seus i del rei, ha depredat els homes de Tegurà, Pardines i Ribes i altres llocs de l'abadia, per això li demana que li siguin tornats els béns robats i li sigui permès cobrar les rendes del monestir.

Reg. 62, f. 120r-v.

Illustri regi Maioricarum Iacobo, et cetera. Noveritis quod, ex parte abbatis Sancti Iohannis de Abbatissis, nobis hostensum est quod vos occupastis et emparastis eidem redditus et exitus quos dictus abbas et monasterium predictum recipiebant et recipere consueverunt infra limites comitatum Rossilionis et Ceritanie. Monstratum etiam extitit coram nobis, ex parte dicti abbatis, quod Arnaldus de Saga cum quibusdam militibus et peditibus armatis, et etiam cum quibusdam aliis hominibus vestris, venerunt et insultum fecerunt apud Treuguranum, locum monasterii predicti, et ibidem interfecerunt et vulnerarunt aliquos homines dicti loci, ac etiam ibidem multa dampna et maleficia intulerunt, asportando secum boves, arietes, oves, vaccas et alia bona mobilia hominum dicti loci, que maleficia dictus abbas extimat a[d] V^e mille solidos. [I]psam predam, u[t] dicitur, s[e]pdictus Arnaldus de Saga, cum aliis supradictis, tornavit in terra vestra. [...] [...] [...] fuit nobis per dictum abbatem quod homines vestri de Pardinis, et de Rippis et de Queralbs cum armis venunt pluries ad Aguasiam, Sozrocham et Fagonellam, loca dicti abbatis et monasterii supradicti, et ibidem multa malef[i]cia dederunt, et redduxerunt oves et arietes qui erant in locis predictis. Que maleficia seu dampna dictu[s] abbas extimat ad tria milia solidorum. Unde, cum dictus abbas sit paratus, ut asserit, stare iuri super omnibus querimoniis quas ab ipso habeatis, rogamus vos quatenus dicto abbati restitui faciatis redditus supradictus et alia dampna et maleficia sibi illata in locis predictis, ut superius continetur, et regraciabimur vobis multum.

Data Gerunde IIII° kalendas februarii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

758

[1285], gener, 30. Roda d'Isàvena

El rei Pere informa Blanca, vídua de l'infant Ferran, que ha fet retenir el missatger que havia enviat amb cartes per als seus fills, els infants Alfons i Ferran, perquè no vol que ningú, sense el seu coneixement, entri en contacte amb els dos infants.

Reg. 47, f. 132v-133r.

Reg. Carini 1884: II, 58-59.

Dompne Blanche, incliti infantis dompni Fferrandi olim uxori. Significamus vobis quod officiales nostri qui sunt cum inclitis infantibus dompno Alfonso et dompno Fferrando, nepotibus nostris

filiis vestris, retinuerunt Petrum Garcie quem cum litteris vestris ad dictos infantes miseritis, et ipsum nobis miserunt. Et quia dictus nuncius absconse venerat, placuit nobis quod retentus fuit, cum non habeamus pro bono quod persone extranee nec aliqui nuncii cum litteris intrent terram nostram nec ad dictos infantes accedant tali tempori absque nostra licencia speciali, maxime etiam cum ad partes Ffrancie aliqui nostri nuncii accedere non possint secure. Videtur enim nobis quod, si vos vel alius habetis aliqua significare infantibus supradictis, primo fieri debeat constancia inde nobis. Unde, volentes vos certificare super hoc, incontinenti dictum nuncium vestrum absolvi mandavimus et ad vos miti, simul cum Iohanne Petri, latori presencium, homine nostro, cum quo mittere poteritis nuncium vestrum et dictis filiis vestris significare ea que velitis, vel alias in partibus nostris volueritis nos facturos. Nec de hoc debetis vos in aliquo excusare, nam quandocumque ad ipsos filios vestros, vobis partes nostras aliquid volueritis intimare, dummodo inde nos requiratis, nobis illud plurimum complacebit, rogantes vos quatenus de salute et statu vestro nos per dictum hominem nostrum certificetis, nos autem et predicti filii vestri, per Dei gratiam, plena sospitate vigemus.

Data in Roda tercio kalendas februarii [M°CC°LXXX°IIII°].

759

[1285], gener, 31. Alagó

El rei Pere mana a Ramon de Riusec que doni a Ferrer de Cloquer els diners per les despeses dels infants de la Cerda.

Reg. 58, f. 5r.

[*Al marge:*] Valencie.

Raimundo de Rivosicco. Intelleximus quod vos non solvistis aliquid Fferrario de Cloquerio de illa quantitate quam mandavimus sibi solvi ad opus expense infantuum de Castella, pro eo quia non specificaveramus certam quantitatem in litteris nostris. Quare mandamus vobis quatenus solvatis dicto Fferrario ad opus expense ipsorum infantum duo milia solidorum regalium, et audiat inde compotum ab eodem. Et nichilominus tradatis ei aliquam quantitatem idoneam ad opus expense predictae.

Data in Alagone IIe kalendas februarii [M°CC°LXXX°IIII°].

760

[1285], febrer, 5. Girona

L'infant Alfons demana a Dalmau de Rocabertí que doni guiatge a Filippo di Buonaventura, de Siena, de la família del cardenal Latino.

Reg. 62, f. 124r.

Viro nobili et dilecto Dalmacio de Rochabertino. Cum dominus rex pater noster receperit dilectum et fidelem nostrum Philipum de Bonaventure, de Senis, presencium exhibitorem, familiarem domini Lantini (*sic*) cardinalis, sub sui proteccione, comenda et guidatico speciali, rogamus vos quatenus eidem et familie sue usque ad Velonum de securo transitu et d[u]catu provideri facia[ti]s nostris precibus et amore, et regraciabimur vobis multum. Rogamus vos preterea quatenus certificetis nos de vestris [n]egociis et arditis.

Data Gerunde nonas februarii [M°CC°LXXX°III°].

761

[1285], febrer, 9. Saragossa

Es registra l'ordre a Aaron Abinafia i a Domingo de la Figuera que enviïn virtualles per a les entrevistes que el rei ha de celebrar a prop d'Aranda amb el rei de Castella.

Reg. 58, f. 5r.

[*Al marge:*] Aragonie.

Scripsimus Aaron Abinaffia quod mitat, racione vistarum que celebrari debent cum rege Castelle apud Aranda, panem decoctum et farinam, ita quod qualibet die possit habere dominus rex C solidatas panis cocti, et vinum et cibatum ad sufficienciam.

Data Cesarauguste V° idus februarii [M°CC°LXXX°III°].

[*Al marge:*] Aragonie.

Item, scripsimus Dominico de la Figuera quod mitat quingentos congres, et mille merluz, et duo honera de frayta, et mille arenes, et unum quintale de balena et pisces recentes, si poterit invenire.

Data ut supra.

762

[1285], març, 4. Saragossa

El rei Pere concedeix uns diners a Ferrando Pérez de Pina en compensació de les propietats a Serón i Montegaudó que el rei de Castella li ha embargat i ocupat.

Reg. 58, f. 11r.

[Al marge:] Aragonie.

Nos Petrus, et cetera, in esmendam et compensationem rerum que vos dilectus noster Fferandus Petri de Pina habebatis in Castella, videlicet in Serone et Monteacuto, que quidem emparata et occupata sunt vobis per illustrem regem Castelle, damus et assignamus vobis donec ea recuperaveritis tria mille solidos iacensium, videlicet mille CC solidos super decimis ecclesiarum de Castellario et de Pola, et super fructibus possessionum earundem ecclesiarum quos Petrus Martini de Arthesona, olim iusticia Aragonie, habebat et percipiebat in eisdem, ita quod, deductis expensis faciendis necessario de ipsis decimis, residuum, quantumcumque sit, recipiatis in solum dictorum mille CC solidorum; item, assignamus vobis illos mille solidos quos Bartholomeus Tarin nobis dare tenetur quolibet anno pro tributo locorum de Deslibol et de Miranda; item, DCCC solidos in redditibus episcopalibus domus Cesarauguste, mandantes omnibus illis qui solvere habent predicta seu parte eorum quod vobis vel cui volueritis respondeant de predictis tanquam nobis respondere tenerentur, et si forte esset episcopus Cesarauguste, vel alias contingeret quod ex presenti assignacione nostra non possetis habere dictos denarios seu partem eorum, promittimus vobis quod eos vel partem que vobis deficeret assignabimus vobis in aliis locis nostris ubi ipsos possitis habere.

Data Cesarauguste IIII° nonas marcii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

Item, scripsimus conciliis de Pola et de Castellario quod de dictis decimis responderent predicto Fferando Petri vel cui vellet.

Data ut supra.

Item, Bartholomeo Tarini quod de dicto tributo locorum de Deslibol et de Miranda responderet eidem Fferando Petri iuxta tenorem tributi et terminis comprehensis ad solvendum ipsum,

Data ut supra.

Item, arrendatori seu tenenti domum Cesarauguste quod solvat dicto Fferando Petri dictos DCCC solidos annuatim in festo Sancti Michaelis.

Data ut supra.

763

1285, març, 12. Osca

El rei Pere mana a Gil Pérez de Ejea que capturi qualsevol clergue que vagi a Navarra o en vingui.

Reg. 56, f. 25v.

Dilecto suo Egidio Petri de Exea. Mandamus vobis quatenus quoscumque homines inveneratis intrantes de Aragonia in Navarram vel exeuntes de Navarra intrantes in Aragoniam, si fuerint clerici vel ordinati, ipsos capiat et captos et bene custoditos teneatis quousque mandatum nostrum habeatis super eo, et si fuerint layci, ipsos incontinenti interficiatis. Mandantes per presentes officialibus et subditis nostris quod super hoc nobis donent consilium et iuvamentum.

Datum Osce IIII° idus marcii, anno Domini M^oCC^oLXXX^o quarto.

764

[1285], març, 15. Osca

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà que doni vint sous a dos nuncis del rei de Portugal.

Reg. 58, f. 13v.

Mandamus dari per Bernardum Scribe duobus nunciis regis Portugalie viginti solidos iaccenses pro expensa.

Data Osce idus marcii [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

765

[1285], març, 18. Girona

L'infant Alfons mana a Ramon d'Orcau, veguer de Cervera, que sobreseguí la citació Arnau de Cabrera i altres per haver dut presoner un home del rei de Mallorca en espera del que digui el rei.

Reg. 62, f. 138r.

Raimundo de Orchau, vicario Cervarie, vel eius locum tenenti in vicaria Ausonie. Intelleximus ex parte nobilis Bernardi Hugonis

de Serralongua quod vos citatis Arnaldum de Capraria, pro eo quia sustinet Iacobum de Pratis, Arnaldum de Casadella, Mencaonum de Relat et Simonetum de ~~Relato~~ Porticu, qui ceperunt et captum duxerunt, ut dicitur, quendam hominem de terra regis Maioricarum in iuridiccionem dicti Arnaldi. Unde, cum dictus Bernardus Hugonis sit in guerra cum rege Maioricarum, et dictus Arnaldus sit valitor dicti Bernardi, mandamus et dicimus vobis quatenus secrete supersedeatis citare dictum Arnaldum et alios supradictos, usque quo dominus rex pater noster sit in partibus Catalonie constitutus, et tunc significetis illud domino regi, et deinde faciatis secundum quod ipse vobis mandaverit faciendum.

Data Gerunde XV° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

766

[1285], març, 19. Girona

L'infant Alfons mana que Guillem de Castelló i Pere Albesa puguin vendre el seu botí.

Reg. 62, f. 139v.

Universis ad quos presentes pervenerint. Cum Guilelmus Castilionis et Petrus de Albeza armaverint quandam galiotam in Terrachona contra inimicos domini regis patris nostri, quam nunc adduxerunt apud Loretum, mandamus vobis quatenus (cum) ad loca vestra pervenerint permittatis ibi esse et habere empcionem et vendicionem, et ipsos non impediatis vel detineatis, dum tamen non inferant dampnum alicui de terra <de terra> dicti domini regis vel aliquis qui non sint in guerra cum dicto domino rege vel nobis.

Data Gerunde XIII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIII^o].

767

[1285], març, 20. Lleida

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè pagui a Dalmau de Sant Martí les despeses del viatge a Toledo.

Reg. 58, f. 15v.

[Al marge:] Cathalonie.

Bernardo Scribe quod donet Dalmacio de Sancto Martino racione expensarum usque Toletum XL solidos iaccenses.

In Ilerda XIII° kalendas aprilis [M^oCC^oLXXX^oIIII^o].

768

1285, març, 22. Santes Creus

El rei Pere comunica a Roger de Llúria que Berenguer de Plegamans s'ha presentat davant ell per anar a judici en nom de Guillem Guanícis, acusat d'haver dut a Tunis amb el seu vaixell un nunci de Carles II d'Anjou.

Reg. 56, f. 35r.

Reg. Carini 1884: II, 71.

Rogério de Loria. Quod dominus rex significat ei quod Berengarius de Plicamanibus, nomine procuratori Guilelmi Guanícis, comparuit coram domino rege die iovis in monasterio Sanctarum Crucum paratus stare iuri super denunciacione que fuit facta dicto Rogério quod ipse Guilelmus portaverat in navi sua quendam nuncium Karoli apud Tunicium.

Data in monasterio Sanctarum Crucum XI° kalendas aprilis [millesimo CC^oLXXX^o quarto].

Assignamus die dicto procuratori ad comparendum super dicto negocio ad diem lune post Quasimodo.

769

1285, abril, 4. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, concedeix a Guillem de Merola i Guillem de Vic retenir béns de súbdits del rei de Tunis perquè els oficials de la duana d'aquest li han requisat una certa quantitat de diners i altres mercaderies.

Reg. 56, f. 56r.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, universis officialibus suis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Cum per instrumentum publicum nobis constet quod officiales regis Tunicii de duana occupaverunt et abstulerunt Guilelmo de Merola

et Guilelmo de Vico, mercatoribus Barchinone, quandam quantitatem pecunie, scilicet tres mille et quadringentos et II bizancios, qui habitati fuerant de oleo quod ipsi mercatores portaverant apud Tunicium, et DLXXV buquinas quas emerant ibidem, nosque hominibus nostris in iusticia defficare non possumus nec debemus, concessimus ei licenciam pignorandi res et bona, quecumque et ubicumque invenire poterit, tam in mari quam in terra, de dominatione et terra dicti regis Tuncii et suorum subditorum usque ad quantitatem predictam, et expensarum etiam iuste factarum ratione predicta. Quare mandamus vobis quatenus eidem Guilelmo de Merola super hoc nullum impedimentum vel contrarium faciatis, set in eo impendatis ei, si necesse fuerit, consilium et favorem. Volumus tamen quod pignora que facta fuerint aportet idem Guilelmus, vel aportari faciat, Barchinonam in posse baiuili nostri Barchinone, ut nos de dicta rapina facta ipsi Guilelmi satisfaccionem debita fieri faciamus.

Data Barchinone IIe nonas aprilis anno Domini M^oCC^oLXXXV^o.

770

[1285], abril, 14. Figueres

Es registra l'ordre a Ramon Marquet i Berenguer Mallol d'enviar un vaixell armat a Mallorca perquè porti les cartes del rei a Ramon de Munterols.

Reg. 58, f. 18r.

Raimundo Marqueti et Berengario Mayol. Quod mitant unam barcam armatam ad partes Maiorice ubi intellexit dominus rex Raimundum de Munterols venisse, ut portent litteram quam dominus rex mitit dicto Raimundo de Munterols.

Data apud Figueriis XVIII° kalendas may [M^oCC^oLXXX^o quinto].

771

1285, abril, 14. Figueres

El rei Pere concedeix a Guillem Castelló i Albesa el permís d'armar un vaixell i de fer guerra de cors contra els seus enemics estant al seu servei.

Reg. 56, f. 68r.

Reg. Carini 1884: II, 71.

Guilelmo Castellionis et Albesie. Cum intellexerimus vos venisse ad serviendum nobis in terram nostram cum ligno vestro armato, sciatis quod per presentem literam guidamus et assecuramus vos et dictum lignum, et homines vestros euntes in eodem ad servicium nostrum, cum omnibus rebus vestris et eorum, ita quod per maria et terram nostram possitis vos ire, et predicti homines vestri, salvi et securi non inferendo malum amicis seu beniv[o]lis nostris, set tantum inimicis nostris. Concedentes vobis quod de hiis omnibus quod de inimicis nostris hebere seu adquirere poteritis, possitis tenere campum sive almonetam in quocumque loco volueritis a Terrachona usque ad Turricellam, salva nobis quinta, quam nobis seu officialibus nostris loci ubi tenueritis almonetam dare fideliter teneamini de predictis. Mandantes per presentes universis officialibus et subditis nostris quod super predictis nullum impedimentum vel contrarium vobis faciant nec fieri permittant, set ea observent et observari faciant. Hoc autem guidaticum durare volumus donec nos illud per nostras literas duxerimus revocandum, et ex tunc per decem dies pos(t) revocationem ipsam, infra quos exeatis de terra nostra salvi et securi cum rebus vestris.

Datum apud Figueres XVIII° kalendas madii anno LXXX° quinto.

772

[1285], abril, 19. Figueres

*L'infant Alfons mana a tots els seus vassalls i súbdits que acullin
Guillermo i Bernardo de Longares, que volen causar dany al
rei de França.*

Reg. 62, f. 147r.

Universis vassallis et oficialibus ac aliis subditis domini regis et cetera. Cum Guilelmus de Longarre et Bernardus de Longarre intendunt malum facere subditis regis Francie, et aliis qui cum domino rege patre nostro et cum nobis sunt in guerra, rogamus et dicimus vobis quatenus, cum contingerit predictos vel soc(i)os eorum ve[n]ire ad loca vestra vel terre domini regis patris nostri et nostre cum preda vel maleficiis inimicorum nostrorum, recipiatis

ipsos benigne, et eisdem super predictis nullum impedimentum vel contrarium faciatis vel fieri permittatis.

Data in Figueriis XIII° kalendas madii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

773

[1285], abril, 27. Figueres

Es registra l'ordre a Bernat de Llibià que faci armar un vaixell perquè el rei ha d'enviar en secret un nunci a Fenolleres (a Mallorca?).

Reg. 58, f. 19v.

Bernardo de Libiano. Quod incontinenti faciat armari unam barcam de sex vel octo remis ita quod sit ista nocte apud Fonoyeres, bene armata et victualibus ad octo dies, cum in ea debeat dominus rex mittere nuncium secrete.

Data Figueriis V^o kalendas may [M^oCC^oLXXX^o quinto].

774

1285, abril, 27. Figueres

El rei Pere mana al veguer i al batlle de Barcelona que facin embargar qualsevol mercaderia dels homes de la terra del rei de Mallorca; prohibeix als seus súbdits de comerciar-hi i els diu que si tenen mercaderies en terres del rei de Mallorca, que les portin tot seguit. Tramet la mateixa carta al procurador del regne de València i al justícia de la ciutat, al justícia d'Aragó, als batlles i a les cúries de Lleida, Tortosa, Girona i Tarragona.

Reg. 56, f. 86r.

Reg. Carini 1884: II, 77.

Vicario et baiulo Barchinone. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, faciatis emparari et capi res omnes et merces, debita et comandas quas inveneritis esse hominum terre regis Maioricharum, quas quidem emparas volumus fieri cum duobus probis hominibus legalibus Barchinone simul cum uno tabellone civitatis predictae qui redigat in scriptis dicta emparamenta. Et faciatis publice preconizari per civitatem predictam quod aliqui de iurisdiccione nostra deinceps non vadant ad aliqua loca regis Maioricarum vel mitant aliquas res vel merces suas. Volumus etiam

quod significetis et mandetis quod omnes illi qui habent aliquas res vel merces in aliquibus locis regis predicti, extrahant ipsis inde quam cicius poterint. Et super hoc ultimo capitulo consulatis consiliarios Barchinone, et sive per preconizacione vel per alium modum, procedatis in eo sicut ad utilitatem eorum quorum res sunt vos et ipsi videritis faciendum.

Data in Figueriis V^o kalendas may anno LXXX° quinto.

Similis procuratori regno Valencie et civitatis eiusdem iusticie.

Similis iusticie Aragonie.

Similis baiulo et curie Ilerde.

Similis baiulo et curie Dertuse.

Similis vicario et baiulo Gerunde.

Similis vicario et baiulo Terrachone.

775

[1285], abril, 29. Figueres

Es registra el pagament a García Garcés de Aranzur per les despeses del viatge a Castella.

Reg. 58, f. 20r.

Item, assignamus vobis [*scil.* Garcie Garcesii de Araçur] in redditibus baiulie Daroce, solutis assignacionibus, CCCC solidos minus VIII denarii iaccenses quod vobis debemus pro quitacione vestra de viatico Castelle.

Data ut supra [Figeriis III° kalendas may anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto].

776

[1285], maig, 1. Figueres

El rei Pere ordena que es deixi passar Pere de Gotor, enviat de la reina Esclarmonda de Mallorca per cuidar els seus fills que es troben presoners.

Reg. 56, f. 88v.

Universis ad quos presentes pervenerint. Noveritis nos ad preces illustrissime regine Maioricarum g(u)idasse Petrum de Godor,

militem, quem mitit pro nutriendis infantibus filiis suis, mandamus vobis quatenus eidem Petro de Godor, familie aut rebus suis in veniendo nullum impedimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis.

Data in Figueriis kalendas may anno Domini millesimo CC^oLXXX^o quinto.

777

1285, maig, 2. Barcelona

L'infant Alfons es dirigeix als mallorquins per demanar-los fidelitat al seu pare i a ell, atès que el rei Jaume, en contra dels pactes que havia firmat amb el rei Pere d'ajuda mútua, s'ha aliat amb els francesos.

Reg. 62 , f. 145r-v.

Ed. Cingolani 2006: 741-742.

Reg. Carini 1884: II, 177-178.

Infans Alfonsus, et cetera, dilectis suis iuratis, probis hominibus et toti universitati civitatis et insule Maiorice. Ad mentem credimus vos habere pacta iamdudum inita inter serenissimum dominum Petrum, Dei gracia regem Aragonum et Sicilie, patrem nostrum, et illustrem Iacobum, Dei gracia regem Maioricarum, fratrem suum, quod invicem iuvarent se contra omnes personas, cum castris, terris et gentibus utriusque, et quod uterque dictorum regum [v]oluit <voluit> et precepit omnibus suis subditis et vasallis quod si forsan alter eorum deficeret in predictis, subditi ipsius deficientes tenerent se et iuvarent alterum contra eum, cuius tenet subditi morati tam diu donec ille deficiens in predictis defectum ipsum corrigeret et supleret, et in casu predicto quilibet dictorum regum absolvit sub[ditos] suos ab omni fidelitate et homagio quibus eis essent astricti, que ad tenendum se et iuvandum [i]llum ex predictis regibus contra quem fieret dictus deficiens donec deficiens reverteretur ad servandum pacta predicta inita inter ~~omnes~~ eos. Que quidem pacta vos, de mandato et licencia predicti regis Maioricarum per syndicos civitatis et insule Maiorice, propterea ad predictum dominum regem patrem nostrum specialiter destinatos, sacramento et homagio dicto domino /regi\ patri nostro prestitis, firmastis et sollempniter approbastis. Postmodum vero, sicut vos credimus non latere, cum rex Francie cum multis valitoribus suis

pararet se ad veniendum contra predictum dominum patrem nostrum, volens apprehendere terram suam et indebite, contra Deum et omnem iusticiam, occupare, et dictus dominus re[x] pater n[oster] pluries per nuncios et litteras requisiverit predictum regem fratrem suum ut iuxta pacta predicta [manu]teneret et iuvaret eum contra regem Francie et valitores suos invasores illicitos terre sue, ipse [r]ex Maio[r]icarum, non advertens quod pacta iamdicta, homagio et sacramento firmavit servare, renuit totaliter dicta ~~pacta~~ pacta, immo, quod abhominabile est, contra dictum dominum regem patrem nostrum, fratrem et dominium suum, cum predicto rege Francie pa[c]ta inivit, et in terra sua valitores ipsius regis Francie receptavit pluries et receptat. Quocirca legalitatem et fidelitatem vestram, in qua estis a maternis uberibus educati, et quam semper erga dictum dominum regem patrem nostrum ~~contra~~ et predecessores suos observatis fideliter et devote, ex parte predicti domini regis patris nostri et nostra requirimus et monemus vobis, sub virtute dictorum homagii et sacramenti per syndicos vestros predictos dicto domino patri nostro prestitorum, firmiter iniungentes quatenus, attenta atrocitate dicti regis Maioricarum, qui fratrem et dominum suum, contra Deum et homines et naturale debitum, et contra pacta, sacramentum et homagium supradicta, in tanto periculo deserit adiuvare, immo sib[i] contrarium se opponit, et consi[der]atis omnibus considerand[is], vos deinceps teneatis cum dicto domin[o] rege patre nostro, et eum iuvetis con[tra] predictum regem Maioricarum fratrem suum, et contra omnes volentes eum vel terram suam offendere, prout ad hoc scitis vos specialiter obligatos. Quam quidem requisicionem et monicionem tanquam a dicto domino patre nostro personaliter factam admitatis, cum ipse dominus rex huius guerre negociis multipliciter occupatus in frontare regni sui stare habeat personalis, et nos pro aliis eiusdem guerre negociis ad partes miserit Barchinone. Super hiis autem nobis voluntatem vestram et propositum intimetis per litteras vel nuncios speciales.

Data Barchinone VI° nonas madii anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto.

Item fuit facta litera de credencia Raymundo de Monterols apud predictos iuratos et universitatem predictam.

Data ut supra.

Item fuit facta alia littera de credencia dicto Raymundo de Munterols apud Petrum de Ribalta.

Data ut supra.

778

1285, maig, 3. Figueres

El rei Pere mana al batlle i al veguer de Barcelona que, respecte a l'embargament de mercaderies de súbdits del rei de Mallorca, actuïn segons el parer del consell i dels prohoms de Barcelona.

Reg. 56, f. 93r.

Baiulo et vicario Barchinone. Mandamus vobis quatenus, tam super tenendo emparamento quod mandavimus fieri de ~~hominibus~~ rebus hominum civitatis Maiorice, quam super absolvendo et deliberando res ipsas iam emparatas vel quas de cetero contingeret emparari, faciatis et procedatis secundum consilium et ordinacionem co(n)siliorum et proborum hominum Barchinone, et sine consilio et voluntate ipsorum super ipsis nullatenus procedatis, non obstante mandato a nobis vobis facto per literas nostras, cum fuerit et sit intencionis nostre procedere in predictis ad salvamentum et utilitatem civium Barchinone et aliorum qui in partibus ipsis res aliquas habeant sive merces.

Data Figueriis Vº nonas may anno Domini millesimo CCºLXXXº quinto.

779

1285, maig, 11. Coll de Panissars / juny, 28. Barcelona

El rei Pere escriu als mallorquins per informar-los de les actuacions del rei Jaume en contra d'ell i reclamar-los fidelitats.

Reg. 56, f. 98r-v.

Ed. Cingolani 2006: 743-745.

Reg. Carini 1884: II, 79.

Petrus Dei gracia etc. dilectis militibus, probis hominibus et universitati¹ civitatis et insule Maioricarum. Ab gran amargor de cor nos cové de fer saber a vós la mala volentat que'l rey de Malorches, nostre frare, nos à mostrada, no solament per paraula o per semblant, mas per obra, tan fortemente que, per ço que a nós pogués fer dampnage, no à vulgut guardar dampnage seu meteix, ne de sos cavallers ne de sos sozmesos, qui foren et són naturals del sennor rey nostre pare et nostres et seus, ne y à vulgut esguardar la fraternitat en què és ab nós, ne la cuvinença la qual és entre nós et él, ne la sennoria mayor que nós y avem, segons que vós avets oït et sabetz.

Et sapiats que, pus nós fom en aquestes guerres, lo requesem moltes vegades ab gran instància que·s vis ab nós per parlar ab él, axí con aquel ab qui tans de bons deutes avíem, per aver son conseyl et sa ajuda, la qual vista no·ns volc atorgar ne aver ab nós.

Aprés, pus él no podíem veer, requesem-lo per nostres missatges que, si él dubtave de fer-nos valença a palès, que·ns feés ajuda secretament de diners, et que poguéssim ésser certs de la sua bona voluntat que devia aver ves nós. Et con no poguéssim aver d'él neguna bona re[s]posta sobre açò, requesem-lo per nostres missatges que·ns feés valença per rahó de la dita cuvinença, la qual él nos denegà molt durament, posàn raons et excuses que no·n eren bastans ne l'escusaven, que eren molt cruels e d'àvol enteniment, les quals són vergonnoses et doloroses de recontar.

Encara, nós, jatsia ço que·l contrari n'entesésem et coneguéssem en partida per àvols semblans, fiàvem et avíem esperança que la noblea de la sua sang e·ls grans deutes que avem ensems li donassen a rregonèxer et a fer son deute ves nós. Et açò esperam tant con més poguem, ço és a ssaber, tro que·l rey de France ab ses hosts fo a Tolosa vinén contra nós et nostra terra, et nós som venguts a Figueres per defendre-nos.

Et con a nós donàs hom a entendre per cert que·l dit rey de Malorches cuytave lo rey de France per venir tost o de trametre de sa companna en Rosselló, tramesem-li en Berenguer de Rosanes, cavaller nostre, que·ns meravellàvem con él trametia per nostres enemics ne·ls volia metre en sa terra contra nós; encara que·ns volíem certificar d'él que, pus nostres enemics passaven segurament per sa terra per fer mal a nós, si nós et nostres valedors ne poríem passar per fer mal a nostres enemics, que no·ns calgués tembre d'él ne dels seus hòmens; e él denegà'ns-o tot.

On nós veén que no avíem més temps que soferre o poguéssim, con aguéssem entès per cert que él avie fetes cuvinenças contra nós ab lo rey de France et ab l'Esgleya, et axí o mostrave él per obra, donàn a éls ajuda de viandes et de ferre et d'altres coses de la sua terra, et denegàn aquelles a nós et a nostres hòmens, et axí o avem nós trobat puix, et o podem mostrar per veritat et per cartes, aguem a enantar forçadament contra él, axí que ab cavallers e ab companna nostra presem lo castel de Perpennà, on eren él et la regina e·ls enfants. Et él estàn en nostre poder, demanam-li que·ns feés retre los castels et totes les forces de sa terra, que·ns en poguéssim defendre et ajudar contra nostres enemics, et sap

Déus que açò fèyem a profit nostre et seu, per ço cor él los devie deliurar al rey de France; et si a nós les agués liurades, ab la ajuda de Déu nós les àgrem bé deffeses, et él et els seus ne pogren ésser en millor esperança de nós que dels francesos, dels quals és sabuda cosa, et provada de tant de temps, con memòria d'òmens basta, que n'és mal prèa a tots aquels qui si meteixs ne lur terra an mesa a neguna mercè lur. Però con agués atorgat de liurar-les-nos, no-n plach nostre Sennor que-s vencés de la sua mala volentat, et de nitz exí del castel et fugí, que nós no-l vulíem fer guardar axí com a pres, et lexà la regina et sos fils.

Et nós tornam-nos-en a Figueres, sens mal que no feem a ningú de la terra, ne fora rahó, per ço cor éls no avien colpa, ans los era mal et greu, et complirien volunterosament lur deure ves nós si poguessen. Et amenam-nos-en la regina et els fils, et puix tramesem-ne la regina et la filla, et retinguem-nos los fils, qui són et seran pus salvament en nostre poder, que non és lo rey lur pare là on és, ni foren éls si romases fossen.

Ara lo rey de Malorches à liurada tota la terra que tenia deçà et tots los castels et les forces, et no solament los seus mes aquels de qui él avia presa postat, que-s tenien per él, a feu, o preses en pennora, als franceses, que van ya mostràn lur mercè qual és, que non porten fe a nenguns, ni encara a monestirs, ni homes ni dones d'orde, d'ociure et de destrouir, et d'aontar-les en moltes desguisades maneres, sí que n'àn ya molts morts et destruits, et creem que faran atressí dels altres en què éls púschan aver poder.

On nós volens fer saber a vós aquestes coses, per ço cor som certs que sots despagats de tota desonor et minva de nós et de nostres naturals, et que us plau nostra honor et nostre creximent per la naturalea et el deute que agués et avéts ab lo sennor rey nostre pare et ab nós, et per lo deute en què a nós sots tenguts et obligats.

[Preguem-vos e us requerem e us amonestem que vós guardets la naturalea e-l deute et feeltat a què vós sots tenguts et aver devets, et que per voluntat ne per manament de negun no feéssets cosa que contra nós fos ne contra nostra sennoria ne contra vós meteys, ans nos salvets e-ns mantengats nostra sennoria et nostre dret segons que bons homes et leals que vós sots devets fer et sots tenguts per la naturalea et per la obligació de la cuvinença per ço que nós ne sia, pus obligats tots temps de fer gràcia et mercè a vós et als vostres. Et sobre asò trametem-vos lo feel escrivà nostre

en Ramon de Munterols, lo qual cregats de ço que us dirà e us mostrarà de part nostra.

Data in Colle de Panissars V^o idus may.

Similiter probis hominibus et universitati civitati et insule Maioricarum.

Similiter Poncio de Guardia.]²

E avem entès con vós avets bona voluntat de fer et de cumplir vostre deute ves nós, et de regonèixer et de guardar la naturalea que avets ab nós, et el benifeit que reebut avets del sennor rey nostre pare, la qual cosa nós tenim per tenguts de graïr molt, et de guardonar a vós et als vostres per tots temps. Pregàn, requerèn et amonestàn-vos que en aquesta bona voluntat perseverets, et que·ns fassats saber vostre enteniment, que nós vos trametrem ajuda de cavallers o de galees o de compannas, aquella que vós vullats, et encara nos y irem en nostra persona pròpria, si mester y era. Et si tot los franceses són entrats en la terra d'Empurdà, és esdevengut per falsia de les gens d'aquella terra, segons que creem que avets entès, et aquels per qui an feita la falsia, lur en reten éls et retran mal guardó, et nostres amics ni nostres naturals no·s deuen ne·ls cal desanegar, per assò que, si a Déu plau, tot és per lur dan, que nós avem establits nostres locs, et plauria'ns qu'éls entrassen més aenant, que, con nós ayam nostres gens que ayustam adès, et nostra armada de Sicília, si a Déu plau, nós cobrarem aquella terra et molt més, a gran honor et crecimén nostre et dels nostres, et a gran dan et pèrdoa d'éls. Et sobre·stes coses trametem a vós Berenguer de Vilalta cavaller nostre, al qual cregats de ço que us dirà de nostra part, et si alcunes coses volets ab él tractar ni parlar, que o porets fer axí con fariats ab nós personalment.

Data Barchinone IIII° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

1. Afegit en un segon moment, en primera redacció anava dirigit només als militibus populatis in civitatis et insule. 2. El text entre claudàtors, al registre, està ratllat. Com em suggereix Jaume Riera, molt possiblement la primera lletra no es va expedir, atès que ja s'havia dirigit als mallorquins l'infant Alfons, vegeu el doc. 777, i va ser corregida més tard, per adequar-la a la nova situació i nous destinataris.

780

[1285], maig, 14. Coll de Panissars

Es registra el pagament de teles pels vestits dels guardians dels fills del rei de Mallorca.

Reg. 58, f. 26v.

Mandavimus Bernardo de Libiano quod daret Romeo de Calafel, nutricio infantum filiorum regis Maioricarum, mantellum et cotum turquesium de cuberta d'Ipre vel de biffa de Pruyns, et tunicam et caligas panni coloris, et penas cirogrillorum; item, a-n Lopis mantellum et cotum de bifa de Paris cum penis cirogrillorum et tunicam et caligas panni coloris; item, nutrici seu dide dompni Fferrandi mantellum, cotum et tunicam de bifa de Paris cum penis cirogrillorum; item, aliqua mulieri ancille capam, cotum et tunicam de bifa de Sen Denis; item, Pericono de Vilario capam et tunicam de bifa de Sen Denis et caligas albas; item, Perpinianeto cotum et tunicam de biffa de Sen Denis et caligas albas.

Data in colle de Panissars II° idus may [M^oCC^oLXXX^o quinto].

781

[1285], maig, 23. Panissars

El rei Pere informa el bisbe de Girona que, malgrat les temptatives dels seus nuncis amb el papa, el rei de França, amb l'ajuda del rei de Mallorca, sense cap desafiament, ha entrat al Rosselló on les seves tropes cometen innombrables atrocitats, també sobre clergues i monges, per això li demana ajuda en homes i diners.¹

Reg. 56, f.108r.

Ed. Vincke 1936: doc. 43.

Reg. Carini 1884: II, 82.

In episcopatu Gerunde petiit mutua domins rex et super ipsis obtinendis scripsit ut sequitur.

Episcopo Gerunde. Cum rex Francie super oblatione iuris ei facta per nos et nuncios nostros sollempnes in posse Romane Ecclesie vel comunium personarum, nos et terram nostram ac gentes invadere mitatur hostiliter cum suis exercitibus, nulla diffidatione premissa, et iam in terris Rossilionis, in quibus rex Maioricarum eum recepit, vel que per se intrare potuit, abhominabiles crudelitates et neces nepharias comiserint gentes sue, nedum in laicos

verum etiam in clericos, religiosos et moniales, prout ad vestram audienciam credimus pervenisse, nosque eorum superbe audacie pro deffensione nostri et vestri et comuniter omnium quorumlibet aliorum tam clericorum quam secularium ceperimus et intendamus resistere viriliter et potenter, divino auxilio mediante, pro qua deffensione et resistencia oportet nos necessario in militibus et peditibus magnas expensas facere, ad quas ad presens sufficere non possumus, nisi vos /et alii\ prelati, clerici ac religiosi terre nostre mutuo nos iuvetis, ideoque ad vos recurrimus confidenter, rogantes vos et requirentes, quatenus, attendentes naturalitatis debitum, et qualiter res vestra et Ecclesie agitur in hac parte, mutuetis nobis ad opus predictarum expensarum XXX milia solidorum barchinonensium de quibus respondeatis dilectis ~~consiliariis~~ nostris Iacobo de Bianyna et Raimundo de Bancho, quibus plenam potestatem dedimus assignandi vobis super redditibus et proventibus nostris denarios supradictos, credentes nichilominus eis in hiis que vobis circa premissa ex parte nostra duxerint referenda.

Data in Panissars X kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

1. Al mateix foli i fins a f. 110v hi ha una relació de les sumes demanades als diferents càrrecs eclesiàstics del bisbat, i vegeu Vinke doc. 42 per l'autorització als dos missatgers.

782

[1285], maig, 25. Coll de Panissars

Es registra l'ordre a Guillem de Roca perquè rebi en compte les despeses que Ramon Alemany ha fet pels nuncis del rei de Tunis.

Reg. 58, f. 26r.

Guilelmo de Rocha. Quod recipiat in compotum a Raimundo Alamanni, baiulo Barchinone, expensis quas, de mandato Bernardi Scribe, fecit in nunciis regis Tunicii qui venerunt ad dominum regem.

Data apud collem de Paniçars VIII° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

783

[1285], maig, 30. Coll de Panissars

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà de pagar les despeses dels nuncis del rei de Tunis.

Reg. 58, f. 28r.

Reg. Carini 1884: II, 116.

Bernardo Scribe. Quod donet nunciis regis Tunicii diaffam sive expensam unius diei, scilicet duas vaccas, viginti arietes e XL solidos panis.

Data in colle de Panissars III° kalendas iunii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

784

1285, juny, 2. Coll de Panissars

Acords de Pau i Treva entre el rei Pere d'Aragó i de Sicília i Abu-Hafs Úmar ibn Yahyà, rei de Tunis.

Reg. 47, f. 81r-82v.

Ed. Carini 1884: II, 37-40 (traduït a l'italià).

[*A peu de foli:*] *Convenientie regis Petri et regis Tunicii.*¹

Sàpien tots hòmens qui aquesta carta veran com pau et treves són tractades et atorgades entre nós en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó et de Sicília, d'una part, et el noble e l'honrat Miralmominin Bohap, rey de Tunis, de la altra, per mar, ço és assaber, et per terra, segons que davayl és <és> contengut:

Primerament, que tot sarraý de la terra del dit Miralmominin, rey de Tunis, de qualque loc que sea de la sua terra, que huy à et d'aquella que d'aquí avant guanyarà, quant a nós serà cert per les letres e per so missatge d'aquella que aurà guanyada, que vendrà a les terres nostres dels regnnes damunt dits d'Aragó et de Sicília et a totes les altres terres que avem huy o d'aquí avant, ab la ajuda de Déu, guaainnarem (*sic*), en qualque loc sia salv et segur en cors et en aver, axí que nuyl hom no-l gos fer dan ni sobres mentre aquesta pau et treva durarà. Et si alcú o alguns vulien exir d'alcun loc de nostra terra per fer dan a alcun de la terra o de la seinnoria del dit Miralmominin, o alguns de sos parts o de ses riberes, sarraýns o altres hòmens, aquí vinens, o anans o

estans, en cors o en aver, en gran nau o en poca, o galea o leyn o barcha, que nós que vedem et fassam vedar que no-s puscha fer per ninguna manera. Et si per aventura alguns hòmens /dels locs o\ de la terra nostra faÿen dan a alguns d'aquels damunt dits de la terra o de la seinnoria del dit Miralmominin, en cors o en aver, que nós siam tenguts de retre et de restituir tot aquel dan als perdens, éls juràn qual seria la pèrdoa aquella o mostran-o. E que tots aquels de la terra del dit Miralmominin vinens en la nostra terra, o en alcuna illa de les nostres o en algun loch de la nostra seinnoria, sien salvs et segurs en cors et en aver, segons que dit és, tanbé, ço és assaber, de les gens de la terra con dels rics hòmens qui aquí seran o d'altres.

Item, que nuyl hom de nostra terra no hajut alcunes altres persones a fer mal a la terra del dit Miralmominin ni a nengunes coses que sues sien.

Item, si alguns leyns de la seinnoria del dit Miralmominin se perden en alguns locs de nostra terra, o algun sarraÿ de la sua seinnoria que fos en alcuna nau de crestians venia en alcuna de les illes nostres, que-ls hòmens d'aquel logar guarden et deffenen aquel o aquells sarraÿns et lurs coses, e-ls facen retre totes aquelles coses, que lurs fossen, que exissen de la mar.

Item, que tota nau que sia en qualque port dels portz del dit Miralmominin dels hòmens de la terra sua o d'altres, que haja aquel dret que-ls seus hòmens hauran.

Item, que negú mercader de nostra terra no vaja en nenguna nau armada, si no o faÿa pus l'armament ne fos tolt.

Item, que negú mercader de nostra terra ne altre hom no compre negunes coses de negun altre hom les quals fossen estades toltes a alguns sarraÿns de la terra del dit Miralmominin ni nigon de lurs catius. E si per aventura alcunes mercaderies o coses que fossen toltes a alguns sarraÿns de la terra del dit Miralmominin après lo kalendar d'aquesta pau eren trobades en alguns locs de nostra terra, que aquells qui ho aurién fossen destrets a retre aquelles coses.

Item, si per aventura l'estol del dit Miralmominin encalçara algun leyn armat de crestians que non foç de nostra seinnoria ne de nostra terra, et aquel leyn armat se metia en alcuna vila de nostra terra o en alcuna ylla de les nostres, que-ls hòmens d'aquel loc no hajuden a aquels cristians del leyn armat ne facen negun embarch a aquell estol.

Item, si alcun leyn de crestians o d'altres hòmens vulien mal fer a la terra del dit Miralmominin o a alcun de sos hòmens, et les galees del dit Miralmominin encaçaven aquells et avien a venir en alcun loc de nostra terra, que·ls hòmens d'aquel loc no·l los deffenen, si en mar los poden pendre, mas si aquells crestians podien venir a terra, que aquells d'aquel loc nostre no fossen tenguts deliurar aquells als sarraýns, mas que venguen en poder nostre.

Item, si per aventura vent portava alcuna de les galees del dit Miralmominin en alcuna de les nostres viles o de les illes, alcuna de les galees del dit rey de Tunis en alcuna de les nostres viles o de les illes o en alcuna de les riberes, o vinén aquí per encaçar enemics, que poguessen aquí pendre aigua et refrescament, et que axò no·ls fos vedat.

Item, que si negú sarraý avia clams de negú cristià de nostra seinnoria, qu'él provàn la cosa, que·l sia feït ço que fer se dega.

Et aitanbé, semblanment que tot crestià de nostra seinnoria et altre hom dels locs nostres, de tota nostra terra que ara avem ne que d'aquí avant, si a Déu plau, aurem, qui venrran a les terres del dit Miralmominin, que ara à ne d'aquí avant aurà, sia salv et segur en cors et en aver, axí que nul hom no·l gos fer tort ne sobres, mas que puxen vendre et comprar et que no ajen dan ne embarch mentre aquesta treva durarà. E si per aventura alcun d'éls prenia en alcun dels locs de la sua terra dan en cors o en aver, que·l dit Miralmominin o emén tot complidament, si que fos esdevengut aquest dan per alguns del batles o altres oficials seus, o per alguns altres hòmens de la sua terra, juràn los perdens per ço que auran perdut o mostran-o.

Item, que les galees ne·ls leyns armatz del dit Miralmominin no facen mal en la terra nostra ne ajuden a negun qui mal y volgués fer.

Item, que si alcun o alguns vulien exir en nau gran o en poca, o galea o leyn o barcha, d'alcun loc de la terra del dit Miralmominin per fer dan a alcun de la nostra terra, o a alcun de nostres ports o de nostres riberes, crestians o altres hòmens aquí vinens, o anans o estans, en cors o en aver, que·l dit Miralmominin vet et faça vedar que no·s puscha fer en ninguna manera.

Item, que tots los hòmens de la nostra seinnoria qui venrran en la terra del dit Miralmominin sien honrrats et guardats, et no·ls sia feita ninguna costuma nova, et que no sia vedat a éls de dur lurs hores ni de sebellir lurs corsses.

Item, que ajen forns per coure lur pa, e els dits hòmens nostres que no dejen devallar en altres locs, sinó en aquels en què·ls és dada licència de devallar, si no ho faÿen per obs, axí con per refrescar vianda o per alcuna cosa que aguessen obs a lur nau o a lur leyn o a lur barcha, mas que aquí no poguessen res vendre ne comprar, ne per açò aver noves ab los hòmens d'aquel loc.

Item, que negú mercader de sa terra² no vaya en nau armada, si no ho faÿa pus l'armament ne fos tolt.

Item, que ningú mercader ne altre hom de la terra del dit Miralmominin no comp(re) negunes coses de nuyl hom les quals fossen estades toltes a alguns hòmens de la terra nostra ne nigú de lurs catius. E si per aventura alcunes mercaderies o coses que fossen toltes a alguns hòmens de nostra terra après lo kalendar d'esta pau, eren trobades en algun loch de la terra del dit Miralmominin o de la sua seinnoria, que aquels qui ho haurien fossen destrets a rretre aquelles coses.

Item, que si alguns leyns o naus o barches de nostra seinno-ria se perdien en alguns locs de la terra del dit Miralmominin, o algun hom de nostra terra qui fos en alcuna nau de sarrayns venia en alcuna de les illes sues, que·ls hòmens d'aquel loc guarden et deffenen aquel o aquells hòmens nostres et lurs coses, e·ls facen rretre totes aquelles coses que lurs fossen que exissen de la mar.

Item, que tota nau que sia en qualque port dels portz de nostra terra, dels hòmens de nostra terra o d'altres, aja aquel dret que·ls hòmens nostre auran.

Item, que de les mercaderies dels hòmens de nostra terra sie prés delme et mig delme de ço que portaran en or o en argent, axí con acostumat és.

Item, que tota mercaderia que porten en qualque loc de la terra del dit Miralmominin, si no la podien aquí vendre o baratar ab altra, que la puscan d'aquén trer a aportar en qualsque altres terres se volrran, sens que no paguen negun dret.

Item, que de forment ne d'ordi que y porten no paguen delme.

Item, de ço que compraran los seinnors de les naus e dels leyns et de les barques, de ço que auran de loguer de la nau o del leyn o de la barcha, que no paguen per dret sinó mig delme.

Item, que tot ço que vendran de lurs mercaderies en la duana ab testimonis de la duana o per mà de turcimayn, que la duana sia tenguda del preu.

Item, que·ls hòmens de la terra et de la seynnoria nostra ajen a Tunis et en los altres locs de la seinnoria de Miralmominin en los quals usar volrran de mercaderies, fóndec's et cònsols, qui demanen tots lurs drets et lurs costumes en la duana et en altres locs. Et aitanbé que ajen escrivans lurs specials, que no ajen res a fer ab altres persones sinó ab éls.

Item, si per aventura lo dit Miralmominin avia obs lurs naus o lurs leyns a portar sos delmes o altres coses, que s'i prés lo ters per rahó del nòlit.

Item, que si per aventura l'estol nostre encalçava alcun leyn armat de sarrayns qui no fos de la terra ne de la seinnoria del dit Miralmominin, et aquel leyn armat se metia en alcuna vila de la sua terra, que·ls hòmens d'aquel loch no ajuden a aquels sarrayns del leyn armat ne facen negun enbarch a aquel estol.

Item, si alcun leyn de sarrayns o d'altres hòmens vulia mal fer a la terra nostra o a alguns de nostres hòmens, et les galees nostres encalçaven aquells et avien a venir en alcun loch de la terra del dit Miralmominin, que·ls hòmens d'aquel loc no·ls deffenen, si en mar los podien pendre, mas si aquels sarrayns o altres hòmens podien venir a terra, que aquels d'aquel loch no fossen tenguts deliurar aquels als crestians, mas que venguen en poder del dit Miralmominin.

Item, si per aventura vent portava alcuna de les galees nostres en alcuna de les viles o de les riberes de la terra del dit Miralmominin, o venien aquí per encalçar enemics, que poguessen aquí pendre agua et refrescament, et açò no·ls fos vedat.

Item, que si alcun crestian aurà clams d'alcum (*sic*) sarraý qui sia de la terra del dit Miralmominin, qu'él provàn la cosa, que sia feit ço que fer se dega.

Item, que·l dit Miralmominin sia tengut de donar cascun ayn a nós, damunt dit rey d'Aragó et de Sicília, o a qui nós manarem, lo tribut de Sicília, lo qual tribut és de XXXII mille CCCXXXIII besants et terça.

Item, que tots los cavallers et hòmens d'armes crestians qui són huy ne seran d'aquí avant en la seinnoria del rey de Tunis, que y sien tots per nós, et que nós lus donem cap aquel que nós vulrem, e li mudem e li camjem quan nós volrem, et que·l dit Miralmominin do al cap que nós y metrem, per sa persona et als cavallers et als hòmens d'armes, aytal sou con prenian e·l temps del noble en Guillem de Muncada, et usen en pagues et en judi-

cis et en altres coses en aquella forma que-l dit temps usaven, et que-ls tenga la moneda a for de V besants per dobla.

Item, que les esgleyes dels crestians, et les esquesles e-ls officis dels crestians que no sien embargats, ans pusquen fer complidament lur offici segons que fahien e-l temps del dit en Guillem de Muncada et acostumat és.

Item, que-l dit Miralmominin do et atorg los fóndec de Sicília et de Cataluny en tots los locs de la sua seinnoria on mercadegar vulrran ab tots los drets, axí con acostumat àn d'aver, et que-l sennior rey y meta cònsols aquells que-s volrrà.

Item, que-ls cònsols pusquen entrar una vegada e-l mes davant Miralmominin per saber si él li volrà res manar et per mostrar lo dret del hòmmes de la seinnoria del rey d'Aragó.

Item, que-l dit Miralmominin atorg als catalans, davant tots altres hòmens, la gabella de Tuniç a preu cuvinent.

Et aquesta pau et treva que deja durar de huy entró a XV ans. Et si per aventura sobre fait d'aquesta pau et treva avia contrast entre nós et lo damunt dit Miralmominin, que y aje d'espai per declarar aquest contrast per III meses pus la dita treva sia passada.

La qual pau et treva nós en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó et de Sicília damunt dit, loam et atorgam per lo regne de Sicília, per nós et per la nobla reyna muyler nostra et per l'infant en Jacme, fill nostre qui deu ésser hereter après nós en lo dit regne, et farem a éls firmar et atorgar, et per los regnes nostres d'Aragó et de València et de Cathaluynna, per nós et per l'infant don Alffonso, fill nostre major et hereter après nós en los ditz regnes, et prometem per nós et per éls attendre et cumplir aquella pau et treva, segons que damunt és dit, a bona fe nostra sens tot mal engan, tam bé per mar com per terra sobre nostra lig.

Datum apud Collum de Panissars IIII° nonas iunii anno Domini millesimo CC^o octuagesimo quinto.

Signum (*en blanc*) Petri, Dei gracia Aragonum et Sicilie regis.

Testes sunt [*1a columna*] venerabilis Iacobus, Dei gracia episcopus Oescensis; Arnaldus Rogerii, comes Pallariensis; Geraldus de Cervilione; Gilbertus de Crudiliis; [*2a columna*] Guilelmus Raimundi de Iosa; Raimundus de Capraria; Alamanus de Cervilione; prepositus Celsonensis; Albertus de Mediona; [*3a columna*] Berengarius de Rosanes; Guilelmus de Castroaulino; Abdella Ateit; Mahomet Abolheix; Iucef Abenyeco; Abraham Abenamema, sarraceni.

Item, lo dit Miralmominin pac adés a nos, demantinent que·l missatge nostre serà a Tunis, C mille besants del tribut de III ayns passats pus nós tenguem Sicília.

Item, tot ço que la casa de Tunis deu del temps passat al rey Karles.

Item, aitant con romania a pagar del blat lo qual Lorenço Ruffo et sos cabalers trameseren de Sicília e·l temps que Karles la tenia per vendre a Tunis, car depús que·l rey d'Aragó tenc Sicília tramès missatge a Tunis que li fos donat aquel blat qui encara no era tot venut o el preu d'aquel.

Item, que·l paguen tot ço que preseren de la nau que fo enviada a Tunis de les parts de València carregadas de sarrayns et d'altres mercaderies.

1. *Escrit per una mà contemporània, que afegeix idem al peu dels altres folis; mentre que a dalt, de mà de Pere Miquel Carbonell: Concordia et sive convenientia inrita et firmata per et inter regem Petrum Aragonum et regem Miralmominin Bohap Tunicii. I al marge, sempre de mà de Carbonell: Ut in sua figura in armario ubi alie concordie et pace regum infedelium recordantur.* 2. *Sota de terra sembla veure's una paraula, tal vegada copiada també al marge, que podria ser que.*

785

1285, juny, 3. Coll de Panissars

El rei Pere informa el veguer i el batlle de Barcelona que, a sol·licitud dels nuncis del rei de Tunis, ha concedit a Abraham Amiel i Mardochay Corayef que no estan obligats a hostatjar cristians a les seves cases.

Reg. 56, f. 122r.

Vicario et baiulo Barchinone vel eorum locum tenentibus. Noveritis nos, ob gratiam et preces nunciorum sarracenorum regis ~~Castelle~~ Tunicii ad nos missorum, concessisse et fecisse gratiam specialem Abraham Amiel et Mardohay Corayef, iudeos Barchinone, quod non teneantur vel cogantur ad receptandum hospites christianos in hospiciis eorum ultra voluntatem ipsorum. Quare mandamus vobis quatenus ipsam gratiam observetis eisdem ac faciatis inviolabiliter observari.

Data in ~~obsidione~~ Colle de Paniçars IIIº nonas iunii [MºCCºLXXXºVº].

786

[1285], juny, 4-5. Coll de Panissars

Es registra l'ordre a Ramon Alamany de pagar el lloguer de les bèsties que han dut els nuncis del rei de Tunis al coll de Panissars.

Reg. 58, f. 28v.

Reg. Carini 1884: II, 116 (amb error de data).

Raimundo Alamanni, baiulo Barchinone. Quod solvat illis qui conduxerunt bestias quas nuncii illustris regis Tunicii adduxerunt apud collem de Paniçars logerium quod eis deberet pro tempore quo idem nuncii ipsas bestias tenuerunt, prout cum ipsis conuenistis et est fieri assuetum.

Data apud collem de Panissars pridie nonas iunii anno predicto [M^oCC^oLXXX^o quinto].

Raimundo Alamanni. Quod solvat illis qui conduxerunt bestias quas nuncii illustris regis Tunicii adduxerunt apud collem de Panissars expensas idoneas quas facturi sunt in camino redeundi cum ipsis nunciis Barchinona.

Data apud collem de Paniçars nonas iunii anno predicto.

787

[1285, juny, 5. Coll de Panissars]

Es registra l'ordre a Guillem de Roca perquè pagui la quitació als nuncis del rei de Tunis.

Reg. 58, f. 29v.

Reg. Carini 1884: II, 117.

Guilelmo de Rocha. Quod donet nunciis regis Tunicii duo mille solidos quos dominus rex eis donat pro quitacione seu expensis eorum.

Data ut supra [apud collem de Paniçars nonas iunii anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto].

788

[1285], juny, 9. Coll de Panissars

Es registra l'ordre a Ramon de Riusec perquè doni a Ferrer de Cloquer els diners per les despeses dels infants de la Cerda.

Reg. 58, f. 30v.

Raimundo de Rivosicco. Quod donet Fferrario de Cloquerio denarios ad opus expenssarum infantum Castelle, et de denariis quos sibi dedit accipiat albaranum ab ipso.

Data in colle de Panissars V^o idus iunii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

789

[1285], juny, 12. Coll de Panissars

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè pagui les despeses que els nuncis del rei de Tunis han tingut pel viatge d'anar i tornar al coll de Panissars.

Reg. 58, f. 28v.

Bernardo Scribe. Quod tradat nunciis illustris regis Tunicii aliquem hominem qui in expensis eis necessariis providerat donec fuerint Barchinone, et satisfaciat illis qui conduxerunt bestias quas idem nuncii adduxerunt apud collem de Panissars in expensis quas fecerant in camino et in predicto colle de Panissars.

Data apud collem de Panissars II idus iunii anno predicto [M^oCC^oLXXX^o quinto].

790

[1285], juny, 23. Barcelona

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè doni una jupa a Abdal-là, sarraí de Tunis que ha vingut amb els nuncis del rei.

Reg. 58, f. 32r.

Bernardo Scribe. Quod donet Abdalano, sarraceno Tunicii qui venit cum nunciis, unam aliubam de Exalono.

Data Barchinone IX° kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

791

[1285, juny, 24. Barcelona]

Es registra l'ordre a Mussa de Portella perquè doni a Juan Ortiz els diners per les despese de [Violant?], filla del difunt rei de Castella.

Reg, 58, f. 33r.

Muçe de Portella. Quod de denariis quos colligit donet et solvat Iohanni Ortiçii, ad opus expensarum filie illustris regis Castelle quondam, quod est Osce, mille solidos iaccenses.

Data ut supra [Barchinone VIII kalendas iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto].

792

1285, juny, 26. Barcelona

El rei Pere comunica al rei Sanç de Castella que els francesos han entrat a les seves terres i li demana ajuda per combatre'ls. Envia la mateixa carta a l'infant Joan, a Dionís, rei de Portugal, i a l'infant Alfons.

Vària de Cancelleria 403, f. 6r.

Regi Castelle. Sepades que, como el rey de Francia con sus huestes sea e[n]trado en alguna partida de la nuestra tierra, es voluntad nuestra que-l demos batailla campal, fiando (en Dios) qui siempre ayudó et fiso honrra a nos et a nuestro linnag[e], que nos dará ende honrra et victoria. Et commo nos munchas vegadas vos ayamos mostrado et rogado que q[ui]s[ié]ssedes parar mientre en nuestra fasienda, por que sodes el homne en el mundo con [...] más deuda avemos y en qui má[s] fiamos, [...]nguer (?) ayamos entendido que vos [so]des a la frontera, semeia a nos que [...] [...] aqueste s[er] los faser s[er]es a vos et demandar [...] aver vuestra ayuda assí commo quien (?) que avedes muy gran parte en el end [...] et en la nuestra honr[ra]. Onde vos facemos saber que avemos d[í]a assignado a la batailla [fa]ser [el prim]er[o día] del mes de setiembre pr[ó]ximo vi[n]ent, requeriendo et rogando vos quanto más podemos [...] a venir vos personal[mi]ende, si venir [...] pudie[...] con (?) emviar [...] [co]mpainna nos [fa]lgades [t]al ayuda qual a vos perteneçe et nos esperamos de v[os] [...] [...] en tal caso.

Data Barchinone VI° kalendas iulii [anno Domini M^oCC^o octuagesimo V^o].

[Similes] scripsimus infanti Iohanni; regi Portugalie; infanti Alfonsi.

793

1285, juny, 28. Barcelona

El rei Pere comunica a don Vela Ladrón que els francesos han entrat a les seves terres i el convoca per a la batalla que haurà de presentar-los el dia 1 de setembre. Envia la mateixa carta a Lope Díaz de Haro, Diego de Haro, Juan Alfonso de Haro, Diego López de Salsedo, la comtessa Beatriu, el seu fill Juan i altres nobles castellans.

Vària de Cancelleria 403, f. 6r.

[A] don Vel[a] Ladron. Sepades que, como el rey de Francia sea e[nt]rado en nuestra tierra, es nuestra voluntad que-l demos [bata]lla campal, fiando en Dios, qui siempre la su mercé ayudó et fizo hon[r]ra a nos et a nuestro li[n]nage, que nos dare ende honrra et victoria. Et avemos día assignado a la batalla faser el primero día del mes de s[ete]mbre [pr]imero vinient. Et como nos [...] grand deudo ayamos ~~entre~~ con los ricos homnes de Espainna, entre todos los [o]tros specialmientre fimos muncho en vos, semeia a nos que devemos en aques[ta] [d]emandar vuestra ayuda. Onde vos requerimos et vos rogamos quanto mas podemos que con cavalleros et compainna vuestra nos [...]g[ue]des [f]azer tal ajuda q[ual] a vos pertenece et nos esperamos de vos en tal caso, et que nos seamos más tenidos et más obligados sie[m]pre muncho (?) servir (?) a vuestro bien.

Data Barchinone IIII° kalendas iulii, anno Domini M^oCC^o octuagesimo V^o.

Don Lop Días de Haro; don Diago de Haro; Johan Alfonso de Haro; Diago López de Salzedo; a la comdesa; a don Johan, su fillo;¹ Roy Días de Finoiosa; Sancho Martínes de Leyva; Diago López de Haro, Fferran Anrriques; don Pedro Álvares; Johan Gonçalbes de Baçtán; Johan Ferrándes de Limia, Munnio Días; Johan Días; Remir Días; Pero Pais; Estevan Múnos; Sancho Enniégues; Goncalvo Çapata.

1. *Ha de tractar-se de Beatriu de Savoia, esposa del difunt infant Manuel, i del seu fill Juan Manuel; haig d'agrair l'ajuda en la identificació a Miguel Ángel Ladero i a Pablo Ortego Rico.*

794

1285, juny, 30. Barcelona

El rei Pere es dirigeix a tots els nobles i els ciutadans de Calàbria, Abruzzo i terra del Lavoro favorables a ell i els assegura que, als que passaran a la seva dominació, no sols els mantindrà les llibertats que tenien pels seus predecessors, sinó que els les augmentarà.

Reg. 57, f. 139v.

Reg. Carini 1884: II, 89.

Universis baronibus, militibus, civibus et aliis hominibus terrarum et locorum principatus Calabrie, Aprucii et Terre Laboris ad quos presentes pervenerint, graciam suam et bonam voluntatem. Intellecta diligenter sincera devotione et affectione quam Ricardus ~~Quana~~ de Canalibus, fidelis noster, erga nostram dominacionem nobis retulit vos habere, gratanter acceptavimus et audivimus verba sua. Significantes vobis quod universis et singulis qui ad dominacionem nostram conversi fuerint, non tantum concessas eis libertates a nostris predecessoribus ab antiquo intendimus conservare, verum etiam cum eis agere gratiosse ad munificenciam nostram benignius ostendere super eos, ut ex ea gaudeant qui nobis devote servierint et alii ad faciendum similiter animentur.

Data Barchinone IIe kalendas iulii, anno LXXX° quinto.

795

[1285], juliol, 1. Barcelona

Es registra l'ordre a Mussa de Portella perquè pagui Berenguer de Vinyals i Guillem de Ceret, que el rei envia a Castella.

Reg. 58, f. 36r.

Muçe de Portella. Quod incontinenti donet expensam Benren-gario de Vinealibus et Guilelmo de Cereto quos dominus rex mitit ad partes Castelle, prout Bernardus Scribe sibi scribit.

Data Barchinone kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

796

[1285], juliol, 1. Barcelona

El rei Pere informa els prohoms i la universitat de l'illa i de la ciutat de Mallorca a ell fidels que, després d'haver-los enviat Berenguer de Vilalta amb unes cartes seves, han arribat a la seva presència uns enviats. Tot i que no duïen carta credencial, creu allò que li han dit, es confirma en la seva bona voluntat envers ells, tal com li referiran, i els comunica que els entregará l'infant Pere, fill del rei de Mallorca.

Reg. 57, f. 140v.

Dilectis et fidelibus militibus, probis hominibus et universitati civitatis et insule Maiorice. Ffem-vos saber que, après que nós aguem ordonat de trametre a vós l'amat cavaller nostre en Berenguer de Vilalta ab les alt[re]s letres nostres que él vos porta, vengren a nós Arnau Torroella, cavaller, en Bernat Espanyol, en Guillem Esp[a]nyol, en Berenguer Xausit, carnicer, en Guillem de Rosanes, ferrer, en Michel Juneda, carnicer, en Jaume des Grau, notari, et en Guillem Morey, et ya sia cosa que no·ns aportassen carta ne letra segellada del segel dels jurats, dixeren-nos, de part de la universitat et del poble, paraules a les quales nós avem et aver devem crença et fe, així con a aquelles qui·s poden e·s deuen fer, les quals són de lealtat et de naturalea et de deute, et són mogudes de prohoms leals et naturals. Sobre les quales paraules nós aguem nostre tractament et feem ab es nostre ordonament, segons que per éls et per lo dit Berenguer de Vilalta porets ésser certificats. Et aquestes coses podem nós et devem mils creure que les letres que puix foren trameses a nós, segellades ab segel dels jurats et del batle et del veguer, per II frares de la orde de Penitència. Les quals letres vós trametem que les veyats, et siats certs que per aquelles no meyns creeguem a les paraules que·ls dits Arnau Torroella et altres prohoms nós avien dites de vostra part, ni·ns en mudam de l'enteniment et de l'ordonament que avíem fait ab es, ço és assaber, que·ls avem atorguat de liurar l'infant en Pere, nebot nostre, fill del rey de Mallorches, en aquella forma qu'els vos diran. Et pregam que vós preservets et estiat(s) en vostra bona volentat et en cumplir a nós lo deute en què a nós sòts tenguts et obligats, que axí·ns en tenim per certs et per segurs, fiàn de vostra lealtat.

Data Barchinone kalendas iulii [M^oCC^oLXXX^oV^o].

1285, juliol, 12. Barcelona

El rei Pere demana al rei de França que deixi passar els ambaixadors que envia a la Cúria romana, ja que els dos precedents, després de córrer greus perills, hi van poder arribar tan sols per trobar-se que el papa havia mort.

Reg. 47, f. 133r.

Ed. Cingolani 2006: 749-750.

Reg. Carini 1884: II, 59.

Regi Francie. Cum propter quedam que ad bonum et honorem Dei tempore domini Martini, felicis recordationis summi pontificis, ad Romanam Curiam nostros nuncios misissemus, videlicet fratrem Franciscum, de ordine milicie Templi, et Petrum Sancii, clericum nostrum, iidem nuncii quasi furtim se mortis periculo subponentes, propter viarum pericula manifesta, ad dictam curiam accesserunt, set dictum dominum papam morte preveniente predicti nuncii, quod nomine nostro perficere intendebant minime valuerunt. Et cum inceptum negotium intendemus ducere ad effectum, ad eandem Curiam alios magis sollempnes nuncios nunc proponimus destinare. Set cum in eundo et redeundo sibi videamus mortis periculum iminere, cum terra per quam transire habent sit vobis subiecta seu aliis nostris capitalibus inimicis, discretionem vestram ex parte summi pontificis ac tocius Romane Ecclesie requirimus quatenus predictis nunciis securum ducatum prestare debeatis, et tractare nichilominus cum effectu cum hiis qui gubernant terram Provincie loco principis Salerni, filii regis Karoli quondam, ut simili modo eisdem nostris nunciis ducatum securum prestant, taliter ut secure ad predictam Romanam Curiam possint dirigere gressus suos, et nostrum sanum, iustum et fidelem propositum in presentia domini Pape et fratrum eiusdem, ad utilitatem tocius christianitatis, valeant declarare. Alias, quia sine securitate vestra voluntas nostra per predictos nuncios ipsi domino pape exponi non poterit, prout duximus ordinandum, vestre soli voluntati, non nostre negligentie, poterit non inmerito imputari. Et credatis venerabili fratri Galcerando de Tous, monacho Sanctarum Crucum, ordinis cistercensis, latori presencium, super hiis que circa predicta ex parte nostra vobis duxerit refferenda.

Data Barchinone IIII° idus iulii anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto.

Aliam misimus eidem regi sub eadem forma, excepta credencia

Similes duas misimus, alteram cum credencia alteram sine credencia, domino Iohanni, tituli Sancte Sicilie cardinali.

Datas ut supra.

798

[1285], juliol, 12. Barcelona

L'infant Alfons demana a Joan, cardenal de Santa Cecília, que emeti un guiatge per als nuncis que vol enviar a la Cúria de Roma, atès que els precedents van arribar quan el papa Martí havia mort, i el rei de França i els lloctinents de Carles, príncep de Salern, a Provença, impedeixen el passatge. Tramet la mateixa carta a Felip, rei de França.

Reg. 62, f. 155v-156r.

Reg. Carini 1884: II, 180-181.

[R]everendo in Christo patri domino Iohanni, divina providencia tituli Sancte Sicilie (*sic*) sacro sancte Romane Ecclesie [p]resbitero cardinali, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, salutem et dileccionem in Domino. [C]um propter quedam quem ad honorem Dei tempore domini Martini, felicitis recordacionis summi pontificis, [a]d Romanam Curiam nostros nuncios misissemus, videlicet fratrem Franciscum, de ordine milicie Templi, et Petrum Sancieri, clericum nostrum, iidem nuncii quasi furtim se mortis periculo subponentes propter viarum pericula manifesta, ad dictam Curiam accesserunt, set coram dicto domino pape, morte preveniente, predicti nuncii quod nomine nostro proficere intendebant ~~dicere ad efectum ab eadem Ecclesia~~ minime valuerunt, et cum inceptum negocium intendamus ducere ad efectum, ab (*sic*) eadem Curiam alios magis solempnes nuncios nunc proponemus destinare. Verum, cum in eundo et redeundo eisdem nunciis videamus mortis periculum imminere, cum terra per quam transire habent sit subiecta illustri regi Francie seu aliis nostris capitalibus inimicis, providenciam vestram, ex parte summi pontificis ac tocius Romane Ecclesie, requirimus et rogamus quatenus predictis nunciis securum ducatum prestare debeatis, et tractare nichilominus cum effectu cum predicto illustre rege Francie et hiis que gubernant terram Provincie loco principis Salerni, filii regis Karoli quondam, ut simili modo eisdem nostris nunciis ducatum securum prestant,

taliter ut secure ad predictam Romanam Curiam possu[n]t dirigere gressus suos, et nostrum sanum, iustum et fidele(m) propositum in presencia domini pape et fratrum eiusdem [ad] utilitatem tocius christianitatis valeant declarare. Alias, quia sine securitate vestra et predicti regis Fran[cie], voluntas nostra per predictos nostros nuncios domino pape exponi non poteri(n)t, prout duximus ordinandum, vestre soli voluntati, non nostre necligencie, poterit non immerito imputari. Et credatis venerabili fratri Gaucerand[o] [de] Tous, monacho Sanctarum Crucum, ordinis Cistercione (*sic*), latori presencium, super hiis que circa predicta ex parte nostra, [v]obis duxerit referenda.

Data Barchinone IIII° idus iulii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

Similis fuit missa regi Francie sub hac forma: Excellenti principi Philipo, Dei gracia regi Francie illustris, infans Alfonsus, illustris regis Aragonum primogenitus, salutem. Cum propter quedam et cetera.

Item, de utraque dictarum literarum fuerunt facte singule de verbo ad verbum sine credencia.

Data ut supra.

799

[1285], juliol, 13. Barcelona

El rei Pere emet un guiatge en favor de tots aquells de la família del rei Felip de França que acompanyen Galceran de Tous, per dur el seu guiatge emès pel rei de França.

Reg. 57, f. 150v.

Reg. Carini 1884: II, 93.

Universis nobilebus, baronibus, militibus ac aliis subditis nostris ad quos presentes pervenerint. Significa[mus] vobis quod, cum frater Galcerandus de Tous, ~~vadat~~ monachus Sanctarum Crucum de ordine cisterciensis, ex delegacione nostra vadat ad illustrem regem Francie et ad dompnum Iohannem, sacro sancte Romane Ecclesie presbiterum cardinalem, nos gidamus et assecuramus illos omnes et singulos de familia dicti regis Francie et cardinalis predicti qui cum dicto fratre Gaucerando vel nuncio suo venerint cum guidatico dictis fratris. Quare rogamus vos ac vobis dicimus et mandamus quatenus nec ipsum fratrem Gaucerandum nec nuncios suos nec

etiam illos de familia regis Francie vel dicti cardinalis qui cum eo vel nuncio suo venerint cum gidatico ipsis fratris, ut superius continetur, impediatis vel detineatis in eundo vel etiam redeundo.

Datum Barchinone III° idus iulii [M^oCC^oLXXX^oV^o].

800

[1285], juliol, 13. Barcelona

El rei Pere es queixa a Ramon de Riusec perquè encara no ha donat a Ferrer de Cloquer els diners per les despeses que aquest ha tingut a causa dels infants de la Cerda.

Reg. 58, f. 38v.

Raimundo de Rivosicco. Miramur multum quia non solvistis nec complevistis fideli nostro Ferrario de Cloquerio illos denarios quos, ratione expense infantum de Castella, eidem solvere et complere debebatis, sicut vobis mandaveramus per litteras nostra, et hoc nobis valde displicet, nam in tali facto non oporteret vos magnam cautelam vel sublimitatem hostendere, cum sit tale factum in quo non est dilacio necessaria neque bona. Quare mandamus vobis quatenus, visis presentibus, solvatis dicto Ferrario de Cloquerio totum illud quod sibi debetur de expensis dictorum infantum usque ad kalendas iulii proxime preteritas, facto compoto vobiscum de expensis ipsis; detis etiam et solvatis dicto Ferrario, ultra hoc, visis presentibus, mille solidos regales ad opus expensarum presentis mensis iulii; deinde, in introitu quorumlibet mensium futurorum alios mille solidos, eiusdem ratione adenatatos ad opus ipsarum expensarum, ne dictum Ferrarium oporteat per dictas expensas mutua recipere vel baratas, nec ipsos infantes oporteat super necessariis eorum indigenciam sustinere, taliter faciendo quod non oporteat nos iterum scribere super eo.

Data Barchinone III idus iulii [M^oCC^oLXXX^o quinto].

801

[1285], juliol, 19. Barcelona

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè pagui trenta-cinc sous a Ferrando Díaz, cavaller de Diego de Haro.

Reg. 58, f. 41r.

Bernardo Scribe. Quod donet Ferrando Diaz, militi Didaci de Haro, triginta /quinque\ solidos barchinonenses quos sibi dat dominus rex pro expensa.

Data Barchinone XIII° kalendas augusti [M^oCC^oLXXX^o quinto].

802

[1285, juliol, 25. Hostalric]

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè doni vestes a un ballester del jutge d'Arborea.

Reg. 58, f. 42v.

Item [*scil.* Bernardo Scribe]. Quod daret vestes de biffa de Sen Danis cuidam ballistario iudicis Arboree quem sibi hostenderet dictus Iacobus [*scil.* Baruy].

Data ut supra [apud Hostalrrich VIII° kalendas augusti anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto].

803

[1285], agost, 3. Barcelona

El rei Pere reconeix unes sumes despeses i guanyades per Ramon de Munterols en diversos carregaments de vitualles, entre els quals n'hi ha de blat dut a Tunis i Mallorca, aquest venut d'amagat perquè els funcionaris de l'illa emparaven les mercaderies dels seus súbdits.

Reg. 58, f. 44v.

Nos Petrus, et cetera, confitemur et recognoscimus vobis Raimundo de Munterols quod, facta ratione inter nos et vos de peccunia quam vos mutuo recepistis in Panormio a diversis mercatoribus et a Bertrando de Bellopodio, thesaurario Sicilie, et de precio navis nostre cuius erat prepositus Berengarius ça Tria, et de precio frumenti nostri per vos venditi pro aportandis, amanandis et forniendis navibus nostris quarum erant prepositi Petrus Bonifay et Guilelmus Cervera et tarida nostra cuius erat prepositus Petrus Boneti, ac pro emendo frumento ad honerandam dictam navem quam ducebat Guilelmus Cervera, et dictam taridam quam

ducebat Petrus Beneti; facta etiam ratione de precio frumenti per vos venditi Tunicii et Maiorice, et de naulo et iure exiture et dohane per vos habito a marinariis dicte navis pro quadam frumenti et caseorum quantitate quam in dicta navi d'en Cervera honeraverunt ultra portatas suas, et de naulo habito a marinariis dicte taride pro quadam frumenti quantitatem quam ultra portatas suas in dicta tarida honeraverunt, ac eciam de precio per vos habito de dicta tarida quam postmodum vendidistis, facta etiam ratione de comanda quam Iacobus de Buadella et Iacobus Olivarii, qui pro vobis vendebant frumentum dicte navis in Maiorica, fecerunt absconse Guilelmo Ollerii de Maiorica, metu curie Maiorice, que res nostras et subditorum nostrorum emparabat, ac de eo quod dictus Guilelmus Ollerii reddidit predictis frumenti venditoribus de dicta comanda in eorum exitu ab insula, cum liberati fuerunt, ac de omnibus expensis per vos et predictos in predictis et ratione predictorum factis, debebatis nobis assignare et tradere duo milia XLVIII duplas et mediam auri mirias et nongentas XXV duplas auri rexedes et centum viginti quinque solidos I denarium barchinonenses. Quam totatm peccuniam nobis persolvistis ad nostram voluntatem et inde a vobis sumus paccati. Cuius compoti coram nobis facti, quaternum nos retinuiumus et tradidimus Petro de Libiano, magistro rationali curie nostre. Est autem sciendum quod comanda que fuit per predictos facta dicto Guilelmo Ollerii fuit in summa, iuxta dictum compotum vestrum, DLX libras XIII solidos II denarios, de qua reddidit predictis in exitu, ut supra tangitur, CCCXLVI duplas rexedes et LIII duplas mirias. Et nos debemus recuperare a dicto Guilelmo residuum dicte comande, et etiam frumentum quod curia Maiorice emparavit ac navim predictam d'en Cervera que remansit in Maiorcam emparata.

Data Barchinone III° nonas augusti [M^oCC^oLXXX^o quinto].

804

1285, agost, 5. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, respon a Felip, primogènit del rei de França, rei de Navarra i nebot seu, que no li pot enviar un missatger secret sense greu perill, li confirma el seu afecte i, tot i que s'hi dirigeix com a rei de Navarra, es reserva els drets que té damunt el regne.

Reg. 47, f. 133v.

Ed. Cingolani 2006: 762-753.

Reg. Carini 1884: II, 59-60.

Excellenti et karissimo nepoti suo domino Philippo, excellentissimi regis Francie primogenito, Dei gratia regi Navarre et Campanie et Brie comiti palatini, Petrus, eadem gracia Aragonum et Sicilie rex, salutem et intime dilectionis constanciam ac continuum incrementum. Literas vestras dictatas obtime et affectuosas satis ylariter recepimus, et tenorem ipsarum intelleximus diligenter. Unde vos scire volumus quod nuncium nostrum secretum sic instructum et munitum non videtur nobis posse, modo quo scripsistis, sine maximo persone sue periculo ad vos miti; quod si contingeret non expediret honori vestro, et nobis redundaret ad dedecus et gravamen. Nec reputetis quod hoc dicamus ad excusandum vel differendum legationem dicti nuncii, nec quod in nobis inventa fuerit nec inveniatur fatica in aliquo quod facere debeamus, quare prompti et voluntarii sumus et semper erimus offerre ius et equitatem, et iam obtulimus, sicut scitis. Set, ut alia via securior quam ydoneam videritis super missione dicti nostri nuncii assumatur, nos enim /vobis\ aliter ipsum nuncium super hoc et exponenda de aliis que scripsistis, omnimoda veritate misissemus libentissime, novit Deus. Verum, quia in prefacionibus istius litere vos salutamus ut regem Navarre, protestamur quod propter hoc iuri nostro non possit in posterum preiudicium generari, nec vos tedeat de huiusmodi protestacione, nec ad oprobium reputetis, si placet, cum hoc pro salvando iure nostro solummodo faciamus.

Data Barchinone nonas augusti anno Domini M^o CC^o LXXX° quinto.

805

[1285], agost, 6. Barcelona

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè pagui les despeses i el lloguer d'una cavalcadura al nunci d'Hélie de Caupenne, senescal del Périgord.

Reg. 58, f. 45r.

Bernardo Scribe. Quod solvat Arnaldo Garcie, nuncio Helye, domini de Caupena, C solidos barchinonenses quos dominus rex sibi donat pro expensa et logerio equitature.

Data Barchinone VIII° idus augusti [M^oCC^oLXXX^o quinto].

806

[1285], agost, 7. Barcelona

El rei Pere mana al justícia i als jurats de València que desembarguin les mercaderies de Guillem Mercer, de Perpinyà, atès que ha ordenat que es desembarguin tots els béns dels homes de la dominació del rei de Mallorca.

Reg. 57, f. 179v.

Reg. Carini 1884: II, 101.

Iusticie, iuratis Valencie. Intelleximus quod vos emparastis et emparatas tenetis res et merces Guilelmi Mercerii, mercatoris Perpiniani, unde, cum nos ad requisitionem proborum hominum civitatis Valencie mandaverimus solvi et desemparari omnes res et merces hominum dominacionis regis Mayoricarum, mandamus vobis quatenus omnes res et merces diete quas dicto Guilelmo emparastis, cum sit irrationabilis tenere bona ipsius Guilelmi emparata et universis aliis dicte dominacionis, sua bona desemparari mandaverimus et absolvi.

Data Barchinone VII° idus augusti [M^oCC^oLXXX^oV^o].

807

[1285], agost, 11. Sant Celoni

El rei Pere emet un guiatge en favor dels nuncis del príncep Carles de Salern.

Reg. 57, f. 182r.

Ed. La Mantia 1918: doc. 97.

Reg. Carini 1884: II, 101.

Baronibus, militibus, peditibus, officialibus et subditis nostris aliis universis ad quos presentes pervenerint. Mandamus vobis quatenus Arnaldum Galaart, Petrum de Almanao, milites, et Adam, thesaurarium, illustris principis Salerni, qui ad nos venerunt cum legacione dicti principis, familiam, equitaturas vel res eorum, eundo scilicet, stando et redeundo non offendatis nec offendi ab aliquo permitatis, set eisdem, guidatis et assecuratis a nobis, provideatis de securo transitu et ducatu. Presente autem guidatico elapsis octo diebus a confeccione presencium continue computandis minime duraturo.

Datum apuid Sanctum Celedonium III° idus augusti [M^oCC^oLXXX^oV^o].

808

[1285], agost, 12. Sant Celoni

El rei Pere informa la reina Constança que Arnau Galart està justificat pel retard en tornar a Sicília. Envia la mateixa carta a l'infant Jaume i a Roger de Llúria.

Reg. 57, f. 182v.

Reg. Carini 1884: II, 101.

Domine regine. Noveritis nos elongasse ob causam Arnaldi Galaart ab homagio et promissione quibus se obligavit de redeundo ad capcionem nostram in partibus Sicilie donec nos ei mandatum fecerimus super eo. Unde, si forte ipse non redierit ad capcionem predictam termino quo se rediturum obliga[vit], habeatis ipsum excusatum, donec, ut dictum est, ei mandatum alium super hoc duxerimus faciendum.

Data apud Sanctum Celedonium IIe idus augusti [M^oCC^oLXXX^oV^o].

Similis infanti Iacobi.

Rogério de Loria.

809

[1285], agost, 23. Barcelona

El rei Pere comunica als seus oficials al regne de València que ha concedit a Pere de Ripoll i a Bernat de Clapers, ciutadans de València, permís de retenir béns i mercaderies dels súbdits del rei de Mallorca en resposta a allò que li ha estat retingut a ell a Perpinyà i Mallorca.

Reg. 57, f. 185v.

Universis officialibus suis regni Valencie et aliis ad quos presentes pervenerint, salutem et gratiam. Noveritis quod pro rebus et mercibus que emparata et detenta fuerunt a Petro de Ripullo et Bernardo de Claperiis, /civibus Valencie/, seu capitalariis et nunciis et sociis suis, ut asserunt, in Perpiniano et Maiorice et aliis locis iurisdiccioni regis Maioricarum, occasione gerre presentis, concessimus eidem Petro lisenciam pignorandi res et bona hominum iurisdiccioni predicti regis Maioricarum ubicumque ea inveniant in dominacione nostra, exceptis hiis que iam sunt per

nos vel officiales emparata et illorum quibus guidaticum nostrum concesserimus specialem, ita que ea omnia tenenat de manifesto donec probaverint in posse iusticie Valencie ea que sibi emparata fuerunt seu detenta, de quibus, cum probatum fuerit, possit sibi satisfacere de hiis que duxerit emparanda.

Data Barchinone X^o kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^oV^o].

810

[1285, agost, 29. Barcelona]

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà de donar vestes als infants fills del rei de Mallorca.

Reg. 58, f. 47v.

Bernardo Scribe. Quod donet vestes infantibus filiis regis Maioricarum prout ei dicet Berengarius Serra, sartor; item, quod donet vestes Petro de Godor, militi, prout dantur militibus, et Matheo Arnaldi, scutifero, prout dantur scutiferis.

Data ut supra [Barchinone IIII° kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto].

¶Petrus Garces mandato regis.

811

1285, agost, 29. Barcelona

El rei Pere mana al veguer i al batlle de Tarragona que restitueixin als mercaders genovesos les mercaderies que Albesa i Castelló els han robat a la platja de la ciutat, perquè no ho han fet amb la seva autorització.

Reg. 57, f. 188v.

Vicario et baiulo Terrachone vel eorum locum tenentibus, salutem et gratiam. Intelleximus quod n'Albesa et en Casteillo nuper in plagia Terrachone raubaverunt res et merces quas invenerunt in quadam barca ianuense que ibi era<n>t, et etiam mandaverunt vobis ex parte nostra quod ipsos ianuenses ceperitis, et omnes res et merces eorum empararetis pro nobis. Unde significamus vobis quod predicti Albesa e-n Casteillo predictum mandatum non

fecerunt de lisencia seu voluntate nostra, immo tanquam raubatores predictas res et merces fuerunt depredati. Quare mandamus vobis quatenus quascumque personas ianuensium predictorum et quaslibet res et merces quas ad mandatum predictorum Albesie et Castelonis detenueritis seu emparaveritis absolvatis /et\ rest[it] uatis incontinenti, et nichilominus si contingat ipsos Albesiam et Castello aplicare Terrachona, capiat ipsos [e]t captos teneatis /donec habeatis a nobis mandatum.\

Data Barchinone IIII kalendas septembris anno Domini M°CC°LXXX° quinto.

812

1285, agost, 30. Barcelona

El rei Pere agraeix al duc de Venècia que no hagi volgut ajudar els seus enemics, i l'informa que un venecià, Nicoloso Berugo, que havia estat capturat pels seus homes, ha estat immediatament alliberat.

Reg. 47, 133v.

Reg. Carini 1884: II, 60.

Petrus, Dei gracia et cetera, inclito amico suo karissimo ac quamplurimum diligendo [*en blanc*], duci Venetie, salutem et intime dileccionis continuum incrementum. Intellectis bona voluntate et affectione quas erga nostram geritis personam, et qualiter adquiescere suasionibus ac instantissimis requisicionibus inimicorum nostrorum contra nos penitus denegastis, propter quod vos oportuit et oportet gravamen aliquod sustinere, dileccioni vestre refferimus multas grates. Rogantes vos quanto carius possumus quatenus velitis persistere in eisdem, maxime cum in hoc procedatur contra equitatem et iusticiam, novit Deus. Nos igitur, licet iam prompti essemus, proinde propiciores nec inmerito efficimur ad omnia que vestrum et vestrorum respiciunt commodum et honorem. Ceterum Nicholosum Berugo, veneticum, qui pro quosdam homines nostros in mari ubi conversantur inimici nostri captus extitit, incontinenti liberari fecimus cum omnibus rebus suis et vobis remittimus absolutum. Rescribentes nobis siqua volueritis nos facturos cum fiducia obtinendi.

Data Barchinone III° kalendas septembris anno Domini M°CC°LXXX° quinto.

813

[1285], agost, 30. Barcelona

El rei Pere informa Roger de Llúria que ha emès un guiatge en favor del mercader venecià Nicoloso Berengo/Berugo.

Reg. 57, f. 189v.

Rogerio de Loria et universis comi[tibus] galearum, nec non et universis officialibus et subditis nostris tam in mare quam in terra constitutis ad quos presentes prevenerint. Sciatis quod per presentes guidamus et assecuramus Nicholosium Berengo, veneticum, exhibitorem presentium, cum omnibus bonis et rebus suis, ita quod, quandocumque voluerit, poss[et] ire et navigare per terram et per mare infra dominacionem nostram cum navibus, lignis et quibuscumque aliis vasse[llis] voluerit. Mandantes vobis quatenus, si contingat vos vel aliquos vestrum invenire dictum Nicholosium in terra vel in mari infra dominacionem nostram, eidem seu vassellis que duxerit, familie, rebus, mercibus seu bonis suis, nullum impedimentum, detenimentum vel contrarium faciatis nec fieri permitatis, set ipsum cum familia, vassellis, rebus et mercibus suis manuteneatis et deffendatis tanquam res nostras proprias faceretis.

Data Barchinone III° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^oV^o].

¶Petrus de Sancto Clemente.

814

1285, agost, 30. Barcelona

El rei Pere agraeix a Pinamonte, senyor de Màntua, la bona disposició que té envers ell. Envia la mateixa carta al rei Esteve d'Hongria (sic),¹ a alguns nobles venecians i Alberto della Scala, senyor de Verona.

Reg. 47, f. 134r.

Reg. Carini 1884: II, 60.

Petrus, Dei gracia et cetera, nobili viro amico suo karissimo domino Pinamonte, domino de Mantua, salutem et scincere dileccionis effectum. Intellectis bona voluntate et affectione quas erga nostram geritis personam, dileccioni vestre refferimus multas grates, vos rogantes quatenus, siqua per nos valeant expediri ad honorem et utilitatem vestri et vestrorum atque nobilium ducis

et Comuni Venetie, quibus nos reputamus multipliciter obligatos, nobis significare velitis cum fiducia obtinendi. Nos itaque per Dei gratiam leta fruimur sanitate, parati ad omnia que vobis debeant esse grata.

Data Barchinone III° kalendas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto.

Simili regi Stephano.

Domino Iohanni Dandolo.

Domino Alberto Murusin.

Domino Nicholao Yustinian, comiti de Iara.

Domino Andree Dandolo laboreta.

Domino Alberto de la Escala, domino de Verona.

1. *Evident error ja que el rei Esteve havia mort en 1272, ha de tractar-se de Ladislau IV.*

815

1285, agost, 30. Barcelona

El rei Pere comunica als seus oficials al regne de València que ha concedit a Pere Bertran, ciutadà de València, permís de retenir béns i mercaderies dels súbdits del rei de Mallorca en resposta a allò que li ha estat retingut a Mallorca.

Reg. 57, f. 190v-191r.

Universis officialibus regni Valencie et aliis. Noveritis quod pro rebus et mercibus que emparata et detenta fuerunt a Petro Bertrandi, cive Valencie, seu capitalarii et nunciis et sociis suis, ut asserit, in Maiorica per officiales regis Maioricarum, occasione guerre presentis, concessimus eidem Petro Bertrandi licenciam pignorandi res et bona hominum iu[r]is]dictionis predicti regis Maioricarum ubicumque ea inveniatur in dominacione nostra, exceptis hiis que iam sunt per nos vel officiales nostros emparata et illorum eciam quibus guidaticum nostrum concesserimus specialem. Ita quod ea omnia que pignoraverit teneat de manifesto donec probaverit in posse iusticie Valencie [que] sibi emparata fuerunt seu detenta. De quibus, cum probatum fuerit, possit sibi satisfacere de hiis que duxerit emparanda. [Simi]liter, cum nos prohibuerimus ne aliqui de dominacione nostra navigare audeat ad partes Maiorice, concessimus eidem Petro [Be]rtrandi quod, si invenerit aliquos

navigantes et defferentes res prohibitas sive alias merces ad dictas partes Maiorice [contra] prohibitionem nostram predictam, possit ea omnia accipere et occupare a navigantibus ipsis et sibi retinere in satis[faccione] rerum et mercium sibi emparatarum apud Maioricam, quando ea probaverit, ut est dictum. Quare mandamus vobis quatenus eidem Petro Bertrandi super predictis nullum contrarium faciatis contra huiusmodi concessionem nostram.

Data Barchinone III° kalendas septembris anno LXXX° quinto.

816

[1285], agost, 30. Barcelona

Es registra l'ordre a Bernat Escrivà perquè pagui Berenguer de Bellvís per les despeses que ha tingut en dur els infants de la Cerda cap a València.

Reg. 58, f. 47v.

Bernardo Scribe. Quod satisfaciat Berangario de Pulcrovisu in expensis quas fecit in viatico quod fecit ad partes Valencie cum infantibus de Castella, prout ei constabit per ~~instrumenta~~ albarana Bernardi de Montepavone et Berengarii de Clarisvallibus.

Data Barchinone III° kalendas septembris [M^oCC^oLXXX^o quinto].

817

1285, setembre, 3. Barcelona

El rei Pere emet un guiatge en favor dels mercaders sarraïns que vénen de Granada.

Reg. 57, f. 195v.

Universis officialibus et subditis nostris ad quos presentes pervenerint. Noveritis nos guidasse et assecurasse sarracenos acolleratos venientes cum mercibus ad terram nostram de partibus Granate vel aliis quibuslibet partibus per totam terram et dominationem nostram. Quare mandamus vobis quatenus dictis sarracenis vel alicui ipsorum, vel rebus seu mercibus quas aportaverint, in veniendo, scilicet et redeundo in aliquo locorum dominacionis nostre non faciatis dampnum aliquid vel impedimentum, nec ab aliquibus fieri permitatis, set ipsos et res ipsorum tam in veniendo

quam redeundo sicut guidatos et assecuratos a nobis manuteneatis et deffendatis.

Data Barchinone III° nonas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto.

818

1285, settembre, 4. Barcelona

El rei Pere renuncia a qualsevol acció legal contra el jurisperit Bernat de Palol per haver induït Bernat Bou, de Sabadell, a anar a veure el rei de França per obtenir un guiatge en favor de les terres de Gastó, vescomte de Bearn.

Reg. 57, f. 199v-200r.

Reg. Carini 1884: II, 102-103.

Noverint universi quod nos Petrus, et cetera, gratis et ex certa sciencia absolvimus, diffinimus et remittimus vobis Bernardo de Palaciolo, iurisperito, et vestris, perpetuo omnem accionem, petitionem et demandam quam contra vos et bona vestra possemus facere, proponere vel movere civiliter vel criminaliter quoquo modo ratione inquisitionis quam Raimundus Calbeti, fidelis iudex noster, de mandato nostro, fecit contra vos super eo quod nobis fuerat expositum vos induxisse Bernadum Bovis, de Sabadello, quod iret ad exercitum regi Francie pro tractando cum comite Fuxensis quod terra nobilis Gastonis guidaretur a rege Francie, et quod aportaretur aliquid vexillum sive peno quod poneretur apud Castellar, si necessitas immineret; vel pro eo etiam quod tractaveritis, dixeritis vel ordinaveritis aliqua contra nos vel terram nostram aliquo tempore usque nunc. Hanc itaque absolucionem, diffinicionem ac remissionem facimus vobis dicto Bernardo de Palaciolo de predictis que supra specialiter continentur, et de quibuslibet aliis que contra nos vel terram nostram tractaveritis, gesseritis, dixeritis aut etiam ordinaveritis usque nunc sicut melius dici potest et intelligi ad utilitatem vestri et vestrorum. Concedentes quod super premissis omnibus et singulis t[ra]nsegistis et composuistis nobiscum et dedistis nobis propter hoc quinque milia solidorum barchinonensium monete perpetue de terno. Et quia super hiis a vobis bene paccati sumus, renunciamus excepcioni peccunie non numerate et doli; et facimus vobis et vestris de predictis omnibus et singulis bonum et perpetuum finem et pactum de non petendo.

Mandantes universis vicariis, baiulis et aliis universis et singulis officialibus et subditis nostris quod presentem absolucionem et remissionem perpetuo firmam habeant et observent et contra ipsam non veniant ullo modo.

Datum Barchinone pridie nonas septembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto.

819

[1285], setembre, 10. Sant Celoni

El rei Pere mana als veguers de Tarragona que mantinguin embarcades les mercaderies dels genovesos als quals havien robat Albesa i Castelló en espera que s'aclareixi si transportaven mercaderies prohibides.

Reg. 57, f. 201r.

Vicariis Terrachone. Mandamus vobis quatenus res et bona illorum ianuensium seu aliorum que Albesia et Castilionus, corsarii seu pirati, mandaverunt emparari et que nos absolvi et desemparari mandaveramus per literas nostras, emparetis et emparata teneatis donec cognoverimus de culpa quam haber[e] dicuntur, quia cari[c]-averant et portabant contra prohibitionem nostram canabum et alias (merces) prohibitas, ac e[cia?]^m de personis ipsorum recipiatis talem caucionem quod de culpa in qua fuerint inventi faciant iusticie complem[ent]um.

Data apud Sanctum Celenodium (*sic*) IIII idus septembris [M^oCC^oLXXX^oV^o].

820

[1285], setembre, 12. Sant Celoni

El rei Pere mana a Bernat Escrivà que faci preparar secretament un vaixell armat per dur Miquel Juneda a Mallorca.

Reg. 58, f. 51v.

Ed. Cingolani 2006: 753.

Reg. Carini 1884: II, 119.

Bernardo Scribe. Mandamus vobis quatenus incontinenti armetis secrete unam barca[m] idoneam quam tradatis armatam Michaeli Iuneda, latori presencium, et faciatis mandamentum naute

et comiti dicte barce quod ponant dictum Michaellem in terra in illo loco insule Maiorice ubi ipse dicet eis, et expectent ipsum donec redierit ad ipsam barcam, et hoc citius et secrete expediatis.

Data apud Sanctum Celedonium IIe idus septembris [M^oCC^oLXXX^o quinto].

821

1285, octubre, 14. Barcelona

*Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa el rei Sanç de Castella de la seva victòria damunt el rei de França, li explica l'evolució de la guerra i li demana que s'alegri amb ell. Envia la mateixa carta a les reines Violant i Maria de Castella, a Isabel i Dionís, reis de Portugal, a Eduard, rei d'Anglaterra, a l'infant Joan, a Diego López i Lope Díaz de Haro i Gómez García, abat de Valladolid.*¹

Reg. 47, f. 134v-135r.

Ed. Carini 1884: II, 60-62; Gaibrois 1922-28: III, doc. 89; Cingolani 2006: 755-756.

Serenissimo et sibi karissimo tanquam fratri dompno Sancio, Dei gracia illustri regi Castelle, Toleti, Legionis, Gallicie, Siville, Cordove, Murcie, Iaheni et Alguarbi, Petrus, per eandem Aragonum et Sicilie rex, salutem et intime dilectionis continuum incrementum. Dignum duximus, et expediens fore decrevimus, vestre celsitudini tanquam honoris in omnibus participi et consorti statum nostrum ac regni nostri, et ea que circa nos acta sunt hiis temporibus, intimare. Noverit igitur, excellencia regia, magnificum principem Philipum, felicitis recordacionis regem Francorum illustre, suis non contentum finibus nec diviciis saciatum, set pocius sitientem regnum nostrum suo, quod absit, imperio subiugare, terram nostram cum multitudine bellatorum hostiliciter (*sic*) invasisse, ac comitatum Impuriarum pro parte sui maxima ocupasse, et Gerundensem civitatem copioso exercitu obsedissee. Ipsamque tandem habuisse infra trium mensium spacium, propter magnum deffectum victualium eorum qui circa prefate civitatis custodiam fuerant deputati, personis tamen eorum cum omnibus bonis suis ex pacto permissis inde exire libere et abire. Set Rex regum et Dominus dominancium, iustus iudex qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, tantam iniusticiam ac superbiam que contra nos fiebat, ulcione divina percellens actusque nostros pia miseracione disponens, conatus nepharios

regis prefati et suorum non permisit ad effectum, iuxta ipsorum inordinatum desiderium, pervenire. Set quia mortem peccatorum non vult, set potius ut convertantur et vivant, primum in eos sue correccionis virgam inmisit. Ipsi namque in prefate civitatis obsidione manentes, multos barones ac alios milites, tam ex vulnere quam ex egritudine, ac pene XL equorum millia, amiserunt. Et quia nondum perverse agere quieverunt, nec virgam correccionis huiusmodi salubriter receperunt, eosdem Dominus sue punicionis baculo flagellavit. Stolum enim nostrum regni Sicilie, quod circa adquisicionem civitatis ac principatus Tarante moram traxerat, que nobis de partibus Calabrie acquirenda restabat, Barchinonam perveniens, nostroque stolio Cathalonie coniungens ac felici navigatione procedens, cum stolio magno regis prefati maritimum bellum inivit, ipsumque, Domino faciente, devicit, et obtenta palma victorie de hostibus trihumfavit. In quo quidem bello, preter admiratum Escotum nomine et aliquos alios stolii regis prefati, qui nostro carceri mancipandi ad vitam fuerunt retenti, ultra III^{or} millia hominum gladio ceciderunt, galeas et naves, barchas et alia ligna quamplurima perdiderunt. Ante tamen quam ista contingerent, decem tantum galee Cathalonie XXIII^{or} galeas regis predicti vicerant, et ipsarum ceperant alium admiratum nomine Guillelmo de Lodeva. Set rex predictus, cum suis gallicis neronitzans, more Neronii in flagellis induratus extitit, nec flagellum divinum cum paciencia recognovit, et ob hoc iratus Dominus, tam ipsum regem quam in suos, severitatem ipsius vindicte suo iusto iudicio exercuit evidenter. Nam rex prefatus diu in partibus istis infirmitate retentus, viam universe carnis ingrediens, diem clausit extremum, suosque complices, hostes nostros, immo verius hostes Dei, de regni nostri finibus expellentes, in illius virtute cuius adiuti manu Saul ac David X millia percusserunt, die dominica post festum Sancti Michaelis et die lune sequenti vicimus, immo ipsos, ut loquamur verius, vicit Deus, et in personis et rebus eorum quasi inextimabili dampno dato. Sic itaque factum est, actore Domino, ut comitatu Impuriarum, ipsis ibidem presentibus, ab integro iurisdiccioni nostre redito, hostes prefati tam in terra subrubuerint quam in mari. Hec autem magnitudini vestre ad gaudiorum cumulum significare curavimus, sperantes immo scientes vos nobis de votivis successibus congaudere, presertim cum hoc negotium tamquam vestrum proprium vos contingat et res vestra geratur in omnibus et per omnia in hac parte.

Data Barchinone II° idus octobris [M^oCC^oLXXX^oV^o].

Similem literam Yiolanti, Dei gracia regine Castelle.
 Dompne Marie, Dei gracia regine Castelle et Legionis.
 Dompne Elisabet, Dei gracia regine Portugali et Algarbi.
 Dompno Dionisio, Dei gracia regi Portugali et Algarbi.
 Domino Odoardo, regi Anglie, domino Iberníe et duci Aquitanie.
 Dompno Iohanni, illustris regis Castelle quondam filio.
 Dompno Lупpo Diaz de Vizcaya.
 Dompno Diago Lупpo de Haro.
 Dompno Gomacio Garcia, abbatis de Valladolid.

1. Vegeu reg. 58, f. 56v: Bernardo Scribe. Mandamus vobis quatenus donetis vestes Petro Escorna quem mittimus ad partes Castelle et Portugalie, videlicet capam et tunicam de bifa de Sen Danis et caligas albas. Data Barchinone XVI° kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto, i reg. 58, f. 72r: Bernardo Scribe. Quod donet vestes Dominico Petri et Nadaletto qui vadunt apud Angliam, videlicet cotas et tunicas, caligas et capucia. Data Barchinone XV° kalendas novembris. Item, quod donet similes vestes Salvatori et Michaeli de Tاراçona qui vadunt in Alamaniam. Data ut supra (Reg. Carini 1884: II, 121), possiblement, doncs, una missiva semblant també anava dirigida a Rodolf d'Habsburg.

822

1285, octubre, 20. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, en resposta a una carta del rei Sanç, el qual li deia que els aragonesos, després de perseguir els homes de Juan Núñez que havien entrat a Aragó, van causar danys als homes de Conca, li diu que alguns aragonesos dels que havia convocat per a la guerra van perseguir Juan Núñez i van entrar a Castella per tal de crear enemistat entre ells.

Reg. 47, f. 136r.

Ed. Gaibrois 1922-28: III, doc. 90; Cingolani 2006: 757.

Al muy alto et noble et caro sobrino don Sancho, por la gracia de Dios rey de Castiella, de Tholedo, de León, de Gallicia, de Sivilla, de Córdoba, de Murcia, de Jahen et de Algarbe, de nos don Pedro, por essa mesma gracia d'Aragón et de Sicilia rey, salut et verdader amor, como a sobrino que tenemos en conta de hermano, que mucho amamos et en que mucho fiamos, por a qui mucho de vida et de salut et d'ond[ra] cobdiçiamos (*sic*). Viemos vuestra carta en que nos feziestes saber de como los de Cuenca vos mostraron que las huestes de Aragón vinieran cerca de Cuenca en puez don Johan Núñez, qui mucha presa se levava

d'Aragón, et que los de Cuenca dixeran a las huestas de Aragón que con ellos ensemble eran aparayados de seguir don Johan por las malfetrías d'Aragón, et los de Aragón, non querendo ir mas adalant, viniéronse, et veniendo que roporon et mucho mal fizieron en Castella. On sepades, sobrino, que ben assí como vos nos lo embiastes dizir, assí lo creemos nos e en tal manera fue fetho, que nos, seendo con los françeses d'aquella manera que odiestes, embiamos nos por los aragoneses que veniessen a servicio nuestro, e todos los demás scendo aparayados de venir a nuestro servicio, levantóronse algunos qui los nos devioron, levándolos en pués don Johan, et quando cerca ell fueron, sopieron lunyar el fetho deguisado, que ondra vuestra ni nuestra non se complisse en elli. Después, parténdose de don Johan, veniendo ad Aragón, fazieron escontra Castiella, lo que odiestes. La qual cosa mucho a nos pesa de corasón. E creet que lo fezieran más por poner entre vos et nos algun destorbo et desavinença que por otra cosa ninguna. E de totas estas cozas faillaredes vos verdat quando las querades saber; e, Dios querendo, vos viniaredes a essas fronteras, poredes vos ende certificar, e seremos ensemble et faremos nos en aquello quanto vos por bien tengades.

Data Barchinone XIII° kalendas novembris anno Domini millesimo CC^oLXXX^o quinto.

823

[1285], octubre, 20. Barcelona

El rei Pere informa, suplicant, Juan Gil Tarín, justícia d'Aragó, que no procedeixi contra els homes de Molina acusats d'haver atacat l'exèrcit aragonès que havia anat a perseguir Juan Núñez, perquè no s'han de suscitar altres guerres.

Reg. 57, f. 219v.

Iohanni Egidii Tarini, iusticie Aragonie, salutem. Intelleximus quod, racione malefficii quod fuit perpetratum contra exercitus Aragonie venientes de insequcione quam fecerant contra Iohannem Nunii per aliquos exeuntes, ut dicitur, de castro de Molina, quidam ex parte Aragonie diffidaverunt consilium Moline, quam diffidacionem dictum concilium de Molina non recipiant, cum asserant se immunes a dicto malefficio, et inde sint parati stare iuri, significaverunt nobis, supplicantes, quod non permetteremus

eis iniuriam irrogari super predictis. Unde, cum sciatis nos tantis guerris et aliis arduis negociis occupatis, quod non debemus cum vicinis nostris guerras alias suscitare, maxime inter amicos nostros de quibus possumus ius nostrum et nostrorum hominum adquirere de facili et habere, volumus et mandamus vobis quatenus, visis presentibus, incontinenti prohibatis et prohiberi fortiter faciatis ne guerra aliqua pro dicto negocio vel alio excitaretur inter regnum nostrum et dictum concilium de Molina, cum dictum concilium cum suis pertinenciis sit in nostra comanda, et sint parati querelantibus facere iusticie complementum. Scitis enim quod rex Castelle illustris, nepos noster, haberet ipsos in sua iusticia deffendere, propter quod, si aliter f[uer]et, haberet inter nos et eum discordia suscitari. Verum si aliqui de Aragonia conquesti fuerint de aliquo de Molina vel eius terminus, nos sibi faciemus eundem satisfieri prout fuerit faciendum.

Data Barchinone XIII kalendas novembris [M^oCC^oLXXX^oV^o].

824

[1285], octubre, 25. Barcelona

El rei Pere mana a Bernat Escrivà que pagui a Berenguer d'Artés les despeses per dur l'infant Ferran, fill del rei de Mallorca, cap al Rosselló.

Reg. 58, f. 80r.

Bernardo Scribe, thesaurario nostro, salutem. Mandamus vobis quatenus, visis presentibus, donetis Berengario de Artes, qui mandato nostro ducet infantem Fferrandum, filium regis Maiorice, ad partes Rossilionis, expensas eidem Berengarii et infanti, ac nutricibus et cuidam eius servicio necessarias, et conducatis eis equitaturas quas necesse habuerint <ad> usque ad partes predictas.

Data Barchinone VIII° kalendas novembria [M^oCC^oLXXX^o quinto].

825

1285, octubre, 26. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, nomena Ferrer Mallol cònsol dels catalans i dels sicilians a Tunis.

Reg. 58, f. 114v.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, concedimus et comendamus vobis fidei nostro Fferrario Mayoli consulatus nostros Tunicii, videlicet alffundichorum cathalanorum et siculorum, ita scilicet quod vos sitis consul dictorum alfundicorum et possitis exercere ac exerceatis loco nostri iusticias tam civiles quam criminales, et generaliter omnia facere que alii consules qui hactenus ibi fuerint exercere et facere consueverunt, et iura ad dictos consulatus et alfundicos pertinencia exhigere et recipere ac tenere, et ea nobis fideliter reservare. Concedentes vobis quod possitis alium consulem seu consules in dictis alfundicis substituere loco vestri, ydoneos tamen et fideles, qui predicta omnia et singula exercent et exercere ac facere valeant loco vestri. De salario autem et expensis que in predictis et circa predicta res facere oportebit, stabitis ad arbitrium et voluntatem nostram.

Data Barchinone VII kalendas novembris anno Domini MCCLXXX quinto.

826

[1285], octubre, 26. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, informa els seus fidels del consolat de Tunis de l'arribada de Ferrer Mallol com a nou cònsol i els diu que li han de presentar la comptabilitat.

Reg. 58, f. 114v.

Reg. Carini 1884: II, 129.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, fidelibus suis consulibus alfondicorum Tunicii regnorum nostrorum et Sicilie, salutem et gratiam. Mandamus vobis quatenus computetis de hiis que percepistis et habuistis de iuribus omnibus dictorum alfondicorum nostrorum cum fidei nostro Fferrario Mayoli, cui nos dictorum alfondicorum comendavimus consulatus, et eidem detis et tradatis loco nostri quecumque nobis tornare habueritis de compotis supradictis, alias mandamus eidem quod res et bona vestra compellat.

Data Barchinone VII kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^o quinto].

827

[1285], octubre, 26. Barcelona

El rei Pere demana a Bertran de Mesara, que ha de viatjar amb Ferrer Mallol, que l'ajudi en el seu nou càrrec, a més li mana que, en cas que fos necessari, bestregui a Ferrer els diners per la compra dels drets de gabella que el rei de Tunis li ha concedit.

Reg. 58, f. 114v.

Reg. Carini 1884: II, 129.

Petrus, Dei gracia et cetera, dilecto suo Bertrando de Mesara, salutem et dileccionem. Noveritis nos comendasse fidei nostro Fferrario Mayoli, quem una vobiscum ad partes Tunicii destinamus, consulatus alfondicorum nostrorum cathalanorum et siculorum Tunicii. Quare mandamus vobis, circa ea in quibus vestrum auxilium requisierit, favorem eidem et consilium impendatis. Preterea, cum in paccionibus initis inter nos et regem Tunicii illustrem continueatur, quod cathalani habeant gabellam Tunicii pro precio idoneo quod alii dare vellent, volumus et vobis mandamus quatenus, si ad opus dicte empccionis gabelle dictus Fferrarius indiguerit pecunia, vos permitatis ipsum percipere et retinere de quantitate pecunie quam vos et ipse recepturi estis pro nobis a dicto rege Tunicii illam quantitatem quam ad opus empccionis predictae necessarium habuerit, recepto inde ab eo publicum instrumentum. Nos enim concessimus dictam quantitatem sibi mutuare de gracia speciali si contingerit ipsum emere gabella predictam.

Data Barchinone VII° kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^o quinto].

828

[1285], octubre, 26. Barcelona

Pere, rei d'Aragó i de Sicília, comunica a tots els mercaders sicilians de Tunis l'arribada de Ferrer Mallol com a nou cònsol, i els mana que l'obeeixin com han acostumat a fer amb els còsols precedents. Envia la mateixa carta als mercaders aragonesos i catalans.

Reg. 58, f. 114v.

Reg. Carini 1884: II, 129.

Petrus, Dei gracia Aragonum et Sicilie rex, universis mercatoribus et aliis regni nostri Sicilie fidelibus nostris in alfondico

siculorum Tunicii comorantibus, gratiam suam et bonam voluntatem. Noveritis nos concessisse et comendasse fideli nostro Fferrario Mayoli consulatum nostrum cathalanorum alfundici Tunicii ut ipse sit consul ibidem, et exerceat, per se vel per substitutum ab eo, in dicto alfundico iusticias civiles et criminales, et alia omnia faciat que alii consules qui hactenus ibi fuerunt facere et exercere consueverunt. Quare mandamus vobis quatenus eundem Fferrarium Mayol, vel substitutum ab eo, habeatis in consulem nostrum alfundici cathalanorum Tunicii, et eidem tanquam consuli obediatis ac respondeatis de omnibus de quibus consuevistis nostro consuli respondere.

Data Barchinone VII kalendas novembris anno predicto [M^oCC^oLXXX^o quinto].

Similis fidelibus suis universis mercatoribus et aliis hominibus Aragonie et Cathalonie existentibus in alfundico nostro cathalanorum Tunicii, salutem et gratiam.

Data Barchinone ut supra.

829

1285, novembre, 1. Vilafranca del Penedès

*Es registra l'ordre al batlle de Barcelona perquè pagui albíxeres a Bonanat d'Abadia i Calderó per haver dut la notícia de l'arribada de Carles, príncep de Salern.*¹

Reg. 58, f. 82r.

Baiulo Barchinone. Quod donet Bona(na)to de Abbadia et Calderono CL solidos pro albixera adventus principis.

Data ut supra [Villefranche kalendas novembris anno Domini M^oCC^oLXXX^o quinto].

1. *L'entrada precedent és el pagament de despeses i vestes per Philipe i fratri suo, que, atesa la grafia del nom, podrien ser uns missatgers francesos.*

ÍNDEX TOPONOMÀSTIC¹

— A —

- [..]engreo, 717
 Abanto, 63
 Abbruzzo, 794
 Acqui, 257
 Acre (Acco), 225
 Ademuz, 51, 63, 364
 Àfrica, 346
 Agay, 28
 Agde, 121, 606
 Ágreda, 286, 287, 289, 324, 332, 500, 524, 531, 533, 538, 592, 660, 692, 712, 714 nota, 716, 717
 Aguasia, 757
 Aguilar del río Alhama, 714 nota
 Aigües, veg. Calp
 Aillon (Sigüenza), 660
 Aix, 573
 Alacant, 4, 44, 45, 98, 405, 582, 599
 Alagón, 730 nota
 Alarcón, 645, 660, 686
 Alb[..] (Alobras?), 415
 Albarrasí, 51, 52, 54, 56, 67, 97, 100, 145, 158, 221, 237, 253, 302, 303, 325, 347, 355, 415, 417, 432, 545, 546, 550, 560, 561, 591, 645, 647, 653, 668, 669, 674, 684, 685, 700, 713, 723
 Alcalà, 408, 645 nota, 655
 Alcoll, 437, 446, 665
 Alcúdia, 582, 599
 Aldobrandeschi (Allebrandisci), comtat, 6
 Alemanya, 821 nota
 Alessandria, 257
 Alexandria, 135, 579
 Alfambra, 645 nota
 Alfaro, 511, 563, 660, 716, 717
 Alger, 177
 Alhama de Aragón, 63
 Aliaga, 645 nota
 Aliub, cap de, 492
 Almazán, 660, 692, 716
 Almança, 351
 Almazara, 645
 Almeria, 214, 322
 Alpont, 51, 63
 Alquézar, 702
 Alventosa, 714
 Alzira, 203, 213, 356, 580
 Amposta, 580
 Andorra, 272
 Anglaterra, 321, 413, 421, 821 nota
 Angouleme, 413.
 Aquila, l', 478
 Aragó (regne i Corona), 22, 24, 46, 53, 61, 62, 81, 89, 94, 95, 97, 108, 157,

1. De vegades es reuneix sota el nom de la ciutat la menció genèrica d'oficials o a la cúria.

- 203, 238, 288, 311, 322, 331, 340,
372, 386, 399, 430, 433bis, 454, 483,
484, 493, 510, 521, 522, 534, 539,
543, 571, 575, 576, 577, 603, 606,
608, 638, 651, 688, 694, 754, 762,
763, 784, 822, 823, 828
- Aragó, canal de, 730 nota
- Aranda de Moncayo (?), 761
- Arándiga, 25
- Arba, la, 730 nota
- Arbós, 589, 606 nota
- Arcos, 51
- Areca, 116 nota
- Arezzo, 623
- Arienza, 711 nota
- Ariza, 63, 180, 425, 545, 552, 586, 672,
688, 693
- Arles, 495
- Arnedo, 660
- Arse, vall, 285
- Artieda, 111, 125
- Asti, 151, 257
- Atienza, 660, 716
- Avinyó, 223
- Ayora, 44, 45, 292, 298, 305, 318, 351,
353, 354
- Azenera, 727
- Bayo, el, 24 nota, 730 nota
- Baucaire (Belcaire), 171, 239
- Berdejo, 63
- Berga, 390, 589, 606 nota
- Berguedà, 252
- Berlanga de Duero, 645, 660, 716
- Berles, 166
- Besalú, 219, 266, 433bis, 465, 589, 606
nota
- Besiers, 19, 121, 431, 606
- Biar, 45, 164, 187, 256, 259, 265
- Bierlas, 63
- Bijuesca, 63
- Bolonya, 623
- Bona, 604
- Bordalba, 63, 425
- Bordeus, 477, 527, 547, 570
- Borja, 24 nota; 25, 63, 92, 93, 129, 655,
730 nota
- Borja, riu, 730 nota
- Borriana, 304, 580
- Briga, mont, 495
- Bugia, 102, 177, 215, 590, 604
- Bunyol, 165, 571
- Burabáguena, 731
- Burgo de Osma, 660, 669, 692, 704,
711 nota, 714 nota
- Burgos, 558, 559

— B —

- Balaguer, 238
- Banyoles, 589
- Barbastre, 433bis, 439bis
- Barberia, 32, 410, 437, 445, 446, 447,
481, 491, 573, 665
- Barcelona, 3, 39, 40, 61, 84, 92, 112,
116, 130, 131, 137, 139, 173, 182,
199, 209, 212, 242, 261, 262, 268,
269, 271, 334, 341, 500, 501, 520,
540, 579, 580, 582, 583, 589, 599,
601, 604, 605, 606, 608, 633, 654,
667, 769, 774, 777, 778, 785, 786,
789
- Bardocella, 565
- Bascuñana, 658
- Basilicata, 459

— C —

- Cabaça, sa, cap, veg. Pointe Escampo-
bariou.
- Cabo de Gata (Capte), 204
- Cadaqués, 178
- Calàbria, 455, 478, 479, 480, 794, 821
- Calahorra, 660, 662, 669, 692, 709, 711
nota, 714 nota, 730
- Calatañazor, 660, 716
- Calataiud, 52, 63, 246, 439bis, 440,
440bis, 452, 520, 545, 546, 645, 679,
714, 731
- Càller, 39, 582, 640
- Calp, 405
- Cambrils, 580
- Campagna, 459

- Campillo, 332
 Camprodon, 90, 219
 Cantavella, 645 nota
 Cañete, 415, 536, 660, 686
 Capua (ciutat i principat), 460
 Caracena, 660
 Carcassona, 136, 393, 540, 551
 Cardeión, 718
 Carladès, vescomtat de, 30, 43, 76
 Cartagena, 200, 353, 354
 Casale, 257
 Cascante, 571
 Castalla, 164
 Castejón de las Armas, 63
 Castella, 44, 46, 51, 52, 63, 97, 100,
 106, 108, 144, 145, 148, 158, 160,
 171, 172, 176, 194, 203, 210, 215,
 224, 233, 246, 322, 332, 334, 335,
 340, 347, 383, 386, 408, 440bis, 445,
 483, 484, 489, 492, 497, 498, 506,
 522, 525 nota, 528, 536, 552, 559
 nota, 585, 602, 603, 641, 661, 662,
 688, 693, 775, 795, 821 nota, 822
 Castellar, el, 762
 Castellar, 818
 Castellbò, 252
 Castellfabib, 17, 51, 63
 Castelliscar, 730 nota, 733
 Castelló d'Empúries, 520
 Castelló de la Plana, 580
 Castellpedres, 63
 Castelviejó, 63
 Castelvispal, 645 nota
 Castronuevo, 125
 Catalunya, 81, 121, 129, 137, 201, 203,
 211, 212, 229, 230, 231, 234, 235,
 249, 259, 265, 422, 445, 570, 601
 nota, 606, 667, 694, 765, 767, 784,
 821, 828
 Celfa, 63, 417
 Cerdanya, 252, 367, 757
 Cervera, 589, 606 nota
 Cervera del río Alhama, 714 nota, 716
 Cetina, 63
 Chiari, 257
 Ciudad Real, 402
 Cocentaina, 44, 45, 357
 Cofrentes, 292
 Colle di Val d'Elsa, castell (Toscana), 6
 Como, 257
 Conca, 17, 144, 145, 536, 645, 658,
 660, 666, 668, 671, 678, 684, 686,
 690, 706, 707, 711 nota, 714 i nota,
 822
 Constantina, 177
 Constantinoble, 291, 349, 350
 Còrdova, 461
 Corneto, 739
 Còrsega, 227
 Cortes, 92, 93, 94, 95, 566, 571
 Cotliure, 346, 465, 605
 Crema, 257
 Cubelles, 589, 606 nota
 Cuberl, 63
 Cuffolla (?) (bisb. Sigüenza), 660
 Cullera, 243, 528
 Cúria romana, 57, 58, 86, 113, 126,
 162, 179, 207, 222, 342, 392, 421,
 447, 463, 494, 495, 613, 614, 615,
 616, 625, 628, 629, 630, 738, 739,
 745, 746, 747, 749, 750, 797, 798²
- D —
- Daroca, 63, 355, 433bis, 520, 545, 546,
 560, 561, 645 nota, 649, 692, 719,
 731, 775
 Dénia, 122, 263, 304, 580
- E —
- Eivissa, 358
 Ejea, 238, 646, 647, 648, 730 nota
 Elx, 45

2. Atès el caràcter itinerant de la cort papal, no poso la ciutat on eventualment residia en aquell moment la Cúria, que els documents mai no assenyalen, sinó genèricament, la Cúria.

Embit, 63
Empordà, 779
Eso, 111
Espanya, 55, 136, 153, 162, 663, 665,
793
Exalons, 292, 315
Extremadura (castellana?), 484

— F —

Fagonella, 757
Favanella, 203
Fayos, los, 63
Fenolleres, 773
Ferrerón, 309
Figueres, 607, 744, 779
Fijeac, 386
Filera, 24 nota, 36, 82, 251, 482, 513
Florència, 139, 140, 159, 186, 508, 623
Fortanete, 645 nota
Frantiniano (?), 236
França, 49, 594, 595, 628, 694 nota,
736, 758
Fréjus?, 33
Fustiñana, 571

— G —

Gaeta, 452
Galell, 71, 100, 221, 371, 387
Galícia, 461
Galur, 730 nota
Gandia, 580
Gasconya, 345, 477, 527
Gènova, 16, 31, 59, 60, 132, 137, 139,
159, 163, 186, 192, 195, 218, 220,
236, 339, 344, 383, 391, 464, 468,
509, 530, 573, 582, 618, 619, 654,
656, 739, 744, 811
Geraci, vall, 459
Giordano, terra de, 459
Girona, 130, 433bis, 520, 580, 589, 606
nota, 774
Godoyos, 63

Granada (ciutat i regne), 32, 194, 204,
470, 548, 562, 728, 743, 817
Grisén, 531, 533, 538
Guardamar, 641

— H —

Huélamo, 659
Huerta, 660
Huerta, Santa María de, 180
Huete, 645, 660, 677, 686, 709, 711
nota

— I —

Iporge (Ivrea?), 257
Ischia, 487
Itàlia, 140, 377

— J —

Jaca, 433bis, 443
Jaca, canal de, 565
Jaca, muntanyes, 730 nota
Járaba, 63
Jonquera, la, 607
Jorcas, 645 nota
Jorquera, 44, 45
Juslibol, 762

— L —

Lates, 606
Lehurem, castell (Toscana, Lecore?), 6
Liédena, 81
Linares, 645 nota
Lleida, 19, 75, 84, 116, 203, 207, 237,
503, 504, 520, 526, 580, 589, 606
nota, 632, 694 nota, 735, 774
Llíria, 56
Llombardia, 258, 328, 329, 334
Llorca, 643
Lloret, 766

Lobera, 94, 95
 Logronyo, 542, 574, 660, 692, 711
 nota, 730
 Longobucco, 459
 Lucca, 623
 Luna, 433bis, 442, 452

— M —

Magallón, 289, 372, 373, 374, 395
 Magaña (Calahorra), 660
 Magarmán (?) (bisb. Burgo de Osma),
 714 nota
 Majones, 290
 Mallén, 24 nota, 25, 94, 95, 330, 730
 nota
 Mallorca (ciutat i illa), 49, 61, 62, 92,
 96, 99, 102, 112, 130, 188, 199,
 209, 232, 304, 356, 358, 384, 385,
 389, 406, 449, 451, 514, 516, 517,
 573, 580, 585, 632, 640, 656, 770,
 774, 777, 778, 779, 796, 803, 809,
 815, 820
 Malón, 24 nota, 63
 Manresa, 589, 606 nota
 Manubles, 63
 Marsella, 26, 131, 421
 Martorell, 116
 Medinaceli, 176, 645, 660, 692, 701,
 711 nota, 716
 Messina, 446, 453, 454, 455, 456, 459,
 509, 570
 Milà, 257
 Miranda de Ebro, 762
 Miravete, 645 nota
 Modica, 570
 Molina, 823
 Montalbà, 580
 Montalbano, 498, 645 nota
 Montaragó, abadia, 724
 Montblanc, 116, 520, 589, 606 nota,
 631
 Monteagudo, 425, 571, 680, 762
 Monterde, 63
 Montesa, 162, 665

Monte Gemoli, castell (Toscana), 6
 Montpeller, 1, 3, 19, 31, 49, 57, 61, 62,
 91, 108, 133, 136, 137, 154, 222,
 421, 540, 598, 606, 633
 Montreal, 63
 Montuenga, 672, 673
 Morella, 146, 304, 580
 Moriana (?), 645
 Moros, 63
 Morvedre, 155, 408, 580
 Moya, 29, 347, 364, 536, 660
 Muntanyes de Prades, 433bis, 589, 631,
 742
 Múrcia, 4, 44, 45, 98, 191, 203, 263,
 458, 492, 689, 714 nota
 Murellàs, 465

— N —

Nagai, veg. Agay
 Nàpols, 467, 570
 Narbona, 19, 33, 121, 131, 133, 136,
 181, 182, 262, 268, 269, 408, 537,
 540, 573, 594, 595, 694, 710
 Navarra, 7, 14, 15, 24, 36, 46, 55, 65,
 81, 87, 88, 89, 92, 94, 95, 111, 120,
 136, 141, 142, 157, 215, 238, 288,
 293, 301, 311, 398, 399, 430, 431,
 493, 510, 513, 534, 566, 568, 571,
 592, 600, 603, 646, 657, 660, 682,
 692, 699, 700, 711, 716 i nota, 717,
 720, 723, 730, 740, 741, 754, 763,
 804
 Navardún, 675, 730 nota
 Niça, 28, 33, 131
 Nîmes, 139, 140, 159, 186, 268, 269
 Novallas, 24 nota, 66 (casa del Temple)
 Novara, 257
 Nulles, 226

— O —

Oblites, 94, 95, 571
 Ojos Negros, 650

Oliastrum de Sendina (Ogliastro, a Còrsega; Ogliastro Cilento, a prop de Salerno?), 16

Oloron, 527

Onda, 304

Orihuela (Albarrasí), 685

Oriola, 643

Orvieto, 623

Osca, 433bis, 520, 580, 631, 791

Ossella, val de, 675

Porto Venere, 218, 654

Portugal, 440bis, 547, 821 nota

Pozuelo, 688

Priego, 658

Principato (Campània), 455

Provença, 28, 33, 131, 268, 269, 460, 495, 573, 636, 665, 797, 798

Puertomingalvo, 645 nota

Puglia (terra i ducat), 460

Puigcerdà, 390

Pulles, 144, 145

— P —

Palazuelos, 292, 298

Palerm, 445, 446, 468, 803

Palop, 316

Pamplona, 87, 88, 176

Panissars, coll de, 786, 789

Paracels, 63

Pardines, 757

Pareja, 660

París, 74, 421, 665

Pavia, 257

Peníscola, 580

Peralada, 112, 540, 551

Perpinyà, 75, 91, 121, 130, 188, 385, 465, 609, 778, 806, 809

Pertusa, 433bis, 440

Perusa, 623

Piera, 589, 606 nota

Pina, 580

Pinella, 493

Pintano, 111

Pisa, 18, 39, 40, 41, 42, 59, 162, 178, 225, 378, 454, 467, 468, 508, 582, 583, 599, 604, 619, 652, 654, 656, 667, 739

Pistoia, 508

Pitarque, 645 nota

Pitillas (Pitel), 94, 95

Pointe Escampobariou, 236

Pola, 762

Pontedura (?), 15bis

Pontons, 744

Port Fangós, 445

Porto Maurizio, 391

— Q —

Queralbs, 757

— R —

Reggio Calabria, 455, 570

Requena, 34, 44, 165, 168, 296, 319 (?), 386, 412, 660, 708

Retuerta, 660

Riba de Escalote, la, 660

Ribes, 90, 757

Riguel, 730 nota

Roda de Isábena, monestir, 736

Roma, 615, 621, 739

Roncesvalls, 741

Rossano, 459

Rosselló, 156, 514, 612 nota, 757, 778, 781, 824

Rueda, 660, 716

Ruesta, 24 nota, 111, 730 nota

— S —

Sádava, 24 nota, 730 nota

Sainete (?), 645

Salines, cap de ses, 656

Sallent, 99

Salvatierra, 24 nota, 111, 730 nota

San Bernardo, port de muntanya, 495

San Esteban de Gormaz, 660, 716

Sangüesa, 36, 65, 82, 89, 251, 482, 513, 571, 637
 San Pedro, 534
 San Pedro de Yangüas, 660, 714 nota
 Sant Feliu de Guíxols, 589
 Sant Sebastià, 317
 Santa Coloma (Gascunya), 285
 Santa Eulàlia del Camp, 67, 71, 100, 221, 371, 387
 Santa Maria de Sales, 87, 88
 Santa Severina, 459
 Santas Cruces, 25
 Santes Creus, 298, 768
 Santet, 63
 Santo Domingo de la Calzada, 660
 Saragossa, 49, 69, 71, 116, 501, 520, 540, 551, 580, 651, 699, 723, 730 nota, 740, 741, 762
 Sardenya, 39, 639
 Sarral, batllia, 589, 606 nota
 Savoia, 167, 258, 275, 495, 665
 Savona, 132, 178, 236 (?)
 Sax, 45
 Segorb, 545
 Serón, 680, 762
 Sibiliatus (?), 214
 Sicília (illa i regne), 195, 346, 352, 377, 378, 437, 445, 446, 447, 453, 454, 455, 456, 457, 459, 460, 463bis, 468, 473, 478, 480, 481, 487, 491, 494, 495, 516, 548, 549, 557, 570, 573, 639, 640, 644, 654, 665, 667, 779, 784, 821, 826, 828
 Siena, 6, 508, 623
 Signa, 63
 Sigüenza, 645, 660, 669, 704, 711 nota, 714 i nota
 Silano, roca (Toscana, a prop de Pieve di Silano?), 6
 Sivilla, 204, 208, 243, 358, 396, 700
 Sixena, 110
 Somet, 63
 Sòria, 660, 669, 692, 695, 696, 702, 716, 717, 718
 Sorroca, 757
 Sos, 24 nota, 36, 65, 157, 637, 675, 730 nota, 733

Sotos, 676
 Sperlinga, 570
 Strongolo (Stromboli?), 459

— T —

Taranto, 459, 821
 Tarassona, 24 nota, 63, 120, 123, 166, 273, 286, 287, 288, 289, 324, 331, 332, 500, 501, 510, 520, 522, 524, 534, 547, 552, 655, 692, 699, 704, 712, 716, 730 nota, 730 nota, 740
 Tarragona, 178, 222, 239, 365, 448, 500, 501, 520, 580, 589, 606 nota, 633, 766, 771, 774, 811
 Tàrraga, 589, 606 nota
 Taüst, 24 nota, 535, 730 nota
 Teresa, 292
 Terol, 63, 100 i nota, 158, 210, 253, 257, 325, 355, 371, 394, 415, 417, 433bis, 488, 489, 520, 536, 545, 546, 591, 638, 645, 647, 649, 707, 714
 Terra del Lavoro, 794
 Terracina, 453
 Terra Santa, vg. Ultramar
 Terrillas, 63
 Tiermes, 24 nota, 111, 730 nota
 Toledo, 767
 Tolosa, 77, 136, 239, 241, 277, 280, 348, 778
 Torancón, 686
 Torí, 257
 Tornes, 63
 Torralba de los Cisones, 63, 658
 Torrellas, 655
 Torrijo de la Cañada, 63
 Torroella de Montgrí, 219, 236, 771
 Torrubia, 718
 Tortosa, 163, 232, 240, 346, 520, 580, 589, 633, 774
 Tortona, 257
 Toscana (Tuscia), 139, 140
 Trapani, 509
 Trasmoz, 63
 Tregurà, 757
 Tremissèn, 21

Treviño, 539
 Tudela, 64, 92, 93, 141, 288, 430, 535,
 571, 730 nota
 Tunis, 173, 174, 216, 244, 304, 357,
 579, 768, 769, 784, 803, 825, 826,
 827, 828

— U —

Uclés, 680, 713, 714
 Ull, 24 nota, 581
 Ultramar, 47, 352
 Uncastillo, 24 nota, 600, 675

— V —

València (ciutat i regne), 40, 46, 47, 63,
 98, 105, 122, 144, 145, 154, 160,
 164, 169, 194, 200, 203, 204, 212,
 214, 229, 230, 233, 243, 256, 331,
 353, 354, 365, 408, 458, 470, 492,
 515, 520, 528, 537, 547, 580, 584,
 595, 599, 606, 608, 641, 643, 645,
 661, 728, 784, 806, 809, 815, 816
 Valladolid, 402
 Venaissin, 223
 Venècia, 225, 271, 283, 481, 509, 620,
 813, 814
 Vercelli, 257
 Veruela, 507, 716
 Vic, 219, 520

Vilafranca del Penedès, 116, 520, 580,
 589, 606 nota
 Vilagrassa, 589, 606 nota
 Vilaroga, 645 nota
 Vilell, 63, 645 nota
 Villalonga, 63
 Villarroya de la Sierra, 63
 Villena, 45, 259, 265
 Voló, 607, 760

— X —

Xarafull, 292
 Xàtiva, 15bis, 168, 203, 520, 580, 689,
 723
 Xea, 653
 Xelva, 29, 34
 Xèrica, 714
 Xipre, 225
 Xirel, 63
 Xulella, 34

— Y —

Yangües, 660

— Z —

Zarra, 292

ÍNDIX ONOMÀSTIC

[...] Martínez, 695

[...] Oller, 390

— A —

AARON ABINAFIA, 63, 128, 371, 439bis,
440, 440bis, 452, 761

Abat d'Àger, 520

Abat de Bellpuig de les Avellanes, 520

Abat de Camprodró, 520

Abat de Cardona, 520

Abat de Gemont, 736

Abat de Montaragó, 520

Abat de Sant Benet de Bages, 520

Abat de Sant Cugat del Vallès, 520

Abat de Sant Esteve de Banyoles, 520

Abat de Sant Feliu de Guíxols, 520

Abat de Sant Joan de la Penya, 520

Abat de Sant Joan de les Abadesses,
520, 757

Abat de Sant Llorenç de Munt, 520

Abat de Sant Maur, 413

Abat de Sant Pere de Besalú, 520

Abat de Sant Pere de Galligans, 520

Abat de Sant Pere de Rodes, 520

Abat de Sant Salvador de Brea, 520

Abat de Santa Cília, 520

Abat de Santa Maria d'Amer, 520

Abat de Santa Maria d'Estany, 520

Abat de Santa Maria de Fontclara, 520

Abat de Santa Maria de Roses, 520

Abat de Santes Creus, 520

Abat de Vallbona, 112, 369

Abat de Veruela, 46, 655

Abat de Vilabertran, 520

ABDAL·LÀ (Abdaldano), sarraí de Tunis,
790

ABDELLA ATEIT, 784

ABENFAT (i el seu fill), 689

ABEN MADIL, 370

ABEN ZEIT, alfaquí, 213

ABRAFIM ABINGALEL, 233

ABRAFIM AXARQUINI, 408

ABRAHAM ABENAMENA, 784

ABRAHAM AMIEL, 785

ABRAHIM ABENGALÉL, 593

ABRAHIM ABENÇUMADA, alamí del rei
Pere, 728

ABRAINO ALBERTINI, 486

ABUACDELE AMIR AMUZLEMIN, fill del rei
de Granada, 593

ABU-HAFS ÚMAR IBN YAHYÀ, rei de Tunis,
782, 783, 785, 786, 787, 789

ABU-ISHAQ IBRAHIM, emir de Tunis, 173,
579, 590, 734

ABZULTAN HADENNI, alguazir del rei de
Granada, 725

AÇAC ALCALVO, 128

AÇAC AXARQUINI, 408

ADE VÉLEZ DE ROCA, 712

ADAM, tresorer i nunci de Carles II, 807

Adelantado de Montuenga, 673

Adelantado de Múrcia, 44

- ADEMAR, fra, electe d'Àvila i degà d'As-torga, 165
- ADINOLFO DI SER MATTEO DI PAPA, 479
- AGUSTÍ, clergue, 213 nota
- AHMET, fill de Mahomet Array, 213
- AIMERI, vescomte de Narbona, 133
- AIMÓ, comte de Gènova, 167, 189
- AIMÓ DE MONTLUEL, 167
- ALAMÁN DE GUDAL, sobrejunter de Tarassona, 166, 175, 580, 714 nota
- ALAMÁN DE IASA, 185
- ALAMANY DE CERVELLÓ, prebost de Solsona, 784
- ALBALAT, 673
- ALBERT/HUMBERT, senyor de la Tour/comte de Viennes, 167, 189, 258, 664
- ALBERT DE CANELLES, templer, 150
- ALBERT DE CASTELLNOU, 429
- ALBERT DE MEDIONA, 348, 784
- ALBERT DE TORAN, 243
- ALBERTAZZO SPINOLA, 622
- ALBERTINO DA LANDA, comte, 616, 748
- ALBERTO (Obertino/Albertino) da Volta, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 654, 705
- ALBERTO DELLA SCALA, senyor de Verona, 814
- ALBERTO MOROSINI, 814
- ALBERTO MURISTRIO, 479
- ALBERTO RONCA, 72, 73
- ALBESA, veg. Pere d'Albesa
- ALBIZZO DA FICHICO, ser, 508
- Alcaid d'Ademuz, 51
- Alcaid d'Albarrasí, 56
- Alcaid d'Alfaro, 563
- Alcaid d'Alpont, 51
- Alcaid d'Aracos, 51
- Alcaid de Castellfabib, 51
- Alcaid de Grisén, 533
- Alcaid de Pirases, 650
- Alcaid de Sandines, 650
- Alcaid de Tudela, 94, 95
- Alcaiez, 213
- ALDONÇA, esposa de García Ortiz d'Azagra, 67, 71
- ALDOVINO, 570
- ALESSANDRO STEFANISIO, 459
- ALESSIO, jutge, 459
- ALEXANDRE DE LA LOESE, nunci del rei Felip III, 420
- ALFONS, fill del rei d'Anglaterra, 267
- ALFONS, infant, 12, 127, 136, 201, 203, 207 nota, 212, 293, 294, 323bis, 343, 345, 375, 379bis, 382, 412bis, 413bis*415*, 416*, 417*, 418, 422*, 423*, 424*, 426*, 427*, 428*, 429*, 430*, 431*, 432*, 433*, 433bis, 433ter*, 433^{quater}, 434*, 435*, 438, 439*, 439bis*, 440*, 440bis*, 442*, 443*, 444*, 448*, 449*, 450*, 451*, 452*, 454bis*, 457*, 458*, 461*, 462*, 463*, 463bis, 464*, 465*, 469*, 470*, 482*, 483*, 484*, 485*, 486*, 488*, 489*, 490, 492*, 493*, 494*, 495*, 496, 498*, 499*, 500*, 501*, 502*, 503*, 504*, 506*, 507*, 510*, 511*, 512*, 513*, 514*, 515*, 516*, 517*, 518*, 519*, 521*, 522*, 523*, 524*, 525*, 526*, 527*, 528*, 529*, 530*, 531*, 532*, 533*, 534*, 535*, 536*, 537*, 538*, 540*, 541*, 544*, 553*, 560*, 561*, 565*, 566*, 571*, 575, 576*, 580, 594, 602, 606, 608*, 609*, 610, 613*, 614*, 625*, 626*, 627*, 637*, 664, 712*, 721*, 722*, 737 nota, 742*, 744*, 756 nota, 757*, 760*, 765*, 766*, 772*, 777*, 784, 798*¹
- ALFONS, infant de Castella, fill de Ferran i Blanca, 106, 136, 148, 188, 490, 503, 504, 526, 529, 631, 635, 723, 735, 742, 758, 759, 788, 800, 816
- ALFONS, infant de Portugal, 314, 792

1. Marco amb asterisc els documents expedit per l'infant.

- ALFONS X, rei de Castella, 4, 25, 29, 34, 44, 45, 46, 49, 51, 52, 97, 98, 106
nota, 108, 109, 114, 123, 124, 136, 138, 148, 153, 160, 170, 180, 183, 191, 193, 98, 200, 203, 204, 208, 214, 221, 224, 233, 235, 241, 242, 246, 253, 255, 259, 261, 264, 265, 271, 273, 275, 277, 278, 280, 283, 286, 287, 289, 292, 293, 294, 295, 296, 300, 302, 303, 304, 307, 308, 309, 310, 312, 314, 315, 317, 319, 322, 324, 326, 327, 330, 331, 332, 335, 337, 340, 343, 348, 350, 352, 353, 359, 360, 363, 364, 368, 374, 375, 376, 377, 386, 396, 397, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 409, 418, 422, 431, 432, 458, 463bis, 492, 539, 547, 602, 611, 702
- ALFONSO DE CASTRONUEVO, 576
- ALFONSO TÉLLEZ DE MOLINA, fill de l'infant Alfonso de Molina, 563
- ALFONSO FERNÁNDEZ, 256
- ALFONSO PÉREZ, 418
- ALÍ, 444
- ALÍ ALAZARRI, 213
- ALICE DI SALUZZO, comtessa mare de Lincoln, 454bis*
- ALÍS DE CRAINEL, senyora de Cascante, 166
- ALMUFA (i el seu fill), 689
- AL-SAID NASIR, soldà de Babilònia, 135
- ÁLVARO [...] don, 700
- ÁLVARO DÍAZ, germà del cardenal Ordoño, 360
- ÁLVARO NÚÑEZ DE ASA, 376, 563 (?)
- ÁLVARO PELAI, prior de l'Hospital a Castella i Lleó, 47, 138
- ÁLVARO PÉREZ DE MOYA, 714 i nota
- AMANIEU II D'ARMANYAC, arquebisbe d'Auch, 230
- AMARI BROSSA, 346
- AMENT, alfaquí, 213
- AMIC, mestre, físic, 240
- AMUZLEMIN ABUACDELE ABENNAÇAR, veg. Muhammad II
- ANCHERO PANTALEONI, diaca cardenal de Santa Prassede, 59, 162, 342, 495, 614, 630, 747
- ANDREA, notari, 459
- ANDREA DA CHIAVARI, 16
- ANDREA DANDOLO, 814
- ANDREAS PÉREZ, 518
- ANDREOLO ALDUINI, 28, 33
- ANDREOLO DELLA VOLTA, 622
- ANDRÉS PÉREZ, ballester del rei Sanç, 720
- ANDRETTO, ser, 508
- ANDREU CALDERER, 548
- ANDREU DE PRÒIXITA, 332, 377
- ANDRÒNIC II PALEÒLEG, emperador de Bizanci, 570, 624
- ANNIBALDO DA CIERI (?), 479
- ANNIBALDO DEGLI ANNIBALDI, 467
- ANTIC D'ÒDNA, 38
- ANTONI BECK, 267, 323bis, 379bis, 407, 412bis, 413, 428, 433ter, 434, 436, 506bis, 557
- ANTONINO SPINOLA, 464
- ANTONIO, mestre, jurisperit del marquès de Monferrato, 324
- ANTONIO TORESELLI, jurisperit, 308
- APARICIO PÉREZ, 246
- ARCHAMBAUD III, comte de Périgord, 230
- Ardiaca d'Asa, 326
- Ardiaca de Múrcia, 256
- Armènia, rei de (Hethum I), 2
- ARNALDO GUISCOS, justícia de Tudela, 290.
- ARNAU, abat de Fontfroide, 17bis, 48, 75, 78, 79, 80, 112
- ARNAU AMAT, 530
- ARNAU BATLLE, procurador del rei de Mallorca, 75, 499 nota, 530
- ARNAU BURGÉS, 385
- ARNAU CORTIT, 751
- ARNAU COSTA, 612 nota
- ARNAU DE BAUDACS, 38
- ARNAU DE CABRERA, senyor de Massanet, 744, 765
- ARNAU DE CASADELLA, 765
- ARNAU DE CLARIANA, 742
- ARNAU DE CODALET, 612 nota
- ARNAU DE CORTSAVÍ, 90, 266, 499, 594, 612 i nota

- ARNAU DE FRAGA, 75
 ARNAU DE GIRONA, 413
 ARNAU DE GURB, bisbe de Barcelona, 9, 520
 ARNAU DE JARDÍ, bisbe de Tortosa, 380, 520
 ARNAU DE MOLINS, 191
 ARNAU DE MONTSÓ, 4
 ARNAU DE MORLANA, 369
 ARNAU DE PERAPERTUSA, 338
 ARNAU DE PUIG, 530
 ARNAU DE REIXAC, canonge de València, 454^{bis*}, 613, 615, 616, 625, 626, 627, 628 (?)
 ARNAU DE SAGA, 757
 ARNAU DE Sp[.]ATA[.], 18
 ARNAU DE (sa) TORRE, mestre, canceller, 139, 141, 142, 149, 236, 272, 284, 339, 340, 341, 344, 384, 389, 430, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 449, 451, 458, 465, 507, 580
 ARNAU DE TORRENTS, 16
 ARNAU DE TORROELLA, cavaller de Mallorca, 796
 ARNAU DE TORROELLA, 410
 ARNAU GALART, cavaller, nunci de Carles II, 807, 808
 ARNAU GALVANY, 218, 339
 ARNAU GARCIA, nunci d'Hélie de Caupenne, senescal del Périgord, 805
 ARNAU GOÈRIA, 406
 ARNAU GUILLEM DE CARDONETS, 500
 ARNAU NAVARRO, 146
 ARNAU OLIVER, germà de Pere, 537
 ARNAU RAINER, 612 nota
 ARNAU ROGER, comte de Pallars, 35 nota, 196, 234, 235, 238, 784
 ARNAU TAVERNER, 86, 104
 Arquebisbe Roenensi (de Ruvo?), 459
 Arquebisbe de Sardi, 445
 Arrais d'Andarax, 643
 Arrais de Guadix, 643
 Arrais de Menorca (veg. també HEIRE-BIZ HABUAMBRE), 130
 ARTAL D'ALAGÓ, 452, 693
 ARTAL DE LUNA, 576, 721, 722
 ASTRUC RAVAYA, batlle de Girona, 42
 ATO DE FOCES, 324, 331, 340, 429, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 439bis
 ATÓ DE LESU, 328, 429
 AXA, esposa d'Alazarri, 213
 AXA, esposa d'Alcaiez, 213
 AXA, esposa del fill de Vilell, 213
 AXA, filla de Mahomet Array, 213
 AYSE, sarraí d'Ágreda, 553
 AZNAR DE OSSERA, 576
 AZZELINO GRILLO, 622
 AZZO DE' LAMBERTAZZI, canonge de Bolognya, doctor en dret, nunci del rei de Castella, 738, 739

— B —

- BABILA DORIA, 622
 BAIMONDO DA BOTERA, 570
 BAIMONTE DA CARIATI, 459
 BALDO RANIERI, 379
 BALER GARCÉS, 696
 BARDONO DA MODULO, 220
 BARTOLINO BELI, de Gènova, 572
 BARTOLOMEO, jutge, 459
 BARTOLOMEO D'AMELIA, bisbe de Grosseto, 352
 BARTOLOMEO DA CASTIGLIONE, 478
 BARTOLOMEO MOSCA, ser, 508
 BARTOMEU, senyor de Vacca (Vacai-ràs?), 26
 BARTOMEU DE PUIG, jutge, 38
 BARTOMEU MATOSES, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 654
 BARTOMEU MINYOSO, 486
 BARTOMEU TARÍN, 566 nota, 762
 Batlle d'Onda, 304
 Batlle de Barberà, 435
 Batlle de Borriana, 304
 Batlle de Daroca, 435
 Batlle de Figueres, 334
 Batlle de Gandia, 105
 Batlle de Girona, 633, 774
 Batlle de Gurb, 248
 Batlle de Jaca, 435, 443
 Batlle de Lleida, 116, 504, 774
 Batlle de Luna, 435

- Batlle de Mallorca, 102, 209, 213, 530, 796
 Batlle de Montblanc, 116
 Batlle de Montpeller, 31
 Batlle de Morella, 304
 Batlle de Morvedre, 155
 Batlle de Palamós, 514
 Batlle de Pertusa, 435
 Batlle de Tarragona, 42, 633, 737, 774, 811
 Batlle de Terol, 435, 545
 Batlle de Tortosa, 42, 774
 Batlle de València, 32, 42, 105
 Batlle de Vilafranca del Penedès, 116
 Batlle de Xàtiva, 105
 BEATRIU, germana de la reina Constança, 332, 397
 BEATRIU, infanta de Castella, 4
 BEATRIU, princesa de Salern, 171
 BEATRIU DE COLIGNY, esposa d'Albert de la Tour i delfina de Viennes, 190, 258
 BEATRIU DE SAVOIA, esposa de l'infant Manuel, 665, 793
 BECCUCCIO, 18
 BELLA DE AMICI, 4
 BENEDETTO CAETANI, diaca cardenal de San Nicola al Carcere Tulliano, 342, 495, 614, 630, 747
 BENEDETTO DI VICINO (de Vezin?), 313
 BENEDETTO ZACCARIA, 445, 622
 BENTIVEGNA DE' BENTIVEGNI, cardenal bisbe d'Albano, 162, 342, 495, 614, 630, 747
 BERARDO, mestre, notari papal, 113
 BERARDO DA TARANTOLA, 459
 BERENGUER ARNAU D'ILLA, 213 nota
 BERENGUER BEDOÇ, 28, 131
 BERENGUER BOU, 341, 344, 743
 BERENGUER CATERÍ, 612 nota
 BERENGUER CORTINA, 26
 BERENGUER DALMAU, 178
 BERENGUER D'ALENÓN (?), 31
 BERENGUER D'ARTÉS, 824
 BERENGUER DE BELLVÍS, 816
 BERENGUER DE CLARAVALL, 631, 635, 735, 816
 BERENGUER DE CONCA, batlle de València, 641, 710
 BERENGUER DE CRUÏLLES, frare dominic/penitencier del papa, 162, 334, 616, 627, 748
 BERENGUER DE PALMEROLA, franciscà, 342, 380
 BERENGUER DE PERAPERTUSA, 338
 BERENGUER DE PLEGAMANS, 768
 BERENGUER DE REI, 195
 BERENGUER DE ROSANES, 779, 784
 BERENGUER DE SANT JUST, mestre del Temple a Aragó i Catalunya, 515, 643
 BERENGUER DE TORROELLA, veguer de Girona, 28, 33, 143 nota, 450, 633
 BERENGUER DE VILALTA, 779, 796
 BERENGUER DE VILARDELL, 139, 140, 159, 186
 BERENGUER DE VILARNAU, 323
 BERENGUER DE VINYALS, 573, 795
 BERENGUER FRESC, 390
 BERENGUER MALLOL, 654, 770
 BERENGUER SA TRIA, 803
 BERENGUER SERRA, sastre del rei Pere, 572, 810
 BERENGUER XAUSIT, carnisser, 796
 BERENGUERA, infanta de Castella, abadesa de las Huelgas, 4, 8, 332, 558, 559
 BERNARD DE LANGUISSEL, bisbe de Porto, 342, 359 nota, 361, 495, 614, 630, 744
 BERNARDINO COMINATA, 18
 BERNARDO DE LONGARES, 772
 BERNARDO (?) MERCADER, 679
 BERNARDO MOSCA, cavaller, 41
 BERNAT, arquebisbe d'Arles, 154, 162
 BERNAT VI, comte de Comenge, 245, 285
 BERNAT BOTET, 222
 BERNAT BOU, de Sabadell, 818
 BERNAT D'ESPÍGOL, regent la taula del pes a València, 641
 BERNAT D'OLIVELLA, arquebisbe de Tarragona, 162, 428, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 435, 439bis, 440, 442, 443, 448, 452, 500, 520

- BERNAT D'OLORDA, clergue, 284, 613, 615, 617, 625, 626, 627, 628
 BERNAT DE BELLVÍS, lloctinent de Rodri-
go Jiménez de Luna, 584, 594
 BERNAT DE CALDES, 242
 BERNAT DE CELMA, 222
 BERNAT DE CENTELLES, 742
 BERNAT DE CLARÀ, 469
 BERNAT DE CLAPERS, 214, 356, 809
 BERNAT DE GUALBA, 61, 62
 BERNAT DE LIBIÀ, 773, 780
 BERNAT DE MONTECOSINO (Montesino?),
mestre, clergue, 433bis, 433ter
 BERNAT DE MONTPAÓ, 723, 816
 BERNAT DE PALO, jurisperit, 818
 BERNAT DE PENYAFORT, 176
 BERNAT DE PERALADA, reboster, 2
 BERNAT DE PERATALLADA, veguer de Bar-
celona, 520, 633, 654, 734, 739,
744, 774, 778
 BERNAT DE PORTELLA, 196.
 BERNAT DE RUBÍ, 174, 216
 BERNAT DE SANT LEONCI, 76
 BERNAT DE SARAGOSSA, 385
 BERNAT DE VILAR, veguer de Besalú,
266, 282, 450
 BERNAT DE VILERT, bisbe de Girona, 520,
781
 BERNAT EIMERIC, 612 nota
 BERNAT ESCORNA, 649
 BERNAT ESCRIVÀ, 628, 631, 632, 661,
705, 719, 728, 729, 731, 764, 767,
782, 783, 789, 790, 795, 801, 802,
805, 810, 816, 820, 821 nota,
824
 BERNAT ESPANYOL, 796
 BERNAT ESQUELLAT, veguer de la Cerda-
nya, 390
 BERNAT FERRER, 222
 BERNAT FRESC, 390
 BERNAT GÁLGERAN, mestre, 617, 626, 749
 BERNAT GALVANY, 222
 BERNAT GUILLEM DE PORTELLA, 143
 BERNAT HUG DE SERRALLONGA/CABRENÇ,
266, 282, 499, 612 i nota, 765
 BERNAT METGE, 632
 BERNAT OLIVER, porter, 274
 BERNAT OLIVER, 516
 BERNAT OLLER, 200
 BERNAT PONÇ, 327, 409
 BERNAT PORTER, 20, 21, 130, 135, 209
 BERNAT REQUESEN, 222
 BERNAT RIQUER, 31, 304
 BERNAT ROGER D'ERILL, 196
 BERNAT ROIG, 204, 214
 BERNAT SAVIT, 44
 BERNAT VALENTÍ, 385
 BERNAT VIGATÀ, 33
 BERTOLDO ORSINI, 479, 616 (?), 627 (?),
747
 BERTOLDO ROSSO, 59, notari
 BERTRAMINO DI MARI, 96, 103, 192
 BERTRAN DE BELLPUIG, 316, 405
 BERTRAN DE CANELLES, 466, 471
 BERTRAN DE CRESUELS, 421
 BERTRAN DE BELLPUIG, tresorer de Sici-
lia, 803
 BERTRAN DE MESARA, 827
 BERTRAN DE VILAFRANCA, ardiaca/camar-
lenc de Tarragona, 136, 281, 307,
369
 BERTRANDO, bisbe de Sabina, 59
 BERTRANDO DE NAYA, 576
 BERTRANDO DE VERA, 64
 BETTO BONCA, ser, 508
 BINDO BUFFERI, almirall pisà, 604
 BINDO RUFFALDINO, 72
 Bisbe de Bari (?), 267
 Bisbe de Langres, 167
 BLANCA, esposa de Bernat Guillem de
Portella, 143
 BLANCA, filla de Lluís IX i esposa de
l'infant Ferran, 106, 107, 136, 267,
359, 490, 529, 608, 758
 BLANCA, mare de Ramon d'Urtx, 35
nota
 BLANCA, senyora de Molina i de Mesa,
363, 396, 424, 427, 432, 433, 439,
461, 462, 505, 549, 645, 649
 BLASCO DON SANCHO, don, 718
 BLASCO JIMÉNEZ DE AYERBE, 415, 416,
426, 427, 433bis, 433ter, 433^{quater},
553, 580, 721, 722
 BLASCO MAZA DE GANALUR, 576

- BLASCO PÉREZ (de Arbues?), 433bis, 433ter, 433^{quater}
 BOLOGNINO, ser, 185, 388, 651
 BONAMIC DE PALAFRUGELL, 28, 33, 131
 BONANAT ALEGRE, 189, 190
 BONANAT ALGUER, 570
 BONANAT BRUNET, 346
 BONANANT D'ABADIA, 829
 BONANAT GOMAR, 33
 BONANAT OLIVER, cònsul dels catalans a Tunis, 590
 BONET DE SAINT QUINTIN, 323bis, 413
 BONIFACIO DA CAMERANA (?), 644
 BONIFACIO (de Ventimiglia?), 151
 BONIFACIO (Fazio) DELLA GHERARDESCA, comte, 467, 508, 622
 BONIFACIO SURLI, 103
 BONO FOLDRATO, 132
 BRANCA DORIA, 622
 BRUNO D'AGUILAR, almugatèn, 730 nota
 BUONCONTE (Visconte) DA MONTEFELTRO, fill del difunt Guido (?), 478
- C —
- CACCIANEMICO DELLA VOLTA, 622
 ÇAHIM ABEBAGUEN, 726
 ÇAHIT AZANACH, 726
 CALDERÓ, 829
 CALDERÓ MIRA, 562
 CALEDONO, 730 nota
 CAMÍ DE PERAMOLA, veguer de Tarragona, 226, 633
 CANTOBOTATXO, 486
 CARDONET, 609
 CARLES I, d'Anjou, rei de Nàpols, comte de Provença, 131, 195, 332, 370, 378, 420, 421, 437, 441, 445, 446, 447, 453, 454, 455, 460, 466, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 487, 491, 506bis, 517, 527, 528, 547, 548, 555, 556, 557, 572, 573, 577, 585, 613, 614, 625, 629, 630, 636, 654, 665, 710, 784, 797, 798
 CARLES II, príncep de Salern, rei de Nàpols, 131, 241, 261, 381, 420, 466, 768, 797, 798, 829
 CARLES DE VALOIS, fill de Felip III, 454^{bis*}, 587, 608
 CASTELLÓ, veg. GUILLEM DE CASTELLÓ
 CENSIO DA CESALVE, 178
 CERVIA DE RIERA, guardià dels ports i de les marines, 304, 358, 516, 517, 519, 530, 572, 573, 577, 596, 601
 CHERICO, professor *utriusque iuris*, 749
 CILLINO DA MILIONA, 479
 CLEMENT DE LUNAY, governador de Navarra, 482, 493, 566, 700, 754
 Clergue (?), professor *utriusque iuris*, 617
 CODROS, almoixerif de la infanta Be-renguera, 558 nota
 Comanador d'Añón, 655
 Comanador de l'Hospital a Aragó, 63
 Comanador de l'Hospital a Castella (?), 695
 Comanador de Montalbano, 643
 CONAULEZ, filla de Maric, 213
 CONRADÍ, fill de Conrad II, 6, 460
 Consell, 428, 434, 435, 439, 439bis, 440, 440bis, 442, 448, 449, 450, 457, 461, 462, 463, 469, 470, 488, 489, 497, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 512, 516, 519, 525, 527, 528, 531, 532, 537, 544²
 CONSTANÇA, noble, àvia d'en Pere, 687 (veg. nota)
 CONSTANÇA, esposa del rei Pere, 1, 3, 22, 150, 206, 207, 307, 433bis, 437, 446, 517, 570, 644, 665, 784, 808
 CONSTANÇA, filla de Roger Bernat de Foix, 252
 CONTE (o Cosmo) GLUSIANO DA CASATE, prevere cardenal de Sant'Agnese / de Santa Pudenziana,³ 342, 362, 495, 614, 630, 747

2. Tot i que no es tracta d'una persona física concreta, es registra la intervenció del consell del rei o de l'infant.

CORBERÁN DE AHONÉS, 576
 CORRADO BRANCIFORTI, 479
 CORRADO D'ANTIOQUIA, 377, 456, 478, 622
 CORRADO DA CHIAVARI, 16
 CORRADO DA PETRAPALA, 459
 CORRADO GIUNTA, 137
 CORRADO LANCIA, lloctinent de procurador al regne de València, 96, 103, 137, 243, 256, 281, 289, 304, 307, 725, 726, 728, 729, 743, 753
 CORRADO SPINOLA, 383, 622
 COSTANTINO, germà d'Alessio, jutge, 459
 COSTANTINO DENAR, 313
 COSTANTINELLO DENAR, 313

— D —

DALMAU DE CASTELLNOU, 612 nota
 DALMAU DE ROCABERTÍ, 35 nota, 143, 219, 744, 760
 DALMAU DE SANT MARTÍ, 767
 DALMAU DE VILLARASA, alcaid de Daroca, 167, 189, 190, 259, 264, 312, 363, 397, 432, 560, 561
 DAORDE DE MONTALBÀ, 694 nota
 DAVID AMASCARAN, 408
 DÍA SÁNCHEZ DE BUSTAMANTE, alcaid/*adelantado* de Múrcia, 44, 45, 316, 405, 689
 DIEGO DE HARO, 793, 801
 DIEGO GARCÍA, 662, 669, 692, 716 nota
 DIEGO GARCÍA DE VERA, 576
 DIEGO LÓPEZ, fill de don Lope 'el chico', 692, 716 nota
 DIEGO LÓPEZ, lloctinent de Juan Núñez, 432
 DIEGO LÓPEZ DE CAMPOS, 539
 DIEGO LÓPEZ DE HARO, 368, 646, 653, 662, 669, 692, 716 i nota, 719, 731, 733, 793, 821
 DIEGO LÓPEZ DE SALCEDO, 221, 662, 669, 692, 716 i nota, 793

DIEGO MARTÍNEZ D'AIVAR, 651
 DIEGO MARTÍNEZ MAGAZ, bisbe de Cartagena, 353, 354
 DIEGO PÉREZ DE ESTORÓN, 539
 DIEGO PÉREZ DE PERO HUMANILLO (?), 695
 DIONÍS, rei de Portugal, 250, 254, 260, 276, 281, 307, 314, 335, 366, 394, 400, 401, 463bis, 569, 764, 792, 821
 DOMÈNEC FALGUERA, 236
 DOMÈNEC GIL, procurador de Joan Bresca, 595
 DOMÈNEC MARTÍ, 529
 DOMÈNEC NUNO, 364
 DOMÈNEC PERE, 821 nota
 DOMENICO DA GAETA, 453
 DOMINGO, fra, franciscà, 394
 DOMINGO D'ESTADELA, 75
 DOMINGO D'OSCA, 2
 DOMINGO DE LA FIGUERA, 246, 696, 697, 761
 DOMINGO DE LA PORTA, porter, 27
 DOMINGO DE PORTUGAL, fra, 569
 DOMINGO DE SOLA, bisbe d'Osca, 448, 520
 DOMINGO GIL DE MONTUENGA, 714
 DOMINGO GÓMEZ, 44
 DOMINGO JOÃO, electe de Lisboa i canceller reial, 569
 DOMINGO LÓPEZ, 405
 DOMINGO MATEI, 502
 DOMINGO PASCUAL DE SARAGOSSA, 540
 DOMINGO PÉREZ, escrivà del rei de Castella, 670, 715 (?)
 DOMINGO PÉREZ, jutge de Conca, 666, 671, 678, 684, 706, 707
 DOMINGO PÉREZ, reboster de la reina de Castella, 5
 DOMINGO PÉREZ D'OCAÑA, 44
 DOMINGO PÉREZ DE CALATAYUD, 670
 DOMINGO POLO, 708
 DOMINGO RODRÍGUEZ DE CUENCA, 145
 DUCCIO D'AVESINO, 139, 140, 159, 186
 DURAND SERRA, 26

3. Sobre el títol exacte vegeu doc. 342 nota.

— E —

EDMUND, comte de Cornualla, fill de Ricard rei d'Alemanya, 454^{bis*}
 EDMUND, comte (*earl*) de Leicester i Lancaster, 454^{bis*}
 EDUARD I, rei d'Anglaterra, 12, 49, 63bis, 229, 230, 267, 317, 323bis, 343, 345, 379, 379bis, 407, 412bis, 413, 413bis, 421, 428, 433bis, 433ter, 434, 435, 437, 438, 439bis, 440, 442, 443, 452, 454^{bis*}, 477, 506bis, 547, 557, 610, 628, 821
 EDUARD, fill del rei d'Anglaterra, 454^{bis*}
 EIÇA ABENADRIS, 138
 EIMERIC IV, vescomte de Narbona, 594, 597
 EIXEMÈN CATALÀ, de Calataiud, 566
 ELENA, filla del rei Enzo de Sardenya i esposa de Guelfo della Gherardesca, comte de Donoratico, 467
 ELIONOR, reina d'Anglaterra, 267, 317, 323bis, 343, 379bis, 412bis, 413bis, 454^{bis*}, 611
 ELIONOR, filla del rei d'Anglaterra, 12, 267, 323bis, 343, 344, 379bis, 382, 412bis, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 435, 438, 439bis, 440, 442, 443, 452, 610
 ELIONOR DE PROVENÇA, esposa del rei Enric III d'Anglaterra, 433ter, 454^{bis*}
 ELISABET, infanta, veg. ISABEL
 EMANUELE NOCIONE, 137
 ENEGOTO, 2
 ENRIC, comte de Rodez, 30, 43, 76, 410
 ENRIC, infant i rei de Navarra, 7, 10, 11
 ENRIC, infant de Castella, 169
 ENRICO RUFFO (Russo) de Calàbria, 491
 ENRICO SPINOLA, 464 nota
 ENRIQUE PÉREZ DE CORTE, 153, 160
 ENRIQUE PÉREZ DE FARANA, 165
 ERMENGOL X, comte d'Urgell, 234, 235, 238, 580
 ERMENGOL, porter, 483, 484
 ERMENGOL ANDREU, cònsol català a Búgia, 102, 177, 216
 ERMENGOL DE SANTA MARIA, 649

ESCLARMONDA DE FOIX, reina de Mallorca, 270, 365, 369, 499, 776, 779
 ESCOT, almirall del rei de França, 821
 ESTEBAN MUÑOZ, 793
 ESTEBAN NÚÑEZ, cavaller, 574
 ESTEVE, rei d'Hongria, 814
 ESTEVE ADE, 386
 ESTEVE DE CARDONA, 735
 ESTEVE DE VILLARASA, 612 nota
 EUSTACHE D'HARDICOURT, 474, 475
 EUSTACHE DE BEAUMARCHAIS, senescal/governador de Navarra, 24, 36, 55
 EUSTAQUI, penitencier i confessor del papa, 380

— F —

FARINATA DEGLI UBERTI, 467
 FAZIO, veg. Bonifacio
 FEDERICO, fill de Guido Novello, 616, 627, 748
 FEDERICO MOSCA, comte, 644
 FEDERICO SPINOLA, 341
 FELIP III, rei de França, 22, 27, 38, 46, 49, 55, 74, 77, 92, 107, 121, 131, 133, 136, 157, 171, 188, 202, 211, 223, 229, 230, 234, 238, 239, 241, 250, 251, 254, 259, 261, 265, 268, 273, 276, 285, 348, 352, 359, 374, 397, 410, 431, 490, 506bis, 517, 519, 529, 539, 540, 543, 545, 547, 555, 556, 557, 564, 573, 576, 577, 585, 587, 588, 589, 594, 595, 596, 597, 598, 601, 606, 608, 613, 614, 625, 628, 629, 630, 642, 663, 665, 694, 710, 736, 772, 777, 779, 781, 792, 793, 797, 798, 799, 818, 821
 FELIP, rei de Navarra, fill del rei Felip III, 267, 454^{bis*}, 587, 588, 608, 804
 FELIP DE COURTENAY, emperador titular de Constantinoble, 332
 FELIPE, mestre, físic, nunci del rei de Castella, 108, 326, 409
 FEO DI GUITTO, ser, 508
 FERRAN, infant de Castella, 4, 136, 148, 188, 359

- FERRAN, infant, fill de Ferran i Blanca, 106, 136, 148, 188, 359, 490, 503, 504, 526, 529, 631, 635, 723, 735, 758, 759, 788, 800, 816
- FERRAN, fill il·legítim de Jaume I/abat de Montaragó, 421, 724
- FERRAN, infant, fill de Jaume de Mallorca, 780, 824⁴
- FERRAN GARCÉS, 336
- FERRANDO DÍAZ, 801
- FERRANDO ENRÍQUEZ, 793
- FERRANDO GARCÍA, cavaller, 507
- FERRANDO GARCÍA, cavaller de Conca, 671
- FERRANDO GÓMEZ, 523
- FERRANDO GUTIÉRREZ, 315
- FERRANDO IBÁÑEZ, 695
- FERRANDO IBÁÑEZ DE SAUQUILLO, 696
- FERRANDO IBÁÑEZ DE SAYEDA, 373, 374
- FERRANDO IBÁÑEZ (?) DE SÒRIA, 740
- FERRANDO MARTÍNEZ, almugatèn, 730 nota
- FERRANDO MARTÍNEZ, 680
- FERRANDO MARTÍNEZ DE AREDIA, 567
- FERRANDO PÉREZ, adalil, 730 nota
- FERRANDO PÉREZ, degà de Sevilla (electe de Sigüenza (?), 114, 115, 541
- FERRANDO PÉREZ DE ÁGREDÀ, 730 nota
- FERRANDO PÉREZ DE FOCES, 183
- FERRANDO PÉREZ DE GUZMÁN, 669, 716 nota
- FERRANDO PÉREZ DE PINA, 50, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 490, 503, 680, 681, 762
- FERRANDO PÉREZ DE SAN JUAN, 707
- FERRANDO PÉREZ DE SARMIENTO, 523, 525 nota
- FERRANDO PÉREZ PONCE, 700
- FERRANDO RODRÍGUEZ, 355
- FERRANDO RODRÍGUEZ, 385
- FERRANDO S[.]G/S[.]MES, 685
- FERRER DE CLOQUER, 759, 788, 800
- FERRER DE MANRESA, jutge, 42, 48, 61, 62, 75, 78, 92, 101, 103
- FERRER DE PIERA, 179, 406
- FERRER MALLOL, veguer de Barcelona/almirall (?)/cònsol dels catalans i sicilians a Tunis, 42, 634 (?), 825, 826, 827, 828
- FEYS HURAT, alfaquí, 357
- FILIPPO, canonge d'Asti, professor *utriusque iuris*, 617, 626, 749
- FILIPPO I, comte de Savoia i de Borgonya, 167, 206, 207
- FILIPPO BONAVENTURA DA SIENA, 756, 760
- FILIPPO DELLA VOLTA, 622
- FORTÚN DE VERA, fill de Fortún Sánchez de Vera, 655
- FORTÚN JIMÉNEZ DE AYERBE, 539, 542
- FORTÚN SÁNCHEZ, 92, 93
- FORTÚN SÁNCHEZ DE VERA, 721, 722
- FOTEIN, filla d'Aben Zeit, 213
- FRANCESC BURGUT, 385
- FRANCESC DE CLERGUE, 385
- FRANCESC SA TALLADA, fra, comanador d'Ascó, 154, 745, 746, 747, 749, 750, 797, 798
- FRANCESCO DA CORTE, jutge, 41
- FRANCESCO DA PISA, sir, 105
- FRANCESCO DEI GRIMALDI, 28, 33, 131
- FRANCESCO DI SER IACOPO, 467
- FRANCESCO ROSSO, notari, 59
- FRANCESCO TROGISI, 377, 404, 418, 478
- FREDERIC, infant, 363, 396
- FREDERIC II, emperador, 460

— G —

- GABRIEL, 99
- GALCERAN D'URTX, 99
- GALCERAN DE NAGAR, 234
- GALCERAN DE PINÓS, 35 nota
- GALCERAN DE TIMOR, fra, 380, 440bis, 463bis, 665
- GALCERAN DE TOUS, monjo a Santes Creus, 797, 798, 799
- GALEGO, 495

4. Hi ha altres referències genèriques als fills del rei Jaume als docs. 776, 779 i 796 (infant Pere), 810.

- GALINDO GÍLEZ DE ALMANZA, 714 nota
 GALLARANS, els, 639
 GALOTXER, porter, 212
 GARCI MARTÍNEZ DE GORREIA, 685
 GARCÍA, bisbe de Tarassona, 520, 525 nota
 GARCÍA, fill de Rodrigo Martínez de Ariza, 541
 GARCÍA ALMORAVIT, 662, 683, 692, 716 nota
 GARCÍA DE EJEÀ, 120
 GARCÍA FERNÁNDEZ, fill de Pedro Manrique, 662, 692, 716 nota
 GARCÍA GIL DE ALFARO, 216 nota
 GARCÍA GARCÉS DE ARANZUR, 775
 GARCÍA MARTÍNEZ, cavaller, 563
 GARCÍA MARTÍNEZ D'ARTESONA, 586
 GARCÍA NÚÑEZ, 695
 GARCÍA ORTIZ D'AZAGRA, 67, 71, 100
 GARCÍA RAMÍREZ, 44
 GARCÍA RUÍZ DE VAREÀ, justícia de Terol, 52, 54, 158, 172, 185, 355, 417, 520, 714 i nota
 GARCÍA SÁNCHEZ, 98
 GASTÓ, vescomte de Bearn, 69, 201, 231, 248, 249, 285, 414, 506bis, 527, 818
 GENTILE DA VARANO DA CAMERINO (?), 644
 GERARDO BIANCO, cardenal de la basílica dels Dotze Apòstols, després bisbe de Sabina, 162, 284, 342, 359 nota, 361, 380, 495, 614, 630, 747
 GERARDÓ SA ROCA, 573
 GERARDO FASOLO, professor de dret, 508
 GERARDO SANCIO, 508
 GERVAISE DE GLINCAMP, prevere cardenal de San Silvestro e Martino, 495, 614, 630, 744
 GHERARDO DELLA GHERARDESCA, 467
 GIACOMO SACASSAFICHI, 622
 GIL ÁLVAREZ, canonge de Tarassona, 324 nota, 331, 440bis, 463bis
 GIL DE SALSÉS, 474, 475
 GIL DE TORRE, 518
 GIL DE TRASLALTAR, 65
 GIL DOMÍNGUEZ, escrivà, 297
 GIL DOMÍNGUEZ, 672
 GIL GARCÉS, 4
 GIL MARTÍNEZ DE ENTENZA, 661
 GIL PÉREZ DE EJEÀ, 763
 GIL RUÍZ, 396
 GIL RUÍZ (Rodríguez) DE MONTUENGA, alcaid de Mont-ral i Bordalba, 63, 419, 714 nota
 GIL SÁNCHEZ DE TEROL, fills de, 100, 371, 387
 GILABERT DE CENTELLES, 742
 GILABERT DE CRUÏLLES, 2, 11, 136, 410, 429, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 517, 529, 530, 534, 612 i nota, 742, 784
 GILET FIDEL, adalil, 730 nota
 GIORDANO ORSINI, diaca cardenal de Sant'Eustachio, 162, 342, 495, 614, 630, 747
 GIOVANNI CAETANI, cardenal de San Nicola al carcere Tulliano, 59 nota
 GIOVANNI CAVALLI, 339
 GIOVANNI COLLE, ser, 508
 GIOVANNI COLONNA, 479
 GIOVANNI COPARGA, ser, 508
 GIOVANNI DA CASTELLO, cavaller, 459
 GIOVANNI DA MAZZARINO, noble, 313
 GIOVANNI DA SCAFIT, noble, 313
 GIOVANNI DANDOLO, duc de Venècia, 481, 620, 812, 814
 GIOVANNI DELL'ORTO D'AREZZO, jurisperit, 616, 627, 748
 GIOVANNI DELLA VOLTA, 622
 GIOVANNI DI CARRESIO, nunci del rei Felip III, 420
 GIOVANNI DI LUPO, 313
 GIOVANNI DI SER PIETRO ROMANI, 467
 GIOVANNI DI STEFANO DA NORMANNO, 467
 GIOVANNI FALCONIERI, 570
 GIOVANNI FASOLO, professor de dret, 508
 GIOVANNI GALANDESCHI, 57, 58, 74, 86, 113, 126, 136
 GIOVANNI GUARRIE, 491
 GIOVANNI I LASCARIS, comte de Ventimiglia, 205
 GIOVANNI SAS, 72
 GIOVANNI SASSETTA, 508
 GIROLAMO MASCI, prevere cardenal, bisbe de Preneste, 162, 284, 342, 362, 380, 495, 614, 630, 747

- GOFFREDO D'ALATRI, diaca cardenal de San Giorgio al Velabro, 59, 162, 342, 495, 614, 630, 747
- GOFFREDO DI NICOLA, 459
- GOMBAU DE BENAVENTE, 440
- GOMBAU DE TRAMASSET, 576
- GÓMEZ GARCÍA, canceller de l'infant i rei Sanç, abat de Valladolid, 512, 821
- GÓMEZ PÉREZ DE MORREL, 696
- GONZALO GARCIA DE SOUSA, comte, 569
- GONZALO DE AMAT, 691
- GONZALO GARCÍA, clergue del rei Sanç, 701
- GONZALO IBÁÑEZ, 55
- GONZALO JUAN, escrivà de l'infant Sanç, 531
- GONZALO PÉREZ, escrivà del rei Sanç, 658, 676, 677
- GONZALO PÉREZ DE POMAR, fills de, 448
- GONZALO PÉREZ GUDIEL, arquebisbe de Toledo, 416
- GONZALO RODRÍGUEZ, comanador de Montalbà, 515
- GONZALO RUÍZ DE ISLA, 291, 349, 350
- GONZALO RUIZ GIRÓN, mestre de Santiago, 44, 193, 203
- GONZALO ZAPATA, 793
- GRAN KHAN DELS TÀRTARS (vg. nota), 31
- GREGORIO DA PERONA, 453
- GUALTIERO BRANCIFORTI, 479
- GUALTIERO DA CALTAGIRONE, noble, 313
- GUALTIERO DA CALTAGIRONE, 570
- GUELFO DELLA GHERARDESCA, comte de Donoratico i fill d'Ugolino, 467
- GUERAU VI DE CABRERA, 104
- GUERAU, abat de Sant Pau de Narbona, 17bis, 38, 48, 75, 79, 112
- GUERAU, comte d'Armanyac, 230
- GUERAU D'ALASCAR, 498 nota
- GUERAU DE CERVELLÓ, 784
- GUERAU DE MORA, 656
- GUERAU GRANER, 178
- GUERIN D'AMPLEPUI, governador de Navarra, 251, 288, 290, 372, 430, 527 nota
- GUGLIELMO, marquès de Monferrato, 189, 257, 258, 275, 280, 289, 306, 320, 324, 328, 329, 334, 341, 377, 429, 616, 748
- GUGLIELMO AMOROSO, 491
- GUGLIELMO DA PELAGIANO, 573
- GUGLIELMO DE PADULA (Padova?), 313
- GUGLIELMO DELLA VOLTA, 622, 744
- GUGLIELMO MALOPERA, 459
- GUGLIELMO PIETRO I, comte de Ventimiglia, 59, 205
- GUI, bisbe de Langres, 664
- GUIDO DA MONTEFELTRO, comte, 377, 455, 478, 616, 627, 748
- GUIDO NOVELLO DA POLENTA, comte, 377, 467, 478, 616, 627, 748
- GUIDO PALETI, 313
- GUIDONE, fill de Guido Novello, 616, 627, 748
- GUIDONE, frare cistercenc, 334
- GUIDONE BOCCHIO, ser, 508
- GUIDONE CAPRONE, ser, 508
- GUILLAUME DE BEAUJOC, mestre del Temple, 150, 225
- GUILLAUME DE BRAYE, prevere cardenal de San Marco, 59, 162, 342
- GUILLAUME DE COHARDON, senescal de Carcassona i Besiers, 38
- GUILLAUME DE LODEVE, almirall del rei de França, 821
- GUILLEM AITONER, 19
- GUILLEM ARNAU, campsor de València i procurador d'Arnau Gaucelm, 595, 596, 597, 694 nota
- GUILLEM ARNAU DE TOURNISSAN, 393
- GUILLEM BERNAT DE FLUVIÀ, bisbe de Lleida, 520
- GUILLEM BONET, guardià de Framenors de Mallorca, 410
- GUILLEM CAMARATA, 612 nota
- GUILLEM CARBÓ, 612 nota
- GUILLEM CASTANY, 162, 391
- GUILLEM CATALÀ, 226
- GUILLEM CERVERA, 803
- GUILLEM CERVIA, 755
- GUILLEM COLRAT, regidor de les drassanes de Barcelona, 306
- GUILLEM CORNUT, 26

- GUILLEM D'ESPIELLS, batlle de Barcelona,
 262, 327, 334, 341, 409, 451, 486,
 579, 633, 734, 769, 774, 785, 829
 GUILLEM D'HOSTALRIC, 495
 GUILLEM DE BANYASC, 151
 GUILLEM DE BANYOLES, 579
 GUILLEM DE BELLERA, 196
 GUILLEM DE BELLVÍS, 503, 504, 526
 GUILLEM DE BERGA, 525
 GUILLEM DE BORDOLER, 612 nota
 GUILLEM DE CANET, 217, 612 nota
 GUILLEM DE CASTELNNOU, vescomte, 156,
 217, 252, 338, 450, 472, 473, 594,
 612, 665
 GUILLEM (DE) CASTELLÓ, 641, 766, 771,
 811, 819
 GUILLEM DE CASTELLOLÍ, 784
 GUILLEM DE CERET, 795
 GUILLEM DE CERVERA, 222
 GUILLEM DE CODALET, 612 nota
 GUILLEM DE DENIA, 216 nota
 GUILLEM DE LA CASSANA, 214
 GUILLEM DE MEROLA, 734, 769
 GUILLEM DE MOLINS, justícia de Daroca,
 435, 520, 560, 561
 GUILLEM DE MONTANYANA, mestre del
 Temple a Catalunya i Aragó, 124,
 163
 GUILLEM DE MONTCADA, 590, 784
 GUILLEM DE NARBONA, ardiaca de Rodez,
 164, 369
 GUILLEM DE REIXAC, 628
 GUILLEM DE ROSANES, ferret, 796
 GUILLEM DE SALS, 390
 GUILLEM DE SANT CLEMENT, 737
 GUILLEM DE SANT LLEÏR, 458 (veg. nota)
 GUILLEM DE SANT VICENT, 231, 414,
 433bis, 433ter, 433^{quater}, 527 nota
 GUILLEM DE SO, 612 nota
 GUILLEM DE TORELLÓ, 604
 GUILLEM DE TORRE, canonge de Lleida,
 495
 GUILLEM DE TORROELLA, 385
 GUILLEM DE VALLCLARA, alcaid de Ciura-
 na, 369
 GUILLEM DE VALLMANYA, 744
 GUILLEM DE VIC, 769
 GUILLEM DE VILLARASA, 612 nota
 GUILLEM ESPANYOL, 796
 GUILLEM ESTEVE, hospitaler de la Seu
 de Tarragona, 433bis 433ter
 GUILLEM FRANC, 26
 GUILLEM GIBOT, 222
 GUILLEM GUANICIS, 768
 GUILLEM HOMODEI, 612 nota
 GUILLEM HUGUET, 222
 GUILLEM JULIÀ, 703
 GUILLEM LLULL, 131
 GUILLEM MARTÍ, 492, 602
 GUILLEM MERCER, 806
 GUILLEM MOLINER, 32, 743
 GUILLEM MOREI, 796
 GUILLEM NEBOT, cònsol d'Almeria, 725
 GUILLEM OLIVER, 28, 131
 GUILLEM OLLER, 803
 GUILLEM PERE DUSAY, 601 nota
 GUILLEM PONÇ, 214
 GUILLEM RAMON DE JOSA, 196, 390, 426,
 784
 GUILLEM RAMON DE MONTCADA, 133, 147,
 184, 381, 429
 GUILLEM ROGER, 486
 GUILLEM SARROCA (de Roca), 577, 596,
 601, 635, 752, 782, 787
 GUILLEM SATÉN, 612 nota
 GUILLEM VALENTÍ, 274
 GUILLEMÓ LLULL, 131
 GUILLERMO DE ALCALÁ, senyor de Jarque,
 576
 GUILLERMO DE BECESA, 733
 GUILLERMO DE BERESIA, 600
 GUILLERMO DE BROLIO, 458
 GUILLERMO DE CASTRONUEVO, 576
 GUILLERMO DE LONGARES, 772
 GUILLERMO DE PUEYO, fill del noble Gui-
 llermo de Pueyo, 506, 523, 525 i
 nota, 576
 GUILLERMO DE ROCAFULL, 114
 GUILLERMO FERNÁNDEZ, fill de Pedro
 Manrique, 669
 GUILLERMO GÓMEZ, jutge de Conca, 666,
 671, 678, 684, 706, 707
 GUILLERMO GÓMEZ DE MAZANEDO, 662,
 669, 692, 716 nota

GUILLERMO MARTÍNEZ DE ALBARRASÍ, al-
mugatèn, 730 nota
GUILLERMO PÉREZ, 658
GUILLERMO RUÍZ, senyor de Cornago,
716
GUINIZELLO, ser, 508
GUITARD DE BOURGES, 610, 611
GUY DE LÉVIS, senyor de Mirepoix, 272

— H —

HATUM, fill de Gomarasa ben Zayen,
727
HEIREBIZ HABUAMBRE (Abu-Úmar ibn
Saïd), senyor/arrais de Menorca,
634, 639
HÉLIE DE CAUPENNE, senescal del Péri-
gord, 805
HENRY DE LACY, comte de Lincoln, 454^{bis*}
HONORI IV, 797, 798
HUG *ATRATUS* D'EVESHAM, prevere car-
denal de San Lorenzo in Lucina,
342, 495, 614, 630, 747
HUG DE MATAPLANA, ardiaca d'Urgell,
prebost de Marsella, ardiaca de
Barcelona, electe de Saragossa,
57, 58, 59, 124, 125, 137, 192, 199,
268 (?), 314, 342, 352, 359, 360,
361, 380, 392, 448, 616, 626, 748
HUG XILLET/HUGOLÍ OCELLET, cònsol
dels catalans a Pisa, 454, 583, 622
HUGUET DE MONTALBÀ, 595
HUGUET DE ROMANÍ, 370, 445, 570, 618,
619, 620, 621, 622, 623, 624, 654
HUMBERT II, senyor de Thoire i Villars
(?), 190, 258
HUMBERT DE BEAUJEAU, conestable de
França, senyor d'Herment i de
Montpensier, 167

— I —

IACOPO COLONNA, diaca cardenal de
Santa Maria in via Lata, 162, 342,
614, 630, 744

IACOPO DA VENTIMIGLIA, noble, 737
IACOPO FOLDRATO, 132
IACOPO MANETTI, 186
IACOPO SABELLI, cardenal de Santa Ma-
ria in Cosmedin, 59, 162, 342, 359
nota, 361 nota, 380, 495, 614, 630,
744
IBN IUSSUF, rei del Marroc, 20, 370, 515,
548, 700
IBRAHIM I, rei de Tunis, 244, 370, 573,
590, 769
IBRAHIM IBN HUD, ressaga del rei a Múr-
cia, 405
IÇA ABENADRIZ, captiu del rei de Grana-
da, 725
ILDEBRANDINO X, comte de Santa Fiora,
467
ILDEBRANDINO DEI SALVANI, 6
INGHETO SPINOLA, 622
ÍNIGO LOPEZ, 2
ÍNIGO LÓPEZ, salmedina, 117
ÍNIGO LÓPEZ DE [ATA?]UES, 443
ÍNIGO LÓPEZ DE JOSA, 10
ÍNIGO PÉREZ DE IASSA, 271, 576
IOZZOVINO, senyor de *Sandalionis* i *Ar-
nidoclie*, 491
ISAAC CAPITIS, 225
ISABEL, filla de Blanca, senyora de Mo-
lina i de Mesa, 363
ISABEL, infanta, 250, 254, 260, 276, 281,
307, 335, 394, 569, 821
ISMAEL DE PORTELLA, 737 nota, 756 nota

— J —

JACQUES DE BOURSONNE/BURSANO, 474, 475
JAFUDÀ DE LA CAVALLERIA, 69
JAIME DE LA LEYES, mestre i jutge, 114
JAIME DE OBLITIS, sobrejunter de Jaca,
398, 520
JAIME PORCURER, 458
JASPERT, fill de Guillem de Castellnou,
217
JASPERT DE BARBERÀ, 529
JASPERT DE BOTONAC, bisbe de Valèn-
cia, 124, 154, 164, 353, 354, 428,

- 433bis, 433ter, 433^{quater}, 435, 439bis,
440, 442, 443, 452, 520, 608, 609,
628, 665
- JATAMINO (JAIMINO) PORTONAR/PORTOMAR,
204, 492, 602
- JAUFRE DE ROCABERTÍ, 9
- JAUFRE MILSOS, 223
- JAUME, rei d'Aragó, 1, 5, 8, 13, 19, 23,
40, 49, 53, 54, 60, 61, 62, 72, 90,
118, 122, 137, 160, 177, 393, 449,
451, 580, 608, 663, 665
- JAUME, infant i rei de Mallorca, 9, 23,
30, 48, 49, 70, 75, 77, 78, 79, 80, 85
(?), 90, 91, 99, 101, 112, 118, 121,
122, 130, 134, 136, 143, 149, 156,
163, 188, 196, 197, 199, 202, 209,
212, 217, 219, 222, 232, 239, 252,
259, 266, 274, 278, 282, 323, 338,
346, 356, 367, 384, 385, 389, 390,
406, 410, 426, 450, 465, 514, 517,
519, 554, 555, 556, 564, 605, 607,
612, 755, 757, 765, 774, 777, 779,
806, 809, 815
- JAUME, infant, fill del rei Pere, 212, 252,
424, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 549,
644, 784, 808
- JAUME, infant de Castella, 332, 396, 418
(?), 422 (?), 510
- JAUME BACALAR, 63
- JAUME BALAGUER, 641
- JAUME BARULL, 802
- JAUME BERGUEDA, 367
- JAUME BROSSA, 346
- JAUME DE BARBASTRE, 15bis
- JAUME DE BARBERO, almugatèn, 730 nota
- JAUME DE BESORA, 742
- JAUME DE BIANYA, canonge d'Urgell, 463,
781
- JAUME DE BOADELLA, 803
- JAUME DE MONTAGUT, 492, 602
- JAUME DE MONTJUÏC, 3 nota, 22
- JAUME DE PRADES, 765
- JAUME DE SANT BOI, 346
- JAUME DE SANT CLEMENT, 252
- JAUME DE XÈRICA, 25, 525 nota, 576,
686, 714
- JAUME DES GRAU, notari, 796
- JAUME FARFALL/FARFAY, alfaquí, 208,
337, 593
- JAUME FERRER DE LA SALA, 605
- JAUME (DE) GARRIUS, 32, 370, 537, 595,
642
- JAUME HONORAT, 133, 147, 184
- JAUME MARTÍ, 163
- JAUME NICOLAI, 33
- JAUME OLIVER, 803
- JAUME PERE, 105
- JAUME PERE, fill del rei Pere, 594
- JAUME SARROCA, bisbe d'Osca, 154,
433bis, 433ter, 433^{quater}, 784
- JEAN CHOLET, prevere cardenal de San-
ta Cecília, 614, 630, 744, 797, 798,
799
- JEAN DE GRAILLY, senescal de Gascunya,
229, 285, 321, 527, 547, 588
- JEAN DE LASOY, mestre, nunci del rei
d'Anglaterra, 413
- JEAN DE NISY (DAMINYO), 474, 475
- JEAN DE TREMBLAY, vescomte, 474, 475
- JEAN DE VESIN, 323bis, 379bis, 407, 412bis,
413, 428, 433bis, 433ter, 433^{quater},
434, 435, 438, 440, 443, 452
- JEAN DE LA TOUR, delfí de Viennes, 189,
258
- JEAN PICARD, fra, 106, 107
- JEONGRY DE GRENVILLE, 506bis
- JIMENO BLAS, lloctinent de Juan Núñez,
432
- JIMENO DE AGÓN, 691
- JIMENO DE AIVAR, 7
- JIMENO DE ARTIEDA, 466, 471, 472, 473,
581
- JIMENO DE LUNA, 600
- JIMENO DE OLLETA, 55
- JIMENO DE SORES, 288
- JIMENO DE URREA, 53, 63, 576, 690
- JIMENO DOARG, 732
- JIMENO LÓPEZ DE EMBÚ, 238
- JIMENO PÉREZ DE ANDOSIELLA, 727, 729
- JIMENO PÉREZ DE ARNEO, 203
- JIMENO PÉREZ DE PINA, 576
- JIMENO PÉREZ DE SÁDAVA, 576
- JIMENO PÉREZ DE VERA, 721, 722

- JIMENO SÁNCHEZ, 720
 JIMENO ZAPATA, lloctinent de procurador del regne de València, 492, 602, 641
 JOAN, infant de Castella, 330, 418 (?), 422 (?), 547, 657, 700, 792, 821
 JOAN BROSSA, 595, 598, 694 nota
 JOAN DE BELLPUIG, 595, 694 nota
 JOAN DE MANTELL, procurador de Joan de Cruia, 595
 JOAN DE PLEGAMANS, 222
 JOAN DE PRÒIXITA, 132, 150, 151, 171, 173, 207, 267, 284, 334, 377 (?), 381, 383, 417, 424 (?), 433bis, 458, 570
 JOAN DE RIBA, 4
 JOAN DE SANT FELIU, 652
 JOAN DE VALL, 490
 JOAN GARNER (Giovanni Guarnieri?), 268, 269
 JOAN PERE, 758
 JOANA, filla d'Eduard d'Anglaterra, 267
 JOANA I, reina de Navarra, 136
 JOÃO MARTINS, 276
 JOÃO PIRES VELHO, 276
 JOHN BRADFIELD, bisbe de Rochester, 433er
 JORDÁN DE PUEYO, 180, 198, 255, 259, 265, 273, 277, 279, 280, 286, 317
 JOURDAIN DE L'ISLE, 230, 474, 475, 557
 JUAN ALONSO, 324, 331
 JUAN ALONSO DE HARO, 522, 531, 533, 538, 544, 793
 JUAN CORBARÁN DE LEET, 539
 JUAN DE [.]SA[.]JORO, 698
 JUAN DE GASTAC (?), merí, 15bis
 JUAN DE OLOMO, 461
 JUAN DERSEY, 444
 JUAN DÍAZ, 793
 JUAN DÍAZ (?) DE SANTA CRUZ, 695
 JUAN FERNÁNDEZ, 191
 JUAN FERNÁNDEZ, alcaid del rei de Castella, 670, 715 (?)
 JUAN FERNÁNDEZ DE LIMIA, 793
 JUAN FILL DE DON MANUEL, 662, 682, 692, 716 nota, 793
 JUAN GARCÉS D'ORÍS, 15
 JUAN GARCÍA, 246
 JUAN GIL DE VALLEMOGUDA, 231
 JUAN GIL TARÍN, justícia d'Aragó, 94, 95, 100 nota, 521, 823
 JUAN GÓMEZ, 44, 45
 JUAN GONZÁLEZ DE BAZTÁN, 662, 669, 716 i nota, 793
 JUAN IBÁÑEZ, 458
 JUAN JIMÉNEZ, 546, 684
 JUAN LÓPEZ DE LA FOZ, 647
 JUAN MARCO, fra, 741
 JUAN MARTÍNEZ, 120
 JUAN MARTÍNEZ, cavallerís, 210
 JUAN NÚÑEZ DE LARA, senyor d'Albarra-sí, 51, 52, 67, 71, 97, 100, 117, 119, 136, 145, 152, 158, 172, 237, 250, 253, 254, 255, 355, 371, 375, 376, 387, 432, 433, 439, 483, 484, 488, 498, 539, 542, 543, 545, 546, 561, 565, 567, 578, 638, 645, 647, 649, 650, 651, 655, 658, 674, 676, 687, 700, 703, 713, 822
 JUAN ORTIZ, 791
 JUAN PÉREZ, escrivà, 294
 JUAN PÉREZ, escuder, 247
 JUAN PÉREZ CÁMARA, justícia de Tarassona, 442, 655, 699
 JUAN PÉREZ DE AYERBE, 318, 319
 JUAN PÉREZ DE BENASC, 576
 JUAN PÉREZ DE CALCONS, justícia de Tarassona, 120, 522, 523
 JUAN PÉREZ DE LA TABLA, 45
 JUAN PÉREZ DE VALLOBAR, 187
 JUAN PÉREZ DE VERA, 92, 93
 JUAN PÉREZ *EL NEGRO*, 145
 JUAN PÉREZ ZAPATA, 226
 JUAN SÁNCHEZ, jutge/justícia de Terol, 355, 489, 545, 550, 591
 JUCEF ABENYECO, 784
 JUCEF RAVAYA, 68, 102, 113, 128, 154, 175, 180, 240, 259, 261, 264, 266, 356, 408
 JUCEF RAVAYA, almoixerif de Molina, 363, 396
 JULIÁN (MARTÍNEZ?), 695
 Justícia d'Ariza, 541
 Justícia de Barberà, 435
 Justícia de Bunyol, 571

Justícia de Calataiud, 520
 Justícia de Cascante, 571
 Justícia de Cortes, 571
 Justícia de Fustiñana, 571
 Justícia de Gandia, 105
 Justícia de Jaca, 435
 Justícia de Luna, 435
 Justícia de Monteagudo, 571
 Justícia de Montalbano, 498 nota
 Justícia de Moya, 364
 Justícia de Navardún, 675
 Justícia d'Oblites, 571
 Justícia de Pertusa, 435
 Justícia de Sangüesa, 571
 Justícia de Sos, 675
 Justícia de Taüst, 535
 Justícia de Terol, 435
 Justícia de Tudela, 571
 Justícia d'Uncastillo, 675
 Justícia de València, 641, 710, 806, 815
 Justícia de Xàtiva, 105
 Jutge de Requena, 708
 Jutge de Sòria, 718

— L —

LANFRANCO PIGNATERI, almirall de Gènova, 195
 LANFRANCO RANIERI, 379
 LAMBA DORIA, 622
 LAMBERTO PICCOLO, 508
 LAPO DEGLI UBERTI, 467
 LAPO GUIDO, 139, 140, 159, 186
 LATINO MALABRANCA ORSINI, cardenal bisbe d'Òstia, 162, 342, 495, 614, 630, 747, 756, 760
 LEONE DA CONTADINO, 96
 LEONE DA SANTO STEFANO, 334
 LEONELLO SPINOLA, 464
 LLORENÇ RENAUT, 612 nota
 LOPE ÁLVAREZ, alcaid de Castellfabib, 63
 LOPE DÍAZ DE HARO, senyor de Biscaia, 15bis, 68, 69, 100, 109, 175, 201, 226, 231, 247, 248, 249, 325, 355, 372, 373, 374, 395, 417, 574, 683, 732 (?), 793, 821

LOPE DORIS, 430
 LOPE FERRENC DE LUNA, 576
 LOPE GARCÍA, 148, 500, 501
 LOPE GARCÍA DE SALAZAR, 419, 539, 713
 LOPE ÍÑIGUEZ, 247, 732
 LOPE JIMÉNEZ DE HEREDIA, justícia de Daroca, 52, 158, 237, 355, 427
 LOPE MARTÍNEZ, campsor de Tudela, 64
 LOPE ORTIZ, 730 nota
 LOPIS, guardià dels fills del rei de Mallorca, 780
 LORENZO DE TARASSONA, 521
 LORENZO MARTÍNEZ D'AREDA, alcaid de Godoyos, 63
 LORENZO RUFFO, 784
 LORENZO SÁNCHEZ, almugatèn, 730 nota

— M —

MACIÀ DE POBLET, 470, 562
 MAHOMET ABOLHEIX, 784
 MAHOMET ACELIM, 213
 MAHOMET ARRAY, 213
 MAHOMETO ABOABDELE ABENBERIDI vg. Muhammad Abu-Abdele Aben-Beridi
 MAIMÓ ABENCORBO, 689
 MALGENO VALDERI DA GERACI (Cerasi?), cavaller, 491
 MANFREDI, fill de Guido Novello, 616, 627, 748
 MANFREDI, rei de Sicília, 1, 3, 6, 460
 MANFREDI DI OPPIDO, senyor d'Ocrie i Ragusa (?), 491
 MANFREDI MALETTA (?), comte camerari, 644
 MANUEL, infant de Castella, 45, 98, 114, 115, 187, 191, 228, 256, 259, 263, 277, 298, 305, 316, 330, 332, 336, 351, 377, 405, 444, 457, 469, 641, 665
 MANUELE ZACCARIA, 622
 MARC DE PERDIUS, 649
 MARCO DE CAMPOS, 730 nota
 MARCHESI DA CAS, 622
 MARDUCHAY CORAYEF, 785

- MARGAM, sairai, 639
 MARGARIDA, delfina de Viennes, 167
 MARGARIDA DE MONTCADA, comtessa de Foix, 529
 MARGARIDA DE PROVENÇA, reina mare de França, 136, 267, 414, 608, 664, 665
 MARIA, princesa de Salern, 223
 MARIA, senyora de Sinopoli i *Rubalino*, 491
 MARÍA ALFONSO DE MENESES (de Molina), esposa del rei Sanç, 821
 MARIA DE BRABANT, reina de França, 136, 267, 596
 MARIANO, jutge d'Arborea, 640, 802 (ballester seu)
 MARIC, alamí de Pranxet, 213
 MARQUESA, filla de Guerau VI de Cabre-ra, 104
 MARTÍ IV, papa, 284, 334, 342, 352, 359, 362, 380, 392, 432, 433, 437, 463bis, 494, 495, 519, 613, 614, 615, 618, 619, 620, 621, 622, 625, 629, 630, 665, 724, 745, 797, 798
 MARTÍ DE SETA, 642
 MARTÍN [...], don, 695
 MARTÍN, fra, 681
 MARTÍN AZNÁREZ, alcaid de Villena, 44
 MARTÍN DE AIBAR, alcaid de Treviño, 539
 MARTÍN DE ESCRICHE, alcaid de Celfa, 567
 MARTÍN DE LEET, 81, 89, 238, 576
 MARTÍN DE VALTERRA, 92, 93
 MARTÍN GARCÍA, bisbe de Calahorra, 700, 711
 MARTÍN IBÁÑEZ, 716
 MARTÍN JIMÉNEZ DE AGÓN, 576
 MARTÍN MARTÍNEZ, cavaller, 563
 MARTÍN MARTÍNEZ DE SÒRIA, 695
 MARTÍN PÉREZ, 502
 MARTÍN PÉREZ 'EL PARDIELLO', 685
 MARTÍN PÉREZ DE ALFARO, 263
 MARTÍN PÉREZ DE OSCA, jutge, 360, 435, 521, 532
 MARTÍN PÉREZ DE SPEJO, 351
 MARTÍN RODRÍGUEZ, 116 nota
 MARTÍN ROMEO DE VERA, justícia de Calataiud, 52, 116 nota, 176, 224
 MARTÍN SUAVERO, 687
 MARTÍN VIPPEREIRA DE BARAKALDO, 15bis
 MARTINO FORNI, 339
 MARTORELL, jurisperit, 222
 MASCARÓS DE RIVALTA, 612 nota
 MASCARÓS VIDAL, 346
 MATEO PÉREZ, dispenser major del rei Sanç, 531, 704, 716 (?)
 MATEO PÉREZ, guardià dels Franciscans de Terol, 375
 MATEU ARNAU, escuder, 810
 MATEU DE SOLER, 38
 MATTEO, fill d'Orso, 467
 MATTEO DI TERMINI, 472, 473
 MATTEO PACCIO, almirall pisà, 652, 656
 MATTEO ROSSO, cardenal de Santa Maria in Portici, 59, 162, 284, 342, 361 nota, 380, 495, 614, 630, 747
 MAURO CALCHINI DE GIADARA (?), 509
 MAZEOR, 213
 MENCAÓ DE RELAT, 765
 MERLO DA CHIAVARI, 16
 MEZERATA, nauxer pisà, 16
 MIGUEL, ardiaca d'Écija, 397, 419
 MIGUEL DE CAÑAGUERAL, 708
 MIGUEL DE FAYAS, 679
 MIGUEL DE SEVILLA, jutge de l'infant Sanç, 332
 MIGUEL DE TARASSONA, 821 nota
 MIGUEL FERNÁNDEZ, 671
 MIGUEL LÓPEZ DE LOBERA, jurisperit, 539
 MIGUEL MARTÍNEZ, 513
 MIGUEL PÉREZ DE ALFARO, almugatèn, 730 nota
 MIGUEL SÁNCHEZ DE UNCASTILLO, bisbe de Pamplona, 675
 MIGUEL TARÍN DE XIXONA, 730 nota
 MÍLIA LÓPEZ, esposa de Domingo Pérez, 5
 MINGO MÍNGUEZ *EL CARNICERO*, 685
 MIQUEL DE MIRALLS, 232
 MIQUEL FEBRER, 26
 MIQUEL JUNEDA, carnisser, 796, 820 (?)
 MIQUEL VIII PALEÒLEG, emperador de Bizanci, 378, 445

MIRABUSSACH, veg. Abu-Ishaq Ibrahim
 MIRALMOMININ, Bohap, veg. Abu-Hafs
 Úmar ibn Yahyà
 MOHAMAT ABERRIDA, 689
 MONDO FERRANTI, 604
 MONTESINO, justícia de Borja, 687
 MOSSE, alfaquí i batlle de Saragossa,
 69, 116
 MUHAMMAD II, rei de Granada, 233,
 405, 411, 470, 548, 562, 592, 700,
 725, 728, 743, 753
 MUHAMMAD ABU-ABDELE ABEN-BERIDI, al-
 gutzir del rei de Tremissèn, 37
 MUHAMMAD DE MORVEDRE, 444
 MUÑO DÍAZ, 793
 MUSSA ABENRRUCH, 725
 MUSSA DE PORTELLA, 92, 93, 215, 331,
 372, 443, 463bis nota, 496, 646,
 791, 795

— N —

NADALET, 821 nota
 NAPOLETANO, 479
 NAPOLINO FORTEBRACCIO, 467
 NARBONÉS SARTOR, 612 nota
 NICOLA DA PERASSO, 622
 NICOLA DE CONTE, 467
 NICOLA DORIA, 622
 NICOLA MINIO, 283
 NICOLAS LORGNE, mestre de l'Hospital,
 47, 225
 NICOLÁS PÉREZ, 291
 NICOLAU III, papa, 136, 162, 179, 334
 NICOLAU DE FALLARS, 552
 NICOLÒ DE SONA, 467
 NICOLÒ GIUSTINIAN, comte de Zara, 814
 NICOLOSO BERUGO/BERENGO, 812, 813
 NICOLOSO BOCCANEGRA, 622
 NICOLOSO BONSIGNORE DA SIENA, ser, 508
 NICOLOSO DORIA, fill de Babila, 622
 NUNO GONZÁLEZ, 539

— O —

OBERTO DORIA, capità, 137, 622
 OBERTO SPINOLA, 137, 622
 OLEGUER, bisbe de Barcelona/arquebi-
 sbe de Tarragona, 284, 362
 OLIVER DE TERMES, 9
 OMBERT DE LAVÀNIA, mestre, 208
 ORDOÑO ÁLVAREZ, cardenal bisbe de
 Frascati (Preneste / Tuscolo), 59
 nota, 162, 284; 342, 360, 380, 495,
 614, 630, 744
 ORSO, notari, 59
 ORSO, fill d'Orso, 467
 ORSONE, fill d'Orso, 467
 ORSONE ORSINI (?), 479
 OTÓ IV, comte de Borgonya, 664
 OTON DE GRANDSON, 267
 OTTAVIANO BRANCIFORTI, 479
 OTTOBONO BOCCANEGRA, germà de Nico-
 loso, 622
 OTTONE PACI, ser, 508

— P —

PAGANO FORNI, 339
 PALEOLOGO, fill de Benedetto Zaccaria,
 622
 PALMIERO ABAT, noble, 313
 PALMIERO DA LICATA, 468 nota
 PALMIERO DA TETI (?), 491
 PALMIERO VESI, 178
 PARISIO (PARIDE?), germà de Goffredo
 di Nicola, 459
 PASQUALE DA FRASSO, 459
 PEDRO ALFONSO, fra, comanador de la
 batllia de San Miguel de Pino, 688
 PEDRO ÁLVAREZ, don, 793
 PEDRO CANIZAL, fra, 47
 PEDRO CORNEL, 511, 525 nota
 PEDRO DE AIVAR, 565
 PEDRO DE SAX, 44
 PEDRO FATAS, 685
 PEDRO FERNÁNDEZ DE COVARRUBIAS, 720
 PEDRO FERNÁNDEZ DE PINA, 256
 PEDRO FERNÁNDEZ DE VERGA, 590

- PEDRO GARCÉS D'ALVETA, 94, 95
 PEDRO GARCÍA, 758
 PEDRO GARCÍA DE REQUENA, almugatèn, 730 nota
 PEDRO GIL, batlle de Calataiud, 731
 PEDRO GÓMEZ DE BAZTÁN, 692
 PEDRO ÍÑIGUEZ, 720
 PEDRO ÍÑIGUEZ, don, 714
 PEDRO JIMÉNEZ, canonge de Saragossa, 359 nota
 PEDRO JIMÉNEZ DE BERESIM, 576
 PEDRO JIMÉNEZ DE EJEÀ, 578
 PEDRO JIMÉNEZ DE MONEBA, 503, 504, 526
 PEDRO JIMÉNEZ DE RODA, 452
 PEDRO JIMÉNEZ DE SAN PEDRO, alcaid de Somet, 63
 PEDRO JORDÁN DE RODÉN, 576
 PEDRO LÁZARO, 145
 PEDRO LÓPEZ, notari, 23
 PEDRO LÓPEZ DE ESLAVA, cavaller, 24, 65
 PEDRO MARTÍNEZ, fill de don Julián, 696
 PEDRO MARTÍNEZ D'ARTESONA, justícia d'Aragó, 46, 71, 81, 97, 100 nota, 141, 142, 157, 224, 238, 247, 288, 372, 373, 374, 387, 395, 398, 399, 433bis, 433ter, 433^{quater}, 448, 493, 762, 774
 PEDRO MARTÍNEZ DE FEE, almirall de Castella, 208, 337
 PEDRO MARTÍNEZ DE JUBERA, 256
 PEDRO MARTÍNEZ DE LUNA, 580
 PEDRO MARTÍNEZ DE PINA, 521
 PEDRO MARTÍNEZ DE ROCA, 94, 95
 PEDRO MÓMIZ, germà de Guillermo de Pueyo, 525 nota
 PEDRO MUÑOZ, 44
 PEDRO ORTIZ, 144, 152
 PEDRO ORTIZ DE BIOCA, 442
 PEDRO PÁEZ, 355, 793
 PEDRO PÉREZ DE CANDASNOS, 224
 PEDRO RAMÍREZ DE VILLAROYA, 718
 PEDRO RODRÍGUEZ D'ALBARRASÍ, 647, 649
 PEDRO RODRÍGUEZ DE PAUTAGA, 210
 PEDRO RODRÍGUEZ DE RECA, 65
 PEDRO SÁNCHEZ DE MONTEAGUDO, degà de Tudela, 166, 745, 746, 747, 749, 750, 797, 798
 PEDRO SÁNCHEZ DE UNCASTILLO, 752
 PEDRO VERA, 580
 PEDROLO D'ALUY, 63
 PEIRE, vescomte de Murat, 485
 PEIRE LAPLAIGNE, veguer de Tolosa, 285
 PEIRE OLIVER, ciutadà de Narbona, 537
 PERE, fra, procurador dels Franciscans, 380
 PERE I, rei d'Aragó, 61, 62
 PERE, arquebisbe de Narbona, 83, 84, 133, 154, 162, 181
 PERE, infant, fill del rei de Mallorca, 796⁵
 PERE, infant, fill del rei Pere, 631
 PERE, infant de Castella, 224, 418 (?), 422 (?)
 PERE ADALBERT, 612 nota
 PERE ANAYAR, 222
 PERE ARNAU DE BOTONAC, 282, 450, 594, 612
 PERE ARNAU DE VILELLA, 628
 PERE BARCELÓ, 222, 599
 PERE BERTÓS, 656
 PERE BERTRAN, 815
 PERE BONET, 803
 PERE BONIFAI, 803
 PERE BROLL, 599
 PERE BRU, 346
 PERE (D')ALBESA, 641, 766, 771, 811, 819
 PERE D'ALCARRAÇ, 26
 PERE D'OLIVELLES, 642, 694
 PERE D'OLZINELLES, ardiaca de Tarragona, 617, 626, 749
 PERE D'URTX, bisbe d'Urgell, 35
 PERE DE AYERBE, 576
 PERE DE BONASTRE, 163, 203, 204, 209, 215, 216, 227, 238, 239, 246, 248, 249, 255, 256, 283, 285, 306, 309, 325, 406 (?)
 PERE DE CALDES, 149
 PERE DE CASOER, 581
 PERE DE CELMA, 391
 PERE DE CIRER, 236
 PERE DE CLARIANA, 742
 PERE DE CORNELLÀ, 612 nota
 PERE DE COSTA, jutge, 156, 213 nota, 214, 262, 470, 608, 628

- PERE DE DÉU, 412
 PERE DE GOTOR, 776, 810
 PERE DE LA CRUS, 76
 PERE DE LIBIÀ, justícia de València/
 mestre racional, 42, 103, 105, 132,
 220, 304, 391, 803
 PERE DE MARCIEL, procurador de Gui-
 llem de la Cassanya, 595
 PERE DE MIRAMBELL, 495
 PERE DE MONTBRUN, arquebisbe de Nar-
 bona, 38
 PERE DE MONTCADA, mestre del Temple a
 Aragó i Catalunya, 124, nota, 154
 PERE DE MONTCADA, 429
 PERE DE MONTCADA, 121
 PERE DE MONTPESAT, 408
 PERE DE MORELLA, 725
 PERE DE QUERALT, 441, 472, 473
 PERE DE RIPOLL, 809
 PERE DE RIVALTA, 777
 PERE DE RUBÍ, 75, 291, 349, 497
 PERE DE SANT CLEMENT, 105, 110, 111,
 114, 115, 116, 117, 121, 122, 123,
 124, 127, 131, 133, 143, 146, 147,
 153, 155, 157, 158, 159, 160, 161,
 168, 169, 170, 171, 174, 175, 180,
 186, 187, 188, 191, 192, 193, 194,
 196, 198, 199, 200, 201, 211, 212,
 213 nota, 239, 241, 242, 250, 251,
 252, 253, 257, 258, 259, 270, 271,
 273, 274, 277, 287, 298, 305, 326,
 327, 328, 329, 330, 331, 332, 335,
 336, 337, 349, 350, 355, 356, 358,
 364, 367, 368, 369, 371, 375, 376,
 394, 395, 396, 397, 400, 401, 406
 (?), 418, 419, 420, 813
 PERE DE SARRIÀ, 495
 PERE DE SOLER, 19
 PERE DE SOLIVELLA, 601 nota
 PERE DE VILAFANET, 240
 PERE DE VILAR, 486
 PERE DE VILARGENTER, 216 nota
 PERE DESPIAMUNT, 43
 PERE ESCORNA, 821 nota
 PERE ESTEVE, 61
 PERE FABRE, fill del difunt Guillem Fa-
 bre, 612 nota
 PERE FERRANDIS D'HÍXAR, 203
 PERE FILLOL, 408
 PERE FOLQUET, procurador de Sicard
 Folquet, 595
 PERE GARCÉS, 810
 PERE GERALDÓ, 612 nota
 PERE GRIMAU, 612 nota
 PERE GROS, 612 nota
 PERE GUILLEM DE TOURNISSAN, 393
 PERE MARAGALL, 154
 PERE MARQUÈS, 103, 109, 113, 119, 128,
 134, 135, 176, 177, 179, 181, 182,
 184, 195, 218, 219, 221, 222, 223,
 224, 229, 230, 231, 233, 244, 245,
 263, 265, 276, 281, 286, 288, 304,
 307, 310, 311, 312, 315, 316, 317,
 318, 319, 320, 321, 322, 324, 346,
 353, 354, 406 (?), 407, 410, 412,
 413, 414, 425, 429, 433bis, 433ter,
 452, 594, 699
 PERE MIQUEL, 147, 184
 PERE NEGRE, 218
 PERE PENELLA, 694 nota
 PERE ROMEU, 60
 PERE SERRA, 74
 PERE URGELLÈS, 200, 205, 470, 562
 PERICÓ ARRONIT, 656
 PERICÓ DE VILLAR, guardià dels fills del
 rei de Mallorca, 780
 PERPINYÀ DE PEDRALBA, 612 nota
 PERPINYANET, 780
 PHILIPPE DE MONTS, senescal de Carcas-
 sone i Besiers, 133, 147, 182, 184,
 262, 268, 272, 338, 386, 393, 551,
 609
 PIDRUELO DE MOYA, almugatèn, 730 nota
 PIETRO, monjo a Staffarda, 275
 PIETRO ANNIBALDI, 467
 PIETRO D'ALAMANNO, cavaller, nunci de
 Carles II, 807
 PIETRO DA ROVETO (?), 459

5. Vegeu la nota a l'infant Ferran de Mallorca.

- PIETRO IV DEI PREFETTI DI VICO, prefecte de Roma, 467
 PIETRO DE CONTE, 467
 PIETRO DE SPARANAIRE, noble, 313
 PIETRO RUSSO (RUFFO), comte de Catanzaro, 491
 PIETRO SABAUDO, notari, 59
 PINAMONTE, senyor de Màntua, 814
 PINO GUIDO, 139, 159, 186
 PLEBANO DA CASTIGLIONE, 617, 626, 749
 POLELO, 44
 POLESIO DE SIRACUSA, 572
 PONÇ, prebost de Solsona, 463, 520 i nota, 607, 612 i nota
 PONÇ AVELLÀ, 205, 214
 PONÇ D'ALAMANY, 612 nota
 PONÇ DE BELL-LLOC, 426
 PONÇ DE GUÀRDIA, 35 nota, 612 nota, 779
 PONÇ DE GUÀRDIA, canonge de Tarragona, 433bis 433ter
 PONÇ DE MATARÓ, 99
 PONÇ DE RIBELLES, 196
 PONÇ DE SANAÛJA, 54, 237
 PONÇ GIGET, 222
 PONÇ HUG V, comte d'Empúries, 104, 178, 219, 346, 450, 636, 755
 PONÇ HUG D'ENTENÇA, 525 nota
 PONÇ PORTER, 117, 733
 PORTES, jueu, 8
 PORTOLES, 46
 PORTOLESIO DE FOCES, 405
 PREBOST, veg. Hug de Mataplana
 PREBOST DE MANRESA, 520
 PRIOR DE RIPOLL, 380
 PRIOR DE SANT PAU, 520
 PRIOR DE SANTA ANNA, 520
 PRIOR DE TERRASSA, 520
 PRIOR DELS PREDICADORS DE TOLEDO, 700
 PROVENZANO D'ILDEBRANDINO, 6
 PUCCINO DA CASSINA, 509
 PUIG D'ÒRFILA, 636
 RAIMON DE MOLINA, 520
 RAIMON DE ROCAFULL, *adelantado* de Múrcia, 458, 492
 RAIMONDO CAPESINO, 459
 RAIMONDO DELLA VOLTA, 622
 RAINALDO DA COLLIPIETRO, 491
 RAINALDO DI MAGLIA, 478
 RAINAUT, comte de Montbeliard, 664
 RAINOUARD DE MALBOSC, 274
 RAMIRO DÍAZ, 355, 793
 RAMIRO GONZÁVEZ DE FUNES, alcaid d'Hariza, 63
 RAMON, forner, 10
 RAMON ALEMANY, cònsol dels catalans a Montpeller/batlle de Barcelona, 589, 606, 774, 782, 785, 786
 RAMON BERENGUER III, comte de Barcelona, 40
 RAMON CALVET, 721, 722, 818
 RAMON D'ANGLESOLA, 196
 RAMON D'ANGLESOLA, bisbe de Vic, 520
 RAMON D'ORCAU, lloctinent de procurador de Catalunya/veguer de Cervera, 248, 272, 377, 429, 520, 765
 RAMON D'URTX, 35 nota, 143, 217
 RAMON DE BANC, 781
 RAMON DE BELLESTAR, 213 nota
 RAMON DE BESALÚ, mestre, ardiaca de Terrantona, 48, 75, 78, 79, 80, 112, 232, 243, 290, 291, 429
 RAMON DE BRUCINYAC, 167, 206, 285, 485, 663, 664, 665
 RAMON DE CABRERA, 742, 784
 RAMON DE CALDES, 274
 RAMON DE CAMBA, justícia d'Alacant, 599
 RAMON DE CREBAIN, comanador de Mallén, 94, 95, 500
 RAMON D'ISONA (?), 19
 RAMON DE LONDRES, 433ter
 RAMON DE MONCADA, batlle de Ribagorça i Pallars, 35 nota
 RAMON DE MONCADA, 163
 RAMON DE MONTANYANA, canonge de Lleida, 101, 112, 113, 116 nota, 124, 161, 165, 206, 207, 234, 235, 237, 267, 345, 392, 397, 403, 418, 422, 423, 424, 431, 432, 433

— R —

RAFFAELE AVVENTURATO, 283
 RAIMÓN DE BENASC, 576

- RAMON DE MUNTEROLS, 770, 777, 779, 803
 RAMON DE PALAU, 305
 RAMON DE PENYAFORT, 334, 392
 RAMON DE PONT, jurisperit, 495, 616, 626, 749
 RAMON DE RIBELLES, castlà d'Amposta, 138, 154, 515, 643
 RAMON DE RIUSEC, 562, 596, 723, 728, 729, 751, 753, 759, 788, 800
 RAMON DE SANT LLEÏR, lloctinent de procurador al regne de València, 458, 470, 492, 497, 537, 562, 596, 602, 725
 RAMON DE TAYALÀ, 433bis, 433ter, 555, 556, 607, 648
 RAMON DE TORRE, de Lleida, 7
 RAMON DE TORRE, de Tarragona, 222
 RAMON DE VILARDELL, 605
 RAMON ESCORNA, 100, 108, 110, 126, 129, 138, 144, 145, 152, 166, 178, 180, 183, 194, 228, 254, 275, 338, 341, 343, 347, 351, 357, 365, 366, 374, 386, 387, 390, 393, 405, 413, 483, 484, 594, 633, 634, 636, 668, 670, 671, 672, 673, 678
 RAMON FOLC, vescomte de Cardona, 196
 RAMON MARQUET, 654, 770
 RAMON MASCARÓS, 90
 RAMON NADAL, 19
 RAMON PANICER, justícia d'Osca, 247
 RAMON PROVENÇAL, 19, 147
 RAMON ROGER DE FOIX, 196
 RAMON ROMEU, 3
 RAMON SANÇ, 222
 RAMON SANÇ, mestre, clergue del rei Eduard, 413, 433bis 433ter
 RANIERI DI CORRADO, cònsol pisà a Palerm, 468
 RAY EL ADALIL, 44, 45 (?)
 RECTOR DE VENAÏSSIN, 223
 RENARDO DENAR, 313
 RENARDO GUARNA, noble, 313
 RENAUT DE LIMOGES, jutge, 472, 473
 RENAUT DE ROURAY, senescal/governador de Navarra, 55 nota, 64, 65, 66, 81, 82, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 111, 120, 141, 142, 146, 157, 167, 238
 RICARD DE CANALS, 794
 RICCARDO DELLE MILIZIE, 467
 RICCARDO GUANTE, cavaller, 491
 RICCARDO MATTIA ANNIBALDI, 467
 RICCUCCIO DE' RICCUCCI, 41
 RICULF OLIBA, 612 nota
 RINALDUCCIO BRANCIFORTI, 479
 ROBERT DE BELLVEÍ, 385
 ROBERT KILWARDBY, cardenal, bisbe de Porto, 162
 ROBERTO DE ARCHI, 459
 Rodolf, senyor d'Antinon, 167
 RODOLF D'HABSBURG, emperador, 59, 663, 665, 821 nota
 RODRIGO ÁLVAREZ, 657
 RODRIGO DE AYERBE, 535
 RODRIGO (?) DE CALATAYUD, 715
 RODRIGO DE FIGUEROLES, 576
 RODRIGO DE HINOJOSA, 645
 RODRIGO DE NOVALES, 651
 RODRIGO DE TAÛST, 518
 RODRIGO DE VALÈNCIA, 92, 93
 RODRIGO GARCÍA, 169
 RODRIGO IBÁÑEZ, 109
 RODRIGO JIMÉNEZ DE BERESÍN, 175
 RODRIGO JIMÉNEZ DE LUNA, procurador del regne de València, 111, 153, 160, 168, 201, 203, 207, 214, 228, 244, 331, 433bis, 441, 472, 473, 637, 710, 714 i nota, 774
 RODRIGO ORTIZ, 152
 RODRIGO ORTIZ DE BERESIM, 576
 RODRIGO PÉREZ, 291
 RODRIGO PÉREZ DE CASSEDA, 448
 RODRIGO PÉREZ DE TRETA, 288
 RODRIGO PÉREZ PONCE, comanador d'Alcanyís, 162, 396, 515, 524, 526 nota, 549, 643
 RODRIGO RODRÍGUEZ MANRIQUE, 662, 669, 692, 716 nota
 ROGER BERNAT, comte de Foix, 35, 196, 211, 229, 230, 234, 235, 238, 252, 270, 365, 369, 414, 612 nota, 818
 ROGER DE CHIRLANDA (Obrolanda?), cavaller, 433bis 433ter

- ROGER DE LLÚRIA, 44, 45, 336, 457, 768, 808, 813
- ROGER ISARN, 245
- ROMEO DE BIOTA, 685
- ROMEU DE CALAFELL, guardià dels fills del rei de Mallorca, 780
- ROMEU DE TRIANA, 322
- RUFFÍ (Ruffino?), misser, escrivà del rei de Castella, 633
- RUGGERO DE GUDISBOBUS, 137
- RUGGERO DE MAURO, noble, 313
- RUGGERO DI PIETRAPERCIA, 313
- RUGGERO DI STEFANUZIA, arquebisbe de Santa Severina, 459
- RUY DÍAZ DE HINOJOSA, 544, 662, 680, 682, 688, 691, 692, 716 i nota, 793
- RUY GIL, 662, 669, 692, 716 nota
- RUY SANCHEZ PANCOYA, almugatèn, 730 nota
- S —
- SALOMÓ DE PORTELLA, 311, 510, 552, 646, 682
- SAMUEL ALFAQUÍ, 411
- SANÇ, fill de Jaume I, arquebisbe de Toledo, 416
- SANÇ IV, rei de Navarra, 13
- SANÇ IV, infant i rei de Castella, 46, 114, 115, 123, 124, 127, 129, 136, 148, 153, 160, 161, 165, 168, 169, 171, 180, 183, 235, 273, 279, 291, 293, 294, 297, 299, 300, 301, 302, 303, 307, 312, 314, 332, 335, 349, 350, 359, 360, 363, 377, 397, 400, 401, 402, 403, 408, 410, 412, 416, 418, 419, 410, 422, 423, 425, 431, 432, 448, 461, 463bis, 484, 496, 497, 500, 501, 502, 507, 511, 512, 523, 524, 525, 527 nota, 528, 531, 533, 534, 536, 538, 539, 541, 542, 546, 547, 548, 549, 552, 553, 558, 559, 563, 569, 576, 584, 586, 592, 603, 611, 641, 645, 657, 658, 660, 662, 671, 674, 677, 679, 680, 681, 682, 686, 693, 695, 700, 701, 702, 704, 711, 713, 714, 715, 718, 725, 730, 738, 739, 740, 751, 761, 762, 792, 821, 822, 823
- SANCHO [...], don, 695
- SANCHO DE ANTILLÓN, 576
- SANCHO DE CELADA QUINTANI, 185
- SANCHO DE TENA, 516
- SANCHO GARCÍA DE SALCEDO, esposa de, 15bis
- SANCHO GONZÁLEZ, cavaller, 677
- SANCHO IBÁÑEZ, gendre de Pedro Rodríguez d'Albarrasí, 647, 648
- SANCHO ÍÑIGUEZ, 793
- SANCHO ÍÑIGUEZ, *adelantado* de l'infant Manuel, 351, 357, 405, 584, 689, 714 nota
- SANCHO LÓPEZ DE MEDINA, 224
- SANCHO MARTÍNEZ, 716 i nota
- SANCHO MARTÍNEZ, cavaller de Conca, 671
- SANCHO MARTÍNEZ DE ALFARO, ardiaca *Mageritensis* (Najera?), 563
- SANCHO MARTÍNEZ DE LEIVA, marí major de Castella, 669, 680, 682, 692, 714 nota, 716, 793
- SANCHO MEDER, cavaller, 677
- SANCHO MUÑOZ, 100 nota
- SANCHO NÚÑEZ, 387
- SANCHO NÚÑEZ DE LEIVA, 662
- SANCHO RODRÍGUEZ DE GARANA, 525 nota
- SANCHOLO, 63
- SANTORO DA PATERNIONE, 455, 456, 467
- SEGUÍ DE PERAPERTUSA, 338
- Senescal de Beaucaire, 140
- Senescal de Carcassona i Besiers (veg. també PHILIPPE DE MONTS), 19, 35, 77, 84, 121, 229
- Senescal de Mirepoix, 35
- Senescal de Navarra, 7
- Senescal de Provença, 28, 33, 131, 268, 269
- Senescal de Tolosa, 35, 229
- SIBIL·LA DE FOIX, vescomtessa de Narbona, 270
- SICARD FOLQUÍ, 408

SIMÓ DE GIRONELLA, veguer de Tortosa/
veguer de Tarragona, 163, 201,
554, 555, 556
SIMÓ DE SANT FELIU, notari, 23
SIMON DE BRION (futur papa Martí IV),
prevere cardenal de Santa Cecília,
59 nota, 162
SIMONE DA CALATAFIMI, 570
SIMONE DA MODULLO, jutge, 459
SIMONE PALTINARIO, canonge de Pàdua,
prevere cardenal de San Silvestro
e Martino, 59 nota
SIMONE GRILLO, 622
SIMONE GUARNA, noble, 313
SIMONE ZACCARIA, 622
SIMONET DE PORXES, 765
SIMONINO DA MODULO, 137, 220
SINUCELLO DELLA ROCCA (?), jutge i com-
te de Cinarca, 227
SOBREJUNTER D'OSCA, 520
SOBREJUNTER DE TARASSONA, 324 nota,
520
SOTSEGUER DE BARCELONA, 328
STEFANO, *nepos* del rei Pere, 479
SUERO, mestre, 46

— T —

TEBALD II, rei de Navarra, 7
TEBALDO ANNIBALDI, fills de, 467
TERESA ÁLVAREZ, esposa de Juan Núñez,
158, 253, 387
TERLACO D'AREZZO, 616, 627, 748
TODA ZAPATA, 213
TOLOMEU DA CASTIGLIONE, 478
TOMÀS VALENTÍ, 102
TOMMASO, marquès de Saluzzo, 189,
257, 258, 275, 320, 616, 748
TOMMASO SPINOLA, 622
TONDELLO SPINOLA, 464
TREMISSÈN, rei de, 21
TRICA, mariner, 16
TRINX D'AUXER, noble, 313
TUNART, 726

— U —

UGHETTO DORIA, 622
UGOLINO (della Gherardesca?) da Pisa,
467
UGONE DI GUITTO, ser, 508
UGONE SELLETTE, ser, 508
ULRICO SPINOLA, 622
URSINO DAMAR, noble, 313

— V —

VALERO DE LA XARA, almugatèn, 730
nota
VANNO GRIFO, 604
VASCO PIRES, 276, 366
VASSALL, en, 755
Veguer d'Urgell, 35 nota
Veguer de Barcelona, 28, 33, 327, 579,
604, 739
Veguer de Cervera, 35 nota
Veguer de Lleida, 504, 520
Veguer de Mallorca, 102, 209, 213, 796
Veguer de Manresa, 35 nota
Veguer de Marsella, 268, 269
Veguer d'Osona, 134
Veguer de Tarragona, 28, 33, 42, 811,
819
Veguer de Tortosa, 42
Veguer de Vic, 35 nota
Veguer de Vilafranca del Penedès, 520
VELA LADRÓN DE GUIMARA, 395, 662, 669,
692, 716 i nota, 793
VENTURA DE FAULLA, 72
VILELL, 213
VIOLANT, comtessa de Nevers, 9
VIOLANT, infanta de Castella, 646, 791
(?)
VIOLANT, reina de Castella, 4, 5, 47, 50,
53, 85, 106, 107, 116, 129, 148,
155, 171, 235, 518, 521, 532, 821

— X —

XACARIA, 639, 640

YAHYÀ II AL-WATIQ, rei de Tunis, 73
YPORTINO LUDIE, 445

— Y —

YAGHMURÀSSEN, rei de Tremissèn, 20,
37, 105, 370, 727, 729

— Z —

ZACCARIA DA CASTELLO, 622
ZAFRA, esposa de Mazeor, 213

FUNDACIÓ NOGUERA, constituïda el 20 de juliol de 1976 pel notari de Barcelona Raimon Noguera Guzman

Antics presidents: Raimon NOGUERA GUZMAN
Lluís FIGA I FAURA
Josep M. PUIG SALELLAS

Patronat

President: Joan J. LÓPEZ BURNIOL
Vocals: Robert FOLLIA I CAMPS
Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP
Enric BRANCÓS NÚÑEZ
Francesc-X. FRANCINO I BATLLE
Francesc TORRENT I CUFÍ
Secretari: Lluís JOU I MIRABENT
Director de Publicacions: Josep Maria SANS I TRAVÉ

Publicacions de la Fundació Noguera

Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya

- Vinyet PANYELLA: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sitges*. Barcelona, 1981.
1. Antoni JORDÀ I FERNÁNDEZ: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Vilafranca del Penedès*. Barcelona, 1983.
 2. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Lleida*. Barcelona, 1983.
 3. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Tremp*. Barcelona, 1983.
 4. Sebastià BOSOM I ISERN i Salvador GALCERAN I VIGUÉ: *Catàleg dels Protocols de Puigcerdà*. Barcelona, 1983.
 5. Pere PUIG I USTRELL i Josep SANLLEHÍ I UBACH: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Terrassa*. Barcelona, 1984.
 6. Josefina MOLINERO: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sabadell*. Barcelona, 1984.

7. Ramon PLANES i ALBETS: *Catàleg dels Protocols Notarials dels Arxius de Solsona*. Barcelona, 1985.
8. Montserrat CANELA i GARAYOA i Montse GARRABOU i PERES: *Catàleg dels Protocols de Cervera*. Barcelona, 1986.
9. Lluïsa CASES i LOSCOS i Imma OLLICH i CASTANYER: *Catàleg dels Arxius Notarials de Vic*. Barcelona, 1986.
10. Joan PAPELL i TARDIU: *Catàleg dels Protocols de Valls*. Barcelona, 1989.
11. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Barcelona*. Barcelona, 1990.
12. Albert TORRA PÉREZ i M. LUZ RETUERTA JIMÉNEZ: *Catàleg dels Protocols Notarials de l'antic districte de Sant Feliu de Llobregat*. Barcelona, 1991.
13. Joan FARRÉ i VILADRICH: *Catàleg dels Protocols de Balaguer*. Barcelona, 1991.
14. J. M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Catàleg de l'Arxiu Històric Notarial d'Arenys de Mar*. Barcelona, 1992.
15. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum I. Barcelona, 1993.
16. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum II. Barcelona, 1993.
17. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu de Protocols del districte notarial de Sort*. Barcelona, 1995.
18. Anna SABANÉS ALBERICH: *Inventari de l'Arxiu de Protocols Notarials del Vendrell*. Barcelona, 1995.
19. Josep M. T. GRAU i PUJOL: *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona, 1995.
20. M. A. ADROER i PELLICER, J. M. T. GRAU i PUJOL, J. MATAS i BALAGUER: *Catàleg dels Protocols del districte de Girona (I)*. Barcelona, 1996.
21. Marta VIVES i SABATÉ: *L'Arxiu de Protocols del districte d'Igualada*. Barcelona, 1997.
22. Roser PUIG i TÀRRECH: *Catàleg dels protocols notarials dels antics districtes de Falset i Gandesa*. Barcelona, 2000.
23. Isabel COMPANYYS i FARRERONS: *Catàleg dels protocols notarials de Tarragona (1472-1899)*. Barcelona, 2000.
24. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segles XIII-XV*. Vol. I. Barcelona, 2001.
25. Rafel MESTRES i BOQUERA i Núria JORNET i BENITO: *Catàleg dels protocols notarials de Vilanova i la Geltrú*. Barcelona, 2001.
26. Joan FORT i OLIVELLA, Erika SERNA i COBA, Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de Figueres (I)*. Barcelona, 2001.
27. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVI*. Vol. II. Barcelona, 2003.
28. M. Àngels ADROER i PELLICER, Erika SERNA i COBA, Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels Protocols del districte de Figueres*. Vol. II. Barcelona, 2004.
29. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1601-1650*. Vol. III. Barcelona, 2004.
30. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1651-1700*. Vol. IV. Barcelona, 2006.
31. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVIII. 1701-1750*. Vol. V. Barcelona, 2009.
32. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVIII. 1751-1800*. Vol. VI. Barcelona, 2009.

33. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XIX. 1801-1862*. Vol. VII. Barcelona, 2012.
34. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XIX. 1863-1900*. Vol. VIII. Barcelona, 2013.

Textos i Documents

1. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. I. Barcelona, 1981.
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. II. Barcelona, 1982.
3. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 1. Estudi jurídic. Barcelona, 1984.
4. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 2. Diplomatarí. Barcelona, 1984.
5. Antoni UDINA i ABELLÓ: *La successió testada a la Catalunya altomedieval*. Barcelona, 1984.
6. Joan BASTARDAS i PARERA: *Usatges de Barcelona*. Barcelona, 1984 (2.ª edició 1991).
7. Josep Maria PONS GURI: *El Cartoral de Santa Maria de Roca Rossa*. Barcelona, 1984.
8. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum I. Barcelona, 1985.
9. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum II. Barcelona, 1985.
10. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum III. Barcelona, 1985.
11. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum I. Barcelona, 1986.
12. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum II. Barcelona, 1986.
13. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*. Volum I. Barcelona, 1987.
14. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*. Volum II. Barcelona, 1987.
15. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. IV. Barcelona, 1987.
16. Josep Maria PONS i GURI: *Les col·leccions de costums de Girona*. Barcelona, 1988.
17. Pere PUIG i USTRELL, Teresa CARDELLACH i GIMÉNEZ, Montserrat ROYES i PIJOAN i Judit TAPIOLAS i BADIELLA: *Pergamins de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, 1279-1387*. Barcelona, 1988.
18. Josep FERNÁNDEZ i TRABAL i Joan FERNÁNDEZ i TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum I. Barcelona, 1989.
19. Josep FERNÁNDEZ i TRABAL i Joan FERNÁNDEZ i TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum II. Barcelona, 1989.
20. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum I. Barcelona, 1989.
21. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum II. Barcelona, 1989.

22. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum III. Barcelona, 1989.
23. J. M. PONS I GURI i Jesús RODRÍGUEZ BLANCO: *Inventari dels pergamins de l'Arxiu Històric Municipal de Calella*. Barcelona, 1990.
24. Max TURULL I RUBINAT: *La configuració jurídica del municipi Baix-Medieval*. Barcelona, 1990.
25. María del Carmen ÁLVAREZ MÁRQUEZ: *La Baronia de la Conca d'Òdena*. Barcelona, 1990.
26. Margarida ANGLADA, M. Àngels FERNÁNDEZ i Concepció PETIT: *Els quatre llibres de la reina Elionor de Sicília a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona*. Barcelona, 1992.
27. Jordi ANDREU I DAUFÍ, Josep CANELA I FARRÉ i M. Àngels SERRA I TORRENT: *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle xv. Primer llibre memorial començat per la senyora dona Sanxa Ximenis de Fox e de Cabrera e de Navalles*. Barcelona, 1992.
28. Josep M. SANS I TRAVÉ: *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont*. Barcelona, 1992.
29. Montserrat BAJET I ROYO: *El mostassaf de Barcelona i les seves funcions en el segle xvi. Edició del "Llibre de les Ordinations"*. Barcelona, 1994.
30. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle xiv*. Volum I. Barcelona, 1995.
31. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle xiv*. Volum II. Barcelona, 1995.
32. Maria Mercè COSTA I PARETAS: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles xiii-xiv)*. Barcelona, 1998.
33. Antoni UDINA I ABELLÓ: *Els testaments dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona d'Aragó. De Guifré Borrell a Joan II*. Barcelona, 2001.
34. Ricardo CIERBIDE: *Edició crítica dels manuscrits catalans inèdits de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (segles xiv-xv)*. Barcelona, 2002.
35. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum I. Barcelona, 2002.
36. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum II. Barcelona, 2002.
37. Josep Maria SANS I TRAVÉ: *El Llibre Verd del pare Jaume Pasqual. Primera història del monestir de Vallbona*. Barcelona, 2002.
38. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum IV. Barcelona, 2006.
39. José Enrique RUIZ-DOMÈNEC: *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles x, xi i xii*. Barcelona, 2006.
40. Eulàlia MIRALLES (ed.): Antoni VILADAMOR, *Història general de Catalunya*. Volum I. Barcelona, 2007.
41. Eulàlia MIRALLES (ed.): Antoni VILADAMOR, *Història general de Catalunya*. Volum II. Barcelona, 2007.
42. Josefina MUTGÉ I VIVES: *El monestir benedictí de Sant Pau del Camp de Barcelona a través de la documentació de cancelleria reial de l'Arxiu de la Corona d'Aragó (1287-1510)*. Barcelona, 2008.
43. Rodrigue TRÉTON (ed.): *El llibre de les monedes de Barcelona i dels florins d'or d'Aragó. Compilació redactada per Jaume Garcia, arxiver reial de Barcelona, per a ús de la seca de Perpinyà*. Barcelona, 2009.
44. Joan PAPELL I TARDIU (ed.): *Compendium abbreviatum. Còdex del monestir de Santa Maria de Santes Creus dels segles xv i xvi, de Fra Bernat Mallol i fra Joan Salvador*. Barcelona, 2009.
45. Montserrat DURAN PUJOL (ed.): *Llibre de la confraria y offici de perayres de la vila de Igualada, en lo qual estan continuadas las ordinacions y determinacions de dit offi-*

- ci, tretas del llibre de la confraria de perayres de la ciutat de Barcelona (1614-1887)*. Volum I. Barcelona, 2012.
46. Montserrat DURAN PUJOL (ed.): *Llibre de la confraria y offici de perayres de la vila de Igualada, en lo qual estan continuadas las ordinacions y determinacions de dit offici, tretas del llibre de la confraria de perayres de la ciutat de Barcelona (1614-1887)*. Volum II. Barcelona, 2012.
 47. Carles DÍAZ MARTÍ (ed.): *La primera crònica del monestir de Sant Jeroni de la Murtra (1413-1604) de Francesc Talet*. Barcelona, 2013.
 48. Joan FERRER I GODOY (ed.): *Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859*. Volum I. Barcelona, 2013.
 49. Joan FERRER I GODOY (ed.): *Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859*. Volum II. Barcelona, 2013.
 50. Rodrigue TRÉTON: *Liber Feudorum A. Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)*. Volum I. Barcelona, 2013.
 51. Rodrigue TRÉTON: *Liber Feudorum A. Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)*. Volum II. Barcelona, 2013.
 52. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capitular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum I. Barcelona, 2014.
 53. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capitular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum II. Barcelona, 2014.
 54. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capitular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum III. Barcelona, 2014.
 55. Vicenç RUIZ GÓMEZ: *Els pergamins documentals de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (1142-1500)*. Barcelona, 2014.
 56. Joan Maria QUIJADA BOSCH i Neus SÁNCHEZ PIÉ: *De Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona (1734-1930)*. Barcelona, 2014.

Textos i Documents. “Maior”

1. Jesús MASSIP I FONOLLOSA i altres: *Costums de Tortosa*. Barcelona, 1996 (format 22 × 31 cm).
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Barcelona, 2001.

Estudis

1. AA. DD.: *Estudis sobre història de la Institució Notarial a Catalunya, en honor de Raimon Noguera*. Barcelona, 1988.
2. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. I. Actes del Ier Simposi Internacional de 1990. Barcelona, 1991.
3. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. II. Actes del II^{en} Simposi Internacional de 1991. Barcelona, 1992.
4. Ángel MARTÍNEZ SARRIÓN: *Monjos i clergues a la recerca del Notariat. Estudi dels documents llatins de l'abadia de Sankt Gallen (segles VIII-XII)*. Barcelona, 1992.

5. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *Ius proprium - Ius commune a Europa. El dret comú i Catalunya*, III. Actes del IIIr Simposi Internacional de 1992: *Homenatge al professor André Gouron amb motiu de la seva investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona*. Barcelona, 1993.
6. Arcadi GARCIA I SANZ i Núria COLL i JULIÀ †: *Galeres mercants catalanes dels segles XIV i XV*. Barcelona, 1994.
7. AA. DD.: *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994.
8. Belén MORENO CLAVERÍAS: *La contractació agrària a l'Alt Penedès durant el segle XVIII. El contracte de rabassa morta i l'expansió de la vinya*. Barcelona, 1995.
9. Josep M. PUIG SALELLAS: *De remences a rendistes: els Salellas (1322-1935)*. Barcelona, 1996.
10. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, IV. Actes del IVt Simposi Internacional de 1994: *Homenatge al professor Josep M. Gay Escoda*. Barcelona, 1995.
11. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, V. Actes del Vè Simposi Internacional de 1995. Barcelona, 1996.
12. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VI. Actes del VIè Simposi Internacional de 1996. Barcelona, 1997.
13. Jaume CODINA: *Contractes de matrimoni al delta del Llobregat*. Barcelona, 1997.
14. Maria Adela FARGAS PEÑARROCHA: *Família i poder a Catalunya, 1516-1626. Les estratègies de consolidació de la classe dirigent*. Barcelona, 1997.
15. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VII. Actes del VIIè Simposi Internacional de 1997. Barcelona, 1998.
16. Tomàs LÓPEZ PIZCUETA: *La Pia Almoina de Barcelona (1161-1350). Estudi d'un patrimoni eclesiàstic català baixmedieval*. Barcelona, 1998.
17. Josep M. CRUSELLES: *Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera meitat del segle XV*. Barcelona, 1998.
18. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VIII. Actes del VIIIè Simposi Internacional de 1998. Barcelona, 1999.
19. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques*. Actes de les Jornades d'Estudi. Volum I. Barcelona, 1999.
20. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques*. Actes de les Jornades d'Estudi. Volum II. Barcelona, 1999.
21. Anna RICH ABAD: *La comunitat jueva de Barcelona entre 1348 i 1391 a través de la documentació notarial*. Barcelona, 1999.
22. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, IX. Actes del IXè Simposi Internacional de 1999: *La família i el seu patrimoni*. Barcelona, 2000.
23. AA. DD.: *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 2000.
24. Jordi FIGA i LÓPEZ-PALOP (ed.): *Miscel·lània Lluís Figa i Faura*. Barcelona, 2000.
25. Josep SERRANO i DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença*. Volum I. Barcelona, 2000.
26. Josep SERRANO i DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença*. Volum II. Barcelona, 2000.
27. Daniel PIÑOL i ALABART: *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 2000.
28. Maria VILAR i BONET: *Els béns del Temple a la Corona d'Aragó en suprimir-se l'orde*, Barcelona, 2000.

29. Cristina BORAU: *Els promotors de capelles i retaules en la Barcelona del segle XIV*. Barcelona, 2003.
30. Alfons ZARZOSO: *Medicina i Il·lustració a Catalunya*. Barcelona, 2004.
31. Santiago de LLOBET MASACHS: *El matrimoni infantil a Catalunya i Europa*. Barcelona, 2005.
32. Joaquim ALBAREDA SALVADÓ: *El "cas dels catalans". La conducta dels aliats arran de la Guerra de Successió (1705-1742)*. Barcelona, 2005.
33. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Els magistrats de la Reial Audiència de Catalunya a la segona meitat del segle XVII*. Barcelona, 2006.
34. Imma PUIG ALEU: *Una visita pastoral al Baix Empordà als anys 1420-1423*. Barcelona, 2006.
35. Maria GARGANTÉ LLANES: *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell. Condicions, artífexs i pràctica constructiva*. Barcelona, 2006.
36. Martín RODRIGO Y ALHARILLA: *Indians a Catalunya: capitals cubans en l'economia catalana*. Barcelona, 2007.
37. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*, volum I, Barcelona, 2007.
38. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*, volum II, Barcelona, 2007.
39. Nativitat CASTEJÓN DOMÈNECH: *Aproximació a l'estudi de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. Repertori documental del segle XV*. Barcelona, 2007.
40. Jaume AUFERIL I BEA (ed.): Antoni VALLMANYA, *Poesies*. Barcelona, 2007.
41. Carles VELA I AULESA: *Especiers i candelers a Barcelona a la baixa edat mitjana. Testaments, família i sociabilitat*, Volum I, Barcelona, 2007.
42. Carles VELA I AULESA: *Especiers i candelers a Barcelona a la baixa edat mitjana. Testaments, família i sociabilitat*, Volum II, Barcelona, 2007.
43. Lluís MONJAS MANSO: *La reforma eclesiàstica i religiosa de la província eclesiàstica Tarraconense al llarg de la baixa edat mitjana*. Barcelona, 2008.
44. Joan SOLER I JIMÉNEZ: *La formació de la Poble de Santa Pau a redós del castell dels barons (1248-1331)*. Barcelona, 2008.
45. Jordi MORELLÓ BAGET: *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: la gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna (segle XV)*. Barcelona, 2008.
46. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum I. Barcelona, 2008.
47. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum II. Barcelona, 2009.
48. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum III. Barcelona, 2009.
49. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum IV. Barcelona, 2009.
50. Francesc TEIXIDÓ I PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle XVI (1587-1594)*. Volum V. Barcelona, 2009.
51. Eduard MARTÍ FRAGA: *La classe dirigent catalana. Els membres de la Conferència dels Tres Comuns i del Braç Militar (1697-1714)*. Barcelona, 2009.
52. Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ: *Els concilis ilderenses de la província eclesiàstica Tarraconense a l'edat mitjana (546-1460)*. Barcelona, 2009.

53. Xavier SOLÀ I COLOMER: *El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*. Volum I. Barcelona, 2010.
54. Xavier SOLÀ I COLOMER: *El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*. Volum II. Barcelona, 2010.
55. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *La mitjana noblesa catalana a la darrereria de l'etapa foral*. Barcelona, 2010.
56. Manuel GÜELL: *Els Margarit de Castell d'Empordà. Família, noblesa i patrimoni a l'època moderna*. Barcelona, 2011.
57. Josep M. GIRONELLA I GRANÉS: *Els molins i les salines de Castelló d'Empúries al segle XIV. La mòlta de cereals, el batanatge de teixits i l'obtenció de sal en una vila catalana baixmedieval*. Barcelona, 2010.
58. Llorenç FERRER I ALÒS: *Sociologia de la industrialització. De la seda al cotó a la Catalunya central (segles XVIII-XIX)*. Barcelona, 2011.
59. Elvis MALLORQUÍ: *Parròquia i societat rural al bisbat de Girona, segles XIII-XIV*. Barcelona, 2011.
60. Jordi ROCA VERNET: *La Barcelona revolucionària i liberal: exaltats, milicians i conspiradors*. Barcelona, 2011.
61. Josep CAPDEFERRO PLA: *Ciència i experiència. El jurista Fontanella (1575-1649) i les seves cartes*. Barcelona, 2012.
62. Montserrat RICHOU I LLIMONA: *La terra, la família i la mort al Baix Maresme (1348-1486)*. Barcelona, 2012.
63. Pere GIFRE RIBAS: *Els senyors útils i propietaris de mas. La formació històrica d'un grup social pagès (vegueria de Girona, 1486-1730)*. Barcelona, 2012.
64. Elisa BADOSA I COLL †: *La Barcelona del barroc a través d'una família de comerciants: els Amat*. Barcelona, 2012.
65. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Felip IV i Catalunya*. Barcelona, 2013.
66. Jaume FULLOLA FUSTER: *Mequinensa: de l'aïllament agrari a l'eclosió minera*. Barcelona, 2013.
67. Vicent BAYDAL SALA: *Guerra, relacions de poder i fiscalitat negociada: els orígens del contractualisme al regne de València (1238-1330)*. Barcelona 2014.
68. Lluïsa PLA I TOLDRÀ: *Els Girona. La gran burgesia catalana del segle XIX*. Barcelona, 2014.
69. Francesc AMORÓS I GONELL: *La Guerra de Successió i l'Orde de Malta a Catalunya. Política, finances i llinatges: 1700-1715*. Barcelona, 2014.

Acta Notariorum Cataloniae

1. Laureà PAGAROLAS I SABATÉ: *El protocol del notari Bonanat Rimentol de 1351*. Barcelona, 1991.
2. Pere PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. Pere PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. J. HERNANDO, J. FERNÁNDEZ, J. GÜNZBERG: *Liber examinationis notariorum civitatis Barcinone (1348-1386)*. Barcelona, 1992.

5. G. GONZALVO, M. C. COLL, O. SAMPRÓN: *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona, 1996.
6. Rafael GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum I. Barcelona, 1998.
7. Rafael GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum II. Barcelona, 1998.
8. Miquel FORRELLAD SOLÀ: *Manual de Francesc Ajac, notari de Sabadell, 1400-1402*. Barcelona, 1998.
9. M. C. COLL, X. CAZENEUVE, J. HERNANDO: *El manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*. Barcelona, 1999.
10. Rafel GINEBRA I MOLINS, Anna Maria DE ROCAFIGUERA I GARCIA, Jordi VILAMALA I SALVANS: *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebrete, notari de Vic*. Barcelona, 2001.
11. Joan PAPELL I TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum I. Barcelona, 2001.
12. Joan PAPELL I TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum II. Barcelona, 2001.
13. Miquel TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1790-1791)*. Volum I. Barcelona, 2003.
14. Miquel TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum II. Barcelona, 2003.
15. Joan PEYTAVÍ DEIXONA: *El manual de 1700 de Jaume Esteve, notari de Perpinyà*. Barcelona, 2004.
16. Teresa ALEIXANDRE I SEGURA: *El Liber Iudeorum núm. 90 de l'Aleixar*. Barcelona, 2004.
17. Hug PALOU i MIQUEL: *Els libri notularum de Santa Coloma de Queralt (1240-1262)*. Volum I. Barcelona, 2009.
18. Hug PALOU i MIQUEL: *Els libri notularum de Santa Coloma de Queralt (1240-1262)*. Volum II. Barcelona, 2009.
19. Isabel COMPANYS I FARRERONS: *El protocol de 1850 del notari de Reus Francesc Sostres i Soler i del seu connotari Magí Sostres i Torra, naturals de Calaf*. Volum I. Barcelona, 2009.
20. Isabel COMPANYS I FARRERONS: *El protocol de 1850 del notari de Reus Francesc Sostres i Soler i del seu connotari Magí Sostres i Torra, naturals de Calaf*. Volum II. Barcelona, 2009.
21. Pilar MEILÁN CAMPO: *Manual de Marina de Josep Serra, notari de Mataró (1774-1775)*. Barcelona, 2010.
22. Rubén MOLINA I CAMPOY i AYMAT CATAFAU CASTELLET: *La nòtula del notari Bernat Frigola de Cotlliure*. Barcelona, 2011.
23. Carme MUNTANER I ALSINA: *El Manual de Joan Pau Ferrer i Sala, notari de Sitges (1794-1796)*. Volum I. Barcelona, 2013.
24. Carme MUNTANER I ALSINA: *El Manual de Joan Pau Ferrer i Sala, notari de Sitges (1794-1796)*. Volum II. Barcelona, 2013.
25. Ricard Jordi BAÑÓ I ARMIÑANA: *Un notal alcoià dels anys 1296-1303*. Barcelona, 2013.
26. Joan SALVADÓ I MONTORIOL: *Vintè manual de Francesc Duran, notari de Barcelona. 1714*. Barcelona, 2014.
27. Albert RUBIÓ I SERRAT i Rafel GINEBRA I MOLINS: *El manual onzè d'Antoni Bosch, notari de Vic, de 1713-1714*. Barcelona, 2014.
28. Roser PUIG I TÀRRECH: *El manual de 1780 de Josep Clot i Blet, notari de Reus*. Barcelona, 2014.

Llibres de Privilegis

1. Max TURULL i RUBINAT, Montserrat GARRABOU i PERES, Josep HERNANDO i DELGADO i Josep M. LLOBET i PORTELLA: *Llibre de Privilegis de Cervera, 1182-1456*. Barcelona, 1991.
2. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. Antoni MAYANS i PLUJÀ i XAVIER PUIGVERT i GURT: *Llibre de Privilegis d'Olot (1315-1702)*. Barcelona, 1995.
5. Marc TORRAS i SERRA: *Llibre Verd de Manresa (1218-1902)*. Barcelona, 1996.
6. G. GONZALVO, J. HERNANDO, F. SABATÉ, M. TURULL i P. VERDÉS: *Els llibres de privilegis de Tàrraga (1058-1473)*. Barcelona, 1997.
7. Christian GUILLERÉ: *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*. Barcelona, 2000.
8. Griselda JULIOL i ALBERTÍ: *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*. Barcelona, 2001.
9. Antoni COBOS FAJARDO: *Llibre de Privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*. Barcelona, 2004.
10. Teresa CARDELLACH i GIMÉNEZ, Pere PUIG i USTRELL, Vicenç RUIZ i GÓMEZ i Joan SOLER i JIMÉNEZ: *Llibre de privilegis de la vila i el terme de Terrassa (1228-1652)*, Barcelona, 2006.
11. Anna GIRONELLA DELGÀ: *Llibre groc de la ciutat de Girona*. Barcelona, 2007.
12. Joan VILLAR i TORRENT: *Llibre de privilegis de Palafrugell (1250-1724)*. Barcelona, 2007.
13. Sebastià BOSOM i Susanna VELA: *Llibre de privilegis de la vila de Puigcerdà*. Barcelona, 2007.
14. Sebastià BOSOM i Susanna VELA: *Llibre de les provisions reials de la vila de Puigcerdà*. Barcelona, 2009.
15. Vicent GARCIA EDO: *El Llibre Verd de Perpinyà (segle XII-1395)*. Barcelona, 2010.

Diplomataris

1. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum I. Barcelona, 1993.
2. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum II. Barcelona, 1993.
3. Pau MORA - LORENZO ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum I. Barcelona, 1993.
4. Pau MORA - LORENZO ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum II. Barcelona, 1993.
5. Maria PARDO i SABARTÉS: *Mensa episcopal de Barcelona (878-1299)*. Barcelona, 1994.
6. Albert BENET i CLARÀ: *Diplomatari de la Ciutat de Manresa (segles IX-X)*. Barcelona, 1994.
7. Esteve PRUENCA i BAYONA: *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona, 1995.
8. Pere PUIG i USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomataris dels segles X i XI*. Volum I. Barcelona, 1995.

9. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomataris dels segles x i xi*. Volum II. Barcelona, 1995.
10. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomataris dels segles x i xi*. Volum III. Barcelona, 1995.
11. Antoni VIRGILI: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*. Barcelona, 1997.
12. Josep M. MARQUÈS: *Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300)*. Barcelona, 1997.
13. Ramon MARTÍ: *Col·lecció diplomàtica de la Seu de Girona (817-1100)*. Barcelona, 1997.
14. Xavier PÉREZ I GÓMEZ: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (segles x-xii)*. Barcelona, 1998.
15. Andreu GALERA I PEDROSA: *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*. Barcelona, 1998.
16. Ramon SAROBÉ: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum I. Barcelona, 1998.
17. Ramon SAROBÉ: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum II. Barcelona, 1998.
18. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum I. Barcelona, 1999.
19. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum II. Barcelona, 1999.
20. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum III. Barcelona, 1999.
21. Jesús ALTURO i PERUCHO: *Diplomatari d'Alguair i del seu monestir santjoanista de 1076 a 1244*. Barcelona, 1999.
22. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum I. Barcelona, 2000.
23. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum II. Barcelona, 2000.
24. Pere PUIG, Vicenç RUIZ i Joan SOLER: *Diplomatari de Sant Pere i Santa Maria d'Ègara. Terrassa, 958-1207*. Barcelona, 2001.
25. Antoni VIRGILI (ed.): *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1212)*. *Episcopat de Gombau de Santa Oliva*. Barcelona, 2001.
26. Antoni BACH i RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum I. Barcelona, 2002.
27. Antoni BACH i RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum II. Barcelona, 2002.
28. Josep M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Un cartoral de la canònica agustiniana de Santa Maria del castell de Besalú (segles x-xv)*. Barcelona, 2002.
29. Manuel PASTOR i MADALENA: *El cartulari de Xestagar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*. Barcelona, 2004.
30. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum III. Barcelona, 2005.
31. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum IV. Barcelona, 2005.
32. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum I. Barcelona, 2005.

33. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum II. Barcelona, 2005.
34. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum III. Barcelona, 2005.
35. Joan PAPELL I TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum I. Barcelona, 2005.
36. Joan PAPELL I TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum II. Barcelona, 2005.
37. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capítular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum I. Barcelona, 2006.
38. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capítular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum II. Barcelona, 2006.
39. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capítular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum III. Barcelona, 2006.
40. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capítular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum IV. Barcelona, 2006.
41. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capítular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum V. Barcelona, 2006.
42. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*. Barcelona, 2006.
43. Joan FERRER i GODOY: *Diplomatari del monestir de Sant Joan de les Abadesses (995-1273)*. Barcelona, 2009.
44. Irene LLOP (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. Volum I. Barcelona, 2009.
45. Irene LLOP (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. Volum II. Barcelona, 2009.
46. Josep Maria MARQUÈS i PLANAGUMÀ: *El Cartoral de Rúbriques Vermelles de Pere de Rocabertí, bisbe de Girona (1318-1324)*. Barcelona, 2009.
47. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Sant Pere de la Portella*. Barcelona, 2009.
48. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum I. Barcelona, 2010.
49. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum II. Barcelona, 2010.
50. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum III. Barcelona, 2010.
51. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum IV. Barcelona, 2010.
52. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum I. Barcelona, 2010.
53. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum II. Barcelona, 2010.

54. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum III. Barcelona, 2010.
55. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum IV. Barcelona, 2010.
56. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum V. Barcelona, 2010.
57. Ernest BELENGUER CEBRIÀ (ed.): *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)*. Volum I. Barcelona 2011.
58. Ernest BELENGUER CEBRIÀ (ed.): *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)*. Volum II. Barcelona 2011.
59. Jesús ALTURO I PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir duple de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (1245-1300)*. Barcelona, 2010.
60. Ramon CHESÉ LAPEÑA (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*. Volum I. Barcelona, 2011.
61. Ramon CHESÉ LAPEÑA (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*. Volum II. Barcelona, 2011.
62. STEFANO M. CINGOLANI: *Diplomatari de Pere I el Gran. 1. Cartes i Pergamins (1258-1285)*. Barcelona, 2011.
63. Pere PUIG I USTRELL, Vicenç RUIZ I GÓMEZ, Joan SOLER JIMÉNEZ, Alan CAPELLADES I RIERA: *Diplomatari de Sant Pere d'Ègara i Santa Maria de Terrassa, 1203-1291*. Barcelona, 2013.
64. Elvís MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Galligants (911-1300)*. Volum I. Barcelona, 2013.
65. Elvís MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Galligants (911-1300)*. Volum II. Barcelona, 2013.
66. Pere PUIG I USTRELL, Javier ROBLES I MONTESINOS, Vicenç RUIZ I GÓMEZ, Joan SOLER I JIMÉNEZ, Alan CAPELLADES I RIERA: *Diplomatari de Sant Llorenç del Munt, 1101-1230*. Barcelona, 2013.
67. Elvís MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica dels Cartellà, cavallers de Maçanet de la Selva (1106-1301)*. Barcelona, 2015.
68. Stefano M. CINGOLANI: *Diplomatari de Pere el Gran. 2. Relacions internacionals i política exterior (1260-1285)*. Barcelona, 2015.

